

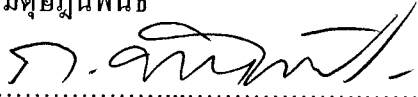
นโยบายและการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร
ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ปิยะนุช เรืองโพธิ์

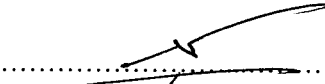
คุณูปการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
มกราคม 2559
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมคุษฎีนิพนธ์ และคณะกรรมการสอบปากเปล่าคุษฎีนิพนธ์ ได้พิจารณา
คุษฎีนิพนธ์ของ ปิยะนุช เรืองโพน ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมคุษฎีนิพนธ์

..... ประธาน

(อาจารย์ ดร.กฤษฎา นันทเพ็ชร)

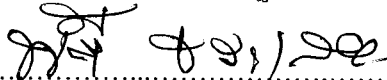

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.กิจฐเชต ไกรवास)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

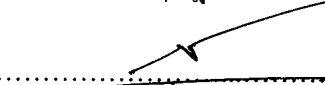
(รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ รัฐนันทานนท์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พชนีย์ ธารเสนา)

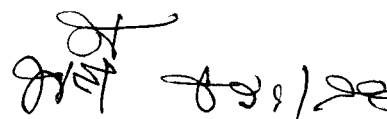

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.กฤษฎา นันทเพ็ชร)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.กิจฐเชต ไกรवास)

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจอนุมัติให้รับคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พชนีย์ ธารเสนา)

วันที่..... 12 ม.ค. 2559

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่อง นโยบายและการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือทั้งแนวคิด ข้อมูล และคำแนะนำจากอาจารย์และผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.กฤษฎา นันทเพ็ชร ประธานที่ปรึกษาคุณุณิพนธ์ และ อาจารย์ ดร.กิจฐเขต ไกรवास กรรมการที่ปรึกษาคุณุณิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ตั้งแต่เริ่มทำการศึกษา ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ทั้งยังสนับสนุนเป็นกำลังใจ เป็นแบบอย่างที่ดี และปลุกฝังให้ผู้วิจัยมีความพากเพียรในการศึกษา

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ ประธานกรรมการสอบคุณุณิพนธ์ สำหรับคำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุงคุณุณิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพาทุกท่าน ที่ให้ความรู้ทั้งในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ อันเป็นประโยชน์ทั้งในการทำคุณุณิพนธ์ และการทำงาน ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม

ขอขอบพระคุณ ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด/ ตำบล สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนในพื้นที่วิจัยที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่ายิ่งในการอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล และมอบความเมตตา ความห่วงใยด้วยดีตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยทำการวิจัยจนขอเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน และสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ชาวรัฐประศาสนศาสตร์ ปรัชญาคุณุณิพนธ์ รัชนี 5 ทุก ๆ ท่าน โดยเฉพาะ นางสาวปองขวัญ จองไพจิตรสกุล ที่คอยช่วยเหลือในงานด้านวิชาการ และสนับสนุนกำลังใจเสมอมา

ท้ายสุดขอขอบพระคุณบิดามารดาคุณพ่อสุจิต พยัคฆพงศ์ คุณแม่วันนา พยัคฆพงศ์ และสามี อาจารย์ธนพร เรืองโพน ผู้อยู่เคียงข้าง สนับสนุนให้กำลังใจและคอยช่วยเหลือทำให้ผู้วิจัยทำคุณุณิพนธ์เป็นผลสำเร็จ

ปิยะนุช เรืองโพน

55810220: สาขาวิชา: รัฐประศาสนศาสตร์; ปร.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)

คำสำคัญ: การบริหารนโยบาย/ นโยบายสาธารณะ/ กองทุนพัฒนามทบาทสตรี

ปิยะนุช เรืองโพน: นโยบายและการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนามทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (POLICY AND POLICY MANAGEMENT OF YINGLUCK SHINAWATA GOVERNMENT'S THAI WOMEN EMPOWERMENT FUNDS IN UPPER NORTHEASTERN THAILAND) คณะกรรมการควบคุมคดียุติพันธุ์: กฤษฎา นันทเพ็ชร, ปร.ด., กิจฐเขต ไกรวาส, ปร.ด., 297 หน้า. ปี 2559

การวิจัยเรื่อง นโยบายและการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนามทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนามทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร 2) การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนามทบาทสตรีไปปฏิบัติในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และ 3) ผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนามทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ประกอบกับเชิงปริมาณ (Quantitative research) ในการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบอุปนัย (Analytic induction) และการตีความ (Content analysis) การวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นสมาชิกกองทุนพัฒนามทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำนวน 400 คน ใช้สถิติในการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ผลการศึกษาพบว่า การก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนามทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร มีที่มาจากกลุ่มผลประโยชน์ได้เสนอนโยบายไปยังพรรคเพื่อไทยเพื่อนำไปใช้เป็นนโยบายหาเสียง โดยมีวัตถุประสงค์ของนโยบายเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนเพื่อพัฒนาอาชีพและฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพให้แก่สตรี ได้ประกาศใช้นโยบายในราชกิจจานุเบกษา โดยมีกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติในด้านการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนามทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนพบว่า ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ภายใต้กรอบแนวคิดยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนามทบาทสตรีแห่งชาติ มีโครงสร้างการบริหารรูปแบบของคณะกรรมการ 2 ระดับ ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนพัฒนามทบาทสตรีตำบลและจังหวัด มีประธานคณะกรรมการกองทุนเป็นผู้มีอำนาจบริหารสูงสุดซึ่งได้รับการสรรหาด้วยวิธีการแต่งตั้งและเลือกตั้ง ประธานแต่ละจังหวัดเป็นผู้มีภาวะผู้นำสูง มีระบบการควบคุมภายในกองทุน

ด้วยวิธีการตรวจสอบพื้นที่จริงก่อนอนุมัติเงินกู้ ลงพื้นที่สำรวจบ้านสมาชิกระหว่างดำเนินโครงการ และตรวจเยี่ยมบ้านสมาชิกในกรณีผิดนัดชำระเงินกู้มีการบริหารงบประมาณโดยจัดสรรเป็นงบหมุนเวียนร้อยละ 80 งบอุดหนุนร้อยละ 17 และงบบริหารร้อยละ 3 ใช้วิธีการบริหารบุคลากรตั้งแต่การสรรหาประธานและคณะกรรมการกองทุนจังหวัด/ ตำบล ด้วยการเลือกตั้ง คณะกรรมการกองทุนปฏิบัติงานด้วยจิตอาสาไม่มีค่าตอบแทน มีการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพ และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี การจัดการภายในกองทุนใช้วิธีการสัญจรให้ความรู้เกี่ยวกับการเขียนโครงการเพื่อขอกู้ยืมเงินให้แก่สมาชิก และจัดประชุมตามวันเวลาที่กำหนด และภายในสำนักงานกองทุนมีอุปกรณ์สำนักงานที่จำเป็นและเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

ในด้านผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน แบ่งออกได้เป็น 3 ด้าน พบว่า 1) สมาชิกเห็นว่าการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมมาก เนื่องจากเป็นแหล่งทุนเพื่อประกอบอาชีพสำหรับสตรี 2) สมาชิกเห็นว่าการดำเนินงานด้านสังคม ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมมาก เนื่องจากสมาชิกมีชีวิตความเป็นอยู่ภายในครอบครัวดีขึ้น และ 3) สมาชิกเห็นว่าการดำเนินงานด้านการพัฒนา ศักยภาพสตรี ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมมาก เนื่องจากสตรีสามารถทำงานเป็นทีม สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มสตรีที่เป็นสมาชิก และสามารถเขียนโครงการเพื่อเสนอของบประมาณจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้

55810220: MAJOR: PUBLIC ADMINISTRATION

KEYWORDS: POLICY MANAGEMENT/ PUBLIC POLICY/ THAI WOMEN
EMPOWERMENT FUNDS

PIYANOOT RUANGPON: POLICY AND POLICY MANAGEMENT OF THAI
WOMEN EMPOWERMENT FUNDS IN UPPER NORTHEASTERN THAILAND.

ADVISOR:, KRISADA NANTAPETCH: Ph.D., KITTACHET KRAIVART, Ph.D. 297 P. 2015.

The purpose of this study was threefold. First, it aimed at examining the formation of policy of Thai Women Empowerment Funds made by a former Prime Minister Yingluck Shinawata's government. Also, this study attempted to investigate the implementation of this policy. Thirdly, it intended to examine the performance of Thai Women Empowerment Funds, located in upper northeastern Thailand. The data were collected qualitatively by using an in-depth interview technique with a group of informants. The data analyses were conducted by the techniques of analytic induction and a content analysis. Also, the quantitative data were collected by a questionnaire, completed by 400 subjects who were members of Thai Women Empowerment Funds in upper northeastern Thailand. The statistical tests used to analyze the collected data included percentage, means, and standard deviation.

The results of the study revealed that the policy of Thai Women Empowerment Funds was formed by interest groups proposing it to a political party, Pheu Thai, as an election campaign. The purpose of this policy, as published in Royal Thai Government Gazette, was to provide Thai women with a source of loans for career development and trainings to increase their potentiality. This policy was then implemented by Community Development Department, Ministry of Interior. Regarding the implementation of this policy, it was found that strategic plans under a conceptual framework of National Women Empowerment Funds were made with two levels of administrative committee. These included sub-district and provincial committee for Women Empowerment Funds, chaired by a president who was elected and appointed with the authority for administering the Funds. Each of provincial chairpersons of Women Empowerment Fund demonstrated a high level of leadership, introducing a system for internal control of the Fund by examining actual areas before loan approvals. Also, house visits were made during the implementing periods and in case of defaulting on loans. To execute the budgets, 80 percent of them were allocated for circular

budget; 17% for supporting budget, and 3% for administrative budget. In addition, all members working for Women Empowerment Fund in each province or sub-district were recruited by a means of election, and they worked for the Funds without any financial compensation. Trainings to increase the members' potentiality were provided, and there was an evaluation of all members' performance. There were also site visits to various Women Empowerment Funds in order to provide trainings on writing loan proposals for members. Meetings among members were held on assigned dates and time. The availability of office supplies was also found adequate for working.

Regarding the performance of Women Empowerment Funds located in upper northeastern Thailand, three results were found. First, in terms of economy, the members viewed that the performance of Women Empowerment Fund was appropriate, for it provided a source of loans for women. Also, in terms of social aspect, the members found the performance of Women Empowerment Fund the most appropriate since it encouraged women to work in teams, sharing, exchanging knowledge, and enabling them to successfully write project proposals for loan requests from Women Empowerment Funds.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	10
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	11
การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติ.....	13
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
แนวคิดนโยบายสาธารณะ	16
แนวคิดการก่อรูปนโยบายสาธารณะ	28
แนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติ	44
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร	65
แนวคิดสตรีนิยม	74
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	83
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	92
การออกแบบการวิจัย	92
พื้นที่ในการวิจัย	93
แหล่งข้อมูล	93

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	94
การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย.....	97
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง.....	99
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	101
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	103
การตรวจสอบข้อมูล.....	104
การนำเสนอผลการวิจัย.....	105
4 ผลการศึกษา.....	109
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย.....	110
ตอนที่ 2 ผลการวิจัยการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร.....	118
ตอนที่ 3 ผลการวิจัยการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน.....	137
ตอนที่ 4 ผลการวิจัยผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน.....	194
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	224
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	224
ระเบียบวิธีการวิจัย.....	224
การสรุปผลการวิจัย.....	226
การอภิปรายผล.....	234
ข้อเสนอแนะ.....	248
บรรณานุกรม.....	253
ภาคผนวก.....	263
ภาคผนวก ก.....	264
ภาคผนวก ข.....	284
ภาคผนวก ค.....	289
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	297

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	100
2	จำนวนกลุ่มประชากรและกลุ่มเป้าหมายแยกเป็นรายจังหวัด	101
3	สรุประเบียบวิธีการวิจัยที่ใช้ในการศึกษา	106
4	ลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล	113
5	สรุปภาวะผู้นำประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	168
6	การจัดสรรเงินกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	175
7	ผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ด้านเศรษฐกิจ	196
8	ผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีด้านสังคม	204
9	ผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี	213

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่ประเทศไทย การแบ่งเขตภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือและการแบ่งกลุ่ม จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	8
2	กรอบแนวคิดในการวิจัย	14
3	ตัวแบบทางทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ.....	52
4	ที่มาของนโยบายก่อนการประกาศใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	121
5	โครงสร้างอำนาจหน้าที่และที่มาของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จังหวัด.....	146
6	โครงสร้างอำนาจหน้าที่และที่มาของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ตำบล.....	153

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในอดีตที่ผ่านมาสังคมไทยยังมีความเชื่อในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุรุษและสตรี ทั้งด้านกายภาพและชีวภาพ สังคมไทยมีมายาคติเกี่ยวกับสตรีเป็น “ช้างเท้าหลัง” จากคติความเชื่อดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมในสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค ระหว่างบุรุษและสตรี ซึ่งถือเป็นความเชื่อดั้งเดิมสำคัญที่ทำให้วัฒนธรรมในสังคมแบ่งแยกความเป็นบุรุษและสตรีออกจากกัน ทั้งวิถีแห่งการปฏิบัติตนตามมาตรฐานวัฒนธรรม ประเพณี และหน้าที่ทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองสามารถสังเกตได้อย่างชัดเจนทั้งในระดับครอบครัวและระดับสังคม กล่าวคือสังคมไทยเป็นสังคมที่ยึดถือโครงสร้างระบบชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) มาช้านานตั้งแต่สมัยสุโขทัยเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน บทบาทของสตรีถูกกำหนดไว้เป็นเพียงหน้าที่ภายในครอบครัว เช่น หุงหาอาหาร เลี้ยงดูบุตร ส่วนบทบาทบุรุษนั้นกลับมีบทบาทที่ตรงข้ามกับสตรีโดยสิ้นเชิง เช่น ล่าสัตว์ ปกครอง เป็นผู้นำ จากการกำหนดบทบาทหน้าที่ดังกล่าวทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมในสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค ระหว่างบุรุษและสตรีในสังคมไทย ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้วัฒนธรรมในสังคมแบ่งแยกความเป็นบุรุษและสตรีออกจากกัน (มณีกาญจน์ ไชยพันธ์, 2552)

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงบทบาทของสตรีตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน สตรี คือ ผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศในแทบทุกด้านทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งสตรียังต้องแบกรับภาระงานบ้าน ดูแลบุตร จัดหาอาหาร ดูแลสุขภาพของสมาชิกภายในครอบครัว เมื่อเกิดการเจ็บป่วย สตรีเป็นผู้ให้ความรักและความอบอุ่นแก่บุตร ชดเชยเลี้ยงดู รวมถึงการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องต่าง ๆ ให้กับคนในครอบครัว ในอดีตจะมีค่านิยมของคนไทยว่า สตรีจะต้องอยู่กับเหย้ากับเรือน แต่สำหรับในปัจจุบันค่านิยมเหล่านั้นได้เปลี่ยนไป สตรีกับบุรุษมีความเสมอภาคกัน แม้ว่าสังคมจะหมุนเปลี่ยนไปตามกาลเวลา แต่กิจกรรมและบทบาทของสตรีในแต่ละด้านยังคงมีความสำคัญเสมอมา สตรีเป็นผู้มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เพราะพลังของสตรีมีถึงครึ่งหนึ่งของพลังมนุษย์ทั้งโลก แต่ได้ถูกละเลยในการนำศักยภาพที่มีอยู่ของสตรีมาให้เป็นประโยชน์ ซึ่งครึ่งหนึ่งสตรีพยายามที่จะยกระดับเรื่องสิทธิและความเสมอภาค เพื่อแสดงออกถึงบทบาทและศักยภาพของสตรีได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างและเสนอแนะแนวทางในการสร้างความเจริญให้กับสังคมและประเทศชาติ

ในประเทศไทยมีการสำรวจพบว่า ประชากรมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นสตรี คิดเป็นร้อยละ 50.9 หรือประมาณ 33.3 ล้านคน อย่างไรก็ตามความจำเป็นในการพัฒนาสตรีไม่ได้มาจากเหตุผล

ที่ว่าเรามีจำนวนผู้หญิงมากกว่าจำนวนผู้ชาย แต่เป็นเพราะข้อเท็จจริงที่ว่าผู้หญิงหลายกลุ่ม และจำนวนมากในประเทศไทย ยังเข้าไม่ถึงความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคมไทย ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาสตรีอย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษรมานาน โดยนับย้อนหลังไปได้ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) (สุชาติ ทวีสิทธิ์, 2554, หน้า 18) จนกระทั่งปัจจุบันนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ยังคงเขียนระบุให้การพัฒนาผู้หญิงเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศ เนื่องจากสตรีมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเพิ่มมากขึ้น เพราะผู้หญิงอยู่ในวัยแรงงานมากกว่าเพศชาย จึงเป็นกำลังสำคัญก่อให้เกิดผลผลิตทางเศรษฐกิจของประเทศ

ในปัจจุบันสังคมไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงด้วยปัจจัยหลายด้าน เช่น ระบบการเมืองการปกครอง ระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจ การพัฒนาดังกล่าวส่งผลให้บทบาทของสตรีเริ่มมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น ตัวอย่างเช่น ในระบบการศึกษาพบว่า สถิติด้านการศึกษาของสตรีในช่วงหลังมีการพัฒนามากขึ้นตามลำดับ โดยพบว่า สตรีไทยมีโอกาสนในการเข้ารับการศึกษาสูงขึ้น โดยมีอัตราการเข้าเรียนสูงกว่าผู้ชายทั้งในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา รวมทั้งสตรีสำเร็จการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 52.37 ของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีทั้งหมด แต่ในระบบเศรษฐกิจกลับพบว่า ในสถิติการมีงานทำ ประเทศไทยยังจัดว่าเป็นประเทศเกษตรกรรม แรงงานส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรม ซึ่งสตรีถือได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทในการช่วยงานด้านเกษตร ทั้งการรับจ้างในภาคแรงงาน ช่วยธุรกิจของครัวเรือน ซึ่งเป็นการแบ่งเบาภาระของครอบครัว นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2537 สตรีอยู่ในภาคแรงงานร้อยละ 46.0 และ ในปี พ.ศ. 2547 ลดลงเป็นร้อยละ 44.8 ทั้งนี้อาจเกิดจากปัจจัยหลาย ๆ ด้าน เช่น ปัญหาครอบครัวที่เป็นสาเหตุให้ออกจากงานประจำที่ทำอยู่ การออกกฎหมายคุ้มครองสตรีที่มีผลให้นายจ้างไม่ต้องการจ้างแรงงานสตรี เนื่องจากทำให้สูญเสียผลประโยชน์ที่ควรจะได้รับ รวมถึงปัจจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของสตรีร่างกายที่ไม่เอื้อต่อการทำงานบางประเภท ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีผลกระทบโดยตรงต่อชีวิตการทำงานของสตรี (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2554, หน้า 43)

ถึงแม้ว่าสตรีจะได้รับโอกาสทางการศึกษาที่สูงขึ้น แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า สตรีจะได้รับโอกาสในการพัฒนาเท่าเทียมกับบุรุษแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้ามสังคมไทยยังคงเผชิญปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่างหญิงชาย ซึ่งยังเป็นผลจากคนในสังคมยังมีเจตคติว่า สตรีมีความสามารถน้อยกว่าบุรุษ และปลูกฝังให้สตรีเป็นผู้ตาม เป็นช่างเท้าหลังเสมอ ส่งผลให้สตรีตกเป็นเหยื่อความรุนแรง ขาดโอกาส และขาดการยอมรับในการเข้าร่วมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งยังมีปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ปัญหาความมั่นคง และสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพ ความมั่นคง ปลอดภัย โอกาส สิทธิ และศักดิ์ศรี

ความเป็นมนุษย์ และคุณภาพชีวิตของสตรี โดยเฉพาะสตรีที่อยู่ในภาคชนบทที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ ไทย

จากปัญหาดังกล่าว ส่งผลให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนได้ตระหนัก ถึงสภาพการณ์ปัญหา กล่าวคือ รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริม และพัฒนาสตรี มาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาสตรีมากขึ้น เพราะถือว่าการพัฒนา สตรีเป็นนโยบายที่สำคัญในหลายมิติ เห็นได้จากนโยบายที่ปรากฏในแผนพัฒนาสตรี ในช่วง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-พ.ศ. 2559) ได้ให้ความสำคัญ และกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาสตรีในการสร้างสังคมไทยเป็นสังคมที่เสมอภาค คนในสังคมมีเจตคติที่ดี ตระหนักและยอมรับถึงบทบาทสตรีในบริบทต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้สังคมไทยมีความเป็นธรรมและยุติธรรม โดยสตรีทุกกลุ่ม มีโอกาสเข้าถึง และได้รับการศึกษาทุกระดับ มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพ ในด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม สตรีมีสุขภาพ มีความมั่นคงในชีวิต และสุขภาพที่ดีขึ้น สตรีมีศักยภาพ และความมั่นใจในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการบริหารและการตัดสินใจในทุกระดับ รวมทั้งองค์กร และกลไกสตรีระดับต่าง ๆ มีความเข้มแข็ง เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนพัฒนาสตรี โดยกำหนดยุทธศาสตร์หลัก 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างเจตคติและการยอมรับ ด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาศักยภาพและเพิ่มโอกาส ทางเศรษฐกิจ และสังคมของสตรีไทย ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาสุขภาพคุณภาพชีวิตและเสริมสร้าง ความมั่นคงในชีวิต ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาศักยภาพสตรีเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าร่วม ทางทางการเมืองการบริหาร และการตัดสินใจในระดับต่าง ๆ และยุทธศาสตร์ที่ 5 การเสริมสร้าง และพัฒนาศักยภาพกลไกและองค์กรสตรีทุกระดับ (สำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2554, หน้า 45)

สตรีนับได้ว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ การที่สังคมไทย จะมีศักยภาพเพียงพอที่จะรองรับกระแสของการพัฒนาประเทศนั้น ด้วยความสำคัญของสตรีที่ถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในการพัฒนา รัฐบาลไทยภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีผู้หญิงคนแรก ของประเทศไทย นายกรัฐมนตรี ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้กำหนดนโยบายการพัฒนาศักยภาพสตรี ทั่วประเทศ คือ นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดเป็นวาระเร่งด่วน ที่จำเป็นต้องดำเนินการภายในปี พ.ศ. 2555 เป็นนโยบายที่มุ่งเน้นการพัฒนาสตรี โดยจัดตั้ง เป็นกองทุนที่มีมูลค่ากว่า 7,7000 ล้านบาท สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำ หรือปลอดดอกเบี้ยในการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ เพื่อพัฒนาไปสู่การสร้างสวัสดิภาพ และ สวัสดิการให้แก่สตรี รวมถึงการพัฒนาสตรีและเครือข่ายสตรี การพัฒนาบทบาทสตรี การสร้าง

ภาวะผู้นำ และการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ์ให้กับสตรี ซึ่งเป็นนโยบายที่มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรีในทุกมิติ ตั้งแต่ด้านสังคม เศรษฐกิจ และพัฒนาศักยภาพของสตรีในทุก ๆ ด้าน โดยรัฐบาลมุ่งเน้นที่จะทำงานร่วมกับกลุ่มสตรีตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ เพื่อให้โอกาสสตรีในทุกพื้นที่ทุกชุมชนได้มีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมทำร่วมพัฒนา เพื่อสตรีทุกคน โดยความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนและองค์กรสตรีต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี (สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ, 2554, หน้า 5)

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พ.ศ. 2555 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 โดยเริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 (ราชกิจจานุเบกษา, 2555, หน้า 68-69) ด้วยการเปิดรับลงทะเบียนสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จากสตรีที่มีคุณสมบัติครบถ้วนทั่วประเทศ และดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีระดับตำบล จังหวัด และเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล จังหวัด และกรุงเทพมหานคร โดยให้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นกลไกในการบริหารกองทุนพิจารณาและอนุมัติจ่ายเงินกองทุนเพื่อสนับสนุนโครงการของสมาชิกที่ยื่นขอรับการสนับสนุน ในปัจจุบันกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีจำนวนสมาชิกมากกว่า 9,000,000 คน และคาดว่าในปลายปี พ.ศ. 2556 จะมีผู้สมัครสมาชิกเพิ่มเป็น 12,000,000 คน เนื่องจากมีอัตราการสมัครขยายตัวเฉลี่ยเดือนละ 40,000-50,000 คน สำหรับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีกรุงเทพมหานครได้รับงบประมาณทั้งสิ้น 5,845,700 บาท โดยมีจำนวนโครงการทั้งหมด 54 โครงการ แบ่งเป็นโครงการประเภททุนหมุนเวียน 47 โครงการ และโครงการเงินอุดหนุน 7 โครงการ (อนุสรณ์ เอี่ยมสะอาด, 2556) ในส่วนภูมิภาคนั้นภาพรวมในการอนุมัติงบประมาณกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้เห็นชอบอนุมัติงบประมาณสนับสนุนครั้งแรกจำนวน 1,540,000,000 บาท และครั้งที่สองในวงเงิน 6,160,000,000 บาท รวมเป็น 7,700,000,000 บาท โดยงบประมาณดังกล่าวได้จัดสรรไว้ 2 ส่วน คือ โครงการประเภทเงินทุนหมุนเวียนร้อยละ 80 (จำนวน 6,160,000,000 บาท) เพื่อนำไปพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชนให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ และโครงการประเภทเงินอุดหนุนร้อยละ 20 (จำนวน 1,540,000,000 บาท) เพื่อใช้ในการพัฒนาศักยภาพสตรี เช่น นำไปใช้ในการจัดโครงการฝึกอบรมให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ให้กับสตรี สำหรับงบประมาณที่ได้จัดสรรให้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในแต่ละจังหวัดนั้นจะได้รับงบประมาณไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรหรือขนาดของแต่ละจังหวัด กล่าวคือ จังหวัดขนาดเล็ก (ประชากรไม่เกิน 600,000 คน) จำนวน 35 จังหวัดได้รับงบประมาณจังหวัดละ 70,000,000 บาท จังหวัดขนาดกลาง (ประชากร 600,001-1,000,000 คน) จำนวน 22 จังหวัด ได้รับงบประมาณ

จังหวัดละ 100,000,000 บาท และจังหวัดขนาดใหญ่ (ประชากร 1,000,001 คนขึ้นไป) จำนวน 20 จังหวัด ได้รับงบประมาณจังหวัดละ 130,000,000 บาท (ขวัญชัย วงศ์นิติกร, 2556)

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าหลักการ วัตถุประสงค์ งบประมาณ ตลอดจนการบริหารจัดการของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีนั้นหากพิจารณาแล้วเป็นกองทุนที่เปิดโอกาสให้สตรีสามารถเข้าถึงแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อนำเงินไปพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัวได้ รวมทั้งยังทำให้สตรีได้รับการพัฒนาศักยภาพและมีภาวะผู้นำอันเป็นพลังในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ข้อมูล ข่าวสาร ประเด็นปัญหา และมุมมองของฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งชี้ให้เห็นว่ายังมีข้อถกเถียงในเชิงวิชาการเกี่ยวกับนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั้งในด้านการบริหารจัดการ การนำนโยบายมาสู่การปฏิบัติ ตลอดจนผลที่เกิดขึ้นว่าจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้หรือไม่ เนื่องจากเป็นนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายที่รัฐบาลเพิ่งประกาศใช้และเริ่มดำเนินการได้ไม่นานนัก ซึ่งรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของสตรีว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ และถึงแม้จะมีแนวทางการพัฒนาสตรีระบุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตลอดจนแผนงานต่าง ๆ ไว้มากมาย แต่ยังเป็นการปฏิบัติที่ไม่ชัดเจน จนกระทั่งประเทศไทยมีนายกรัฐมนตรีที่เป็นสตรีคนแรกของประเทศไทยในสมัยรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร จึงได้ประกาศให้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายเร่งด่วน โดยมีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีขึ้นในทุกจังหวัดของประเทศไทย และมีการอนุมัติงบประมาณเพื่อดำเนินการเมื่อต้นปี พ.ศ. 2556 เป็นงบประมาณกว่า 7,7000 ล้านบาท และมีการดำเนินการมากกว่า 1 ปีแล้ว

ดังนั้น การศึกษา นโยบายและการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาให้ครอบคลุมตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ กล่าวคือ ต้องให้ความสำคัญตั้งแต่การก่อรูปนโยบาย จุดกำเนิดแนวคิดหรือความเป็นมาของนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติและสุดท้ายคือการศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามนโยบายว่าผลที่เกิดขึ้นนั้น สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการวัดระดับความสามารถหรือการประเมินในการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปการปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างศักยภาพแก่สตรีให้เกิดประสิทธิผลต่อสตรีอย่างแท้จริง และสามารถแก้ปัญหาให้กับกลุ่มสตรีที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้นอกจากนี้บทเรียนสำคัญบทหนึ่งในประเทศกำลังพัฒนากำลังเรียนรู้ ได้แก่ บทเรียนที่ว่านโยบายหรือโครงการทั้งหลายกำหนดขึ้นด้วยความรอบคอบ เต็มไปด้วยหลักวิชาการ เทคนิควิชาการที่ทันสมัย เป็นสิ่งจำเป็นแต่ยังไม่เพียงพอที่จะเป็นหลักประกันความสำเร็จหรือบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย กล่าวคือ แม้นโยบายนั้น ๆ จะดูน่าเชื่อถือ และเต็มเปี่ยมไปด้วยความหวังเพียงใด

ในหน้ากระดาษ แต่จะไม่มีคามหมายอะไรเลยหากปราศจากการดำเนินงานตามนโยบายหรือการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (Policy implementation) อย่างถูกต้องและจริงจังด้วยความอุตสาหะพยายามของทุกภาคส่วนตลอดจนองค์กรกลไกที่เกี่ยวข้อง (จุมพล หนิมพานิช, 2554, หน้า 12-13) ดังนั้น สิ่งสำคัญอย่างยิ่ง คือ เมื่อดำเนินงานตามนโยบายไปแล้วจำเป็นต้องมีการศึกษาให้ครอบคลุมในทุกกระบวนการ

จะเห็นได้ว่า นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2555 ได้ส่งผลกระทบต่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อบทบาทคุณภาพชีวิตของสตรีไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะสตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เห็นได้จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติได้สำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พ.ศ. 2557 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรเพศหญิงอายุ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งผลจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ พบว่า สตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเมื่อเปรียบเทียบกับสตรีในภูมิภาคอื่น ๆ ประสบปัญหาในหลาย ๆ ด้าน ในสัดส่วนที่สูงที่สุด กล่าวคือ มีหนี้สินในสัดส่วนที่สูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.2 ปัญหาที่สตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในชุมชน/ หมู่บ้านประสบ คือ รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต/ เลี้ยงครอบครัว เช่น ยากจน/ หนี้สินมีสัดส่วนสูงกว่าทุกภูมิภาคคิดเป็นร้อยละ 86.9 สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเรื่องต่าง ๆ พบว่า สตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือระบุว่าชุมชน/ หมู่บ้านมีการจัดทำโครงการ/ กิจกรรมโดยงบประมาณกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในสัดส่วนสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 73.5 และสตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังมีการใช้เงินประเภทหมุนเวียน (เงินกู้) ในการจัดทำโครงการ/ กิจกรรมในสัดส่วนสูงสุดร้อยละ 95.9 สตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือระบุว่ากองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นประโยชน์ในสัดส่วนสูงสุดร้อยละ 96.6 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) จากผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติจึงทำให้ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนเป็นพื้นที่ในการศึกษาวิจัย เนื่องจากสตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประสบปัญหาในเรื่องหนี้สิน มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตสูงกว่าทุกภูมิภาค ดังนั้นจึงสมควรเป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีและมีการจัดทำโครงการกิจกรรมจากงบประมาณกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี รวมทั้งมีการกู้เงินเพื่อจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ สูงสุดในประเทศไทย ผลสำรวจชี้ให้เห็นว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่ที่จำเป็นต้องศึกษาการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาสตรีว่า มีการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นอย่างไร เพราะเป็นพื้นที่ที่มีเงินทุนหมุนเวียนและใช้ประโยชน์จากงบประมาณกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีสูงกว่าทุกภูมิภาค ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษานโยบายและการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยศึกษาให้มีความครอบคลุมทั้งวงจรของนโยบายสาธารณะ ตั้งแต่การก่อรูปของนโยบาย

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่งประกอบไปด้วย ที่มาของนโยบาย การกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบาย การประกาศใช้นโยบาย องค์กรที่เกี่ยวข้อง และศึกษาการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยศึกษาตั้งแต่การวางแผนการจัดองค์กร การนำ การควบคุม บุคลากร งบประมาณ ความพร้อมด้านสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ และสุดท้ายคือการศึกษาผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

ทั้งนี้ การก่อรูปนโยบาย การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติ และผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนทั้ง 3 ส่วน ล้วนเป็นขั้นตอนของกระบวนการนโยบายสาธารณะที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนโยบายในแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน ซึ่งแต่ละขั้นตอนไม่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างอิสระแต่ดำรงอยู่ โดยการพึ่งพาซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด ดังนั้นการศึกษานโยบายและการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนเพื่อให้เกิดความเข้าใจสามารถสะท้อนปัญหาและเสนอแนะแนวทางการพัฒนานโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จึงจำเป็นต้องศึกษาในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจนและครอบคลุมทั้งวงจรของนโยบายสาธารณะ โดยมีคำถามการวิจัย คือ การก่อรูปของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเกิดขึ้นได้อย่างไร การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติในสภาพการณ์ปัจจุบันเป็นอย่างไร คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลและจังหวัด ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง มีการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติอย่างไร ตลอดจนผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาสตรีเป็นอย่างไร บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ปัญหาและอุปสรรคในน่านโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติมีอะไรบ้างเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีที่ได้ศึกษาหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร
2. เพื่อศึกษาการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติไปปฏิบัติ

ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

3. เพื่อศึกษาผลการดำเนินการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ผลการศึกษาวิจัย สามารถก่อให้เกิดผลโดยตรง และโดยอ้อมต่อนโยบาย และการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนทั้ง 8 จังหวัด โดยข้อมูลที่ผ่านมากระบวนการวิเคราะห์สังเคราะห์จากการวิจัยจะนำไปใช้ประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นเป็นความเป็นมาของนโยบาย การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติ ผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในพื้นที่จังหวัดที่ศึกษาวิจัยทั้ง 8 จังหวัดรวมทั้งในจังหวัดอื่น ๆ อันจะส่งผลต่อการปรับปรุงพัฒนากองทุนพัฒนาบทบาทสตรีให้มีความมั่นคงยั่งยืนต่อไปได้

2. ได้รู้ถึงแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีและสามารถนำผลวิจัย ข้อเสนอแนะ เผยแพร่ไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอันจะเป็นประโยชน์ในการแก้ไข การปรับปรุงพัฒนากองทุนพัฒนาบทบาทสตรีให้มีความมั่นคงต่อไปได้

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ มีขอบเขตในการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา ศึกษากองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในพื้นที่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ทั้งหมด 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสกลนคร นครพนม อุดรธานี หนองคาย หนองบัวลำภู มุกดาหาร เลย และบึงกาฬ ซึ่งเป็นกองทุนที่ได้รับอนุมัติงบประมาณจากรัฐบาลเมื่อต้นปี พ.ศ. 2555 และแต่ละกองทุนได้อนุมัติงบประมาณให้สมาชิกได้กู้ยืมไปลงทุนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ภาพที่ 1 แผนที่ประเทศไทย การแบ่งเขตภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือและการแบ่งกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

2. ขอบเขตของผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ คณะกรรมการกองทุนพัฒนาสตรีจังหวัด คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทบุคคลธรรมดา สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทองค์กรสตรีและศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เช่น เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน กลุ่มอาชีพต่าง ๆ เป็นต้น

3. ขอบเขตด้านเวลา ศึกษาผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พ.ศ. 2557-2558 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สมาชิกได้กู้เงินไปดำเนินการในกลุ่มอาชีพหรือองค์กรสตรีที่ตนเองสังกัด และได้มีการดำเนินการไปในระยะเวลาหนึ่ง และได้คืนเงินยืมพร้อมดอกเบี้ยให้กับกองทุนตามระยะเวลาที่กำหนด โดยตามระเบียบกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีกำหนดให้คืนเงินในช่วงเดือนมิถุนายน และเดือนตุลาคม

4. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

4.1 ศึกษาการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร โดยศึกษาตั้งแต่ ความเป็นมาหรือที่มาและความสำคัญของนโยบายสาระสำคัญของนโยบาย การกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบาย การอนุมัติและประกาศใช้นโยบาย และองค์กรที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

4.2 ศึกษาการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยทำการศึกษากิจการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมในเรื่องการวางแผน โครงสร้างองค์กร การนำ การควบคุม บุคลากร งบประมาณ การจัดการความพร้อมด้านสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้

4.3 ศึกษาผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยศึกษาผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี หมายถึง แหล่งเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำ หรือปลอดดอกเบี้ยในการพัฒนา สร้างงาน สร้างรายได้ เพื่อพัฒนาไปสู่การสร้างสวัสดิภาพ และสวัสดิการแก่สตรี รวมถึงการพัฒนาศักยภาพสตรีและเครือข่ายสตรี การพัฒนาบทบาทสตรี การสร้างภาวะผู้นำ และการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ
2. การก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี หมายถึง ความเป็นมาหรือที่มาของนโยบาย การกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบาย การอนุมัติและประกาศใช้นโยบาย และองค์กรที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ
3. การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติไปปฏิบัติในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน หมายถึง การบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมในเรื่องการวางแผน โครงสร้างองค์กร การนำ การควบคุม บุคลากร งบประมาณ การจัดการความพร้อมด้านสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้
4. ผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน หมายถึง ความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่มีต่อผลการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแบ่งผลการดำเนินงานออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี
5. คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด หมายถึง คณะกรรมการกองทุนที่มีหน้าที่บริหารงานกองทุน รวมทั้งตรวจสอบกำกับดูแลและจัดสรรรายได้หรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนในเขตท้องที่จังหวัด
6. คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล หมายถึง คณะกรรมการกองทุนที่มีหน้าที่บริหารกองทุน รวมทั้งตรวจสอบกำกับดูแลและจัดสรรรายได้หรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนในเขตท้องที่ตำบล
7. สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี หมายถึง สตรีหรือองค์กรสตรีที่มีการดำเนินงาน และมีผลงานเกี่ยวกับการพัฒนา การคุ้มครองช่วยเหลือสตรี โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ สมาชิกประเภทบุคคลธรรมดา และสมาชิกประเภทองค์กรสตรี
8. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน หมายถึง กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่ตั้งอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัด สกลนคร นครพนม อุดรธานี หนองคาย หนองบัวลำภู มุกดาหาร เลย และบึงกาฬ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวความคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มาจากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับนโยบาย สาธารณะ แนวคิดการก่อรูปนโยบาย แนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติ แนวคิดการบริหาร แนวคิด สตรีนิยม และแนวคิดกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี นอกจากนี้ยังได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ นำนโยบายไปปฏิบัติ จากนักทฤษฎีและตัวแบบที่สำคัญต่าง ๆ ของการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ในการศึกษาการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขต

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายที่มุ่งช่วยเหลือ ด้านเงินกู้เพื่อการพัฒนาอาชีพและพัฒนาศักยภาพให้แก่กลุ่มสตรีทั่วประเทศ ทั้งนี้ นโยบายกองทุน พัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายที่มีความเฉพาะเจาะจงมุ่งช่วยเหลือแก่กลุ่มสตรีที่เป็นสมาชิกเท่านั้น ซึ่งนโยบายที่ช่วยเหลือกลุ่มสตรี โดยเฉพาะยังไม่เคยดำเนินการมาก่อนในประเทศไทย ดังนั้น การศึกษาการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจึงเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเพราะทำให้ ทราบความเป็นมาหรือที่มาที่ไปของนโยบายว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร ซึ่งขั้นตอนการก่อรูปนโยบาย เริ่มแรกต้องทำการกำหนดประเด็นปัญหาสาธารณะ โดยพิจารณาจากในมิติต่าง ๆ ที่สตรีไทยประสบ จากนั้นจึงนำไปสู่การกำหนดสาระสำคัญของนโยบายเพื่อแสดงถึงเนื้อหาและสาระสำคัญ และเข้าสู่ ขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายที่สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหา และไปสู่ขั้นตอน การอนุมัติและประกาศใช้นโยบาย และสุดท้ายของวงจรที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งผู้วิจัยจะนำแนวคิดการก่อรูปนโยบายสาธารณะ ไปใช้ในการศึกษาวิเคราะห์การก่อรูปนโยบาย กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนความเป็นมาของนโยบายกองทุน พัฒนาบทบาทสตรีเกิดขึ้นมาอย่างไร ความเป็นมาและลักษณะสำคัญของปัญหาสตรีคืออะไร จึงนำไปสู่การกำหนดเนื้อหาสาระสำคัญของนโยบาย การกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบาย จนถึง ขั้นตอนการอนุมัติและประกาศใช้นโยบาย ทั้งนี้เมื่อได้ขั้นตอนการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนา บทบาทสตรีเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จากนั้นผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ปัจจัย หรือสาเหตุสำคัญของการกำหนดนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ผู้วิจัยจึงใช้ตัวแบบระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตามตัวแบบระบบ (Systems model: Policy as systems output) ที่พิจารณาปัจจัยนำเข้า (Input) ซึ่งประกอบไปด้วย ข้อเรียกร้องซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งจากระดับปัจเจกบุคคลหรือระดับกลุ่ม และการสนับสนุนที่เป็นกลุ่ม ผลประโยชน์เช่น กลุ่มสิทธิสตรี กลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อสตรี กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อสตรีที่เรียกร้อง หรือสนับสนุนการกำหนดนโยบาย โดยข้อเรียกร้องและการสนับสนุนนั้น เป็นแรงกดดันที่สำคัญ มาจากสภาพแวดล้อม (Environment) ทั้งภายในและภายนอกที่เข้าไปสู่ระบบการเมืองหรือพรรค

เพื่อไทย ระบบการเมืองจะทำการรับเอาความต้องการที่แตกต่างหลากหลายเข้ามา และทำการเปลี่ยนให้ออกมาเป็นปัจจัยนำออก (Outputs) ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่ได้มาซึ่งนโยบายสาธารณะ (Public policy) นั่นคือ นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ซึ่งปัจจัยนำออกนี้นั้นอาจส่งผลให้เกิดผลกระทบในเชิงการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม และอาจเพิ่มการเรียกร้องให้มากขึ้น นอกจากนี้เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยยังจึงใช้แนวคิดสตรีนิยมวิเคราะห์ร่วมด้วย เพราะแนวคิดสตรีนิยมเป็นแนวคิดที่มุ่งศึกษาสาเหตุและปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มสตรี รวมทั้งแสวงหาแนวทางในเพื่อแก้ไขปัญหาให้แก่สตรี ซึ่งการศึกษาแนวคิดสตรีในสายต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสายเสรีนิยม สายมาร์กซิสต์ สายสังคมนิยม สายวัฒนธรรม ถึงแม้ว่าจะแบ่งแยกเป็นสาย ๆ ต่าง แต่ทุกแนวคิดต่างก็มีแนวคิดร่วมหรือจุดยืนเหมือนกัน คือต้องการสร้างความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมให้แก่สตรีซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

2. ในการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัตินั้น การศึกษาการดำเนินงานภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผู้วิจัยใช้แนวคิดตัวแบบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติของ วรเดช จันทรร (2554) ที่กำหนดตัวแบบในการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้งหมด 6 ตัวแบบด้วยกัน คือ ตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล (Rational model) ตัวแบบทางด้านการจัดการ (Management model) ตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์กร (Organization development model) ตัวแบบทางด้านกระบวนการของระบบราชการ (Bureaucratic processes model) ตัวแบบทางการเมือง (Political model) และแนวทางที่เน้นการวิเคราะห์เชิงบูรณาการ ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้ตัวแบบด้านการจัดการ (Management model) เพราะเป็นตัวแบบที่มุ่งศึกษาหน่วยงาน คือ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบนโยบายไปปฏิบัติโดยตรงว่ามีโครงสร้าง องค์กร ความรู้ความสามารถของบุคลากร งบประมาณ สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกความสะดวกความสะดวก ตลอดจนเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นอย่างไรพอเพียงต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติหรือไม่ ซึ่งปัจจัยทั้งหมดส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายกองทุนพัฒนาไปปฏิบัติ และนำไปสรุปเป็นแนวทางการพัฒนากองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่มีประสิทธิภาพต่อไป นอกจากนี้เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากขึ้นผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการบริหารมาใช้ในการวิเคราะห์การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยแบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 กลุ่ม คือ ปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากรการบริหาร (Resources managements) 4 M's ได้แก่ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การบริหารงบประมาณ การจัดการ และการบริหารวัสดุอุปกรณ์ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และสมชาย หิรัญกิตติ, 2545) และกระบวนการบริหาร (Management process) POLC ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม (ธงชัย สันติวงษ์, 2543)

3. ศึกษาผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตามวัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี รวมทั้งปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ทั้งนี้ผลการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

3.1 ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง สตรีสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ย และได้รับเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น

3.2 ด้านสังคม หมายถึง สตรีได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความมั่นคง เข้มแข็งพึ่งพาตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน

3.3 ด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี หมายถึง สตรีได้รับการส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรม/โครงการในการพัฒนาบทบาทสตรี ได้รับความรู้ มีทักษะไปใช้ประกอบอาชีพพัฒนา สร้างผลงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหมู่บ้าน/ชุมชน/สังคม เกิดความมั่นใจในศักยภาพความสามารถของตนเอง และมีความเท่าเทียมผู้ชายมากขึ้น

การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติ

การวิจัยนโยบายและการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติ และผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ผู้วิจัยนำแนวคิดต่าง ๆ และข้อมูลจากภาคสนาม มาวิเคราะห์ สรุปเป็นแนวทางการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีให้มีคุณภาพ ทั้งในด้านบุคลากร การเงิน การจัดการ การวางแผน โครงสร้างองค์กร การนำ การควบคุม วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ เพื่อให้เกิดผลการดำเนินงานที่ดีส่งผลให้สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีความมั่นคงต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง นโยบายและการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้ดำเนินการทบทวนสังเคราะห์องค์ความรู้จากเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดนโยบายสาธารณะ
 - 1.1 ความหมายของนโยบายสาธารณะ
 - 1.2 ความสำคัญของนโยบายสาธารณะ
 - 1.3 ลักษณะและประเภทของนโยบายสาธารณะ
 - 1.4 องค์ประกอบของนโยบายสาธารณะ
 - 1.5 นโยบายสาธารณะกับระบอบการเมือง
2. แนวคิดการก่อรูปนโยบายสาธารณะ
 - 2.1 ความหมายการก่อรูปนโยบายสาธารณะ
 - 2.2 ขั้นตอนการก่อรูปนโยบายสาธารณะ
 - 2.3 องค์การการก่อรูปนโยบายสาธารณะ
 - 2.4 ตัวแบบในการกำหนดนโยบายสาธารณะ
3. แนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติ
 - 3.1 ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติ
 - 3.2 กระบวนการในการนำนโยบายไปปฏิบัติ
 - 3.3 ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติ
 - 3.4 แนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติ
 - 3.5 ปัจจัยกำหนดความสำเร็จและความล้มเหลวการนำนโยบายไปปฏิบัติ
 - 3.6 องค์การและผู้เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ
 - 3.7 ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติ
4. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร
 - 4.1 ความหมายและองค์ประกอบการบริหาร
 - 4.2 ทรัพยากรการบริหาร
 - 4.3 หลักการบริหารแบบ POLC

5. แนวคิดสตรีนิยม
 - 5.1 ความเป็นมาของแนวคิดสตรีนิยม
 - 5.2 พัฒนาการและขบวนการความเคลื่อนไหวของแนวคิดสตรีนิยม
 - 5.3 กลุ่มแนวคิดสตรีนิยมในสายต่าง ๆ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดนโยบายสาธารณะ

ความหมายนโยบายสาธารณะ

นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เป็นการบริหารจัดการตามนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลภายใต้การนำของอดีตนายกรัฐมนตรี ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ที่ใช้นโยบาย "กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี" เป็นหนึ่งในนโยบายหลักสำหรับใช้เป็นกลยุทธ์ในการหาเสียงก่อนการเลือกตั้ง จนได้รับการยอมรับและมีเสียงสนับสนุนจากประชาชนให้เข้ามาทำหน้าที่บริหารประเทศในการเลือกตั้งทั่วไป ดังนั้นนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจึงจัดว่าเป็นนโยบายสาธารณะหรือเป็นกิจกรรมหรือการกระทำของรัฐบาล

สำหรับความหมายของนโยบายสาธารณะ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลายแง่มุมหลายลักษณะ ซึ่งจากการทบทวนเอกสารตำราทางด้านนโยบายสาธารณะพบว่า นโยบายสาธารณะหมายถึง การตัดสินใจของรัฐที่เลือกกระทำหรือไม่กระทำ กิจกรรมหรือโครงการใด ๆ ที่รัฐหรือองค์กรของรัฐ ได้จัดกระทำขึ้น นโยบายอาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการออกกฎหมาย การนำกฎหมายไปปฏิบัติ นอกจากนี้ นโยบายต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งที่รัฐบาลกระทำจริง กิจกรรมดังกล่าวครอบคลุมประเด็นสำคัญ คือ กิจกรรมเกี่ยวกับบริการสาธารณะต่าง ๆ เช่น การศึกษา สวัสดิการ การคมนาคม และการขนส่ง เป็นต้น กิจกรรมนั้นต้องมีกฎข้อบังคับสำหรับบุคคลและหน่วยงานนับการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เช่น วินัยของทหารและตำรวจ ข้อบังคับต่าง ๆ และกิจกรรมนั้นต้องเกี่ยวข้องกับ การควบคุมกระบวนการกำหนดนโยบายหรือการกระทำทางเมืองอื่น ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงวิธีการเสนอร่างกฎหมายต่อรัฐสภา การแก้ไขกฎหมายรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการจัดบริการสาธารณะ การบังคับใช้กฎหมาย การออกกฎหมาย รวมถึงกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ทางสังคมประสบอยู่ (Ira, 1970, p. 1; James, 1970, p. 3; Thomas, 1981, p. 3)

ซึ่งในระยะต่อมา สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2555, หน้า 35) ได้จำแนกลักษณะสำคัญของกิจกรรมต่าง ๆ ออกไปอีกว่ากิจกรรมที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ เป็นการใช้อำนาจของรัฐในการจัดสรรกิจกรรมเพื่อตอบสนองค่านิยมทางสังคม โดยผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ได้แก่ ผู้นำทางการเมือง สถาบันราชการ ข้าราชการและประมุขของประเทศ กิจกรรม

ที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำต้องเป็นชุดของการกระทำที่มีแบบแผน ระบบและกระบวนการอย่างชัดเจน ต้องมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนจำนวนมาก เป็นกิจกรรมที่ต้องกระทำให้ปรากฏเป็นจริง มิใช่เป็นเพียงการแสดงเจตนารมณ์หรือความตั้งใจที่จะกระทำด้วยคำพูดเท่านั้น และต้องมีผลลัพธ์ในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ ศุภชัย ขาวประกาย (2550, หน้า 55) ที่มองนโยบายสาธารณะในแง่ที่เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินกิจกรรมของรัฐบาล ซึ่งรวมทั้งกิจกรรมที่ผ่านมาในอดีต กิจกรรมที่กำลังดำเนินอยู่ในปัจจุบันและกิจกรรมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

ดังกล่าวข้างต้น ศุภชัย ขาวประกาย (2550, หน้า 30); สมบัติ ชำรงชัยวงศ์ (2555, หน้า 44); Ira (1970, p. 1); James (1970, p. 3); Thomas (1981, p. 3) จัดว่าเป็นกลุ่มที่นิยาม นโยบายสาธารณะว่าเป็นสิ่งที่รัฐบาลตัดสินใจเลือกกระทำหรือไม่กระทำกิจกรรมต่าง ๆ

ส่วน David (1971, p. 130) กลับมองนโยบายสาธารณะในแง่ของการเมือง กล่าวคือเป็นการแจกแจงคุณค่าต่าง ๆ อย่างถูกต้องตามกฎหมายให้แก่สังคมโดยรวมหรืออำนาจของรัฐในการจัดสรรค่านิยมของสังคมทั้งมวลและผู้ที่มีอำนาจในการจัดสรรก็คือ รัฐบาลและสิ่งที่รัฐบาลกระทำหรือไม่กระทำเป็นผลมาจาก “การจัดสรรค่านิยมของสังคม” โดยมีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของระบบการเมือง (Political system) ซึ่งเป็นบุคคลที่มีอำนาจสั่งการ (Authorities) ได้แก่ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ตุลาการ นักบริหาร ผู้นำทางการเมืองอื่น ๆ บุคคลเหล่านี้เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับค่านิยมของสังคม โดยได้รับการยอมรับในฐานะเป็นผู้มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย

ในขณะที่ Lasswell and Abraham (1970, p. 42) มองนโยบายสาธารณะในเชิงของการบริหารแผน โครงการที่กำหนดขึ้น รวมทั้งเป้าหมาย สิ่งที่มีคุณค่า การกำหนดเป้าประสงค์ (Goals) ค่านิยม (Values) และการปฏิบัติ (Practices) ของโครงการของรัฐเป็นการระบุอย่างชัดเจนว่ากิจกรรมที่เป็นแผนงานหรือโครงการของรัฐที่เรียกว่า นโยบายสาธารณะนั้น จะต้องสอดคล้องกับค่านิยมของสังคม รวมถึงแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย แนวความคิดของ Lasswell and Abraham (1970, p. 42) จึงให้ความชัดเจนเกี่ยวกับสาระสำคัญของนโยบายสาธารณะ เพื่อให้ผู้ได้บังคับบัญชาปฏิบัติตาม

สำหรับ Friedrich (1963, p. 15) ได้ให้ความเห็นว่า นโยบายสาธารณะในแง่ของขั้นตอนและการแก้ไขปัญหาของประชาชนที่เกี่ยวกับการกระทำของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือรัฐบาลภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ประกอบไปด้วย ปัญหาอุปสรรคและโอกาส ซึ่งนโยบายจะถูกนำเสนอเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาของประชาชน การกำหนดนโยบายนั้นมิได้เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันทันด่วน แต่นโยบายส่วนใหญ่จะต้องผ่านการพิจารณาเป็นขั้นตอน ซึ่งจะมีฝ่ายบริหาร

เข้ามาบีบคั้นอย่างสำคัญกับฝ่ายการเมืองในการกำหนดนโยบาย นอกจากนี้ Althaus, Bridgman, and Davis (2007, p. 35) ได้กล่าวว่า นโยบายสาธารณะเป็นเครื่องมือสำหรับการปกครอง เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับทรัพยากรสาธารณะเพื่อบำบัดการให้เป็นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง หลังจากมีการระดมความคิดที่อาจจะต้องแข่งขันกัน นโยบายยังเป็นผลมาจากการประสานผลประโยชน์และอุดมการณ์ทางการเมืองที่มีอยู่หลากหลายในระบบการเมือง

ผู้ที่มองนโยบายสาธารณะในแง่การตัดสินใจ ได้แก่ Lasswell and Abraham (1970, p. 12) ให้ความหมายของนโยบายรัฐว่า บรรดาการตัดสินใจอย่างสัมฤทธิ์ผลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่สังคมจะเข้ากระทำการยินยอมอนุญาตหรือที่จะห้ามมิให้กระทำการซึ่งสอดคล้องกับ William (1965, p. 18) ที่เสนอว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง การตัดสินใจขั้นต้นที่จะกำหนดแนวทางกว้าง ๆ เพื่อนำไปเป็นแนวทางของการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างถูกต้องและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

อนึ่งความหมายของนโยบายสาธารณะในแง่ของนักวิชาการไทยก็มีความหลากหลาย เช่นเดียวกันไม่ว่าจะเป็น กุลชน ธนพงศธร (2530, หน้า 76); สร้อยตระกูล (ดิทยานนท์) อรรถมานะ (2543, หน้า 87); สุรนารถ ชมะถะรงค์ (2540, หน้า 45) ที่ให้นิยามนโยบายสาธารณะว่าเป็น การดำเนินงานของรัฐทั้งในอดีตและปัจจุบันที่มุ่งแก้ไขปัญหาหรือป้องกันตลอดจนลดความรุนแรงของปัญหาสาธารณะต่าง ๆ รวมถึงการให้บริการอื่น ๆ แก่ประชาชนโดยทั่วไป เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้นั้นเอง

ทั้งนี้จากการทบทวนนิยามความหมายของนโยบายสาธารณะข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายนโยบายสาธารณะออกเป็น 3 กลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มที่ 1 นโยบายสาธารณะ หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำของรัฐบาล กลุ่มที่ 2 นโยบายสาธารณะ หมายถึง แนวทางเลือกตัดสินใจของรัฐบาลและกลุ่มที่ 3 นโยบายสาธารณะ หมายถึง แนวทางหรือหนทางในการกระทำของรัฐบาล และถึงแม้ว่า ความหมายของนโยบายสาธารณะในมุมมองของนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศ จะมีความหลากหลาย แต่ในความหลากหลายนั้นส่วนใหญ่เห็นคล้อยตามกันว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง กิจกรรม/ การกระทำของรัฐ การเลือกตัดสินใจของรัฐบาล แนวทางในการกระทำของรัฐบาล ซึ่งอาจเป็นแนวทางกว้าง ๆ ที่รัฐบาลได้ทำการตัดสินใจเลือกและกำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อชี้นำให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยมีการวางแผนการจัดทำโครงการ วิธีการบริหารงานหรือกระบวนการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์เรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วยวิธีการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและความต้องการของประชาชน ดังนั้น เพื่อให้เข้าใจความหมายของนโยบายสาธารณะให้ชัดเจนมากขึ้น จึงขอสรุปความหมายของนโยบายสาธารณะว่ามีลักษณะองค์ประกอบดังนี้ (สมบัติ ชำรงชัยวงศ์, 2555,

หน้า 21)

1. เป็นกิจกรรมที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ
2. เป็นการใช้อำนาจของรัฐบาลในการจัดสรรกิจกรรมเพื่อตอบแทนค่านิยมของสังคม
3. กิจกรรมที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำต่อเป็นชุดของการกระทำที่มีแบบแผนเป็นระบบ และกระบวนการอย่างชัดเจน เป็นการกระทำที่มีการสานต่ออย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
4. กิจกรรมที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำต้องมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนจำนวนมาก
5. เป็นกิจกรรมที่ต้องกระทำปรากฏให้เห็นเป็นจริง มิใช่เพียงเพื่อการแสดงเจตนารมณ์ หรือความตั้งใจที่จะกระทำด้วยคำพูดเท่านั้น
6. กิจกรรมที่เลือกกระทำต้องมีผลลัพธ์ในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญของสังคมทั้งปัญหา ความขัดแย้งหรือความร่วมมือของประชาชน
7. เป็นการเลือกทางเลือกที่จะกระทำ โดยพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดทั้งการเมืองและทางเศรษฐกิจ

จากแนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะดังกล่าว จะเห็นได้ว่ากองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ก็เป็นนโยบายสาธารณะอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นกิจกรรมรัฐบาลได้ตัดสินใจกระทำหรือเป็นสิ่งที่กระทำ โดยรัฐบาล ความเชื่อมโยงของการวิจัยต่อกันนโยบายสาธารณะย่อมมีความสำคัญยิ่ง กล่าวคือ ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์หรือกระทบต่อบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ตั้งแต่ผู้กำหนดนโยบาย ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติและประชาชนผู้เกี่ยวข้อง

ความสำคัญของนโยบายสาธารณะ

จากการศึกษาความหมายของนโยบายสาธารณะจะเห็นได้ว่า รัฐบาลได้กำหนดขึ้นเพื่อใช้ ดังนี้

1. รัฐบาล สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2555, หน้า 24-33) กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ มีความสำคัญทั้งต่อผู้กำหนดนโยบายและต่อประชาชน นโยบายสาธารณะมีความสำคัญต่อผู้กำหนดนโยบาย ผู้ที่รับผิดชอบต่อการกำหนดนโยบาย คือ รัฐบาล หากรัฐบาลกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ทั้งในด้านค่านิยมของสังคมและการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพของประชาชนจะทำให้รัฐบาลได้รับความเชื่อถือศรัทธาจากประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ารัฐบาลสามารถน่านโยบายไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) และประสิทธิภาพ (Efficiency) จะยิ่งทำให้รัฐบาลได้รับการยอมรับและความนิยมจากประชาชนอย่างกว้างขวาง ผลดังกล่าวจะส่งผลให้รัฐบาลได้รับความไว้วางใจให้ดำรงอำนาจได้ยาวนานขึ้น ในทางตรงกันข้าม หากรัฐบาลกำหนด

นโยบายที่ไม่สอดคล้องกับค่านิยมหรือความต้องการของประชาชน ประชาชนอาจรวมตัวกันคัดค้าน เพื่อกดดันให้รัฐบาลเปลี่ยนแปลงนโยบาย หรืออาจมีผลรุนแรงให้รัฐบาลหมดอำนาจไป ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า นโยบายสาธารณะมีผลต่อการดำรงอยู่ของรัฐบาลอย่างสำคัญ

2. ข้าราชการ ถ้านโยบายเป็นรูปธรรม/ เฉพาะเจาะจงปฏิบัติได้และวัดได้ก็จะช่วยให้ ข้าราชการ/ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานและเป้าหมาย/ วัตถุประสงค์ได้ง่ายและสอดคล้องตรงกัน อันจะส่งผลให้นโยบาย นั้นบรรลุสัมฤทธิ์ผลที่ต้องการได้

3. ประชาชน เนื่องจากนโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตทางการเมืองเพื่อตอบสนอง ความต้องการของประชาชน ดังนั้น ประชาชนจึงสามารถแสดงออกซึ่งความต้องการของตน ผ่านกลไกต่าง ๆ ทางการเมือง เช่น ผ่านพรรคการเมือง ผ่านกลุ่มผู้มีอิทธิพลและผลประโยชน์ ผ่านระบบราชการ ผ่านนักการเมือง ผ่านฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติ เมื่อนโยบายสาธารณะถูกนำไป ปฏิบัติ และปรากฏผลลัพธ์ตามเป้าประสงค์ที่พึงปรารถนาจะทำให้ประชาชนได้รับความพึงพอใจ ส่งผลต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชนจะทำให้ประชาชนเชื่อมั่นและศรัทธา ต่อการบริหารงานของรัฐบาลมากยิ่งขึ้น ในทางตรงกันข้าม หากผลลัพธ์และคุณภาพของ การนำนโยบายไปปฏิบัติไม่เป็นไปตามเป้าประสงค์ที่พึงปรารถนาของประชาชนจะส่งผลให้วิถีชีวิต ของประชาชนตกต่ำลงปรากฏการณ์เช่นนี้จะทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อรัฐบาล รัฐบาลจะต้องพยายามปรับเปลี่ยนนโยบายหรือปรับปรุงการนำนโยบายไปปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น เพื่อเรียกศรัทธาคืนจากประชาชน มิเช่นนั้นประชาชนอาจไม่สนับสนุนรัฐบาลอีกต่อไป ความสัมพันธ์ระหว่างระบบการเมืองและประชาชนจึงเป็นแบบพลวัต ซึ่งสอดคล้องกับ มยุรี อนุมานราชชน (2556) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของนโยบายสาธารณะไว้ว่า จากการที่ นโยบายสาธารณะเป็นกิจกรรม/ การกระทำของรัฐบาลหรือแนวทางการเลือกตัดสินใจ/ แนวทาง การกระทำของรัฐเพื่อบรรลุเป้าหมาย/ วัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง นโยบาย สาธารณะเป็นแนวทางการบริหารหรือแนวทางการวางแผนและกำหนดโครงการเพื่อผลลัพธ์เรื่องใด เรื่องหนึ่ง ดังนั้นเมื่อรัฐบาลได้กำหนดนโยบายหนึ่ง ๆ ขึ้นมา จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและประ โยชน์ ต่อฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ฝ่ายรัฐบาล ข้าราชการ และประชาชน

4. ผู้ศึกษานโยบายสาธารณะ ศุภชัย ขวาระประภาย (2552, หน้า 39) กล่าวว่า การศึกษานโยบายสาธารณะนั้นนอกจากจะมีความสำคัญต่อนักรัฐประศาสนศาสตร์ นักรัฐศาสตร์ ยังมีประโยชน์ต่อบุคคลหลาย ๆ กลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นนักการเกษตร นายแพทย์ นักเศรษฐศาสตร์ รวมทั้งประชาชนทั่วไป เนื่องจากการศึกษานโยบายสาธารณะมีประโยชน์ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการปฏิบัติ กล่าวคือ ทำให้เข้าใจเนื้อหา รวมทั้งหากบุคคลต่าง ๆ มีความเข้าใจในเทคนิค

และระเบียบวิธีการในการกำหนด วิเคราะห์ และประเมินผลนโยบายย่อมช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายในทางปฏิบัติสามารถวางแผนพัฒนานโยบายและนำนโยบายไปปฏิบัติให้บังเกิดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จะเห็นได้ว่า นโยบายสาธารณะมีความสำคัญต่อรัฐบาล ข้าราชการ ประชาชน ผู้ศึกษา นโยบายสาธารณะ เพราะทั้งระบอบการเมืองและประชาชนต่างมีความสัมพันธ์กันแบบพลวัต ดังนั้น นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีซึ่งเป็นนโยบายสาธารณะที่เป็นผลผลิตจากรัฐบาลได้กำหนดขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนจึงส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของสตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากรัฐบาลกำหนดนโยบายและสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลย่อมส่งผลให้สตรีมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างเสมอภาคและถ้วนหน้า

นอกจากความสำคัญดังกล่าวแล้ว สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ (2555, หน้า 25) ยังกล่าวว่า นโยบายสาธารณะยังมีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศของรัฐบาลต่าง ๆ ได้แก่

1. เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ แนวทางการพัฒนาประเทศจะมีทิศทางอย่างไร เน้นหนักทางด้านไหน ล้วนขึ้นอยู่กับนโยบายรัฐบาลแต่ละรัฐบาลเป็นสำคัญ ในอดีตบางประเทศถึงกับมีนโยบายปิดประเทศไม่ต้องการที่จะมีความสัมพันธ์กับประเทศใด ต้องการให้ประเทศของตนและประชาชนของตนอยู่อย่างโดดเดี่ยว ปลอดภัยจากการแทรกแซงจากอิทธิพลภายนอก นโยบายดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อคนในประเทศเป็นอย่างมาก ประชาชนอาจถูกปิดกั้นให้อยู่กับความล้าหลังและด้อยพัฒนาหรือบางประเทศอาจเห็นว่าการผลิตทางการเกษตรให้ผลตอบแทนต่ำ จะทำให้เกษตรกรจมปลักอยู่กับความยากจน ก็อาจเปลี่ยนจุดเน้นการพัฒนาโดยกำหนดนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมการเกษตรเพื่อแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรให้เป็นผลผลิตทางอุตสาหกรรม โดยจะหวังให้ผลผลิตมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น เป็นต้น จะเห็นได้ว่าแนวทางหรือทิศทางของนโยบายดังกล่าวล้วนส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการพัฒนาประเทศทั้งสิ้น

2. เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยทั่วไปประชาชนในฐานะสมาชิกของประเทศมีหน้าที่และพันธะผูกพันที่จะต้องอุทิศตนเพื่อประเทศ เช่น ประชาชนที่มีรายได้ต้องเสียภาษีให้กับรัฐ เมื่อประชาชนมีส่วนสำคัญที่จะต้องรับผิดชอบต่อประเทศ ดังนี้ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลเช่นกันที่จะต้องกำหนดนโยบายในการตอบสนองความต้องการของประชาชน เช่น ความต้องการในด้านการศึกษา การสาธารณสุข สวัสดิการ สวัสดิภาพ และการมีงานทำอย่างมั่นคง เป็นต้น รัฐบาลจึงจำเป็นต้องกำหนดนโยบายในการตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

3. เป็นเครื่องมือของรัฐในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญของประเทศ ระดับความรุนแรง และลักษณะของปัญหาในแต่ละประเทศล้วนมีความแตกต่างกัน แต่ทุกประเทศรัฐบาลที่ดีจะต้องให้ความสนใจในการแก้ไขปัญหาสังคม โดยเฉพาะปัญหาสำคัญที่จะต้องได้รับความสนใจในการแก้ไขปัญหาประชาชนเป็นลำดับต้น ๆ เช่น ปัญหาความยากจนของคนในประเทศ หากรัฐบาลบริหารประเทศที่ก่อให้เกิดสภาพรอยกระจุก จนกระจาย ปรากฏการณ์เช่นนี้จะก่อให้เกิดอันตรายต่อเสถียรภาพของประเทศหรือปัญหาการด้อยการศึกษาของประชาชน รัฐบาลที่ดีต้องกำหนดนโยบายเพื่อขยายการศึกษาให้ประชาชนได้รับการศึกษาเพียงพอต่อความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

4. เป็นการใช้อำนาจของรัฐเพื่อจัดสรรค่านิยมทางสังคม การกำหนดค่านิยมสาธารณะมีส่วนสำคัญอย่างมากในการจัดสรรค่านิยมต่าง ๆ ในสังคม เช่น สังคมที่ให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชน รัฐบาลจะต้องกำหนดค่านิยมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่มีลักษณะละเมิดสิทธิมนุษยชนมิได้หรือค่านิยมกำหนดความเสมอภาคระหว่างบุรุษและสตรี ในประเทศที่เน้นค่านิยมความเสมอภาคระหว่างบุรุษและสตรี รัฐบาลจะกำหนดค่านิยมที่ละเมิดค่านิยมไม่ได้ เช่น นโยบายเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งสำคัญในหน่วยงานราชการจะต้องกำหนดให้บุรุษและสตรีมีโอกาสเสมอกัน จะกำหนดตำแหน่งให้เฉพาะบุรุษไม่ได้

5. เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคม นโยบายของรัฐบาลจะต้องมีจุดมุ่งหมายในการสร้างความเป็นธรรมในสังคม ทั้งภาคเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพราะความเป็นธรรมในสังคมเป็นอุดมการณ์ที่สำคัญของระบอบการเมืองสมัยใหม่

6. เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการสร้างความเสมอภาคในการให้โอกาสแก่ประชาชน ความเสมอภาคในโอกาสที่สำคัญของมนุษย์ คือ การได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ถึงแม้มนุษย์ในสังคมจะมีความแตกต่างตามธรรมชาติ เชื้อชาติ ฐานะทางสังคม รัฐบาลควรจะกำหนดนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกันที่จะพัฒนาความสามารถของตน เพราะประชาชนที่มีความแตกต่างกันย่อมมีโอกาสประสบความสำเร็จในชีวิตได้เท่าเทียมกัน

7. เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการกระจายรายได้ให้แก่ประชาชน รูปแบบโครงสร้างฐานะของประชากรในประเทศแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ คือ โครงสร้างแบบสี่เหลี่ยมจตุรัส ประชาชนมีฐานะเท่าเทียมกันแต่ไม่เกิดขึ้นจริงพบได้ในสังคมคอมมิวนิสต์ โครงสร้างแบบสามเหลี่ยมหน้าจั่ว ประชาชนมีฐานะทางสังคมที่มีความแตกต่างกันสูงมีคนรวยน้อย คนจนมีจำนวนมาก พบได้ในสังคมกำลังพัฒนา และโครงสร้างแบบสี่เหลี่ยมข้างหลามตัด เป็นรูปแบบโครงสร้างฐานะที่พึงปรารถนา เพราะมีคนรวยน้อย มีคนจนน้อย แต่คนส่วนใหญ่คือชนชั้นกลาง ดังนั้นรัฐบาลต้องกำหนดนโยบายพัฒนาประเทศมุ่งเน้นให้เกิดการกระจายรายได้และเปลี่ยนแปลงโครงสร้างฐานะของประชาชน

แบบโครงสร้างสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด โดยเฉพาะการส่งเสริมนโยบายให้โอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน

8. เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการกระจายความเจริญไปสู่ชนบท ในประเทศที่มีความแตกต่างทางการพัฒนาระหว่างเมืองกับชนบทพบเห็นได้ทั่วไปในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาเมืองเอกนคร (Primate city) ดังนั้นรัฐบาลจะต้องกำหนดนโยบายในการกระจายความเจริญจากเมืองไปสู่ชนบท เพื่อลดความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบทให้น้อยลง และเพื่อลดการเคลื่อนย้ายประชากรจากชนบทเข้าสู่เมืองซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น การกำหนดนโยบายกระจายอำนาจทางการเมือง การปกครอง การคลัง การบริหารเพื่อให้ประชาชนในชนบทสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรม

9. เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การพัฒนาประเทศที่สำคัญ คือ การพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพราะเป็นรากฐานที่สำคัญของการผลิตในภาคอุตสาหกรรมทั้งการผลิตสินค้าและบริการและเป็นการผลิตที่ก่อให้เกิดมูลค่าที่สูงขึ้น ทำให้ประชาชนมีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดี

10. เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในประเทศที่พัฒนาแล้ว ย่อมมีนโยบายที่ให้ความสำคัญในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพราะได้รับการผลักดันจากประชาชนในประเทศ และประชาชนต่างมีความตระหนักในคุณค่าการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ประชาชนจะเรียกร้องให้รัฐบาลสนใจต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษทั้งทางน้ำและทางอากาศ ทำให้รัฐบาลต้องจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมารับผิดชอบ โดยตรง เพื่อเป็นหลักประกันให้ว่ารัฐบาลให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง

สรุปได้ว่า นโยบายสาธารณะเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารประเทศของรัฐบาลแทบทุกรัฐบาล นโยบายสาธารณะที่ดีต้องสอดคล้องกับค่านิยมและความต้องการของประชาชน เมื่อถูกนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจะทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเสมอภาคถ้วนหน้า หากนโยบายสาธารณะมีลักษณะในทางตรงกันข้ามจะส่งผลให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ขาดงาน อดอยาก และคุณภาพชีวิตต่ำ ซึ่งนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีก็เป็นนโยบายสำคัญที่รัฐบาลสมัยนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร ใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศเพราะนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับและเสริมศักยภาพสตรีในทุกมิติ เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ย ในการสร้างโอกาสให้สตรีเข้าถึงแหล่งทุนสำหรับการลงทุน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ สร้างสวัสดิภาพ หรือสวัสดิการให้แก่สตรีไทย จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของนโยบายมีความสำคัญเพราะได้ตอบสนองความต้องการของสตรีและสะท้อนค่านิยมของสังคมไทยที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนา

ศักยภาพสตรีให้มีความเสมอภาคเท่าเทียมผู้ชายและยังเป็นการกระจายการพัฒนาจากเมืองไปสู่ชนบทเพราะทั้ง 76 จังหวัดในประเทศไทยเป็นที่ตั้งของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเพื่อให้สตรีได้เข้าถึงกองทุนได้อย่างเสมอภาค ดังนั้น นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารประเทศนั่นเอง

ลักษณะและประเภทของนโยบายสาธารณะ

การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของนโยบายสาธารณะอย่างละเอียดและครอบคลุมนั้นจะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจนโยบายสาธารณะในมิติที่แตกต่างไปจากความหมายและความสำคัญของนโยบายสาธารณะเพราะจะทำให้เห็นภาพรวมของนโยบายสาธารณะที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ในที่นี้จะขออธิบายถึงลักษณะของนโยบายสาธารณะดังเช่น จุมพล หนีมพานิช (2554, หน้า 54) กล่าวว่า การพิจารณาลักษณะของนโยบายสาธารณะ โดยทั่วไปอาจแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ตามกระบวนการ ตามรูปแบบ และตามผลกระทบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ลักษณะของนโยบายสาธารณะ

ในกรณีของการพิจารณาตามกระบวนการ นโยบายกำหนดขึ้นมาเพื่อให้กระทำการต่าง ๆ ขณะเดียวกันเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่สำคัญ ๆ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำในอนาคตโดยหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นระดับใดก็ตาม โดยมีเครื่องมือกลไกต่าง ๆ ช่วยดำเนินการ มีจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้บรรลุผลประโยชน์ของชาติ

สำหรับลักษณะของนโยบายที่พิจารณาตามรูปแบบโดยทั่วไป นโยบายจะมีลักษณะเป็นหลักเกณฑ์และแนวทางเกี่ยวกับการปฏิบัติ โดยข้อความในนโยบายจะไม่เปลี่ยนแปลงไปตามอารมณ์ความรู้สึกของผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

ส่วนลักษณะของนโยบายที่พิจารณาในแง่ผลกระทบ นโยบายเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งอย่างใดอย่างหนึ่งในสังคม หมายถึง นโยบายสาธารณะที่กำหนดขึ้นมาอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลหรือต่อกลุ่มบุคคลที่นำไปสู่ความพอใจหรือความไม่พอใจขึ้นอยู่กับบุคคลกลุ่มนั้นได้รับผลกระทบในลักษณะใด

2. ประเภทของนโยบายสาธารณะ

การจำแนกประเภทนโยบายสาธารณะสามารถจำแนกได้หลายประเภทตามขอบข่ายของผลกระทบนโยบายหรือตามลักษณะข้อมูลที่มีอยู่ ทั้งนี้ตามที่เสนอของ Theodore (1972, p. 152 อ้างถึงใน จุมพล หนีมพานิช, 2554, หน้า 78) ได้จำแนกนโยบายสาธารณะออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

2.1 นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบกฎเกณฑ์ (Regulatory policy) เป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นมาเพื่อควบคุมพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์โดยรวมที่มาจากนโยบายดังกล่าวเกิดขึ้นเพราะบุคคลและกลุ่มบุคคลโดยทั่วไปมีผลประโยชน์และความต้องการที่แตกต่างกัน ความต้องการเหล่านี้โดยทั่วไปมักไม่เหมือนกันและขัดแย้งกันอยู่เสมอ ดังนั้น การกำหนดนโยบายที่ออกมาในลักษณะดังกล่าวย่อมช่วยให้ความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นมีข้อยุติลงได้

2.2 นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายทรัพยากร (Distribution policy) เป็นนโยบายที่เกี่ยวกับการกระจาย แจกจ่ายสินค้า และบริการให้กับประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เช่น การให้บริการทางการศึกษา สาธารณูปโภค การจัดสวัสดิการต่าง ๆ เป็นต้น การแจกจ่ายสินค้าและบริการดังกล่าวของรัฐบาลนอกจากจะเป็นการแจกจ่ายในภาวะปกติแล้ว บางครั้งอาจเป็นการแจกจ่ายหรือจัดสรรในภาวะฉุกเฉินด้วย

2.3 นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรทรัพยากรใหม่ (Redistribution policy) เป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นมาเพื่อจัดสรรทรัพยากรใหม่ในสังคมเพื่อให้เกิดการกระจายเพิ่มขึ้น คำว่า ทรัพยากรในที่นี้ไม่ได้หมายถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจเท่านั้น หากหมายรวมถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจและทางสังคมด้วย เช่น นโยบายภาษีก้าวหน้า ซึ่งเป็นภาษีที่มีอัตราสูงเมื่อฐานภาษีมีขนาดใหญ่ขึ้น วัตถุประสงค์ของการเก็บภาษีประเภทนี้ นอกจากรัฐบาลจะนำมาใช้จ่ายในกิจการของรัฐเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชากรโดยทั่วไปแล้ว เช่น การศึกษา การป้องกันประเทศยังสามารถนำเงินจากนโยบายภาษีดังกล่าวมาอุดหนุนช่วยเหลือผู้ที่มีรายได้น้อยหรือคนยากจนได้อีกด้วย ดังนั้น นโยบายภาษีดังกล่าวจึงเป็นนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรใหม่

2.4 นโยบายต้นแบบ (Constituent policy) เป็นนโยบายที่มีผลกระทบต่อประชาชนในฐานะที่เป็นตัวแสดงทางการเมือง (Political actors) โดยตรงเพราะนโยบายนี้ โดยทั่วไปจะกำหนดลักษณะระบบการเมือง สถาบันทางการเมือง เป็นต้น ตัวอย่างเช่น กฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง

จากการศึกษาลักษณะและประเภทของนโยบายสาธารณะพบว่า นโยบายสาธารณะมีทั้งหมด 3 ลักษณะ โดยพิจารณาตามกระบวนการ รูปแบบ และผลกระทบของนโยบายสาธารณะ นอกจากนี้หากพิจารณาประเภทของนโยบายสาธารณะนั้นมีหลายประเภทซึ่งระบบการจำแนกประเภทของนักวิชาการต่าง ๆ อาจใช้หลักเกณฑ์การจำแนกประเภทที่แตกต่างกันไป แต่หากพิจารณาตามทัศนะของ Theodore (1972 อ้างถึงใน จุมพล หนิมพานิช, 2554, หน้า 15) นั้น เป็นการจำแนกโดยใช้เกณฑ์จากวัตถุประสงค์ ขอบข่ายของผลกระทบของนโยบายมาใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกนโยบายสาธารณะออกเป็น 4 ประเภทนั่นเอง

นอกจากนี้จากการศึกษาแบ่งประเภทนโยบายสาธารณะยังพบว่าในทัศนะของ Almond and Powell (1966 อ้างถึงใน จุมพล หนิมพานิช, 2554) มีความคล้ายคลึงกับการจำแนกประเภท Theodore (1972, อ้างถึงใน จุมพล หนิมพานิช, 2554) โดยในส่วนที่เหมือนกัน คือ การจำแนกเป็นนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบกฎเกณฑ์และนโยบายที่เกี่ยวกับการกระจายทรัพยากร ส่วนที่แตกต่างกัน คือ การจำแนกเป็นประเภทนโยบายที่เกี่ยวกับการนำทรัพยากรในสังคมมาใช้ นโยบายในการตอบสนองความต้องการของคนในสังคมและนโยบายที่เกี่ยวกับสัญลักษณ์

สำหรับการจำแนกลักษณะและประเภทนโยบายในสมัยรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร สามารถจำแนกได้จากแถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2554 มีสาระสำคัญสรุปประเภทนโยบายที่ดำเนินการในระยะ 4 ปี ได้แก่ นโยบายความมั่นคงแห่งรัฐ นโยบายเศรษฐกิจ นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต นโยบายที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า นโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัย และนวัตกรรม นโยบายการต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศและนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

องค์ประกอบของนโยบายสาธารณะ

นโยบายสาธารณะเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารประเทศ เมื่อรัฐบาลได้รับเลือกตั้งเข้ามาบริหารประเทศต้องมีการแถลงนโยบายต่อรัฐสภา ซึ่งองค์ประกอบของนโยบายสาธารณะมีดังนี้

1. เป็นแนวทางการปฏิบัติงานของรัฐบาล โดยรัฐบาลตัดสินใจให้กระทำหรืองดเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งการพิจารณาทางเลือกนั้นจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบแล้วว่าเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายได้ในที่สุด
2. มีเป้าหมายที่ชัดเจนแน่นอนและเป็นเป้าหมายที่สอดคล้องและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้โดยส่วนรวม
3. ความเป็นไปได้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ นโยบายที่กำหนดขึ้นต้องมีข้อมูลว่าทรัพยากรที่ใช้หรือแนวปฏิบัติ จะต้องมีหรือสามารถปฏิบัติได้
4. มีการประกาศให้ประชาชนรับรู้ เช่น การแถลงนโยบายต่อรัฐสภา การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชน เป็นต้น

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของนโยบายสาธารณะจะต้องมีเป้าหมาย ชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และต้องประกาศให้สาธารณชนรับทราบ

นโยบายสาธารณะกับระบอบการเมือง

หากพิจารณาหลักการใช้อำนาจในการปกครอง สามารถพิจารณาได้ 2 ระบอบ คือ ระบอบอำนาจนิยม ซึ่งผู้ปกครองเป็นผู้มีสิทธิขาดในการปกครองประเทศ โดยประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการปกครองแต่อย่างใดและระบอบประชาธิปไตย ซึ่งประชาชนเป็นอำนาจเจ้าของอธิปไตย

การใช้อำนาจของผู้ปกครองจะต้องได้รับฉันทานุมัติจากประชาชน ความแตกต่างของระบอบการปกครองดังกล่าว ส่งผลต่อความแตกต่างในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ดังต่อไปนี้ (ศุภชัย ยาวะประภาส, 2550, หน้า 79)

1. ระบอบการปกครองแบบอำนาจนิยม การกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจนโยบายขึ้นอยู่กับความเห็นชอบหรือความสนใจส่วนตัวของคณะผู้ปกครองเป็นสำคัญ ดังนั้น เป้าหมายของนโยบายสาธารณะจึงเป็นเอกสิทธิ์ของผู้ปกครองโดยสมบูรณ์ซึ่งประชาชนไม่มีบทบาทแต่อย่างใด การปกครองในลักษณะนี้หากผู้ปกครองเป็นผู้มีคุณธรรมมีอำนาจสิทธิ์ขาดในการกำหนดนโยบายสาธารณะมุ่งเน้นประโยชน์ของประชาชน ความรุ่งเรืองของสังคม ความเสมอภาคและความอยู่ดีกินดีของประชาชน โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน ย่อมส่งผลให้นโยบายบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้ปกครองมีอำนาจสั่งการอย่างเด็ดขาด ในทางตรงกันข้ามหากผู้ปกครองเป็นทรราชย์ (Tyranny) หรือคณาธิปไตย (Oligarchy) ผู้ปกครองมีอำนาจเบ็ดเสร็จ แต่มุ่งใช้อำนาจไปเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือพรรคพวก ประชาชนเป็นเพียงเครื่องมือในการปกครองเพื่อประโยชน์ของผู้ปกครองเท่านั้น ซึ่งมักพบได้ในประเทศด้อยพัฒนาหรือประเทศที่ปกครองด้วยเผด็จการทหาร ดังนั้น การกำหนดนโยบายจึงมุ่งเสริมสร้างความมั่งคั่งให้กับตนเองและพรรคพวก

2. ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพอย่างเสมอภาคทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม อำนาจในการปกครองสูงสุดเป็นของประชาชน ประชาชนเป็นผู้กำหนดตัวผู้ปกครอง ผู้ปกครองจึงต้องใช้อำนาจให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน โดยผู้ปกครองจะใช้อำนาจเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ประชาชนสามารถถอดถอนผู้ปกครองได้ ดังนั้นอำนาจสูงสุดในการปกครองจึงเป็นของประชาชน ผู้ปกครองจึงต้องใช้อำนาจให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน โดยส่วนใหญ่ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยจะต้องมุ่งเน้นนโยบายสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการและค่านิยมของประชาชนส่วนใหญ่ เช่น นโยบายส่งเสริมการศึกษา นโยบายการให้บริการสาธารณสุข นโยบายสวัสดิการ นโยบายสิ่งแวดล้อมและนโยบายส่งเสริมการจ้างงานเป็นต้น นโยบายเหล่านี้ล้วนเป็นรากฐานสำคัญที่จะทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างถ้วนหน้า

จะเห็นได้ว่า การกำหนดนโยบายสาธารณะมีความสัมพันธ์กับระบอบการเมืองทั้งระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยและแบบเผด็จการไม่ว่าการปกครองแบบใดสิ่งสำคัญที่ทำให้เห็นนโยบายบรรลุเป้าหมาย คือ การตอบสนองความต้องการและสอดคล้องกับค่านิยมของประชาชน สำหรับในประเทศไทยที่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ประชาชนเป็นผู้ที่มีอำนาจในการปกครอง ดังนั้น ประชาชนจึงมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้รัฐบาลกำหนดนโยบายสอดคล้องกับความต้องการและค่านิยมของประชาชน การกำหนดนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

ก็เช่นเดียวกันเป็นนโยบายที่พรรคเพื่อไทยใช้เป็นนโยบายหาเสียง โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ สตรี ที่ต้องการมีกองทุนสำหรับกู้ยืมและพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งนโยบายดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ และเป้าหมายสอดคล้องกับความต้องการของสตรีในปัจจุบัน โดยเฉพาะการให้กู้ยืมเงินดอกเบี้ยต่ำ เพื่อนำมาสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

กล่าวโดยสรุป การศึกษาแนวคิดนโยบายสาธารณะประกอบไปด้วย ความหมายของ นโยบายสาธารณะ ความสำคัญของนโยบายสาธารณะ ลักษณะและประเภทของนโยบายสาธารณะ และนโยบายสาธารณะกับระบอบการเมือง ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดดังกล่าวเพื่อทำความเข้าใจ และใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับ ภาพรวมของนโยบายทั้งหมด กล่าวคือ ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดนโยบายสาธารณะเพื่อทำความเข้าใจ เกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ ลักษณะ ประเภท องค์ประกอบ และระบอบการเมืองที่มีส่วนสำคัญ ในการกำหนดนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนซึ่งจะช่วยให้การศึกษาและวิเคราะห์ในส่วนของการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนและผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีความชัดเจนต่อไป

แนวคิดการก่อรูปนโยบายสาธารณะ

โดยทั่วไปในทางวิชาการเชื่อว่า นโยบายต้องเกิดจากผู้บริหารระดับสูง แล้วส่งต่อนโยบาย ไปยังหน่วยงานระดับล่าง ทั้งนี้การพิจารณาขั้นตอนนโยบายนั้น มีนักวิชาการด้านนโยบายสาธารณะ ได้แบ่งเป็นขั้นตอนไว้อย่างแตกต่างหลากหลาย เช่น วรเดช จันทรศร (2554) ได้แบ่งกระบวนการ นโยบายออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการกำหนดนโยบาย 2) ขั้นตอนการนำนโยบายไปสู่ การปฏิบัติ 3) ขั้นตอนการประเมินผล และ 4) ขั้นตอนการสะท้อนผลกระทบของนโยบาย สำหรับ ศุภชัย ยาวะประภาษ (2550) ได้แบ่งขั้นตอนนโยบายออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดนโยบาย 2) การนำนโยบายไปปฏิบัติ และ 3) การประเมินผลนโยบาย ส่วน สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2555) ได้แบ่งกระบวนการนโยบายสาธารณะออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การก่อรูปนโยบาย 2) การกำหนดทางเลือกและตัดสินใจนโยบาย 3) การนำนโยบายไปปฏิบัติ และ 4) การประเมินผล นโยบาย

ทั้งนี้ไม่ว่าขั้นตอนนโยบายสาธารณะจะมีกี่ขั้นตอน แต่ขั้นตอนหนึ่งซึ่งมีความสำคัญ เพราะเป็นขั้นตอนเกี่ยวข้องกับการกำหนดปัญหาซึ่งนำไปสู่การกำหนดนโยบาย คือ การก่อรูป นโยบาย ดังที่ สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2555, หน้า 317) กล่าวว่า ขั้นตอนการก่อรูปนโยบายเป็นขั้นตอน แรกของกระบวนการนโยบายสาธารณะและเป็นสิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายต้องทำเป็น

ลำดับแรก โดยทั่วไปการก่อรูปนโยบายจะเป็นการการวิเคราะห์ลักษณะและสภาพของปัญหา สาธารณะให้มีความชัดเจนในมิติต่าง ๆ เช่น ปัญหาดังกล่าวคือปัญหาอะไร มีความเกี่ยวข้องกับใคร ใครเป็นผู้เดือดร้อน ปัญหานั้นเกิดผลอย่างไรและหากจะมีการแก้ไขจะต้องใช้ทรัพยากรอะไรบ้าง ใครเป็นคนได้ประโยชน์ ใครเป็นคนเสียประโยชน์ และจะส่งผลกระทบต่ออย่างไร เป็นต้น

อนึ่งการจะกำหนดว่าปัญหาใดเป็นปัญหาสาธารณะที่ควรจะได้รับแก้ไข จำเป็นต้องมีการพิจารณาปัญหานั้นอย่างรอบคอบและมีกระบวนการพิจารณาที่หลากหลายในระบบเสียก่อน เพราะทุกประเด็นปัญหาที่ได้ก่อตัวขึ้น มิใช่ว่าทุกปัญหาจะได้เข้าสู่กระบวนการคัดเลือกออกมาเป็นนโยบาย อนึ่ง โอกาสที่ประเด็นปัญหาจะกลายมาเป็นวาระนโยบายได้นั้นขึ้นอยู่กับความรู้และเข้าใจภายในระบบการเมืองนั้นหมายถึง ปัญหาดังกล่าวจะเป็นปัญหาสาธารณะต้องขึ้นอยู่กับความต้องการและการเข้าใจของผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล (Individual recognition) และระดับสถาบัน (Institution recognition) และต้องมีเงื่อนไขของปัญหาบางประการ เช่น เป็นประเด็นที่เป็นความขัดแย้งหรือวิกฤต เป็นประเด็นที่ได้รับการสนับสนุน จากกลุ่มผลประโยชน์หรือได้รับการสนับสนุนจากระบบราชการ เป็นต้น ตลอดจนเป็นประเด็นที่ต้องการได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชนในการเลือกตั้ง เป็นต้น

ความหมายของการก่อรูปนโยบาย

การก่อรูปนโยบายเป็นขั้นตอนสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการนโยบายสาธารณะ เพราะเป็นขั้นตอนแรกในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การก่อรูปนโยบาย อาจเรียกว่า “การก่อตัวนโยบาย” หรือ “การก่อตัวของปัญหา” ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Policy formation” หมายถึง การสร้างประเด็นปัญหาในเชิงนโยบายสาธารณะหรือการทำให้ปัญหาสาธารณะถูกบรรจุเข้าสู่วาระและได้รับความสนใจจากผู้กำหนดนโยบาย (Agenda setting) (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2539, หน้า 112) หรือการก่อตัวของนโยบาย หมายถึง การนำประเด็นปัญหาสาธารณะบางประการที่ได้รับ การยอมรับเข้าสู่ความสนใจของผู้กำหนดนโยบายเพื่อนำไปสู่การพิจารณาตัดสินใจในลำดับต่อไป (ธโรธร ผู้ทองคำ, 2546, หน้า 87) การก่อรูปนโยบายเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการนโยบาย สาธารณะ เพื่อใช้วิเคราะห์ลักษณะและสภาพของปัญหาสาธารณะให้มีความชัดเจนในมิติต่าง ๆ เช่น ปัญหาดังกล่าวคือปัญหาอะไร เกี่ยวข้องกับใคร เกิดผลอย่างไรบ้าง และหากจะมีการแก้ไขจะต้องใช้ ทรัพยากรอะไรบ้าง น่าจะเกิดผลอย่างไร ใครเป็นคนได้ประโยชน์ ใครเป็นคนเสียประโยชน์ และจะส่งผลกระทบต่ออย่างไร กับใครบ้าง เป็นไปตามเป้าหมายแรกเริ่มหรือไม่ และการก่อรูปนโยบาย สาธารณะมีความเกี่ยวข้องกับ การพิจารณาลักษณะและความสำคัญของปัญหา นโยบาย โดยพิจารณา สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมว่าอะไรคือปัญหาที่แท้จริงซึ่งอาจจะเป็นปัญหาการเมือง สังคม วัฒนธรรม สุขภาพอนามัย ทั้งนี้บุคคลมีบทบาทสำคัญในการระบุปัญหา นโยบายของสังคม

แบ่งได้เป็นระดับปัจเจกบุคคลและระดับสถาบัน (Individual or institution recognition) กล่าวคือ ระดับปัจเจกบุคคล คือ กลุ่มชนชั้นนำในสังคม (Elite) ส่วนระดับสถาบัน คือ สมาชิกสำคัญขององค์กรต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญในการระบุปัญหา นโยบายของสังคม (สมบัติ ชำรงชัญวงศ์, 2555, หน้า 318) ซึ่งการก่อตัวของนโยบายสาธารณะมิใช่แต่เพียงการระบุปัญหาสาธารณะเท่านั้น แต่มีความสัมพันธ์กับการนำนโยบายไปปฏิบัติอีกด้วยเพราะว่าปัญหาสาธารณะจะได้รับการแก้ไขให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นสำคัญ

สรุปได้ว่า การก่อรูปนโยบาย หมายถึง การกำหนดปัญหาสาธารณะให้มีความชัดเจน ในมิติต่าง ๆ เช่น ปัญหาดังกล่าวคืออะไร เกี่ยวข้องกับใคร เกิดผลอย่างไรบ้าง และหากจะมีการแก้ไข จะต้องใช้ทรัพยากรอะไรบ้าง ใครเป็นคนได้ประโยชน์ ใครเป็นคนเสียประโยชน์ จากนั้นจึงนำประเด็นปัญหาสาธารณะที่ได้รับการยอมรับเข้าสู่ความสนใจของผู้กำหนดนโยบายเพื่อนำไปสู่การพิจารณาตัดสินใจในลำดับต่อไป

ขั้นตอนการก่อรูปนโยบายสาธารณะ

ในส่วนนี้ผู้วิจัยขอสรุปขั้นตอนการวิเคราะห์การก่อรูปนโยบายสาธารณะไว้ 5 ขั้นตอนตามลำดับดังนี้ ลักษณะและความสำคัญของปัญหา นโยบาย สาธารณะสำคัญของนโยบาย การกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบาย การอนุมัติและประกาศใช้นโยบายและองค์กรที่เกี่ยวข้อง (สมบัติ ชำรงชัญวงศ์, 2555) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ลักษณะและความสำคัญของปัญหา นโยบายหรือการระบุปัญหาเป็นกิจกรรมแรกในขั้นตอนการก่อรูปนโยบายสาธารณะซึ่งโดยทั่วไปนโยบายสาธารณะไม่สามารถเกิดขึ้นเองได้ต้องมี "ปัญหา" และ "ปัญหาสาธารณะ" เกิดขึ้นมาก่อนซึ่งปัญหาและปัญหาสาธารณะนั้นมีลักษณะที่แตกต่างกัน ปัญหา (Problem) หมายถึง ความไม่พึงพอใจของมนุษย์ ความขาดแคลน หรือความพึงพอใจที่กำหนดโดยบุคคลอื่น แสวงหาวิธีการบรรเทาให้เบาบางลงไป (Jones, 1978, p. 17 อ้างถึงใน มยุรี อนุমানราชชน, 2556, หน้า 113) หรือปัญหาที่ก่อให้เกิดสภาพการณ์ที่ไม่พอใจโดยตรงและทางอ้อมต่อปัจเจกบุคคล เช่น ปัญหาความยากจน การจลาจลติดขัด น้ำท่วม สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เป็นต้น ตามปกติเมื่อเกิดปัญหาขึ้น บุคคลที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายต่าง ๆ จะพยายามหาทางในการบำบัดหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น หากไม่สามารถจะยุติปัญหานั้นได้ อาจเป็นเพราะปัญหานั้นไม่อาจถูกบำบัดหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการต่าง ๆ เนื่องจากมีผลกระทบหรืออาจมีผู้เกี่ยวข้องมากมาย ในที่สุดจะกลายไปเป็นปัญหาสาธารณะที่รัฐบาลอาจจะต้องยื่นมือเข้ามาแทรกแซงเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2539, หน้า 186)

สำหรับปัญหาสาธารณะ (Public problem) หมายถึง สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นช่องว่างระหว่างความมุ่งหวังกับความเป็นจริงในส่วนของการดำรงอยู่และการพัฒนาสังคมซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบ

ไม่เพียงแต่บุคคลโดยตรงเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงบุคคลอื่นในสังคมด้วยและต้องการให้แก้ไขปัญหานั้นอย่างเป็นระบบ เพราะปัญหานั้นไม่เป็นเอกเทศ โดยเมื่อเกิดปัญหาหนึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบเชื่อมโยงไปยังปัญหาอื่น ๆ อีกมากมายจนกลายเป็นลูกโซ่ของปัญหา (Chain problem) (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2539, หน้า 68) ปัญหาสาธารณะจึงเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนมากและคนเหล่านั้นไม่พึ่งปรารถนา นอกจากนี้ยังมีผลกระทบซึ่งกันและกัน (Independence) และมีความเป็นพลวัต (Dynamic)

จะเห็นได้ว่า การแก้ไขปัญหาสาธารณะไม่ใช่เรื่องง่ายต้องอาศัยผู้มีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญ ความคิดสร้างสรรค์ตลอดจนวิเคราะห์อย่างถ่องแท้ ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาสาธารณะนั้นมีความซับซ้อนเข้าใจยาก บางครั้งเมื่อมองผิวเผินอาจไม่ใช่ปัญหา แต่เมื่อไปศึกษาแบบเจาะลึก อาจพบข้อมูลว่าจำเป็นที่รัฐบาลต้องรีบแก้ไข ดังนั้นในการกำหนดประเด็นปัญหาต้องทำอย่างรอบคอบรัดกุม ต้องแยกแยะอะไรคือปัญหาส่วนบุคคล อะไรคือปัญหาสาธารณะ ในการพิจารณาคูณลักษณะและความสำคัญของปัญหา นโยบายอาจจำแนกได้ดังนี้ (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2555, หน้า 319)

1.1 ความสำคัญของปัญหา นโยบาย การพิจารณาความสำคัญของปัญหา นโยบาย เป็นสิ่งที่รัฐบาลจำเป็นต้องกระทำ ทั้งนี้เพื่อกำหนดกรอบให้ชัดเจนว่าปัญหาดังกล่าวคืออะไร มีขอบเขตแค่ไหน มีใครได้ประโยชน์ และมีใครเสียประโยชน์ คนส่วนใหญ่จะได้รับผลประโยชน์จากแนวทางแก้ไขปัญหาเหล่านั้นบ้าง ประเด็นเหล่านี้เป็นเงื่อนไขเบื้องต้นในการพิจารณาความสำคัญของปัญหา นโยบาย สำหรับความสำคัญของปัญหาสาธารณะหรือปัญหา นโยบายนั้น ซึ่งการศึกษาปัญหา นโยบายต้องพิจารณาจากการรับรู้สภาพปัญหา นโยบาย โดยการนิยามปัญหาให้ชัดเจนก่อให้เกิดผลกระทบกับใครบ้าง มีสถาบันที่หรือกลุ่มคนใดที่เกี่ยวข้องบ้าง ทั้งการจำแนกปัญหาสามารถจำแนกได้หลายระดับ (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2555, หน้า 320) ได้แก่ ความสำคัญระดับท้องถิ่น ปัญหาสาธารณะที่เกิดขึ้นนั้นในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งและมีผลกระทบไม่กว้างขวางนัก ถ้ารัฐบาลปล่อยทิ้งไว้ไม่แก้ไขปัญหาก็อาจลุกลามกลายเป็นปัญหาระดับภูมิภาคหรือระดับชาติต่อไปได้ เช่น ปัญหาน้ำมันแพงทำให้ชาวประมงในหลายพื้นที่เดือดร้อน ปัญหาการขาดสาธารณูปโภคในบางจังหวัด เป็นต้น ความสำคัญระดับภูมิภาคเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับภูมิภาคซึ่งมีผลกระทบกว้างขวางกว่าปัญหาระดับท้องถิ่น เช่น ปัญหาผู้ก่อการร้าย 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหามลภาวะชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ปัญหาการย้ายถิ่นของคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น ทั้งนี้ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับภูมิภาคให้หมดสิ้นไปหรือพัฒนาภูมิภาคต่าง ๆ ให้มีความเท่าเทียมกันและความสำคัญระดับชาติเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อคน

ส่วนใหญ่ของประเทศทุกภูมิภาคหรือเกิดอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาการว่างงาน ปัญหาการขาดอากาศทางการศึกษา ปัญหายาเสพติดให้โทษ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาความมั่นคงของประเทศ เป็นต้น นอกจากนี้การศึกษา

1.2 ความแปลกใหม่ของปัญหา (Novelty of problem) ปัญหานโยบายโดยทั่วไปเป็นปัญหาที่ปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาโสเภณี ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น อย่างไรก็ตามในทุกสังคมอาจเกิดปัญหานโยบายที่กล่าวได้ว่าเป็นปัญหาแปลกใหม่ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนซึ่งปัญหาเหล่านี้จะยังให้เกิดความยากลำบากในการกำหนดทางเลือกหรือมาตรการในการแก้ไขให้ได้ผล ทั้งนี้เพราะผู้เกี่ยวข้องไม่มีประสบการณ์ในการแก้ไขทั้งสิ้น ซึ่งในบางครั้งอาจต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศเข้ามากำหนดแนวทางหรือมาตรการในการแก้ไข

1.3 การพิจารณาค่าต้นทุนและผลประโยชน์ของการแก้ไขปัญหา ในการพิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหาสาธารณะนั้นจะต้องคำนึงถึงต้นทุนที่จะต้องใช้ในการแก้ไขปัญหาทั้งหมดและผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดและผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นเพื่อเปรียบเทียบว่าทางเลือกใดในการแก้ปัญหาค่าก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด การพิจารณาค่าต้นทุนและผลประโยชน์ของการแก้ไขปัญหาสาธารณะควรกระทำอย่างครอบคลุม มิใช่มุ่งแต่เพียงเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว แต่จะต้องคำนึงถึงต้นทุนและผลประโยชน์ทางด้านสังคมและการเมืองควบคู่กันไปด้วย

1.4 ผู้ได้รับผลกระทบ ในการพิจารณาปัญหานโยบายต้องศึกษาให้เข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้ได้รับผลกระทบด้วย เพราะการกำหนดนโยบายย่อมมีผู้ได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ปัญหาและการแก้ไขปัญหาสาธารณะก่อให้เกิดผลกระทบต่อกลุ่มต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน บางกลุ่มอาจได้ประโยชน์ แต่บางกลุ่มอาจเสียประโยชน์

1.5 ค่านิยมของรัฐบาลในการพิจารณาปัญหา ค่านิยมของรัฐบาลย่อมมีส่วนสำคัญต่อการกำหนดปัญหา ดังนั้นจะต้องพิจารณาปัญหาและโอกาสในการแก้ไขปัญหาโดยให้ความสำคัญกับความเห็นพ้องต้องกันในเป้าหมายของการแก้ไขปัญหา ซึ่งในการบางครั้งอาจเกิดความขัดแย้งได้ในวิธีการและเป้าหมาย รวมทั้งเป้าหมายของการแก้ไขปัญหานโยบายซึ่งในที่สุดผู้ตัดสินใจนโยบายจะเป็นผู้ผลักดันให้ปัญหาสาธารณะนั้นได้เข้าสู่ห้วงข้อการปฏิบัติของรัฐบาลจนได้ แม้ในบางครั้งนโยบายนั้นอาจมีกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายนั้น

สาเหตุของการนำปัญหาขึ้นเป็นปัญหาเชิงนโยบายตามแนวคิดของ สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, 2555, หน้า 318-335 พบว่า สาเหตุหลักของการหยิบยกปัญหาขึ้นมาเป็นปัญหาเชิงนโยบายจะประกอบไปด้วย

1. ปัญหานั้นเกิดขึ้นสอดคล้องกับผลประโยชน์ของกลุ่มที่มีความสำคัญ โดยกลุ่มที่จะถือว่า มีความสำคัญนั้นจะขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ 3 ประการ คือ 1) อำนาจของกลุ่ม เช่น กลุ่มนักรบ กลุ่มทหาร กลุ่มนายทุน 2) สถานภาพทางสังคมของกลุ่ม เช่น กลุ่มเชื้อพระวงศ์หรือข้าราชการระดับสูง เป็นต้น และ 3) จำนวนบุคคลในกลุ่ม คือ จำนวนของผู้เดือดร้อนซึ่งถ้าเป็นจำนวนมากเท่าไรความสำคัญของกลุ่มจะเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น

2. ปัญหานั้นสอดคล้องกับนโยบายเน้นหนักของผู้นำทางการเมืองที่ใช้ในการหาเสียงซึ่งปัญหาเหล่านี้มักจะเกิดจากการสำรวจความสนใจของประชาชนหรือเป็นประโยชน์ร่วมกันของชาติที่ผู้นำเห็นความสำคัญ เช่น ปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ปัญหาการปฏิรูปการเมือง และปัญหาเสียดิน เป็นต้น

3. ปัญหาที่เกิดจากเหตุการณ์เฉพาะหน้า ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์วิกฤตเศรษฐกิจ เช่น การเกิดภาวะสงคราม การก่อการจลาจล อุทกภัยหรืออุบัติเหตุรุนแรง ซึ่งผู้มีบทบาทในการกำหนดปัญหาเชิงนโยบายต้องหยิบยกปัญหาขึ้นมาพิจารณาโดยทันทีรวมทั้งอาจจะเป็นเหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่มีระดับความรุนแรงน้อยกว่าเหตุการณ์เชิงวิกฤติ เช่น กรณีผลกระทบจากนโยบายหรือเหตุการณ์ในประเทศอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความขัดแย้งในประเทศเพื่อนบ้านหรือการลดค่าเงินของประเทศคู่ค้า เป็นต้น ซึ่งสิ่งที่จะเกิดขึ้นนี้จะมีผลโดยอ้อมให้ผู้มีบทบาทหยิบยกประเด็นเหล่านี้ขึ้นมาพิจารณาได้เช่นกัน

โดยสรุปขั้นตอนลักษณะและความสำคัญของปัญหา นโยบาย การระบุปัญหานั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเพราะการก่อรูปนโยบายสาธารณะมิได้ขึ้นในสุญญากาศ แต่จะมีหรือเกิดขึ้นมาได้ก็ต่อเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก่อนเสมอ โดยการระบุปัญหาประกอบไปด้วยกิจกรรมย่อย ๆ ต่าง ๆ มากมายต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ไม่สามารถขาดขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งไปได้

2. เนื้อหาและสาระสำคัญของนโยบาย การกำหนดเนื้อหาและสาระสำคัญของนโยบายเป็นผลมาจากการกำหนดลักษณะและปัญหาของนโยบาย โดยให้ความสำคัญกับข้อความระบุเนื้อหาของนโยบายว่ามีสาระสำคัญอะไรบ้าง มีปัญหาอะไรซ่อนอยู่ภายใน หรือมีปรัชญาอะไรแฝงอยู่ภายใน ประกอบด้วยส่วนที่เป็นวัตถุประสงค์ และมาตรการในการดำเนินงาน โดยส่วนใหญ่เนื้อหาและสาระสำคัญของนโยบายจะพิจารณาจากปัญหานั้นเกิดขึ้นบางช่วงเวลาหรือเกิดขึ้นตลอดทั้งปี สภาพปัญหาที่มีความรุนแรงเพียงใด ลักษณะของปัญหาเป็นอย่างไรใครได้ผลกระทบจากปัญหาบ้าง เคยมีองค์กรใดเข้าไปแก้ไขปัญหบ้าง ประชาชนส่วนใหญ่ยอมรับว่าเป็นปัญหาหรือไม่ โดยการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary data) เช่น การสำรวจข้อมูลด้วยตนเอง การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นต้น และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เช่น การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร บทความวิจัย สื่อ สโตนทัศน์วัสดุหรือข้อมูลที่หน่วยงานต่าง ๆ

ได้รวบรวมเป็นฐานข้อมูลไว้ก่อนแล้ว สิ่งที่ต้องตระหนักในการรวบรวมข้อมูล คือ การคำนึงถึงความแม่นยำ (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reality) ของข้อมูล เพราะการรวบรวมข้อมูลได้มาก หากเป็นข้อมูลที่ไม่ตรงประเด็น ข้อมูลล้าสมัยก็อาจทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลผิดพลาดได้ ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจกำหนดนโยบายผิดพลาดเช่นเดียวกัน เนื่องจากสาระสำคัญของนโยบายต้องเกิดจากการวิเคราะห์ปัญหาสภาพปัญหาที่เป็นระบบ ดังนั้น จึงเป็นขั้นตอนที่ผู้อำนวยการตัดสินใจ/ กำหนดนโยบายจำเป็นต้องใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาสาธารณะเพื่อเลือกปัญหาให้สอดคล้องกับงบประมาณและทรัพยากรที่มีอยู่ผู้อำนวยการตัดสินใจ/ กำหนดนโยบายจึงต้องเลือกใช้วิธีการกลั่นกรองประเด็นปัญหาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด และดำเนินการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาด้วยความรอบคอบ เพื่อนำเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบายต่อไป

3. การกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบาย การนิยามวัตถุประสงค์หรือเป้าประสงค์ของนโยบายเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการก่อรูปนโยบายและการกำหนดนโยบาย การกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายจะทำให้ทราบถึงลำดับความสำคัญของนโยบายที่จะต้องจัดทำและยังมีความสำคัญในฐานะที่เป็นปัจจัยกำหนดทิศทางเลือกนโยบายที่จะนำไปปฏิบัติให้ประสิทธิผลสำเร็จ รวมทั้งเป็นเกณฑ์ในการประเมินผลสำเร็จของนโยบายหรือโครงการที่จะนำไปปฏิบัติด้วยว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด ด้วยเหตุนี้การกำหนดวัตถุประสงค์จึงเป็นรากฐานสำคัญของการกำหนดนโยบาย (Brewer & DeLeon, 1983 p. 48 อ้างถึงใน สมบัติ ชำรงชัยวงศ์, 2555, หน้า 343)

การกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายประกอบด้วยพื้นฐาน 2 ประการ คือ องค์ประกอบเชิงปทัสสถาน (Normative component) และองค์ประกอบเชิงการเมือง (Political component) (สมบัติ ชำรงชัยวงศ์, 2555, หน้า 343-347)

3.1 วัตถุประสงค์เชิงปทัสสถาน (Normative component) ลักษณะของวัตถุประสงค์เชิงปทัสสถานที่ปรากฏโดยทั่วไป ได้แก่ ค่านิยมเกี่ยวกับความเสมอภาคของบุคคลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ค่านิยมเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของบุคคล ค่านิยมเกี่ยวกับความเชื่อศาสนา และค่านิยมเกี่ยวกับความยุติธรรม เป็นต้น ถึงแม้จะเป็นที่ยอมรับว่าเป็นเรื่องยากที่จะวัดเรื่องศีลธรรม และค่านิยมให้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ แต่ผู้เกี่ยวข้องก็ต้องทำให้ปรากฏชัดเจนมากที่สุด วัตถุประสงค์เชิงปทัสสถาน สามารถจำแนกได้ 2 ระดับ คือ ระดับแรก เป็นระดับปัจเจกบุคคลและระดับองค์การ ระดับที่สอง คือ ระดับสังคมทั้งหมด สำหรับแรกนั้นเป็นการพิจารณาค่านิยมและจริยธรรม ในกระบวนการปัญหาสาธารณะที่มีอิทธิพลต่อนโยบายและทำการตรวจสอบว่าสอดคล้องกับค่านิยมของผู้ตัดสินใจในองค์การหรือไม่ และรวมถึงค่านิยมของนักวิเคราะห์ที่สอดคล้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายนั้น จะเป็นที่ยอมรับขององค์การด้วยหรือไม่ ส่วนระดับที่สอง

นักวิเคราะห์จะต้องตรวจสอบให้มั่นใจว่าค่านิยมที่ปรากฏนั้นสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมส่วนรวมหรือไม่ (Smith & Nicholas, 1956, p. 112 อ้างถึงใน สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, 2555, หน้า 343) เพราะนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับค่านิยมของสังคมส่วนรวม อาจทำให้ประชาชนไม่ยอมรับ ไม่ให้ความร่วมมือ

3.2 วัตถุประสงค์เชิงการเมือง สำหรับการพิจารณานั้นจะเริ่มต้นจากการพิจารณาวัตถุประสงค์เฉพาะของผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องโดยตรง โดยพิจารณาจาก มิติด้านทิศทาง พิจารณาจากกลุ่มใดที่จะมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือหรือกลุ่มใดที่ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาที่เกิดขึ้นและพิจารณาว่าจะใช้นโยบายใดในการแก้ปัญหาและมิติด้านขนาดของปัญหา โดยพิจารณาถึงทรัพยากรที่ต้องใช้ในการแก้ไขปัญหา จำนวนเท่าใด และรัฐบาลมีทรัพยากรเหล่านั้นเพียงพอหรือไม่ การกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายภายในมิติตั้งสองด้านดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรง เพราะนโยบายรัฐส่งผลให้คนบางกลุ่มได้ประโยชน์ บางกลุ่มเสียประโยชน์หรือบางกลุ่มไม่ได้ประโยชน์แต่ไม่เสียประโยชน์ จึงก่อให้เกิดกระบวนการผลักดันทางการเมืองเพื่อมุ่งหวังให้กลุ่มของตนได้ประโยชน์สูงสุด

นอกจากนี้ สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2555, หน้า 346) ได้เสนอลักษณะของวัตถุประสงค์ของนโยบายมีลักษณะสำคัญดังนี้

1. ครอบคลุมประเด็นปัญหา นโยบาย (Comprehensiveness) ต้องจำแนกลักษณะปัญหา นโยบายให้ชัดเจน เพื่อให้การกำหนดวัตถุประสงค์มีความครอบคลุมสาระสำคัญของปัญหา สาธารณะอย่างรอบด้าน เมื่อนำนโยบายไปปฏิบัติจะทำให้ผู้รับผลกระทบได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง
2. มีความสอดคล้องกับค่านิยมของสังคม (Relevant to social value) หากวัตถุประสงค์ของนโยบายไม่สอดคล้องกับค่านิยมของสังคม นอกจากจะนำไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จยากแล้ว ในบางครั้งอาจได้รับการต่อต้านจากประชาชนอีกด้วย
3. ความชัดเจนและความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (Clarity and feasibility) การกำหนดวัตถุประสงค์ต้องมีความชัดเจนไม่คลุมเครือ สามารถทำความเข้าใจได้ง่ายและทุกนโยบายต้องนำไปปฏิบัติได้จริง
4. ความสมเหตุสมผล (Rationale) การกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายต้องคำนึงถึงความสมเหตุสมผลเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ ทั้งในด้านหลักการ มาตรการและผลกระทบที่คาดหวังให้เกิดขึ้นแก่กลุ่มคนที่เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม
5. มีความสอดคล้องกับทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ (Relevant to existing resources) ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับขีดความสามารถของรัฐบาลในการจัดหาทรัพยากร

เพื่อนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ ทั้งทรัพยากรบุคคล งบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีที่จำเป็นต่าง ๆ

6. มีความสอดคล้องทางการเมือง (Relevant to political pattern) นักวิเคราะห์นโยบายจะต้องตระหนักว่าสภาพการณ์ทางการเมืองในสังคมเป็นอย่างไรถูกครอบงำด้วยแนวคิดอนุรักษนิยมหรือเสรีนิยม

7. การกำหนดเวลาที่เหมาะสม (Timeframe) ต้องคำนึงกรอบเวลาที่นำนโยบายไปปฏิบัติให้สำเร็จหากเป็นปัญหาเร่งด่วนที่จำเป็นต้องกระทำให้สำเร็จในเวลาอันสั้น ลักษณะของวัตถุประสงค์ของนโยบายต้องที่จำกัดและกระชับ แต่ถ้าปัญหาสาธารณะเป็นโครงการระยะยาว การกำหนดวัตถุประสงค์ต้องคำนึงถึงความต่อเนื่องไม่ขาดตอน เพื่อให้การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นไปโดยราบรื่น เสร็จสิ้นตามกำหนดเวลา

4. การอนุมัติและประกาศเป็นนโยบายสาธารณะ การประกาศใช้นโยบายเป็นผลโดยตรงจากการตัดสินใจเลือกนโยบาย การประกาศใช้นโยบายสาธารณะอาจมีรายละเอียดแตกต่างกันไปตามรูปแบบการเมืองในแต่ละประเทศ สำหรับประเทศไทยที่มีรัฐบาลในระบบรัฐสภา การประกาศใช้นโยบายสาธารณะ กฎหมายกำหนดให้ออกกฎหมายรองรับนโยบายสาธารณะ ได้แก่ พระราชบัญญัติ ซึ่งตราขึ้นโดยสภานิติบัญญัติ และพระราชกำหนด ซึ่งฝ่ายบริหารตราขึ้น เป็นการชั่วคราวในกรณีเร่งด่วนที่ต้องประกาศใช้ก่อนที่จะให้รัฐสภาพิจารณาให้ความยินยอม พระราชกฤษฎีกาโดยฝ่ายบริหาร ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกิดจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติต่าง ๆ (เตโช สวานานนท์, 2544, หน้า 25) นอกจากนี้กรณีนโยบายสาธารณะย่อย ๆ ในเรื่องเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับกิจการต่าง ๆ ของระบบราชการหรือนโยบายที่เกี่ยวข้องเฉพาะในหน่วยงานระดับรอง ๆ ของระบบราชการ ผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายอาจเป็นกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เทียบเท่า โดยประกาศนโยบายสาธารณะในรูปของมติคณะรัฐมนตรี กฎกระทรวง ระเบียบ คำสั่ง หรือประกาศของส่วนราชการหรือหน่วยงานนั้น ๆ แล้วแต่กรณี

5. องค์กรที่เกี่ยวข้อง ในการก่อรูปนโยบายสาธารณะนั้น ผู้ร่วมเกี่ยวข้องในการเสนอปัญหาสาธารณะหรือริเริ่มในการก่อรูปนโยบายอาจเป็นประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหานั้น ๆ โดยตรงหรือฝ่ายการเมือง ภาครัฐ ภาคเอกชนหรือกลุ่มผลประโยชน์ดังต่อไปนี้ (สมบัติ ชำรงชัยวงศ์, 2555)

5.1 องค์การราชการ ระบบการบริหารราชการแผ่นดิน ประกอบด้วย กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ซึ่งองค์กรเหล่านี้มีหน้าที่รับผิดชอบให้บริการแก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ ข้าราชการของกระทรวงต่าง ๆ จะเป็นผู้รวบรวมประเด็นปัญหา ความต้องการเพื่อเสนอเป็นทางเลือกในการกำหนด

นโยบายให้แก่ผู้บังคับบัญชาหรือผู้อำนาจในการตัดสินใจคนนโยบายเป็นผู้สั่งการหรือประกาศออกมาในรูปกฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ใช้บังคับให้ข้าราชการนำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชน โดยทั่วไปข้าราชการเหล่านี้แม้จะเป็นกลไกของรัฐ แต่บรรดาข้าราชการระดับสูงเหล่านี้มีอำนาจและอิทธิพลไม่น้อยที่จะทำให้เกิดความเกรงใจในฝ่ายการเมือง เพราะมีประสบการณ์และทำงานมาเป็นเวลานาน ตลอดจนบางคนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนักการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ มาก จึงมีความสำคัญในการก่อรูปนโยบายหรือกำหนดวาระระเบียบนโยบายด้วย

5.2 ฝ่ายบริหารหรือคณะรัฐมนตรี ฝ่ายบริหารหรือคณะรัฐมนตรีเป็นองค์การสำคัญที่สุดในการริเริ่มก่อรูปนโยบายสาธารณะ สำหรับการริเริ่มการก่อรูปนโยบายนั้นอาจเกิดจากการนำเสนอของฝ่ายผู้บริหารหรือนายกรัฐมนตรีที่เห็นว่ารัฐบาลควรจะประกาศใช้นโยบายใหม่ ๆ อะไรบ้างเพื่อให้การบริหารประเทศประสบความสำเร็จตามคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชน หรือในบางกรณีรัฐมนตรีอาจจะนำเสนอปัญหาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาเพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไข หากการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ข้อสรุปเป็นทางเลือกนโยบายที่ดีก็สามารถประกาศเป็นมติคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีผลบังคับใช้ต่อไป

5.3 ฝ่ายนิติบัญญัติ โดยปกติฝ่ายบริหารหรือคณะรัฐมนตรีจะมีบทบาทในการริเริ่มก่อรูปนโยบายมากกว่า แต่ในกรณีที่นโยบายของฝ่ายบริหารต้องประกาศเป็นพระราชบัญญัติ ฝ่ายบริหารก็ต้องส่งร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่การพิจารณาของฝ่ายนิติบัญญัติ ถ้าฝ่ายนิติบัญญัติไม่ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติที่เสนอก็จะตกไป แต่ถ้าฝ่ายบริหารเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติก็จะถูกนำไปประกาศใช้ต่อไป นอกจากนี้ฝ่ายนิติบัญญัติสามารถยื่นญัตติหรือยื่นกระทู้ถามรัฐบาลเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ เพื่อเป็นการริเริ่มก่อตัวของนโยบายให้ฝ่ายบริหารรับไปดำเนินการต่อ รวมทั้งการใช้อำนาจต่าง ๆ ของรัฐสภา เป็นช่องทางในการริเริ่มก่อตัวนโยบายสาธารณะและผลักดันให้ฝ่ายบริหารกำหนดนโยบายแก้ไขปัญหาสาธารณะให้แก่ประชาชนได้เช่นกัน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าฝ่ายนิติบัญญัติเป็นองค์การที่มีส่วนสำคัญในการก่อตัวของนโยบายสาธารณะเช่นเดียวกัน

5.4 กลุ่มผลประโยชน์ ในสังคมประชาธิปไตยซึ่งเป็นสังคมพหุจะประกอบไปด้วยกลุ่มหลากหลายหรือกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) หรือการต่อสู้ทางการเมืองเพื่อกลุ่มผู้ไร้เสียงและไร้อำนาจ ซึ่งสามารถพบในรูปแบบของกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มสหภาพ สหพันธ์ และองค์การพัฒนาเอกชน (NGO) อาทิ ชมรม สมาคม มูลนิธิ สมัชชา เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อทำกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลปกป้องผลประโยชน์กลุ่มตน กลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้ (Interest groups) บทบาทสำคัญในการริเริ่มก่อรูป

นโยบายเพื่อนำไปผลักดัน (Advocate) ให้รัฐบาลกำหนดเป็นนโยบายตามความคาดหวังของกลุ่ม อย่างไรก็ตามเนื่องจากในสังคมประชาธิปไตยมีกลุ่มผลประโยชน์เป็นจำนวนมากจึงเกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ด้วยกันเอง กลุ่มใดที่พลังสูงกว่าก็สามารถต่อรองกับรัฐบาลได้ ซึ่งจะเป็นเอื้อประโยชน์ให้กลุ่มที่มีพลังทางเศรษฐกิจและพลังทางการเมือง ส่วนกลุ่มที่มีพลังต่อน้อยกว่าก็จะอยู่ในฐานะที่เสียผลประโยชน์ ซึ่งในสังคมประชาธิปไตยกลุ่มผลประโยชน์จะมีอิทธิพลอย่างมากในการริเริ่มก่อรูปนโยบาย เพราะเป็นกลุ่มที่มีอำนาจในการเลือกตั้งผู้บริหารประเทศด้วย ในทางตรงข้ามสังคมที่ปกครองด้วยระบอบเผด็จการจัดกลุ่มผลประโยชน์ทำได้ยากเพราะถูกควบคุมจากรัฐบาล ยกเว้นกลุ่มที่มีความใกล้ชิดกับรัฐบาลก็จะมีการเอื้อประโยชน์ต่อไป เพราะประชาชนไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง กลุ่มคนชนชั้นนำ (Elite) ในสังคมจึงมีความได้เปรียบในการริเริ่มการก่อรูปนโยบายเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง ซึ่งก่อให้เกิดการผูกขาดทางเศรษฐกิจและทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนมากขึ้น

5.5 ประชาชนทั่วไป (Individual citizen) ในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ประชาชนทั่วไปมักจะไม่ได้มีความสำคัญในการออกกฎหมายซึ่งเป็นหน้าที่ที่มอบหมายให้รัฐบาลรับผิดชอบ แต่ในหลายประเทศ เช่น ประเทศสมาพันธรัฐสวิสเซอร์แลนด์ ประชาชนมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนโดยตรงในการออกกฎหมายหรือการทำประชามติ (Referendum) ซึ่งหมายถึงการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของประชาชน ในกระบวนการที่ขอให้ประชาชนออกเสียงลงคะแนนเพื่อลงมติชี้ขาดในเรื่องที่มีความสำคัญต่อประชาชนโดยรวม โดยเฉพาะการแก้ไขรัฐธรรมนูญ วิธีการนี้ใช้เสียงข้างมากเป็นหลัก และเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยทั่วไปประชาชนมักไม่มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายโดยตรง เนื่องจากความเฉื่อยชาและความสนใจต่อการเมืองในระดับต่ำ ไม่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (มยุรี อนุমানราชชน, 2556, หน้า 114)

จะเห็นได้ว่า องค์การที่เกี่ยวข้องในการก่อรูปนโยบายสาธารณะกลุ่มข้าราชการ คณะรัฐมนตรี ฝ่ายนิติบัญญัติ กลุ่มผลประโยชน์ มีบทบาทในการระบุปัญหา นโยบาย ซึ่งนำไปสู่การริเริ่มก่อรูปนโยบาย นอกจากองค์การต่าง ๆ ที่มีบทบาทแล้วอาจมีองค์การอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มพรรคการเมืองและกลุ่มอิทธิพล เป็นต้น ซึ่งการระบุปัญหาสาธารณะนั้นถ้าเกิดขึ้นจากบุคคลหลายกลุ่มก็ย่อมเป็นผลดี เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลมาประกอบการก่อรูปนโยบายที่ชัดเจน และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งข้อมูลที่ได้จะมีทั้งเชิงบวกและลบ เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับผู้กำหนดนโยบายนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สรุปได้ว่า การก่อรูปนโยบายเป็นขั้นตอนแรกในการกำหนดนโยบายซึ่งเป็นขั้นตอน

ที่มีความสำคัญ โดยมีขั้นตอนในการก่อรูป กล่าวคือ ในขั้นแรกต้องทำการกำหนดประเด็นปัญหา สาธารณะ โดยพิจารณาจากในมิติต่าง ๆ จากนั้นจึงนำไปสู่การกำหนดสาระสำคัญของนโยบาย เพื่อแสดงถึงเนื้อหาและสาระสำคัญและเข้าสู่ขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบาย ที่สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาและไปสู่ขั้นตอนการอนุมัติและประกาศใช้นโยบายและสุดท้าย องค์การที่เกี่ยวข้องกับการก่อรูปนโยบาย ซึ่งผู้วิจัยจะนำแนวคิดการก่อรูปนโยบายสาธารณะไปใช้ในการศึกษาวิเคราะห์การก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ความเป็นมาของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเกิดขึ้นมาอย่างไร มีขั้นตอนอะไรบ้าง แต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดอย่างไร จนถึงขั้นตอนการอนุมัติและประกาศใช้นโยบาย

ตัวแบบในการกำหนดนโยบายสาธารณะ

ในการศึกษาตัวแบบในการกำหนดนโยบายสาธารณะเป็นการศึกษาเพื่ออธิบายว่าใคร เป็นผู้กำหนดนโยบายหรือนโยบายเกิดขึ้นได้อย่างไร ซึ่งเป็นลักษณะของการตอบคำถามว่า ใคร คือ ผู้กำหนดนโยบายสาธารณะและได้ใช้หลักเกณฑ์อะไรบ้างในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแบบการกำหนดนโยบายสาธารณะไว้ 8 ตัวแบบ คือ ตัวแบบสถาบัน (Institutional model) ตัวแบบกระบวนการ (Process model) ตัวแบบกลุ่ม (Group model) ตัวแบบผู้นำ (Elite model) ตัวแบบมีเหตุผล (Rational model) ตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป (Incremental model) ตัวแบบทฤษฎีเกม (Gametheory model) และตัวแบบระบบ (Systems model) (ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์, 2541) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ตัวแบบสถาบัน (Institutional model): Policy as institutional output

ลักษณะสำคัญของตัวแบบสถาบัน คือ ถือว่าสถาบันหลักของรัฐเป็นผู้กำหนดนโยบาย เนื่องจากมีสมมติฐานว่า รัฐมีอำนาจโดยชอบธรรมในการออกนโยบายและนโยบายของรัฐบาล เท่านั้นที่สามารถบังคับประชาชนให้ปฏิบัติตามได้ นโยบายของรัฐบาลใช้บังคับประชาชนได้ทั่วประเทศ และรัฐบาลเท่านั้นที่ผูกขาดอำนาจการบังคับผู้ฝ่าฝืนได้ เช่น นำมาลงโทษจำคุก ในขณะที่นโยบายขององค์กรเอกชนไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ (Thomas, 1984, p. 20 อ้างถึงใน ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์, 2541, หน้า 111) สถาบันหลักของรัฐสามารถศึกษาได้จากกฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศนั้น ๆ ซึ่งประกอบด้วย 3 สถาบันหลัก คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ (Legislative branch) ฝ่ายนิติบัญญัติ (Executive branch) และฝ่ายตุลาการ (Judicial branch) ประเด็นที่มุ่งศึกษา ตัวแบบสถาบัน คือ สถาบันใดบ้างมีอำนาจกำหนดนโยบายในเรื่องใด

ตัวแบบสถาบันเน้นในเรื่องกิจกรรมของสถาบันรัฐบาล โดยเห็นว่านโยบายของรัฐเป็น กิจกรรมของสถาบันของรัฐบาล สถาบันของรัฐจะเป็นผู้ตัดสินใจกำหนดนโยบาย นำนโยบาย ไปปฏิบัติ และบังคับใช้ในสังคม กล่าวคือ กิจกรรมทางการเมืองมักจะมีจุดศูนย์กลางอยู่ที่สถาบัน

ต่าง ๆ ของรัฐ เช่น คณะรัฐมนตรี กระทรวง ศาล เป็นต้น จึงมีการนำผลประโยชน์และกิจกรรมของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ไปสู่สถาบันของรัฐบาล สถาบันของรัฐบาลจะเป็นผู้กำหนดนโยบายเป็นผู้ปฏิบัติ และเป็นผู้บังคับให้เป็นเช่นนั้น เพราะฉะนั้น การกำหนดนโยบายสาธารณะจึงเป็นกระบวนการทางการเมืองอย่างหนึ่งที่มีสถาบันรับผิดชอบหลายฝ่าย แต่เรามากจะพบอยู่เสมอว่า ผู้มีอำนาจในการริเริ่มและกำหนดนโยบายที่แท้จริงนั้นคือฝ่ายบริหาร ด้วยเหตุนี้เอง จึงทำให้มีการส่งเสริม/สนับสนุนนโยบายบางอย่างให้เป็นผลหรืออาจจะยับยั้ง/ ขัดขวางบางนโยบายด้วยก็ได้

2. ตัวแบบกระบวนการ (Process model): Policy as political activity

ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดพฤติกรรมศาสตร์ที่นำมาแก้จุดอ่อนของตัวแบบสถาบัน ที่ให้ความสนใจเฉพาะด้านโครงสร้างอย่างเดียว ซึ่งตัวแบบกระบวนการจะมุ่งให้ความสำคัญกับกระบวนการและพฤติกรรมของนโยบายแทน โดยนักพฤติกรรมศาสตร์มีความเห็นว่า การศึกษาเรื่องนโยบายสาธารณะนั้นควรจะศึกษาการกระทำหรือการปฏิบัติมากกว่า กล่าวคือ เป็นการศึกษาการกำหนดนโยบายว่าเป็นกิจกรรมทางการเมืองอย่างหนึ่งที่มีขั้นตอน ทั้งนี้ขั้นตอนในการกำหนดอาจประกอบด้วยขั้นตอนที่ไม่เหมือนกันแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับผู้กำหนดนโยบายว่าสนใจรายละเอียดมากน้อยกว่ากันอย่างไร อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปกระบวนการกำหนดนโยบายต้องประกอบด้วยอย่างน้อย 5 ขั้นตอน คือ (ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิธ, 2541)

2.1 การระบุปัญหาเป็นการวิเคราะห์โดยตั้งคำถามเพื่อหาคำตอบใน 3 ประเด็นย่อย คือ เป็นปัญหาจริงหรือเราคิดว่าเป็นปัญหา ถ้าเป็นปัญหาจริงเป็นปัญหาส่วนบุคคลหรือปัญหาส่วนรวม เป็นปัญหาเชิงบริหารหรือปัญหาเชิงนโยบาย ถ้าเป็นปัญหานโยบาย คำถามต่อไปคือเราจะใช้นโยบายอะไรในการแก้ปัญหา

2.2 การกำหนดนโยบาย เป็นขั้นตอนการกำหนดทางเลือกของนโยบายซึ่งมีอยู่หลายทางเลือกพร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก

2.3 การตัดสินใจเลือกนโยบาย เป็นการตัดสินใจว่าจะเลือกทางเลือกใด

2.4 การนำนโยบายไปปฏิบัติ เนื่องจากโดยลักษณะธรรมชาติของนโยบายสาธารณะนั้นเป็นเรื่องกว้าง ๆ เป็นนามธรรม ฉะนั้นในทางปฏิบัติจึงต้องแปลงให้เป็นรูปธรรมในรูปของแผนงาน/ โครงการก่อน

2.5 การประเมินผลนโยบาย เพื่อให้ทราบว่านโยบายที่นำไปปฏิบัติบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งเป็นการนำผลที่เกิดขึ้นจริงเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์/เป้าหมายที่ตั้งไว้

3. ตัวแบบกลุ่ม (Group model): Policy as group equilibrium

ลักษณะสำคัญของตัวแบบกลุ่ม คือ นโยบายเกิดขึ้นจากการต่อรองระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ แล้วจึงนำข้อต่อนั้นมาเรียกร้องกับรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐ หน้าที่ของระบบการเมืองจึงเป็นการกำหนดนโยบายเพื่อจัดการกับความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเหล่านั้น การจัดการความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ 4 วิธี คือ 1) สร้างกติกาก่อนการต่อสู้ของกลุ่ม 2) การจัดระเบียบ การประนีประนอม และประสานประโยชน์ 3) นำข้อประนีประนอมมากำหนดเป็นนโยบาย และ 4) บังคับการให้ปฏิบัติตามนโยบาย ส่วนกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มใดจะมีอิทธิพลหรืออำนาจต่อรองมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ขนาดหรือจำนวนสมาชิกของกลุ่ม ความมั่งคั่งของกลุ่ม ความเข้มแข็งของกลุ่ม เป็นต้น ตัวแบบกลุ่มนี้สะท้อนให้เห็นโลกของความเป็นจริงว่าแตกต่างไปจากโลกของวิชาการที่มองว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชนเท่านั้น แต่ในโลกความเป็นจริงแล้วเป็นการปกครองของกลุ่มผลประโยชน์เพียงไม่กี่กลุ่มเท่านั้น (ถวัลย์รัฐ วรเทพวุฒิพงษ์, 2541)

4. ตัวแบบผู้นำ (Elite model): Policy as elite preference

ลักษณะสำคัญของตัวแบบผู้นำ คือ นโยบายถือเป็นความชอบของผู้นำที่ปกครองประเทศ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้นำเป็นผู้กำหนดนโยบายนั่นเอง ทั้งนี้เพราะประชาชนส่วนใหญ่ขาดความสนใจ และความรู้ในเรื่องนโยบายซึ่งตรงกันข้ามกับผู้นำ จึงถือหลักว่านโยบายสาธารณะถูกกำหนดโดยกลุ่มผู้นำที่ปกครองประเทศ (Thomas and Harmon, 1981 อ้างถึงใน ถวัลย์รัฐ วรเทพวุฒิพงษ์, 2541) ตัวแบบผู้นำ (Elite model) ได้แบ่งคนในสังคมหรือในประเทศออกเป็น 3 ส่วน ด้วยกัน คือ ชนชั้นผู้นำ (Elite) ข้าราชการประจำหรือผู้บริหาร (Official/ Administrators) และประชาชน (Mass) หน้าที่หลักของ 3 กลุ่ม คือ ชนชั้นผู้นำซึ่งมีจำนวนน้อยสุดมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดหรือตัดสินใจปัญหา นโยบายของชาติ (Policy decision) เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญในการดำเนินนโยบาย ในขณะที่ข้าราชการประจำหรือผู้บริหารมีหน้าที่สำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผลเท่านั้น (Policy execution) สำหรับประชาชนซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศไม่มีบทบาทอะไรเลยนอกจากคอยรับผลที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติของผู้นำและข้าราชการประจำตามลำดับไม่ว่านโยบายนั้นจะตอบสนองความต้องการของประชาชนหรือไม่ ด้วยเหตุนี้ตามทฤษฎีผู้นำแล้วชนชั้นปกครองหรือผู้นำจึงมีอิทธิพลเหนือประชาชนโดยทั่วไป สะท้อนให้เห็นความเป็นจริงของสังคมหลายประการ เช่น ประเทศปกครองด้วยชนกลุ่มน้อยมิใช่ปกครองด้วยคนกลุ่มใหญ่จึงละเลยการมีส่วนร่วมของภาคข้าราชการและประชาชนในกระบวนการกำหนดนโยบาย (Thomas, 1987, p. 28-29 อ้างถึงใน ถวัลย์รัฐ วรเทพวุฒิพงษ์, 2541)

5. ตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล (Rational model): Policy as maximum social gain

ลักษณะสำคัญของตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล คือ เป็นนโยบายที่มุ่งเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของสังคม คำว่า “ประโยชน์สูงสุดของสังคม” หมายถึง รัฐบาลควรจะตัดสินใจเลือกนโยบายที่จะให้ผลประโยชน์ต่อสังคมมากกว่าค่าใช้จ่ายให้มากที่สุดและสมควรจะหลีกเลี่ยงการเลือกนโยบายที่มีค่าใช้จ่ายมากกว่าประโยชน์ที่สังคมจะได้รับ กล่าวคือ รัฐบาลไม่ควรตัดสินใจเลือกนโยบายเลือกนโยบายที่มีค่าใช้จ่ายสูงกว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับและหากรัฐบาลมีทางเลือกนโยบายหลายทางเลือก รัฐบาลควรตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ให้ประโยชน์สูงกว่าค่าใช้จ่าย (Robert, 1970, p. 15 อ้างถึงใน ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์, 2541) ขั้นตอนของการกระบวนการกำหนดนโยบายตามตัวแบบเหตุผลประกอบด้วยปัจจัยหลัก 3 ด้าน คือ ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ปัจจัยการตัดสินใจ (Decision-making process) และปัจจัยผลผลิต (Outputs) ดังนั้น สิ่งจำเป็นที่ต้องให้ความสำคัญ คือ ข้อมูลหรือทรัพยากรที่ใช้ประกอบการตัดสินใจต้องเป็นข้อมูลที่สมบูรณ์ มีทรัพยากรที่จำเป็นอย่างเพียงพอ และใช้การวิเคราะห์อย่างเป็นระบบเป็น ในโลกความเป็นจริงข้อมูลทรัพยากรและความสามารถในการวิเคราะห์ของคนมีจำกัด ประโยชน์สูงสุดของประชาชนมักไม่ได้ให้น้ำหนักอย่างเพียงพอ บางครั้งผู้ตัดสินใจอาจคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนบุคคลมากกว่าของสังคม นอกจากนี้มีบ่อยครั้งที่ผู้ตัดสินใจได้ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ปฏิบัติได้มากกว่าทางเลือกที่ดีที่สุดหรือให้ประโยชน์สูงสุดแก่สังคม (ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์, 2541)

6. ตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป หรือตัวแบบส่วนเพิ่ม (Incremental model): Policy as variations on the past

ตัวแบบค่อยเป็นค่อยไปหรือตัวแบบส่วนเพิ่ม มีจุดเน้นที่สำคัญ คือ การกำหนดนโยบายสาธารณะโดยเชื่อมต่อกับนโยบายในอดีตหรือกำหนดนโยบายโดยอาศัยการพัฒนาจากนโยบายในอดีต กล่าวคือ ผู้ตัดสินใจนโยบายจะพิจารณา นโยบาย โครงการ และรายจ่ายต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปีนี้เป็นฐานในการกำหนดแนวนโยบายปีต่อไป ดังนั้น นโยบายจึงเป็นกิจกรรมต่อเนื่องของรัฐบาลโดยมีการปรับเปลี่ยนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยผู้ตัดสินใจมิได้ทำการวิเคราะห์อย่างละเอียดรอบคอบ ดังเช่นในตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล แต่จะพิจารณาจากอดีตว่าได้ทำอะไรไปบ้าง ในปีต่อไปจะทำอะไรเพิ่มขึ้นเท่าใดโดยพิจารณาทรัพยากรที่มีอยู่ เวลา และสติปัญญาของคนที่มีจำกัดเป็นหลักตัวแบบค่อยเป็นค่อยไปจึงมีความง่ายและสะดวกในทางปฏิบัติ เพราะเพียงแต่ดูของเดิมในอดีตแล้วพิจารณาว่าจะเพิ่มเติมมากขึ้นเพียงใดโดยคำนึงถึงงบประมาณ คน วัสดุอุปกรณ์ และเวลาที่มีอยู่เป็นสำคัญ (ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์, 2541)

7. ตัวแบบทฤษฎีเกม (Game theory model): Policy as rational choice in competitive situations

ลักษณะสำคัญของตัวแบบทฤษฎีเกม คือ นโยบายเป็นผลของการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่สมเหตุสมผลในสถานการณ์ซึ่งมีผู้เข้าร่วมสองฝ่ายหรือมากกว่านั้น มีทางเลือกต่าง ๆ ที่จะเลือก และผลลัพธ์จะขึ้นอยู่กับทางเลือกของแต่ละฝ่าย ตัวแบบนี้ถูกนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายที่ไม่มีทางเลือก “ที่ดีที่สุด” อย่างเป็นอิสระที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดสามารถทำได้ ดังนั้น ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดขึ้นอยู่กับสิ่งที่ฝ่ายอื่นทำ สำหรับการกำหนดนโยบายทฤษฎีเกมไม่ใช่เป็นการบ่งบอกว่าคนดำเนินการตัดสินใจอย่างไร แต่มักจะเป็นการที่กล่าวว่าพวกเขาดำเนินการตัดสินใจในสถานการณ์ที่แข่งขันต่าง ๆ ได้ ถ้าเขามีเหตุผลที่สมบูรณ์ มักนิยมใช้ตัวแบบทฤษฎีเกมในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องสงคราม และสันติภาพ การใช้อาวุธนิวเคลียร์ การต่อรองและการสร้างแนวร่วมในรัฐสภา และใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์มากกว่าจะกำหนดนโยบาย ดังนั้นตัวแบบนี้จึงไม่เหมาะสมเป็นเครื่องมือในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล เพราะยากที่จะคำนวณประโยชน์สูงสุดที่จะได้รับ (ถวัลย์รัฐ วรเทพวุฒิพงษ์, 2541)

8. ตัวแบบระบบ (Systems model): Policy as systems output

เป็นการวิเคราะห์โดยอาศัยทฤษฎีเชิงระบบ โดยพิจารณาว่านโยบายสาธารณะเป็นปัจจัยนำออกหรือเป็นการตอบสนองอย่างหนึ่งของระบบการเมืองที่ได้รับอิทธิพลต่าง ๆ จากสิ่งแวดล้อมที่เรียกร่องต่อระบบนั้นซึ่งตามทฤษฎีเชิงระบบนั้นนิยามว่า ระบบการเมืองหมายถึง โครงสร้างและกระบวนการต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่จัดสรรผลประโยชน์ในสังคม ระบบการเมืองจะรับปัจจัยนำเข้า (Inputs) จากสภาพแวดล้อมในลักษณะข้อเรียกร้องหรือสนับสนุนของประชาชนและกลุ่มต่าง ๆ ที่มีต่อนโยบายสาธารณะและระบบการเมืองก็จะทำหน้าที่ตัดสินใจกำหนดนโยบายต่าง ๆ เพื่อจัดสรรผลประโยชน์ในสังคม โดยออกมาในรูปปัจจัยนำออกหรือนโยบายสาธารณะนั่นเอง เพื่อป้อนกลับเข้าสู่สภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมก็จะส่งผลย้อนกลับในรูปปัจจัยนำเข้าเข้าสู่ระบบการเมืองอีกครั้ง จึงถือว่า นโยบายเป็นผลผลิตของระบบการเมืองที่พยายามตอบสนองต่อการเรียกร้องหรือการผลักดันของกลุ่มต่าง ๆ จากภายนอกของระบบการเมือง ซึ่งองค์ประกอบของทฤษฎีระบบประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า ซึ่งประกอบด้วย การเรียกร้องและการสนับสนุน ระบบการเมือง ซึ่งมีภาระหน้าที่สำคัญในการตัดสินใจและการปฏิบัติ ผลผลิต และสิ่งแวดล้อม (ถวัลย์รัฐ วรเทพวุฒิพงษ์, 2541)

สรุปได้ว่า ตัวแบบในการกำหนดนโยบายสาธารณะจะเป็นกรอบความคิดสำคัญในการอธิบายปัจจัยต่าง ๆ ที่มีต่อการก่อรูปและการกำหนดนโยบายสาธารณะ โดยตัวแบบแต่ละตัวแบบ เช่น ตัวแบบสถาบัน ตัวแบบชนชั้นนำ ตัวแบบหลักเหตุผล ตัวแบบการเปลี่ยนแปลงจากเดิม

บางส่วน เป็นต้น จะมีการกำหนดหลักการและองค์ประกอบสำคัญของตัวแบบสำหรับการวิเคราะห์ไว้อย่างชัดเจนซึ่งจะทำให้ทราบว่านโยบายมีที่มาหรือเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยใดบ้าง หรือมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางเมืองอย่างไร ดังนั้น สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกตัวแบบระบบ ในการวิเคราะห์การกำหนดนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เนื่องจากนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายที่ใช้เป็นนโยบายหลักในการหาเสียงของพรรคเพื่อไทย กล่าวคือ นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายที่พรรคเพื่อไทยกำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นนโยบายหลักในการหาเสียง โดยเฉพาะจากกลุ่มสตรีซึ่งเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ของประเทศไทย และที่สำคัญเป็นนโยบายที่กำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้อย่างชัดเจนซึ่งพรรคเพื่อไทยได้สังเกตเห็นความสำคัญของสตรีว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับ นายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของประเทศ ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้ตัวแบบระบบเพื่อวิเคราะห์การตัดสินใจกำหนดนโยบายว่า โดยพิจารณาว่านโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีปัจจัยนำเข้าเป็นอะไร ระบบการเมืองมีการตอบสนองเป็นปัจจัยนำออกต่อข้อเรียกร้องหรือข้อสนับสนุนอย่างไรและผลสะท้อนกลับของนโยบายหรือผลการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นอย่างไร

แนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ภายหลังจากกำหนดนโยบายแล้ว ก็จำเป็นจะต้องนำไปนโยบายไปปฏิบัติให้บังเกิดผลต่อไป แต่การนำนโยบายไปปฏิบัติบางครั้งก็เป็นเรื่องยุ่งยาก แม้ว่าโครงการต่าง ๆ จะได้รับการยอมรับหรือได้รับการสนับสนุนแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถยอมรับหรือรับประกันได้ว่าโครงการจะนำไปใช้อย่างได้ผลหรือประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะอาจเกิดปัญหามากมายจากการใช้นโยบายนั้น ดังที่ วรเดช จันทรศร (2544) เสนอว่า นโยบายสาธารณะเป็นเสมือนกลไกหลักสำคัญในการดำเนินงานของรัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐทุกแห่ง ด้วยเหตุที่นโยบายเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่รัฐบาลหรือหน่วยงานรัฐได้กำหนดขึ้น เพื่อเจตนาในการแก้ไขปัญหา แต่ที่ผ่านมากการส่งเสริมและผลักดันนโยบาย แผนงานหรือโครงการด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการปฏิบัติยังมีส่วนน้อย อีกทั้งความล้มเหลวที่เกิดขึ้นมักมีสาเหตุไม่แน่ชัด จนเป็นผลทำให้เห็นนโยบาย แผนงานหรือโครงการต้องล้มเลิกในที่สุด สูญเสียทรัพยากร งบประมาณต่าง ๆ ไปมากมาย เนื่องจากการนำนโยบายไปปฏิบัติจัดว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

ดังนั้น การศึกษาองค์ความรู้เบื้องต้นการนำนโยบายไปปฏิบัติจัดว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากในกระบวนการนโยบายสาธารณะ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนา

บทบาทสตรี ผู้วิจัยจึงเริ่มต้นด้วยการศึกษาความหมายและความสำคัญของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนี้

ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การศึกษาความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการศึกษาขอบเขตของการนำนโยบายไปปฏิบัติว่ามีความครอบคลุมในกิจกรรมส่วนไหนของการวิเคราะห์นโยบายบ้าง โดยเฉพาะการศึกษาจากทัศนะของนักวิชาการต่าง ๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้

การนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ กระบวนการทางการเมืองที่จะนำการตัดสินใจเกี่ยวกับทางเลือกของนโยบายไปปฏิบัติให้สำเร็จ กิจกรรมในการนำนโยบายไปปฏิบัติที่มุ่งแก้ไขปัญหาสังคมนี้เป็นกิจกรรมที่รัฐต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (Eugene, 1980, p. 114) ให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดถือเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างการกำหนดเป้าประสงค์และการปฏิบัติเพื่อการบรรลุเป้าประสงค์แล้วจึงนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลลัพธ์ออกมา (Jeffrey & Aaron, 1973, p. 28) ครอบคลุมกิจกรรมทั้งหมดที่กระทำโดยรัฐบาลและเอกชน ทั้งปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคล ซึ่งมีผลต่อการบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

จากการตัดสินใจนโยบาย (Carl & Donald, 1976, p. 25) อาจอยู่ในรูปของกฎหมาย คำพิพากษาของศาล คำสั่งของรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ (Daniel, Paul, & Sabatier, 1989, p. 65) ส่วน วรเดช จันทรศร (2554, หน้า 37) กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นส่วนหนึ่งของศาสตร์การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ (Public policy analysis) ที่มีความต่อเนื่องจากการกำหนดนโยบาย (Policy formulation) การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องไม่หยุดนิ่ง มีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม แต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์กันตลอดเวลา (ศุภชัย ขวาระประภาย, 2550, หน้า 47) โดยการแปลงวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในนโยบายซึ่งอาจเป็นกฎหมาย หรือคำสั่งของรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีให้เป็นแนวทาง/แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่เป็นรูปธรรมประกอบด้วย การจัดทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ การวางแผนโครงการเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ที่กำหนด การออกแบบองค์การและการดำเนินงานให้เป็นที่ไปตามแนวทางการดำเนินงานตามโครงการที่กำหนดไว้ (มยุรี อนุমানราชชน, 2556, หน้า 32)

สรุปได้ว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการทางการเมืองที่ตัดสินใจนำเอานโยบายไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลลัพธ์บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นหลังจากการกำหนดนโยบายสาธารณะและเป็นการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องขององค์การบุคคลหรือกลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในแต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์กันและเป็นการดำเนินการเพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป้าหมายของนโยบายที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้วิจัยจะนำไปใช้

เป็นแนวทางในการนิยามความหมายของการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติต่อไป

กระบวนการในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy implementation) ต้องอาศัยเทคนิควิธีการต่าง ๆ รวมถึง การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพได้มีนักวิชาการบางท่านกล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายกับการนำนโยบายไปปฏิบัติมีความเกี่ยวข้องกับความลำเอียง/อคติ และข้อจำกัด (Barret & Fudge, (1981, pp. 50-51 อ้างถึงใน มยุรี อนุমানราชชน, 2556) แสดงความเห็นว่าเป็นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติทำหน้าที่เป็นเพียงตัวแทนของผู้กำหนดนโยบาย แนวความคิดของการนำนโยบายไปปฏิบัติดังกล่าวจะมีลักษณะแบบบนลงล่าง (Top-down view) แทนที่จะมองการนำไปปฏิบัติว่าเป็นการเปลี่ยนนโยบายให้เป็นชุดของกิจกรรมที่มีการจัดลำดับและมองความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายและกิจกรรมว่าเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้นำนโยบายไปปฏิบัติกับผู้สนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายนั้น ๆ

สำหรับการนำนโยบายไปปฏิบัติแบบบนลงล่าง (Top-down view) ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนระดับมหภาค และระดับจุลภาค (วรเดช จันทรศร, 2554, หน้า 32) มีรายละเอียดดังนี้

1. การนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับมหภาค (Macro implementation) โดยทั่วไปในประเทศที่มีการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยที่มีรัฐบาลทำหน้าที่บริหารประเทศ การนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเป็นการรวมอำนาจรัฐไว้ในหน่วยงานระดับชาติ เช่น กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมการแปลงนโยบายให้เป็นแนวทาง/แผนงาน/โครงการ โดยใช้องค์การขนาดใหญ่ที่มีระบบการบริหารงานแบบราชการที่มีสายการบังคับบัญชาหลายขั้นตอน แบ่งอำนาจลดหลั่นกันลงไป แต่การควบคุมและการตัดสินใจเด็ดขาดอยู่ที่หน่วยงานระดับชาติ วรเดช จันทรศร (2554, หน้า 32) เสนอว่า การแปลงนโยบายไปปฏิบัติในระดับมหภาค ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการแปลงนโยบายเป็นแผนงานและโครงการ ขั้นตอนการยอมรับนโยบายแผนงาน และโครงการของหน่วยงานระดับท้องถิ่น มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขั้นตอนการแปลงนโยบายให้เป็นแนวทาง/แผนงาน/โครงการ ฝ่ายการเมืองระดับชาติ ได้แก่ รัฐสภา และคณะรัฐมนตรีได้กำหนดขอบเขตการนำนโยบายไปปฏิบัติ ในลักษณะของกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี กฎกระทรวง และระเบียบหรือข้อบังคับสำหรับเป็นแนวทางในการนำนโยบายไปปฏิบัติแล้ว จะมีการจัดสรรงบประมาณให้แก่แนวทาง/แผนงาน/โครงการนั้น ๆ พร้อมทั้งพิจารณาหน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ หน่วยงานราชการที่ได้รับมอบหมายความรับผิดชอบ ได้แก่ กระทรวงและกรมจะทำหน้าที่แปลงนโยบายนั้น

ออกมาให้หน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคและ/ หรือส่วนท้องถิ่นนำไปปฏิบัติ แม้ว่านโยบายต้องอาศัย การสนับสนุนอย่างเต็มที่จากบุคคลฝ่ายต่าง ๆ เช่น ชนชั้นนำ สื่อมวลชน ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบาย กลุ่มผลประโยชน์ เป็นต้น แต่หากได้รับสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการจะทำให้เห็นนโยบายประสบความสำเร็จได้มาก โดยเฉพาะฝ่ายการเมืองต้องให้ การสนับสนุนด้านทรัพยากรอย่างเต็มที่ทั้งด้านการเงิน บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ที่ดิน/ สถานที่ราชการ รวมทั้งวิชาการ/ เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง (มยุรี อนุমানราชชน, 2556)

อนึ่ง ขั้นตอนการแปลงนโยบายออกเป็นแผน (Plan) แผนงาน (Program) และ โครงการ (Project) ในโครงการจะมีการระบุกิจกรรม/ งาน ซึ่งมีความสัมพันธ์ระหว่าง เป้าหมาย วัตถุประสงค์ นโยบาย แผน แผนงาน และโครงการว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างไร โดยมีรายละเอียดดังนี้ (จุมพล หนิมพานิช, 2554, หน้า 76)

1. เป้าหมาย (Goal) หมายถึง สภาพการณ์ที่พึงปรารถนา มีลักษณะกว้าง ๆ ไม่เฉพาะเจาะจง ซึ่งรัฐบาลหรือองค์การประสงค์จะให้บรรลุผลสำเร็จไปสู่จุดหมายนั้นภายหลัง จากที่ได้มีการนำนโยบายไปปฏิบัติ
2. วัตถุประสงค์ (Objective) หมายถึง สภาพการณ์ที่พึงปรารถนา มีลักษณะเฉพาะเจาะจง ซึ่งรัฐบาลหรือองค์การปรารถนาจะให้บรรลุผลสำเร็จ
3. นโยบาย (Policy) หมายถึง แนวทางปฏิบัติของรัฐว่าจะกระทำการอย่างไร โดยทั่วไป นโยบายจะมีลักษณะที่เป็นการกล่าวถึงอย่างกว้าง ๆ และเป็นนามธรรม ไม่มีรายละเอียดว่าจะกระทำการอย่างไร
4. แผน (Plan) หมายถึง เป็นการเตรียมการและตัดสินใจในปัจจุบัน เพื่อกระทำในอนาคต โดยมีการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินการตามแผนบรรลุวัตถุประสงค์ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือการแปลงนโยบายซึ่งเป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้น เพื่อตอบคำถามอะไร (What ชื่อของแผน) ทำไม (Why วัตถุประสงค์ของแผน) ใคร (Who ผู้รับผิดชอบแผน) เมื่อไหร่ (When ระยะเวลาของแผน)และ อย่างไร (How วิธีการและที่มา ของงบประมาณ)
5. แผนงาน (Program) เป็นส่วนย่อยของแผนงานหนึ่ง ๆ มักประกอบด้วย 2 โครงการ ขึ้นไป แต่ละแผนงานมักจะประกอบด้วยวัตถุประสงค์เฉพาะของแผนงานแตกต่างกัน แต่วัตถุประสงค์สุดท้ายของแต่ละแผนงานต่างก็มุ่งช่วยให้วัตถุประสงค์รวมของแผนงานบรรลุผล สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยผ่านโครงการ
6. โครงการ (Project) เป็นกิจกรรมย่อยของแผนงาน โดยทั่วไปแผนงานหนึ่ง ๆ

มักประกอบด้วย 2 โครงการขึ้น ๆ ไป แต่ละโครงการอาจมีวัตถุประสงค์เฉพาะของโครงการต่างกัน แต่ขั้นสุดท้ายของแต่ละโครงการต่างก็มุ่งช่วยให้วัตถุประสงค์ร่วมของแผนงานบรรลุผล

7. กิจกรรม (Activities) เป็นรายละเอียดของวิธีการดำเนินงานของแต่ละโครงการ เพื่อให้บรรลุผลที่คาดหวังและสนองตอบวัตถุประสงค์ของโครงการ

อนึ่งการแปลงนโยบายให้เป็นแผนงานหรือโครงการเพื่อนำไปปฏิบัติจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของผู้กำหนดนโยบายและสนองตอบต่อประเด็นปัญหาที่ทำให้นโยบายก่อตัวขึ้นนั้น วรเดช จันทรศร (2554) กล่าวว่า อาจมีปัจจัยหลายปัจจัยที่ส่งผลให้นโยบายต้องถูกแปรเปลี่ยนไปจากวัตถุประสงค์เดิม ได้แก่ ความคลุมเครือหรือการขาดความเฉพาะเจาะจงของนโยบายเอง ความหลากหลายในเป้าหมายของนโยบาย ระดับความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของนโยบายที่หน่วยงานรับผิดชอบ และระดับความร่วมมือและความจริงใจในการนำนโยบายนั้นไปปฏิบัติของหน่วยงานรับผิดชอบ

1.2 ขั้นตอนการยอมรับแนวทาง/แผนงาน/โครงการ เมื่อหน่วยงานส่วนกลางได้ทำการแปลงนโยบายออกมาเป็นแนวทาง/แผนงาน/โครงการแล้ว หน่วยงานส่วนกลางต้องทำให้หน่วยงานระดับรองลงมาทั้งหน่วยงานระดับภูมิภาคและท้องถิ่นยอมรับแนวทาง/แผนงาน/โครงการแล้วนำไปปฏิบัติในการทำให้หน่วยงานระดับล่างยอมรับแนวทางดังกล่าวขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ลักษณะของหน่วยงานท้องถิ่น สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจสังคม และการเมืองของท้องถิ่นนั้น ตลอดจนประโยชน์ที่รัฐควรจะให้กับหน่วยงานระดับล่าง ปัจจัยเหล่านี้จะเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการสร้างความเต็มใจให้กับหน่วยงานระดับล่างรับนโยบายไปปฏิบัติ อย่างไรก็ตามการยอมรับโครงการของหน่วยงานระดับล่างยังไม่สามารถรับประกันได้ว่านโยบายนั้นจะประสบความสำเร็จหรือไม่ การยอมรับอย่างเดียวอาจจะไม่เพียงพอ ถ้าหน่วยงานระดับล่างขาดความร่วมมือร่วมใจ ถึงแม้ส่วนกลางจะมีอำนาจในการควบคุมและตรวจสอบ แต่อำนาจดังกล่าวถือได้ว่ามีอิทธิพลโดยอ้อมเท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง อำนาจที่แท้จริงในการนำนโยบายไปปฏิบัติย่อมอยู่ที่หน่วยงาน และผู้ปฏิบัติซึ่งได้แก่ข้าราชการระดับล่าง (Street-level bureaucrats) เป็นสำคัญ (Lipsky, 1980 อ้างถึงใน วรเดช จันทรศร, 2554)

2. การนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาค (Micro implementation) เริ่มต้นจากการที่หน่วยงานระดับล่างรับนโยบาย แผนงานหรือโครงการมาจากเบื้องบน แล้วนำนโยบายแผนงานหรือโครงการนั้นมาปรับเปลี่ยนให้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานซึ่งประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน (วรเดช จันทรศร, 2554, หน้า 37) ได้แก่

2.1 ขั้นการระดมพลัง ในขั้นตอนนี้หน่วยงานในระดับล่างจะต้องดำเนินการ 2 กิจกรรม คือ การพิจารณารับนโยบายและการแสวงหาความสนับสนุนจากสมาชิก

ในหน่วยงาน ตลอดจนบุคคลสำคัญหรือองค์กรอื่นที่อยู่ในท้องถิ่น ในการพิจารณารับนโยบายนั้น หน่วยงานระดับล่างจะพิจารณาว่านโยบายจากส่วนกลางมีความเหมาะสมมีความสำคัญเร่งด่วน ตรงตามเป้าหมายของหน่วยงานและสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ เพียงใด การตัดสินใจดังกล่าวถือว่าเป็นจุดสำคัญในการชี้ชะตาหรืออนาคตของนโยบาย หากหน่วยงานในระดับล่างเห็นว่านโยบายดังกล่าวไม่มีความสำคัญ ไม่เกี่ยวกับหน้าที่หลัก ของหน่วยงาน ความผูกพันของหน่วยงานในระดับล่างที่มีต่อนโยบายนั้นก็จะไม่มี อย่างไรก็ตาม ถึงแม้หน่วยงานในระดับล่างจะให้การยอมรับในนโยบายเนื่องจากเห็นว่าเป็นความสำคัญเร่งด่วน และตรงกับเป้าหมายของหน่วยงาน แต่ก็ไม่เป็นการประกันต่อความสำเร็จของนโยบายนั้นในระยะ ยาวดังนั้น ในขั้นตอนนี้กิจกรรมการแสวงหาความสนับสนุนต้องการสนับสนุนส่วนตัว จากสมาชิกในหน่วยงาน ตลอดจนบุคคลสำคัญหรือองค์กรอื่น ๆ จึงเป็นเรื่องสำคัญ การสร้าง การมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นโดยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในท้องถิ่นเข้ามาร่วมกันออกแบบหรือกำหนด โครงการของท้องถิ่นที่จะจัดทำตั้งแต่แรกย่อมมีความสำคัญยิ่งต่อการสร้างความสำเร็จ และความต่อเนื่องให้เกิดขึ้นในการนำนโยบายไปปฏิบัติ (วรเดช จันทราศร, 2554) กล่าวคือ ผู้ที่เป็นผู้บริหารระดับล่างจะต้องมีความสามารถและมีมนุษยสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานกับ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วม (Participation) กับการนำนโยบายไปปฏิบัติทุกขั้นตอน ตั้งแต่การร่วมคิดหรือวางแผน (Planning) กำหนดโครงการของท้องถิ่น ร่วมลงมือปฏิบัติงาน (Implementation) ตลอดจนร่วมติดตามและประเมินผล (Evaluation) โครงการด้วย ซึ่งขั้นตอนนี้ ต้องอาศัยหลักจิตวิทยามวลชนในการโน้มน้าวให้ผู้ปฏิบัติงานนั้นให้ยอมรับและร่วมมือ อย่างจริงจัง ซึ่งจะเป็นการระดมพลังที่เหนียวแน่นในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้สำเร็จได้

2.2 ขั้นการปฏิบัติ ขั้นตอนนี้ครอบคลุมถึงกระบวนการปรับเปลี่ยนนโยบาย หรือโครงการที่ได้มีการยอมรับแล้วออกมาในรูปของการปฏิบัติจริง ในขั้นนี้จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับ ผู้ปฏิบัติโดยตรง ซึ่งในบางกรณีผู้ปฏิบัติอาจทำการตัดสินใจหรือกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน ประจำขึ้นหรืออาจนำเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่เห็นว่าเหมาะสมเข้ามาใช้เพื่อทำให้เกิดการปฏิบัติงาน ภายใต้แรงกดดันของการทำงานหรือความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้น พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้ปฏิบัติ ในระดับล่างจึงขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ปฏิบัติแต่ละบุคคล ลักษณะของการปฏิบัติหรือการให้บริการ จึงไม่สามารถทำให้เป็นฉบับเดียวกันได้ โดยเฉพาะในนโยบายด้านการบริการสังคมผู้ปฏิบัติจะต้อง ปฏิสัมพันธ์กับผู้รับบริการ โดยตรงด้วยแล้ว ผู้ปฏิบัติย่อมจะมีดุลยพินิจในการบริหารอย่างมาก จนผู้บังคับบัญชาไม่สามารถทำการควบคุมได้ ดังนั้น การสร้างความสำเร็จของการปฏิบัติให้เกิดขึ้น จึงขึ้นอยู่กับกระบวนการแสวงหาแนวทางในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ

หรือสภาพแวดล้อมของแต่ละพื้นที่ ในแต่ละช่วงเวลา อีกทั้งหน่วยงานระดับล่างยังจะต้องแสวงหาวิธีการที่จะปรับพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติระดับล่างให้เข้ากับนโยบายอีกด้วย (วรเดช จันทรศร, 2554)

2.3 ขึ้นการสรา้ความเป็นปึกแผ่นหรือความต่อเนื่อง ความสำเร็จหรือผลลัพธ์ในระยะยาวของนโยบายจะเกิดขึ้นได้หากนโยบายนั้นถูกนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (Continuation) โดยผู้ปฏิบัติ การที่จะให้มีการปฏิบัติตามนโยบายอย่างต่อเนื่องนั้นหมายความว่า นโยบายนั้นจะต้องถูกปรับเปลี่ยนและได้รับการยอมรับเข้าเป็นหน้าที่ประจำวันของผู้ปฏิบัติด้วย ขั้นตอนนี้จึงถือว่ามีความสำคัญมากขึ้นตอนหนึ่งเพราะในอดีตนโยบายสาธารณะของประเทศไทยจำนวนไม่น้อยที่หน่วยปฏิบัติระดับท้องถิ่นมีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานในช่วงระยะเวลาอันสั้น ต่อมาเมื่อรัฐบาลให้ความสำคัญต่อนโยบายนั้นน้อยลงหรือไม่ได้รณรงค์เหมือนระยะแรก หน่วยงานระดับท้องถิ่นก็มักจะเลิกปฏิบัติตามนโยบายนั้นหรือการที่รัฐบาลมีการกำหนดนโยบายใหม่ขึ้นมา หน่วยงานท้องถิ่นก็อาจไปให้ความสนใจกับนโยบายใหม่นั้นแทน ดังนั้นการหาทางทำให้นโยบายนั้นเป็นปึกแผ่นและมีความต่อเนื่องระยะยาวนั้นเป็นหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหารระดับท้องถิ่น และผู้ปฏิบัติงานในระดับท้องถิ่นเองเป็นสำคัญ ในส่วนของผู้บริหารระดับท้องถิ่นก็ต้องมีความสามารถชักจูงใจให้ผู้ปฏิบัติเห็นความสำคัญของนโยบายดังกล่าว ตลอดจนให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ขวัญกำลังใจและความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน ในส่วนของผู้ปฏิบัติเองก็ต้องมีจิตสำนึกในการปฏิบัติตามนโยบายและมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติตามนโยบาย โดยถือว่าเป็นภารกิจประจำวัน โดยพยายามมอง “ผลลัพธ์สูงสุด” หรือ “ผลลัพธ์สุดท้าย” (Ultimate outcomes) ของนโยบายนั้นว่า เกิดประโยชน์แก่ประชาชนโดยส่วนรวมหรือไม่ อย่างไร ผู้ปฏิบัติในฐานะที่เป็นข้าราชการของรัฐพึงปฏิบัติตามนโยบายอย่างจริงจังและจริงใจถึงแม้จะเปลี่ยนผู้บริหารใหม่ แต่ถ้านโยบายนั้นดีก็ควรมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ยกเว้นนโยบายนั้นปฏิบัติไปแล้วมีการประเมินผลพบว่า ไม่บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ก็อาจนำนโยบายนั้นมาปรับปรุงแก้ไขในปีต่อไปถ้ายังเห็นว่ามีความสำคัญ แต่ถ้าเกิดความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติ นโยบายนั้นก็อาจล้มเลิกไปในที่สุด

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการกำหนดนโยบายไปใช้บังคับ ในรูปของกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี รัฐสภา และคำสั่งของผู้บริหารในระดับต่าง ๆ การนำนโยบายไปปฏิบัติได้มากน้อยเพียงใดและแก้ปัญหาได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถในการแปลงนโยบายผ่านแผนงานและโครงการปฏิบัติ แต่ในทางปฏิบัติก็เป็นที่ยอมรับว่าไม่ได้เป็นอย่างนั้นเสมอไป นอกจากจะต้องมีวิธีการที่จะทำให้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติดำเนินการแปลงนโยบายหรือนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติแล้วจำเป็นต้องทำให้เกิดการยอมรับในนโยบายดังกล่าวในระดับพื้นที่

หรือระดับจุลภาค เพราะนโยบายส่วนกลางที่นำมาสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่โดยปกติมักจะมีสภาพแวดล้อมแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติตามนโยบายที่เหมาะสมกับสภาพของตนเอง รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐต้องใช้ทรัพยากรทางการบริหาร เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การจัดการ มาใช้ปฏิบัติงานหรือการบริหารนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อให้ผลการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายที่กำหนดไว้บรรลุผลสำเร็จ

ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติ

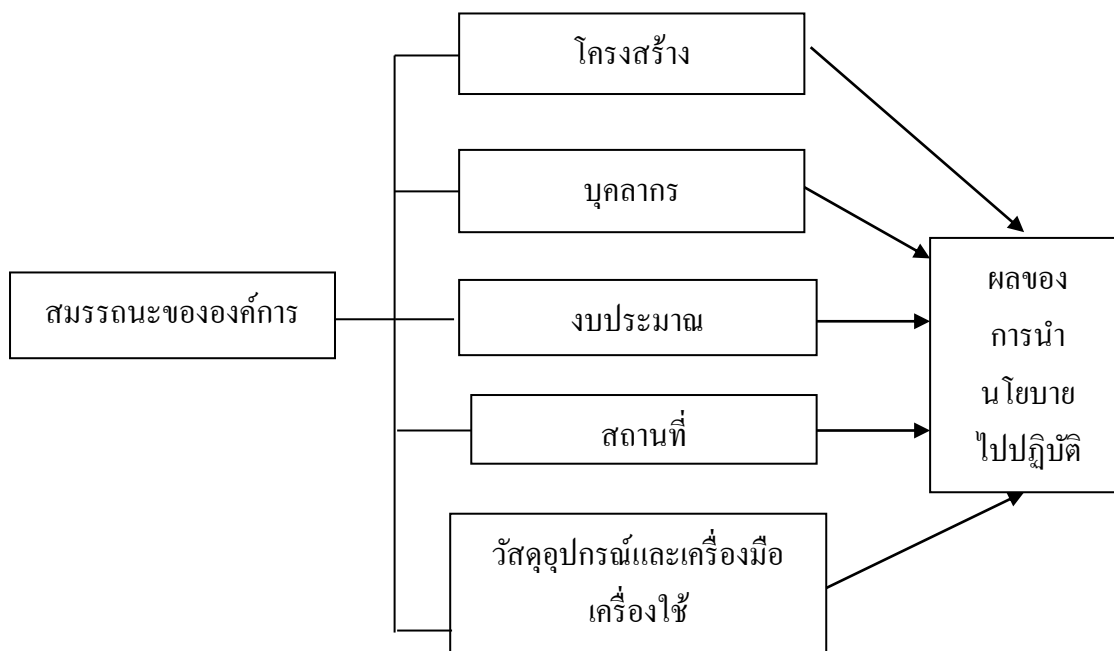
การบริหารนโยบายหรือการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นมีปัจจัยหรือตัวแปรที่เกี่ยวข้องหลากหลายและมีนักวิชาการที่ได้้นำปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ไปกำหนดเป็นตัวแบบในการอธิบายการบริหารนโยบายหรือการนำนโยบายไปปฏิบัติ หนึ่งในจำนวนนักวิชาการที่พัฒนาตัวแบบเพื่ออธิบายการแปลงนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ วรเดช จันทรร (2554) ซึ่งได้เสนอตัวแบบเพื่อเป็นแนวทางที่มุ่งเน้นการนำนโยบายไปปฏิบัติรวมทั้งหมด 6 ตัวแบบ ได้แก่ ตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล ตัวแบบด้านการจัดการ ตัวแบบด้านการพัฒนาองค์กร ตัวแบบทางราชการของระบบราชการ ตัวแบบทางการเมืองและตัวแบบทั่วไป ซึ่งแต่ละตัวแบบทั้ง 6 ตัวแบบนี้ มีตัวแปรตาม คือ ผลที่ได้จากการนำนโยบายไปปฏิบัติและตัวแปรอิสระที่เป็นปัจจัยสนับสนุนและส่งผลให้เกิดผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

จากตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้ง 6 ตัวแบบข้างต้น เมื่อพิจารณาตัวแบบด้านการจัดการ (Management model) สามารถใช้เป็นแนวทางในการอธิบายการศึกษาการบริหารจัดการการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปสู่การปฏิบัติ เนื่องจากเป็นตัวแบบที่มีความเชื่อว่า ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับสมรรถองค์การเป็นสำคัญ โดยเกี่ยวข้องกับ 5 ปัจจัย ได้แก่ โครงสร้างขององค์การที่เหมาะสมกับภาระงาน ภายในองค์การต้องประกอบด้วยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆอย่างเพียงพอ งบประมาณในการดำเนินงาน องค์การต้องมีการเตรียมพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และสถานที่ที่ใช้ดำเนินงานต้องเอื้อต่อการดำเนินงาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ตัวแบบด้านการจัดการ (Management model)

ตัวแบบด้านการจัดการ (Management model) ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีองค์การ โดยให้ความสำคัญกับสมรรถนะขององค์การเพราะเชื่อว่า ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับองค์กรที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติว่ามีขีดความสามารถที่จะปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับความคาดหวังเพียงใดหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติว่ามีความรู้ความสามารถทางด้านการบริหารและเทคนิคอย่างเพียงพอหรือไม่ นอกจากนี้หน่วยงานต้องมีการวางแผน

หรือเตรียมพร้อมเป็นอย่างดี ทั้งทางด้านวัสดุอุปกรณ์สถานที่เครื่องมือเครื่องใช้และงบประมาณ
 ตัวแบบนี้พยายามที่จะศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาอุปสรรคของการนำนโยบายไปปฏิบัติ
 โดยการแก้ที่ตัวองค์กร เช่น การขาดเงินทุน การขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ความล่าช้า
 ในการสรรหาบุคลากร ความล่าช้าในการจัดตั้งระบบงานต่าง ๆ เป็นต้น (วรเดช จันทรศร, 2554,
 หน้า 133) โดยสามารถเขียนแผนภูมิแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังต่อไปนี้

ภาพที่ 3 ตัวแบบทางทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ

วรเดช จันทรศร (2554, หน้า 193-197) ได้อธิบายเพิ่มเติมในแต่ละตัวแปรแต่ละด้าน
 ได้ดังนี้

1. โครงสร้างมีส่วนสำคัญมากต่อกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติเพราะโครงสร้าง
 องค์กรสามารถทำให้ทราบตั้งแต่เบื้องต้นว่าหน่วยงานหรือองค์กรมีระบบการดำเนินงานซับซ้อน
 เพียงใด หน่วยงานราชการส่วนใหญ่จะมีลักษณะ โครงสร้างการดำเนินงานที่เป็นลำดับชั้น
 (Hierarchy) ซึ่งโครงสร้างดังกล่าวสร้างให้เกิดกระบวนการสื่อสารที่มีความซับซ้อนมากขึ้น
 ในขณะที่องค์กรเอกชนส่วนใหญ่จะเน้นการทำงานเป็นเครือข่าย จึงมีโครงสร้างการทำงานที่เป็น
 เครือข่าย (Network structure) จึงมีความยืดหยุ่นมากกว่า โครงสร้างองค์กรสามารถบอกได้อีกว่า
 หน่วยงานนั้นสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้มากน้อยเพียงใด หน่วยงานที่มีโครงสร้าง
 การดำเนินงานแบบเครือข่ายสามารถปรับตัวได้รวดเร็วต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายนอก ดังนั้น
 จึงทำให้การเปลี่ยนแปลงไม่ได้เป็นเรื่องใหญ่สำหรับบุคลากรในองค์กรแต่อย่างใด ในทางตรงกัน

ข้าม หน่วยงานที่มีโครงสร้างที่เป็นลำดับชั้น หากมีลำดับชั้นมากก็จะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง ได้ช้า บุคลากรไม่เคยชินกับการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงาน ทำให้เกิดการต่อต้านมากกว่า

2. บุคลากร ประกอบไปด้วย 2 ประเภท ได้แก่ บุคลากรที่เป็นผู้นำเป็นผู้รับนโยบาย จากรัฐบาลมาสร้างให้เกิดแนวทางในการปฏิบัติงานบุคลากรที่เป็นผู้นำจำเป็นต้องทำหน้าที่สำคัญ หลายประการด้วยกัน เช่น การใช้ทักษะผู้นำของผู้บริหารเพื่อสร้างให้เกิดแรงจูงใจในการดำเนินงาน ของผู้ใต้บังคับบัญชาและสร้างให้บุคลากรนั้นยอมรับในนโยบาย ส่งเสริมให้เกิดการทำงานเป็นทีม เพื่อสร้างให้เกิดการผูกพันระหว่างเพื่อนร่วมงานและความผูกพันกับงานและจะต้องสร้างให้เกิด ระบบของการให้คุณให้โทษ บุคลากรที่เป็นผู้นำควรมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ มีบุคลิกภาพ ที่ดี มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับและมีภาวะผู้นำและมีอำนาจมีเพียงพอ บุคลากรอีกประเภท หนึ่ง ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญมากต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุ ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการหน่วยงานควรมีระบบการคัดสรรบุคลากรผู้ปฏิบัติงานให้ตรงกับความรู้ ความสามารถปลูกฝังวัฒนธรรมการทำงานที่ดี บุคลากรผู้ปฏิบัติงานนี้เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญ มากต่อผลสำเร็จของนโยบาย เนื่องจากบุคลากรมีค่านิยมที่แตกต่างกัน การสร้างให้เกิดการยอมรับ ในนโยบายจึงเป็นสิ่งที่ยาก แนวทางในการแก้ไขคือต้องทำให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนมองเห็นว่านโยบาย นั้นมีประโยชน์และข้อดีอย่างไร ซึ่งหน้าที่ที่นี้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารหน่วยงานเช่นกัน

3. ทรัพยากร หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และเทคโนโลยี เป็นปัจจัยสำคัญ อีกประการในการทำให้ นโยบายประสบความสำเร็จหรือไม่ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี สามารถช่วยผู้ปฏิบัติงานในการดำเนินงานได้อย่างมาก ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว ตลอดจนความล้ำหน้าของเทคโนโลยีที่ช่วยให้ การปฏิบัติงานราบรื่นขึ้น เทคโนโลยีที่หน่วยงานใช้ในการปฏิบัติงานประกอบด้วย เทคโนโลยี ด้านการบริหารทรัพยากร การวางแผน การเงิน การตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน เป็นต้น

นอกจากนี้ มยรี อนุমানราชชน (2556) ยังได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับสมรรถนะของ องค์กรที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติซึ่งสมรรถนะขององค์กรเกี่ยวข้องกับ 5 ปัจจัย ได้แก่

1. โครงสร้างขององค์กรที่เหมาะสมกับภาระงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน ตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย
2. ภายในองค์กรต้องประกอบด้วยบุคลากรซึ่งมีความรู้ความสามารถในการด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการและ/ หรือด้านเทคนิคอย่างเพียงพอ
3. งบประมาณในการดำเนินงานตามนโยบายต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอ
4. องค์กรยังต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้

5. สถานที่ที่ใช้ดำเนินงานต้องเอื้อต่อการดำเนินงานตามนโยบาย

นอกจากนี้ ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุรยา (2555, หน้า 276-280) ยังได้เสนอเพิ่มเติมถึงลักษณะของปัจจัยด้านสมรรถนะขององค์กรซึ่งประกอบด้วยบุคลากร งบประมาณ โครงสร้างองค์กร วัสดุอุปกรณ์และสถานที่ ในการนำนโยบายไปปฏิบัติซึ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแบบด้านการจัดการไว้หลายประการ ได้แก่

1. ด้านสมรรถนะขององค์กร “สมรรถนะขององค์กร” หมายถึง ความพร้อมและความสามารถขององค์กรในการดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่กำหนดไว้ ปัญหาทางด้านสมรรถนะขององค์กรจะมีมากขึ้นอยู่กับปัจจัยย่อย ๆ อีกหลายประการ ได้แก่

1.1 ปัจจัยด้านบุคลากร นโยบายที่กำหนดขึ้นมีความต้องการบุคลากรผู้ปฏิบัติเป็นจำนวนมากและมีความรู้ความสามารถตรงตามลักษณะงานสามารถปฏิบัติตามนโยบายได้ แต่ถ้าบุคลากรในระบบราชการมีไม่เพียงพอหรือบุคลากรไม่มีความรู้และความสามารถในการเข้าร่วมปฏิบัติในนโยบายนั้นได้ ก็ย่อมจะทำให้เกิดปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติ นอกจากนั้นบุคลากรเหล่านั้นต้องมีความยินดีหรือตั้งใจที่จะมาร่วมเป็นผู้ปฏิบัติในนโยบายนั้นด้วย จะเห็นได้ว่าปัญหาของการนำนโยบายไปปฏิบัติจะเกิดขึ้นถ้าหากว่าไม่สามารถหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถได้อย่างทันทั่วถึงและเพียงพอ

1.2 ปัจจัยเกี่ยวกับเงินทุนหรืองบประมาณ ปัญหาด้านสมรรถนะขององค์กรจะมีมากขึ้นถ้าได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่เพียงพอ เช่น มีระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ มากเกินไปจนขาดความยืดหยุ่น ทำให้องค์กรไม่มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงานและหากการนำนโยบายไปปฏิบัติถูกจำกัดด้านงบประมาณสนับสนุนและมีระเบียบข้อบังคับในการใช้งบประมาณมาก ก็อาจทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติและอาจมีผลมาถึงความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยส่วนรวมด้วย

1.3 ปัจจัยด้านโครงสร้างขององค์กร สมรรถนะขององค์กรจะมีมากขึ้นถ้าโครงสร้างขององค์กรที่รับเอานโยบายไปปฏิบัติมีความสลับซับซ้อนน้อย มีสายการบังคับบัญชาไม่ยาวจนเกินไปมีการติดต่อประสานงานคล่องตัว แต่ถ้าโครงสร้างขององค์กรเป็นองค์กรขนาดใหญ่มีความสลับซับซ้อนมาก สายการบังคับบัญชายาว ยึดกฎระเบียบมาก ย่อมทำให้เกิดปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติได้เช่นเดียวกัน

1.4 ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี ปัญหาด้านสมรรถนะขององค์กรจะทวีมากขึ้น ถ้าหากองค์กรที่รับผิดชอบไม่ได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้และเทคโนโลยีที่จำเป็นอย่างเพียงพอหรือทันต่อเวลาหรือเครื่องมือ อุปกรณ์

ไม่ทันสมัยหรือการปฏิบัติตามนโยบายนั้นต้องใช้วิทยาการหรือเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ปัญหาทางด้านสมรรถนะจะมีมากขึ้น ถ้าหากผู้ปฏิบัติขาดความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับปัญหาด้านบุคลากร โดยตรงดังที่ได้ระบุไว้ข้างต้น

กล่าวโดยสรุป ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติมีหลายตัวแบบ แต่ละตัวแบบก็มีความเหมาะสมกับนโยบายสาธารณะที่แตกต่างกันไป การจะเลือกใช้ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับสภาพปัญหา ข้อเท็จจริง เงื่อนไข ข้อจำกัด รวมถึงสถานการณ์ที่เข้ามากระทบ แต่สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกตัวแบบด้านการจัดการ (Management model) เพราะเป็น ตัวแบบที่มีตัวแปรสอดคล้องเหมาะสมกับการศึกษาการบริหารจัดการการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ โครงสร้างของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี บุคลากร งบประมาณ สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ

การนำนโยบายไปปฏิบัติที่อาศัยหลักการทางสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติและเพื่อนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุสัมฤทธิ์ผล แนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติอาจแบ่งเป็น 4 แนว ได้แก่ (Hogwood & Gunn, 1984, pp. 209-218 อ้างถึงใน มยุรี อนุมานราชชน, 2556)

1. แนวทางโครงสร้าง (Structural approach) โดยทั่วไปหลักการของการจัดการที่ดี คือ เน้นการจัดโครงสร้างองค์การให้สอดคล้องกับกิจกรรมและสภาพแวดล้อมขององค์การ การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในองค์การจะเกิดขึ้นได้เมื่อองค์การกำหนดแผนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเท่านั้นและการเปลี่ยนแปลงนั้นควรมีทิศทาง ความถี่ และระยะเวลาที่องค์การควบคุมได้ ดังนั้น การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นเรื่องการจัดการหรือเทคนิค ขณะที่การวางแผนเพื่อการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเมื่อสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การซึ่งประกอบด้วยองค์การอื่น ๆ หรือปัจจัยอื่น ๆ กำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือเมื่อองค์การที่นำนโยบายไปปฏิบัติไม่สามารถคาดคะเน ควบคุม หรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่อง กรณีเช่นนี้ทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติต้องใช้แนวทางการดำเนินงานที่ดัดแปลงปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมมากขึ้น รูปแบบองค์การที่เหมาะสมกับการวางแผนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ควรใช้รูปแบบการองค์การแบบราชการของ Max Weber มากกว่าแบบอื่น กล่าวคือ โครงการสร้างขององค์การเป็นลำดับขั้นตามสายการบังคับบัญชางานต่าง ๆ และความสัมพันธ์ของงานต้องกำหนดไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้นักวิชาการสมัยหลัง ๆ ให้ความสำคัญต่อสายบังคับบัญชาน้อยลง ซึ่งเป็นโครงสร้างองค์การแบบกายภาพ ทำให้สาเหตุที่องค์การแบบนี้ปรับตัวได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะโครงสร้างดังกล่าว

ประกอบด้วยกระบวนการข้อมูลที่มีศักยภาพ โดยเปรียบเทียบกับโครงสร้างขององค์การแบบราชการ ที่มีช่องทางการติดต่อสื่อสารที่เป็นทางการและเป็นแบบแนวตั้ง

2. แนวทางกระบวนการจัดการ (Procedural and managerial approaches) การสร้างกระบวนการจัดการเพื่อนำนโยบายไปปฏิบัติที่สอดคล้องกับเทคนิคมีความสำคัญมากกว่า การกำหนดโครงสร้างองค์การให้เหมาะสมกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ เนื่องจากการวางแผนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงมักจะมองการนำนโยบายไปปฏิบัติว่าเป็นเรื่องเทคนิคหรือการบริหารแบบโครงการ ดังนั้น กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติซึ่งสอดคล้องกับสภาพที่กำลังเปลี่ยนแปลง และจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ จึงประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่สำคัญ คือ การจัดทำตารางการเวลาการปฏิบัติงาน การวางแผนและการควบคุม หลังจากได้ระบุประเด็นปัญหาและเลือกวิธีการแก้ไขปัญหานั้นเรียบร้อยแล้ว

3. แนวทางพฤติกรรม (Behavioral approach) เนื่องจากพฤติกรรมและทัศนคติของบุคคลต่าง ๆ ได้รับผลกระทบจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ แนวทางพฤติกรรมจะนำมาใช้เมื่อมีการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ปกติบุคคลจะมีพฤติกรรมสนองตอบต่อนโยบายแตกต่างกัน ตั้งแต่การยอมรับนโยบายอย่างกระตือรือร้น ยอมรับไม่แสดงท่าทีใด ๆ แสดงท่าทีเฉยเมยหรือแสดงการต่อต้านอย่างชัดเจน ตามหลักการของแนวทางพฤติกรรม ถ้าทราบสาเหตุของการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงก็สามารถแก้ไขสถานการณ์ได้ วิธีจัดการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง คือ ให้ข้อมูลทุกอย่างในตอนแรกที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เหตุผลที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลง วัตถุประสงค์และวิธีการนำนโยบายไปปฏิบัติ แล้วใช้การติดต่อสื่อสารโดยวิธีโน้มน้าวชักชวน เคลี้ยกล่อมหรือสร้างความเห็นพ้อง/การยอมรับมากกว่าการใช้คำสั่ง แล้วใช้การพบปะพูดคุยกับบุคคลสำคัญหรือผู้มีอิทธิพลของกลุ่มหรือผู้นำที่ไม่เป็นทางการเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ แนวทางนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความไว้วางใจ โดยแสดงความเอาใจใส่ในผลประโยชน์ของประชาชน และความรู้สึกของประชาชนที่รู้สึกสูญเสียความมั่นคงส่วนตัว และสร้างความมั่นใจว่าการเปลี่ยนแปลงจะไม่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และทรัพยากรจะมีจำนวนเพียงพอ ผลลัพธ์ของการเปลี่ยนแปลงจะได้รับการทบทวนเสมอ และการวางแผนจะมีความยืดหยุ่น แนวทางพฤติกรรมเห็นว่าการมีส่วนร่วมและการบริหารแบบประชาธิปไตยจะดีกว่าแบบเผด็จการ แต่การบริหารแบบประชาธิปไตยจะมีประสิทธิผลมากขึ้น ก็ต่อเมื่อยอมรับว่าผู้นำนโยบายไปปฏิบัติและผู้บริหารระดับสูงหรือนักการเมือง ไม่ใช่ผู้มีความรู้ดีที่สุด ในนโยบายนั้น แนวทางพฤติกรรมนี้ประกอบด้วย การพัฒนาองค์การ (Organizational development: OD) เป็นกลยุทธ์ที่ช่วยสร้างการเปลี่ยนแปลงในองค์การ โดยใช้พฤติกรรมศาสตร์และการบริหารงานโดยยึดวัตถุประสงค์หรือเอ็มบีโอ (Management by objectives: MBO) เป็นแนวทางที่ผสมผสานระหว่างเทคนิค

การจัดการ/ กระบวนการจัดการกับการวิเคราะห์พฤติกรรม กำหนดวัตถุประสงค์และการนำนโยบายไปปฏิบัติเข้าด้วยกัน ครอบคลุมการปฏิบัติงานและกระบวนการดำเนินงาน ทั้งนี้ การวิเคราะห์พฤติกรรมช่วยกำหนดกลยุทธ์สำหรับการนำนโยบายต่าง ๆ ไปปฏิบัติที่เหมาะสมกับประเภทนโยบายนั้น ๆ กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติจะประสบผลสำเร็จได้ต้องคำนึงถึงพฤติกรรมองค์กร

4. แนวทางการเมือง (Political approaches) การวิเคราะห์ด้านการเมืองเป็นแนวทางหลักที่สำคัญเป็นอันดับต้น ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับ 3 แนวทางแรก คำว่า “การเมือง” หมายถึง รูปแบบของอำนาจและอิทธิพลทั้งภายในองค์กรและระหว่างองค์กรในการนำนโยบายไปปฏิบัติอาจจะมีการวางแผนอย่างรอบคอบทุกด้าน เช่น ด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้นำ นโยบายไปปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้อง แนวทางการเมืองมีข้อสมมติฐานเบื้องต้นที่แตกต่างจากแนวทางอื่น ๆ คือ ความขัดแย้งเป็นปัญหาและอุปสรรคที่ไม่สามารถจัดไปได้โดยการพูดคุยหรือประสานงานกัน แต่ความสำเร็จของนโยบายขึ้นอยู่กับความตั้งใจจริงและศักยภาพของกลุ่มที่มีอำนาจครอบงำกลุ่มอื่นที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้จากการที่นโยบายของรัฐบาลส่วนมากไม่ได้ริเริ่มหรือก่อตัวมาจากหน่วยงานระดับชาติเท่านั้น แต่อาจริเริ่มมาจากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นและหน่วยงานอื่น ๆ ด้วย จึงจำเป็นต้องทำให้องค์กรรัฐที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจในนโยบายที่นำไปปฏิบัติร่วมกัน ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรภาครัฐในการนำนโยบายไปปฏิบัติมักขึ้นอยู่กับปริมาณทรัพยากร องค์กรต้องการใช้แตกต่างกัน ทำให้องค์กรนั้นต้องพึ่งพากัน และอาจทำให้มีความเป็นอิสระน้อยลงในการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยทั่วไปถ้าหน่วยงานต่างมีอิสระที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติ และมีอำนาจต่อรองกับหน่วยงานอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องจะทำให้หน่วยงานมีความเป็นอิสระมากขึ้นในการนำนโยบายไปปฏิบัติ (มยุรี อนุมานราชชน, 2556)

สรุปได้ว่า แนวทางการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติทั้ง 3 แนวทาง ได้แก่ แนวทางกระบวนการจัดการ แนวทางพฤติกรรมและแนวทางการเมือง พบว่า แนวทางการเมืองมีความสำคัญมากที่สุด เพราะการวิเคราะห์ด้านการเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ ผลประโยชน์ การต่อสู้และความขัดแย้ง ซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยตรง ทั้งนี้อาจใช้แนวทางการจัดการและแนวทางพฤติกรรมตามความเหมาะสมในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จและความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การนำนโยบายไปปฏิบัติจะประสบความสำเร็จนั้นมีปัจจัยหลายประการ กล่าวคือนโยบายที่กำหนดขึ้นมานั้นจะต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จึงจะนับว่าเป็นนโยบายที่ดีหรือการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติบางเรื่องอาจเป็นเรื่องที่ง่าย เพราะมีกระบวนการและกลไกการดำเนินงาน

ที่ไม่ซับซ้อนในแง่ดังกล่าวอาจอาศัยปัจจัยในการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่มากนัก แต่ถ้าการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติบางเรื่องที่มีการดำเนินงานยุ่งยากซับซ้อน กรณีนี้อาจจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยในการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อให้สำเร็จมากขึ้น จากการทบทวนผลงานทางวิชาการของนักวิชาการด้านนโยบายสาธารณะที่ผ่านมา (ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์, 2541; ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2535; วรเดช จันทรร, 2554; สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, 2555) พบว่า มีปัจจัยหลายประการที่กำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่

1. ลักษณะของนโยบาย ลักษณะบางประการของนโยบายจะมีส่วนในการกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบายนั้น ๆ ลักษณะดังกล่าว ได้แก่ ประเภทของนโยบาย ประโยชน์ของนโยบาย ความสอดคล้องกับค่านิยมที่มีอยู่ ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ความเห็นผลของนโยบายและคุณภาพของการส่งข้อมูลย้อนกลับ

2. วัตถุประสงค์ของนโยบาย หากนโยบายใดมีเป้าหมาย (Goals) หรือวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ชัดเจนและมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ สามารถวัดได้และปฏิบัติได้ถือว่าเป็นมาตรฐานสำคัญสำหรับวัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบาย ถ้าวัตถุประสงค์ของนโยบายกำหนดไว้ไม่ชัดเจนย่อมเป็นปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ ในทางตรงข้ามหากนโยบายมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนก็ยิ่งส่งเสริมให้การนำนโยบายไปปฏิบัติมีความสอดคล้องประสานกันและนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, 2555) ดังนั้น เราจะต้องพิจารณาว่าควรจะใช้อะไรเป็นเครื่องวัด จึงจะบ่งชี้ถึงความสำเร็จของนโยบายหรือความล้มเหลวของนโยบายได้ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าปัจจัยแรกของความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติเพราะผู้ปฏิบัติไม่ทราบแน่ชัดว่าวัตถุประสงค์ของนโยบายคืออะไร เพราะกำหนดวัตถุประสงค์อย่างกว้าง ๆ บางครั้งผู้ปฏิบัติจึงต้องตีความวัตถุประสงค์เอง แต่ถ้าหากกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ชัดเจนหรือมีรายละเอียดมากเกินไปก็อาจทำให้ผู้กุมัดและไม่ยืดหยุ่นในการปฏิบัติเท่าที่ควร

3. ความเป็นไปได้ทางการเมือง ตัวแปรที่มีส่วนในการส่งผลกระทบต่อความเป็นไปได้ทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบาย มีดังนี้คือ การเจรจาระหว่างรัฐบาลกับเอกชน การสนับสนุนจากกลุ่มผลประโยชน์และบุคคลสำคัญ ผลกระทบของนโยบายที่มีต่อกลุ่มอาชีพที่มีอิทธิพล การสนับสนุนจากชนชั้นนำ การสนับสนุนจากสื่อมวลชนและการสนับสนุนจากผู้มีอิทธิพลออกเสียงเลือกตั้ง

4. ความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีมักจะส่งผลต่อการปฏิบัติให้เป็นไปตามลักษณะต่อไปนี้จะส่งผลต่อความสำเร็จของนโยบาย ได้แก่ การร่างนโยบายที่ไม่ยุ่งยากและมีผู้เกี่ยวข้องน้อย ชื่อเรียกเรื่องให้มีการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมที่เคยปฏิบัติเป็น

ประจำทฤษฎีที่เชื่อถือได้และมองปัญหาให้ถูกต้อง ลักษณะของเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับสถานการณ์หรือภาวะแวดล้อมที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติ

5. งบประมาณและแรงจูงใจอื่น ๆ งบประมาณเป็นเครื่องชี้วัดขีดความสามารถขององค์กรที่สำคัญประการหนึ่งงบประมาณช่วยให้การนำนโยบายไปปฏิบัติบรรลุผล นโยบายจะประสบความสำเร็จได้ต้องได้รับการสนับสนุนทางการเงินอย่างพอเพียง ส่วน “แรงจูงใจ” (Motive) หมายถึง สิ่งจูงใจหรือสิ่งกระตุ้นให้บุคคลหรือผู้ปฏิบัติงานมีพฤติกรรมตอบสนองต่อความต้องการขององค์กรและของตนเองให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งสิ่งจูงใจแบ่งเป็นสิ่งจูงใจภายนอก ได้แก่ สิ่งของ รางวัล ค่าตอบแทน การเลื่อนขั้นเงินเดือนกรณีพิเศษ การเลื่อนตำแหน่ง การให้โบนัส การให้ศึกษาดูงานกรณีพิเศษ ฯลฯ ส่วนสิ่งจูงใจภายใน ได้แก่ การยอมรับ การยกย่องชมเชย การให้กำลังใจ การให้เกียรติยศชื่อเสียง ฯลฯ ส่วนการจูงใจในเชิงลบในแง่ของการปฏิบัติงานล้มเหลว เช่น การลดขั้นเงินเดือน การระงับการขึ้นเงินเดือน การโยกย้ายให้ไปดำรงตำแหน่งที่มีความสำคัญน้อยกว่า เป็นต้น นักวิชาการเชื่อว่าการให้สิ่งจูงใจอย่างเพียงพอ จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการให้สิ่งจูงใจเชิงบวก (Positive incentives) เพราะจะทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานเต็มกำลังความสามารถ

6. การมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติและผู้รับบริการ “ผู้ปฏิบัติ” หมายถึง ผู้ปฏิบัติตามนโยบายหรือผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ส่วน “ผู้รับบริการ” หมายถึง ผู้ที่จะได้รับประโยชน์ การบริหารงานที่ยึดหลักการมีส่วนร่วมนั้นอาจเรียกว่าเป็นการบริหารงานแบบประชาธิปไตย (อุทัย เลหาวิเชียร, 2544) ซึ่งสอดคล้องกับหลักจิตวิทยาขององค์กร คือ การสร้างความรู้สึกรู้สึกว่ามีความสำคัญ (Sense of importance) และการมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของ (Sense of belonging) ซึ่งการมีส่วนร่วมนี้อาจมีหลายระดับ การจะให้ผู้ปฏิบัติและผู้รับบริการมีส่วนร่วมในระดับใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของงานและขีดความสามารถของผู้ปฏิบัติและผู้รับบริการด้วย จากผลการวิจัยพบว่า องค์กรที่เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานและมีความรู้สึกเต็มใจในการทำงาน จะทำให้ประสิทธิผลในการนำนโยบายไปปฏิบัติ เช่น มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์กร ร่วมดำเนินกิจกรรม ร่วมติดตามและการควบคุม ตลอดจนการร่วมให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายนั้น ๆ ย่อมทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติบรรลุวัตถุประสงค์ได้ง่าย

7. การติดต่อสื่อสารและประสานงานอย่างเต็มที่ การติดต่อสื่อสารและประสานงานอย่างเต็มที่ระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการบริหารเป็นสิ่งจำเป็น Hood (1976 อ้างถึงใน มยุรี อนุমানราชชน, 2556) กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบจะเกิดขึ้นได้ต้องมีระบบการจัดการที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่มีความขัดแย้งภายในองค์กร ทั้งนี้เพราะโดยทั่วไปหน่วยงานและแผนกต่าง ๆ ภายในองค์กรมักมีค่านิยม วัตถุประสงค์ และผลประโยชน์ของตนเอง

ที่ต้องการปกป้อง การติดต่อสื่อสารช่วยให้การสั่งงานต่าง ๆ และการรับข่าวสารเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และช่วยเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกันหรือระหว่างองค์การได้เป็นอย่างดี การติดต่อสื่อสารชัดเจน ไม่คลุมเครือ และเปิดโอกาสให้มีการติดต่อสื่อสารแบบสองทาง และมีเครื่องมือติดต่อสื่อสารที่ทันสมัยในการปฏิบัติงาน อาทิ โทรศัพท์ แฟกซ์ อินเทอร์เน็ต ย่อมจะเอื้ออำนวยต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จได้โดยง่าย เพราะจะทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างผู้ปฏิบัติและผู้บริหาร และประชาชนหรือผู้รับบริการที่เกี่ยวข้องกับนโยบายนั้น ๆ ในทางตรงกันข้ามถ้าระบบการติดต่อสื่อสารไม่คล่องตัว เครื่องมือสื่อสารไม่ทันสมัย หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติย่อมปฏิบัติงานล่าช้า ให้บริการประชาชนไม่เป็นที่พึงพอใจ นโยบายนั้นอาจไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรรูปแบบของการติดต่อสื่อสาร (อรุณ รัชธรรม, 2538)

8. ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ โครงสร้างของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติจะส่งผลอย่างมากต่อความล้มเหลวหรือความสำเร็จของนโยบาย เช่น ประเภทของหน่วยงาน โครงสร้างและลำดับชั้นการบังคับบัญชา มีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน รู้ว่าใครมีหน้าที่อะไร ระดับไหน ขึ้นตรงต่อใคร ความสามารถของผู้นำ ความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่กำหนดนโยบาย ลำดับชั้นของการสื่อสารแบบเปิด บุคลากรผู้ร่วมปฏิบัติงานเพียงพอและมีคุณภาพ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในองค์การที่ดี ความกระตือรือร้นของหน่วยปฏิบัติงาน ระดับการติดต่อสื่อสารแบบเปิดของหน่วยปฏิบัติความสัมพันธ์ของหน่วยปฏิบัติกับองค์การที่กำหนดนโยบาย

9. สภาพทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การเปลี่ยนแปลงในสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่ผันแปรตามกาลเวลาต้องไม่รุนแรงที่จะมากระทบต่อการปฏิบัติงาน และการนำนโยบายไปปฏิบัติต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในขณะนั้นด้วย (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2535) อาทิ ถ้าสภาพทางเศรษฐกิจ และการเงินของประเทศในขณะนั้นเอื้ออำนวยต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ย่อมทำให้หน่วยงานปฏิบัติมีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินงาน การนำนโยบายไปปฏิบัติก็ย่อมจะสำเร็จได้ง่าย แต่ถ้าหากสภาพทางเศรษฐกิจตกต่ำ เกิดปัญหาเงินเฟ้ออย่างรุนแรง ราคาน้ำมันแพง สินค้ามีราคาสูง หรือสินค้าบางอย่างขาดตลาด งบประมาณแผ่นดินถูกตัดทอน ย่อมมีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานตามโครงการหรือหากสถานการณ์ทางการเมืองขาดเสถียรภาพ มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อย การเมืองเป็นระบบอุปถัมภ์ มีการแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองสูง อาจทำให้เกิดปัญหาการทุจริตในการดำเนินโครงการต่าง ๆ และส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโครงการ

10. การสนับสนุนของหน่วยปฏิบัติ หน่วยปฏิบัติคือระบบราชการถือว่าเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญยิ่งในการนำนโยบายไปปฏิบัติซึ่งประกอบด้วย หน่วยปฏิบัติระดับสูง

อันได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม หน่วยปฏิบัติระดับกลางอันได้แก่ หน่วยงานระดับภูมิภาค และหน่วยปฏิบัติระดับล่าง อันได้แก่ หน่วยงานที่ปฏิบัติในระดับพื้นที่หรือระดับท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง หรือใกล้ชิดกับประชาชนและผู้รับบริการ โดยตรง ถ้าทิศทางของการสนับสนุนเป็นลักษณะ การยอมรับและเต็มใจปฏิบัติตาม การนำนโยบายไปปฏิบัติก็ย่อมสำเร็จได้ง่าย แต่ถ้าหาก การสนับสนุนของหน่วยปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางหรือระดับต่ำ ก็ย่อมจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นจะสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ยากหรือบางครั้งยินยอมรับนโยบาย ไปปฏิบัติแต่ขาดความรับผิดชอบขาดจิตสำนึก ขาดความรอบคอบ ละเลยต่อหน้าที่ ประพฤติ มิชอบหรืออาจตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มต่าง ๆ ก็ย่อมจะส่งผลทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติ ไม่บรรลุผลสำเร็จหรือล้มเหลวได้

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จและความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ขึ้นอยู่กับ ลักษณะของนโยบาย วัตถุประสงค์ของนโยบาย ความเป็นไปได้ทางการเมือง ความเป็นไปได้ของเทคโนโลยี งบประมาณและแรงจูงใจ การติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงาน ลักษณะ หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ สภาวะทางเศรษฐกิจสังคมการเมืองและการสนับสนุน ของหน่วยงานที่ปฏิบัติ

องค์กรและผู้เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นเรื่องสลับซับซ้อน เนื่องจากมีองค์กรและผู้เกี่ยวข้อง ในการนำนโยบายไปปฏิบัติหลายฝ่ายที่มีความคาดหวัง ผลประโยชน์และเป้าหมายที่แตกต่างกัน เข้ามาปฏิบัติงานร่วมกันและปฏิสัมพันธ์กันในระดับใดระดับหนึ่งด้วยบทบาทและอิทธิพลที่มีต่อ การนำนโยบายไปปฏิบัติมากน้อยแตกต่างกัน องค์กร และผู้เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ เหล่านี้ ได้แก่ ฝ่ายการเมือง ระบบราชการ ข้าราชการ และผู้ได้รับผลจากนโยบาย (มยุรี อนุমানราชชน, 2556; วรเดช จันทรศร, 2554; สุภชัย ยาวะประภาส, 2550)

1. ฝ่ายการเมือง ได้แก่ รัฐสภาและคณะรัฐมนตรี กำหนดขอบเขตการนำนโยบาย ไปปฏิบัติ ในลักษณะของกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี กฎกระทรวง ระเบียบข้อบังคับ สำหรับ เป็นแนวทางปฏิบัติ กำหนดนโยบายจัดสรรงบประมาณ พิจารณาหน่วยงานที่มีสมรรถนะที่จะเป็น ผู้รับผิดชอบการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งพิจารณาปรับปรุงสนับสนุน ยุตินโยบาย เมื่อได้มีการ นำนโยบายนั้น ๆ ไปดำเนินการเป็นระยะเวลาหนึ่ง สำหรับคณะรัฐมนตรีของไทย โดยรัฐมนตรี ริเริ่มนโยบายผ่านคณะรัฐมนตรีเพื่อนำไปประกาศเป็นมติคณะรัฐมนตรี หลังจากนั้นจึงมอบหมาย ความรับผิดชอบให้หน่วยงานในกำกับหรือมอบหมายความรับผิดชอบแก่กระทรวงอื่นที่เกี่ยวข้อง อาจกล่าวได้ว่าถ้าฝ่ายการเมืองให้ความเห็นชอบ ดูแลติดตามการนำนโยบายไปปฏิบัติก็ทำให้ หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบสนใจและให้ความสำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติ แต่บทบาท

ของฝ่ายการเมืองในการนำนโยบายไปปฏิบัติจะน้อยกว่าฝ่ายบริหาร/ระบบราชการ

2. ระบบราชการ ได้แก่ หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ กล่าวได้ว่า ระบบราชการมีความสำคัญที่สุด ทั้งในการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ระบบราชการสามารถครอบงำฝ่ายการเมืองได้ เพราะระบบราชการเก็บรวบรวม วิเคราะห์และป้อนข้อมูลให้แก่ฝ่ายการเมือง จากการศึกษาราชการมีความชำนาญและอยู่ในตำแหน่งหน้าที่ทางการบริหารมานาน โดยเฉพาะมีหน้าที่กำหนดแผนงานและโครงการต่าง ๆ โดยทั่วไปนโยบายที่มีผลกระทบต่อผลประโยชน์และความอยู่รอดของระบบราชการจะส่งผลให้มีการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ส่วนใหญ่ระบบราชการที่เลือกเฉพาะนโยบายที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองเพื่อนำไปปฏิบัติ ขณะมีการนำนโยบายไปปฏิบัติ หน่วยงานอาจไม่ร่วมมือทั้ง ๆ ที่เห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ นอกจากนี้อาจมีความคิดเห็นที่ขัดแย้งเกี่ยวกับวิธีการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์เนื่องจากผลประโยชน์ วัตถุประสงค์และค่านิยมของหน่วยงานที่แตกต่างกัน

3. ข้าราชการ ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงในหน่วยงาน ผู้บริหารโครงการและผู้ให้บริการตามโครงการ บุคคลเหล่านี้ต่างมีแรงจูงใจ เป้าหมาย และค่านิยมต่างกัน มีผลทำให้พฤติกรรมเหล่านี้แตกต่างกัน ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ บุคคลเหล่านี้มีหน้าที่และความรับผิดชอบแตกต่างกัน คือผู้บริหารระดับสูงต้องการให้การสนับสนุนและผูกพันกับนโยบายที่ตนรับผิดชอบ ส่วนผู้บริหารโครงการ คือ ผู้นำของข้าราชการซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินโครงการให้สัมฤทธิ์ผล ส่วนผู้ปฏิบัติงานระดับล่างหรือข้าราชการระดับล่าง (Street-level bureaucrats) ถือว่าเป็นผู้ดำเนินงานตามแผนและโครงการเป็นผู้แปลหรือตีความนโยบายมาเป็นแนวทางปฏิบัติงานด้วยตนเอง ตลอดจนเป็นตัวแทนในการกระจายอำนาจและกระจายทรัพยากรไปยังประชาชนและผู้รับบริการ ทั้งนี้เพราะข้าราชการระดับล่างเป็นผู้ตีความกฎหรือระเบียบ ข้อบังคับหรือแนวทางปฏิบัติของตน นโยบายโดยตนเอง ด้านนโยบายนั้นขาดความชัดเจนหรือมีผลกระทบต่อการทำงานของตนก็จะทำให้ข้าราชการระดับล่างเหล่านั้นอาจไม่ยอมรับนโยบายไปปฏิบัติได้หรือตีความนโยบายนั้นเสียใหม่หรือบางครั้งอาจบิดเบือนข้อมูลต่อประชาชนได้ นอกจากนั้นข้าราชการระดับล่างยังเป็นผู้ทำงานใกล้ชิดกับประชาชน ผู้มารับบริการหรือกลุ่มผู้ได้รับประโยชน์จากนโยบายโดยตรง ถ้าผู้ปฏิบัติงานระดับล่างมีความจริงใจและจริงจังในการปฏิบัติงานและให้บริการแก่ประชาชน ด้วยจิตสำนึกของการเป็นข้าราชการที่ดี การนำนโยบาย/แผนงาน/โครงการไปปฏิบัติย่อมบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

4. ผู้ได้รับผลจากนโยบาย ได้แก่ ประชาชนหรือผู้รับบริการเป็นทั้งผู้ได้รับประโยชน์หรือผู้เสียประโยชน์หรืออาจเรียกว่าผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในนโยบายนั้น ๆ ในที่นี้รวมถึงในแง่บุคคลและกลุ่มตลอดจนหน่วยงานภาคเอกชน ในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

หากผู้รับบริการหรือผู้รับประโยชน์มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ในลักษณะกลุ่มผลประโยชน์ บทบาทของกลุ่มอาจแสดงออกมาในรูปของการเรียกร้อง การคัดค้าน การสนับสนุน ด้วยวิธีการลงประชามติ หรือการทำประชาพิจารณ์ ซึ่งจะทำให้มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้นและอำนาจในการต่อรองกับฝ่ายการเมือง หรือระบบราชการก็จะมีมากขึ้น ประเด็นของการเรียกร้องจะครอบคลุมทั้งการเรียกร้องเพื่อให้ยุตินโยบายนั้น ถ้านโยบายนั้นมีผลกระทบเชิงลบหรือเรียกร้องให้มีการปรับปรุงนโยบายใหม่ หรือเรียกร้องเพื่อสกัดกั้นมิให้กลุ่มอื่นได้มีโอกาสมารับประโยชน์จากนโยบาย แผนงาน หรือโครงการนั้น ๆ

ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา (2555, หน้า 276-280) ได้เสนอถึงลักษณะของปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการนำนโยบายไปปฏิบัติไว้หลายประการ ได้แก่

1. ปัญหาด้านการควบคุม ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการควบคุม ซึ่งหมายถึงความสามารถในการวัดความก้าวหน้าหรือผลการปฏิบัติของนโยบาย แผนงาน หรือโครงการ มีผลงานเป็นจำนวนมากที่แสดงให้เห็นว่า ปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติจะเพิ่มมากขึ้น ถ้าหากผู้รับผิดชอบในนโยบายนั้นขาดความสามารถที่จะวัดผลหรือควบคุมผลงานของหน่วยปฏิบัติ ปัญหาทางด้านการควบคุมจะมีมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการแปลงนโยบายว่าจะสามารถแปลงนโยบายนั้นออกมาเป็นแนวทางปฏิบัติ แผนงาน หรือโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของนโยบายเพียงใด และขึ้นอยู่กับกิจกรรมของนโยบาย แผนงาน หรือโครงการนั้นมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเพียงใด และหน่วยงานมีการกำหนดภารกิจตลอดจนมาตรฐานในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติงานรวม แผนหรือโครงการนั้นเพียงใด เงื่อนไขเหล่านี้มีผลโดยตรงต่อการสร้างความสามารถในการควบคุมหรือการวัดความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานที่สามารถสนองตอบต่อความต้องการของนโยบายได้

2. ปัญหาด้านความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ถึงแม้องค์การที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติจะมีสมรรถนะสูงเพียงใดหรือมีความสามารถในการควบคุมที่ดีเพียงใดก็ตาม ก็ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นจะบรรลุผลสำเร็จ เพราะถ้าหากขาดความร่วมมือของสมาชิกในองค์การเป็นเพราะสมาชิกในองค์การไม่เข้าใจในนโยบายนั้น จึงไม่ให้ความร่วมมือ สมาชิกในองค์การไม่เชื่อว่านโยบายนั้นจะสามารถแก้ปัญหาได้จริง จึงเกิดการต่อต้านในทางความคิดและการกระทำ สมาชิกในองค์การไม่เห็นด้วยกับวิธีการปฏิบัติในโครงการหรือนโยบายนั้น เพราะไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีระบบการติดต่อสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ไม่ดี การขัดผลประโยชน์ของผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติและการขาดความชอบ

กรรมของผู้ที่ตัดสินใจนโยบายหรือกำหนดนโยบาย ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้เกิดปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติได้

3. ปัญหาด้านอำนาจและความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง ปัญหาหลักอีกประการหนึ่งของการนำนโยบายไปปฏิบัติก็คือ ปัญหาด้านความสัมพันธ์และการสนับสนุนขององค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากนโยบายสาธารณะบางนโยบายต้องอาศัย ทั้งองค์กรหลักและองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติด้วยเช่นกัน ดังนั้นถ้าองค์กรหลักขาดการประสานงานที่ขาดการแบ่งอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจนก็อาจส่งผลกระทบต่อความร่วมมือขององค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ หรือถ้ามีองค์กรที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น ก็อาจทำให้เกิดความขัดแย้ง และนำไปสู่ความล้มเหลวของนโยบายได้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ปัญหาดังกล่าวแล้ว ยังมีปัญหาอื่น ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ เช่น การถูกแทรกแซงทางการเมืองจากฝ่ายการเมืองระดับท้องถิ่น และระดับชาติ ซึ่งทำให้ข้าราชการไม่จริงจังและจริงจังในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ถ้านโยบายนั้นเป็นนโยบายที่กำหนดมาจากรัฐบาลที่ตนไม่สนับสนุน และที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือการคอร์รัปชันในระบบราชการ ทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติหลายนโยบายไม่บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับประโยชน์จากนโยบายนั้นเท่าที่ควร

4. ปัญหาทางด้านความสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรหรือบุคคลสำคัญ ความยากลำบากของการนำนโยบายไปปฏิบัติจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับเงื่อนไขดังต่อไปนี้

4.1 ผู้รับผิดชอบหรือหน่วยราชการที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นกับฝ่ายการเมืองและฝ่ายบริหารหรือไม่ การขาดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมักเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดปัญหาต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ

4.2 กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น มีความเข้าใจ ตลอดจนสูญเสียผลประโยชน์ในนโยบายนั้นเพียงใด หากการสูญเสียผลประโยชน์ในนโยบายนั้นมีมากเพียงพออาจทำให้กลุ่มเหล่านั้นคัดค้านนโยบายได้

4.3 บุคคลในระดับท้องถิ่นหรือในระดับชาติให้การสนับสนุนในนโยบายเพียงใด มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยบุคคลสำคัญในท้องถิ่น เช่น ผู้อาวุโส พระภิกษุ สร้างความเข้าใจให้กับประชาชน

4.4 สื่อมวลชนมีความสำคัญอย่างมาก กล่าวคือ ถ้าผู้รับผิดชอบในการดำเนินนโยบายขาดความสัมพันธ์หรือความเข้าใจอันดีกับสื่อมวลชนก็อาจทำให้สื่อมวลชนใช้อิทธิพลโจมตีทำลายความน่าเชื่อถือของนโยบายและส่งผลกระทบต่อกรนำนโยบายไปปฏิบัติได้

จะเห็นได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีหลายประการ ผู้ทำหน้าที่ในการนำนโยบายไปปฏิบัติต้องระมัดระวังปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยเฉพาะปัญหาด้านสมรรถนะองค์กรเพราะมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่สำคัญไม่ว่าจะเป็นบุคลากร งบประมาณ โครงสร้างองค์กร อุปกรณ์ และเทคโนโลยี การตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา จะช่วยป้องกันมิให้เกิดความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และช่วยเสริมสร้างสมรรถนะในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าประสงค์ที่พึงปรารถนาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ผู้วิจัยได้ศึกษาตั้งแต่ ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติ กระบวนการนโยบายสาธารณะ ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติ แนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จและความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติ นั้น พบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการนโยบายสาธารณะ กล่าวคือ แม้นโยบายจะดีเพียงใด แต่เมื่อนำไปปฏิบัติแล้วประสบความล้มเหลวย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อการพัฒนาประเทศได้ นอกจากนี้จากการศึกษาตัวแบบการจัดการ พบว่ามีปัจจัยต่าง ๆ เช่น โครงสร้างองค์กร บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ และเทคโนโลยี เป็นปัจจัยสำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนั้น การวิจัยเรื่อง นโยบายและการบริหารนโยบาย กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ในวัตถุประสงค์ของการศึกษาการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผู้วิจัยจึงใช้ตัวแบบด้านการจัดการ มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนว่า การบริหารนโยบายภายในกองทุนพัฒนาสตรีมีการจัดโครงสร้างองค์กร ความรู้ความสามารถหรือความพอเพียงของบุคลากร การจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ และเทคโนโลยี เป็นอย่างไรบ้าง ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ในขั้นต้นผู้วิจัยได้เลือกใช้แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ แนวคิดการก่อรูปนโยบายและ แนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังที่ให้รายละเอียดไปแล้วนั้น

เพื่อให้การวิจัยมีความสมบูรณ์มากขึ้น ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดทางด้านการบริหารที่ได้จากการตรวจสอบและทบทวนเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามาพิจารณานำเสนอ ดังต่อไปนี้

ความหมายและองค์ประกอบการบริหาร

การบริหารที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงในที่นี้ จะเป็นการผสมผสานระหว่างคำว่า “การบริหาร” (Administration) และจัดการ “Management” สำหรับคำว่า “การบริหาร” มักใช้ในเชิงการบริหารงานภาครัฐ ดังเช่น ดิน ปรัชญพฤทธิ (2535, หน้า 68) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการนำเอาการตัดสินใจ และนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนการบริหารรัฐกิจหมายถึง การนำเอานโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ อนึ่ง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พ.ศ. 2555 หากพิจารณาในแง่เป้าหมายขององค์กรแห่งรัฐแล้ว จะเห็นว่า มิได้มุ่งหมายผลของการกระทำที่แสวงหาผลกำไร ดังนั้น การบริหาร ที่นิยมใช้ในภาครัฐจึงเป็นความหมายที่ต้องการสื่อสาร และเน้นย้ำให้ตระหนักถึงเจตนารมณ์ของการลงทุนภาครัฐที่ไม่พึงประสงค์จะได้ผลตอบแทนเป็นกำไรนั่นเอง รวมทั้งเป็นความหมายที่เกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติเช่นเดียวกัน

คำว่า การบริหาร (Administration) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “Administrate” หมายถึง ช่วยเหลือหรืออำนวยการ (Direct) การบริหารหลาย ๆ ความหมายอาจสัมพันธ์ใกล้เคียงกับคำว่า “Minister” อาจหมายถึง “การรับใช้” (Serve) หรือ “ผู้รับใช้” (Servant) ความหมายดั้งเดิมของคำว่า Administor อาจกล่าวโดยย่อ ๆ ว่าเป็นการติดตามดูแลสิ่งต่าง ๆ และกำจัดความงาย ๆ ที่ทันสมัยคือ “การทำงานให้สำเร็จ” (Baker, 1972, pp. 12-13 อ้างถึงใน ประจักษ์ ผลเรือง, 2546)

สำหรับความหมายดั้งเดิมของคำว่า Administer หมายถึง การติดตามดูแลสิ่งต่าง ๆ การบริหาร มักจะใช้กับการบริหารกิจการสาธารณะหรือการบริหารราชการ (วิรัช นิภาวรรณ, 2545) รวมทั้งเป็นกระบวนการนำเอาการตัดสินใจในการนำนโยบายไปปฏิบัติ (ดิน ปรัชญพฤทธิ, 2535) โดยเป็นการกระทำร่วมกันด้วยความตั้งใจของกลุ่มบุคคลอย่างร่วมแรงร่วมใจเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกันอย่างมีเหตุผล (สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ, 2543) หรือทำให้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ไพบูลย์ ช่างเรียน, 2532) เป็นการประสานความพยายามของมนุษย์ และทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดผลตามต้องการ (อนันต์ เกตุวงศ์, 2523) และตอบสนองความต้องการของบุคคล องค์กรหรือประเทศ (บุญทัน ดอกไธสง, 2537)

จากการนิยามความหมาย การบริหารของนักวิชาต่าง ๆ ข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำมานิยามความหมายของการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี หมายถึง การสร้างหรือการกำหนดนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีและการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติ โดยใช้ทรัพยากรทางการบริหารและกระบวนการบริหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งการบริหาร

เป็นการกระทำของนักบริหารตลอดจนคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีและเจ้าหน้าที่
เกี่ยวข้องในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

สำหรับความหมายของการบริหารจัดการนั้น มีผู้ให้ความหมายคำว่า “การบริหาร” หรือ
“การจัดการ” ไว้ค่อนข้างมากมายหลากหลาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอเฉพาะที่สำคัญดังนี้

ธงชัย สันติวงษ์ (2543) กล่าวว่า การบริหารจัดการ มีลักษณะที่สำคัญ คือ ในด้านที่เป็น
ผู้นำหรือหัวหน้างาน งานบริหารจัดการ หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ปฏิบัติตน
เป็นผู้นำภายในองค์กร ในด้านของภารกิจหรือสิ่งที่ต้องทำ งานบริหารจัดการ หมายถึง การจัด
ระเบียบทรัพยากรต่าง ๆ ในองค์กร และการประสานกิจกรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และในด้าน
ความรับผิดชอบ หมายถึง การต้องทำให้งานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยการอาศัยบุคคลต่าง ๆ
เข้าด้วยกัน และองค์ประกอบพื้นฐานของการบริหารจัดการ คือ ต้องมีกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
นำเทคโนโลยี กิจกรรมงาน และทรัพยากรอื่น ๆ ถูกผนวก และประสานเข้าหากัน (Donnelly, 1978,
p. 112) เพื่อมุ่งสู่วัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ตั้งไว้ร่วมกันอย่างมีเหตุผล (สร้อยตระกูล (เวียยานนท์)
อรธมานะ, 2543) หรือให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (Certo, 2000, p. 143)
โดยใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient) และคุ้มค่า (Cost-effective) มีประสิทธิผล
(Effective) ตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง (Right decision) และมีการปฏิบัติการสำเร็จตามแผนที่กำหนด
ไว้ ดังนั้นผลสำเร็จของการบริหารจัดการจึงจำเป็นต้องมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลควบคู่กัน
(Griffin, 1996, p. 114)

อนึ่ง สุรัสวดี ราชกุลชัย (2543, หน้า 56) กล่าวว่าคำว่า “การบริหาร” (Administration) และ
“การจัดการ” (Management) มีความหมายแตกต่างกันเล็กน้อย โดยการบริหารจะสนใจและสัมพันธ์
กับการกำหนดนโยบายไปลงมือปฏิบัติ หรือเป็นการบริหารที่ใช้ในภาครัฐ ส่วนการจัดการใช้
ในภาคเอกชน การบริหาร (Administration) จะใช้ในการบริหารระดับสูงโดยเน้นที่การกำหนด
นโยบายที่สำคัญและการกำหนดแผนของผู้บริหารระดับสูง เป็นค่านิยมใช้ในการบริหารรัฐกิจ
(Public Administration) หรือใช้ในหน่วยงานราชการ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และสมชาย หิรัญกิตติ,
2545)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า คำว่า “การบริหาร” (Administration) สัมพันธ์กับ
การกำหนดนโยบายไปลงมือปฏิบัติ นักวิชาการบางท่านให้ความเห็นว่าการบริหารใช้ในภาครัฐ
การจัดการใช้ในภาคเอกชน อย่างไรก็ตาม ในตำราหรือหนังสือส่วนใหญ่ทั้ง 2 คำนี้มีความหมาย
ไม่แตกต่างกัน สามารถใช้แทนกันได้และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป (สุรัสวดี ราชกุลชัย, 2543) ดังนั้น
จึงอาจกล่าวได้ว่า “การบริหาร” และ “การจัดการ” เป็นคำที่สามารถนำมาใช้รวมกันได้ โดยเรียกว่า
การบริหารจัดการ

ดังนั้น จากการศึกษาความหมาย การบริหารจัดการข้างต้น สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีซึ่งเป็นการศึกษาการบริหารนโยบายภาครัฐเป็นสำคัญ จึงได้กำหนดนิยาม การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี หมายถึง แนวทางหรือวิธีการดำเนินงานใด ๆ ที่หน่วยงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี หรือเจ้าหน้าที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีนำมาใช้ในการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีให้มีความเจริญ มั่นคง ยั่งยืนให้แก่สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

ทรัพยากรทางการบริหาร (Management resources)

ปัจจัยนำเข้า (Input) คือ ทรัพยากรทางการบริหาร (Management resources) ทั้งนี้ ตัวอย่างทรัพยากรทางการบริหารที่เป็นที่รู้จัก ได้แก่ 4 M's ประกอบด้วยดังนี้ คือ คน (Man) เงิน (Money) วัตถุดิบ (Material) และวิธีการ/ จัดการ (Method/ Management) ถูกนำเข้าไปในระบบ เพื่อการประมวลผลหรือการบริการที่เติบโตและพัฒนาก้าวหน้าไปพร้อมกับอุตสาหกรรมการผลิต และการบริการที่เติบโตขึ้นไปอย่างรวดเร็วทำให้ทรัพยากรเพียง 4 ประการเริ่มไม่เพียงพอสำหรับเป้าหมาย จึงได้เพิ่มขึ้นอีก 2 M's เป็น 6 M's ได้แก่ เครื่องจักรกล (Machine) และการตลาด (Market) ในขณะเดียวกันการทำงานที่มองเห็นถึงความสำคัญ หรือคุณค่าของจิตใจของผู้ปฏิบัติงานที่มากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของคนงานมากขึ้น จึงเพิ่มขวัญกำลังใจ (Morale) เข้าไปเป็น 7 M's และเมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ระบบการสื่อสารไร้พรมแดนที่ติดต่อเชื่อมโยงกันเป็นระบบเครือข่ายครอบคลุมทั่วโลกทำให้การติดต่อสื่อสารรวดเร็ว ใครไม่รู้หรือไม่มีข้อมูลย่อมเสียเปรียบในเชิงธุรกิจจึงได้เพิ่ม ข้อมูลข่าวสาร (Message) เข้าไปในทรัพยากรกระบวนการผลิต รวมเป็น 8 M's ซึ่งเป็นทรัพยากรเหล่านี้จะเพิ่มขึ้นไปเรื่อย ๆ ไม่สิ้นสุดตราบเท่าที่ระบบการบริการยังคงพัฒนาและก้าวไปไม่หยุดยั้ง (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และ สมชาย หิรัญกิตติ, 2545, หน้า 45-52)

จากทรัพยากรทางการบริหารที่ได้กล่าวไปข้างต้นสามารถสรุป 4 M's-8 M's ได้ดังนี้

1. การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Man)
2. การบริหารเงินหรืองบประมาณ (Money)
3. การบริหารงานทั่วไป (Method/ Management)
4. การบริหารวัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์ (Material)
5. การเครื่องจักรกล (Machine)
6. การตลาด (Market)
7. ขวัญกำลังใจ (Morale)
8. ข้อมูลข่าวสาร (Message)

สำหรับทรัพยากรทางการบริหาร 4 M's มีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และสมชาย หิรัญกิตติ, 2545, หน้า 45-47)

1. คน หรือ บุคคล (Man) เป็นปัจจัยที่สำคัญของการบริหารงาน หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องมีคนที่มีปฏิบัติงาน ผลงานที่ดีจะออกมาได้ต้องประกอบด้วยบุคคลที่มีคุณภาพ และมีความรับผิดชอบต่อองค์กรหรือหน่วยงานนั้น

2. เงิน (Money) หน่วยงานจำเป็นที่จะต้องมีงบประมาณเพื่อการบริหารงาน หากขาดเงิน ขาดงบประมาณ การบริหารงานของหน่วยงานก็ยากที่จะบรรลุเป้าหมาย

3. วัสดุอุปกรณ์ (Material) การบริหารจำเป็นต้องมีวัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรในการบริหาร หากหน่วยงานขาดวัสดุ อุปกรณ์หรือทรัพยากรในการบริหารแล้วก็จะยอมจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารงาน ฉะนั้นทรัพยากรในการบริหารจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานในการบริหารงาน

4. การจัดการ (Management) การบริหารจำเป็นต้องมีการทำงานที่เป็นระบบ มีการจัดการที่ดี แบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบ การควบคุม ตรวจสอบรายงานเป็นไปอย่างมีระบบมีขั้นตอน มีระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติที่แน่ชัด โดยความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกทรัพยากรทางการบริหาร 4 M's เป็นแนวทางในการวิเคราะห์การบริหารบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เพื่อศึกษาปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากรทางการบริหารภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Man) การบริหารงบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ และวัตถุดิบ (Material) และวิธีการ/ จัดการ (Method/ Management)

หลักการบริหารแบบ POLC

แนวคิดเกี่ยวกับการหลักการบริหารที่มีความสำคัญได้มีนักคิดในยุคต่าง ๆ ได้เผยแพร่วิธีการบริหารจัดการตามหลักการบริหารไว้หลายท่าน เช่น ลูเธอร์ กูลิค และ ลินคอล์น เออร์วิค เฮนรี ฟาร์โย แมรี ปาร์กเกอร์ ฟอลเลท เป็นต้น นักวิชาการเหล่านี้ได้คิดค้นหลักการบริหารที่เป็นสากล หมายถึง หลักการบริหารที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารในองค์กรได้ทุกชนิดทุกประเภท ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งนี้เพราะการบริหารก็คือการบริหาร ขอเพียงแต่ให้สร้างหลักการบริหารที่เป็นสากลขึ้นมาไว้เท่านั้นก็สามารถนำไปปรับใช้ในการบริหารงานได้ทุกประเภทหรือสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุกสถานการณ์ (สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ, 2543, หน้า 112-115)

สำหรับ ปรมาจารย์ทางการบริหารจัดการของสหรัฐอเมริกา Drucker (2006 อ้างถึงใน สาคร สุขศรีวงศ์, 2550, หน้า 56-61) ได้เสนอว่า การบริหารคือการทำให้งานต่าง ๆ ลุล่วงไป โดยอาศัยผู้อื่นเป็นคนทำ ซึ่งรวมถึงกิจกรรม 4 ประการ ได้แก่ การวางแผน การจัดการองค์กร

การชี้แนะ และการควบคุมองค์กร นอกจากกิจกรรมการจัดการให้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ เช่น การตัดสินใจในการบริหารจัดการ การจัดการเชิงกลยุทธ์ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การบริหารกลุ่ม และการจัดการในสภาพแวดล้อม ระหว่างประเทศซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้มีนักวิชาการของไทย และผู้ทรงคุณวุฒิของไทยหลายท่านมักนำไปอ้างอิงในการนำเสนอ/ จัดทำตำรา/ ผลงานทางวิชาการ เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้าน การบริหารจัดการ Stoner and Freeman (1989, p. 5) และ Bartol and Martin (1991, pp. 6-9) บอกว่า หลักการบริหาร เป็นกระบวนการ (Process) ทำให้เป้าหมาย (Goals) ขององค์กรบังเกิดผลสัมฤทธิ์ โดยการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) งานของสมาชิกองค์กรและเป็นการใช้ทรัพยากรขององค์กรที่มีอยู่ให้บรรลุถึง เป้าหมายขององค์กร

นอกจากนี้ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และสมชาย หิรัญกิตติ (2545, หน้า 52-60) ได้อธิบายถึง หลักการบริหาร (Administration) ว่ามีนักวิชาการได้เสนอหลักการบริหารต่าง ๆ ไว้มากมาย เช่น POCCC ของ เฮนรี ฟาโยล์ POSDC ของ แฮโร คูนต์ซ์ (Harold Koontz) POSDCIR ของ เอเนส เดล (Ernest Dale) จนกระทั่งปี ค.ศ. 2000 เป็นต้นมาได้มีนักวิชาการจำนวนมากให้นำเสนอหน้าที่ ทางการบริหาร (Management function หรือ Management process) เหลือเพียง POLC ประกอบด้วย Planning (การวางแผน) Organizing (การจัดองค์การ) Leading (การนำ) และ Controlling (การควบคุม) โดยภายในหน้าที่ Organizing ได้แทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource) ไว้ด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ธงชัย สันติวงษ์, 2543, หน้า 56-59)

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดวิถีทางที่จะปฏิบัติไว้เป็นการล่วงหน้า ซึ่งจะทำให้เกิดผลสำเร็จตามความต้องการ การวางแผนขององค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ มักจะ เกี่ยวกับการพิจารณา (Thinking) ถึงอนาคตขององค์กรจากปัจจุบันสัมพันธ์ไปถึงเรื่องราวในอนาคต ที่จะเป็ผลกระทบทต่อองค์กร การวางแผนมีวาระสำคัญอยู่ที่เป็นกระบวนการคิดที่จะต้องครอบคลุม ทุกแง่ทุกมุม เพื่อให้ได้ซึ่งกลยุทธ์ (Strategy) สำหรับการทำงาน สิ่งที่จะต้องกระทำและการกำหนด วิธีการสัมพันธ์ที่จำเป็น ที่จะเสริมให้องค์การประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายได้ ในการดำเนินการวางแผนนั้นเริ่มแรกต้องใช้ดุลยพินิจ เพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจนว่า องค์กรต้องการ จะทำอะไร ให้ได้อะไร หรือต้องการให้องค์การเป็นอย่างไร เมื่อสิ้นสุดระยะใดระยะหนึ่งหรือเป็น การกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย (Objective or goals) ขององค์กร จากนั้นก็ต้องพิจารณา กำหนดสิ่งที่ต้องกระทำที่ดีที่สุด เพื่อที่จะให้สำเร็จผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้แล้วนั้น ทั้งนี้การวางแผนมีประโยชน์หลายประการ เช่น ช่วยทำให้กระบวนการบริหารมีทิศทาง และการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ มั่นใจ เป็นระบบและน่าเชื่อถือมากขึ้น

การวางแผนถือได้ว่าเป็นหัวใจหรือส่วนที่สำคัญที่สุดของการบริหาร เพราะเหตุผลสนับสนุนดังนี้

1. เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวัตถุประสงค์หรือทิศทางการทำงานในอนาคตขององค์การ
2. เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการคิดที่จะต้องใช้เหตุผลคิดให้ถูกต้องที่สุด เพื่อกำหนดว่าจะใช้ทรัพยากรอะไร หรือต้องการทำอะไร จึงจะทำให้สำเร็จตามเป้าหมายต่าง ๆ ได้
3. เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณากำหนดวิธี การแบ่งเส้นการใช้ทรัพยากร และสิ่งจำเป็นต้องกระทำต่าง ๆ

สรุปได้ว่า การวางแผน เป็นเรื่องเกี่ยวกับคำนิยามงานอย่างเป็นระบบ เพื่อกำหนดอนาคตของหน่วยงาน เช่น จะดำเนินการอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อใด และใครเป็นผู้รับผิดชอบงานตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. การจัดองค์การ (Organizing) สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การจัดโครงสร้างองค์การ และการจัดคนเข้าทำงาน มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การจัดโครงสร้างองค์การ คือ การกำหนด จัดเตรียม และจัดความสัมพันธ์ของกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การที่ได้ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับวิธีการจัดองค์การขององค์การใด ๆ ก็ตามจะเป็นไปในลักษณะเดียวกันหมด กล่าวคือ ต้องมีการแบ่งแยกงานออกเป็นกลุ่ม ๆ และรวมเอากิจกรรมที่เหมือนกันเป็นประเภทเดียวกันเข้าไว้ด้วยกันเป็นกลุ่มต้องทำการมอบหมายงานให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา มอบหมายอำนาจหน้าที่ที่จำเป็นแก่การปฏิบัติงาน และขณะเดียวกันก็ต้องจัดให้มีการประสานงานขึ้นระหว่างผู้ที่ปฏิบัติงานทั้งหมด กลไกสำคัญของการจัดองค์การ คือ การแบ่งงานกันทำตามความถนัด ทั้งในแง่แบ่งตามแนวนอนตามหน้าที่งาน (เช่น งานผลิต งานขาย บัญชี การเงิน) และแบ่งตามแนวตั้งตามขนาดความสามารถ (เช่น ผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง ระดับต่ำ) เพื่อให้เกิดผลดีในทางประหยัดและประสิทธิภาพ และเพื่อมิให้ฝ่ายต่าง ๆ ที่รับมอบงานไปทำ ทำผิดวัตถุประสงค์หรือขัดแย้งซับซ้อนกับฝ่ายอื่น จึงต้องกำหนดขอบเขตของอำนาจหน้าที่และความสัมพันธ์ที่ชัดเจนของทุกฝ่ายและต้องให้ความสำคัญกับการประสานงาน (Co-ordination) อยู่เสมอตลอดเวลา เพื่อความสำเร็จคือการบรรลุเป้าหมายอันเดียวกันนั่นเอง

2.2 การจัดคนเข้าทำงาน คือ การคัดเลือก และบรรจุคนเข้าทำงานและธำรงรักษาให้ทีมงานที่มีประสิทธิภาพในตำแหน่งต่าง ๆ ภายในองค์การ หน้าที่นี้จะเป็นหน้าที่ต่อเนื่องจากหน้าที่การจัดโครงสร้างองค์การโดยตรง กล่าวคือ การจัดโครงสร้างองค์การหน้าที่ตำแหน่งงานต่างจะถูกระบุและกำหนดไว้เห็นถึงขอบเขตและความยากง่ายของงานในแต่ละตำแหน่ง การหวังให้งานทุกอย่างขององค์การมีทางบรรลุผลสำเร็จได้นั้น ย่อมต้องการคนที่มีความรู้ความสามารถ

พร้อมตามความจำเป็นที่สุดแล้วแต่ความยากง่ายของแต่ละประเภทงาน รวมทั้งการจัดวางแผนกำลังคนสำหรับตำแหน่งต่าง ๆ ประเมินกำลังคนที่มีอยู่แล้ว และดำเนินการคัดเลือกบุคคลที่มีความสามารถที่เหมาะสม รวมถึงการแนะนำคนให้เข้าใจถึงสิ่งต่าง ๆ ก่อนการทำงาน การฝึกอบรมและพัฒนาคนเพื่อให้สามารถทำงานให้ดีขึ้น

สรุปได้ว่า การจัดองค์การแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ คือ 1) การกำหนดโครงสร้างองค์การ ได้แก่ การกำหนดสายบังคับบัญชา การกำหนดบทบาทหน้าที่ การมอบหมายงานและความรับผิดชอบ การกำหนดลักษณะงาน การกำหนดคุณสมบัติของบุคลากรในการทำงาน และ 2) การจัดคนเข้าทำงาน ได้แก่ การคัดเลือกบุคคลให้เข้ามาดำรงตำแหน่งภายในองค์การให้มีคุณสมบัติที่สอดคล้องกับลักษณะงานที่ได้กำหนดไว้

3. การนำ (Leading) หมายถึง เป็นการจูงใจ การชักนำ การกระตุ้นและชี้ทิศทางให้ดำเนินไปสู่เป้าหมายประกอบด้วย การจูงใจ ภาวะผู้นำ การประสานงาน และสั่งการ เพื่อพนักงานให้ปฏิบัติตามแผนงานมุ่งสู่เป้าหมายขององค์การเป็นสิ่งสำคัญ การนำเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารโดยตรงที่ต้องปฏิบัติตนเป็นผู้นำที่มีความสามารถรู้จักหลักวิถีในการชี้แนะและควบคุมบังคับบัญชาให้การทำงานของผู้นั้นบังคับบัญชาเป็นไปตามที่ต้องการมากที่สุด หน้าที่หลายด้านที่จะต้องปฏิบัติคือผู้บริหารจะต้องรู้จักมอบหมายงานให้ถูกต้อง ต้องเข้าใจถึงหลักและวิธีการจูงใจคนและสามารถกระตุ้นให้ทุกคนมีความกระตือรือร้นในการทำงาน ต้องสามารถประสานการทำงานในแต่ละฝ่ายต่างมีความคิดริเริ่มและอุทิศกำลังแรงงานให้เป็นประโยชน์ต่อองค์การ และต้องรู้จักวิธีการขจัดข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ได้ด้วย ในการปฏิบัติหน้าที่ในการนำ (Leading) นี้ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นผู้นำ (Leadership) ที่เหมาะสม และจะต้องเข้าใจถึงเรื่องราวที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคล (human behavior) เป็นอย่างมาก กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ จะต้องมีความสามารถทางด้านมนุษยสัมพันธ์ เพราะตลอดกระบวนการบริหารงานนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องเกี่ยวข้องอยู่กับคนตลอดเวลา และคนก็เป็นปัจจัยที่มีโอกาสผันแปรไปในทางต่าง ๆ ได้มากกว่าปัจจัยอื่น ๆ

สรุป การนำ คือ การที่ผู้บริหารดำเนินการให้ผู้นปฏิบัติงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยจะต้องดำเนินงานเกี่ยวกับภาวะผู้นำการ สั่งการ การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน และการจูงใจ

4. การควบคุม (Controlling) คือ การกำกับให้การทำงานต่าง ๆ เป็นไปตามแผนในการบริหารงานต่าง ๆ เพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้นั้น การปฏิบัติหน้าที่ควบคุมนั้น เริ่มแรกสุดต้องทำการจัดระบบรายงาน (Reporting system) เพื่อใช้สำหรับการควบคุมขึ้น โดยต้องกำหนดพิจารณาว่าข้อมูลหรือตัวเลขใดที่จำเป็นสำหรับการควบคุมบ้าง จากนั้นก็ต้องกำหนดมาตรฐานของการปฏิบัติงานต่าง ๆ ขึ้น เพื่อใช้วัดผลในการดำเนินงานควบคุม วิธีการ คือ ทำการวัดผล

การดำเนินงานที่นำไปเพื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริหารสามารถของงานที่ได้ทำไปแล้ว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการที่จะทราบถึงปัญหาและดำเนินการแก้ไขที่แตกต่างจากแผนได้ แม้ว่าในทางปฏิบัติการวางแผนจะต้องมาก่อนการควบคุมก็ตาม แต่การมีการวางแผนแต่เพียงสิ่งเดียว โดยตัวของมันเองยังไม่สามารถทำให้การบริหารงานสำเร็จผลสมบูรณ์ตามที่ต้องการได้ แผนงานต่าง ๆ เป็นเพียงเครื่องช่วยกำหนดกิจกรรมที่จะต้องทำในระยะเวลาที่กำหนดไว้ แผนที่วางไว้ช่วยให้ผู้บริหารมีแนวทางของการใช้กำลังคนและทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง และตรงตามเวลาตามแผนซึ่งได้คาดการณ์ไว้เท่านั้น ดังนั้นเพื่อประโยชน์ในการให้เกิดความมั่นใจว่าการเสียหายไม่เกิดขึ้น จึงต้องจำเป็นต้องติดตามและควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ อยู่เสมอเพื่อให้ทราบได้ว่างานที่ทำนั้นเป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้หรือไม่และจะต้องทำการแก้ไขสิ่งใดบ้าง

สำหรับ เทคนิคในการควบคุมงานที่ สมคิด บางโม (2540) สรุปไว้มีดังนี้

1. ใช้การตรวจสอบสถานที่การปฏิบัติงานด้วยตนเองหรือผู้แทน
2. การรายงาน ใช้ทั้งการรายงานด้วยวาจาและรายงานเป็นลายลักษณ์อักษร
3. ใช้แผนปฏิบัติงาน ปฏิทินปฏิบัติงาน
4. นำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากรายงานมาประมวลเป็นแผนภูมิและใช้วิธีการทางสถิติ

มาช่วยวิเคราะห์

สรุป การควบคุม คือ การกำกับให้การทำงานต่าง ๆ เป็นไปตามแผนและบรรลุวัตถุประสงค์ และป้องกันความเสียหาย โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การจัดทำรายงานประเมินผล การควบคุมโดยใช้แผนปฏิบัติงาน การวัดผลงาน โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด เป็นต้น

จากแนวคิดหลักการบริหาร POLC ถือว่าได้ว่าเป็นกระบวนการบริหารที่สำคัญเพราะมีความครอบคลุม ในเรื่องการวางแผน การจัดองค์การ การนำหรือการสั่งการ และการควบคุม ซึ่งผู้วิจัยจะนำหลักการดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยการทำการศึกษา กองทุนพัฒนาสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 8 จังหวัด เพื่อวิเคราะห์ การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีภายใต้หลักการ POLC ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด การจัดองค์การกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด การนำหรือการสั่งการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด และการควบคุมภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด

สรุป จากแนวคิดการบริหารทั่วไป ผู้วิจัยจะนำทรัพยากรทางการบริหาร (Management resources) ได้แก่ หลัก 4M's ที่ประกอบด้วย การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Man) การบริหารงบประมาณ (Money) การบริหารทั่วไปหรือการจัดการทั่วไป (Manage) และการบริหารวัสดุอุปกรณ์ (Material) และหลักการบริหาร POLC (Management process) ที่ประกอบด้วย การวางแผน

(Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำหรือการสั่งการ (Leading) และการควบคุม (Control) มาใช้ในการวิเคราะห์ การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ซึ่งเป็นกระบวนการวิเคราะห์ทั้งในด้านปัจจัยนำเข้า (Input) และกระบวนการบริหาร (Process) ซึ่งการวิเคราะห์ทั้ง 2 ส่วนนี้จะทำให้การศึกษามีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

แนวคิดสตรีนิยม

ผู้หญิงทุกสังคมมีหน้าที่และบทบาทหลายอย่างตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ค่านิยมในสังคมโดยทั่วไปยังก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความเสมอภาคระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย ดังนั้นไม่ว่าสังคมจะผ่านมานานเท่าใดประเด็นความเสมอภาคยังเป็นประเด็นที่ถูกนำมาวิพากษ์วิจารณ์อยู่เสมอ ซึ่งเกิดเป็นขบวนการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสิทธิสตรี แนวคิดเกี่ยวกับสตรีในด้านต่าง ๆ เป็นต้น (วันทนิย์ วาสิกะสิน, 2546) ทั้งนี้ความเคลื่อนไหวในแนวคิดสตรีนิยมก่อตัวขึ้นอย่างจริงจังในโลกตะวันตกเมื่อประมาณ 50 ปีที่ผ่านมา แต่เมื่อประเมินจากสถานการณ์ปัจจุบัน ความเคลื่อนไหวดังกล่าวได้ส่งผลอย่างรวดเร็วไปเกือบทั่วโลก ทั้งต่อวิถีการอยู่ร่วมกันในสังคมของหญิงชาย และต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมนุษย์และสังคม ทั้งนี้เป็นเรื่องยากที่ปฏิเสธว่าสตรีนิยมได้มีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสภาพของหญิงให้ดีขึ้นอย่างมาก จากเดิมที่ประชากรครึ่งหนึ่งของโลกกลุ่มนี้เคยได้รับความไม่เป็นธรรมมานับเป็นพัน ๆ ปี (นพพร ประชากุล, 2544)

ความเป็นมาของแนวคิดสตรีนิยม

สังคมทำให้หญิงด้อยกว่าชายอย่างไร ธรรมชาติได้กำหนดให้แต่ละคนมีอวัยวะสืบพันธุ์และรูปลักษณะของร่างกายเป็น เพศผู้ (Male) หรือเป็นเพศเมีย (Female) อย่างไรก็ดี ความแตกต่างทางชีววิทยานี้ นักวิชาการเรียกว่า เพศสรีระ (Sex) อย่างไรก็ตาม ในกรณีของมนุษย์นั้นสังคมได้อบรม เลี้ยงดู การปลูกฝังค่านิยมหรือการเสนอภาพแม่แบบทางพฤติกรรม โดยผ่านกระบวนการขัดเกลากายทางสังคม (Socialization) ที่ทำให้เป็นผู้ชาย (Masculine) และผู้หญิง (Feminine) ซึ่งทั้งสองเพศถูกกำหนดและคาดหวังให้มีทัศนคติ พฤติกรรม และบทบาทที่แตกต่างกันอย่างเป็นระบบ กล่าวได้ว่า เพศสรีระที่แตกต่างกันตั้งแต่กำเนิดถูกสร้างด้วยความแตกต่างที่เกิดจากปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม นั่นคือ เพศสภาพ (Gender) นั่นเอง หรืออาจกล่าวได้ว่า เพศสภาพ เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดขึ้นจากสังคมหรือการถูกทำให้เป็นผู้หญิงและผู้ชาย ดังนั้นความแตกต่างที่เกิดได้ส่งผลให้เกิดความเสียเปรียบระหว่างเพศเกิดขึ้น ซึ่งในทฤษฎีของนักสตรีนิยมความเสียเปรียบและความได้เปรียบของผู้หญิง ผู้ชายนั้นมีสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว หรือในบางที่บางแห่งหรือในเฉพาะบางกรณี หากแต่เกิดขึ้นครอบคลุมเกือบทุกสังคมและดำรงอยู่อย่างสม่ำเสมอ นักสตรีนิยมจำนวนมากจึงตั้งสมมติฐานขึ้นมาว่า ในสังคมมนุษย์เกือบทุกแห่งจากอดีต ถึงปัจจุบัน

นอกเหนือจากอำนาจการปกครอง อำนาจทางเศรษฐกิจซึ่งปรากฏอย่างเป็นทางการแล้ว ยังมีระบบอำนาจอีกแบบหนึ่งที่แฝงตัวอยู่และเป็นอำนาจที่ผู้คนไม่ได้สำนึก นั่นคือ อำนาจชายเป็นใหญ่ กล่าวคือ ผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิง ระบบอำนาจที่ชายเป็นใหญ่โดยรวมเช่นนี้ เรียกว่า ปิตาธิปไตย (Patriarchy) เนื่องจากถือว่าจุดเริ่มต้นนั้นอยู่ที่อำนาจของผู้ชายผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวเหนือภรรยาและบุตรของตนเอง (นพพร ประชากุล, 2544)

ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2555) เสนอว่า ปิตาธิปไตย (patriarchy) หรือระบบชายเป็นใหญ่ เดิมทีใช้ในความหมายว่า “การปกครองโดยพ่อ” (Rule by the father) ซึ่งปัจจุบันนักสตรีนิยมใช้เพื่อหมายถึง การใช้อำนาจและการใช้อำนาจในทางที่ผิด (A abuse of power) โดยผู้ชาย ระบบปิตาธิปไตย ได้ครอบงำวิถีคิดของทั้งหญิงและชายมีมากมาย เช่น ผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ ผู้หญิงใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล การเลี้ยงดูลูกเป็นหน้าที่เฉพาะของผู้หญิงเพราะผู้หญิงมีสัญชาติญาณความเป็นแม่ (เนื่องจากเป็นฝ่ายตั้งครรภ์) ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง นำไปสู่การปิดกั้นความสามารถด้านอื่นๆ ของผู้หญิงที่นอกเหนือจากงานบ้านงานเรือน การเราเอารัดเอาเปรียบอย่างตรงไปตรงมา และอย่างแนบเนียน (นพพร ประชากุล, 2544)

หากกล่าวถึงอำนาจ ในทัศนะของนักสตรีนิยมได้นิยาม “อำนาจ” (Power) ในฐานะที่เป็นการเมืองเรื่องเพศ (Sexual politics) โดยโต้แย้งว่าอำนาจในสังคมจะเองเอียงไปทางฝ่ายชาย ส่วนอำนาจในของผู้หญิง (Female power) มักจะอยู่ภายในกรอบของอำนาจแบบที่ได้รับการมอบหมาย (Delegated power) เช่น อำนาจที่ได้รับมอบหมายมาให้ทำหน้าที่โดย “เจ้านาย” “หัวหน้าพรรคการเมือง” “หัวหน้ารัฐบาล” เป็นต้น ซึ่งหากจะใช้แนวคิดของทัศนคติของสตรีนิยมคลื่นลูกที่สองมาวิเคราะห์ก็จะเห็นได้ว่าไม่ว่า ประชาชนเลือกมาหรือยึดอำนาจมา ก็ล้วนเป็นอำนาจแบบผู้ชายหรือของผู้ชายทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้การที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้หญิง สมาชิกราษฎรเป็นผู้หญิง นักธุรกิจเป็นผู้หญิง ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้หญิงเหล่านั้นหลุดพ้นจากอำนาจปิตาธิปไตย (ฉลาดชาย รมิตานนท์, 2555) นั่นคือเป็นการปฏิบัติการณ์ที่อยู่ภายใต้กรอบอำนาจของผู้ชายนั่นเอง นอกจากนี้ถึงแม้ว่าผู้หญิงจะตกอยู่ภายใต้อำนาจหรือถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ชายมากเท่าใดกับพบว่ามีผู้หญิงส่วนหนึ่งพึงพอใจยอมตกเป็นเบี้ยล่างของฝ่ายชายหรือยอมเป็นช้างเท้าหลังของฝ่ายชายเสียเอง ซึ่งจากสภาพการณ์ ชายเป็นใหญ่ และการตกอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชาย ที่ได้กล่าวไปข้างต้น

ดังนั้น แนวคิดสตรีนิยมจึงได้กำเนิดขึ้น โดยกลุ่มผู้หญิงเพื่อศึกษาและทำความเข้าใจว่าระบบสังคมและวัฒนธรรมส่วนใหญ่ที่มนุษย์ดำรงอยู่นั้นเอื้อต่อการที่ผู้ชายจะมีความได้เปรียบเหนือผู้หญิงอย่างไร ทำไมความเชื่อเหล่านี้เกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้เป็นเวลานานไม่ว่าจะเป็นเรื่องระบบชายเป็นใหญ่ และ อำนาจที่ผู้ชายครอบครอง ประเด็นเหล่านี้ก่อให้เกิดการตั้งคำถาม การหาคำอธิบาย และการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มสตรีต่าง ๆ เพื่อเปลี่ยนแปลงความเชื่อตลอดจนสภาพ

แห่งความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศ ซึ่งมีการเรียกอย่างรวม ๆ ว่า สตรีนิยม โดยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันการเคลื่อนไหวของนักสตรีนิยมเริ่มขึ้นอย่างจริงจังในโลกฝั่งตะวันตก ได้แก่ ประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการผลิตจากเกษตรกรรมมาเป็นอุตสาหกรรม การผลิตแบบอุตสาหกรรมทำให้งานและบ้านถูกแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด จึงส่งผลให้ในกลุ่มผู้หญิงชนชั้นกลางและชนชั้นสูงเริ่มมีการตื่นตัวต่อความเสมอภาคทางเพศและเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันซึ่งนำไปสู่การก่อเกิดแนวคิดสตรีนิยมในสายต่างๆ โดยมีพัฒนาการและขบวนการเคลื่อนไหวของแนวคิดสตรีนิยมดังที่จะกล่าวต่อไป

พัฒนาการและขบวนการความเคลื่อนไหวของแนวคิดสตรีนิยม

วารุณี ภูริสินสิทธิ์ (2545) ได้อธิบายถึงพัฒนาการของขบวนการความเคลื่อนไหวของแนวคิดสตรีนิยมในสังคมตะวันตกถึงปัจจุบัน ซึ่งแบ่งพัฒนาการออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ยุคคลื่นลูกที่ 1 คลื่นลูกที่ 2 และคลื่นลูกที่ 3 โดยมีรายละเอียดดังนี้

สตรีนิยมคลื่นลูกที่ 1 (ช่วงคริสตศวรรษที่ 17-19 จนถึงต้นศตวรรษที่ 20) ให้ความสำคัญกับประเด็นคุณธรรมของความเป็นหญิง ความเป็นชาย ความเป็นเหตุผลที่ผู้ชายมีแต่ผู้หญิงไม่มีการเรียกร้องสิทธิความไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชาย รวมทั้งความเป็นอิสระของหญิง โดยเฉพาะผู้หญิงชนชั้นกลางและชนชั้นสูง ยอมรับในการแบ่งโลกสาธารณะและโลกส่วนตัว เสนอและเรียกร้องให้ผู้หญิงออกไปสู่โลกสาธารณะทำงานนอกบ้าน เพื่อให้เท่าเทียมกับผู้ชาย ซึ่งการเคลื่อนไหวที่สำคัญ คือ การเรียกร้องสิทธิในการเลือกตั้งของผู้หญิงอังกฤษและอเมริกัน ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20

สตรีนิยมคลื่นลูกที่สอง (เริ่มทศวรรษ 1960-1980) เกิดจากมองว่าบทบาทของผู้หญิงในสังคมเป็นคนนอก จึงเกิดการเรียกร้องในเรื่องความเท่าเทียมที่เหมือนกันที่เหมือนกันระหว่างหญิงและชาย เชื่อมโยงในความเป็นสากลของปัญหาและทางออกของผู้หญิง พร้อมกับการเกิดแนวคิดสตรีสายเสรีนิยม สตรีนิยมสายมาร์กซิสต์ สตรีนิยมสายสังคมนิยม สตรีนิยมสายถอนรากถอนโคน สตรีนิยมสายจิตวิเคราะห์ รวมทั้งหมด 6 กลุ่ม เพื่ออธิบายสาเหตุความเป็นรองของผู้หญิงรวมทั้งแนวทางความเป็นรองที่เกิดขึ้นในสังคม นอกจากนี้สำนักคิดดังกล่าวยังให้ความสำคัญหรือยอมรับในการทำความเข้าใจต่อปัญหาผู้หญิงตามแนววิทยาศาสตร์ ซึ่งการเรียกร้องเคลื่อนไหวที่สำคัญ คือ การแก้ไขกฎหมายเพื่อสร้างความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ เช่น กฎหมายการแต่งงาน ซึ่งการแต่งงานทำให้ผู้หญิงแย่ง เนื่องจากสิทธิทางกฎหมายในการควบคุมร่างกายและทรัพย์สินของภรรยา และเสนอว่าต้องให้ผู้หญิงมีโอกาสทางการศึกษาและการประกอบอาชีพเช่นเดียวกับผู้ชาย ซึ่งเป็นการเรียกร้องเพื่อให้สิ้นสุดการกีดกันทางเพศ การกีดกันทางเพศ

สตรีนิยมคลื่นลูกที่สาม (ช่วงปลายทศวรรษ 1980-ปัจจุบัน) เกิดจากการผลัดรุ่นของสตรีนิยมในตะวันตก เนื่องจากผู้หญิงรุ่นใหม่ เริ่มเห็นด้วยน้อยลงกับแนวคิดสตรีนิยมรุ่นเก่า ๆ เพราะสภาพการณ์ไม่เหมือนกัน คนรุ่นหลังยอมรับความแตกต่างหลากหลายได้มากกว่า และอยู่กับความขัดแย้งได้ดีกว่า แนวคิดช่วงนี้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการรวมตัวกัน มองว่า ผู้หญิงผู้ชายมีร่างกายแตกต่างกันย่อมมีประสบการณ์แตกต่างกัน ปฏิเสธการแบ่งแยกระหว่างเพศทางชีววิทยา (Sex) และเพศทางสังคม (Gender) เป็นต้น โดยมีข้อเรียกร้องที่สำคัญ คือ จะทำอย่างไรให้สตรีนิยมสะท้อนชีวิตของผู้หญิงที่ไม่ใช่แค่ผู้หญิงกลุ่มเดียว ทำอย่างไรให้ผู้หญิงที่อยู่นอกแวดวงวิชาการสามารถเข้าใจหรือเชื่อมทฤษฎีเข้ากับการปฏิบัติด้วยกันได้ (มณีกาญจน์ ไชยพันธ์, 2552) แนวคิดสำคัญที่เกิดขึ้นในยุคนี้ สตรีนิยมสายหลังสมัยใหม่ สตรีนิยมสายผิวดำ

จะเห็นได้ว่า พัฒนาการและขบวนการเคลื่อนไหวของแนวคิดสตรีนิยมทั้งหมด 3 ยุค ได้แสดงให้เห็นภาพการเคลื่อนไหวของกลุ่มสตรีที่เกิดขึ้นในยุคต่าง ๆ เป็นเวลาเกือบ 200 ปีที่ผ่านมา ผู้หญิงได้ต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมระหว่างหญิงกับชายท่ามกลางวัฒนธรรมระบบชายเป็นใหญ่ที่ครอบงำสังคม การเคลื่อนไหวของกลุ่มสตรีตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ได้แสดงให้เห็นถึงพลังของสตรีที่ปรากฏผ่านการต่อสู้ เรียกร้องสิทธิ เปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมาย รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นผ่านเขียนหนังสือ บทความต่าง ๆ เพื่อต้องการให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านแนวคิดและวิถีการปฏิบัติ และที่สำคัญไม่ว่าจะเป็นยุคใดก็ตาม เป้าหมายปลายทางคือ การทำให้สตรีมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นนั่นเอง ทั้งนี้เพื่อให้เห็นภาพละเอียดมากขึ้นต่อไปจะเป็นการนำเสนอกลุ่มแนวคิดสตรีนิยมในสายต่าง ๆ ต่อไป

กลุ่มแนวคิดสตรีนิยมในสายต่างๆ

ตั้งแต่หลังศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา แนวคิดสตรีนิยมได้มีการศึกษาเกี่ยวกับผู้หญิงในมิติต่าง ๆ มากมาย โดยให้ความสำคัญในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ซึ่งความเหลื่อมล้ำทางเพศได้ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวเรียกร้องความเท่าเทียมระหว่างเพศมาโดยตลอด ทั้งนี้ วันทนี วาลิกะลิน (2546) ได้กล่าวว่า แนวคิดลัทธิสตรีนิยมและนักสิทธิสตรีหรือนักสตรีนิยม (Feminism and feminist) หมายถึง แนวคิดที่ให้เสมอภาคระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย แนวคิดสตรีนิมนั้นเป็นแนวคิดที่ประกอบด้วย โครงสร้างค่านิยม อำนาจ และระบบความเชื่อ เป็นการสร้างทางเลือกให้กับคนในสังคม ทั้งนี้คำอธิบายหรือแนวคิดสตรีนิยมที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่พัฒนามาจากแนวคิดกระแสหลักที่มีอยู่ในสังคม ได้แก่ แนวคิดเสรีนิยม (Liberalism) ลัทธิมาร์กซ์ (Marxism) จิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) หรือแนวคิดหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) นักสตรีนิยมได้นำแนวความคิดเหล่านี้มาขยายความปรับแต่งให้เป็นกรอบทฤษฎีที่กว้างขึ้นและใช้อ้างอิงได้ ซึ่งในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษ

ที่ 20 อาจแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ สตรีนิยมสายเสรีนิยม สตรีนิยมสายมาร์กซิสต์หรือสายสังคมนิยม และสตรีนิยมสายถอนรากถอนโคน และต่อมาได้มีแนวคิดสำคัญอีก 4 แนวคิด คือ สตรีนิยมสายพิวค่าและสตรีโลกที่สาม สตรีนิยมสายรัฐสวัสดิการ สตรีนิยมสายนิเวศวิทยา และสตรีนิยมสายหลังสมัยใหม่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. สตรีนิยมสายเสรีนิยม (Liberal feminism) สำนักคิดนี้ถือได้ว่าเป็นสำนักคิดแรกของสำนักสตรีนิยมและได้รับอิทธิพลทางความคิดจากแนวคิดเสรีนิยม การพัฒนาแนวคิดเสรีนิยมในคริสต์ศตวรรษที่ 18 เกิดขึ้นจากกลุ่มที่ต่อต้านระบอบฟิและพวกศักดินา ภายใต้ระบบศักดินาฐานะทางสังคมถูกกำหนดมาตั้งแต่เกิด แนวคิดเสรีนิยมยืนยันว่าฐานะควรถูกกำหนดด้วยความสามารถและทักษะของปัจเจกชน และวัดโดยความสำเร็จของบุคคลในการแข่งขันกับบุคคลอื่น ซึ่งสตรีนิยมสายเสรีนิยม ถือว่าสำนักคิดแรกและถูกมองว่าเป็นแนวคิดกระแสหลักของสตรีนิยม ซึ่งได้เริ่มเกิดขึ้นในประเทศอังกฤษโดย ผลงานเขียนของ แมรี วอลสโตนคราฟต์ ที่เขียนหนังสือเรื่อง *Vindication of the rights of women* หรือการยืนยันสิทธิสตรีได้เสนอความคิดว่า ผู้หญิงมีอำนาจ (ที่มีเหตุผล) เท่ากับผู้ชาย ผู้หญิงจึงควรได้รับสิทธิเท่ากับผู้ชาย วิธีการที่สังคมปฏิบัติต่อผู้หญิง ละเมิดสิทธิผู้หญิงในเรื่องเสรีภาพ ความเสมอภาคและความยุติธรรมและยังสร้างทักษะและความสามารถที่ไม่จำเป็นแก่ผู้หญิงสำหรับการดำรงชีพเพื่อสิทธิผู้หญิง ได้แก่ สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง ความเสมอภาคในการศึกษาและการทำงาน การรณรงค์เพื่อความเท่าเทียมและความเสมอภาคในเรื่องค่าจ้าง ในประเทศอังกฤษ ส่วนในอเมริกา กลุ่มสิทธิสตรีเสรีนิยมพัฒนาขึ้นในปี พ.ศ. 1960 (มีความเข้มแข็งมากกว่าในอังกฤษ) เป็นองค์กรสตรีระดับชาติ มีการรณรงค์เพื่อสิทธิเท่าเทียมกันในแก้ไขรัฐธรรมนูญ สำหรับกลุ่มนักสิทธิสตรีนิยมในปัจจุบันมีเป้าหมายหลักคือความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ ซึ่งเกิดจากการเลือกปฏิบัติทางเพศ เกิดจากความลำเอียงที่ไม่มีเหตุผล ความคิดที่ยึดติดและความลำเอียง ดังนั้นกลยุทธ์ของนักสิทธิสตรีนิยมคือ การกดดันเพื่อให้เกิดการปฏิรูป เพื่อให้ผู้หญิงมีโอกาสและสิทธิ เหตุผลที่ถูกนำมาอ้างเพื่อใช้จำกัดสิทธิของผู้หญิงคือ การตั้งครรภ์ ซึ่งอาจจะไม่ใช่เหตุผลที่จำเป็น เพราะผู้หญิงมีสิทธิในการคุมกำเนิดและทำแท้ง เช่น รัฐต้องจัดบริการให้แก่ผู้หญิง เช่น สถานเลี้ยงดูเด็กกลางวัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้หญิงเป็นอิสระและสามารถใช้ทักษะและความสามารถของตนได้อย่างเต็มที่ และกลยุทธ์สำคัญอีกประการ คือ การสร้างโอกาสที่เท่าเทียมของผู้หญิงในการทำงาน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้หญิงก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งที่มีอำนาจ และกลยุทธ์ต่อมาคือ การผลักดันให้เกิด นโยบายที่เท่าเทียม ซึ่งปรากฏในการจ้างงานที่ต้องคำนึงถึง ความเท่าเทียมทางเชื้อชาติ ความพิการและทางเพศ โดยที่ไม่เลือกปฏิบัติ (วันทนี วาลิกะสิน, 2546) ดังนั้น จากกลยุทธ์ที่กล่าวมาทั้งหมด แนวคิดสตรีนิยมสายเสรีนิยม จึงเชื่อในเรื่องสิทธิความเท่าเทียม ความยุติธรรมและ โอกาสที่เท่าเทียมกัน ทั้งในเรื่องการศึกษาและการจ้างงาน โดยสรุปแนวคิด

กลุ่มสตรีนิยมสายเสรีนิยม ได้ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในกฎหมาย แต่ก็ยังมีข้อถกเถียงกันมาก คือ ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงในเชิงกฎหมายแล้ว แต่ก็ไม่ได้รับประกันว่าจะแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมกันทางเพศได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะอคติทางเพศที่ถูกสังคมนิยมสตรีนิยมของเพศหญิง เพราะถือว่าเพศหญิงก่อให้เกิดความด้อยโอกาส และเป็นอุปสรรคในการแข่งขัน รวมถึงการยอมรับในเรื่องสติปัญญา (วารุณี ภูริสินสิทธิ์, 2545)

2. แนวคิดสตรีนิยมสายมาร์กซิสต์ (Marxist feminism) แนวคิดสตรีนิยมสายสังคมนิยมหรือมาร์กซิสต์ เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในช่วงต้นทศวรรษที่ 1970 ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของคาร์ล มาร์กซ์ และเฟรดเดอริกซ์ เองเงิลส์ โดยเชื่อว่า การกดขี่ที่ผู้หญิงได้รับเป็นผลจากระบบเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม โดยเฉพาะในระบบแบบทุนนิยม สตรีนิยมสายนี้เชื่อว่าระบบทุนนิยมอุตสาหกรรมทำให้เกิดการแบ่งงานออกเป็นงานในบ้านและงานนอกบ้าน กล่าวคือ งานบ้านที่ถือว่าเป็นงานที่ไม่ก่อให้เกิดผลผลิต ไม่มีคุณค่าไม่มีค่าตอบแทน และงานนอกบ้านเป็นงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์ มีผลผลิตเพราะได้ค่าตอบแทน ระบบทุนนิยมพยายามที่จะเก็บผู้หญิงไว้ทำงานบ้าน การกระทำเช่นนี้ถือว่าเป็นประโยชน์ต่อทุนนิยมเพราะผู้ชายสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่โดยไม่เสียเวลาทำงานบ้านหรือทำอาหารเลยและนายทุนไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าจ้างแรงงานสูงขึ้นเพื่อนำมาจ่ายให้กับคนทำงานบ้านหรือทำอาหาร เพราะมีภรรยาทำให้พร้อมอยู่แล้ว ทั้งนี้งานที่ทำนอกบ้านของผู้หญิง ได้แก่ งานพยาบาล งานเย็บผ้า งานเลขานุการ งานพิมพ์เอกสาร ซึ่งถือว่าเป็นงานที่คล้ายคลึงกับงานที่ผู้หญิงทำที่บ้าน จึงทำให้งานเหล่านั้นได้รับค่าตอบแทนต่ำเมื่อเทียบกับงานที่ผู้ชายส่วนใหญ่ทำ เพราะงานบ้านถูกตัดสินว่าเป็นงานที่ไม่มีคุณค่าในระบบทุนนิยม ระบบเศรษฐกิจโดยเศรษฐกิจแบบทุนนิยมจึงถือว่าเป็นสาเหตุที่สำคัญที่สุดของความเป็นรองของผู้หญิง ดังนั้นการต่อสู้ของสตรีสายนี้ คือ ต้องเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรมที่เป็นอยู่ การเสนอดังกล่าวทำให้สตรีสายมาร์กซิสต์ถูกวิจารณ์ว่ามองไม่เห็นการกดขี่ผู้หญิงในรูปแบบอื่น ๆ ที่สำคัญ เช่น การกดขี่ผู้หญิงในโลกส่วนตัว หรือภายในครอบครัว มองไม่เห็นว่าการกดขี่ผู้หญิงมีลักษณะเฉพาะทางชนชั้น (นพพร ประชากุล, 2544) ดังนั้น การแก้ไขคือการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ โดยการเรียกร้องหรือการปฏิบัติโดยปฏิบัติผ่านสหภาพแรงงานหรือพรรคแรงงานที่มีอยู่ในสังคม ที่จะทำให้ผู้หญิงมีอิสระและเท่าเทียมกับฝ่ายชาย (วันทนิย์ วาสิกะสิน, 2546)

3. สตรีนิยมสายถอนรากถอนโคน (Radical feminism) สตรีนิยมสายถอนรากถอนโคนกล่าวว่า สตรีนิยมทั้งในแนวเสรีนิยมและสังคมนิยมต่างก็วิเคราะห์ความไม่เป็นธรรมผู้หญิงอย่างผิดประเด็น ปัญหาที่แท้จริงของผู้หญิงมิใช่อยู่ที่เพียงการขาดโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในสังคมหรือการถูกเอารัดเอาเปรียบอย่างแอมแปงในกรอบของความสัมพันธ์ทางการผลิต หากแต่อยู่ในวัฒนธรรมแบบปิตาธิปไตย (นพพร ประชากุล, 2544) หรือวัฒนธรรมแบบชายเป็นใหญ่ ซึ่งเป็น

ระบบโครงสร้างสังคมและแนวการปฏิบัติที่ผู้ชายมีความเหนือกว่า กคจีเออาร์ดเอาเปรียบผู้หญิง ซึ่งในปัจจุบันนักสตรีนิยมใช้เพื่อหมายความถึง การใช้อำนาจหรือการอำนาจในทางที่ผิด โดยผู้ชายพยายามสร้างความชอบธรรมต่อความเหนือกว่าของผู้ชาย (ฉลาดชาย รมิตานนท์, 2555) เช่น ผู้ชายมีความได้เปรียบหรือเหนือกว่าผู้หญิงในเกือบทุกด้านไม่ว่าจะเป็นความเข้มแข็ง ความฉลาด มีเหตุผลกว่า คิดอะไรที่ลึกซึ้งกว่า ซึ่งระบบชายเป็นใหญ่นี้ได้ส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่นผ่านทางระบบสังคมวัฒนธรรม โดยเฉพาะการขัดเกลาทางสังคม เช่น การอบรม การเลี้ยงดู การสั่งสอน เป็นต้น

4. สตรีนิยมสายวัฒนธรรม (Culture feminism) สตรีในแนวคิดนี้จะยอมรับว่าผู้หญิงและผู้ชายมีคุณลักษณะที่แตกต่างกันเหมือนที่เคยเชื่อในอดีตแต่นักสตรีนิยมสายนี้เสนอว่าคุณลักษณะที่เป็นหญิงนั้นดีกว่าหรือเหนือกว่าผู้ชาย (ไม่ใช่ด้อยกว่าดังที่เชื่อกันในอดีต) ไม่ว่าจะเป็นความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ผู้อื่น การเอาใจใส่ การดูแล ความอ่อนโยน ความสันติ ไม่ก้าวร้าว ล้วนเป็นคุณลักษณะที่ผู้หญิงควรชื่นชม และรักษาความเป็นหญิงเหล่านั้นไว้ (เย็นจิตร ถิ่นขาม, 2553)

5. แนวคิดสตรีนิยมสายนิเวศวิทยา (Ecological feminist) แนวคิดนี้มีความเชื่อว่า การกดขี่ธรรมชาติและการกดขี่ผู้หญิงมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ระบบนิเวศและผู้หญิงเหมือนกันอย่างหนึ่งคือ ระบบนิเวศถูกกดขี่โดยมนุษย์และผู้หญิงถูกกดขี่ภายใต้ความเชื่อหรือแนวคิดผู้ชายเป็นใหญ่นั้นเอง และที่สำคัญคือ ถ้าผู้หญิงได้รับความรู้เพียงพอผู้หญิงสามารถปกป้องคุ้มครองธรรมชาติได้ไม่ใช่เป็นฝ่ายทำลายเพียงอย่างเดียวและการเพิ่มของประชากรมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร นั่นคือผู้หญิงไม่มีสิทธิในการคุมกำเนิดด้วยตนเอง การคุมกำเนิดต้องขึ้นอยู่กับฝ่ายชาย ดังนั้นผู้หญิงควรมีสิทธิในการตัดสินใจ เช่น เรื่องการมีลูกจะทำให้ผู้หญิงสามารถควบคุมประชากรได้ทางหนึ่ง และสตรีนิยมแนวนิเวศวิทยาไม่ได้ละเลยผู้ชายแต่ให้ความสำคัญว่าผู้ชายก็ต้องมีส่วนร่วมในการรณรงค์เรื่องสิ่งแวดล้อมด้วย (วันทนี วาสิกะสิน, 2546)

6. สตรีนิยมสายจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic feminism) เป็นแนวคิดที่ใช้แนวคิดจิตวิเคราะห์อธิบายถึงการเกิดขึ้นของความเป็นชายและความเป็นหญิงซึ่งนำไปสู่ความเป็นรองของผู้หญิง โดยเชื่อว่าการทำความเข้าใจในระดับจิตใจ ซึ่งนักสตรีนิยมสายนี้เชื่อว่าความเป็นเพศหญิงเพศชายไม่ใช่เรื่องทางชีวะที่มีมา แต่เป็นเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นในระดับจิตไร้สำนึก ในพัฒนาการชีวิตช่วงต้น ๆ ของเด็ก ซึ่งถือว่าเป็นช่วงสำคัญในการก่อรูปอัตลักษณ์ความเป็นเพศชาย เพศหญิงผ่านการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่

7. สตรีนิยมสายสังคมนิยม (Socialist feminism) แนวคิดมีลักษณะที่สำคัญคือ ความสัมพันธ์ของระบบทุนนิยมที่มาจากสังคมชายเป็นใหญ่ที่กดขี่ผู้หญิงในทุก ๆ เรื่อง และมีรากเหง้ามาจากสังคมนิยม สังคมให้ความสำคัญกับวัตถุการผลิตในเชิงปริมาณ เช่น ฟรีดริช เอนเกอิลส์ (Friedrich, 1884, p. 48 อ้างถึงใน วันทนี วาสิกะสิน, 2546) ได้วิเคราะห์ว่า

การกดขี่ผู้หญิงเกิดขึ้นตั้งแต่สังคมเริ่มมีการแบ่งงานกันทำ โดยผู้ชายมีหน้าที่ที่สำคัญทำงานที่ยิ่งใหญ่ครอบครองฝูงสัตว์เป็นหัวหน้าเผ่า ขณะที่ผู้หญิงต้องทำหน้าที่ในการมีลูก ดังนั้นเมื่อผู้ชายครอบครองสมบัติมากย่อมมีอำนาจและกดขี่ผู้หญิง ดังนั้น เมื่อผู้หญิงกับผู้ชายมีความแตกต่างกัน ถูกกำหนดโดยสภาวะสังคมที่ทำให้แตกต่าง การเรียกร้อง คือ จะต้องเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ โดยการเรียกร้องของชั้นแรงงาน และปฏิบัติงานผ่านสหภาพแรงงานหรือพรรคแรงงานที่มีอยู่ในสังคม

8. สตรีนิยมแนวหลังสมัยใหม่ (Postmodern feminism) ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) ที่ได้รับความสนใจมาตั้งแต่ทศวรรษที่ 1980 เป็นต้นมา สตรีนิยมแนวหลังสมัยใหม่ไม่เห็นด้วยกับสตรีนิยมกลุ่มอื่น ๆ ในการพยายามอธิบายการกดขี่ของสตรีที่เป็นหนึ่งเดียว ซึ่งในทัศนะของสตรีนิยมสายนี้เห็นว่าการอธิบายความรู้แบบผู้ชาย โดยการมองสตรีเป็นแบบเดียวกันหมด ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงสตรีมีความแตกต่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นในด้านเชื้อชาติ วัฒนธรรม ภาษา ความเป็นอยู่ ชนชั้น ดังนั้นสตรีสายนี้จึงได้ให้ความสำคัญต่อความแตกต่างของกลุ่มผู้หญิง รวมทั้งความหลากหลายที่มีอยู่ของผู้หญิงแต่ละคน นอกจากนี้ยังปฏิเสธความคิดสารัตถะนิยม โดยเสนอว่าไม่มีผู้หญิง ไม่มีความเป็นผู้หญิงทุกอย่างล้วนสร้างผ่านปฏิบัติการทางวาทกรรม จึงไม่มีความเป็นหญิงที่แท้ คงที่ตายตัวและไม่เปลี่ยนแปลง การเสนอว่า “ผู้หญิง” ของสตรีนิยมหลังสมัยใหม่ได้นำไปสู่การถูกวิจารณ์อย่างรุนแรงจากนักสตรีนิยมสายอื่น ๆ ว่าทำให้การต่อสู้เพื่อสถานะที่ดีขึ้นของผู้หญิงเป็นเรื่องเป็นไปไม่ได้ เพราะไม่มีความเป็นผู้หญิงอีกต่อไปแล้ว

9. สตรีนิยมสายอื่น ๆ ได้แก่

9.1 สตรีนิยมแนวรัฐสวัสดิการ (Welfare feminism) เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับเรื่องสวัสดิการของผู้หญิงเป็นหลัก วันทนี วาสิกะสิน (2546) กล่าวว่า ผู้หญิงจำเป็นต้องได้รับสวัสดิการที่ดีที่เหมาะสมในฐานะมารดาและภรรยา ขณะเดียวกันผู้ชายก็ต้องเข้ามามีบทบาทและรับผิดชอบต่อผู้หญิงในฐานะมารดาและภรรยาเช่นเดียวกัน ดังนั้น แนวคิดนี้ได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสวัสดิการ ครอบครัว ผู้หญิง และการแบ่งแยกเพศในที่ทำงาน รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายที่มีผลต่อผู้หญิงในการบริการสวัสดิการ ในฐานะมารดา คนงาน สิทธิส่วนบุคคลของผู้หญิง

9.2 สตรีนิยมสายผิวดำ (Black feminism) แนวคิดนี้สนับสนุนแนวคิดสังคมนิยมที่มองว่า ลัทธิผู้ชายเป็นใหญ่และลัทธิทุนนิยมทำให้เกิดการแบ่งผิว โดยแสดงให้เห็นว่าการกีดกันทางผิวเป็นการกดขี่คนผิวดำในทุก ๆ เรื่อง เท่ากับการกดขี่ผู้หญิงผิวดำและการเป็นผู้หญิงผิวดำก็ได้รับการกดขี่จากสังคมยิ่งขึ้นเป็นหลายเท่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในการมีลูกที่ผู้หญิงผิวดำถูกจำกัด ไม่มีลูกหรือไม่ต้องการให้หญิงผิวดำมีลูกมาก และที่สำคัญแนวคิดนี้เชื่อว่าระบบชาย

เป็นใหญ่ทำให้เกิดการกดขี่ผู้หญิง ซึ่งก็ไม่แตกต่างจากสตรีในประเทศโลกที่สามที่ถูกกดขี่จากระบบชายเป็นใหญ่และการพัฒนาประเทศตามอย่างตะวันตก ดังนั้นการเคลื่อนไหวของนักสิทธิสตรีผิวดำจึงมุ่งแก้ไขในเรื่องการแบ่งแยกทางเพศ เชื้อชาติ ชนชั้น การเหยียดผิว ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดสตรีนิยมอื่น ๆ ที่มุ่งเน้นเรื่องความเสมอภาคเป็นหลัก (วันทนี วาติกะสิน, 2546)

จากแนวคิดสตรีนิยมในสายต่าง ๆ ที่ได้กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า โครงสร้างเศรษฐกิจการเมือง สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนค่านิยมแบบแผนความเชื่อต่าง ๆ เป็นสิ่งที่กำหนดในเรื่องแนวคิดสตรีนิยมในสายต่าง ๆ เช่น สตรีนิยมสายเสรีนิยมต้องการความเท่าเทียมโดยการเปลี่ยนแปลงกฎหมายซึ่งริเริ่มในกลุ่มสตรีชนชั้นสูง สตรีสายมาร์กซิสต์ต้องการเปลี่ยนโครงสร้างสังคม โดยเฉพาะระบบชนชั้นต้องทำลายหมดไปเพื่อสร้างความเท่าเทียม สตรีสายถอนรากถอนโคนต้องล้มล้างระบบชายเป็นใหญ่เพราะเป็นระบบที่กดขี่และก่อความรุนแรงให้กับผู้หญิง สตรีนิยมสายรัฐสวัสดิการต้องการปรับปรุงสวัสดิการที่สตรีควรได้รับรวมทั้งการปรับปรุงกฎหมาย สตรีนิยมสายผิวดำต้องการล้มล้างการเหยียดผิวและการแบ่งแยกทางเชื้อชาติ สตรีนิยมสายนิเวศให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ทั้งนี้ไม่ว่าจะแนวคิดใด ๆ ก็ตาม สาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงต้องออกมาเรียกร้องก็คือ ระบบปิตาธิปไตยหรือระบบชายเป็นใหญ่ ซึ่งเป็นระบบที่ผู้ชายมีอำนาจและครอบงำในทุกด้านของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นด้านการปกครอง ครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันสาธารณสุข ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างการมีอิทธิพลและอยู่ใต้อิทธิพล ความไม่เท่าเทียมกันจากระบบชายเป็นใหญ่ทำให้กลุ่มผู้หญิงในสายแนวคิดต่าง ๆ จำเป็นต้องออกมาเคลื่อนไหว เรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ถึงแม้ว่าแนวคิดสตรีนิยมแต่ละสายถึงแม้จะมีความแตกต่างกันในด้านแนวคิด การวิเคราะห์หรือจุดยืนที่เชื่อถือ แต่สิ่งที่ทุกแนวคิดมีความเหมือนกันคือ การต้องการความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมระหว่างหญิงและชาย และปรับปรุงคุณภาพผู้หญิงให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ทั้งในด้านการศึกษา กฎหมาย สาธารณะสุข การประกอบอาชีพ รวมทั้งการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ

สรุปได้ว่าแนวคิดสตรีนิยมต่างมีจุดร่วมกันเดียวกันคือ การเรียกร้องสิทธิความเสมอภาคระหว่างผู้หญิงและผู้ชายและการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของผู้หญิงให้ดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งจุดร่วมนี้มีความสอดคล้องกับหลักการสำคัญของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่ต้องการยกระดับคุณภาพชีวิตของสตรีไทยให้มีความเท่าเทียมกับบุรุษ พัฒนาศักยภาพสตรีให้เป็นพลังพัฒนาประเทศ และแก้ไขปัญหาสตรีในทุกระดับ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดสตรีนิยมสายเสรีนิยม และแนวคิดสตรีนิยมสายถอนรากถอนโคนที่เสนอว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงไม่ว่าจะเป็นปัญหาขาดการมีส่วนร่วมในทางการเมือง เศรษฐกิจ และปัญหาความรุนแรงต่าง ๆ ล้วนเกิดจากระบบชายเป็นใหญ่ ดังนั้นการแก้ไขปัญหาต้องกำหนดกฎหมายหรือสร้างความเท่าเทียมให้มากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยจะนำแนวคิดสตรี

นิยมไปใช้ในการวิเคราะห์การก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีดังต่อไปนี้

พรรณฉัตร นิติโรจน์ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่องการนำนโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำการศึกษาประกอบด้วย ปัจจัยที่เป็นตัวแปรอิสระ คือ 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) นโยบาย ประกอบด้วยตัวชี้วัด คือ ความสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความชัดเจนของเป้าหมาย และความพอเพียงของทรัพยากร 2) เจ้าหน้าที่เทศกิจ ประกอบด้วยตัวชี้วัด คือ ความรู้ความสามารถ ความตั้งใจจริง การปรับตัว และ 3) ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย (ผู้ค้า ผู้ซื้อ และผู้ใช้ทางเท้า) ประกอบด้วยตัวชี้วัด คือ ความต้องการ การยอมรับ และการมีส่วนร่วม ส่วนปัจจัยที่เป็นตัวแปรตาม คือ ผลของการนำนโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ ประกอบด้วยตัวชี้วัด คือ 1) ความเป็นระเบียบ 2) ความสะอาด 3) ความสวยงาม และ 4) ความสมประโยชน์ และผลกระทบหรือผลลัพธ์ทางด้านประโยชน์และโทษของประชากรกลุ่มเป้าหมายตัวชี้วัด คือ 1) ตรงกลุ่ม 2) เสมอภาคและเป็นธรรม และ 3) ความพึงพอใจ

เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธ์ (2536) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างประสิทธิผลของการนำนโยบายการให้บริการแก่ประชาชนไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาสำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร โดยทำการเปรียบเทียบกันระหว่างตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปร ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรความชัดเจนในเป้าหมายของนโยบาย ความพร้อมของทรัพยากร ความซับซ้อนของโครงสร้าง และการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการพบว่า ตัวแปรความพร้อมของทรัพยากรมีอิทธิพลและสามารถอธิบายความมีประสิทธิภาพได้มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ตัวแปรความซับซ้อนของโครงสร้าง ตัวแปรความชัดเจนในเป้าหมายของนโยบาย และตัวแปรการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ ตามลำดับ ส่วนในด้านทิศทางของความสัมพันธ์พบว่า ตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร ได้แก่ ความชัดเจนในเป้าหมายของนโยบาย ความพร้อมของทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของการนำนโยบายการให้บริการแก่ประชาชนไปปฏิบัติ ในขณะที่ความซับซ้อนของโครงสร้าง มีความสัมพันธ์เชิงลบกับประสิทธิผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

กิตติ บุญนาค (2536) ศึกษาเรื่อง การนำนโยบายภาษีมูลค่าเพิ่มไปปฏิบัติ: การศึกษาวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์ในธุรกิจ โรงแรมพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายภาษีมูลค่าเพิ่มดังกล่าวไปปฏิบัตินั้นมี 6 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านเป้าหมายและวัตถุประสงค์

ของนโยบาย ประกอบไปด้วยความชัดเจนของการสื่อความหมายข่าวสารนโยบายด้านเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของ นโยบาย ระดับความเข้าใจเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของนโยบายของบุคคล ผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบโครงการตรงตามเจตนาของนโยบาย ความเข้าใจตรงกันด้านเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ระหว่างงานที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติความสอดคล้อง และ ความสัมพันธ์ของวัตถุประสงค์ แผนงาน โครงการ และกิจกรรม 2) ปัจจัยด้านการกำหนดภารกิจ และการมอบหมายงาน ประกอบด้วย ความชัดเจนของการกำหนดกระบวนการ และขั้นตอนการนำ นโยบายไปปฏิบัติ ความเหมาะสมของการจัดสรรหน้าที่ระหว่างหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ความเพียงพอของการจัดสรรอำนาจ เพื่อเพิ่มความเป็นไปได้ให้กับหน่วยงานฝ่ายปฏิบัติ ความยืดหยุ่นของกระบวนการทำงาน ความสอดคล้องของการปฏิบัติภารกิจของหน่วยงาน กับองค์การภายนอก 3) ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ประกอบไปด้วย สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ เนื้อหาสาระที่ใช้ในการสื่อความหมายของนโยบาย ผลการประชาสัมพันธ์ที่มีต่อการปฏิบัติงาน ความจำเป็นในการปรับปรุงประชาสัมพันธ์ 4) ปัจจัยด้านมาตรการควบคุม ประเมินผล และการกระตุ้นส่งเสริม ประกอบด้วย การกำหนดมาตรการควบคุม ดูแล และประเมินผลการปฏิบัติงาน การใช้การกระตุ้น และการเสริมแรงทางบวก การปรับเปลี่ยนแนวปฏิบัติเพื่อตอบสนองเป้าหมาย และวัตถุประสงค์นโยบาย การให้คำแนะนำ และควบคุมจากส่วนกลางเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม 5) ปัจจัยด้านสมรรถนะของหน่วยปฏิบัติ ประกอบด้วยความพร้อมทางด้านบุคลากรในแง่ของความรู้ ความสามารถ ตลอดจนจำนวนผู้ปฏิบัติที่มากพอ ความพร้อม ทางด้านงบประมาณ เงินทุน และระเบียบข้อบังคับที่มีความเหมาะสม ตลอดจนความพร้อมทางด้านอุปกรณ์และวัสดุต่าง ๆ ที่จะต้องใช้ในการปฏิบัติงาน ฯ 6) ปัจจัยทางการสร้างแรงจูงใจต่อผู้ประกอบการและประชาชน ประกอบด้วยประโยชน์ที่ธุรกิจ และประชาชนจะได้รับจากนโยบาย (การเข้าสู่ระบบ ภาษีมูลค่าเพิ่ม) ความสะดวกในหลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติของนโยบาย (ภาษีมูลค่าเพิ่ม) ความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ถ้าไม่ปฏิบัติตาม

จินตนา แสงพันธุ์ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสำเร็จในการดำเนินงานตามนโยบาย การบริหารจัดการสาธารณสุขมูลฐานภายใต้ระบบงบประมาณแนวใหม่: กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ศึกษาถึงความสำเร็จในการดำเนินงานตามนโยบายตามการบริหารจัดการ สาธารณสุขมูลฐานภายใต้ระบบงบประมาณแนวใหม่ของจังหวัดปัตตานี 2) ศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวกับ ระดับความสำเร็จในการดำเนินงานตามนโยบายการบริหารจัดการงานสาธารณสุขมูลฐานภายใต้ ระบบงบประมาณแนวใหม่ของจังหวัดปัตตานี การศึกษากระทำโดยการสำรวจใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือ ผลการศึกษา พบว่า ความสำเร็จของนโยบายอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อ ความสำเร็จของการดำเนินนโยบาย ได้แก่ ความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของนโยบาย ความชัดเจน

ในแนวทางการปฏิบัติตามนโยบาย การยอมรับปรับเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงาน บทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลในการบริหารจัดการงานสาธารณสุขมูลฐานภายใต้ระบบงบประมาณแนวใหม่ และการได้รับความร่วมมือจากองค์กรชุมชนและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

จุฬารัตน์ โสตะ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการนำนโยบายในการแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคเอดส์แห่งชาติไปสู่การปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่าหน่วยงานที่ดำเนินงานทางด้านการป้องกันโรคเอดส์ทั้ง 4 หน่วยงานมีศักยภาพและมีความพร้อมในการแปลงนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ในระดับต่ำ องค์กรประกอบทางด้านการบริหารจัดการซึ่งเกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบต่อลักษณะองค์การและลักษณะของสมาชิกเป็นองค์กรประกอบที่สำคัญในการอธิบายการแปลงนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ไปสู่การปฏิบัติ สำหรับแนวทางการพัฒนาศักยภาพที่ได้จากการศึกษา ได้แก่ การสร้างทีมงานผู้รับผิดชอบทางด้านเอดส์ระดับอำเภอ เพื่อให้ทุกหน่วยงานได้มีการร่วมกันทำงานในลักษณะเครือข่าย ซึ่งเมื่อดำเนินการไปได้ 6 เดือนแล้ว ได้พบพัฒนาการไปในทางที่ดีขึ้น การตั้งคณะผู้รับผิดชอบด้านเอดส์ในระดับอำเภอ ทำให้เกิดพลังร่วมกันคิดและร่วมกันทำงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบทางด้านเอดส์ในระดับอำเภอ อันเป็นการเพิ่มศักยภาพในการจัดทำโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ของหน่วยงานในระดับอำเภอ หน่วยงานต่าง ๆ ไม่ต้องรอคอยการสั่งการหรือโครงการด้านเอดส์ตามแต่หน่วยงานส่วนกลาง จะกำหนดกรอบมาเหมือนที่เคยเป็นมาในอดีต

ประจักษ์ ผลเรือง (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า กองทุนหมู่บ้านเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่ดำเนินการครอบคลุมทุกหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ประสบปัญหาที่มีสภาพความรุนแรงในระดับปานกลาง ปัญหาที่มีความรุนแรงมากที่สุดตามลำดับได้แก่ ด้านระบบหมู่บ้าน ด้านสมาชิก ด้านระบบสนับสนุนและด้านองค์การบริหาร ปัจจัยที่มีผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านมากที่สุดคือ ระบบองค์การบริหารจัดการ รองลงมา ได้แก่ ระบบสนับสนุน ระบบหมู่บ้าน และระบบสมาชิกตามลำดับ ตัวแบบยุทธศาสตร์การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่สร้างขึ้น และผ่านกระบวนการพัฒนานั้นมี 4 ยุทธวิธีคือ 1) การพัฒนาระบบงานกองทุน 2) การพัฒนาองค์การบริหารกองทุน 3) การกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนามุขบัย และ 4) การเสริมสร้างบรรยากาศการบริหารจัดการกองทุน

ธีรทร วัฒนกุล (2549) ศึกษาเรื่อง การกำหนดนโยบายในการจัดสถาบันประกันเงินฝาก มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์การกำหนดนโยบายและรูปแบบของสถาบันประกันเงินฝากที่ใช้ในประเทศต่าง ๆ 2) วิเคราะห์นโยบายการประกันเงินฝากในประเทศไทย และ 3) เสนอรูปแบบ

ของระบบประกันเงินฝากที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการในการกำหนดนโยบายประกันเงินฝากในต่างประเทศเป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องกับกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะอย่างมีขั้นตอนกล่าวคือ เริ่มจากการกำหนดปัญหา นโยบาย การกำหนดเป็นวาระของชาติ การก่อรูปนโยบาย และการตัดสินใจนโยบาย

เอมอร แสนภูวา (2557) ศึกษาเรื่อง บทบาทกลุ่มกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดศรีสะเกษ ในงานพัฒนาชุมชน ผลการศึกษาพบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีส่วนร่วมในงานพัฒนาชุมชน คือ เป็นการส่งเสริมอาชีพในชุมชน เสริมสร้างรายได้ให้ครอบครัว ทำให้สตรีรู้บทบาทของตนมากขึ้นอีกทั้งรู้จักการเสียสละและสามัคคี เข้าร่วมและมีบทบาทในงานพัฒนาชุมชนมากยิ่งขึ้น ปัญหากลุ่มกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ สมาชิกขาดความรู้ในการเขียนโครงการ มีความรู้สึกว่างบประมาณที่ให้ไปเป็นเงินได้เปล่าและมีน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ไม่มีค่าตอบแทนให้กับคณะกรรมการและยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน การพิจารณาโครงการมีความล่าช้าและขั้นตอนมากเกินไป การรวมกลุ่มทำกิจกรรมมักเกิดปัญหาความคิดเห็นไม่ตรงกันสมาชิกกลุ่มมีความซ้ำซ้อนกับกลุ่มอื่น ผู้แทนกลุ่มขาดการประชาสัมพันธ์และการประสานงานให้สมาชิกรับทราบข้อมูลข่าวสาร ฝึกอบรมให้คณะกรรมการและสมาชิกเพื่อเสริมสร้างความรู้การเขียนโครงการและรับรู้ถึงระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพิ่มบุคลากรทำงานในระดับจังหวัด โอนงบประมาณให้ระดับตำบลบริหารจัดการเอง

ณัฐฐนพิน พิมพ์โพธิ์ (2557) การศึกษาการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาบทบาทสตรี ตำบลนาจะหลวย อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานตามโครงการพัฒนาบทบาทสตรี ด้านบุคลากร การคัดเลือกคณะกรรมการบริหารกองทุน ฯ มีความเหมาะสมและมีความโปร่งใส เนื่องจากดำเนินการคัดเลือกเป็นไปตามระเบียบที่กำหนดไว้ ด้านงบประมาณ การบริหารงบประมาณของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีความเป็นธรรม โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ เนื่องจากมีการจัดทำบัญชีที่ถูกต้องครบถ้วนตามระเบียบกำหนด และเป็นปัจจุบัน มีหน่วยตรวจสอบจากภายนอก ด้านวัสดุอุปกรณ์ ในการดำเนินงานของกองทุน มีไม่เพียงพอต่อการใช้งานและไม่มีสำนักงานที่ตั้งของกองทุนที่เป็นสัดส่วน เนื่องจากขาดงบประมาณในการจัดหา ด้านบริหารจัดการมีการจัดทำระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจน โดยได้จัดทำตามระเบียบส่วนกลางที่กำหนดไว้ แต่ระเบียบ ข้อบังคับไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของแต่ละชุมชน มีการจัดทำบัญชีถูกต้องตามที่ระเบียบกำหนดไว้

วารานา โปธิรักษ์ (2557) พฤติกรรมผู้นำสตรีที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ผลการศึกษาพบว่า ในด้านพฤติกรรมผู้นำสตรีที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีพบว่า พฤติกรรมผู้นำต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และความเข้าใจในกฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี มีการวางแผนการปฏิบัติงาน การหาแนวทางแก้ไขปัญหา การควบคุมและการติดตามตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน นอกจากนี้สิ่งที่สำคัญในการบริหารงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีใจรักและมีจิตอาสาอย่างแรงกล้า เนื่องด้วยการทำงานในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจะไม่ได้รับเงินตอบแทนแต่ต้องสรรหาเพื่อมาบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ในกรณีที่ไต่ถามประมาณค่าเช่าหรือไม่มีงบประมาณและในด้านการบริหารงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีพบว่า ได้มีการปฏิบัติงานตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ตั้งแต่การแต่งตั้งคณะกรรมการขั้นตอนการบริหารงาน การติดตามและตรวจสอบผลการดำเนินงานและที่สำคัญคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี มีความเสียสละในการปฏิบัติหน้าที่ของตน จึงทำให้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีสามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอย่างครบถ้วน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์กรสตรี และการพัฒนาสตรีในท้องถิ่น มีดังต่อไปนี้

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2531) การศึกษารูปแบบของการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาสตรีจังหวัด (กพสจ.) ซึ่งสรุปได้ว่า กพสจ. ควรเป็นองค์กรที่มีบทบาทฐานะเป็นที่ปรึกษาและมีลักษณะโครงสร้างเป็นแบบคณะกรรมการประจำเฉพาะกิจที่มีบทบาทในการเสนอข้อมูลต่าง ๆ การเสนอแนวนโยบายการพัฒนาสตรีของจังหวัด การประสานแผน การสนับสนุนองค์กร และได้สรุปว่า ภาครัฐ คือ ปัจจัยสำคัญต่อความเข้มแข็งของ กพสจ. นอกจากนี้ กรมการพัฒนาชุมชนต้องเน้นหนักในการสร้างความเข้าใจในงานพัฒนาสตรีให้แก่เจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด เพราะมีส่วนผลักดันอย่างมากต่อประสิทธิภาพของ กพสจ. ในขณะเดียวกันต้องสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่แก่ กพสจ. เพื่อให้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนยิ่งขึ้น จึงจะมีผลสำเร็จในการจัดตั้งองค์กร

นาถเจสียว ยงนันท์วัฒนา (2531) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบลพบว่า กพสต. ที่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่จะทำให้มีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของ กพสต. การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่น การได้รับข่าวสารจากภายนอก ประกอบกับการคาดหวังผลประโยชน์จากการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่จะทำให้ กพสต. ปฏิบัติหน้าที่ได้ดี ปัญหาที่ประสบ คือ กพสต. ส่วนใหญ่ยังไม่มีโอกาสเข้าร่วมประชุม

สภาตำบล เจ้าหน้าที่ให้การสนับสนุนไม่มากเท่าที่ควร และการดำเนินงานขององค์กรสตรียังไม่เป็นที่แพร่หลายในหน่วยราชการอื่น ๆ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ต้องให้การสนับสนุนแก่ กพสต. เช่น การจัดการประชุมเพื่อให้คำแนะนำในการปฏิบัติหน้าที่ ให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และต้องติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของ กพสต. เพื่อทราบความก้าวหน้าหรือปัญหาอุปสรรคที่ต้องพยายามแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐบาลและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานพัฒนาสตรี เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานของ กพสต. ให้เข้มแข็งขึ้น

รัตนา จันทาว์ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทสตรีกับการจัดสวัสดิการชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนชนบท อ. กุมวาปี จ. อุตรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า สตรีมีบทบาทเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ บทบาทสตรีด้านสุขภาพอนามัย เศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ การเมืองการปกครอง การเป็นสื่อบุคคล การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และบทบาทด้านศาสนา และวัฒนธรรม โดยสมาชิกในชุมชนเห็นว่า สตรีมีบทบาทในการจัดสวัสดิการด้านอนามัยสูงสุด และสตรียังมีส่วนร่วมกับการจัดสวัสดิการชุมชน โดยมีการรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพเสริม ซึ่งอาชีพเสริมที่นิยมทำมากที่สุด คือ การรวมกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า การแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร กลุ่มทำดอกไม้ กลุ่มเพาะเห็ด และอื่น ๆ ตามลำดับ

วรากร บัวหอม (2552) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทสตรีในการบริหารท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทสตรีในการบริหารท้องถิ่น สตรีมีบทบาทในด้านต่าง ๆ คือ การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ สตรีได้มีส่วนร่วมและการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในท้องถิ่น

ประธาน คงเรืองราช (2551) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทสตรีในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโนนอุดม อ. เมืองยาง จ. นครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมสตรีมีบทบาทน้อยในการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีบทบาทในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารมากที่สุด รองลงมาคือการค้าด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดลอม ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและยาเสพติด และยังพบว่าเมื่อเป็นรายด้าน สตรีมีบทบาทน้อยในด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม การกีฬา และนันทนาการ ซึ่งสตรีมีบทบาทมากในด้านการสาธารณสุข และสิ่งแวดลอมและบทบาทในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

นุจรี เกตุปราชญ์ (2544) ได้ศึกษาบทบาทของประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีจังหวัดทั่วประเทศในการพัฒนาสตรีระดับจังหวัด ผลการศึกษาพบว่า ประธาน กพสจ. กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ระดับปานกลาง การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการศึกษาปัญหา ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการให้ความรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม

กลุ่ม และด้านการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า ส่วนใหญ่ดำเนินงานตามบทบาท 5 ด้านอยู่ในระดับเป็นที่น่าพอใจและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน คือ การขาดงบประมาณ ขาดตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ กลุ่มสตรีมีความรู้ที่น้อยและขาดการส่งเสริมความรู้ทักษะในด้านต่าง ๆ ข้อเสนอแนะ คือ ให้นำหน่วยงานระดับชาติด้านการพัฒนาสตรี ควรส่งเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรในระดับท้องถิ่น ในการกำหนดนโยบาย การแก้ไขปัญหาสตรีและปฏิบัติตามนโยบายให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย โดยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มสตรีรากหญ้า และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาสตรีกับทุกองค์กรที่เกี่ยวข้อง เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานของ กพสศ. ให้เข้มแข็งขึ้น และเผยแพร่งานพัฒนาสตรีให้เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานต่าง ๆ

ณัชฎา อินทสุวรรณ (2545) ศึกษาการศึกษาขีดความสามารถของสตรีในการพัฒนาตนเองและชุมชนของจังหวัดชุมพร วัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ ศึกษาขีดความสามารถของสตรีในการพัฒนาตนเองและชุมชน ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับขีดความสามารถของสตรีในการพัฒนาตนเองและชุมชนด้านการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ ความสามารถทางการบริหาร ภาวะความเป็นผู้นำ และการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สตรีที่เป็นกรรมการบริหารกลุ่มอาชีพสตรีในจังหวัดชุมพร ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน จำนวน 185 คน โดยการใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าระดับเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับขีดความสามารถของสตรีในการพัฒนาตนเองและชุมชน โดยใช้ค่าเฉลี่ยสถิติไคสแควร์และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า สตรีที่เป็นกรรมการบริหารกลุ่มอาชีพสตรีมีขีดความสามารถในการพัฒนาตนเองและชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า ด้านความสามารถทางการบริหารและภาวะความเป็นผู้นำ มีขีดความสามารถอยู่ในระดับสูง ในขณะที่ความสามารถด้านการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ และด้านการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน มีขีดความสามารถอยู่ในระดับปานกลาง

งานวิจัยต่างประเทศเกี่ยวกับสตรีและแหล่งสินเชื่อต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

Safietou (2011, pp. 112-115) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสตรีในประเทศเซเนกัล กรณีศึกษาสินเชื่อเพื่อผู้ยากไร้และความอยู่ดีกินดีในครัวเรือนซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิงปริมาณเชิงคุณภาพ การสำรวจ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การใช้ Focus group และการวิเคราะห์เอกสาร ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่สตรีจะกู้ยืมเงินจากกองทุน ไมโครเครดิตเพื่อนำไปใช้จ่ายในครัวเรือนและนำไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือธุรกิจ สำหรับการศึกษาด้านผลกระทบของสินเชื่อ ไมโครเครดิตพบว่า

มีสตรีหลายคนที่ได้รับประโยชน์จากการกู้เงินไปใช้ลงทุนประกอบอาชีพอย่างเนื่อง แต่ก็มีสตรีหลาย ๆ คนที่ไม่สามารถนำเงินมาชำระได้ตรงตามเวลาหรือชำระเงินช้ากว่าเวลาที่กำหนด และยังพบว่า สิ้นเชื่อไม่โคเรคริตยังทำให้ครัวเรือนของสตรีมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เช่น มีโภชนาการ สุขภาพ และการศึกษาของบุตรดีขึ้น ซึ่งมีนัยสำคัญกับทุนทางสังคม เช่น คู่สมรส ระดับการศึกษา การฝึกอบรม ประสบการณ์การทำธุรกิจและการมีเครือข่ายทางสังคม

Erin (2009, pp. 78-81) ได้ศึกษาเรื่อง ไมโครเครดิต กรณีศึกษา กองทุนสินเชื่อชุมชน Saint John และ PARO กลุ่มวิสาหกิจสตรี ซึ่งเป็นการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกองทุนสินเชื่อชุมชน Saint John และ PARO กลุ่มวิสาหกิจสตรี ใช้วิธีการสัมภาษณ์กับเจ้าหน้าที่และกลุ่มผู้เข้ามากู้ยืม ทั้งสองแห่ง ผลการศึกษาพบว่า สิ้นเชื่อทั้ง 2 แห่งมีวัตถุประสงค์หลักให้บริการกู้ยืมเงินแก่สมาชิกนำไปใช้ประกอบอาชีพหรือพัฒนาอาชีพในเวลาที่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจหรือปัญหาเศรษฐกิจ ทั้งนี้ สิ้นเชื่อทั้ง 2 แห่ง สมาชิกมักจะกู้เงินเพื่อแก้ไขความยากจนนำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ ซึ่งทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้กู้ยืมดีขึ้น โดยเฉพาะสิ้นเชื่อเพื่อสตรี ในกลุ่มวิสาหกิจสตรี PARO นั้น กลุ่มที่เป็นสมาชิกสะท้อนว่ากองทุนนี้ส่งผลทางบวกต่อวิถีชีวิตของพวกเธอในด้านที่ช่วยบรรเทาความยากจนได้

Defillipis (2000, pp. 67-72) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชนิดของกองทุนประเภทต่าง ๆ โดยได้แยกทุนเป็น 3 ชนิด คือ 1) ทุนทางวัฒนธรรม ได้แก่ องค์กรความรู้ ทักษะ การศึกษา ความรู้ ชื่อเสียง 2) ทุนทางสัญลักษณ์ ได้แก่ บารมีชื่อเสียง และ 3) ทุนทางเศรษฐกิจ ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางสัญลักษณ์ทำให้ได้มาซึ่งทุนทางเศรษฐกิจซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการเตรียมการสร้างความสำเร็จให้กับเงินอุดหนุนจากภาครัฐ

Esho (1998, p. 45) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของเครดิตยูเนียน ใน New South Wales ประเทศออสเตรเลีย พบว่า ประสิทธิภาพมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอายุของเครดิตยูเนียน ขนาดของเงินฝากโดยเฉลี่ย การค้างชำระเงินกู้เล็กน้อย อัตราดอกเบี้ยต่ำ และการไหลเวียนของทรัพย์สิน โดยส่วนใหญ่ผู้กู้เป็นสตรีต้องการเข้าถึงสิ้นเชื่อที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำ ไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ ค้ำประกัน เพื่อนำเงินไปประกอบอาชีพและพัฒนาอาชีพ ทำให้ความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัว มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ภายในเครดิตยูเนียนมีการครอบงำผู้เป็นเจ้าของ จนทำให้ปัญหาต่าง ๆ ในเครดิตยูเนียนเพิ่มขึ้น บางครั้งอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้กู้ได้ ดังนั้นการทำอุตสาหกรรมของเครดิตยูเนียนจึงมีลักษณะไม่กระจายความเป็นธรรมตามเจตนารมณ์ในการก่อตั้งและการร่วมช่วยช่วยกันระหว่างกลุ่มผู้เป็นเจ้าของ

Sidney, Syed, and Shamsul (1998, p. 87) บทความชิ้นนี้เป็นการศึกษาในประเทศบังคลาเทศ ในเขตชนบทที่มีแหล่งสินเชื่อสำหรับคนจน โดยเฉพาะในกลุ่มสตรีหรือเรียกว่า Microcredit หรือแหล่งสินเชื่อสำหรับคนจนซึ่งสตรียากจนสามารถเข้าถึงได้เพราะไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างความรุนแรงของผู้ชายกับสตรีในครอบครัวของสตรีที่พึ่งพาทางเศรษฐกิจและสังคมกับผู้ชาย บทความนี้แสดงให้เห็นว่า Microcredit มีประโยชน์ต่อกลุ่มสตรี เมื่อสตรีเข้าถึง Microcredit จะส่งผลให้สตรีไม่ต้องพึ่งพาทางเศรษฐกิจกับผู้ชายดังเช่นในอดีตที่ผ่านมาเป็นการทำให้สตรีเข้าถึงแหล่งทรัพยากรมากขึ้น โดยการวางทรัพยากรไปอยู่ในมือของผู้หญิง การเข้าถึง Microcredit อาจทำให้รุนแรงความรุนแรงดังกล่าวลดลงได้ ถือว่าเป็นสิ่งที่ทำทลายบรรทัดฐานทางเพศในอดีตซึ่งสามารถลดความเสี่ยงของผู้ชายในการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงได้ เพราะผู้หญิงได้รับการเสริมสร้างบทบาททางเศรษฐกิจมากขึ้น

จากงานวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า ส่วนใหญ่งานวิจัยจะเป็นการศึกษาในประเด็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและการประเมินประสิทธิผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลดังกล่าว สำหรับรูปแบบวิจัยและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยสำรวจและใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ มีบางงานวิจัยที่ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยแบบผสมซึ่งใช้เครื่องมือ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกและการวิจัยเอกสาร นอกจากนี้งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่ศึกษานโยบายไปปฏิบัติโดยมุ่งการศึกษาแบบแนวทางระบุปัจจัยอะไรที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบทบาทสตรี ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจว่าสตรีมีบทบาทต่อการพัฒนาท้องถิ่นในด้านใดบ้าง ทั้งด้านสังคมวัฒนธรรม การเมือง สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ ทั้งนี้ การวิจัยเรื่อง นโยบาย และการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผู้วิจัยต้องการศึกษาในแบบผสมผสานทั้งระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ ตั้งแต่การศึกษาการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ซึ่งเป็นการศึกษากระบวนการเกิดขึ้นของนโยบาย การบริหารนโยบายไปปฏิบัติเป็นอย่างไร และผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจะนำผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งงานวิจัยด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ และการพัฒนาสตรีมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษานโยบายและการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่องนโยบายและการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix method research) โดยการศึกษาทั้งระเบียบวิธีวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative research) และระเบียบวิธีวิจัย เชิงปริมาณ (Quantitative research) มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เพื่อศึกษาการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และเพื่อศึกษาผลการดำเนินการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยมีขั้นตอนในการวิจัยดังต่อไปนี้

การออกแบบการวิจัย

การวิจัยระยะที่ 1 ศึกษาการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสารต่างๆ และการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับที่มาและความสำคัญของนโยบายสาระ การกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบาย การอนุมัติ และประกาศใช้นโยบาย และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยระยะที่ 2 ศึกษาการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาภาคสนามในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้แก่ ได้แก่ จังหวัดจังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร อุดรธานี หนองคาย หนองบัวลำภู บึงกาฬ และเลย ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์ ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมในเรื่องการวางแผน การจัดองค์กร การนำ การควบคุม บุคลากร งบประมาณ การจัดการ ความพร้อมด้านสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้

การวิจัยระยะที่ 3 ศึกษาผลการดำเนินการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ศึกษาผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี

พื้นที่ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากข้อมูลเอกสารว่าภูมิภาคต่าง ๆ ในประเทศไทยมีพื้นที่ใดที่มีลักษณะเฉพาะ และมีความโดดเด่นในด้านปัญหาหนี้สินของสตรี อัตราการกู้เงินจากกองทุนจำนวนสมาชิก จำนวนการจัดกิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จึงพบว่าจากผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2557 ซึ่งเป็นการสำรวจข้อมูลทั่วประเทศไทย มีข้อค้นพบที่สำคัญ คือ พื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดทั้งหมด 20 กองทุน เป็นพื้นที่ที่สตรีประสบปัญหาในเรื่องหนี้สินมากที่สุดในประเทศไทย มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตสูงกว่าทุกภูมิภาค และที่สำคัญมีการจัดทำโครงการกิจกรรมจากงบประมาณกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมากที่สุด รวมทั้งมีการกู้เงินเพื่อจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ สูงสุดในประเทศไทย เนื่องจากผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพเป็นหลัก ซึ่งใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บข้อมูล จึงไม่สามารถศึกษากองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ทั้งหมด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประกอบไปด้วย จังหวัดสกลนคร นครพนม อุดรธานี หนองคาย หนองบัวลำภู มุกดาหาร เลย บึงกาฬ ผู้วิจัยจึงเลือกพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่หลักในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ซึ่งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นกองทุนที่เริ่มดำเนินการได้ยังไม่ยาวนานนัก จำเป็นต้องแสวงหาแหล่งข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งจากข้อมูลเอกสาร ข้อมูลสารสนเทศ ข้อมูลภาคสนาม การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ เพื่อให้ได้แหล่งข้อมูลที่สมบูรณ์ถูกต้องมากที่สุด จึงกำหนดให้มีแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วยการศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) และแหล่งข้อมูลอื่น ๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคสนาม โดยการจดบันทึก การสังเกต การสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การพูดคุย จากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเกี่ยวข้องกับการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี
2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

ทางวิชาการต่าง ๆ เช่น บทความ หนังสือ รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ คู่มือกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จังหวัด ตำบล แผ่นพับข้อมูลที่ทางกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทำออกเผยแพร่และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยค้นคว้าจากห้องสมุดและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ทั้งนี้แหล่งข้อมูลทุติยภูมิได้มาจาก

2.1 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ (สภพส.)

2.2 สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด

2.3 สถาบันการศึกษา ส่วนราชการ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. แหล่งข้อมูลอื่น ๆ เช่น ข้อมูลสารสนเทศ เว็บไซต์ <http://www.womenfund.in.th/> คลังถ่ายรูป เทปบันทึกเสียง สมุดจดบันทึกถ้อยคำ ประเด็นการสนทนา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม เพื่อความชัดเจนในการสรุปข้อมูล หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้การสัมภาษณ์ การสังเกตและแบบสอบถามเป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ การสัมภาษณ์และการสังเกต กล่าวคือ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview หรือ SSI) ในการสัมภาษณ์ผู้รู้หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นรายบุคคลกับผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล และสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) โดยใช้คำถามปลายเปิดในการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังกล่าวซึ่งมีแนวทางการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ในขณะที่ศึกษาผู้วิจัยได้ปรับแนวทางการสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม และตรงกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยการสัมภาษณ์ครั้งนี้ได้กำหนดแนวคำถามทั้งแบบมีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้างผสมผสานกันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากที่สุด และเพื่อให้การสัมภาษณ์นั้น ไม่เป็นทางการมากเกินไปจนทำให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรู้สึกไม่สะดวกใจในการให้ข้อมูล อย่างไรก็ตามเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการสัมภาษณ์ให้เป็นไปตามกรอบแนวคิดของการวิจัย ซึ่งแนวทางการสัมภาษณ์ที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลมีทั้งหมด 2 ชุด ดังนี้

แนวทางการสัมภาษณ์ชุดที่ 1 แนวทางการสัมภาษณ์ชุดนี้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ข้อมูลการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ซึ่งได้กำหนด ประเด็นที่ศึกษาไว้ดังนี้

1. ที่มาของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี
2. วัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี
3. การอนุมัติและประกาศใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี
4. องค์กรที่เกี่ยวข้องกับนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

แนวทางสัมภาษณ์ชุดที่ 2 แนวทางการสัมภาษณ์ชุดนี้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูล การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่งได้กำหนดประเด็นที่ศึกษาไว้ดังนี้

1. การวางแผนในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด
2. การจัดโครงสร้างองค์กรกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด
3. การนำหรือการสั่งการในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด
4. การควบคุมและการติดตามภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด
5. การบริหารบุคลากรในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด
6. การบริหารงบประมาณในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด
7. การจัดการภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด
8. ความพอเพียงด้านสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ภายในกองทุนพัฒนา

บทบาทสตรีจังหวัด

การสังเกต ผู้วิจัยใช้การสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยผู้วิจัย ใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม สังเกตสภาพที่ตั้งของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีซึ่งเป็นสถานที่ ปฏิบัติงาน รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในกองทุน ไม่ว่าจะเป็น โต๊ะ เก้าอี้ คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์สำนักงานต่าง ๆ เครื่องอำนวยความสะดวก รวมทั้งการให้บริการของเจ้าหน้าที่ประจำ กองทุนแก่ผู้มารับบริการทั้งสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีและผู้มาใช้บริการทั่วไป นอกจากนี้ ยังสังเกตเกี่ยวกับกระดานข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมภายในกองทุน พัฒนาบทบาทสตรี แผนผังการบริหาร แผนผังโครงสร้างอำนาจหน้าที่ เพื่อสื่อให้สมาชิกกองทุน พัฒนาบทบาทสตรีได้ทราบ เป็นต้น ทั้งนี้ การสังเกตจากสถานการณ์ หรือปรากฏการณ์จริง หรือ บรรยากาศสถานที่ทำงานจริงนั้นมีประโยชน์อย่างมาก เพราะทำให้ได้พบเห็นข้อมูลที่เป็นรูปธรรม ที่ชัดเจนมาเพื่อใช้สนับสนุนหรือยืนยันข้อมูลด้านอื่น ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ซึ่งข้อมูล จากการสังเกตการณ์นี้เมื่อนำมาผนวกกับข้อมูลที่ได้รวบรวมมาจากส่วนอื่น ๆ ย่อมทำให้

การวิเคราะห์และอภิปรายผลมีความสมบูรณ์มากขึ้น

2. เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม แบบสอบถาม ผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ส่วนหนึ่งสร้างขึ้นจากการศึกษาจากการศึกษา ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีปฏิบัติในเขต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนและการศึกษาจากเอกสารการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี แล้วผู้วิจัยนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี รวมทั้งปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ซึ่งผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามไปใช้สอบถามความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต่อผลการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยแบบสอบถามแบ่งออกไป 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยข้อคำถาม 11 ข้อ ให้เลือกตอบหรือเติมข้อความลงในช่องว่างเกี่ยวกับ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน การเป็นหนี้สินก่อนกู้เงินกองทุน การเข้าเป็นสมาชิก ประเภทสมาชิก วัตถุประสงค์การกู้เงิน และการส่งผลต่อเศรษฐกิจในครอบครัว

ส่วนที่ 2 ผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เป็นข้อคำถามให้เลือกตอบ ประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามระดับความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี ซึ่งมี เกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูล คำตอบที่กำหนดไว้แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยประยุกต์มาตรวจวัดความคิดเห็นแบบ ไลเคิร์ต สเกล (Likert scale) (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550) มาใช้เป็นเกณฑ์การให้คะแนนต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในการดำเนินงานแต่ละด้านดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	กำหนดระดับคะแนน 5
เห็นด้วยมาก	กำหนดระดับคะแนน 4
เห็นด้วยปานกลาง	กำหนดระดับคะแนน 3
เห็นด้วยน้อย	กำหนดระดับคะแนน 2
เห็นด้วยน้อยที่สุด	กำหนดระดับคะแนน 1

สำหรับการแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์สำหรับวัดระดับความเห็น โดยเอาค่าเฉลี่ย (Mean) เป็นตัวชี้วัด โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนไว้ 5 ระดับ มีค่าสูงสุดเป็น 5 และค่าต่ำสุดเป็น 1 ความกว้างของแต่ละช่วง = 0.80 (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550)

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมน้อย
 คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมน้อยที่สุด
 ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหา เป็นข้อคำถามปลายเปิดให้เติม
 ข้อความลงในช่องว่าง

การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

1. การตรวจสอบเครื่องมือในการศึกษาเชิงคุณภาพ เนื่องจากใช้แนวทางการสัมภาษณ์
 เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

ภายหลังจากนำแบบสอบถามให้คณะกรรมการที่ปรึกษาคุณวุฒิบัณฑิต ตรวจสอบ แก้ไข
 และนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำ ผู้วิจัยจึงแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญตรวจ 5 ท่าน ได้แก่

1.1 รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ เดียววิเศษ รองคณบดีบัณฑิตศึกษา

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

1.2 รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ บุญวิเศษ ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธศาสตร์และความมั่นคง คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

1.3 รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง อาจารย์ประจำภาควิชาการปกครอง

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉลาด จักรพิมพ์ รักษาการแทนผู้ช่วยอธิการบดี

ฝ่ายประชาสัมพันธ์และวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ

จังหวัดสกลนคร

1.5 ดร.ณัฐภัทร ธีรารักษ์กุล อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

สุราษฎร์ธานี

ตรวจสอบแนวทางการสัมภาษณ์ ในด้านความถูกต้องของเนื้อหา ภาษา และโครงสร้าง
 ของข้อคำถาม เพื่อให้สามารถเข้าใจโดยง่ายและสามารถนำไปสัมภาษณ์ได้ตรงตามวัตถุประสงค์
 นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้วิธีการปรับแบบสัมภาษณ์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
 เช่น อาจปรับเนื้อหา ภาษา หรือข้อคำถามให้มีความเหมาะสมมากขึ้น หลังจากนั้นได้นำข้อเสนอแนะ
 จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแนวทางการสัมภาษณ์ให้มีความถูกต้องและเหมาะสมก่อนนำไปใช้
 เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2. การตรวจสอบเครื่องมือในการศึกษาเชิงปริมาณ สำหรับการตรวจสอบเครื่องมือ

เชิงปริมาณซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบเครื่องมือครั้งนี้

2.1 ความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับร่างที่ได้จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไปให้กรรมการที่ปรึกษาคุณวุฒิพิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Wording) และให้มีความถูกต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ความถูกต้องตามระเบียบวิธีวิจัย เมื่อกรรมการที่ปรึกษาคุณวุฒิได้ตรวจสอบแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยได้นำปรับปรุงและแก้ไขเพื่อให้เกิดความเข้าใจแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม และสามารถใช้ศึกษาวิจัยได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ศึกษา หลังจากนั้นจึงนำแบบสอบถามหาค่า IOC (Index of item-objective congruence) หรือวิธีการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

จากนั้น ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขและผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการที่ปรึกษาคุณวุฒิไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง แก้ไข เพื่อให้แบบสอบถามถูกต้อง ตามเนื้อหา และเพื่อความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนิยามตัวแปร โดยการหาค่าดัชนีสอดคล้อง (Item Objective Congruence Index หรือ IOC) สำหรับการหาค่า IOC นั้น เกิดจากการนำเอาคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่าน มารวมกันแล้วหารด้วยจำนวนผู้เชี่ยวชาญ ในที่นี้คือ หารด้วย 5 ซึ่ง ค่า IOC ในแต่ละข้อคำถามต้องมีค่าคะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถึงจะนำไปใช้ได้ ทั้งนี้ หากข้อคำถามมีค่า IOC ไม่ถึง 0.5 ผู้วิจัยต้องนำไปแก้ไขปรับปรุงใหม่ ตามคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญต่อไป

2.2 การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ภายหลังจากการปรับแก้แบบสอบถามต้องนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบความเชื่อมั่น โดยการนำแบบสอบถามไปทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นกลุ่มสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ซึ่งเป็นกลุ่มสตรีที่เป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนทั้ง 8 จังหวัด จำนวน 30 ราย คำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's alpha) ได้ค่า $\alpha = 0.87$ ซึ่งสามารถนำแบบสอบถามไปใช้ในการศึกษาได้

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงสมบูรณ์ แล้วไปเก็บข้อมูลกับสมาชิกกลุ่มกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต่อไป

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับบริหารงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่งมีทั้งหมด 8 กองทุน ได้แก่ คณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล นักพัฒนาชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้มีส่วนรับผิดชอบ กำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั้งในระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับตำบล ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนทั้งหมด 8 จังหวัด จำนวน 37 คน ประกอบด้วย

1.1.1 คณะกรรมการบริหารกองทุนสตรีแห่งชาติ จำนวน 1 คน โดยใช้เกณฑ์การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

1.1.2 ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดหรือรองประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด จังหวัดละ 1 คน รวมเป็น 8 คน โดยใช้เกณฑ์การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

1.1.3 ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล จังหวัดละ 2 คน รวมเป็น 16 โดยใช้เกณฑ์การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

1.1.4 เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานพัฒนาชุมชนจังหวัดหรืออำเภอที่มีตำแหน่งเป็นกรรมการและเลขานุการ จำนวน 12 คน โดยใช้เกณฑ์การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

1.2 กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ตัวแทนหรือผู้รู้ (Key informants) ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี สมาชิกผู้ได้รับเงินกู้แล้วจำนวน 7 คน หนึ่งกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 2 กลุ่ม จะเป็นผู้ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ไปปฏิบัติและผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ตลอดจนการให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อมูลที่เป็นประโยชน์อื่น ๆ

2. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณ ได้แก่ สตรีที่เป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาสตรีในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร อุดรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย เลย บึงกาฬ โดยเป็นสมาชิกที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ที่	จังหวัด	จำนวนสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี
1	นครพนม	141,758
2	มุกดาหาร	73,181
3	เลย	200,687
4	สกลนคร	179,337
5	หนองคาย	87,774
6	หนองบัวลำภู	88,555
7	อุดรธานี	226,773
8	บึงกาฬ	69,449
รวม		1,067,514

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลาย กระจายครอบคลุมในทุกพื้นที่การวิจัย ผู้วิจัยจึงเลือกทุกจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคอีสานตอนบนเป็นเป้าหมายการศึกษาวิจัย สำหรับวิธีการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นสตรีทั้งหมด และในแต่ละจังหวัดมีจำนวนสมาชิกที่ขึ้นทะเบียนเรียบร้อยแล้วจำนวน 1,067,514 คน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้สูตรการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบทราบจำนวนประชากรโดยกำหนดความเชื่อมั่นที่ 95% ความคลาดเคลื่อนที่ $\pm 5\%$ ของ Taro Yamane ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 399.85 หรือ 400 ราย (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

$$n = 399.85 \text{ หรือ } 400 \text{ ราย}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากรที่ใช้ในการวิจัย

e = ความคลาดเคลื่อนที่ $\pm 5\%$ หรือ 0.05

การเลือกกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำนวน 400 ราย จากการเปิดตารางของ ทาโรยามาน และทำการกำหนดสัดส่วนโดยเทียบบัญญัติไตรยางค์ของกลุ่ม

ตัวอย่างสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนกลุ่มประชากรและกลุ่มเป้าหมายแยกเป็นรายจังหวัด

ที่	จังหวัด	จำนวนสมาชิกกองทุนพัฒนา บทบาทสตรี	สัดส่วน	กลุ่มตัวอย่าง (ราย)
1	นครพนม	141,758	13.3	53
2	มุกดาหาร	73,181	6.9	27
3	เลย	200,687	18.8	75
4	สกลนคร	179,337	16.8	67
5	หนองคาย	87,774	8.2	33
6	หนองบัวลำภู	88,555	8.3	33
7	อุดรธานี	226,773	21.2	85
8	บึงกาฬ	69,449	6.5	26
	รวม	1,067,514	100	400

เนื่องจากงานวิจัยเช่นนี้ มีกลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีซึ่งเป็นกลุ่มสตรีทั้งหมด เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความคล้ายคลึงกัน และที่สำคัญต้องรวมกลุ่มในการกู้เงินจากกองทุน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงมีความรู้จกกันเป็นอย่างดี ในการเก็บตัวอย่างจากกลุ่มสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ผู้วิจัยจะดำเนินการในการสุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูลจากสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยจะเข้าไปเก็บในวันที่มีการนัดหมายมารวมตัวกันจัดกิจกรรมของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ซึ่งเป็นวันที่สมาชิกมารวมตัวกัน จากกลุ่มตัวอย่างของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจากตารางข้างบนจำนวน 400 คน ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลในลักษณะเช่นนี้จนได้ข้อมูลตัวอย่างครบตามจำนวนที่ต้องการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลถึงประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 8 จังหวัด เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้ง

นัดเวลาที่จะเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ติดต่อผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) ที่เป็นคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล เจ้าหน้าที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในระดับจังหวัด ได้แก่ นักพัฒนาชุมชน ทั้งในระดับตำบล และระดับอำเภอ รวมทั้งสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยนัดหมายล่วงหน้าในการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีลำดับขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิในการวิจัยระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพนั้น ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตั้งแต่การติดต่อ ประสานงาน ขอความอนุเคราะห์ดำเนินการสัมภาษณ์ โดยประสานงานขอความร่วมมือทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ ตามวันเวลาที่นัดหมาย ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ คณะกรรมการบริหารกองทุนสตรีแห่งชาติ ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาสตรีจังหวัด รองประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ประธานกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีและนักพัฒนาชุมชนที่เป็นเจ้าหน้าที่ประสานงานประจำกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทั้งนี้ด้วยเวลาที่จำกัด ดังนั้นผู้วิจัยอาจจัดผู้ช่วยวิจัยไปช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งใช้เครื่องมืออื่น ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น เครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกภาพ เครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ เข้ามาใช้เก็บข้อมูลด้วยเพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีกลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 จังหวัดรวมเป็น 400 คน โดยในวันที่เข้าไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจะเลือกวันที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจัดประชุมชี้แจงหรือจัดดำเนินการต่าง ๆ ทั้งนี้วันที่เข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะขอเข้าไปชี้แจงรายละเอียดของโครงการวิจัยและให้ผู้ช่วยวิจัยแจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างและเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามมาสรุปผลวิเคราะห์

นอกจากนี้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ประเภทองค์ความรู้แนวคิด ผลงานการวิจัย สรุปผลการศึกษา ผลการวิเคราะห์ รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานโยบายและการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ผู้วิจัยได้แสวงหา/เก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องทุกระยะ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการวิจัย เพื่อนำสารสนเทศทางวิชาการที่ได้มาทบทวน ปรับปรุงพัฒนาแนวคิด องค์ความรู้

ต่าง ๆ ที่ได้สังเคราะห์มาแล้วในช่วงแรก และนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการเสริมสร้างกระบวนการวิจัยให้สมบูรณ์ ถูกต้องและทันต่อเหตุการณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เมื่อเก็บข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสัมภาษณ์ในแต่ละวันแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมาจัดระบบให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย กล่าวคือ การวิเคราะห์ข้อมูลในวัตถุประสงค์การก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และวัตถุประสงค์การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยการตีความจากการข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตเมื่อเก็บรวบรวมเสร็จสิ้นแล้วผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาจัดบันทึกแล้วจึงทำการตีความข้อมูลดังกล่าวเพื่อสร้างข้อสรุปผลเป็นประเด็นต่าง ๆ และนำไปอภิปรายผลตามกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ตั้งไว้พร้อมข้อเสนอแนะต่อไป นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้จัดระบบของข้อมูล กล่าวคือ เป็นการจำแนกข้อมูลเป็นชนิด ๆ แบ่งแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ตามประเด็นที่ศึกษาคามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย และได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาเปรียบเทียบ (Contrast comparison) เพื่อหาความสัมพันธ์และความแตกต่างของข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาจากแต่ละจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และเพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความสมบูรณ์มากขึ้น ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) อภิปรายผลจากข้อมูลที่นำเสนอ โดยวิเคราะห์ทั้งในส่วนที่เป็นคำพูดจากการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ และเอกสารไปพร้อมกัน โดยให้ความสำคัญกับความหมายในภาษา และใช้การตีความจากความรู้ลึกแอบแฝงในข้อมูลนั้น ๆ เพื่อแสดงให้เห็นว่าใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดเป็นการวิเคราะห์โดยการแจกแจง จัดหมวดหมู่ วิเคราะห์ และสรุปผลเป็นประเด็นต่าง ๆ และนำไปอภิปรายผลตามกรอบแนวคิดที่ตั้งไว้พร้อมข้อเสนอแนะ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จำนวน 400 คน มีการศึกษาแบ่งเป็นส่วน ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) โดยนำข้อมูลมาประมวลผล และใช้สถิติในการวิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ในการอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และนำไปประมวลอภิปรายกับผลการศึกษา

จากแบบสอบถามและสัมภาษณ์เจาะลึก

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) โดยนำข้อมูลมาประมวลผล และใช้สถิติในการวิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ในการอธิบายลักษณะข้อมูลมี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการพัฒนาศักยภาพสตรีหรืออธิบายข้อมูล โดยการวิเคราะห์เป็นส่วนๆ ตามแบบสอบถามและใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) ของผู้ตอบสอบถามที่มีประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆ ต่อการดำเนินงานภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี นำข้อมูลมาวิเคราะห์ในแต่ละส่วนนำไปอภิปรายผลตามแนวคิดที่ตั้งไว้ พร้อมข้อเสนอแนะ

การตรวจสอบข้อมูล

สำหรับการศึกษาเชิงคุณภาพ เมื่อผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในแต่ละวันแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนาทั่ว ๆ ไป มาบันทึกลงในบันทึกสนาม แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาตรวจสอบความละเอียดถูกต้องของข้อมูลต่าง ๆ โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ประกอบด้วย การพิจารณาแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย (Data triangulation) ทั้งในด้านระยะเวลา สถานที่ หรือแม้กระทั่งบุคคลผู้ให้ข้อมูล โดยในระหว่างเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลหลายครั้ง เช่น การตรวจสอบข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่ต่างกัน การถามคำถามเดิมในเวลาต่างกัน การปรับคำถามใหม่ การสมมติเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้น และมีการปรับแนวทางการสัมภาษณ์ให้เหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูลทั้งการตรวจสอบจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้รู้หลาย ๆ คน ทั้งนี้เป็นการตรวจสอบว่า ถ้าเก็บข้อมูลต่างเวลาดังสถานที่ และผู้ให้ข้อมูลต่างคนจะยังได้ข้อมูลเหมือนเดิมหรือไม่ และใช้การตรวจสอบจากแนวคิดและทฤษฎี (Theory triangulation) โดยผู้วิจัยได้บูรณาการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่ แนวคิดนโยบายสาธารณะ แนวคิดการก่อรูปนโยบายสาธารณะ แนวคิดการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ และแนวคิดการบริหาร เพื่อนำมาใช้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยได้รับการตรวจสอบความถูกต้องจากคณะกรรมการที่ปรึกษาคุณุณิพนธ์ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังใช้การตรวจสอบจากวิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย (Investigator triangulation) กล่าวคือ ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากวิธีการเก็บข้อมูลด้วยการใช้ 3 วิธีที่ต่างกันแล้วจะได้ผลเหมือนเดิมหรือไม่ เช่น ใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ และการใช้เอกสารประกอบในการตรวจสอบข้อมูล แต่ละประเด็นที่ได้จากเก็บข้อมูลในภาคสนาม เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล โดยตรวจสอบกับเอกสารที่เกี่ยวข้อง ใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึกว่าข้อมูล

ชุดเดียวกัน แต่ใช้วิธีเก็บข้อมูลต่างกัน สุดท้ายแล้วข้อมูลนั้นจะเหมือนกันหรือไม่ ถ้าข้อมูลสอดคล้องกันแสดงว่าข้อมูลนั้นมีความถูกต้องน่าเชื่อถือได้

สำหรับการตรวจสอบข้อมูลเชิงปริมาณ เมื่อผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้แจกไปแล้ว กลับคืนมาผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามต่อไป

การนำเสนอผลการวิจัย

ในงานวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้วิธีการนำเสนอด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis description) ซึ่งเป็นการบรรยาย อธิบายข้อเท็จจริง ตลอดจนได้นำเสนอข้อมูลตามกรอบแนวคิด ทฤษฎี เพื่อให้เข้าใจถึงการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และการวิจัยเชิงปริมาณในส่วนผลการดำเนินการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ผู้วิจัยนำเสนอในรูปแบบตาราง และอธิบายประกอบได้ตาราง อนึ่ง เพื่อให้มีความกระชับและชัดเจน ในการนำเสนอ ผู้วิจัยจึงมีการใช้ ตาราง แผนภูมิ กราฟ รูปภาพ และแผนที่ประกอบในการบรรยาย อธิบายตามปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ สามารถสรุประเบียบวิธีการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 3 สรุประเบียบวิธีการวิจัยที่ใช้ในการศึกษา

วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการวิจัย				
	แหล่งข้อมูลพื้นฐาน	ข้อมูลเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม)	ข้อมูลเชิงคุณภาพ (เก็บข้อมูลเจาะลึก)	วิธีการตรวจสอบเครื่องมือ	วิธีการวิเคราะห์
1. ศึกษาการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนา	1. เอกสารจากกองทุนพัฒนาบทธบาศตรีแห่งชาติ	-	1. คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทธบาศตรีแห่งชาติ	1. ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของคณะกรรมการ	1. วิเคราะห์โดยการตีความข้อมูลแบบอุปนัยและจากเอกสาร (Document/Content analysis)
2. ศึกษาการก่อรูปของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ชินวัตร	2. แนวคิดนโยบายสาธารณะ		2. ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทธบาศตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	2. แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาภาษาและโครงสร้างของคำถาม	2. สรุปลงจากการสัมภาษณ์เชิงลึก
	3. แนวคิดก่อรูปนโยบายสาธารณะ		3. ประธานคณะกรรมการพัฒนาบทธบาศตรีตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	3. ปรับคำสัมภาษณ์ให้เหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	4. แนวคิดสตรีนิยม		4. เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานพัฒนาชุมชนทั้งในระดับจังหวัดและอำเภอ		
	5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง				
	6. มติคณะรัฐมนตรี				
	7. ประกาศกระทรวง				
	9. รายงานการดำเนินการกองทุนพัฒนาบทธบาศตรีจังหวัด				
	10. ข้อมูลออนไลน์				
	11. บทความวารสาร/หนังสือพิมพ์				
	12. เอกสารจากกองทุนพัฒนาบทธบาศตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน				

ตารางที่ 3 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการวิจัย				
	แหล่งข้อมูลพื้นฐาน	ข้อมูลเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม)	ข้อมูลเชิงคุณภาพ (เก็บข้อมูลเจาะลึก)	วิธีการตรวจสอบเครื่องมือ	วิธีการวิเคราะห์
2. ศึกษาการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนา	1. เอกสารจากกรมพัฒนาชุมชน	-	1. คณะกรรมการบริหารกองทุน	1. ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของคณะกรรมการ	1. วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัยและการตีความจากเอกสาร
กองทุนพัฒนา	2. เอกสารจากกองทุนพัฒนาแห่งชาติ		2. ประธานหรือรองประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนา	2. แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน	(Document/Content analysis)
ไปปฏิบัติในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	3. เอกสารจากกองทุนพัฒนาแห่งชาติ		3. ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนา	3. ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา	2. สรุปเนื้อหาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก
ตอนบน	4. แนวคิดกระบวนการบริหาร POLC		4. นักพัฒนาชุมชน	4. สัมภาษณ์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	3. สรุปเนื้อหาจากการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม
	5. แนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติ		5. สมาชิกกองทุนพัฒนา		
	6. ความคิดเห็นของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบพท. จังหวัด				
	7. ความคิดเห็นของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบพท. ตำบล				
	8. ความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนพัฒนาบพท. จังหวัด				

ตารางที่ 3 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการวิจัย				
	แหล่งข้อมูลพื้นฐาน	ข้อมูลเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม)	ข้อมูลเชิงคุณภาพ (เก็บข้อมูลเจาะลึก)	วิธีการตรวจสอบเครื่องมือ	วิธีการวิเคราะห์
3. ศึกษาผลการดำเนินการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	1. แนวคิดนโยบายสาธารณะ 2. แนวคิดกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี 3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 4. ความคิดเห็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	1. สุ่มเก็บแบบสอบถามจำนวน 400 ชุดเพื่อสำรวจความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต่อผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	-	1. ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) และความเหมาะสมของเนื้อหา (Wording) 2. วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม IOC (Index of item-objective congruence) 3. ทดสอบสอบความเชื่อมั่น (Reliability)	1. วิเคราะห์ความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีด้วยสถิติเชิงพรรณนา

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง นโยบายและการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และศึกษาผลการดำเนินการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยในการศึกษาแบบผสมผสานทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

- 1.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 44 คน
- 1.2 ประชากรวิจัย จำนวน 400 คน

ตอนที่ 2 ผลการวิจัยการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ประกอบด้วย

- 2.1 ที่มาของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี
- 2.2 วัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี
- 2.3 การอนุมัติและประกาศใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี
- 2.4 องค์กรที่เกี่ยวข้องกับนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

ตอนที่ 3 ผลการวิจัยการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประกอบด้วย

- 3.1 การวางแผนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
- 3.2 โครงสร้างการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
- 3.3 การนำหรือภาวะผู้นำภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
- 3.4 การควบคุมภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

3.5 การบริหารงบประมาณในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

3.6 การบริหารบุคลากรในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขต

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

3.7 การจัดการภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขต

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

3.8 ความพอเพียงด้านสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ตอนที่ 4 ผลการวิจัยผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประกอบด้วย

4.1 ผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ

4.2 ผลการดำเนินงานด้านสังคม

4.3 ผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การวิจัยเรื่องนโยบายและการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix method research) โดยการศึกษาทั้งระเบียบวิธีวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative research) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) มีพื้นที่ในการวิจัย คือ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดที่ตั้งอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 8 จังหวัด เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพร่วมด้วยจึงใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กล่าวคือเป็นผู้มีส่วนรับผิดชอบ กำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั้งในระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับตำบล ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนทั้งหมด 8 จังหวัด จำนวน 37 คน และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งเป็นกลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ได้แก่ สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่ได้รับเงินกู้ไปแล้ว จำนวน 7 คน ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 2 กลุ่ม รวมทั้งหมด 44 คน จะเป็นผู้ให้ข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ไปปฏิบัติ และผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ตลอดจนการให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อมูลที่เป็นประโยชน์อื่น ๆ โดยมีรายละเอียดผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้

- 1.1 คณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ ได้แก่ รองผู้อำนวยการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ
- 1.2 ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด
- 1.3 รองประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด
- 1.4 ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล
- 1.5 รองประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล
- 1.6 สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่ได้รับเงินกู้เพื่อการประกอบอาชีพ
- 1.7 พัฒนาการจังหวัด กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
- 1.8 หัวหน้างานกลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนา กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
- 1.9 นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ ผู้ประสานงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด

จากข้อมูลตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ผู้วิจัยได้นำเสนอเพื่อให้เห็นภาพรวมรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญและประชากรที่ใช้ในการวิจัยภายใต้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดซึ่งได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญครอบคลุมทั้ง 8 จังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยเฉพาะรองผู้อำนวยการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในภาพรวมทั้งประเทศ รวมทั้งให้ข้อมูลเกี่ยวกับที่มาของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีว่ามีที่มาจากกลุ่มนักสิทธิสตรีและกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน นอกจากนี้ยังได้สัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติจังหวัดกับประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดและมีบทบาทสำคัญในการบริหารนโยบาย โดยทำหน้าที่บริหารภาพรวม กำหนดระเบียบ พิจารณานุมัติโครงการ ติดตาม ส่งเสริม ประเมินผล คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลและสมาชิก

อนึ่ง หากประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดบางแห่งติดภารกิจได้มอบหมายให้รองประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเป็นผู้ให้ข้อมูลแทน และเพื่อให้เห็นภาพการบริหารนโยบายในระดับตำบล จึงได้สัมภาษณ์เชิงลึกประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลร่วมด้วยเพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เพราะคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลเปรียบเสมือนทัพหน้าที่ที่อยู่ใกล้ชิดกับสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมากที่สุด โดยมีหน้าที่สำคัญ คือ สร้างความเข้าใจประชาสัมพันธ์ รับสมัคร จัดทำข้อมูลสมาชิก เป็นพี่เลี้ยง

และกลั่นกรองโครงการเพื่อนำเสนอโครงการต่อคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด และช่วยเหลือติดตามประเมินผลแก้ปัญหาโครงการซึ่งผ่านการอนุมัติ ติดตามการคืนเงินของ โครงการเงินทุนหมุนเวียน สำหรับสมาชิกได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาท สตรีร่วมด้วยเกี่ยวกับผลการดำเนินงานโครงการเพื่อนำข้อมูลไปประกอบการศึกษาเชิงปริมาณ ในด้านผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนซึ่งเป็นการ สอบถามความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีว่าได้กู้ยืมเงินทุนหมุนเวียนไปใช้ ดำเนินโครงการอะไรผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไรบ้างทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการพัฒนา ศักยภาพสตรี และสุดท้ายผู้ให้ข้อมูลสำคัญอีกกลุ่มนักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ หรือนักพัฒนากรซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ราชการทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงดูแลเรื่องกฎระเบียบอำนวยความสะดวกให้กับคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดและคณะกรรมการกองทุน พัฒนาบทบาทสตรีตำบล ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้นัดหมายเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับ ข้อมูลด้านก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ไปปฏิบัติและผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

2. ประชากรวิจัย ได้แก่ สตรีที่เป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาสตรีในพื้นที่

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร อุรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย เลย บึงกาฬ โดยเป็นสมาชิกที่ขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาท สตรี ทั้ง 8 จังหวัด รวมทั้งหมด 1,067,514 คน ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำนวน 400 ราย จากการเปิดตารางของ ทาโรยามานะ และทำการกำหนดสัดส่วนโดยเทียบบัญญัติไตรยางค์ของกลุ่ม ตัวอย่างสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เมื่อได้กลุ่ม ตัวอย่างจำแนกเป็นรายจังหวัดเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงได้ประสานงานยังนักวิชาการพัฒนา ชุมชนชำนาญการ ผู้ประสานงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเพื่อแจกแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด ให้แก่สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยมีรายละเอียดข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิก กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (400 คน)	ร้อยละ (100.00)
ประเภทการเป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี		
สมาชิกประเภทบุคคลธรรมดา	400	100.00
สมาชิกประเภทองค์กรสตรี	0	0.00
อายุ		
น้อยกว่า 30 ปี	53	13.25
31-40 ปี	125	31.25
41-50 ปี	149	37.25
41-50 ปี	149	37.25
51-60 ปี	68	17.00
60 ปีขึ้นไป	5	1.25
สถานภาพ		
โสด	48	12.00
สมรส	317	79.25
หม้าย/ หย่าร้าง/ แยกกันอยู่	35	8.75
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน	5	1.25
ประถมศึกษา	110	27.50
มัธยมศึกษาปีที่ 3	87	21.75
มัธยมศึกษาปีที่ 6 ปวช./ ปวส./ อนุปริญญา	135	33.75
ปริญญาตรี	58	14.50
สูงกว่าปริญญาตรี	5	1.25
อาชีพหลัก		
เกษตรกรรวม	237	59.25
รับจ้าง	43	10.75
ค้าขาย	63	15.75

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (400 คน)	ร้อยละ (100.00)
อื่น ๆ เช่น แม่บ้าน ข้าราชการ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	57	14.25
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	89	22.25
1-3 คน		
4-6 คน	283	70.75
6 คนขึ้นไป	28	7.00
รายได้ของสมาชิกทุกคนในครัวเรือน/เดือน		
น้อยกว่า 5,000 บาท	23	5.75
5,000-8,000 บาท	68	17.00
8,001-10,000 บาท	144	36.00
10,000 บาทขึ้นไป	165	41.25
จำนวนหนี้สิน		
น้อยกว่า 20,000 บาท	76	19.00
20,001-40,000 บาท	86	21.50
40,001-60,000 บาท	85	21.25
60,001-80,000 บาท	22	5.50
80,001-100,000 บาท	52	13.00
100,001 บาทขึ้นไป	79	19.75
จำนวนเงินกู้กองทุนพัฒนาบาทสตรี		
น้อยกว่า 20,000 บาท	38	9.50
20,001-40,000 บาท	99	24.75
40,001-60,000 บาท	178	44.50
60,001-80,000 บาท	32	8.00
80,001-100,000 บาท	44	11.00
100,001 บาทขึ้นไป	9	2.25

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (400 คน)	ร้อยละ (100.00)
วัตถุประสงค์การกู้เงิน		
นำไปลงทุนเพื่อประกอบอาชีพเสริมหรือลงทุน	209	52.25
ทำอาชีพใหม่		
นำไปชำระหนี้สิน	117	29.25
บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน	74	18.50
การส่งผลต่อเศรษฐกิจในครอบครัว		
ดีขึ้น	332	83.00
เหมือนเดิม	16	4.00
แย่ลง	28	7.00
ยังประเมินไม่ได้	34	8.50

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษา ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่สมาชิก กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นสมาชิกประเภทบุคคลธรรมดา คิดเป็นร้อยละ 100.00 ส่วนใหญ่มีอายุ ระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.25 กลุ่มอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.25 กลุ่มอายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.00 กลุ่มอายุ น้อยกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.25 และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 1.25 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 79.25 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 12.00 และสถานภาพหม้าย/ หย่าร้าง/ แยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 8.75 ในระดับการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปวช./ ปวส./ อนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 33.75 ประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 27.50 และสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 1.25

สำหรับการประกอบอาชีพหลัก พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 59.25 อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 14.25 และรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 10.75 ส่วนจำนวน สมาชิกในครัวเรือนพบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 4-6 คน คิดเป็นร้อยละ 70.75 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 22.25 และ 6 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 7.00 รายได้ของสมาชิกทุกคนในครัวเรือน/ เดือน พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ของสมาชิกทุกคน ในครัวเรือนจำนวน 10,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 41.25 มีรายได้ 8,001-10,000 บาท คิดเป็น ร้อยละ 36.00 และมีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.75 ประเภทหนี้สินพบว่า ส่วนใหญ่ สมาชิกมีหนี้สินธนาคาร คิดเป็นร้อยละ 58.25 มีหนี้สินอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 29.00 และหนี้สิน

นอกระบบ คิดเป็นร้อยละ 12.75 จำนวนหนี้สินพบว่า ส่วนใหญ่มีหนี้สิน 20,001-40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.50 มีหนี้สิน 40,001-60,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.25 และ 60,001-80,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.50

จำนวนเงินกู้กองทุนพัฒนาบาทสตรีพบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกกู้เงินจากกองทุนพัฒนาบาทสตรีจำนวน 40,001-60,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.50 กู้เงินจำนวน 20,001-40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.75 และกู้เงิน 100,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 2.25 สำหรับจำนวนเงินกู้ในประเภททุนหมุนเวียนนี้เป็นเงินกู้สำหรับสมาชิกกู้เงินเพื่อนำไปประกอบอาชีพ โดยทางสำนักงานกองทุนพัฒนาบาทสตรีแห่งชาติกำหนดวงเงินกู้สูงสุดจำนวน 200,000 บาท แต่จากการสัมภาษณ์เชิงลึกสมาชิกกองทุนพัฒนาบาทสตรีจังหวัดบึงกาฬ พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกได้รับเงินกู้ในวงเงินประมาณ 40,000-60,000 บาท ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลข้างต้น ถึงแม้จะส่งโครงการไปเต็มวงเงินจำนวน 200,000 บาท ซึ่งการพิจารณาปรับลดวงเงินกู้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบาทสตรีจังหวัด

สำหรับวัตถุประสงค์การกู้เงินพบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกกู้เงินไปลงทุนเพื่อประกอบอาชีพเสริมหรือลงทุนทำอาชีพใหม่ คิดเป็นร้อยละ 52.25 นำไปชำระหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 29.25 และกู้เงินเพื่อบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน คิดเป็นร้อยละ 18.50 ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบาทสตรีตำบลหนองบัว จังหวัดหนองบัวลำภู (เรณู พัฒนาศรี, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2558) ที่พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกกู้เงินจากกองทุนพัฒนาบาทสตรีเพื่อนำไปประกอบอาชีพเสริม ดังเช่นที่ตำบลหนองบัว ส่วนใหญ่ชาวบ้านประกอบอาชีพหลักคือทำนา และทำอาชีพเสริมคือสานกระติบ ดังนั้นเมื่อมีกองทุนพัฒนาบาทสตรี สตรีภายในตำบลจึงสมัครไปเป็นสมาชิกและรวมตัวกัน 5 คน เพื่อเสนอโครงการนำเงินกู้มาลงทุนซื้อวัตถุดิบสำหรับสานกระติบ จากเมื่อก่อนต้องพึ่งพาพ่อค้าคนกลางให้ออกเงินทุนให้ก่อนเมื่อสานกระติบได้จึงส่งขายพร้อมหักต้นทุนซึ่งถูกพ่อค้าคนกลางได้กำไรน้อย แต่พอมีเงินกู้จากกองทุนพัฒนาบาทสตรีทำให้มีเงินลงทุนซื้อวัตถุดิบมีอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลางขายได้กำไรมากขึ้น

การส่งผลต่อเศรษฐกิจในครอบครัวพบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกเห็นว่าเงินกองทุนพัฒนาบาทสตรีที่ได้กู้ยืมไปส่งผลให้เศรษฐกิจในครอบครัวดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 83.00 สมาชิกเห็นว่าเงินกองทุนพัฒนาบาทสตรีที่ได้กู้ยืมไปส่งผลให้เศรษฐกิจในครอบครัวแย่ลง คิดเป็นร้อยละ 7.00 เห็นว่า เงินกองทุนพัฒนาบาทสตรีที่ได้กู้ยืมไปส่งผลให้เศรษฐกิจในครอบครัวดี ยังประเมินไม่ได้ คิดเป็นร้อยละ 6.00 และเห็นว่า เงินกองทุนพัฒนาบาทสตรีที่ได้กู้ยืมไปส่งผลให้เศรษฐกิจ

ในครอบครัวเหมือนเดิม คิดเป็นร้อยละ 4.00 และคิดเป็นร้อยละ 8.50 สำหรับการส่งผลต่อเศรษฐกิจ ในครอบครัว จากการสัมภาษณ์เชิงลึกสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลบ้านจืด อำเภอคูแก้ว จังหวัดอุดรธานี พบว่า กลุ่มสมาชิกทั้ง 5 คน ได้กู้เงินจำนวน 200,000 บาท เพื่อนำไปลงทุนเลี้ยงไก่ไข่โอโอดิน สร้างโรงเรือน ซื้อไก่พันธุ์ คืนเงินกู้ไปแล้ว 100,000 บาท ปัจจุบันทางกลุ่มได้กำไรเฉลี่ยเดือนละ 66,800 บาท เฉลี่ยขายไข่ได้วันละ 9 แผง ดังนั้นเมื่อเฉลี่ยแต่ละเดือนแล้วสมาชิกมีรายได้กว่าเดือนละ 10,000 บาท ซึ่งส่งผลให้เศรษฐกิจในครอบครัวของสมาชิกดีขึ้นกว่าแต่ก่อนเป็นอย่างมาก

สรุปได้ว่า จากข้อมูลตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปพบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนทั้ง 400 คน เป็นสมาชิกประเภทบุคคลธรรมดาทั้งหมด ส่วนใหญ่สมาชิกอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี ซึ่งจัดว่าอยู่ในช่วงวัยกลางคน ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสและจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ถือว่าเป็นกลุ่มคนที่มีความรู้ค่อนข้างดีดี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 4-6 คน เป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยวที่สมาชิกประกอบด้วยพ่อแม่ลูก สำหรับรายได้ของสมาชิกในครัวเรือนรวมกันมีรายได้ 10,000 บาทขึ้นไป จัดว่าอยู่ในกลุ่มครอบครัวที่มีฐานะปานกลางค่อนข้างดี ส่วนใหญ่มีหนี้สินกับธนาคารจำนวน 20,001-40,000 บาท และได้กู้เงินจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในวงเงิน 40,001-60,000 บาท ซึ่งเป็นวงเงินที่ไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับวงเงินกู้สูงสุดที่กำหนดไว้ถึง 200,000 บาท ส่วนใหญ่กู้เงินเพื่อนำไปต่อยอดอาชีพเสริมและลงทุนทำอาชีพใหม่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กลุ่มเป้าหมายมีอาชีพเสริมนอกเหนือไปจากการทำเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียว และส่วนใหญ่กลุ่มเป้าหมายเห็นว่าเงินกู้จากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้ส่งผลให้เศรษฐกิจภายในครอบครัวดีขึ้นกว่าเมื่อก่อน ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า กลุ่มเป้าหมายมีอายุอยู่ในช่วงวัยกลางคน มีฐานะความเป็นอยู่ในครอบครัวปานกลาง มีความรู้ในระดับค่อนข้างดี เมื่อว่างเว้นจากการทำเกษตรกรรมหรือหมดฤดูกาล จึงมีเวลาว่างต้องการประกอบอาชีพเสริมหรืออาชีพใหม่ ประกอบกับบางคนอาจประกอบอาชีพเสริมอยู่ก่อนแล้วแต่ขาดเงินทุนหมุนเวียน จึงได้กู้เงินจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปต่อยอดอาชีพเสริมให้มีสภาพคล่องมากขึ้น ซึ่งหากวิเคราะห์ดูแล้วการกู้เงินจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอาจส่งผลทำให้ครอบครัวมีรายได้มากขึ้นเห็นจากรายได้ของครอบครัวกลุ่มเป้าหมายมีจำนวนสูงถึง 10,000 บาทขึ้นไป จากรายได้ที่มากขึ้นยังมีความสอดคล้องที่กลุ่มเป้าหมายที่เห็นว่าเงินกู้จากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้ส่งผลให้เศรษฐกิจภายในครอบครัวดีขึ้นกว่าเมื่อก่อน ซึ่งเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่าผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนได้ส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีความเป็นอยู่ภายในครอบครัวดีขึ้นกว่าเมื่อก่อนที่ประเทศไทยยังไม่มีกองทุนเพื่อช่วยเหลือสตรีอย่างเฉพาะเจาะจงดังเช่นปัจจุบัน

ตอนที่ 2 ผลการวิจัยการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

1. ที่มาของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการศึกษาเอกสารพบว่า ที่มาของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีสามารถแบ่งได้เป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ที่มาของนโยบายก่อนการประกาศใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ซึ่งเกิดจากการผลักดันของนักสิทธิสตรี หน่วยงาน NGO (Non-government organizations) หรือองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านสตรี กล่าวคือเป็นการเรียบเรียงข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับความเป็นมาของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีซึ่งเป็นการกล่าวถึงความเป็นมาของนโยบายตั้งแต่เริ่มแรกว่านโยบายเกิดขึ้นจากบุคคลกลุ่มใดมีปัจจัยใดสนับสนุนให้เกิดนโยบายดังกล่าว จนกระทั่งพรรคเพื่อไทยเลือกใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายหาเสียง ซึ่งเป็นข้อมูลที่ไม่ได้มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อความถูกต้องและชัดเจน ผู้วิจัยจึงได้สอบถามข้อมูลดังกล่าวจาก ขนิษฐา กาญจนรังษิณนท์ (สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2558) เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมาตลอดนับตั้งแต่กองทุนได้ถูกโอนย้ายจากสำนักนายกรัฐมนตรีมาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยและในระยะที่ 2 ที่มาของนโยบายภายหลังการประกาศใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เมื่อนโยบายถูกประกาศใช้ได้มีการกำหนดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พ.ศ. 2555 ในราชกิจจานุเบกษาเล่ม 129 ได้แก้ไขไปทั้งหมด 7 ฉบับ รวมทั้งมีคู่มือกองทุนพัฒนาพัฒนาบทบาทสตรีตำบลและจังหวัด ซึ่งได้บรรจุรายละเอียดความเป็นมาของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไว้เป็นลายลักษณ์อักษร สำหรับที่มาของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ระยะที่ 1 ที่มาของนโยบายก่อนการประกาศใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายที่เกิดจากการผลักดันของนักสิทธิสตรีและนักต่อสู้เพื่อสิทธิสตรีด้านความเสมอภาคหญิงชาย ซึ่งมีทั้งนักสิทธิสตรี NGO ผู้หญิง องค์กรทำงานเพื่อผู้หญิง ได้ร่วมมือกันต่อสู้เพื่อผลักดันลดความเหลื่อมล้ำระหว่างหญิงชายจนกระทั่งมีการผลักดันร่างออกพระราชบัญญัติความเสมอภาคระหว่างเพศ ซึ่งผลจากการต่อสู้เรียกร้องดังกล่าวสตรีกลุ่มนี้ต้องการจัดตั้งกองทุนขึ้นมาเป็นการเฉพาะเพื่อช่วยแก้ปัญหาให้สตรีซึ่งเป็นการคิดแม้จะมีรัฐบาลมาหลายรัฐบาลแต่ไม่สามารถผลักดันได้สำเร็จเพราะเป็นการผลักดันในภาคของประชาชนซึ่งมักทำไม่สำเร็จ พอมีช่องทางใดก็ตามก็จะพยายามผลักดันเรื่องกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเข้าไปในพระราชบัญญัติความเสมอภาคระหว่างเพศก็มีเรื่องของกองทุนบรรจุไว้เช่นกันเพื่อให้ช่วยแก้ปัญหาให้กับสตรี ซึ่งกองทุนที่เสนอไว้ในกฎหมายต่าง ๆ ก็เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะเรื่อง แต่จะตั้ง

ให้เป็นกองทุนครอบครัวก็ไม่สามารถทำได้ เช่น เรื่องอาชีพก็ไม่สามารถจะระบุได้ว่าเป็นอาชีพเฉพาะของสตรีจะมาให้เฉพาะสตรีอย่างเดียวก็ไม่มีใครกล้าทำ จากนั้นเมื่อพรรคเพื่อไทยประกาศตัวมีการเสนอตัวผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีที่เป็นผู้หญิง จึงมีการผลักดันไปที่พรรคเพื่อไทย เพื่อเสนอ นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี แต่ก็ไม่ได้ผลักดันเฉพาะพรรคเพื่อไทยพรรคเดียว แต่นำไปเสนอทุกพรรคเกี่ยวกับนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแต่ไม่มีพรรคการเมืองใด ๆ ให้ความสนใจ ในช่วงแรกที่ได้เสนอให้พรรคเพื่อไทย ทางพรรคเพื่อไทยยังไม่ได้สนใจ เพราะพรรคเพื่อไทยมีนโยบายที่สามารถขายได้มากมาย ๆ อยู่แล้ว แต่พอนำเสนอ นโยบายแล้ว นางสาว ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เข้าใจ จึงนำไปเป็นนโยบายพรรคเพื่อไทย (ขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2558) สิ่งที่แสดงให้เห็นว่าพรรคเพื่อไทยตัดสินใจเลือกนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเห็นได้จาก นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้ประกาศนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเมื่อครั้งปราศรัยใหญ่ที่วงเวียนใหญ่ เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2554 โดยได้ปราศรัยว่า “พี่น้องจำ จำนโยบายดี ๆ เหล่านี้ให้มั๊ยคะ นโยบายนี้เป็นนโยบายที่พวกเราพูดแล้วทำ และทำมากกว่าที่พูดคะ กองทุนเพื่อไทยเพื่อสตรี จังหวัดละ 100 ล้านบาท เอามั๊ยคะพี่น้องเพื่อให้สตรีมีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศในทุกด้าน เพื่อให้สตรีมีรายได้ มีงานทำ สามารถพึ่งพาตนเองได้” ซึ่งทำให้ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้รับคะแนนนิยมอย่างท่วมท้น (ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, 2558)

นอกจากนี้ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ก็เคยให้สัมภาษณ์ไว้ในช่วงหาเสียงเลือกตั้ง ในขณะที่พบกับตัวแทนจากสภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์ ไว้ดังนี้ “ในฐานะที่เป็นสตรีอยากเห็นผู้หญิงมีสิทธิเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกันในสังคมและเชื่อว่า ประเทศไทยเองมีผู้หญิงเก่งที่ยังไม่ได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ ซึ่งเข้าใจผู้หญิงในฐานะที่เป็นแม่และภรรยาหรือผู้ตามของครอบครัว โดยนโยบายของพรรคเพื่อไทย มีแนวนโยบายในการส่งเสริมสตรีในเรื่องของสิทธิบทบาทเพื่อให้เกิดความทัดเทียมในเรื่องของความเป็นมนุษย์ความเป็นผู้หญิงต่อครอบครัว รวมทั้งการส่งเสริมรายได้และอาชีพของสตรี คุณภาพแรงงาน ของสตรีเรื่องงบประมาณต่างที่จะช่วยให้องค์กรสตรีได้ขับเคลื่อนและตอบ โจทย์ของสตรีอย่างแท้จริง ซึ่งพรรคมีนโยบายตั้งกองทุนส่งเสริมบทบาทสตรีและหากพรรคเพื่อไทยได้เป็นรัฐบาลก็จะมีที่ตั้ง โดยเฉลี่ยจังหวัดละ 1000,000,000 บาท ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์ฝึกอาชีพสตรี โดยจะทำงานร่วมกับสภาสตรีและจังหวัดทุกจังหวัด” (รู้จักกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติให้จบจังหวัดละ 100 ล้านบาท, 2558)

ต่อมาเมื่อ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ตัดสินใจใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายหาเสียง พรรคเพื่อไทยจึงได้ทำการประชาสัมพันธ์นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีโดยเผยแพร่ในเว็บไซต์ของพรรคเพื่อไทยในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2554 ซึ่งพรรคเพื่อไทยได้ให้ข้อมูล

ของนโยบายด้านสตรีไว้ 6 ประการ เพื่อเผยแพร่นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ดังนี้ (รู้จักกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติให้บจังหวัดละ 100 ล้านบาท, 2558)

1. พรรคเพื่อไทยมีนโยบายส่งเสริมสตรีทั้งในเรื่องของสิทธิบทบาทความเท่าเทียมในสังคมและศักดิ์ศรี

2. พรรคเพื่อไทยมีนโยบายที่จะตั้งกองทุนส่งเสริมบทบาทสตรีโดยจะตั้งงบเฉลี่ยจังหวัดละ 10,000,000 บาท เพื่อเป็นการส่งเสริมในเรื่องของรายได้และเป็นศูนย์ฝึกอาชีพให้กับสตรีซึ่งหากพรรคเพื่อไทยได้จัดตั้งรัฐบาลก็จะทำงานร่วมกับสภาสตรี ฯ และกลุ่มแม่บ้านในแต่ละจังหวัดควบคู่กันไปด้วย ทั้งนี้โอท็อปถือเป็นการแสดงถึงความสามารถของสตรีดังนั้นพรรคเพื่อไทยจึงมีนโยบายที่จะส่งเสริมอาชีพให้กับผู้หญิง และเพื่อให้องค์กรสตรีสามารถขับเคลื่อนได้มีความคล่องตัวในการตอบโจทย์และวัตถุประสงค์ของสตรีอย่างแท้จริง

3. พรรคเพื่อไทยจะเทียบโอนหน่วยกิตให้กลุ่มแม่บ้านที่ไม่ได้จบการศึกษาระดับ ม.6 แต่มีความรู้ ความสามารถ สามารถสอบซ่อมและเชื่อมหน่วยกิตที่เคยเรียนในอดีตเพื่อเป็นการยกระดับให้กับกลุ่มแม่บ้านภายใน 1 ปี เพื่อจะได้มีวุฒิไปใช้สมัครงานได้

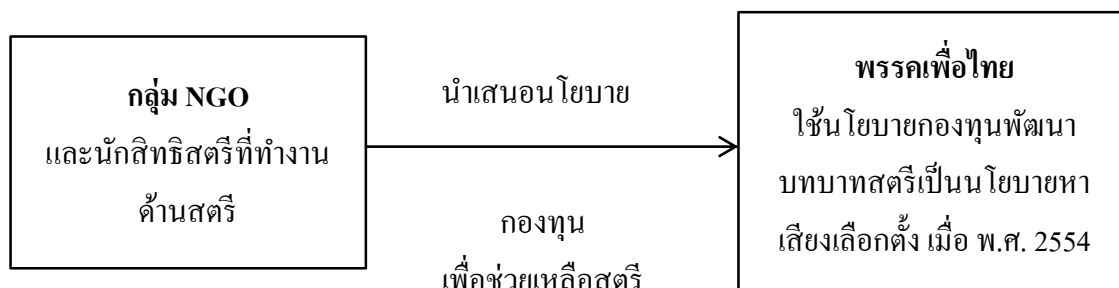
4. เพิ่มและพัฒนาศักยภาพของศูนย์พึ่งได้ OSCC (One stop crisis center) 24 ชั่วโมง

5. อำเภอ 1 Day care center สถานที่ดูแลเด็กในที่ทำงานทั้งภาครัฐและเอกชนรวมไปถึงในชุมชน

6. การประยุกต์กฎหมายการละเมิดสตรีเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และยังเป็น การป้องปรามไม่ให้เกิดเหตุแล้วค่อยมาป้องกัน ด้วยการเพิ่มโทษผู้ที่กระทำความรุนแรงในครอบครัวพัฒนาสตรีให้มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่ากับชาย โดยการได้รับความคุ้มครองจากรัฐในการมีชีวิตอยู่โดยปราศจากการถูกกระทำรุนแรง และถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

อนึ่งพอมานโยบายของรัฐบาลเนื้อหาสาระสำคัญของนโยบายบางอย่างก็ไม่ได้เป็นไปตามที่กลุ่ม NGO และคณะอนุกรรมการด้านกิจการสตรีเสนอ ซึ่งก็เป็นที่เข้าใจว่าทางนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ต้องนำนโยบายไปแปลงเพื่อให้มีความเหมาะสมกับการบริหารของพรรคเพื่อไทย ดังนั้นจุดเริ่มต้นของนโยบายไม่ได้เกิดจากนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร แต่เกิดขึ้นจากการเรียกร้องและผลักดันของกลุ่มสตรีที่เรียกร้องและนำไปเสนอให้พรรคเพื่อไทยได้ดำเนินการซึ่งนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ชอบมีความสนใจน่าจะทำจึงสนับสนุนจนก่อให้เกิดเป็นนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ดังนั้นนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจึงไม่ใช่ความคิดของคนในพรรคเพื่อไทย น่าจะเป็นความคิดของ น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตรที่ตัดสินใจเอานโยบายมากกว่า

เพราะในฐานะนักการเมืองท่านต้องเห็นว่าแล้วว่านโยบายนี้น่าจะไ้ผล และตัวเองก็เป็นผู้หญิงด้วย (ขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2558) อนึ่งสามารถอธิบายที่มาของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้ ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ที่มาของนโยบายก่อนการประกาศใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

ระยะที่ 2 ที่มาของนโยบายภายหลังการประกาศใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

จากการศึกษาเอกสารประกอบการชี้แจงคณะรักษาความสงบแห่งชาติ สำนักกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ พ.ศ. 2558 ในการชี้แจงหลักการเหตุและผลเกี่ยวกับความเป็นมาและความสำคัญของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี (สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ, 2558) พบว่า เนื่องจากยังมีความไม่เสมอภาคระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย อันเนื่องมาจากประเพณีวัฒนธรรม ทศนคติ และค่านิยมของสังคมไทย ที่ให้ความสำคัญกับผู้ชายไม่ยอมรับในศักยภาพและบทบาทของผู้หญิง ทำให้ผู้หญิงถูกเลือกปฏิบัติและขาดโอกาสในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาเข้าถึงความไม่เป็นธรรมและความเสมอภาค ถึงแม้ว่าการผลักดันประเด็นความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย โดยความพยายามที่จะสร้างกลไกทางกฎหมาย นโยบาย และมาตรการต่าง ๆ เพื่อยกระดับสถานภาพสตรี เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย แต่ด้วยความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงชายทำให้ผู้หญิงถูกเลือกปฏิบัติด้วยสาเหตุที่เป็นเพศหญิง ประกอบกับกระแสโลกให้ความสนใจเรื่องความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย และมีข้อตกลงร่วมกันระหว่างประเทศต่าง ๆ ในการที่จะจัดการเลือกปฏิบัติและความไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงชาย และประเทศไทยได้ร่วมเป็นภาคีและลงนามรับรองไว้ ได้แก่ 1) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบที่มุ่งให้รัฐกำหนดแนวทางนโยบายและมาตรการการดำเนินงาน เพื่อจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีและหลักประกันว่าสตรีจะต้องได้รับสิทธิประโยชน์และโอกาสต่าง ๆ จากรัฐบนพื้นฐานของความเสมอภาคกับบุรุษ 2) ปฏิญญาและแผนปฏิบัติการปักกิ่งเพื่อความก้าวหน้าของสตรี ซึ่งได้กำหนดสาระสำคัญในการแก้ไขปัญหาสตรีใน 12 ประเด็น และประเด็นห่วงใยเพิ่มเติม 7 ประเด็น เพื่อให้ประเทศสมาชิกสหประชาชาติร่วมกัน

ดำเนินการแก้ไขปัญหาสตรีในแต่ละประเด็น 3) เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ โดยมีเป้าหมาย เพื่อพัฒนาคนและลดช่องว่างของการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของโลก โดยมีกำหนดเป้าหมาย การพัฒนาที่ชัดเจนและกรอบระยะเวลาที่แน่นอน คือ ปี พ.ศ. 2543-2558 เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ อย่างจริงจัง เพื่อลดความไม่เสมอภาคระหว่างหญิงชาย กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจึงเป็นกลไกหนึ่ง ที่นำมาใช้เพื่อยกระดับและเสริมศักยภาพสตรีในทุกมิติ ด้วยการนำศักยภาพระหว่างหญิงชายที่นับว่า เป็นพลังสังคมอย่างหนึ่ง โดยนำมาใช้อย่างสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาและขยายศักยภาพบทบาทสตรี ให้เป็นพลังทางสังคมที่เข้มแข็งสามารถช่วยนำพาและร่วมสร้างสังคมไปสู่ความเสมอภาค อย่างสร้างสรรค์และมีความสันติสุขในลักษณะเคียงบ่าเคียงไหล่กับผู้ชาย

โดยในเจตนารมณ์ของการก่อตั้งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีนั้น เพื่อใช้เป็นกลไก ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสตรี ได้แก่ สตรีด้อยโอกาส สตรียากจน สตรีพิการ และสตรีที่ประสบ ปัญหาต่าง ๆ เช่น เป็นหนี้ในระบบ เป็นต้น ให้ได้รับการดูแลและช่วยเหลือให้สามารถอยู่ในสังคม ได้อย่างมีศักดิ์ศรี และส่งเสริมให้สตรีที่มีศักยภาพได้มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและคุ้มครอง สิทธิสตรีในชุมชนรวมทั้งเสริมสร้างโอกาสแก่สตรีในการเป็นผู้นำ ทั้งในภาคธุรกิจ สังคม การบริหารและการเมือง เพื่อเป็นพลังในการขับเคลื่อนสังคมต่อไป โดยดำเนินการภายใต้ระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พ.ศ. 2555 ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 เป็นสำคัญ

สรุปได้ว่า ที่มาหรือความเป็นมาของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเริ่มเกิดขึ้น จากการผลักดันของกลุ่มสตรีที่ทำงานองค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อสตรี และสตรีที่เป็นอนุกรรมการ ด้านกิจการสตรี ซึ่งเป็นกลุ่มสตรีที่ทำงานต่อสู้เรียกร้องสิทธิให้แก่สตรีมาโดยตลอด รวมทั้งเป็นกลุ่ม สตรีที่ร่วมกันผลักดันร่างพระราชบัญญัติความเสมอภาคทางเพศที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างความเท่าเทียม กันระหว่างเพศชายเพศหญิง ที่ผ่านมาผู้หญิงมักตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบมาโดยตลอดทั้งความสัมพันธ์ เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง การบริหาร นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทจึงเป็นกองทุนที่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวให้กับผู้หญิงรวมทั้ง ช่วยสร้างความเสมอภาคทางเพศได้ ซึ่งการผลักดันดังกล่าวหากให้กลุ่มสตรีซึ่งเป็นภาคประชาชน เป็นฝ่ายผลักดันกองทุนอาจจะไม่สำเร็จ ดังนั้นจึงต้องอาศัยพรรคการเมืองหรือฝ่ายการเมือง เป็นผู้ผลักดันกอบกู้กับพรรคเพื่อไทยในขณะนั้นได้วางตัว นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ให้เป็น นายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของประเทศไทย รวมทั้งผู้หญิงถือเป็นฐานเสียงสำคัญที่มีจำนวน ประชากรมากที่สุดในประเทศ และส่วนใหญ่ผู้หญิงต่างก็รอกองทุนเพื่อผู้หญิงมานาน กองทุนพัฒนา บทบาทสตรีจึงเป็นนโยบายที่มีความสำคัญมากนโยบายหนึ่งที่สนองความต้องการของผู้หญิง หรืออาจเรียกได้ว่า “โดนใจสตรี” และยังเป็นนโยบายที่ต่อยอดภาพลักษณ์ของ นางสาวยิ่งลักษณ์

ชินวัตร สตรีคนแรกที่ลงชิงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีประเทศไทย ซึ่งสุดท้ายแล้วพรรคเพื่อไทยชนะการเลือกตั้ง และนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้เป็นนายกรัฐมนตรีประเทศไทยก็ได้ประกาศใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีซึ่งถือว่าเป็นการผลักดันโดยฝ่ายการเมืองสำเร็จได้ในที่สุด ต่อมาเมื่อผลักดันได้สำเร็จ นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจึงถูกใช้เป็นนโยบายหาเสียงของพรรคเพื่อไทยหรืออาจกล่าวได้ว่า ประชาชนรู้จักนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยมีจุดกำเนิดมาจากนโยบายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคเพื่อไทย

วัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เป็นกองทุนเฉพาะที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือสตรีไทยทั่วประเทศ โดยมุ่งเน้นการช่วยเหลือสตรีไทยที่ประสบปัญหาในทุกมิติไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ การถูกเลือกปฏิบัติ การถูกทารุณกรรมและสตรีที่ถูกกดขี่ในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้สตรีที่ประสบปัญหาเหล่านี้ได้รับการช่วยเหลือและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเสมอภาคเท่าเทียมผู้ชาย นอกจากนี้สิ่งสำคัญของวัตถุประสงค์นโยบายคือ การเพิ่มศักยภาพให้กับสตรี เนื่องจากที่ผ่านมาสตรีมีความสามารถแต่ขาดโอกาสหรือช่องทางให้สตรีได้แสดงศักยภาพ ดังนั้นการจัดตั้งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจึงเปรียบเสมือนการสร้างโอกาสให้สตรีได้เข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาใช้พัฒนาอาชีพหรือต่อยอดอาชีพและพัฒนาศักยภาพต่อไป สำหรับวัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีทั้งหมด 4 ข้อ (สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ, 2554) ได้แก่

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ย ในการสร้างโอกาสให้สตรีเข้าถึงแหล่งทุนสำหรับการลงทุน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสำหรับการส่งเสริมและพัฒนาไปสู่การสร้างสวัสดิภาพ หรือสวัสดิการให้แก่สตรี
 2. เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการพัฒนาศักยภาพสตรีและเครือข่ายสตรี การเฝ้าระวังและดูแลปัญหาของสตรี ตลอดจนการช่วยเหลือเยียวยาสตรีที่ประสบปัญหาในทุกรูปแบบ การรณรงค์ให้สังคมเข้าใจปัญหาสตรีในทุกมิติ และการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิสตรี
 3. เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมในการพัฒนาบทบาทสตรี และแก้ไขปัญหาสตรีขององค์กรต่าง ๆ การสร้างภาวะผู้นำ การพัฒนาองค์ความรู้ คุณภาพชีวิต รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของสตรี
 4. เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการสนับสนุน โครงการอื่น ๆ ที่เป็นการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสตรี ตามที่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติพิจารณาเห็นสมควร
- จากวัตถุประสงค์นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีข้างต้น จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า ประธาน

และคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ได้วางแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด โดยเฉพาะการกำหนดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์กองทุนนั้น ต้องมีความสอดคล้องหรือเป็นไปตามวัตถุประสงค์นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำในการสร้างงาน สร้างรายได้โดยให้โอกาสสำหรับสตรีรากหญ้า สตรียากจน สตรีพิการและสตรีประสบปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ให้ได้รับการช่วยเหลือเพื่อให้อยู่ในสังคมหรือชุมชนได้ ทั้งนี้สตรีที่เป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต้องรวมตัวกัน 5 คนขึ้นไปเขียน โครงการเพื่อขอกู้ยืมเงิน โดยมีเงื่อนไขสำคัญคือ สมาชิกต้องระบุวัตถุประสงค์ในการกู้เงินไว้ในโครงการอย่างชัดเจนว่าต้องการกู้เงินเพื่อนำไปพัฒนาอาชีพหรือนำเงินไปลงทุนต่อยอดอาชีพเดิมหรือประกอบอาชีพใหม่ เป็นต้น ดังนั้น วัตถุประสงค์นโยบายในข้อที่ 1 จึงถูกระบุไว้อย่างชัดเจนว่าต้องการให้สตรีมีแหล่งเงินกู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพให้มีรายได้เลี้ยงตนเองและสมาชิกในครอบครัว ด้วยความที่นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นกองทุนสำหรับสตรีให้สตรีกู้ยืม ดังนั้นจึงเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำ เงินที่สตรีกู้ยืมไปย่อมไม่สูญหาย เพราะสตรีต้องนำเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยมาใช้คืนกองทุนตามวันเวลาครบกำหนดชำระหนี้ที่ระบุไว้ในสัญญา ส่งผลให้เกิดการหมุนเวียนเงินในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเพื่อนำไปใช้ปล่อยกู้ให้สตรีรายอื่น ๆ ต่อไป (ปรีชา กิตติสัตยกุล, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2558)

2. นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นเพื่อพัฒนาศักยภาพสตรีให้สตรีมีภาวะผู้นำ หลังจากที่มีนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีส่งผลกับสตรีมากพอสมควร โดยการจัดกิจกรรมหรือ โครงการเพื่อพัฒนาให้สตรีมีความรู้ความสามารถในด้าน ๆ ต่าง ทำให้สตรีรู้จักการบริหาร การปฏิบัติตามระเบียบต่าง ๆ รู้จักคิดว่าจะบริหารอย่างไรจึงจะทำให้สตรีได้ประโยชน์ทั้งสตรีที่เป็นคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดและคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล ทำให้สตรีรู้จักเอื้ออาทรต่อกัน มีการพัฒนาตนเอง ถึงแม้แต่ก่อนจะมีกลุ่มองค์กรสตรี เช่น กลุ่มพัฒนาสตรีอำเภอ กลุ่มพัฒนาสตรีจังหวัด ซึ่งเป็นแค่การร่วมกิจกรรมห่าง ๆ เช่น เข้าร่วมวันสตรีสากล แต่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมันเป็นกลุ่มที่เข้มแข็งมากกว่า มีเงินให้กู้ยืม สมาชิกต้องปฏิบัติตามระเบียบ นอกจากนี้กองทุนพัฒนาบทบาทจังหวัดต้องกำหนดโครงการหรือกิจกรรมสำหรับจัดอบรมหรือเพิ่มความรู้พัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ ให้แก่สตรี เช่น การจัดอบรมเขียนโครงการเพื่อขอกู้เงินประกอบอาชีพ การอบรมเพื่อประกอบอาชีพ การอบรมเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพและภาวะผู้นำ เป็นต้น (อำนวยการ ยุทธธรรม, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2558)

3. นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นเพื่อช่วยเหลือสตรีที่ถูกกระทำ ผู้ด้อยโอกาส โดยใช้งบประมาณประเภทอุดหนุนเพื่อช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมที่ประสบปัญหา ดังเช่น สตรีที่เป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อ.เต่างอย จ.สกลนคร ประสบอุบัติเหตุ ทำให้สมองได้รับความกระทบกระเทือน และยังมีลูกที่ต้องเลี้ยงดู กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสกลนครจึงใช้งบอุดหนุนเงินจำนวน 50,000 บาท เพื่อลงทุนทำร้านขายของชำ ซึ่งก่อให้เกิดรายได้แก่ครอบครัวต่อไป (อำนาจ ยุทธธรรม, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2558)

4. นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นเพื่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมในการพัฒนาบทบาทสตรี โดยทางจังหวัดจะประสานงานกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสตรีมายังกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด เช่น งานวันสตรีสากล งานวันแม่แห่งชาติ งานแสดงสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นต้น งานกิจกรรมต่างๆ ที่ทางจังหวัดได้จัดขึ้นซึ่งเป็นส่วนหนึ่งเพื่อให้สังคมรู้จักกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมากขึ้น (ณิชกานต์ ดวงศรี, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2558)

สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์สำคัญที่สุดคือ เป็นแหล่งทุนให้แก่สตรีใช้สำหรับพัฒนาอาชีพต่อยอดอาชีพสร้างอาชีพ และใช้เป็นแหล่งทุนเพื่อจัดกิจกรรมหรือ โครงการพัฒนาศักยภาพให้สตรีมีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เพราะที่ผ่านมาในประเทศไทยยังไม่มีกองทุนที่ถูกจัดตั้งเป็นการเฉพาะเพื่อสตรีมาก่อน ดังนั้นนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจึงเปรียบเสมือนเป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้สตรีสามารถเข้าถึงการพัฒนาจากภาครัฐได้มากขึ้นและทำให้สตรีที่จัดว่าเป็นประชากรจำนวนมากที่สุดในประเทศไทยหากได้รับโอกาสในการพัฒนาย่อมทำให้สตรีเหล่านี้กลายเป็นพลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศไทยได้ต่อไป

การประกาศใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

การประกาศใช้นโยบายเป็นผลโดยตรงจากการตัดสินใจเลือกนโยบาย นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายที่พรรคเพื่อไทยใช้หาเสียง โดยพุ่งเป้าไปยังกลุ่มสตรีที่จัดว่าเป็นประชากรที่มีจำนวนมากที่สุดในประเทศไทย ในที่สุดพรรคเพื่อไทยชนะการเลือกตั้งและจัดตั้งรัฐบาล ตามหลักแล้วเมื่อจัดตั้งรัฐบาลสำเร็จสิ่งที่จะต้องกระทำคือ การใช้นโยบาย อนึ่งการประกาศใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี สามารถแบ่งการประกาศใช้นโยบายได้ 2 แนวทาง คือ การแถลงนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2554 และการประกาศใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในราชกิจจานุเบกษา ภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ พ.ศ. 2555 ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. การแถลงนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ต่อรัฐสภา โดย นายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์

ชินวัตร

เมื่อพรรคเพื่อไทยชนะเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2554 นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้เป็น
ถูกแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของประเทศไทย ได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี
ต่อรัฐสภาเมื่อวันอังคารที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2554 ในครั้งนั้น นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้กล่าว
แถลงนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินไว้ โดยแบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วน
ที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก และระยะการบริหารราชการ 4 ปี ของรัฐบาลเพื่อให้มีการพัฒนา
อย่างมีคุณภาพ สมดุล ยั่งยืน และมีภูมิคุ้มกันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กำหนดให้
นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายเร่งด่วนที่ต้องเริ่มดำเนินการในปีแรก โดยจัดตั้ง
กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีวงเงินเฉลี่ยจังหวัดละ 100 ล้านบาท (ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, 2554)

ภายหลังจากที่รัฐบาลได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาและบรรจุให้นโยบายกองทุนพัฒนา
บทบาทสตรีเป็นนโยบายเร่งด่วนสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการภายใน 6 เดือน รัฐบาลจึงได้มีการเปิดตัว
กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีและประกาศอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555
ณ ทำเนียบรัฐบาลโดยการเชิญหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจากทั่วประเทศมารับมอบนโยบาย
พร้อมประกาศรับสมัครสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเพื่อการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
และการทำประชาคมคัดเลือกระดับคณะกรรมการกองทุนระดับหมู่บ้าน ตำบล และระดับจังหวัด แล้วเสร็จ
เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2555 และระหว่างการทำงานของกระบวนการดังกล่าว รัฐบาลได้มีการ
การกดปุ่มสนับสนุนงบประมาณจังหวัดละ 20,000,000 บาทก้อนแรก ไปเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ.
2555 ภายใต้งิจกรรม “พลังสตรี พลังขับเคลื่อนประเทศ” พร้อมแถลงข่าวผ่านสื่อ เปิดเผยตัวเลขสตรี
ที่สมัครเป็นสมาชิกมียอดรวม 7,400,000 คน จากจำนวนประชากรหญิงทั่วประเทศ 33,000,000 คน
(สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ, 2556, หน้า 12-18)

อนึ่ง ภายหลังจากแถลงนโยบายต่อรัฐสภาได้เพียง 4 วัน วันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555
นายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้เดินทางไปยังจังหวัดอุดรธานีเพื่อชี้แจงนโยบายกองทุนพัฒนา
บทบาทสตรี ซึ่งเป็นการชี้แจงนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในต่างจังหวัดเป็นครั้งแรก ซึ่งมี
สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเข้าร่วมงานอย่างคับคั่ง ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้กล่าวว่า (รู้จักกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติให้จบจังหวัดละ 100
ล้านบาท, 2558)

“ในฐานะที่ดิฉันเองก็เป็นผู้หญิง มีความเข้าใจในความต้องการของผู้หญิงเหมือนกัน และรู้ว่าอย่างแรกสิ่งที่คุณผู้หญิงต้องการ คือ การยอมรับความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันในสังคม จึงเป็นที่มาของนโยบายจัดตั้ง กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีและหวังว่าการจัดกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีนี้ จะเข้าไปแก้ปัญหสตรีใน 3 มิติ ด้วยกัน

มิติแรก คือ ส่วนของสตรีที่ยังต้องรับการดูแลและแก้ไขปัญหา ในการได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมกัน จากการถูกกดขี่ข่มเหงทางเพศหรือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

มิติที่สอง คือ สตรี ที่วันนี้มีความพร้อม แต่ต้องการเพิ่มศักยภาพในการสร้างเสริมคุณภาพฝีมือแรงงานเพื่อต่อยอดการเข้าถึงเงินทุน การเข้าถึงการเรียนรู้เพื่อที่จะพัฒนาตนเอง ในการเสริมสร้างรายได้กลับไปยังครอบครัวและชุมชนของท่าน

มิติสุดท้ายคือ กลุ่มสตรีที่ได้รับการยอมรับอยู่ในสังคม จังหวัด รัฐบาลจะต่อยอดให้กลุ่มสตรีเหล่านี้ได้รับการยอมรับขึ้นมาเป็นผู้นำทางสังคม ทางด้านการเองหรือแม้กระทั่งในมิติอื่น ๆ ให้เป็นที่ยอมรับและสร้างชื่อเสียงให้กับประเทศ คือ จุดมุ่งหมายของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั้งหมด”

จะเห็นได้ว่า นางสาวยิ่งลักษณ์ชินวัตร ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาโดยประกาศให้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายเร่งด่วนที่ต้องริบดำเนินการปีแรก พร้อมทั้งเดินทางไปชี้แจงนโยบายด้วยตนเองที่จังหวัดอุดรธานี และด้วยความที่เป็นสตรีจึงเข้าใจความต้องการของสตรีอย่างแท้จริง โดยการสร้างโอกาสให้สตรีเพื่อการเข้าถึงแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ และแก้ไขปัญหให้กับสตรี ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายแรกของประเทศที่กำหนดกลุ่มเป้าหมายและผู้รับประโยชน์ไว้อย่างชัดเจน และที่ผ่านมาแม้ประเทศไทยมีนโยบายต่าง ๆ มากมาย แต่ก็ยังไม่มียุทธศาสตร์อย่างแท้จริง ซึ่งนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีก็เป็นนโยบายที่สตรีรอมาเนาน แม้จะมีกลุ่มสตรีมากมาย เช่น คณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอ คณะกรรมการพัฒนาสตรีจังหวัด แต่กลุ่มสตรีดังกล่าว ไม่มีเงินหมุนเวียน ดังนั้นกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจึงเป็นนโยบายที่ทำให้สตรีเข้าถึงแหล่งทรัพยากรได้มากขึ้นอันจะทำให้สตรีสามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างรอบด้าน

2. การประกาศใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในราชกิจจานุเบกษา ภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ พ.ศ. 2555

เมื่อ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้แถลงนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต่อรัฐสภาเป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้น ในช่วงปี พ.ศ. 2555 นายกรัฐมนตรีได้สั่งการให้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติอยู่ภายใต้การกำกับดูแลหรือดำเนินภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี และจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารชี้แจงคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ถูกจัดทำโดยสำนักงานกองทุนพัฒนา

ทบพทสตร์แห่งชาติ พบว่า การออกระเบียบการดำเนินงานกองทุนเกี่ยวกับ การดำเนินงานกองทุน อยู่ภายใต้ระเบียบ 7 ฉบับ ประกาศ 11 ฉบับ ร่างและตรวจสอบโดยคณะกรรมการด้านกฎหมาย ซึ่งมีปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน รวมทั้งมีผู้อำนวยการฝ่ายกฎหมายและระเบียบ สำนักงบประมาณ ผู้อำนวยการฝ่ายกฎหมายการเมืองการปกครอง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และนิติกรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทำตามระเบียบการคลังทุกประการ ซึ่งครอบคลุม ทั้งการทำงานของส่วนกลางและส่วนภูมิภาค การใช้จ่ายเงินและอนุมัติเงินทุกประเภทมีประกาศ คณะกรรมการบริหารกองทุนกำกับไว้ทั้งสิ้น โดยถือว่าเป็นการทำงานภายใต้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ระเบียบคำสั่ง ประกาศที่มีการออกมาใช้รวม 18 ฉบับ ได้แก่ (สำนักงานกองทุนพัฒนาทบพท สตร์แห่งชาติ, 2558)

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนพัฒนาทบพทสตร์ พ.ศ. 2555
ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 36ง หน้า 4-14 ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนพัฒนาทบพทสตร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555
ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 96ง หน้า 1 ลงวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2555
3. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนพัฒนาทบพทสตร์แห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ขอขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิก และการพิจารณารับขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิก และการพ้นจากการเป็นสมาชิกภาพของสมาชิก พ.ศ. 2555
4. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนพัฒนาทบพทสตร์แห่งชาติ ว่าด้วยการบริหาร กองทุนพัฒนาทบพทสตร์ พ.ศ. 2555
5. ประกาศคณะกรรมการกองทุนพัฒนาทบพทสตร์แห่งชาติ 95 เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุน
6. ประกาศคณะกรรมการกองทุนพัฒนาทบพทสตร์แห่งชาติ 96 เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการกองทุนพัฒนาทบพทสตร์แห่งชาติ
7. ประกาศคณะกรรมการกองทุนพัฒนาทบพทสตร์แห่งชาติ 98 เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการแต่งตั้งกรรมการติดตามและสนับสนุนการดำเนินงานจังหวัด
8. ประกาศคณะกรรมการกองทุนพัฒนาทบพทสตร์แห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผล
9. ประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาทบพทสตร์แห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการเลือกผู้แทนสมาชิกในแต่ละหมู่บ้าน หรือ ชุมชน เพื่อเป็นคณะกรรมการ กองทุนพัฒนาทบพทสตร์ตำบล

10. ประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการคัดเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเป็นคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล

11. ประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการเลือกผู้แทนกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล เพื่อเป็นคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด

12. ประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการคัดเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเป็นคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด

13. ประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการเลือกผู้แทนสมาชิกในกรุงเทพมหานครเพื่อเป็นคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีกรุงเทพมหานคร

14. ประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการคัดเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเป็นคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีกรุงเทพมหานคร

15. ประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการใช้จ่ายเงินกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

16. ประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ เรื่อง การจัดสรรงบประมาณกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

17. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ ว่าด้วยระเบียบประชุมกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการ อนุกรรมการ หรือคณะทำงาน พ.ศ. 2556

18. ประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุน เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การจัดสรร การพิจารณาและอนุมัติจ่ายเงินสนับสนุน โครงการของสมาชิก และการจัดทำบัญชี กองทุน

สรุปได้ว่า การประกาศใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี สามารถแบ่งได้รูปแบบการประกาศใช้นโยบายได้ 2 แนวทาง ได้แก่ การแถลงประกาศนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต่อรัฐสภาให้เป็นนโยบายเร่งด่วนที่ต้องเริ่มดำเนินการภายใน 6 เดือน และการประกาศใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในราชกิจจานุเบกษา ภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ พ.ศ. 2555 หนึ่งในสมัยรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักนายกรัฐมนตรี ดังนั้นประกาศ ระเบียบต่าง ๆ จึงอยู่

ภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ พ.ศ. 2555 เนื่องจากโดยหลักการแล้วหากประกาศนโยบายแล้วต้องเร่งทำงบประมาณเพื่อขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ และเพื่อให้สำนักงบประมาณสามารถโอนงบประมาณเพื่อดำเนินการขับเคลื่อนต่อไปได้นั้นจึงต้องให้รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีเข้ามาดำเนินการ โดยออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ พ.ศ. 2555 ซึ่งภายหลังการประกาศใช้ นโยบายรัฐบาลได้ดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2555 แล้วจึงโอนงบประมาณไปยังกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดทั่วประเทศไทย ดังนั้นเมื่อนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้นเมื่อประกาศใช้ นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต่อรัฐสภา รวมทั้งเดินทางไปประกาศนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตามจังหวัดต่าง ๆ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจึงเปรียบเสมือนความหวังของสตรีไทยทั้งประเทศที่ต้องการยกระดับและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นต่อไป

องค์กรที่เกี่ยวข้องกับนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

เมื่อนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้แถลงนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และประกาศใช้ นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี รวมทั้งมีการออกระเบียบกองทุนเพื่อดำเนินการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ต่อไปคือมอบหมายให้หน่วยงานราชการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยมีหน่วยงานราชการเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติมีดังต่อไปนี้

1. สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หรือ กศน. ทำหน้าที่รับสมัครสมาชิก เมื่อนายกรัฐมนตรีได้ประกาศใช้ นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นที่เรียบร้อยแล้ว นางสาวยิ่งลักษณ์ นายกรัฐมนตรี เป็นผู้ลงนามแต่งตั้งได้มอบหมายให้สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยทั่วประเทศเป็นหน่วยงานดูแลและรับผิดชอบการลงทะเบียนรับสมัครสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ ระหว่างวันที่ 18-29 กุมภาพันธ์นี้ ได้ขยายเวลาออกไปจนถึง 31 มีนาคม พ.ศ. 2555 ทั้งนี้ สามารถรับใบสมัครได้จากหน่วยเคลื่อนที่ของสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่เข้าไปรับสมัครในหมู่บ้านหรือชุมชนหรือจากสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด หรือดาวน์โหลดจากเว็บไซต์ www.nfe.go.th ก่อนยื่นให้เจ้าหน้าที่สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จากนั้นตรวจสอบรายชื่อได้ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน โดยผู้สมัครเข้ากองทุน ฯ จะต้องเป็นคนไทย เพศหญิงอายุตั้งแต่ 15 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในพื้นที่ที่จะลงทะเบียน จากนั้นจะมีการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อคัดเลือกหรือเลือกตั้งผู้แทนหมู่บ้านเข้าเป็นคณะกรรมการกองทุนระดับตำบล และระดับจังหวัด ระหว่างวันที่ 2-7 มีนาคม

พ.ศ. 2555 ก่อนจะมีการเปิดตัวกองทุนอย่างเป็นทางการ ณ ทำเนียบรัฐบาล ในวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2555 ในช่วงแรกของการรับสมัคร เจ้าหน้าที่ และครูสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบล ทำหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อรับสมัครสมาชิก ก ก็คือ การสมัครใจในการที่จะกรอกข้อมูลหรือให้ข้อมูล ที่ต้องประกอบไปด้วยส่วนสำคัญคือเลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก และสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนเพื่อยืนยันตัวตนบุคคล ปัจจุบันสำนักงานสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ไม่มีภาระหน้าที่เกี่ยวข้องกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเนื่องจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติถูกโอนย้ายมาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

2. กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ในปัจจุบันกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติถูกโอนย้ายมาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมการพัฒนาชุมชน ตามระเบียบข้อบังคับ กรมการพัฒนาชุมชนดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ ดังนั้นจึงเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่นำนโยบายลงไปปฏิบัติโดยตรง ดังนั้นเพื่อให้มีความชัดเจนมากขึ้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอรายละเอียดตั้งแต่การโอนย้ายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติมาสังกัดภายใต้กรมการพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับมหภาคจนกระทั่งการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาค โดยมีรายละเอียดการนำนโยบายไปปฏิบัติดังต่อไปนี้

การโอนย้ายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมาสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ในสมัยรัฐบาล นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เมื่อครั้งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักนายกรัฐมนตรี มีคุณณลินี ทวีสิน รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีได้ออกระเบียบกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดยุทธศาสตร์ เพื่อให้สำนักงบประมาณสามารถโอนงบประมาณมายังสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี พงษ์ประภาณ โอนมาเป็นที่เรียบร้อยแล้วปรากฏว่าสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีไม่สามารถดำเนินงาน ได้จึงต้องให้กรมการพัฒนาชุมชนเข้ามาขับเคลื่อนเพื่อให้กองทุนสามารถดำเนินงานต่อไปได้ ทว่าประสบปัญหา กล่าวคือ เมื่อโอนย้ายมากรมการพัฒนาชุมชนแล้ว แต่งบประมาณยังคงอยู่ที่สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ดังนั้นการจัดอบรมสัมมนาต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้งบประมาณทางกรมการพัฒนาชุมชนต้องทำโครงการเพื่อขบบประมาณไปยังสำนักนายก โดยมีเลขานายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามอนุมัติงบประมาณ แต่ด้วยความที่เลขานายกมีภารกิจมาก การลงนามอนุมัติโครงการต่างๆจึงเกิดความล่าช้าครั้งจะให้อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชนที่รักษาการผู้อำนวยการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นผู้ลงนามอนุมัติงบประมาณด้วยอำนาจก็ไม่สามารถทำได้ ดังนั้นจึงให้สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติโอนย้ายมาอยู่ที่ยังกรมการพัฒนาชุมชน แต่ต้องแก้ไขระเบียบสำนักนายกไม่สามารถโอนย้ายแบบปราศจากระเบียบได้

จึงมอบอำนาจให้อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชนสามารถดำเนินการได้จัดซื้อจัดจ้าง ตรวจรับ
งบประมาณ การจ้างพนักงาน ต่อมานายกรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร จึงให้ออกระเบียบ
ฉบับที่ 2 เพื่อให้สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติมาอยู่ภายใต้การกำกับดูแล
ของกรมการพัฒนาชุมชน เพราะท่านนายกเห็นว่ากรมการพัฒนาชุมชนสามารถดำเนินการได้
ต่อมาคณะรัฐมนตรีอนุมัติ แก้อะเอียด เข้าสู่กฎฎีกาเพื่อตรวจระเบียบที่ขอแก้ไข แต่เกิดเหตุการณ์
กบปส.(คณะกรรมการประชาชนเพื่อเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์
อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข) เข้ายึดทำเนียบรัฐบาล ระเบียบจึงยังไม่ได้เข้ากฎฎีกา และสุดท้าย
ระเบียบล่าสุดเพิ่งผ่านกฎฎีกา และเมื่อสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเข้ามาอยู่ภายใต้
กรมการพัฒนาชุมชน แต่ยังไม่สมบูรณ์ มีประชุม 4 ครั้ง เพื่อแก้ไขระเบียบเป็นรายมาตรา
โดยให้ยื่นขึ้นไปที่กรมบัญชีกลาง กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี และ
นายกรัฐมนตรีว่าได้ดำเนินการแก้ไขถูกต้องเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงส่งกลับไปยังคณะรัฐมนตรี
เพื่อให้นายกรัฐมนตรีลงนาม เพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา และย้ายสำนักงานมายัง
กรมการพัฒนาชุมชนต่อไป อนึ่งส่วนใหญ่บุคลากรในสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี คือ
ข้าราชการที่สังกัดกรมการพัฒนาชุมชน ปัจจุบันสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติตั้งอยู่
ที่กรมการพัฒนาชุมชน ศูนย์ราชการแจ้งวัฒนะ (ขนิษฐา กาญจนรังษินันท์, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม
2558)

ต่อมารัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ในช่วงแรกยังไม่ได้มีนโยบายลงมายังกองทุน
พัฒนาบทบาทสตรี จนกระทั่งนายกรัฐมนตรี ทราบเรื่องและบอกว่ารัฐบาลไม่มีนโยบายจะยุบ
กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และให้ดำเนินการต่อไปสนับสนุนให้กองทุนดำเนินการต่อไป จนกระทั่ง
รองผู้อำนวยการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติทำเอกสารคำชี้แจงกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี
ต่อคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ ว่าก่อนการก่อตั้งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี มีกองทุนหมุนเวียน
107 กองทุน มีกองทุนกู้ยืม 17 กองทุน แต่ยังไม่มียกย่องที่ให้ประโยชน์แก่สตรีเป็นการเฉพาะ
และแม้จะมีกองทุนประเภทส่งเสริมดูแลกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เช่นกองทุนเด็ก กองทุนผู้สูงอายุ
กองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ก็ยังไม่มียกย่องที่ดูแลสตรีโดยตรงเช่นกัน ดังนั้น
การมีกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทำให้มีกองทุนในการดูแลสตรีโดยเฉพาะซึ่งกองทุนพัฒนาบทบาท
สตรีเห็นควรให้ดำเนินการต่อและควรโอนให้กรมการพัฒนาชุมชนดูแล โดยให้กระทรวงมหาดไทย
พิจารณา โดยให้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีดำเนินงานต่อไปแบบเดิมและอยู่ภายใต้การขับเคลื่อน
ของกรมการพัฒนาชุมชนต่อไป (สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ, 2558) จนกระทั่ง
คณะกรรมการความสงบสุขแห่งชาติอนุมัติให้โอนย้ายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติมาอยู่ภายใต้

การกำกับดูแลของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ดังข้อสั่งการอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่คณะกรรมการพัฒนาชุมชนแห่งชาติ มีมติให้โอนย้ายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมาอยู่ที่กรมการพัฒนาชุมชนแล้วให้ผู้ตรวจราชการกรมพัฒนาการจังหวัด และหัวหน้ากลุ่มงานตรวจติดตาม กำกับดูแลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ช่วยทำความเข้าใจ และแก้ปัญหาอย่างใกล้ชิด (กรมการพัฒนาชุมชน, 2558)

ภายหลังโอนย้ายสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติมายังกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เป็นเรียบร้อยแล้วนั้น ได้เกิดปัญหา กล่าวคืองบประมาณของสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรียังคงค้างอยู่ที่สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เนื่องจากแต่เดิมสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติสังกัดอยู่ภายใต้สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ดังนั้นจึงแก้ปัญหาเรื่องงบประมาณค้าง โดยการให้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี โอนงบประมาณกลับมายังกระทรวงการคลังเพื่อโอนกลับไปยังกรมการพัฒนาชุมชน แต่ไม่สามารถโอนงบประมาณได้ เพราะไม่ใช่นิติบุคคลเดียวกันซึ่งผิดระเบียบราชการ ดังนั้นจึงแก้ปัญหาโดยให้กรมการพัฒนาชุมชนไปตั้งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอีกหนึ่งกองทุน โดยมีชื่อเดียวกัน แล้วนำกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีใหม่และกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเก่ามารวมกัน จากนั้นทางกระทรวงการคลังจะโอนงบประมาณคืนกลับไปให้ แต่ติดปัญหาอีก กล่าวคือ กรมการพัฒนาชุมชนไม่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับสตรีดังนั้นหากกรมการพัฒนาชุมชนจัดตั้งกองทุนเพื่อของงบประมาณมาใช้จ่ายเกี่ยวกับสตรี สำนักงบประมาณจึงโอนให้ไม่ได้เพราะไม่มีภารกิจเกี่ยวข้อง จึงจำเป็นต้องขอให้นายกรัฐมนตรีลงนามสั่งการให้กรมการพัฒนาชุมชนดูแลกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปจัดตั้งกองทุนที่มีวัตถุประสงค์เดียวกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และสั่งให้กรมการพัฒนาชุมชนไปทำคำของบประมาณจากสำนักงบประมาณ กระทรวงการคลัง ในปี พ.ศ. 2559 สุดท้ายคณะกรรมการกลั่นกรองพิจารณาอนุมัติผ่านให้จัดตั้งกองทุนใหม่ได้เนื่องจากเป็นคำสั่งนายกรัฐมนตรี จากนั้นจึงเข้าสู่คณะรัฐมนตรีเห็นควรอนุมัติให้จัดตั้งได้ในวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2558 จึงของงบประมาณปี พ.ศ. 2559 แต่การจะเบิกจ่ายงบประมาณได้ต้องร่างระเบียบใหม่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีอีกต่อไปซึ่งมีการแก้ไขระเบียบใหม่เพิ่มเติมเข้าไปในฉบับนี้ จากนั้นจึงทำเรื่องเบิกจ่ายงบประมาณไปยังสำนักงบประมาณ กระทรวงการคลัง และขอเปิดบัญชีกองทุนใหม่ จากนั้นสำนักงบประมาณจึงจะโอนงบประมาณมายังกองทุนใหม่ได้ ปัจจุบันยังไม่ได้รับงบประมาณเพิ่มเติมแต่กองทุนสามารถใช้งบประมาณที่เป็นงบบุณเฑียรต่อไปได้ และต้องปิดบัญชีภายในสิ้นเดือนกันยายน (ขนิษฐา กาญจนรังษิณนท์, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2558)

เมื่อกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้ถูกโอนย้ายมาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งมีอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชนเป็นผู้อำนวยการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

แห่งชาติ ดังนั้นสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ตั้งแต่พัฒนาการจังหวัด หัวหน้างานส่งเสริมพัฒนาการอำเภอ และพัฒนาการจึงเป็นผู้รับนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติ โดยมีบทบาทหน้าที่ที่ปฏิบัติดังนี้

1. รับสมัครสมาชิก ในช่วงปี พ.ศ. 2555 ในสมัยที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอยู่ภายใต้กำกับดูแลของสำนักนายกรัฐมนตรีใช้การนำนโยบายไปปฏิบัติโดยบูรณาการขอความร่วมมือจากหน่วยงานราชการ โดยการมอบหมายให้สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หรือ กศน. รับสมัครสมาชิก ดังนั้นจึงต้องให้รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ดำเนินการ โดยออกระเบียบฉบับที่ 1 ในช่วงแรกภายหลังประกาศนโยบาย สำนักนายกรัฐมนตรี มอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นหน่วยงานรับสมัครสมาชิก แต่สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ก็ไม่สามารถทำได้เกิดปัญหามากมาย เช่น เกิดความล่าช้า ชื่อผู้สมัครซ้ำบาง ขึ้นรายชื่อผู้สมัคร ทะเบียน ไม่ได้บ้าง เนื่องจากสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ไม่ได้มีความชำนาญงานด้านมวลชน ไม่สามารถเชื่อมโยงหรือประสานสัมพันธ์การรับสมัครสมาชิก ไปยังกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อประชาสัมพันธ์ให้สตรีมาสมัครสมาชิกได้ ประกอบกับเมื่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้อนุมัติให้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติย้ายมาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ดังนั้นจึงต้องทำหน้าที่รับสมัครสมาชิกโดยอัตโนมัติ หนึ่งสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมีเจ้าหน้าที่พัฒนาการที่รับผิดชอบหมู่บ้านต่าง ๆ มีความเชี่ยวชาญในเรื่องมวลชน จึงสามารถเชื่อมโยงประสานสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ รวมถึงการรับสมัครไปยังกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มผู้นำสตรีต่าง ๆ ให้ส่งต่อข้อมูลไปยังสตรีชุมชน/ หมู่บ้านมาสมัครเป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต่อไปได้ (จรัส ตันศิลา, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2558) ปัจจุบันกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติยังคงเปิดรับสมัครซึ่งมีทั้งแบบสมัครแบบออนไลน์และแบบให้กรอกแบบฟอร์ม

2. บริหารจัดการเรื่องทั่วไป จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นักพัฒนาชุมชนหรือพัฒนาการที่รับผิดชอบกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า ส่วนใหญ่บทบาทหน้าที่พัฒนาการ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจน แต่ให้กำกับดูแลโดยทำหน้าที่ต่อไปนี้

2.1 ทำงานร่วมกับคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล ในระดับตำบล ทั้งพัฒนาการและพัฒนาการอำเภอจะไปเข้าร่วมกับคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล ในเรื่องของการตรวจสอบ การจัดทำรายละเอียดของโครงการตามความต้องการของกลุ่มกิจกรรมสตรีที่อยู่ในตำบล ช่วยตรวจสอบความเหมาะสมความเป็นไปได้ของโครงการ ดูความสำเร็จ

เพราะเป็นงบประมาณเวียนที่สมาชิกกองทุนสตรีจำเป็นต้องใช้คืนในรอบ 1 ปี (สุวรรณณี บัวศรี, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2558)

2.2 ทำงานร่วมกับคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ในระดับจังหวัด มีพัฒนาการจังหวัด กลุ่มหัวหน้าส่งเสริม และพัฒนากรจังหวัดหรือนักวิชาการ และเจ้าหน้าที่ลูกจ้าง 3 คน ทำหน้าที่ร่วมกับคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ทำหน้าที่ ให้คำแนะนำ เสนอแนะ ในการดำเนินการพิจารณาอนุมัติงบประมาณเวียนให้ความเห็นชอบให้กับโครงการในงบอุดหนุน ซึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพ นำไปใช้พัฒนาศักยภาพสตรี เสริมบทบาทสตรีให้ก้าวขึ้นมาท่ามกลาง สถานการณ์ปัจจุบัน ช่วยเหลือสตรีผู้ด้อยโอกาส พิกัด สตรีที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว หรือ สตรีที่ประสบปัญหาติดเชื้อเอชไอวี เป็นต้น (กัญญา ตงศิริ, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2558)

2.3 ประสานงานระหว่างจังหวัด อำเภอ และตำบลให้ทำงานร่วมกันระหว่าง คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด และคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ตำบลร่วมกันในการออกติดตามนิเทศ ตรวจสอบการทำงานให้คำแนะนำแก่กลุ่มสตรีที่ได้กู้เงินไป ประกอบอาชีพ ในระดับอำเภอพัฒนากรอำเภอทำงานร่วมกับคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาท สตรีตำบลและสมาชิก ช่วยแนะนำให้สตรี เขียนโครงการตามวัตถุประสงค์ ตรวจสอบ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโครงการ ดำเนินการในเชิงธุรการ และทำหน้าที่ประสานจัดส่ง โครงการมายังกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด นอกจากนี้หากจัดกิจกรรมมวลชนในจังหวัด ทั้งพัฒนากรจังหวัดและพัฒนากรอำเภอต้องประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมโดยเฉพาะวัน สตรีสากล และเวลายามนโยบายสำคัญจากรัฐบาลจะต้องเอาเข้าวาระที่ประชุมในจังหวัดอยู่เสมอ จากนั้นพัฒนากรอำเภอก็จะนำเรื่องเกี่ยวกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ไปแจ้งให้กับกับสตรีสมาชิก ให้รับทราบต่อไป (สามิตร ศรีคำ, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

3. สร้างความรู้ความเข้าใจให้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จากการสัมภาษณ์ เชิงลึกพัฒนากรอำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย พบว่า หน้าที่สำคัญของพัฒนากร คือ การสร้าง ความรู้โดยการจัดอบรม และให้คำแนะนำคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล ในเรื่องต่าง ได้แก่ การสร้างเข้าใจให้กับสมาชิกว่ากองทุนมีที่มาอย่างไร วัตถุประสงค์อย่างไร การเป็นสมาชิกจะได้รับสิทธิอะไรบ้าง สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับคณะกรรมการกองทุนพัฒนา บทบาทสตรีตำบล โครงสร้างเป็นอย่างไร เป้าหมาย บทบาทหน้าที่ที่จะทำให้องค์ทุนเข้มแข็ง ส่งเสริมที่ทำการกลุ่ม เอกสาร วัสดุสำนักงาน การจัดรายงานการประชุม การจัดแฟ้ม การลงรับ หนังสือ การทำหนังสือตามหนังสือเหล่านี้ต้องเกิดจากการเข้าไปเสริมให้ความรู้กับคณะกรรมการ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล เช่น การลงรับหนังสือต้องทำอย่างไร การอนุมัติโครงการ

จะจัดเรียงอย่างไร กลุ่มไหนมาก่อนมาหลัง กรรมการ เลขต้องแบ่งหน้าที่อย่างไร ฝ่ายตรวจสอบหลักฐาน การบันทึกการประชุม ต้องเรียงตามลำดับความสำคัญของ โครงการที่เข้ามาไม่ใช่เรียงตามใครมาส่งมาหลังต้องดูศักยภาพของแต่ละกลุ่มว่ากลุ่มไหนที่มีความสามารถ และต้องสามารถพิจารณาปรับลดวงเงินกู้ที่สมาชิกยื่นขอได้ เพราะต้องส่งโครงการไปจังหวัด ซึ่งสามารถทำได้เป็นบางตำบลเท่านั้น (บางตำบลที่ทำได้เพราะสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเข้าไปตรวจสอบ) ต้องมีการติดตามลงไปเยี่ยมกลุ่มบ้างว่ากลุ่มทำจริงหรือไม่ และต้องสรุปผลการดำเนินงานส่งพัฒนาการจังหวัดเวลาประชุมจังหวัด (พนารัตน์ มาตย์สมบัติ, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2558)

สรุปได้ว่า หน้าที่ของพัฒนากรจังหวัดและอำเภอมีบทบาทตั้งแต่การรับสมัครสมาชิก ประสานงาน และการสร้างความรู้ความเข้าใจ ทั้งนี้ในช่วงแรกที่ยังไม่โอนย้ายมากรมการพัฒนาชุมชน การทำงานของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาสตรีตำบลและจังหวัดค่อนข้างสับสนและติดขัดเนื่องจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายใหม่และเป็นนโยบายเร่งด่วน ได้มีการร่างระเบียบกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีโดยสำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชนเป็นผู้คิดระเบียบ ในช่วงแรกการร่างระเบียบในสมัยคุณณิณี ทวีสิน มีผู้อำนวยการสำนักทุนเข้าไปช่วยร่างระเบียบ ซึ่งเป็นนักวิชาการที่เคยออกระเบียบมาตั้งแต่กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ แต่ระเบียบมีความซับซ้อนเพราะอิงกับระเบียบราชการ ทั้งการเสนอโครงการยื่นกู้ การโอนเงิน จึงมีการปรับใหม่เป็นแบบระบบออนไลน์ ด้วยเหตุที่ระเบียบยุ่งยากซับซ้อนจึงต้องทำความเข้าใจจัดอบรมเพิ่มความรู้ให้แก่สมาชิก แต่ตอนแรกมีการสั่งการให้ปล่อยกู้ให้หมดภายในปีแรก จึงจัดอบรมคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดทั่วประเทศเพื่อปฐมนิเทศ และอบรมคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลทั้ง 4 ภูมิภาค และอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชนให้ंबอดหนุนตำบลละ 5 พันบาทเพื่อจัดอบรมคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีตำบลเพิ่มเติม โดยให้พัฒนากรเข้าไปช่วยดำเนินการ ซึ่งปัญหาที่แต่ละจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบนประสบเหมือนกันหมดปัจจุบันก็ยังประสบอยู่บ้าง ทั้งนี้เมื่อกองทุนถูกโอนย้ายมากรมการพัฒนาชุมชน มีพัฒนากรจังหวัด และอำเภอเข้ามาให้คำแนะนำช่วยเหลือและประสานงานในเรื่องต่าง ๆ ภายใต้ระเบียบกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจึงทำให้ปัญหาต่าง ๆ ลดลงไป เนื่องจากนักพัฒนากรมีความเชี่ยวชาญงานด้านมวลชน การฝึกอบรม การประสานงาน และการทำงานด้านพัฒนาสตรี รวมทั้งเพื่อความคล่องตัวในการทำงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดจึงตั้งอยู่ภายในสำนักเดียวกันกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด

ตอนที่ 3 ผลการวิจัยการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

การวิจัยเรื่อง นโยบายและการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดว่าการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนต้องใช้หลักการบริหารและทรัพยากรการบริหารเพื่อขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีให้สามารถดำเนินต่อไปได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษา การวางแผนในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด การจัดโครงสร้างองค์กร การนำหรือการสั่งการ การควบคุมและการติดตามการบริหารบุคลากร การบริหารงบประมาณ การจัดการ และความพอเพียงด้านสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือ เครื่องใช้ภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ดังมีรายละเอียดในการนำเสนอแต่ละประเด็นต่อไปนี้

1. การวางแผนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ในการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมสิ่งสำคัญ คือ การวางแผน โดยเฉพาะการจัดทำแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีซึ่งเป็นวางแผนระดับชาติ ก่อนจะถ่ายทอดแผนยุทธศาสตร์ไปยังกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดให้ผู้เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติในระดับจังหวัดต่อไป ดังนั้นการจัดทำแผนจึงสามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ การวางแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในระดับชาติ และการวางแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในระดับจังหวัด ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 การวางแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในระดับชาติ ปัจจุบัน

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย โดยรัฐบาลในสมัยที่ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีนั้น รัฐบาลได้กำหนดเป็นวาระเร่งด่วนในการจัดตั้ง “กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี” และเมื่อรัฐบาลได้ประกาศใช้ นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นที่เรียบร้อยแล้ว กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติจึงมีหน้าที่สำคัญคือ การนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติ โดยการจัดทำแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ประกอบไปด้วย การกำหนดกรอบแนวคิด ในจัดทำยุทธศาสตร์ กำหนดเป้าประสงค์ กำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ และกำหนดกลยุทธ์

กรอบแนวคิดในการจัดทำยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ (คกส.) มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการ แผนงาน และแนวทางการดำเนินงาน ได้จัดทำยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยดำเนินการ

ภายใต้กำหนดกรอบแนวคิดสำคัญ ได้แก่ ต้องสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้ประกาศไปแล้ว ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สามารถตอบสนองความต้องการและความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาของสตรีทุกเพศทุกวัย ทุกกลุ่ม ได้แก่ เยาวชนหญิง ผู้หญิงในวัยแรงงาน ผู้หญิงในวัยครองเรือน ผู้หญิงกลุ่มด้อยโอกาส และผู้หญิงที่เป็นผู้นำในระดับต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับเป้าหมายในการจัดตั้งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีซึ่งเน้นการทำงาน 3 ประการ คือ ยึดความต้องการของสตรี และมุมมองของสตรีเป็นหลักบูรณาการการทำงานร่วมกันกับทุกกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับสตรี และประสานมูลนิธิ ขององค์กรพัฒนาสตรีต่าง ๆ เพื่อเสริมการทำงานซึ่งกันและกัน กิจกรรมของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ไม่ใช่เพียงการให้สมาชิกกู้เงินเพื่อประกอบอาชีพ แต่อาจจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาสตรี กลุ่มองค์กรสตรี หน่วยงานและองค์กรที่ทำงานด้านสตรีให้มีภาวะผู้นำ มีศักยภาพ และมีบทบาทมากขึ้นในการพัฒนาสตรีและพัฒนาประเทศชาติ มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 11 แผนพัฒนาสตรีแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 และทิศทางการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน

เมื่อกำหนดกรอบแนวคิดการจัดยุทธศาสตร์แล้ว จึงได้กำหนดเป้าประสงค์รวมของยุทธศาสตร์กองทุน คือ เป็นแหล่งทุนในการพัฒนาศักยภาพสตรีให้มีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ และได้กำหนดวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ว่า “สร้างสรรคพลังสตรี ให้เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ” โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ประจำปี พ.ศ. 2557-2559 ทั้งหมด 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่

1.1.1 การพัฒนาศักยภาพสตรี

1.1.2 การพัฒนาอาชีพสตรี สร้างงาน สร้างรายได้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง

1.1.3 การพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรี และผู้ด้อยโอกาส

1.1.4 การพัฒนาศักยภาพกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

นอกจากนี้ยังมีกลยุทธ์ทั้งหมด 13 กลยุทธ์ และมีแผนงาน/โครงการที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ โดยผ่านกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล การรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลายจากผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีกรุงเทพมหานคร และจากตัวแทนสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั่วประเทศตามโครงการเวทีรับฟังความคิดเห็นยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี 4 ภาค ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้จัดขึ้น จากนั้นนำข้อมูลที่ได้การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นมาผ่านกระบวนการวิเคราะห์ที่ถ่วงถ่วงจากคณะอนุกรรมการดำเนินงานตามนโยบายยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาท

สตรีทั้ง 4 คณะ และนำเสนอคณะกรรมการบริหารกองทุน และคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ เพื่อขอความเห็นชอบและอนุมัติให้ใช้แผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พ.ศ. 2557-2559 (สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ, 2556)

1.2 การจัดทำแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาสตรีจังหวัดเป็นกระบวนการที่จะทำให้อำนาจกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดได้มาซึ่งแผนงาน โครงการ กิจกรรมในการบริหารงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตามประเด็นยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติทั้ง 4 ยุทธศาสตร์ที่มีความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 และความต้องการของสตรีเป็นสำคัญ ปัจจุบันกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้จัดระบบการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยกำหนดแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ พ.ศ. 2557-2559 รวมทั้งมีการจัดแผนปฏิบัติงานเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้มีทิศทางหรือยุทธศาสตร์การบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และยังสามารถให้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนจัดทำแผนยุทธศาสตร์ประจำปี พ.ศ. 2558-2560 โดยกำหนดงบประมาณสำหรับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดละ 150,000 บาท และได้จัดระบบสื่อสารเพื่อสร้างความชัดเจน สร้างความเข้าใจในยุทธศาสตร์ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั้ง 4 ด้าน ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น การประชุมชี้แจง จุลสารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี การเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ www.womenfund.in.th เป็นต้น

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้ยึดหลักตามระเบียบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ ได้กำหนดรูปแบบให้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในแต่ละจังหวัดปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ก่อนข้างมีขั้นตอนและรายละเอียด ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องค่อนข้างมาก ดังนั้น เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนที่เป็นผู้ประสานงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจึงได้ประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ เช่น อาจารย์มหาวิทยาลัยเข้ามาดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ส่วนใหญ่ใช้เวลาในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ประมาณ 2 วัน โดยผู้เข้าร่วมจัดทำแผนยุทธศาสตร์ เป็นที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด อาทิเช่น ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตัวแทนอาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษา ตัวแทน

จากภาคเอกชน หอการค้าจังหวัด เป็นต้น

สำหรับแผนยุทธศาสตร์ที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนใช้ดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นั้น มีระยะเวลาทั้งหมด 3 ปี ปัจจุบันกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนได้ดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ระหว่างปี พ.ศ. 2558-2560 โดยการจัดแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสิ่งสำคัญที่ต้องยึดถือคือ การกำหนดโครงการหรือกิจกรรมให้ครอบคลุมกับยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาศักยภาพสตรี 2) การพัฒนาอาชีพสตรี สร้างงานสร้างรายได้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรีและผู้ด้อยโอกาส และ 4) การพัฒนาศักยภาพกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีและเมื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์เสร็จสิ้นแล้วต้องรายงานสรุปแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดไปยังกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ สำหรับขั้นตอนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์นั้นทางกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้กำหนดองค์ประกอบในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย

1. ข้อมูลประวัติทั่วไป และกลไกการขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด
2. ลักษณะปัญหาของประชาชนโดยทั่วไป เช่น ปัญหาความยากจน ว่างงาน ไม่อยู่บ้าน ครอบครัวแตกแยก คนพิการ ได้รับการดูแลไม่เพียงพอ ท้องก่อนวัยอันควร เกิดการว่างงาน ภาวะหนี้สิน ปัญหายาเสพติด การรวมกลุ่มกิจกรรมยังน้อย มีความขัดแย้งในชุมชน สตรีถูกกดขี่ทางเพศ เป็นต้น
3. ลักษณะปัญหาเฉพาะของสตรี เช่น ครอบครัวแตกแยก ท้องก่อนวัยอันควร ว่างงาน คนพิการได้รับการดูแลไม่เพียงพอ ปัญหาการหย่าร้าง (หญิงหม้าย) ขาดความรู้ด้านกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ภาวะหนี้สิน (เกิดจากการวางแผนทางการเงินที่ผิดพลาด) ปัญหาด้านสุขภาพ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อม เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมภายในประกอบด้วยประเด็นจุดแข็ง (Strength) และจุดอ่อน (Weakness) โดยพิจารณาจากปัจจัยภายในจังหวัด เช่น โครงสร้างชุมชน วัฒนธรรมชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชน การประกอบอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เงินทุน กลไกการบริหารกองทุน สำหรับจุดแข็ง เช่น มีเงินทุนในการบริหารงานกระจายถึงรากหญ้า มีกลไกในการบริหารงานทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค มีระเบียบประกาศกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นตัวขับเคลื่อนในการบริหารจัดการกองทุน เป็นต้น สำหรับจุดอ่อน เช่น การบริหารจัดการมีข้อจำกัดเพราะไม่มีค่าตอบแทน ระเบียบ

กติกานี้ไม่เหมาะสมยุ่งยากจุกจิก ขาดการประชุมใหญ่ คณะกรรมการระดับจังหวัด/ ตำบล ยังขาดความรู้ และทักษะในการวิเคราะห์โครงการ และการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วย โอกาส (Opportunity) และภัยคุกคาม (Threat) พิจารณาจากปัจจัยภายนอก เช่น การเมือง เทคโนโลยี กฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง สำหรับโอกาส เช่น นโยบายรัฐและการเมืองมีการส่งเสริมการสร้าง การสร้างอาชีพ การเปิดเสรีของประชาคมอาเซียน รัฐบาลให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพสตรีทุกระดับ สำหรับอุปสรรคหรือข้อจำกัด เช่น การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของสตรี ความไม่ชัดเจนในหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยตรงในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เป็นต้น

ส่วนที่ 3 แผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เป็นแผนที่กำหนดสิ่งที่จะเกิดขึ้น ในอีก 3 ปีข้างหน้า ประกอบด้วย การจัดแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่ต้องการให้เกิดขึ้นใน 3 ปีข้างหน้า ประกอบด้วย

1. วิสัยทัศน์ (สิ่งที่อยากให้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจะเป็นไปในอีก 3 ปี) ตัวอย่าง วิสัยทัศน์กองทุนพัฒนาสตรีจังหวัดเลย “ปี พ.ศ. 2560 กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเลย เป็นกองทุนที่มุ่งเน้นส่งเสริมอาชีพอย่างเท่าเทียมด้วยการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้สมาชิกมีความสุขอย่างยั่งยืน” หรือวิสัยทัศน์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสกลนคร “สร้างสรรค์พลังสตรี ให้เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสกลนคร เข้มแข็ง มั่นคง ก้าวหน้าด้วยหลักธรรมาภิบาล”

2. เป้าหมาย (ตัวเลข ค่าของเป้าหมาย หรือค่าของตัวชี้วัดที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จะต้องไปให้ถึง) ตัวอย่างเช่น เป้าหมายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสกลนคร ได้แก่

1) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาศักยภาพสตรีและเครือข่ายสตรี จำนวน 3 ครั้ง 2) พัฒนาอาชีพ สร้างโอกาสในการทำงาน และสร้างรายได้ ร้อยละ 50 ของโครงการที่เสนอขอรับการสนับสนุน หมวดเงินทุนหมุนเวียน 3) เสริมสร้างการเฝ้าระวัง ดูแลปัญหา และการช่วยเหลือเยียวยาสตรี การคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิสตรีร้อยละ 50 จากจำนวนที่ขอ และ 4) พัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ร้อยละ 90 เป็นต้น

3. พันธกิจ (กรอบขอบเขตการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด) ตัวอย่างพันธกิจกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดนครพนม ได้แก่ 1) ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนา ศักยภาพเครือข่ายสตรี 2) พัฒนาอาชีพ สร้างโอกาสในการทำงานและสร้างรายได้ 3) เสริมสร้าง การเฝ้าระวัง ดูแลปัญหา และการช่วยเหลือเยียวยาสตรี การคุ้มครองสิทธิและพิทักษ์สิทธิสตรี และ 4) พัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

4. ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ กล่าวคือ ยุทธศาสตร์ เป็นสิ่งที่ต้องคำนึง พัฒนา และมุ่งเน้นเป้าประสงค์ เป็นสิ่งที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอยากจะบรรลุ และกลยุทธ์ คือ สิ่งที่จะทำเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ ทั้งนี้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบนได้กำหนดยุทธศาสตร์แบบเดียวกันกับยุทธศาสตร์ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ หรืออาจกล่าวได้ว่ากองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ใช้ยุทธศาสตร์เดียวกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ ตัวอย่างเช่น กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จังหวัดสกลนคร มียุทธศาสตร์ คือ 1) การพัฒนาศักยภาพสตรีและผู้นำสตรี 2) พัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ 3) พัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรีและสตรีผู้ด้อยโอกาส 4) พัฒนาศักยภาพกองทุนพัฒนา บทบาทสตรี โดยมีเป้าประสงค์เพื่อ 1) ให้สตรีทุกวัยมีศักยภาพภาวะผู้นำและมีบทบาทในการพัฒนา ภายใต้งตคติที่ดี 2) สตรีอาชีพและรายได้ที่มั่นคงสามารถพึ่งตนเองได้ 3) สตรีมีสุขภาวะ มีความมั่งคั่งในชีวิต 4) กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีระบบการบริหารจัดการที่มีศักยภาพ และได้กำหนดกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ คือ 1) การพัฒนาศักยภาพผู้นำสตรีและสร้างภาวะ ผู้นำสตรี ส่งเสริมบทบาทสตรีไทยในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นในทุกระดับ และส่งเสริมบทบาท สตรีในการสร้างครอบครัวเข้มแข็งตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานกองทุนพัฒนา บทบาทสตรีจังหวัดสกลนคร, 2558 ก)

5. กำหนดโครงการ กิจกรรม ตัวชี้วัดตามประเด็นยุทธศาสตร์เพื่อบรรจุในแผนปฏิบัติการ ประจำปีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2559 ทั้งนี้ต้องมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาชุมชนระดับจังหวัด ด้วย ยกตัวอย่างเช่น โครงการจัดประชุมชี้แจงแนวทางการขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จังหวัดตามยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โครงการจัดประกวดสินค้าตำบลต้นแบบ “หนึ่งโครงการหนึ่งตำบล” การประชุมเพื่อพิจารณาอนุมัติโครงการ โครงการสัมมนาคณะกรรมการ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล 125 ตำบล เป็นต้น

สำหรับขั้นตอนการดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เนื่องจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้กำหนด องค์ประกอบสำคัญของแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดไว้แล้วตามที่ผู้วิจัย ได้เสนอไปข้างต้น ดังนั้นเพื่อให้ได้แผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงมีขั้นตอน/ กระบวนการสำคัญ ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์กองทุนที่ไม่ได้แตกต่างกัน โดยกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี แห่งชาติในการจัดแผนยุทธศาสตร์จังหวัดละ 150,000 บาท สำหรับซึ่งมีขั้นตอนการจัดทำแผน ยุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 จัดประชุมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด โดยระดมความคิดเห็นจากคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั้งหมด ตัวแทนคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล เพื่อทบทวนและสรุปบทเรียนเกี่ยวกับการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมาได้ทำอะไรบ้าง ปัญหาที่เกิดขึ้นมีอะไร ทั้งปัญหาในการบริหารงานและปัญหาของสตรีที่ประสบ โดยพิจารณาในประเด็นปัญหาของประชาชนทั่วไป ปัญหาเฉพาะของประชาชนที่เป็นสตรี และปัญหาการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และสิ่งที่อยากทำหรือสิ่งที่ต้องการให้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดจะเป็นในอีก 3 ปีข้างหน้าเป็นอย่างไร และ ซึ่งจะใช้วิธีการสรุปออกมาเป็นแบบ Mind map จากนั้นนำบทเรียนที่ได้มาจัดหมวดหมู่ว่า มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาสตรีแห่งชาติทั้ง 4 ด้านหรือไม่ สรุปข้อมูลทั้งหมด จากนั้นนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ซึ่งเป็นการศึกษาวิเคราะห์จากปัจจัยภายในจังหวัด โดยพิจารณาจากโครงสร้างชุมชน วัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพ เป็นต้น และวิเคราะห์โอกาส ปัญหาอุปสรรค ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากปัจจัยภายนอกจังหวัด โดยพิจารณาจากปัจจัยการเมือง เทคโนโลยี กฎระเบียบต่าง ๆ เป็นต้น (สามมิตร เครือคำ, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดวิสัยทัศน์ คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นของยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์และตัวชี้วัด โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย งบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ ยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติทั้ง 4 ด้าน โดยนักพัฒนาชุมชนและเจ้าหน้าที่ประสานงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดได้ดำเนินการสร้างการมีส่วนร่วมโดยนำวิสัยทัศน์ที่กำหนดขึ้นมาเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าในขั้นต้นจะได้ร่างแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นตุ๊กตาที่ทำให้เห็นภาพหรือเห็นแนวทางการบริหารงานภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดมากขึ้น (สามมิตร เครือคำ, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอร่างแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด โดยเชิญผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ตัวแทนคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล พัฒนาการอำเภอ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนจังหวัด คณะกรรมการพัฒนาสตรีจังหวัด สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั้งประเภทบุคคลและองค์กร โดยจัดประชุมเพื่อนำร่างแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดที่ได้จัดทำไปเบื้องต้นมาทำการวิพากษ์หรือระดมความคิดเห็นร่วมกันว่าเห็นชอบ เห็นต่างไปจากนี้หรือไม่ เช่น โครงการหรือกิจกรรมที่กำหนดสามารถตอบ โจทย์หรือมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาทั้ง 4 ด้านหรือไม่

อาทิเช่น การพัฒนาคุณภาพชีวิตสตรี การบริหารงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี หากเห็นว่าไม่สอดคล้องสามารถเสนอโครงการหรือกิจกรรมเพิ่มในที่ประชุมได้ จากนั้นจึงขอความเห็นจากทุกฝ่ายในการแสดงความเห็นชอบต่อร่างแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด แล้วจึงประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดต่อไป (สามิตร เครือคำ, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

ขั้นตอนที่ 4 การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ คือ การถ่ายทอดกลยุทธ์ลงสู่การปฏิบัติ โดยกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดดำเนินการจัดอบรมทบทวนภารกิจ รวมทั้งจัดประชุมชี้แจงแนวทางการขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดตามแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด แก่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล และสุดท้ายคือการนำโครงการหรือกิจกรรมที่ได้กำหนดในแผนปฏิบัติประจำปีไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังเป็นที่สังเกตว่าทางกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้กำกับดูแลกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนต้องทำรายงานแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดตามแบบฟอร์มที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้กำหนดให้ครอบคลุมข้อมูลทั้ง 3 ด้าน ได้แก่การนำเสนอข้อมูลพื้นฐานการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในภายนอก และแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเพื่อเสนอต่อกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ (สามิตร เครือคำ, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

จะเห็นได้ว่า แผนยุทธศาสตร์ของกองทุนพัฒนานาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ใช้วิธีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ภายใต้กรอบแนวคิดยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ 4 ด้าน เพราะเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ครอบคลุมการดำเนินงานของกองทุนทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี การบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี การพัฒนาคุณภาพชีวิตสตรี และการจัดทำแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนไม่ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่แตกต่างไปจากแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติเท่าใดนัก กล่าวคือ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดการวางแผนจากส่วนกลางยังคงเป็นการวางแผนจากบนลงล่าง (Top-down) โดยสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดยุทธศาสตร์แล้วจึงให้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดนำไปกำหนดแผนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งส่วนใหญ่ประเด็นยุทธศาสตร์ในแต่ละด้านจะกำหนดตามประเด็นตามยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ แต่อาจจะมี ความแตกต่างในด้านของ โครงการหรือกิจกรรมที่กำหนดในแผนปฏิบัติประจำปีเพราะต้องปรับให้

สอดคล้องกับบริบท สภาพปัญหาความต้องการของสตรีในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ

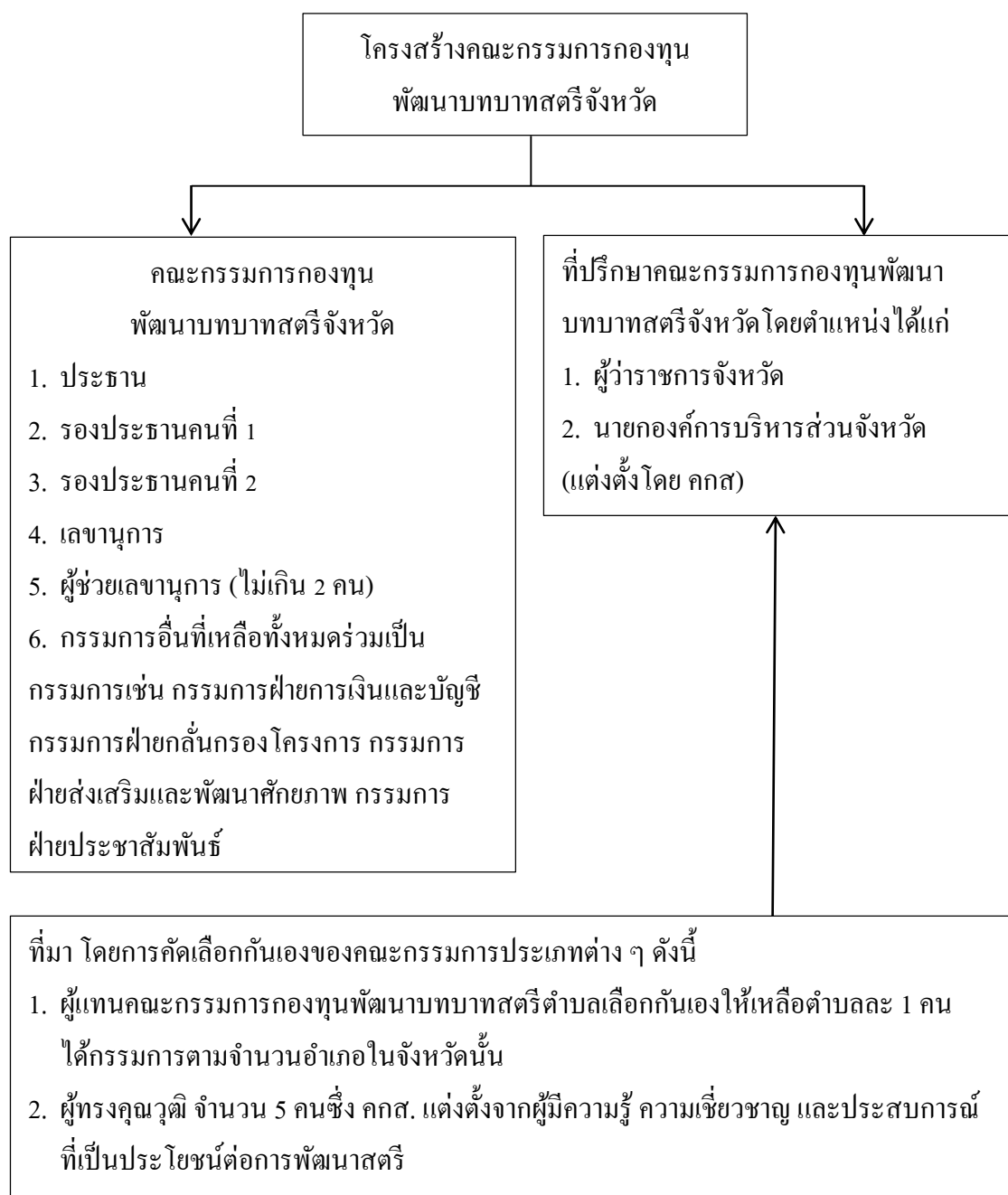
2. โครงสร้างการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขต

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

โครงสร้างการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ถูกกำหนดขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พ.ศ. 2555 ได้กำหนดโครงสร้างการบริหารภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด โดยแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับที่ 1 โครงสร้างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด และระดับที่ 2 โครงสร้างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล ดังมีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ, 2554)

ระดับที่ 1 โครงสร้างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ประกอบด้วยแผนผังโครงสร้างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด การเลือกสรรคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด และอำนาจหน้าที่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ประกอบไปด้วย

1. ผังโครงสร้างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ถูกกำหนดมาจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ ให้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนยึดรูปแบบผังโครงสร้างเดียวกันทั้งหมด ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 5 โครงสร้างอำนาจหน้าที่และที่มาของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด

จากโครงสร้างตามภาพที่ 3 พบว่า คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด (กกส.จ) ประกอบด้วย คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลในแต่ละตำบลของแต่ละอำเภอ คัดเลือกกันเองให้เหลืออำเภอละ 1 คน เป็นกรรมการ และผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน อนึ่ง คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิถูกแต่งตั้งมาจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์

ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสตรีและให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นที่ปรึกษาโดยตำแหน่ง

2. การเลือกสรรคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด เป็นตัวแทนสตรีที่ได้รับการคัดเลือกมาจากระดับหมู่บ้าน และระดับตำบล และระดับอำเภอละ 1 คน เมื่อได้สตรีที่เป็นตัวแทนระดับอำเภอแล้ว สตรีที่เป็นตัวแทนในแต่ละอำเภอต้องมาคัดเลือกกันเองเพื่อเลือกตัวแทนไปเป็นประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด วิธีการคัดเลือก ทำการคัดเลือกช่วงประมาณเดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2555 ในบางจังหวัดจะมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้เปิดประชุมคัดเลือก และบางจังหวัดอาจมอบหมายให้รองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้เปิดประชุมคัดเลือกประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี สำหรับการคัดเลือกประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ผู้เสนอตัวคัดเลือกต้องแสดงวิสัยทัศน์ ดังเช่น ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสกลนครใช้การแสดงวิสัยทัศน์ว่า เธออยู่กับสตรีมานาน ประวัติการทำงานเริ่มมาจากสมาชิกสภาจังหวัด มีความพร้อมที่จะทำงาน มาจากรากหญ้า ถึงแม้จะเรียนจบแค่ ม.6 แต่ก็มีเรียนเพิ่มเติม จนจบระดับชั้นปริญญาตรี ทำงานกับองค์กรสตรีเป็นประธานกรรมการพัฒนาองค์กรสตรีอำเภอ อยากขอโอกาสทำงาน เพราะกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นเรื่องของสตรี อยากช่วยเหลือสตรี เป็นต้น จากนั้นในที่ประชุมจะมีการถามว่า ให้ลงคะแนนแบบลับหรือเปิดเผยเพื่อลงคะแนน สุดท้ายผู้ที่ได้รับคะแนนมากที่สุดจะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ส่วนตัวแทนจากอำเภอต่าง ๆ จะดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด โดยคณะกรรมการทั้งหมดร่วมกันประชุมหารือเพื่อแต่งตั้งกันเป็นคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ตามความถนัดของแต่ละบุคคล (อำนาจ ยุทธธรรม, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2558)

อนึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ที่เข้ามาเป็นประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาสตรีตำบลสามารถใช้วิธีการเลือกสรรด้วยวิธีการแต่งตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งก็ได้ กล่าวคือ ผู้ที่ได้รับเลือกสรรด้วยวิธีการแต่งตั้งต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถจึงได้รับการคัดเลือกมาดำรงตำแหน่ง ซึ่งในบางครั้งอาจจะเป็นเรื่องการเมือง หรือความเหมาะสมในด้านวัยวุฒิ คุณวุฒิ ฐานะ ตำแหน่งทางสังคม ประสบการณ์ทำงานด้านสตรี หรือประสบการณ์ทำงานด้านการเมืองก็เป็นเหตุผลที่บุคคลนั้นได้เข้ามาดำรงตำแหน่ง อนึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าภูมิหลังประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ส่วนใหญ่นอกจากการเป็นสตรีที่มีความรู้ความสามารถแล้ว ส่วนหนึ่งอาจได้เข้ามาดำรงตำแหน่งเพราะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนักการเมือง เช่น เป็นเครือญาติใกล้ชิด เป็นภรรยานักการเมือง รวมทั้งประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดบางคนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนได้รับการแต่งตั้งเข้ามา

ดำรงตำแหน่งโดยวิธีการแต่งตั้งเพราะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่นักการเมืองพรรคเพื่อไทยกำหนดมา โดยตรงภายใต้เหตุผลว่าเป็นเงินและนโยบายพรรคเพื่อไทยดังนั้นต้องให้คนของพรรคเข้ามาบริหารจัดการ

จะเห็นได้ว่า คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดต้องประกอบไปด้วย คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่เป็นตัวแทนจากอำเภอ ซึ่งแต่ละจังหวัดจะมีจำนวน คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับจำนวนอำเภอที่มีจังหวัด นั้น ๆ ทั้งนี้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต้องเลือกกันเองเป็นประธานกรรมการ รองประธานกรรมการคนที่ 1 รองประธานกรรมการคนที่ 2 รวมทั้งเลือกกันเองเป็นกรรมการ และเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการไม่เกิน 2 คน รวมทั้งเลือกกันเองเป็นกรรมการฝ่ายการเงิน และบัญชี กรรมการฝ่ายกลั่นกรอง โครงการ กรรมฝ่ายส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพ กรรมการ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ซึ่งเป็นการแต่งตั้งตามความถนัดของบุคคลนั้นเป็นสำคัญ

3. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด คือ ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ผลจากการสัมมนาเชิงลึกประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และรองประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอน พบว่า เมื่อได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการแล้วสิ่งสำคัญที่ต้องยึดถือคือการบริหารกองทุนตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายสำนักรัฐมนตรีว่า ด้วยกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พ.ศ. 2555 โดยมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

3.1 บริหารกองทุน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแล และจัดสรรรายได้หรือผลประโยชน์ ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนในเขตท้องที่จังหวัด

3.2 จัดหาสถานที่ทำงานของบุคลากรและคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จังหวัด ส่วนใหญ่สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดจะตั้งอยู่ ณ ศาลากลางจังหวัด โดยตั้งอยู่ภายในสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด เนื่องจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ ได้โอนย้ายจากสำนักนายกรัฐมนตรีมาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย โดยมีอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชนเป็นผู้อำนวยการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ หรือ บางกองทุน เช่น สำนักงานกองทุนพัฒนาสตรีจังหวัดเลย ขอความอนุเคราะห์จากผู้ว่าราชการ จังหวัดเลยเพื่อขอใช้ห้องวิทยุเก่าในศาลากลางจังหวัด (ฉีกานต์ ดวงศรี, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2558) หรือกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดอุดรธานี สมัยก่อนตั้งอยู่ภายในองค์การบริหารส่วนจังหวัด ต่อมาย้ายมาอยู่ภายในสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุดรธานี (ฉีกานต์ ดวงศรี, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2558) สำหรับสถานที่เมื่อย้ายมาอยู่ภายในสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด จากการสัมมนา

เชิงลึกพบว่า มีประโยชน์ต่อการบริหารจัดการอย่างมาก กล่าวคือ เมื่อสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดตั้งอยู่ภายในสำนักงานเดียวกันทำให้นักพัฒนาชุมชนที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกองทุนสามารถดูแลช่วยเหลือให้คำแนะนำ และสอนงานเจ้าหน้าที่ประจำกองทุนได้อย่างสะดวก ประกอบกับ หนังสือราชการสั่งการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต้องออกมาจากกรมการพัฒนาชุมชนถึงผู้ว่าราชการจังหวัดและส่งเรื่องมายังสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด และกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดตามลำดับ ดังนั้น เมื่อกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดตั้งอยู่ที่นี้ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนจึงเข้ามากำกับดูแลและประสานงานต่างภายในกองทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (แสวง คำอ้อม, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2558)

3.3 จัดหาทุนหรือรายได้เข้ากองทุน กล่าวคือถึงแม้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดได้รับงบประมาณสำหรับงบหมุนเวียนและงบบริหารจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติเป็นหลัก แต่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดอาจต้องจัดหางบประมาณเพิ่มเติมได้ ยกตัวอย่างเช่น กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดหนองบัวลำภู ได้จัดงานรณรงค์การกุศลเมื่อตอนงานกาชาดประจำจังหวัด เพื่อหาเงินเข้ากองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ซึ่งได้เงินมาทั้งหมด 200,000 บาท (อรยา อุณาสิงห์, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2558)

3.4 พิจารณาโครงการขององค์กรสตรีที่ยื่นขอกู้ยืมเงินหรือขอรับการสนับสนุนเงินจากกองทุนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการบริหารกองทุนกำหนด จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า การพิจารณาอนุมัติโครงการจัดว่าเป็นภารกิจหลักของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด กล่าวคือ การพิจารณาอนุมัติโครงการโดยส่วนใหญ่แต่ละกองทุนจะยึดหลักเกณฑ์การอนุมัติโครงการตามระเบียบที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติกำหนดไว้

อนึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า หน้าที่หลักสำคัญที่สุดของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดคือ การพิจารณาและอนุมัติจ่ายเงินเพื่อสนับสนุนโครงการของสมาชิกที่ยื่นขอรับการสนับสนุนจากกองทุนในพื้นที่จังหวัด สำหรับหลักเกณฑ์การอนุมัติโครงการ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแต่ละจังหวัดจะยึดหลักในการอนุมัติโครงการคล้ายคลึงกัน คือ ต้องพิจารณากลับกรองโครงการตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ถูกระบุกำหนดมาจากสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ โดยกำหนดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งส่วนใหญ่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนได้ยึดถือตามระเบียบข้างต้น พร้อมได้ตั้งเกณฑ์การพิจารณาโครงการเพิ่มเติมเพื่อความถูกต้อง ซึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด และนักพัฒนาชุมชน พบว่า กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาโครงการเพิ่มเติมที่คล้ายคลึงกันดังต่อไปนี้

1. ในระดับตำบล คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลได้จัดประชุมเพื่อพิจารณาโครงการทุกเดือน ใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาโครงการ กล่าวคือ เมื่อสมาชิกส่งโครงการมายังคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล ก่อนจะอนุมัติโครงการต้องจัดประชุมคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิระดับตำบลทั้ง 5 ท่านว่าโครงการนี้ควรจะปล่อยกู้ให้เท่าไร โดยลงไปตรวจสอบในพื้นที่จริงทำการประสานกับตัวแทนหมู่บ้านว่าสมาชิกทำจริงหรือไม่ เรื่องพฤติกรรมของสมาชิกที่ยื่นกู้เป็นอย่างไร มีประวัติหนี้เสียหรือไม่ เพราะตัวแทนหมู่บ้านเป็นบุคคลที่รู้จักสมาชิกดีที่สุดเพราะอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันหรือบางโครงการคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลพิจารณาแล้วแล้วไม่เหมาะสมกับพื้นที่ หรือโครงการไม่สอดคล้องกับห่วงฤดูกาลก็จำเป็นต้องตัดโครงการนั้น ๆ สำหรับการยื่นกู้รอบสอง เมื่อใช้เงินหมด สมาชิกสามารถยื่นกู้เพื่อต่อยอดอาชีพได้ เมื่อสมาชิกกู้แล้วปล่อยเพื่อระยะเวลาให้ดำเนินการใช้เงินคืน แล้วจึงปล่อยกู้ใหม่เป็นรอบ ๆ ไป เมื่อพิจารณาเสร็จสิ้นแล้วคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลต้องจัดทำรายงานประชุม จัดทำหนังสือนำเสนอโครงการ สรุบบทหน้าคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีตำบล ต้องรวบรวมเอกสารทั้งหมดพร้อมกับโครงการของสมาชิกส่งไปกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดต่อไป อนึ่งในปีแรกค่อนข้างมีปัญหาเนื่องจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็น โครงการใหม่ ระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ยังไม่ชัดเจน รวมทั้งผู้นำนโยบายมาปฏิบัติยังไม่มีความรู้ความเข้าใจอย่างเพียงพอจึงเกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการบทบาทสตรีตำบลพิจารณาอนุมัติโครงการทั้งหมดโดยไม่มีการจัดเรียงโครงการ ไม่ได้พิจารณาศักยภาพของโครงการแต่กลุ่มว่ากลุ่มไหนที่มีความสามารถ และไม่สามารถพิจารณาปรับลดวงเงินได้ที่ยื่นกู้ได้หรืออาจกล่าวได้ว่าคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรียังไม่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่อย่างเพียงพอ คิดว่าตนเองมีหน้าที่เป็นผู้รวบรวมเอกสารและนำเสนอโครงการไปยังจังหวัดเท่านั้น ดังนั้นเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และประกออบกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้ถูกโอนย้ายมาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมการพัฒนาชุมชน คณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีตำบลจึงรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ให้พัฒนากรอำเภอช่วยตรวจสอบเอกสารทั้งหมดอีกครั้งก่อนให้พัฒนากรอำเภอรวบรวมเอกสารส่งไปยังกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ซึ่งทำให้ช่วยบรรเทาปัญหาต่างๆไปได้ค่อนข้างมาก (สาธิตี จันท์แดง, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2558)

2. ในระดับจังหวัด คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดมีหน้าที่พิจารณากลับกรองโครงการ ปรับลดวงเงินกู้ และอนุมัติโครงการ โดยใช้จัดการจัดประชุมประจำเดือน

เพื่อพิจารณานุมัติโครงการร่วมกับกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ พัฒนาการจังหวัด เมื่อโครงการจากตำบลถูกส่งมายังกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด เจ้าหน้าที่ประจำกองทุนจะทำหน้าที่ตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ ว่าครบถ้วนถูกต้องหรือไม่ จากนั้นคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดจะร่วมกันพิจารณากลับกรองโครงการ โดยคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณากลับกรองโครงการที่คล้ายคลึงกันกล่าวคือ

2.1 พิจารณาแบบฟอร์มและเอกสารต่าง ให้มีความครบถ้วนถูกต้องตามระเบียบที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติกำหนด

2.2 พิจารณาจำนวนสมาชิกต้องรวมตัวกันขึ้นกู้ 5 คนขึ้นไป และหากมีจำนวนสมาชิกมาก เช่น 10 คนขึ้นไปก็จะเป็นสิ่งที่สามารถประกันได้ว่ากลุ่มมีความเข้มแข็ง

2.3 งบประมาณที่ขึ้นกู้ต้องมีวงเงินไม่เกิน 200,000 บาท แต่ส่วนใหญ่โครงการต่าง ๆ จะขึ้นกู้ได้วงเงิน 200,000 บาท เพราะคณะกรรมการบทบาทสตรีตำบลบางแห่งไม่พิจารณาปรับลดวงเงินกู้ รวมทั้งสมาชิกขึ้นกู้ได้วงเงินเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดตัดลดวงเงิน ซึ่งคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดจำเป็นต้องหารือกับประธานคณะกรรมการบทบาทสตรีตำบลก่อนว่าอาชีพนี้ควรจะอนุมัติเงินให้เท่าไร โดยอาศัยหลักความน่าจะเป็น เช่น ถ้าขอทุนประกอบอาชีพทำกล้วยฉาบคงไม่ต้องใช้เงินทุนถึง 200,000 บาท (สมใจ ดิอินทร์, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2558)

2.4 พิจารณาจากห่วงฤดูกาลที่บางฤดูกาลไม่สามารถประกอบอาชีพนั้น ๆ ได้ และนอกเหนือไปจากแบบฟอร์มและหลักฐานการเสนอโครงการตามกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติกำหนด เช่น ต้องมีสำเนาบัตรสมาชิก มีบันทึกการประชุม ตัวโครงการ แต่สิ่งเหล่านี้ก็ไม่สามารถจะรับประกันได้ว่าสมาชิกจะทำจริงหรือไม่ ซึ่งมันครบก็สามารถอนุมัติได้ แต่คุณภาพของโครงการไม่สามารถวัดได้ ดังนั้น ต้องอาศัยฐานข้อมูลเบื้องต้นประกอบ ไม่ว่าจะเป็นการสอบถามจากคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดซึ่งมาจากตัวแทนอำเภอสามารถให้ข้อมูลในระดับอำเภอได้ว่าสมควรหรือไม่ เพราะเป็นคนในพื้นที่ ต่อมาก็อาจประสานให้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลลงไปสอบถามทางกลุ่มสตรีที่ขึ้นกู้ว่าเคยประกอบอาชีพทำแบบนี้มาก่อนหรือไม่ นอกจากนี้ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนบางจังหวัดได้ใช้วิธีการตรวจสอบเฉพาะ คือ ก่อนวันที่จะอนุมัติโครงการจะเรียกตัวแทนสมาชิกที่ขึ้นกู้เข้ามาคุยก่อนว่าเงินนี้จะต้องใช้กินอย่างไร มีรายได้สามารถชำระคืน ทำจะประสบความสำเร็จหรือไม่ เป็นต้น (อรยา อุณาสิงห์, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2558)

2.5 ไม่อนุมัติให้โครงการเดิมที่เคยอนุมัติไปก่อน ในกรณีที่กลุ่มเดิมขอกู้ในวงเงินเพิ่มยอดมากกว่าเดิม เพราะหากโครงการสำเร็จควรมีกำไรและต้นทุนต้องลดลง ดังนั้นยอดกู้ต้องลดลงตามไปด้วย (เบญจวรรณ พรหมศิริ, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2558)

2.6 พิจารณาจากการประกอบอาชีพในโครงการนั้น ๆ ว่าควรเป็นลักษณะของการต่อยอดหรือพัฒนาอาชีพหรือเป็นเกษตรกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น นำไปผลิตข้างกลิ้งอกทอผ้าไหมสีธรรมชาติ แปรรูปอาหาร แต่หากยื่นกู้เพื่อนำไปซื้อปุ๋ยเคมี ซื้อพันธุ์สัตว์หรือประกอบอาชีพที่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมจะไม่อนุมัติโดยเด็ดขาด (สรัญญา ตูลาพันธ์, สัมภาษณ์, 27 เมษายน 2558)

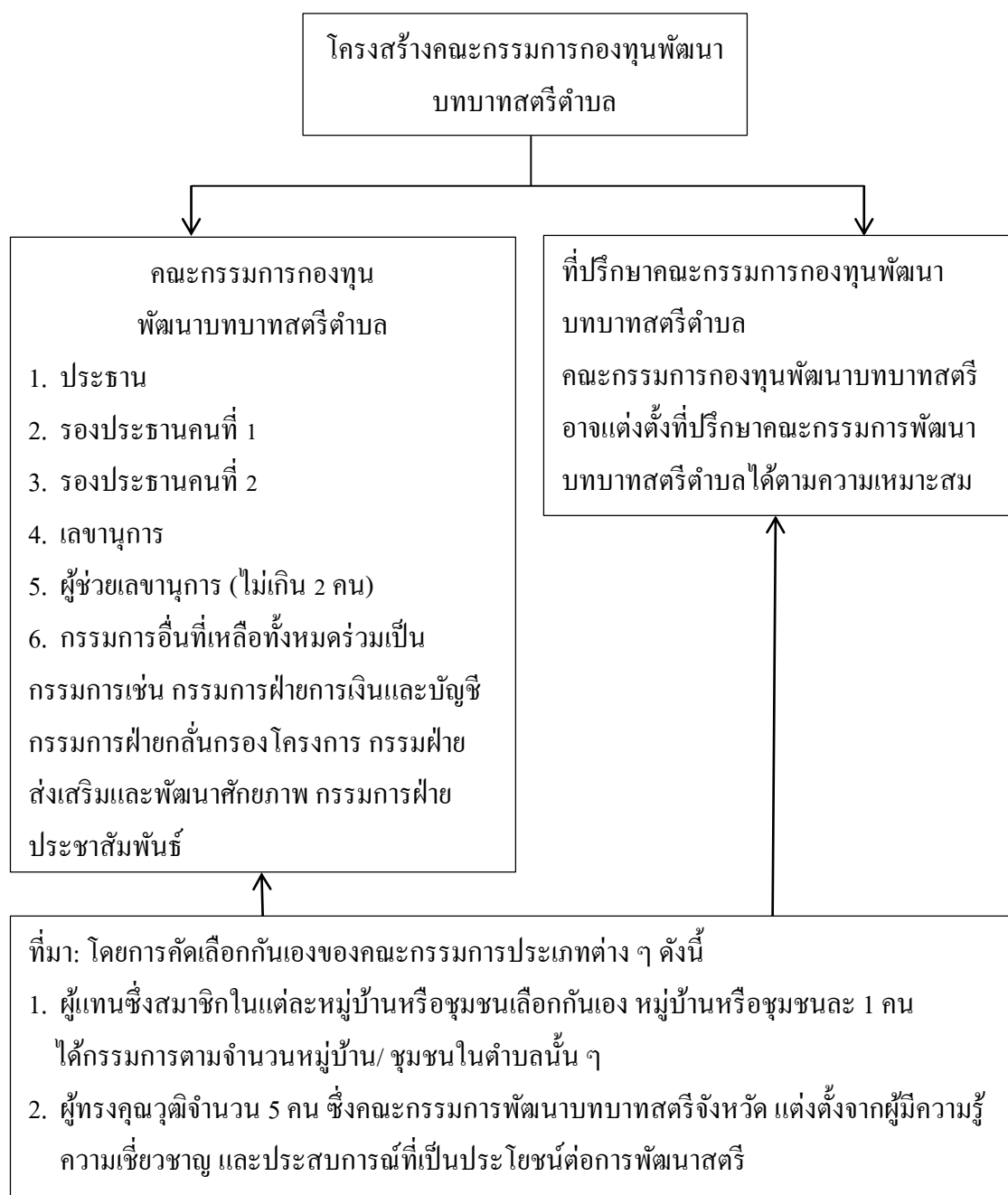
2.7 สํารวจและจัดทำข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนสมาชิกและองค์กรสตรีที่ขึ้นทะเบียนรวมทั้งโครงการที่ได้ยื่นคำขอยืมเงินจากกองทุนในเขตท้องที่ตำบล เสนอต่อคณะกรรมการกองทุน ฯ จังหวัดพิจารณาอนุมัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการบริหารกองทุนกำหนด รวมทั้งเพื่อรวบรวมรายงานต่อคณะกรรมการบริหารกองทุนและคณะกรรมการประเมินผล อย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง

2.8 รายงานผลการดำเนินการ ปัญหาและอุปสรรค ในเขตท้องที่ตำบล เสนอต่อคณะกรรมการกองทุน ฯ จังหวัด อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

2.9 ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามประกาศ ข้อกำหนด หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมายโดยบริหารเงินในส่วนของการทำงานในคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีตำบล เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ตามกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ที่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติกำหนด

ระดับที่ 2 โครงสร้างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล ประกอบด้วยแผนผัง โครงสร้างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล การเลือกสรรคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล และอำนาจหน้าที่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล ประกอบไปด้วย

1. ผังโครงสร้างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล ถูกกำหนดมาจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ ให้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนยึดรูปแบบผังโครงสร้างเดียวกันทั้งหมด ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 โครงสร้างอำนาจหน้าที่และที่มาของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล

จากโครงสร้างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลพบว่า คณะกรรมการ
กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลมาจากผู้แทนหรือตัวแทนหมู่บ้าน ซึ่งสมาชิกในแต่ละหมู่บ้าน

หรือชุมชนเลือกกันเอง หมู่บ้านหรือชุมชนละ 1 คน ได้กรรมการตามจำนวนหมู่บ้าน/ชุมชนในตำบล นั้น ๆ คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล มีหน้าที่บริหารกองทุน ตรวจสอบกำกับดูแล และจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในตำบล และพิจารณาโครงการที่สมาชิกยื่นขอกู้ยืมเงิน หรือขอรับการสนับสนุนจากกองทุน สํารวจและจัดทำข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับสมาชิกโครงการ ที่ยื่นคำขอเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด และรายงานผลการดำเนินงาน ต่อคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

2. การเลือกสรรคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล (กคส.ต) ประกอบด้วยผู้แทนสมาชิกในแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชนเลือกกันเอง หมู่บ้านหรือชุมชนละ 1 คน สำหรับวิธีการคัดเลือกตัวแทนระดับหมู่บ้านนั้น หมู่บ้าน จะได้รับงบประมาณจากส่วนกลางมาใช้ในกระบวนการคัดเลือกตัวแทนหมู่บ้านละ 2,000 บาท ผู้ที่เสนอตัวเข้ามาเป็นตัวแทนในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนอาจจะมีจำนวนมากกว่า 1 คน ดังนั้นผู้ที่เสนอตัวเป็นตัวแทนจึงได้ใช้วิธีการหาเสียงซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น ภายในหมู่บ้าน/ชุมชนจัดเวทีให้ผู้เสนอตัวเป็นตัวแทนได้แสดงวิสัยทัศน์ เสนอหาเสียงภายในหมู่บ้าน จากนั้นจึงจัดให้สมาชิกที่เป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้ลงคะแนนเสียงเพื่อเลือกตั้ง รูปแบบการเลือกตั้งใช้วิธีการเดี่ยวแบบเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน กล่าวคือ สมาชิกต้องใช้บัตรประชาชนเพื่อแสดงตัวตน แล้วจึงเข้าไปลงคะแนนในคูหาเลือกตั้ง จากนั้นจึงนับคะแนน สตรีที่ได้รับคะแนนสูงสุดจะได้เป็นตัวแทนหมู่บ้าน เพื่อเข้าสู่คณะกรรมการบทบาทสตรีตำบลต่อไป (อัจฉราวรรณ ประดิษฐ์วัชร, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2558)

เมื่อได้ตัวแทนสตรีในระดับหมู่บ้านแล้ว สตรีเหล่านี้จะต้องรวมกัน เพื่อเลือกประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาสตรีตำบล วิธีการคัดเลือกอาจใช้วิธีลงคะแนนลับหรือใช้วิธีการลงคะแนนแบบเปิดเผยก็ได้ขึ้นอยู่กับการตกลงกันภายในตำบลนั้น เมื่อได้ตัวแทนระดับตำบลแล้ว สตรีที่ได้รับเลือกเป็นตัวแทนระดับตำบลจากนั้นตัวแทนสตรีที่ได้รับเลือกในระดับตำบล ซึ่งจะมีสตรีที่ได้รับเลือกเป็นตัวแทนสตรีระดับตำบลละ 1 คนเท่านั้น เพื่อเป็นตัวแทนสตรีระดับตำบล สตรีเหล่านี้ต้องรวมกันเป็นตัวแทนระดับตำบลเพื่อเข้าสู่การคัดเลือกเป็นตัวแทนสตรีระดับอำเภอ วิธีการคัดเลือกให้ตัวแทนสตรีแต่ละตำบลคัดเลือกตัวแทนสตรีระดับอำเภอกันเอง วิธีการคัดเลือกขึ้นอยู่กับ การตกลงกันภายในอำเภอนั้น ๆ ซึ่งในขั้นตอนนี้อาจให้ตัวแทนแสดงวิสัยทัศน์ วิธีการคัดเลือกอาจใช้วิธีลงคะแนนลับหรือใช้วิธีการลงคะแนนแบบเปิดเผยก็ได้ขึ้นอยู่กับการตกลงกันภายในอำเภอนั้น ๆ จากนั้นจะได้สตรีที่เป็นตัวแทนระดับอำเภอละ 1 คน เพื่อเข้าไปนั่งเป็นคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดต่อไป (สมบุญ พิภพพงษ์, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2558)

3. อำนาจหน้าที่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล มีหน้าที่ดังนี้

3.1 บริหารกองทุน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแล และจัดสรรรายได้หรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนในเขตท้องที่ตำบล ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกประชาชนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลเกี่ยวกับการบริหารกองทุนในระดับตำบล พบว่าหน้าที่ที่สำคัญประชาชนคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน คือ สร้างความรู้ความเข้าใจในการเขียน โครงการเพื่อขู่เงินให้แก่สมาชิก เมื่อได้รับการคัดเลือกเข้าทำงานแล้วสิ่งที่ต้องทำเป็นอันดับแรก คือ ประชาชนคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจะถูกส่งไปอบรมเกี่ยวกับการบริหารกองทุนที่จังหวัดอุดรธานี โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องการเงิน โครงการการจัดทำบหน้า ขั้นตอนการยื่นขู่ หลักเกณฑ์การอนุมัติพิจารณาโครงการ เป็นต้น จากนั้นต้องนำความรู้ที่ได้มาถ่ายทอดเพื่อสร้างความรู้เข้าใจให้กับสมาชิก โดยการออกพื้นที่ไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในเขตตำบลที่ตนเองรับผิดชอบ ทั้งนี้ประชาชนจะประสานงานกับตัวแทนหมู่บ้านเพื่อจัดเตรียมคนและสถานที่เพื่อให้ความรู้และสร้างความรู้เข้าใจแก่สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยทำประชามในศาลาประชาคมหมู่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่สมาชิกให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีเพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการขู่เงิน ทั้งนี้ประชาชนได้ให้ความรู้แก่สมาชิกในเรื่องการเงิน โครงการ ขั้นตอนการยื่นขู่ และอัตราดอกเบี้ย (เรณู พัฒนาศรี, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2558)

3.2 จัดหาสถานที่ทำงานของบุคลากรและคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล การจัดหาสถานที่ทำงาน จากการสัมภาษณ์ประชาชนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลได้ใช้สถานที่ทำงานทั้งหมด 2 แบบ กล่าวคือ 1) ขอใช้สถานที่ทำงาน ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล โดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ขอใช้สถานที่เป็น โต๊ะทำงานและตู้สำหรับเก็บแฟ้มเอกสารต่าง ๆ 2) ใช้บ้านประชาชนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลเป็นสถานที่ทำงานเพราะมีความสะดวกในการติดต่อประสานงานต่าง ๆ รวมทั้งมีอุปกรณ์สำนักงานพื้นฐานที่จำเป็น เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องปริ้นเตอร์ แฟ้มเอกสารต่าง ๆ ซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต้องจัดหาเองทั้งหมดไม่มีงบประมาณสนับสนุน ซึ่งส่วนใหญ่ประชาชนจะเป็นผู้จัดหาหรือบางครั้งอาจขอความอนุเคราะห์จากสมาชิกจำพวกกระดาดเอสี่บ่าง (ศรีสมร พิมคอนโกย, สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2558)

3.3 จัดหาทุนหรือรายได้เข้ากองทุน

3.4 พิจารณาโครงการของสมาชิกที่ขอยื่นขู่ยืมเงินหรือขอรับการสนับสนุนจากกองทุนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการบริหารกองทุนกำหนด เป็นหน้าที่ที่สำคัญของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่จะพิจารณาโครงการต่าง ๆ ที่สมาชิกส่งเข้ามา ซึ่งถือเป็นด่านแรกที่คณะกรรมการต้องพิจารณาก่อนรวบรวมส่ง ไปกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด

ในการพิจารณาโครงการนั้น คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต้องจัดประชุมเพื่อพิจารณาอนุมัติโครงการ โดยส่วนใหญ่จะจัดเดือนละ 1 ครั้ง ในการประชุมจะมีทั้งคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พัฒนากรอำเภอที่เกี่ยวข้อง สมาชิกที่ยื่นกู้ (ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของแต่ละตำบลว่าจะอนุญาตให้สมาชิกเข้าไปนำเสนอโครงการด้วยหรือไม่) และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล พบว่า สามารถแบ่งเกณฑ์การพิจารณาโครงการเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่ 1 พิจารณาให้ผ่านหมดทุกโครงการ โครงการตามหลักเกณฑ์ที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติกำหนด กล่าวคือ ให้ความสำคัญกับรูปแบบการเขียนโครงการ ต้องถูกต้อง เอกสารแนบต่าง ๆ ต้องครบถ้วนถูกต้องซึ่งส่วนใหญ่หากเอกสารถูกต้องครบถ้วน คณะกรรมการจะอนุมัติผ่านทุกโครงการ โดยไม่พิจารณาปรับลด ส่งมาเท่าไรก็อนุมัติผ่านหมด เนื่องจากสุดท้ายคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดจะเป็นฝ่ายพิจารณาปรับลดโครงการอยู่แล้ว

รูปแบบที่ 2 พิจารณาปรับลดโครงการตามความเหมาะสม โดยพิจารณาจากเอกสารต่าง ๆ ต้องมีความถูกต้องครบถ้วนแล้ว ต้องพิจารณาว่า สมาชิกต้องเป็นบุคคลที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน หากอยู่ต่างที่กันก็จะคัดออกและต้องอยู่ในตำบลเดียวกัน ต้องลงไปตรวจสอบในพื้นที่จริง สภาพภายในชุมชนเหมาะแก่การประกอบอาชีพที่ขอกู้หรือไม่ บางโครงการไม่อนุมัติ เพราะได้สอบถามกับตัวแทนหมู่บ้าน เรื่องพฤติกรรมว่าไม่เหมาะสม หรือบางโครงการพิจารณาแล้วไม่เหมาะสมกับพื้นที่ (ในบางตำบลส่งมา 40 โครงการ ตัดเหลือเพียง 10 โครงการ) ต้องมีตัวแทนหมู่บ้านต้องรับรอง (เพราะรู้เรื่องสมาชิกดีที่สุด) และต้องได้รับการยืนยันจากสมาชิกกลุ่มว่าลงไปตรวจสอบต้องดำเนินการจริง เป็นต้น (อรรถารวรรณ ประดิษฐ์วัชร, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2558)

3.5 สํารวจและจัดทำข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนสมาชิก รวมทั้งโครงการที่ได้ยื่นคำขอรับการสนับสนุนจากกองทุนในเขตท้องที่ตำบล เสนอต่อคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดพิจารณาอนุมัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการบริหารกองทุนกำหนดอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ทั้งนี้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล ได้จัดทำแฟ้มไว้ทั้งหมด 3 แฟ้ม ได้แก่ แฟ้มสัญญาเงินกู้ แฟ้มระเบียบหรือประวัติของสมาชิก และแฟ้มคุมลูกหนี้รายตัว และก่อนทำสัญญาเงินกู้ต้องอธิบายให้สมาชิกเข้าใจถึงรายละเอียดภายในสัญญา อัตราดอกเบี้ย และต้องมาเซ็นสัญญาเงินกู้ต่อหน้าคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล

3.6 รายงานผลการดำเนินงานปัญหา อุปสรรค รวมทั้งรายงานการเงินของกองทุนในเขตท้องที่ตำบล เสนอต่อคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

3.7 ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามระเบียบ ประกาศ ข้อกำหนด หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

อนึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า โครงสร้างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีเพียง 2 ระดับ คือ คณะกรรมการกองทุนพัฒนาสตรีตำบลและคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด แต่ไม่มีโครงสร้างระดับอำเภอ โครงสร้างดังกล่าว ได้ถูกกำหนดมาจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ ซึ่งตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีคณะกรรมการกองทุนต้องเริ่มต้นจากตัวแทนระดับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล จากนั้นก็คัดเลือกตัวระดับอำเภอ อำเภอละ 1 คน เพื่อดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด หรืออาจกล่าวได้ว่า ไม่มีคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีระดับอำเภอแล้วเข้ามาเป็นคณะกรรมการจังหวัด ซึ่งโครงสร้างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไม่เอื้อในการปฏิบัติการ อำนาจหน้าที่ที่กำหนดในระเบียบเขียนไว้รอบคอบรัดกุมแต่ทำให้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติทำได้ยาก เช่น สมาชิกที่ยื่นกู้ต้องทำหน้าที่รวบรวมเอกสารเขียนโครงการ ทำวาระการประชุม ทำหนังสือนำเสนอ ตรวจสอบระบบสมาชิก

จากนั้นคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลต้องทำหน้าที่ลงรับเอกสารโครงการทั้งหมดในตำบลนั้น แต่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลอาจจัดเพิ่มทำเป็นระบบไม่ได้เพราะไม่ใช่หน่วยงานราชการ ถึงแม้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดได้มีการอบรมพัฒนาศักยภาพให้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลทำหนังสือสารบรรณ หนังสือเข้า หนังสือออก ซึ่งคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลจะปฏิบัติหรือไม่ก็เป็นอีกเรื่อง พอรวบรวมโครงการได้ก็เชิญคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลทั้งตำบลมานั่งพิจารณาโครงการ แต่มีข้อจำกัดคือ ไม่มีงบประมาณค่าตอบแทน สถานที่ไม่มี เบรก น้ำ อาหาร ไม่มี

ดังนั้น ด้วยข้อจำกัดดังกล่าว ส่วนใหญ่จากการสัมภาษณ์ทั้งพัฒนากรอำเภอและพัฒนากรที่รับผิดชอบในระดับจังหวัด สะท้อนปัญหาว่าเมื่อไม่มีโครงสร้างคณะกรรมการระดับอำเภอ การประสานข้อมูลต่าง ๆ ไปยังระดับอำเภอจะขาดช่วง รวมทั้งปัญหาเรื่องการตรวจสอบสถานะสมาชิกซึ่งผู้ที่สามารถกู้ได้ต้องเป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีก่อน แต่มีหลายกลุ่มที่เสนอโครงการมายังจังหวัด แต่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลไม่ตรวจสอบสถานะสมาชิกก่อนแต่ส่งโครงการเข้ามากองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเลย พอมาโครงการมาถึงกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดทางคณะกรรมการก็ไม่สามารถพิจารณาอนุมัติได้เพราะผิดระเบียบ รวมทั้งคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลบางแห่งไม่พิจารณาโครงการเลยทำหน้าที่รวบรวมเอกสารแล้วส่งมายังจังหวัดโดยตรงไม่ผ่านสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ พัฒนากรอำเภอไม่รู้

เรื่องโครงการ หรือแม้กระทั่งในระดับจังหวัดก็ส่งไปที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดไม่ผ่าน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดซึ่งหลายจังหวัดเกิดปัญหาคือ ทั้งสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ และสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั้งในระดับอำเภอ และจังหวัด ไม่ว่าจะเป็ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนโครงการ งบประมาณที่อำเภอและจังหวัดได้รับอนุมัติ ข้อมูลจำนวนสมาชิก ดังนั้นหากผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอต้องการทราบข้อมูลดังกล่าวในฐานะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็อาจก่อให้เกิดปัญหาได้ หรือบางครั้งนักการเมืองในพื้นที่อาจถามข้อมูลดังกล่าวกับกับนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัด ด้วยความที่โครงสร้างมันขาดช่วงก็อาจก่อให้เกิดปัญหาได้

จากปัญหาที่เกิดขึ้นข้างต้น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด และกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดต้องปรับทิศทางการทำงานใหม่ โดยการจัดทำระบบ สารบรรณ กล่าวคือ เมื่อโครงการผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ตำบลแล้ว ต้องนำส่งโครงการมาที่สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเพื่อให้พัฒนากรทำฐานข้อมูล โครงการเก็บไว้ และส่งข้อมูลมายังจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนก็มีฐานข้อมูลทำหน้าที่รวบรวมว่า แต่ละอำเภอมีกี่โครงการ แล้วทำหน้าเข้าที่ประชุมคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เพื่อพิจารณาอนุมัติโครงการ และทำเรื่องเบิกเงิน แล้วจึงส่งข้อมูลกลับมาที่พัฒนาชุมชนจังหวัดว่ามีกี่โครงการ งบประมาณที่ได้รับอนุมัติทั้งหมด และรายงานข้อมูลไปยังผู้บริหารระดับสูง ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอที่เป็นผู้กำกับนโยบาย จากนั้นจึงส่งข้อมูลย้อนกลับเพื่อแจ้งไปยัง อำเภอ และประสานข้อมูลไปยังคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเพื่อแจ้งให้สมาชิกไปเปิดบัญชีเพื่อรอรับเงินกู้ต่อไป ทั้งนี้การปรับทิศทางการทำงานใหม่เพื่อแก้ปัญหาโครงสร้าง คณะกรรมการเป็นการอาศัยอำนาจนโยบายของพัฒนาการจังหวัดที่ว่ากองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมการพัฒนาชุมชนเป็นสิ่งที่สำนักงานพัฒนาชุมชนต้องรับผิดชอบ โดยตรงแม้คณะกรรมการบทบาทสตรีจังหวัดและตำบลจะไม่ได้ร้องขอก็ตาม (สามิตร์ เกรือคำ, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

สรุปได้ว่า โครงการสร้างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นโครงการ บริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการ มีทั้งหมด 2 ระดับ คือ ระดับจังหวัดและระดับตำบล ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พ.ศ. 2555 แต่ละระดับ มีผังโครงสร้าง การคัดสรรคณะกรรมการ และอำนาจหน้าที่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ที่เป็นรูปแบบเดียวกันเพราะถูกกำหนดมาจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ แต่อำนาจหน้าที่ หลักเกณฑ์การพิจารณาโครงการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสามารถเพิ่มหลักเกณฑ์

การพิจารณาโครงการให้มีความรัดกุมมากขึ้นได้ และหากพิจารณาแล้วคณะกรรมการที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลเพราะเป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่เป็นผู้กู้เงินจึงย่อมรู้ประวัติภูมิหลังของผู้กู้มากกว่าการพิจารณาจากเอกสารว่าครบถ้วนถูกต้องตามหลักเกณฑ์หรือไม่ ซึ่งเอกสารครบถ้วนถูกต้องไม่สามารถรับประกันได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์หรือสามารถส่งเงินคืนกองทุนได้ตามกำหนดเวลา อนึ่งหากคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลแสดงบทบาทหน้าที่ได้ถูกต้องพิจารณาโครงการอย่างรอบด้านแล้วจึงส่งโครงการมายังกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดก็เป็นสิ่งที่จะช่วยลดปัญหาหนี้เสียหรือผู้เงินผิดวัตถุประสงค์ได้อันจะทำให้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดมีความยั่งยืนต่อไป

3. การนำหรือภาวะผู้นำภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขต

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดถือเป็นบุคคลสำคัญที่สุด เพราะเป็นผู้บริหารที่ต้องดำเนินการด้านการบริหารกองทุนให้ผู้นับถือปฏิบัติงานอื่น ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์กองทุนที่ได้กำหนดไว้ เนื่องจากประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีระบบการคัดสรร 2 แบบ คือ แบบแต่งตั้ง (เพราะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ) และแบบเลือกตั้ง (การลงคะแนนจากตัวแทนอำเภอ) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้จำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ ภาวะผู้นำประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่มาจากแต่งตั้ง และภาวะผู้นำประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่มาจากเลือกตั้ง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาวะผู้นำประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถในการมีบทบาทหรืออิทธิพลต่อกิจกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งถือได้ว่าประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จัดว่ากลุ่มเป็นกลุ่มบุคคลที่มีภาวะผู้นำ เนื่องจาก ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนสามารถควบคุมและบังคับบัญชาให้ผู้ได้บังคับบัญชาปฏิบัติตามนโยบายที่ได้กำหนดไว้เพื่อการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดสถานการณ์ดังกล่าวได้แก่ อำนาจตามที่ประกาศในระเบียบกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พ.ศ. 2555 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในการบริหารงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่พิจารณาอนุมัติเงินทุน และดูแลปัญหาของสตรีในพื้นที่ ซึ่งหน้าที่หลักประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด มีหน้าที่

เป็นผู้บริหาร กำกับดูแล ควบคุม หารายได้ จัดสรรรายได้ จัดหาสถานที่ และเนื่องจากเป็นนโยบายใหม่ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั้ง 8 จังหวัดจึงต้องลงไปประชาสัมพันธ์ทุกอำเภอไปให้สตรีรู้จัก กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และต้องลงไปให้กำลังใจทำความเข้าใจกับคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลว่าเป็นการทำงานที่ไม่มีค่าตอบแทน เป็นงานจิตอาสา หรือไปดูแลพบปะพูดคุยโดยใช้ภาวะผู้นำ ซึ่งจัดเป็นบุคลิกภาพหรือสิ่งที่แสดงถึงตัวตนของผู้บริหารแต่ละคนในที่นี้คือประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนซึ่งเป็นสตรีทั้งหมด

การก้าวขึ้นมาดำรงตำแหน่งเป็นประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีใช้วิธีการสรรหาด้วยกันอยู่ 2 วิธี คือ การแต่งตั้ง (ผู้ทรงคุณวุฒิ) เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ มีความสามารถ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นตัวแทนจากระดับหมู่บ้านและการเลือกตั้ง จากตัวแทนตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และได้รับการลงคะแนนเสียงจากตัวแทนอำเภอเพื่อขึ้นดำรงตำแหน่งประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ซึ่งหากพิจารณาภูมิหลังได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม กลุ่มสมรส ฐานะ อาชีพ พบว่ามีความสัมพันธ์กับวิธีการสรรหาแบบแต่งตั้งค่อนข้างมาก กล่าวคือ ผลจากการสัมภาษณ์ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดที่ได้รับการสรรหาจากการแต่งตั้ง พบว่า ส่วนใหญ่ สตรีที่ดำรงตำแหน่งเป็นเครือข่ายกับนักการเมืองท้องถิ่นภายในจังหวัดหรือเป็นภรรยา นักการเมืองท้องถิ่น มีฐานะทางสังคมที่มั่นคง และเป็นสตรีที่เป็นผู้บริหารในหน่วยงานรัฐมาก่อน ซึ่งสตรีเหล่านี้ล้วนมีความพร้อมทั้งด้านวัยวุฒิและคุณวุฒิ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยได้แบ่งคุณลักษณะบุคลิกภาพของประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตามประเภทการสรรหาคงมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทการแต่งตั้ง ในพื้นที่

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่ได้รับการแต่งตั้งจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดหนองบัวลำภู ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดหนองคาย และประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดอุดรธานี ซึ่งทั้ง 3 ท่านดำรงตำแหน่งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555-ปัจจุบัน ซึ่งตามระเบียบกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ดำเนินการภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พ.ศ. 2555 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 ได้ดำเนินการเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2555 ด้วยการเปิดรับลงทะเบียนสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจากสตรีที่มีคุณสมบัติครบถ้วนทั่วประเทศ และดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล จังหวัด และเลือกตั้งประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด โดยให้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นกลไกในการบริหารกองทุนพิจารณาและอนุมัติจ่ายเงินกองทุนเพื่อสนับสนุน โครงการของสมาชิกที่ยื่นขอรับการสนับสนุน สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดและตำบลที่กำหนดจาก

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ คือ 1) มีสัญชาติไทย 2) ไม่เคยต้องคำพิพากษาที่สุดว่ากระทำความผิดอาญาในความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือตามกฎหมายอื่นที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและสวัสดิภาพของสตรี 3) ไม่เป็นบุคคลไร้ความสามารถ 4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย 5) ไม่เคยถูกลงโทษไล่ออกหรือให้ออกจากส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ และ 6) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ได้พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี สำหรับการดำรงตำแหน่งประธานและกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้แต่ต้องไม่เกินสองวาระติดต่อกัน ทั้งนี้เมื่อปี พ.ศ. 2556 ได้เกิดรัฐประหาร มีผลสั่งห้ามมิให้ดำเนินการเลือกตั้งใด ๆ ที่ราชอาณาจักร ดังนั้นคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีและประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดถึงแม้จะหมดวาระไปแล้วจึงต้องดำรงตำแหน่งต่อไปอีกถึงแม้จะครบวาระ 2 ปี

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนที่มาจากการแต่งตั้ง โดยพิจารณาหากพิจารณาภูมิหลังของประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั้ง 3 ท่าน ได้แก่ ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดหนองบัวลำภู ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดอุดรธานี และประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดหนองคาย ซึ่งผู้วิจัยมีโอกาสสัมภาษณ์เชิงลึก 1 ท่าน คือ ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดอุดรธานี ส่วนอีก ทั้ง 2 ท่าน เนื่องจากประธานติดภารกิจจึงได้มอบหมายให้รองประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดหนองบัวลำภู และคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดหนองคายเป็นผู้ให้ข้อมูลและผู้วิจัยยังได้สอบถามเพิ่มเติมจากนักพัฒนาจังหวัดหนองคาย และจังหวัดหนองบัวลำภู อนึ่ง ทั้ง 3 ท่านมีภูมิหลังทางด้านการงานไม่ต่างกันมากนัก กล่าวคือ เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในการเป็นนักการเมืองท้องถิ่น เช่น สมาชิกสภาจังหวัด หรือเป็นผู้บริหารระดับสูงในหน่วยงานราชการมาก่อน เช่น ผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีจังหวัด และอำเภอ เป็นต้น ทั้งนี้คุณลักษณะประการสำคัญของประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีซึ่งเป็นพื้นฐานในการเป็นผู้บริหารที่ดีได้แก่ เป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ และมีประสบการณ์การทำงานกับสตรีมาก่อน เคยทำงานด้านการเมือง และการที่เคยดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารทำให้สามารถนำประสบการณ์ในการทำงานมาปรับใช้ในการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดได้ รวมทั้งยังมีประสบการณ์การทำงานเพื่อประโยชน์สาธารณะมานาน ส่งผลให้เป็นการบ่มเพาะคุณลักษณะเฉพาะบุคคลที่เป็นพิเศษกว่ากลุ่มคนอื่น ๆ ได้แก่ การได้รับการยอมรับจากกลุ่มสตรีที่เป็นสมาชิก กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวส่งผลให้การปฏิบัติงานและการบริหารงานกองทุนเป็นอย่างราบรื่นมากขึ้น

และจากการสัมภาษณ์พัฒนากรเจ้าหน้าที่ประสานงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดหนองคาย (สรัญญา ตูลาพันธ์, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2558) ได้แสดงความคิดเห็นว่า ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของจังหวัดหนองคายว่า เป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำสูง กล่าวคือ เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และประธานเป็นผู้อาสาเข้ามาทำงานด้วยตัวเองประธานจะบอกตลอดว่าเป็นกองทุนที่เค้ารักจะทำหน้าที่ให้ดีที่สุด และต้องเชื่อในศักดิ์ศรี รวมทั้งคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดต่างก็มีความเชื่อมั่นในตัวประธานที่จะร่วมมือกันบริหารกองทุน ถึงแม้คณะกรรมการแต่งตั้งเข้ามาซึ่งมีบางคนไม่ทำหน้าที่แต่ประธานก็จะตรวจตราอย่างดีที่สุดไม่ยอมให้เสียชื่อตัวเองเด็ดขาด ซึ่งสอดคล้องกับนักพัฒนากรผู้ประสานงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดอุดรธานี กล่าวไว้ที่จังหวัดอุดรธานี เปลี่ยนประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นคนที่ 2 เนื่องจากประธานคนแรกติดขัดเรื่องปัญหาการบริหารจัดการ ซึ่งประธานคนที่ 2 เป็นบุคคลที่ถูกแต่งตั้งเข้ามาบริหารกองทุนซึ่งต้องเข้ามาทำหน้าที่แทน ซึ่งบุคลิกของประธานคนปัจจุบันเป็นคนที่มีลักษณะ ประนีประนอม ทำงานละเอียดรอบคอบ ชัดเจน มีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน เป็นการทำงานที่สบาย และปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่พัฒนากรเป็นอย่างดี หนึ่งประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเคยมีประสบการณ์ทำงานกับคณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอมาก่อนจึงมีความคุ้นเคยกับกับเจ้าหน้าที่อยู่แล้ว ถ้าผิดก็อาจถามเจ้าหน้าที่ หรือหากมีปัญหาตัดสินใจไม่ได้ก็จะใช้มติที่ประชุมเป็นหลักยึดเสียงข้างมาก ทำให้ความขัดแย้งในการทำงานน้อยลง ปัจจุบันสตรีที่เป็นสมาชิกก็ให้ความร่วมมือต่อกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งต่างจากช่วงแรกที่ประธานคนแรกดำรงตำแหน่งมีเรื่องการเมืองเข้ามาแทรกแซงค่อนข้างมาก เช่น มีนักการเมืองอยากให้รวม โครงการเป็นรูปแบบของอำเภอซึ่งมันฝืดกระเปียบกองทุนที่ให้สตรีรวมกลุ่มเพื่อกู้เงินเสนอ โครงการ หากฝืดกระเปียบประธานสามารถใช้อำนาจคัดค้านได้ สำหรับการสร้างขวัญและกำลังใจ ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดอุดรธานี ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า เนื่องจากการทำงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นงานที่คณะกรรมการทั้งในระดับตำบลและจังหวัดไม่มีค่าตอบแทน ดังนั้นประธานกองทุนจึงมีการสร้างขวัญและกำลังใจ โดยโน้มน้าวให้คณะกรรมการรองบริหารที่มีจะนำดอกเบี๋ยมาจัดสรรเป็นค่าตอบแทนให้กับคณะกรรมการ และคณะกรรมการแต่ละคนเป็นตัวแทนตำบลเลือกเข้ามาทำงาน ดังนั้นต้องทำงานให้ประจักษ์เพราะทุกคนลงเรือลำเดียวกันแล้วบางครั้งอาจจะมีการเลี้ยงอาหารบ้างปีแรกปัญหาเยอะ เพราะต่างคนต่างมายังไม่รู้จักกันแต่ละอำเภอ ปีที่ 2 ก็เริ่มสนิท ทำให้ทำงานด้วยกันมีคล่องตัวมากขึ้น

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่มาจากแต่งตั้งนั้น เนื่องประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้รับเลือกมาจากการแต่งตั้งเพราะเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ หรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเหมาะสมได้รับการยอมรับจากคนในสังคม นอกจากเหตุผลเหล่านี้

ส่วนหนึ่งเกิดจากการเมืองที่นักการเมืองพรรคเพื่อไทยกำหนดบุคคลที่จะรับตำแหน่งประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในจังหวัดนั้น ๆ เพราะเป็นบุคคลที่พรรคเพื่อไทยไว้วางใจให้เข้ามาบริหารจัดการงบประมาณหลายสิบล้านบาท อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่บุคคลที่พรรคเพื่อไทยเลือกเข้ามาเป็นบุคคลที่รับการยอมรับจากคนในสังคมระดับหนึ่งทั้งในด้านความรู้ความสามารถ ระดับการศึกษา บุคลิกภาพ เมื่อเข้ามาดำรงตำแหน่งจึงได้รับการยอมรับจากคณะกรรมการกองทุนและสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้ไม่ยาก รวมทั้งการสร้างผลงานเชิงประจักษ์ให้ผู้คนยอมรับในที่นี้คือการบริหารกองทุนให้สมาชิกได้รับประโยชน์สูงสุด เงินที่สมาชิกนำไปต้องหมุนเวียนกลับมาสร้างประโยชน์ให้สมาชิกรายอื่น ๆ ได้

2. ภาวะผู้นำประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่มาจากการเลือกตั้ง ในพื้นที่

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่มาจากการเลือกตั้งทั้งหมด 5 ท่าน ทั้ง 5 ท่าน เป็นสตรีที่เสนอตัวเข้ามาแข่งขันเพื่อเป็นประธานกองทุนตั้งแต่เป็นตัวแทนระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ซึ่งการคัดเลือกในแต่ละระดับกลุ่มสตรีที่เสนอเข้ามาเป็นตัวแทนจะต้องคัดเลือกกันเองเป็นตัวแทนหมู่บ้าน จากนั้นตัวแทนแต่ละหมู่บ้านต้องรวมตัวกันเพื่อเลือกตัวแทนตำบล และตัวแทนแต่ละตำบลต้องรวมตัวกันเพื่อเลือกกันเองเป็นตัวแทนอำเภอ และสุดท้ายตัวแทนอำเภอต้องเสนอตัวเข้ารับการเลือกตั้งเป็นประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด จะเห็นได้ว่ากระบวนการคัดสรรเริ่มตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ดังนั้นผู้ที่เป็นประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดจึงเป็นบุคคลที่มีจิตใจมุ่งมั่นเข้ามาทำงานอาสาเพื่อสตรีอย่างแท้จริง หากศึกษาภูมิหลังของประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั้ง 5 ท่าน พบว่า มีภูมิหลังที่ไม่แตกต่างกันมากนัก กล่าวคือ ทุกท่านจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี บางท่านจบปริญญาโท แต่ละท่านเคยทำงานด้านสตรีมาก่อน และเป็นงานจิตอาสา เช่น คณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอ คณะกรรมการพัฒนาสตรีจังหวัด ประธานกลุ่มแม่บ้าน รวมทั้งเป็นนักการเมืองท้องถิ่น เช่น สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัด เป็นต้น ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั้ง 5 ท่าน พบว่า ในกระบวนการเลือกตั้งผู้เสนอตัวทุกท่านต้องแสดงวิสัยทัศน์ในการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานในการสรรหา ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างภาวะผู้นำประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี 3 ท่าน ได้แก่

2.1 ภาวะผู้นำ นางสุจินดา ศรีวรขาน ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดนครพนม และประธานคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีระดับประเทศ งานด้านการเมืองเป็นรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครพนม และเคยดำรงตำแหน่งนายกเทศบาลตำบลธาตุพนม คุณลักษณะของนางนางสุจินดา ศรีวรขาน เป็นสตรีที่มีภูมิหลังเกี่ยวข้องกับ

การเมืองท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและยาวนานประสบการณ์การทำงานด้านการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ กล่าวคือนางสุจินดา ศรีวรรณ เป็นภรรยา นายไพจิตร ศรีวรรณ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายสมัย และนักการเมืองชื่อดังจังหวัดนครพนม มีคุณลักษณะสำคัญ คือ มีประสบการณ์การทำงานด้านบริหารและงานด้านการเมืองมาอย่างยาวนานทำให้เป็นผู้บารมี มากคนหนึ่งในจังหวัดนครพนมประชาชนให้ความเคารพนับถือ เป็นบุคคลที่มีเครือข่ายสามารถ ประสานงานหรือประสานการดำเนินการต่างๆที่เกี่ยวกับสตรีได้กว้างขวางและรวดเร็ว จากการที่เป็น บุคคลที่ได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลในพื้นที่จังหวัดนครพนมมาเป็นเวลานานทำให้ได้รับการ สนับสนุนจากสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีให้ โดยได้รับเลือกตั้งแต่เป็นตัวแทนระดับ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอธาตุพนม จนเป็นประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดนครพนม และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ลักษณะสำคัญอีกด้านคือ มีความตั้งใจในการทำงานเป็นคนพูด จริงทำจริง มีความมั่นใจในตัวเองสูง กล้าพูด กล้าคิด กล้าตัดสินใจ และมีหลักการทำงาน คือ ยึดหลัก ความเสียสละและทำงานแบบจิตอาสาเพราะการทำงานให้กับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไม่ว่าจะเป็น คณะกรรมการตำบลและจังหวัดไม่ได้รับค่าตอบแทน ดังนั้นการเชิญให้คณะกรรมการบทบาท สตรีจังหวัดทุกคนมาประชุมร่วมกันจึงทำได้ยาก การประชุมในแต่ละครั้งประธานจึงต้องเสียสละ หรือดูแลเรื่องอาหารกลางวัน ค่าเดินทาง ค่าน้ำมันให้กับคณะกรรมการบางท่านบ้าง (สามี คณะกรรมการบางคนไม่เข้าใจว่าทำไมต้องประชุมบ่อยเปลืองค่าเดินทางค่าตอบแทนไม่มี) ซึ่งประธานได้ให้ข้อคิดว่าอดีตนายกรัฐมนตรียังลักษณะ ชินวัตร ปราบปรามอยากให้สตรีมีรายได้ อยากให้สตรีมีอาชีพที่ยั่งยืนถาวร แต่ประธานและคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต้องมีจิต อาสา เพราะกรรมการกองทุนกู้เงินกองทุนไม่ได้ ซึ่งแตกต่างจากกองทุนหมู่บ้านที่กรรมการกู้ได้เป็นล้าน ดังนั้นต้องทำงานโดยการยึดหลักการทำงานแบบจิตอาสา ต้องยึดหลักความซื่อสัตย์ กล่าวคือ ให้ความสำคัญกับการบริหารเงิน โดยไม่ให้กรรมการกู้หรือจับต้องเงิน หรือการ โอนเงินเข้าต้องให้ เงินเป็นไปตามระบบตามกระบวนการ สู้ตายสตรีจะมีอาชีพที่ยั่งยืนถาวร หากสตรีได้รับ ประโยชน์นี้คือบุญ ทดแทนสิ่งที่เสียไป

2.2 ภาวะผู้นำ ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเลย นางสาวนิชกานต์

ดวงศรี ตัวแทนกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจากอำเภอวังสะพุง ปัจจุบันเป็นประธานกองทุน พัฒนาบทบาทสตรีที่อายุน้อยที่สุดในประเทศไทย นางสาวนิชกานต์ ดวงศรี อายุ 37 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาโท สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพทำธุรกิจห้องเย็น อดีตเคยทำงานที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ได้แก่ สมาชิกสภาเทศบาล และงานด้านสตรี ได้แก่ เลขาคณะกรรมการพัฒนาสตรี จังหวัดเลย ในส่วนของคุณลักษณะของประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเลย เป็นคน

รุ่นใหม่ไฟแรง ผู้ที่มีความมั่นใจในตนเอง เป็นคนกล้าคิดกล้าตัดสินใจ ใฝ่ใจทำงาน เป็นผู้นำที่ทำงานด้านสตรีมาหลายปี และเห็นปัญหาของสตรีมาตลอด มีความมั่นใจในความซื่อสัตย์และความโปร่งใสของตนเอง พร้อมที่อาสาทำงานให้กับชาวบ้าน มีความพร้อมด้านครอบครัว การใช้ภาวะผู้นำในการทำงานนั้นเนื่องจากคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเลย ทั้งหมด 14 คน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน หน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเลย ทุกคนมีภารกิจและภาระหน้าที่มากมาย ดังนั้นในการประชุมแต่ละครั้งจึงทำได้แค่เกินครึ่งหนึ่งเท่านั้น การที่จะให้แต่ละคนมาร่วมกันทำได้ยากมาก เพราะแต่ละคนก็มีตำแหน่งหน้าที่เป็นทั้งนักการเมือง กำนัน ผู้ใหญ่ มีภารกิจกันหมด เพราะเป็นงานจิตอาสา จึงต้องใช้การติดต่อ โดยการสรุปการประชุมแล้วแจ้งเวียน ส่วนเรื่องคว่านั้ช้มติเวียนที่ต้องการให้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแสดงความคิดเห็นว่า พิจารณาอย่างไร อาจจะมีช่องว่างให้เติม

สำหรับหลักการทำงานของประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเลย คือ ต้องทำงานให้ประจักษ์ ทำตามหน้าที่ อย่าพูดแล้วไม่ทำ และบริหารงานแบบโปร่งใส ทั้งข้อมูลงบประมาณบริหารและงบหมุนเวียนสามารถเปิดเผยข้อมูลตัวเลขได้ตลอดและในขณะนี้กำลังมีร่างพระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีงานระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับกองทุนก็ต้องใส่ใจศึกษาตลอด ต้องมีความแม่นยำระเบียบ ตอบทุกปัญหาได้ เมื่อเกิดปัญหาต้องให้คำแนะนำช่วยเหลือได้ และใส่ใจกับคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทตัวแทนทุกอำเภอ ให้ความสำคัญกับทุกคนเป็นที่ปรึกษา คิดตามถามข่าวกับคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดอยู่ตลอด หากเกิดมีปัญหาในอำเภอหรือหมู่บ้าน หากตัวแทนหมู่บ้าน หรือประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลร้องขอ ก็สามารถลงไปจัดการแก้ไขปัญหาได้ตลอดเวลาแม้จะไกลแค่ไหน นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการสื่อสารให้กับคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้รับทราบ เป้าหมายการทำงาน กล่าวคือ เวลาจัดประชุมทุกเดือนต้องชี้แจงเรื่องเป้าหมายคือต้องทำให้ยอดหนี้เป็นศูนย์ให้ได้ สตรีลืมตา อ้าปากได้ มีความเป็นอยู่ดีขึ้น หากมีความขัดแย้งในกลุ่มคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด เช่น เวลาอนุมัติโครงการ ประธานจะใช้วิธีปล่อยให้แสดงความคิดเห็นก่อน แล้วใช้วิธีการไกล่เกลี่ย และพิจารณาตามความเหมาะสมของมติเสียงส่วนใหญ่

ทั้งประธานกองทุนที่มาจากการแต่งตั้ง และเลือกตั้งต่างยึดหลักการทำงานที่มีจุดร่วมเดียวกันคือ การทำงานแบบจิตอาสาและจากการสังเกตบุคลิกลักษณะท่าทาง พบว่า ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่ได้รับการแต่งตั้ง เป็นบุคคลที่มีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะ เพราะการเป็นคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดและตำบลเป็นงานที่ไม่ค่าตอบแทนใด ๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นงานจิตอาสาหรือจิตสาธารณะอย่างแท้จริง ดังนั้นผู้ดำรงตำแหน่งเป็นประธานและคณะกรรมการกองทุนสตรีต้องมีความเสียสละในการทำงาน ทั้งเวลาและงบประมาณส่วนตัว

เพราะตามระเบียบแล้วประธานและคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจะไม่ได้รับค่าตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น

2.3 ภาวะผู้นำประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสกลนคร นางอำนาจ ยุทธธรรม ตัวแทนคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอสว่างแดนดิน ภูมิหลัง มีจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประสบการณ์ทำงานด้านการเมืองมาก่อนเป็นสมาชิกสภาจังหวัด สกลนคร ประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอ และประกอบอาชีพทำธุรกิจส่วนตัวจำหน่าย อุปกรณ์เพาะเห็ด คุณลักษณะของประธานเป็นผู้หญิงที่มีความมั่นใจในตนเอง จริงจัง ตั้งใจทำงาน เสียสละ มีความมุ่งมั่นในการทำงานสูง ประธานไม่ได้สังกัดพรรคการเมืองใด ๆ ถึงแม้เคยทำงาน ฝ่ายการเมืองมาแต่ก็เคยทำงานกับกลุ่มสตรีมาก่อนจึงมีกลุ่มสตรีช่วยสนับสนุน โดยส่วนตัวมีความ ตั้งใจในการทำงาน ต้องรับผิดชอบเพราะตัดสินใจเข้ามารับตำแหน่ง ซึ่งการทำงานเป็นประธาน กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นการทำงานแบบจิตอาสาละ เสียสละเพราะไม่มีค่าตอบแทนใด ๆ กรรมการทุกระดับไม่มีสิทธิ์กู้ยืมเงินจากกองทุน กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ประธานได้รับการคัดเลือกเข้ามาดำรงตำแหน่งโดยการคัดเลือกจากตัวแทนระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และเสนอตัวเข้ามาชิงตำแหน่งเป็นประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสกลนคร ในขณะที่นั้น มีการเสนอตัวแทนอำเภอเพื่อคัดสรรทั้งหมด 2 คน ในที่ป็นประชุมใช้การลงคะแนนแบบลับโดย แสดงวิสัยทัศน์ว่า เคยทำงานกับสตรีมานาน เคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัด มีความพร้อมที่จะ ทำงาน มาจากรากหญ้า ถึงแม้จะเรียนจบแค่ ม. 6 แต่ก็มาเรียนเพิ่มเติม จนจบระดับปริญญาตรี จึงต้องการขอโอกาสทำงานให้กับกองทุนเพราะกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นเรื่องของสตรี อยากช่วยเหลือสตรี

สำหรับหลักการทำงานของประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ประธานยึดหลัก การทำงานตามยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้าน กล่าวคือ หากพิจารณาตั้งแต่วัตถุประสงค์ คือ 1) สร้างงาน สร้างรายได้ให้เงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำซึ่งให้โอกาสกับสตรีรากหญ้าได้รวมกลุ่มเขียน โครงการ เพื่อขอกู้เงินประกอบอาชีพ 2) เพื่อพัฒนาศักยภาพสตรีให้สตรีมีภาวะผู้นำ หลังจากที่มีนโยบายให้ผล กับสตรีมากพอสมควร เห็นได้จากเริ่มมีสตรีก้าวขึ้นมาเป็น ผู้ช่วยใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านสตรี สมาชิก สภาเทศบาลที่เป็นสตรีเพิ่มมากขึ้นในองค์กรต่าง ๆ ทำให้สตรีรู้จักการบริหาร การปฏิบัติตามระเบียบ ต่าง ๆ รู้จักคิดว่าจะบริหารอย่างไรจึงจะทำให้ผู้หญิงได้ประโยชน์ทั้งผู้หญิงที่เป็น คณะกรรมการ บทบาทสตรีจังหวัด คณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีตำบล ทำให้สตรีรู้จักเอื้ออาทรต่อกัน มีการพัฒนาตนเอง ถึงแม้แต่ก่อนจะมีกลุ่มองค์กรสตรี เช่นกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอ กรรมการ พัฒนาสตรีจังหวัด เป็นแค่การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เข้าร่วมวันสตรีสากล แล้วมันก็ห่างหายไป แต่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมันเป็นกลุ่มที่เข้มแข็งมากกว่า มีเงินให้กู้ยืม สมาชิกต้องปฏิบัติ

ตามระเบียบ สตรี มีโอกาสได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนการทางประธานกองทุนจังหวัดต่าง ๆ 3) เยียวยา แก้ไขปัญหาสตรีที่ถูกกระทำผู้ด้อยโอกาส โดยใช้เงินอุดหนุน ยกตัวอย่าง กรณี สตรีที่อำเภอต่างอย ประสบอุบัติเหตุ สมองได้รับความกระทบกระเทือน มีลูก จึงอุดหนุนเงินไปให้ 5 หมื่นบาท เพื่อลงทุนทำร้านขายของชำ ซึ่งก่อให้เกิดรายได้ และ 4) พัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ของสตรีซึ่งเป็นงาน เช่น งานวันสตรีสากล งานกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางจังหวัดได้จัดขึ้น ไปเป็นส่วนหนึ่ง เพื่อให้สังคมรู้จักมากขึ้น ซึ่งประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสกลนคร ได้ยึดหลักการทำงานโดยบริหารงาน ตามยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้านข้างต้น

นอกจากนี้ต้องมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด และคณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบล จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า การสร้างขวัญและกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นสิ่งจูงใจทำให้คณะกรรมการทำงานได้ต่อไป ประธานให้ทัศนะที่น่าสนใจว่า การทำงานที่ไม่มีค่าตอบแทนสิ่งสำคัญที่สุดคือการสร้างขวัญ และกำลังใจให้คณะกรรมการ เนื่องจากการทำงานตลอด 2 ปีที่ผ่านมา ไม่มีค่าตอบแทน ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดบางคนเริ่มถอดใจ เริ่มเหนื่อย เพราะตัวคณะกรรมการที่อยู่ต่างอำเภอต้องเดินทางมาประชุมที่จังหวัด ซึ่งมีค่าเดินทางค่อนข้างสูง แต่ทุกคนต่างใช้จิตสาธารณะในการทำงาน บางคนมีหลายตำแหน่ง หลายบทบาทหน้าที่ ดังนั้นเวลาประธานไปประชุมที่ส่วนกลางก็พยายามเสนอให้ทางกรมการพัฒนาชุมชนแก้ปัญหาเรื่องค่าตอบแทน ซึ่งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติให้เงินค่าประชุมปีละ 1 ครั้ง ครั้งละ 250 บาทเท่านั้น และหากเปรียบเทียบการทำงานกับท้องถิ่น ประธานก็ไม่ต่างจากนายกองค้การบริหารส่วนตำบล ดังนั้นควรจะมีค่าตอบแทนอะไรให้บ้าง เพราะหากทำงานไม่ดีก็หาว่าขี้เกียจซึ่งมีแต่เสมอตัว หากเป็นประธานที่มีฐานะทางสังคมดี เช่น เป็นภรรยาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ภรรยาของกองค้การบริหารส่วนจังหวัดก็จะไม่มีปัญหาค่าใช้จ่ายมากนัก แต่ถ้าเป็นประธานที่มีฐานะปานกลางก็มีปัญหาค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ตามมา ซึ่งที่ผ่านมาสมาชิกเห็นใจและเข้าใจคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลซึ่งไม่ได้รับค่าตอบแทนเช่นกัน เช่น เมื่อสมาชิกกู้เงินได้ก็อาจมอบเงินเป็นสินน้ำใจให้กับคณะกรรมการเป็นค่าน้ำมันบ้าง 500 บาท ถึง 1,000 บาท เพราะคณะกรรมการต้องเสียค่าเดินทางไปธนาคารเพื่อ โอนเงินเข้าบัญชีของสมาชิก ดังนั้นสิ่งเหล่านี้จึงเป็นขวัญและกำลังใจที่ทำให้คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ทำงานต่อไปได้

จะเห็นได้ว่า ตัวอย่างประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดทั้ง 3 ท่าน ที่ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างเพื่อให้เห็นภาพภาวะผู้นำของสตรีที่เป็นผู้บริหารในการทำงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่เป็นงานจิตอาสาไม่มีค่าตอบแทนซึ่งประธานท่านอื่นที่ไม่ได้กล่าวถึงก็ใช้ภาวะผู้นำที่มีลักษณะคล้ายๆ กัน กล่าวคือ ต้องใช้ใจทำงานต้องมีความมุ่งมั่น รับผิดชอบ และมีความซื่อสัตย์เพราะเป็น

งานที่เกี่ยวกับการบริหารงานเงิน ดังนั้นความโปร่งใสในการทำงานจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุด และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยได้พบสิ่งที่เป็นข้อสังเกตสำคัญคือ การทำงานบริหารงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นงานที่มีลักษณะเป็นจิตอาสา ไม่มีค่าตอบแทน ดังนั้นคณะกรรมการที่ทำหน้าที่บริหารงานตั้งแต่ประธาน คณะกรรมการจังหวัด และคณะกรรมการตำบลจะต้องเป็นบุคคลที่ต้องมีความเสียสละและยึดหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง และเพื่อให้เห็นภาพภาวะผู้นำระหว่างประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่มาจากแต่งตั้งและเลือกตั้งผู้วิจัยได้สรุปดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 สรุปภาวะผู้นำประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ประธานกองทุนแบบแต่งตั้ง	ประธานกองทุนแบบเลือกตั้ง
1. มีบารมีและความรู้ความสามารถ เป็นที่ยอมรับ	1. ไม่สังกัดพรรคการเมืองใด
2. มีความเกี่ยวข้องกับนักการเมือง	2. มุ่งมั่นในการทำงานมีความตั้งใจสูง
3. มีฐานะและสถานภาพทางสังคมสูง	3. อาจมีฐานะทางการเงินไม่โดดเด่น
4. มีธรรมาภิบาล	4. มีประสบการณ์ทำงานกับองค์กรสตรีมาก่อน
5. เสียสละทำงานแบบจิตอาสา ไม่มีค่าตอบแทน	5. เคยผ่านการทำงานด้านการเมืองท้องถิ่นมาก่อน
	6. เสียสละทำงานแบบจิตอาสาไม่มีค่าตอบแทน
	7. มีธรรมาภิบาล

สรุปได้ว่า ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ทั้ง 8 คน จำแนกตามการวิธีการสรรหาได้ 2 ประเภท คือ ประธานที่มาจากการเลือกตั้ง 5 คน และประธานที่มาจากการแต่งตั้ง (ผู้ทรงคุณวุฒิ) 3 คน สิ่งที่สะท้อนถึงภาวะความเป็นผู้นำที่เกิดขึ้น ทั้งในส่วนของประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด และประธานคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีตำบลที่ปรากฏเห็นได้จากกระบวนการทำงาน กระบวนการคิด สตรีเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นสตรีที่มีประสบการณ์การทำงานกับองค์กรสตรีมาก่อน โดยเฉพาะการดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการสตรีอำเภอ คณะกรรมการสตรีจังหวัด รวมทั้งมีความเกี่ยวข้องกับนักการเมืองท้องถิ่น เช่น เป็นคู่สมรส เครือญาติ รวมทั้งเป็นเคยดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล เป็นต้น ดังนั้นจึงมีระบบการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องค่อนข้างมาก โดยเฉพาะการจัดสรรผลประโยชน์หรือจัดสรร

งบประมาณ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีบางจังหวัดก็ประสบปัญหาความขัดแย้งระหว่างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ถึงกับต้องเปลี่ยนประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ซึ่งส่งผลต่อการอนุมัติโครงการที่สมาชิกยื่นกู้ กล่าวคือในบางอำเภอส่งโครงการขึ้นมาขอกู้ทางคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอนุมัติผ่านหมดทุกโครงการ ในทางตรงข้ามบางอำเภอส่งโครงการขึ้นมาแต่ไม่เคยอนุมัติ แต่ส่งกลับให้แก้ไขตลอด ซึ่งทำให้สตรีในอำเภอนั้น ๆ เกิดความท้อแท้ไม่ขอกู้เงินจึงส่งผลให้ภายในอำเภอนั้น ไม่มีผลการดำเนินโครงการใด ๆ อย่างเป็นรูปธรรม ถึงแม้จะมีเรื่องการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดแต่ละท่านก็ยังมีคามมุ่งมั่นตั้งใจเสียสละ มีจิตสาธารณะ จากที่ได้กล่าวไปข้างต้นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ทั้งประธานและคณะกรรมการเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะผู้นำ เช่น เป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานทั้งงานบริหารและงานด้านสตรี มีบารมี มีเครือข่าย และพร้อมที่จะทำงานกับชุมชน และจากระเบียบที่ไม่ให้ประธานและคณะกรรมการระดับตำบลจังหวัดไม่ให้กรรมการเสนอขอรับการสนับสนุนใดๆ จากกองทุน ตลอดจนไม่มีการจัดสรรเงินค่าตอบแทนให้กับคณะกรรมการทำให้คณะกรรมการที่ยังคงทำหน้าที่เป็นการทำงานจิตอาสา จิตสาธารณะ ไม่มีค่าตอบแทน ทุกคนต่างมุ่งมั่นเพื่อให้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นกองทุนที่ทำให้สตรีที่เป็นสมาชิกได้รับประโยชน์จากกองทุนให้มีชีวิตเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น หลุดพ้นจากความยากลำบากและพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด

4. การควบคุมภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีระบบควบคุมการดำเนินงานภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีให้เป็นไปตามแผนและเป้าหมายที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีกำหนดไว้ โดยเป้าหมายสำคัญของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี คือ การสร้างงานสร้างรายได้ ให้แก่สตรี โดยการปล่อยเงินกู้ให้สตรีนำไปประกอบอาชีพ ดังนั้นการควบคุมที่สำคัญคือ การตรวจสอบว่าสมาชิกที่กู้เงินไปประกอบอาชีพนั้นได้นำเงินกู้ไปพัฒนาอาชีพ ต่อยอดอาชีพจริงหรือไม่ โดยมีคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด และคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลเป็นฝ่ายติดตามและตรวจสอบ และรายงานผลไปยังกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดต่อไป

สำหรับวิธีการควบคุมภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลมีหน้าที่สำคัญคือพิจารณาโครงการของสมาชิกที่ยื่นขอกู้ยืมเงินหรือขอรับการสนับสนุนจากกองทุนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามที่คณะกรรมการบริหารกองทุนกำหนด รวมทั้งช่วยเหลือ ติดตาม ประเมินผล ติดตามการคืนเงินของโครงการเงินทุนหมุนเวียน ดังนั้นด้วยอำนาจหน้าที่ดังกล่าว คณะกรรมการกองทุนพัฒนา

บทบาทสตรีตำบลจึงต้องมีการควบคุม โดยการตรวจสอบติดตามว่าสมาชิกที่ขอยื่นกู้เงินทำโครงการจริงหรือไม่ รวมทั้งภายหลังกู้เงินไปแล้วนำเงินไปประกอบอาชีพตามที่ได้ระบุไว้ในโครงการหรือไม่ นอกจากนี้ตัวแทนอำเภอซึ่งเป็นคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดและประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดได้ลงพื้นที่ไปตรวจสอบเช่นเดียวกัน รวมทั้งได้ใช้การประชุมติดตามการดำเนินงาน/ รายงานความก้าวหน้ากองทุนของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดซึ่งกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในแต่ละจังหวัด สำหรับวิธีการควบคุมเพื่อติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของสมาชิกมีวิธีการดังต่อไปนี้

4.1 วิธีการลงพื้นที่จริงก่อนอนุมัติเงินกู้เพื่อประกอบอาชีพ

เมื่อสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีขอยื่นกู้เงินตามระเบียบแล้วสตรีต้องรวมกลุ่มทั้งหมด 5 คนขึ้นไป โดยยื่นโครงการและเอกสารทั้งหมดที่คณะกรรมการสตรีตำบลที่สมาชิกมีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในขั้นตอนนี้คณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีตำบลที่ถูกคัดเลือกมาจากตัวแทนหมู่บ้านทำหน้าที่พิจารณาถ่วงดุลเพื่ออนุมัติโครงการก่อนส่งไปอนุมัติที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด โดยมีคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดทำหน้าที่พิจารณาถ่วงดุลโครงการเพื่ออนุมัติเงินกู้ให้แก่สมาชิกนำไปประกอบอาชีพ

คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่ถูกแต่งตั้งมาจากตัวแทนหมู่บ้านเป็นคณะกรรมการที่มีความสำคัญมากที่สุดเปรียบเสมือนเป็นด่านแรกในการพิจารณาถ่วงดุลและอนุมัติโครงการ เพราะเป็นบุคคลในหมู่บ้านเดียวกันซึ่งรู้จักมักคุ้นกับสมาชิกที่ขอยื่นกู้เป็นอย่างดี และต้องจัดทำระเบียบประวัติสมาชิกทุกคนที่อาศัยภายในตำบลนั้น ๆ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนผู้ประสานงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีพบว่า คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล ซึ่งเป็นตัวแทนหมู่บ้าน เมื่อสมาชิกยื่นขอกู้เงินนอกจากต้องตรวจสอบเอกสารให้ครบถ้วนถูกต้องแล้ว ตัวแทนหมู่บ้านต้องลงไปตรวจสอบในพื้นที่จริงเกี่ยวกับพฤติกรรมของสมาชิกทั้ง 5 คนว่าเหมาะสมหรือไม่

โดยมีเกณฑ์ในการควบคุมและติดตาม คือ กิจกรรมที่เสนอมาในโครงการต้องเป็นไปตามห่วงดูด้วย เกษตรกรรมบางอย่างถ้าไม่ใช่ฤดูกาลก็ไม่สามารถทำได้ นอกเหนือไปจากแบบฟอร์มและหลักฐานการเสนอโครงการตามกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติกำหนด เช่น ต้องมีสำเนาบัตรสมาชิก มีบันทึกการประชุม ตัวโครงการ แต่สิ่งเหล่านี้ก็ไม่สามารถจะรับประกันได้ว่าสมาชิกจะทำจริงหรือไม่ หากเอกสารครบสามารถอนุมัติโครงการได้ แต่คุณภาพของโครงการดำเนินงานจริงหรือไม่ คณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดที่อนุมัติเงินกู้ไม่สามารถรู้ได้

ดังนั้นต้องอาศัยฐานข้อมูลเบื้องต้น กล่าวคือ ตัวแทนอำเภอต้องสามารถให้ข้อมูลในระดับอำเภอได้ว่าสมาชิกสามารถดำเนินการได้จริงหรือไม่เพราะเป็นคนในพื้นที่ ต่อมาตัวแทนอำเภออาจต้องประสานไปยังคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลลงไปสอบถามว่าสมาชิกเคยประกอบอาชีพแบบนี้ในโครงการมาก่อนหรือไม่ ยกตัวอย่างเช่น หากสมาชิกยื่นกู้เพื่อทำโครงการโรงสีข้าว งานลักษณะดังกล่าวไม่ใช่ของสตรี เพราะถ้าได้รับอนุมัติเงินไปแล้วอาจให้ผู้ชายทำไม่สามารถควบคุมได้ พอถึงเวลาสามารถหาเงินมาใช้ได้ก็ถือว่าไม่ผิด แต่ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์กองทุนคือครอบครัวมีความเป็นอยู่ดีขึ้นได้ หรือสตรีมีรายได้เพิ่มขึ้น ดังนั้นต้องให้ตัวแทนหมู่บ้านที่อยู่หมู่บ้านเดียวกับสมาชิกลงไปตรวจสอบ ทั้งนี้บางโครงการคณะกรรมการกองทุนพัฒนาสตรีตำบลไม่สามารถอนุมัติได้ เพราะได้สอบถามกับตัวแทนหมู่บ้านเรื่องพฤติกรรมของสมาชิกว่าไม่เหมาะสมหรือบางโครงการพิจารณาแล้วไม่เหมาะสมกับพื้นที่ และตัวแทนหมู่บ้านต้องรับรองทุกครั้ง เพราะรู้เรื่องสมาชิกดีที่สุด และต้องได้รับการยืนยันจากสมาชิกกลุ่มว่าตัวแทนหมู่บ้านได้ลงไปตรวจสอบต้องดำเนินการจริงจึงจะอนุมัติโครงการก่อนส่งไปยังกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเพื่อดำเนินการอนุมัติต่อไป

4.2 วิธีการลงพื้นที่สำรวจบ้านสมาชิกระหว่างดำเนิน โครงการภายหลังได้รับอนุมัติเงินกู้

ในขั้นตอนนี้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต้องมีหน้าที่ลงพื้นที่ไปตรวจเยี่ยมบ้านสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ไปดำเนิน โครงการเพื่อควบคุมและตรวจสอบการดำเนิน โครงการของสมาชิก กล่าวคือ เมื่อสมาชิกได้รับอนุมัติเงินกู้แล้ว ทางคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลต้องนัดหมายสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ทุกคนมาทำสัญญาเงินกู้ และอธิบายเรื่องอัตราดอกเบี้ยการชำระเงินคืนกองทุน จนกระทั่งสมาชิกได้รับเงินและนำไปดำเนินการประกอบอาชีพ เมื่อสมาชิกดำเนินการประกอบอาชีพไปได้ระยะเวลาหนึ่ง คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลต้องลงพื้นที่ไปสำรวจไปบ้านสมาชิกว่าทำจริงหรือไม่ ทำตามเงื่อนไขหรือไม่ ถ้าสมาชิกไม่ทำหรือไม่ดำเนินงานตามโครงการแต่เอาเงินไปแบ่งกัน คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลสามารถสั่งระงับโครงการได้ สำหรับการลงพื้นที่สำรวจบ้านสมาชิกนั้น คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลลงพื้นที่บ้านสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้เพื่อติดตามผลการดำเนินงานทำการถ่ายรูปเป็นหลักฐานว่าสมาชิกได้ดำเนินงานตามโครงการจริง เช่น โครงการเลี้ยงไก่ไข่ ไอโอดีน ต้องมีโรงเลี้ยงไก่ แม่ไก่พันธุ์ไข่ ไข่ไก่ กระจกบรรจุอาหารไก่ สาร ไอโอดีน เป็นต้น และเขียนรายงานการดำเนินงานตามจริงเพื่อรวบรวมการรายงานผลการดำเนินงานให้แก่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดได้รับทราบต่อไป (สุวรรณณี กู่แก้ว, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2558)

4.3 วิธีการตรวจเยี่ยมบ้านในกรณีผิคนัดชำระเงิน

โดยทั่วไปเมื่อสมาชิกได้รับอนุมัติเงินกู้ไปดำเนินงานตามโครงการแล้ว ตามระเบียบของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้กำหนดให้สมาชิกต้องส่งใช้เงินคืนภายในเวลา 2 ปี แต่ส่วนใหญ่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนได้กำหนดหลักเกณฑ์การส่งใช้เงินคืนพร้อมดอกเบี้ย โดยกำหนดภายในระยะเวลา 1 ปีนับตั้งแต่วันที่ทำสัญญาเงินกู้ เพื่อสภาพคล่องของกองทุนจะได้มีเงินหมุนเวียนให้สมาชิกรายอื่น ๆ ได้กู้เงินไปใช้ประโยชน์ที่ผ่านมาสมาชิกในแต่ละจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนส่งใช้เงินคืนตามกำหนดเวลา ในแต่ละจังหวัดมีบางพื้นที่หรือบางอำเภอเท่านั้นที่สมาชิกไม่สามารถส่งใช้เงินคืนตามกำหนดเวลาได้ ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นแรกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดดำเนินการโดยการส่งจดหมายเตือน หากยังไม่ได้รับการติดต่อกลับมาขึ้นตอนต่อไปจะใช้วิธีการเยี่ยมบ้าน จากการสัมภาษณ์เชิงลึกประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเลย พบว่าได้กำหนดให้สมาชิกคืนเงินภายใน 1 ปี พร้อมดอกเบี้ย เนื่องจาก คณะกรรมการกองทุนพัฒนาสตรีจังหวัดต้องการดูว่าสมาชิกสามารถไปหมุนเวียนประกอบอาชีพหรือต่อยอดอาชีพได้จริงหรือไม่ โดยพิจารณาจากระยะเวลาการดำเนินโครงการหากระยะยาวเกินไปก็ไม่อนุมัติ (สมใจ คีอินทร์, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2558)

กรณีการจัดการอำเภอที่มียอดหนี้ค้างสูง ประธานจำเป็นต้องลงพื้นที่ไปคุยกับตัวแทนอำเภอ และประธานต้องลงไปที่บ้านของสมาชิกที่เป็นหนี้ โดยมีพัฒนากรอำเภอลงไปเป็นพยานเพื่อรับรู้ว่ามีลูกหนี้เกิดในอำเภอแล้ว ซึ่งประธานคณะกรรมการบทบาทสตรีตำบลบางครั้งก็ไม่มีศักยภาพเพียงพอ ไม่มีวิธีการหรือเทคนิคในการติดตามหนี้ บางครั้งประธานไปเยี่ยมบ้านสมาชิกเพื่อคุยกันหาทางออกแต่สุดท้ายไม่ยอมเซ็นหนังสือรับสภาพหนี้ ดังนั้นประธานต้องยุติปัญหาโดยการให้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล เปิดประชุมเพื่อหาทางยุติปัญหา โดยมีมติร่วมกันทั้งตำบล ทุกหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นกรรมการอีก 5 คน ต้องมาหารือร่วมกันว่าจะแก้ไขปัญหายังไง หากมีการปรับโครงสร้างจะให้ผ่อนส่งเดือนละเท่าไร ภายในระยะเวลาที่ไม่หมดอายุความ ไม่เช่นนั้นต้องดำเนินการฟ้องร้อง ซึ่งขึ้นอยู่กับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติจะมอบหมายให้ใครเป็นผู้ฟ้อง แล้วฝ่ายกฎหมายจะดำเนินการตามอีกที (ถ้าหากจะปรับโครงสร้างหนี้ทั้งหมดก็เป็นไปไม่ได้ เพราะโดยนิสัยคนไทยพอเห็นกลุ่มอื่นสามารถปรับโครงสร้างหนี้โดยการผ่อนใช้ได้ ก็จะทำตามบ้าง ซึ่งบางครั้งอาจจะผ่อนชำระในอัตราที่ต่ำมากเกินไปจนกองทุนไม่สามารถมีเงินหมุนเวียนได้ทัน) หากจะมองย้อนกลับไปปัญหาการไม่สามารถผ่อนชำระคืนได้มาจากคณะกรรมการกองทุนพัฒนาสตรีตำบลที่อนุมัติโครงการโดยไม่พิจารณาให้รอบคอบ เพราะเห็นแก่พวกพ้องญาติพี่น้อง ฐานเสียง เป็นต้น (ฉิษกานต์ ดวงศรี, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2558)

4.4 วิธีรายงานผลการปฏิบัติงานของสมาชิกผู้กู้

ตามระเบียบคู่มือและการบริหารติดตามหนี้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้กำหนดให้สมาชิกผู้จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงาน และรายงานการใช้จ่ายเงินเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล/จังหวัด ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการควบคุมอย่างหนึ่งโดยให้สมาชิกเป็นผู้รายงานผลนอกเหนือไปจากให้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลลงไปตรวจสอบโดยสมาชิกต้องจัดทำรายงานตามแบบฟอร์มรายงานผลการปฏิบัติงานของสมาชิกผู้กู้เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลและจังหวัด ภายในสามสิบวันนับแต่วันสิ้นเดือนมีนาคม และวันสิ้นเดือนกันยายนของทุกปี เว้นแต่แผนงานโครงการมีระยะเวลาดำเนินการไม่เกิน 180 วันให้รายงานภายใน 30 วันนับแต่วันเสร็จสิ้น แผนงานโครงการการตรวจสอบรายงานผลการปฏิบัติงาน และการใช้จ่ายเงินของสมาชิกผู้กู้เป็นมาตรการบริหารความเสี่ยงอย่างหนึ่งของกองทุน เพราะทำให้ทราบถึงความสามารถในการบริหารจัดการเงินกู้ของสมาชิกผู้กู้ว่าดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ หรือความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิกผู้กู้เป็นอย่างไร ซึ่งวิธีการดังกล่าวถือเป็นวิธีการควบคุมอย่างหนึ่งในการติดตามการดำเนินงานของสมาชิกว่ามีความสามารถในการดำเนินงานและใช้จ่ายเงินเป็นไปตามที่เสนอในโครงการหรือไม่ โดยสมาชิกต้องจัดทำรายงานตามแบบฟอร์มรายงานผลการปฏิบัติงานของสมาชิกผู้กู้เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลและจังหวัดต่อไป

สรุปได้ว่าการควบคุมภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขต

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีวิธีการควบคุมภายใน 4 วิธี ได้แก่ ใช้วิธีการลงพื้นที่จริง ก่อนการอนุมัติโครงการ ลงพื้นที่สำรวจบ้านสมาชิกระหว่างดำเนินโครงการ ตรวจเยี่ยมบ้านสมาชิก กรณีผิคนัดชำระเงิน และสมาชิกรายงานผลการปฏิบัติงานตามแบบฟอร์มและรายงานการใช้จ่ายเงินต่อคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี วิธีการควบคุมดังกล่าวเป็นการควบคุมการดำเนินงานของสมาชิกเพื่อติดตามตรวจสอบว่าสมาชิกได้นำเงินกู้ไปประโยชน์จริงหรือไม่ เพราะวัตถุประสงค์สำคัญของนโยบาย คือ สตรีต้องมีรายได้ มีงาน มีอาชีพ มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ดังนั้นคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด คณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีตำบลต้องทำหน้าที่ควบคุมเพื่อให้สตรีที่กู้เงินไปได้นำเงินไปใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง

5. การบริหารงบประมาณในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนบน

การบริหารงบประมาณภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนในภาพรวมการอนุมัติงบประมาณกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้เห็นชอบอนุมัติงบประมาณสนับสนุนให้กองทุนพัฒนาบทบาท

สตรีจังหวัด โดยแต่ละจังหวัดจะได้รับงบประมาณที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับขนาดจังหวัด โดยรัฐบาลได้กำหนดขนาดจังหวัดจำแนกตามจำนวนประชากรออกเป็น จังหวัดขนาดใหญ่ จังหวัดขนาดกลาง และจังหวัดขนาดเล็ก โดยงบประมาณดังกล่าวได้จัดสรรไว้ 2 ส่วน คือ โครงการประเภทเงินทุนหมุนเวียนร้อยละ 80 เพื่อนำไปพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชน ให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ และโครงการประเภทเงินอุดหนุนร้อยละ 20 เพื่อใช้ในการพัฒนาศักยภาพสตรี เช่น นำไปใช้ในการจัดโครงการฝึกอบรมให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ให้กับสตรี (อำนาจ ยุทธธรรม, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2558)

สำหรับงบประมาณที่ได้จัดสรรให้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในแต่ละจังหวัดนั้นจะได้รับงบประมาณไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรหรือขนาดของแต่ละจังหวัด กล่าวคือ จังหวัดขนาดเล็ก (ประชากรไม่เกิน 600,000 คน) ได้รับงบประมาณจังหวัดละ 70,000,000 บาท จังหวัดขนาดกลาง (ประชากร 600,001-1,000,000 คน) ได้รับงบประมาณจังหวัดละ 1,000,000 บาท และจังหวัดขนาดใหญ่ (ประชากร 1,000,001 คนขึ้นไป) ได้รับงบประมาณจังหวัดละ 130,000,000 บาท สำหรับจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 8 จังหวัด มีจำนวนประชากรที่แตกต่างกัน ดังนั้นแต่ละจังหวัดจึงได้รับงบประมาณตั้งแต่ 70,000,000 บาท จนถึง 130,000,000 บาท (ชนิษฐา กาญจนรังษิณนท์, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2558)

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนทั้ง 8 จังหวัดจะได้รับโอนเงินเป็นงวด ๆ ส่วนใหญ่แต่ละจังหวัดจะได้รับงบประมาณเบื้องต้นประมาณ 20,000,000 บาท โดยได้รับโอนในช่วงปลายปี พ.ศ. 2555 พอเข้าสู่ ปี พ.ศ. 2556 จึงจะได้รับงบประมาณเต็มจำนวน ซึ่งแต่ละจังหวัดจะได้รับไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรตามที่ได้กล่าวข้างต้น นอกจากนี้หากเป็นสมัยที่ น.ส. ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีแต่ละจังหวัดจะได้รับงบอุดหนุนเพิ่มอีกปีละ 25,000,000 บาท แต่เนื่องจากมีรัฐประหารเปลี่ยนรัฐบาลงบอุดหนุนจึงไม่ได้รับอนุมัติเพิ่มเติมอีก ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณสามารถแบ่งการใช้จ่ายเงินออกได้ดังต่อไปนี้

5.1 การจัดสรรงบประมาณ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้มีการกำหนดวงเงินให้จังหวัดเฉลี่ยจังหวัดละ 100,000,000 บาท รวมทั้งประเทศ 7,250,000,000 บาท แบ่งการจัดสรรเป็น 2 ครั้ง คือ ปีงบประมาณ 2555 จัดสรรให้จังหวัดละ 20,000,000 บาท ปีงบประมาณจัดสรรให้ตามขนาดจังหวัด รวมเป็นเงิน 5,710,000,000 บาท เมื่อแต่ละจังหวัดได้ลงทะเบียนงบประมาณเต็มวงเงินเป็นที่เรียบร้อยแล้วคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดต้องนำงบประมาณทั้งหมดมาจัดสรรเป็น 3 ส่วน ได้แก่ งบหมุนเวียน งบบริหาร และงบอุดหนุน โดยรวมแล้วเป็นการจัดสรรดังตาราง 6

ตารางที่ 6 การจัดสรรเงินกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

ขนาดจังหวัด	วงเงินกองทุน	แยกเป็น		
		งบอุดหนุน 20%		งบทุน
		งบบริหาร 3%	อุดหนุนสมาชิก 97%	หมุนเวียน 80%
ประชากร 1 ล้าน คนขึ้นไป 20 จังหวัด	130 ล้านบาท	780,000 บาท	25,220,000 บาท	104 ล้านบาท
ประชากร 6 แสน- 1 ล้านคนขึ้นไป 22 จังหวัด	100 ล้านบาท	600,000 บาท	19,400,000 บาท	80 ล้านบาท
ประชากรไม่เกิน 6 แสนคน 35 จังหวัด	70 ล้านบาท	420,000 บาท	13,580,000 บาท	56 ล้านบาท
รวม	7,250 ล้านบาท	43,500,000 บาท	1,406,500,000 บาท	5,800 ล้านบาท

ที่มา: สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ (2558, หน้า 5)

สำหรับการจัดสรรงบประมาณมีรายละเอียดดังนี้

1. งบหมุนเวียน หมายถึง งบประมาณที่นำมาใช้เพื่อปล่อยกู้ให้กับสตรีที่เป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีกู้เงินไปใช้ประกอบอาชีพ พัฒนาอาชีพ เป็นงบประมาณที่สร้างงานสร้างรายได้ให้กับสตรี ซึ่งทางกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้กำหนดให้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนต้องจัดสรรงบหมุนเวียนคิดเป็นร้อยละ 80 เท่ากันทุกจังหวัด ตัวอย่างเช่น จังหวัดสกลนครเป็นจังหวัดขนาดใหญ่มีประชากร 1,000,001 คนขึ้นไป ซึ่งทั้งประเทศมี 20 จังหวัด ดังนั้นจังหวัดสกลนครจะได้รับงบประมาณทั้งหมด 130,000,000 บาท จึงแบ่งงบประมาณเป็นงบหมุนเวียนร้อยละ 80 คิดเป็น งบหมุนเวียน 104,000,000 บาท หรือจังหวัดเลยเป็นจังหวัดขนาดกลาง มีประชากร 600,001-1,000,000 คน จึงได้รับงบประมาณทั้งหมด 100,000,000 บาท ได้แบ่งงบประมาณเป็นงบหมุนเวียนร้อยละ 80 คิดเป็นงบหมุนเวียน 80,000,000 บาท และจังหวัดมุกดาหารเป็นจังหวัดขนาดเล็ก มีประชากรไม่เกิน 600,000 คน ได้รับงบประมาณ 70,000,000 บาท ได้แบ่งงบประมาณเป็นงบหมุนเวียนร้อยละ 80 คิดเป็นงบหมุนเวียน 56,000,000

บาท เป็นต้น อนึ่งงบประมาณเวียนเป็นงบประมาณที่ปล่อยกู้ให้กับสตรี ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการ
กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ (สกพส.) ได้กำหนดลักษณะ โครงการที่จะขอรับการสนับสนุน
จากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในประเภทเงินทุนหมุนเวียนต้องเป็น โครงการที่เป็นการกู้ยืม
จะต้องมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการใช้เงินอย่างชัดเจนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้
เป็นสำคัญ ระยะเวลาส่งการใช้เงินคืนให้เป็นไปตามลักษณะอาชีพ และความเป็นไปได้ของโครงการ
แต่ไม่ควรเกิน 2 ปี เพื่อให้คณะกรรมการสนับสนุนเงินกู้ยืมให้กับสมาชิกได้อย่างทั่วถึง

2. งบอุดหนุน หมายถึง งบประมาณที่นำมาใช้สำหรับเสริมสร้างหรือพัฒนาศักยภาพ
ให้กับสตรีและเครือข่ายสตรี คู่มือแก้ไขปัญหาสตรีตลอดจนนำมาใช้เพื่อเยียวยาช่วยเหลือสตรี
ที่ประสบปัญหาทุกรูปแบบ รวมทั้งนำมาใช้ในกิจกรรมเกี่ยวกับการรณรงค์ให้สังคมเข้าใจปัญหาสตรี
คุ้มครองและพิทักษ์สิทธิสตรีในทุกมิติ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติกำหนดให้คณะกรรมการ
กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดแบ่งงบประมาณเป็นงบอุดหนุนร้อยละ 17 ของงบประมาณทั้งหมด
หากเป็นจังหวัดขนาดใหญ่เป็นจังหวัดสกลนคร จังหวัดอุดรธานีที่ใ้งบประมาณ 130,000,000 บาท
จะแบ่งงบประมาณเป็นงบอุดหนุนจำนวน 25,000,000 บาท ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการกองทุน
พัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ (สกพส.) ได้กำหนดลักษณะโครงการที่จะขอรับการสนับสนุน
จากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในประเภทเงินอุดหนุนต้องเป็น โครงการที่ส่งเสริมการมี
ส่วนร่วมของสตรี องค์กรสตรี หรือชุมชนในการพัฒนาศักยภาพสตรี และเครือข่ายสตรี การเฝ้าระวัง
และดูแลปัญหาสตรี การช่วยเหลือเยียวยาสตรีที่ประสบปัญหาในทุกรูปแบบ การคุ้มครองและพิทักษ์
สิทธิสตรี ตลอดจนการรณรงค์ให้สังคมเข้าใจปัญหาสตรีในทุกมิติ และต้องเป็นโครงการที่สนับสนุน
ส่งเสริมการจัดกิจกรรมในการพัฒนาบทบาทสตรีและแก้ไขปัญหาสตรีขององค์กรต่าง ๆ การสร้าง
ภาวะผู้นำ การพัฒนาองค์ความรู้ คุณภาพชีวิต การสร้างสวัสดิการหรือสวัสดิการให้แก่สตรี รวมทั้ง
เสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของสตรี อนึ่งงบอุดหนุนที่ได้รับอนุมัติมาตั้งแต่
สมัยรัฐบาลยิ่งลักษณ์ในสมัยนั้น รัฐบาลเคยให้สัญญาว่าจะเติมงบอุดหนุนให้จังหวัดละ 17%
ของทุกปีงบประมาณแต่พอมีการปฏิรูปรัฐบาลกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดจึงยังไม่ได้รับ
งบประมาณในส่วนของงบอุดหนุนอีกเลย (สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสกลนคร,
2558, หน้า 7)

3. งบบริหาร หมายถึง งบประมาณที่นำมาใช้สำหรับการบริหารภายในสำนักงาน
ซึ่งคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดได้นำมาเป็นค่าใช้จ่ายทั่วไปในสำนักงานกองทุน
พัฒนาสตรีจังหวัด ได้แก่ ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าวัสดุอุปกรณ์สำนักงาน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์
โทรศัพท์ โทรสาร เครื่องถ่ายเอกสาร กระดาษ ปากกา ดินสอ รวมทั้งนำมาใช้จ่ายในการติดตาม
ลูกหนี้ ค่าให้ความรู้ โดยกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติกำหนดให้คณะกรรมการกองทุนพัฒนา

บทบาทสตรีจังหวัดแบ่งงบประมาณเป็นงบอุดหนุนร้อยละ 3 ของงบประมาณทั้งหมด ยกตัวอย่าง เช่น จังหวัดขนาดใหญ่ที่ได้รับงบประมาณ 130,000,000 บาท จะแบ่งงบประมาณเป็นงบบริหาร จำนวน 700,000 บาท (อำนาจ ยุทธธรรม, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2558)

4. การใช้จ่ายเงิน เมื่อได้รับการจัดสรรงบประมาณเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด คณะกรรมการกองทุนพัฒนาจังหวัดต้องจัดประชุมร่วมกับกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 คน พัฒนาการจังหวัด และพัฒนาการผู้ประสานงานกองทุน เพื่อวางแผนการใช้จ่ายเงินตามงบประมาณที่ได้แบ่งไว้ทั้ง 3 หมวด โดยมีรายละเอียดการใช้จ่ายเงินดังต่อไปนี้

4.1 การใช้จ่ายเงินงบบุณเวียน เป็นงบประมาณที่มีจำนวนเงินมากที่สุด ตามระเบียบกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้กำหนดให้ใช้จ่ายเงินงบบุณเวียนสำหรับปล่อยกู้ให้สตรีที่เป็นสมาชิกนำเงินกู้อไปลงทุนเพื่อสร้างงานและประกอบอาชีพ โดยผู้มีอำนาจอนุมัติสามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ 1) คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล เปรียบเสมือนกรรมการที่คัดกรองโครงการในระดับตำบลตำบลและระดับอำเภอ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า ส่วนใหญ่ในระดับอำเภอจะรู้ยอดงบบุณเวียนที่อำเภอนั้น ๆ ได้รับ แล้วค่อยนำมายอดงบบุณเวียนมาหารด้วยจำนวนตำบลทั้งหมดภายในอำเภอนั้น เช่น จากการสัมภาษณ์เชิงลึกประธานคณะกรรมการบทบาทสตรีตำบล อ. ศรีวิไล จ. บึงกาฬ ได้เล่าให้ฟังว่า ภายในอำเภอได้รับงบบุณเวียนมาทั้งหมด 2,000,000 บาท แล้วหารด้วยจำนวนตำบลทั้งหมด หากตำบลไหนไม่ทำก็ให้มอบสิทธิ์ให้ตำบลอื่น จากนั้นคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลจัดประชุมร่วมกับกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อหารือและตกลงร่วมกันก่อนว่าโครงการแต่ละประเภทควรจะปล่อยกู้ให้เท่าไรก่อนทำการพิจารณาปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกต่อไป สำหรับการหลักเกณฑ์การพิจารณาปล่อยเงินกู้ในระดับตำบล คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลต่างยึดหลักเกณฑ์สำคัญ คือ 1) โครงการของสมาชิกว่าสมาชิกทำจริงหรือไม่ สภาพภายในชุมชนมีความเหมาะสมกับการทำโครงการหรือไม่ 2) รายละเอียดของสมาชิก ต้องตรวจสอบสมาชิกว่าเป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีครบทั้ง 5 คน 3) สัญญากู้ยืม เอกสารที่แนบสัญญากู้ยืมคนค้ำ พยาน (ตัวแทนหมู่บ้าน) 4) รูปสมาชิกที่แนบกำกับด้วย 5) วาระการประชุมและบันทึกการประชุมของสมาชิกว่าได้มีการพูดคุยกัน ในรายงานการประชุมต้องมีการอนุมัติให้ใครเป็นเสนอโครงการ สมาชิกรับทราบ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นที่น่าสังเกตว่าโดยส่วนใหญ่การพิจารณาโครงการในระดับตำบลทางคณะกรรมการมักจะอนุมัติโครงการผ่านทุกโครงการ เพราะถือว่าทางคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดต้องพิจารณาอนุมัติตัดลดงบประมาณในขั้นตอนสุดท้ายอยู่แล้ว ดังนั้นคณะกรรมการกองทุนพัฒนา

บทบาทสตรีตำบลจึงทำหน้าที่ตรวจสอบเอกสารให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์เท่านั้น และในบางครั้งพบว่าในบางตำบลประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต้องแก้ไขโครงการให้ถูกต้องถึงกับต้องเขียนโครงการให้กับสมาชิกเลยทีเดียว อนึ่งเมื่อรวบรวมเอกสารจากสมาชิกและพิจารณาปรับลดยอดเงินเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จากนั้นประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลต้องนำโครงการและเอกสารทั้งหมดนำส่งไปที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเพื่อพิจารณาในระดับจังหวัดต่อไป (อัญจวารรณ ประดิษฐ์วิโรธร, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2558) 2) คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ภาระหน้าที่หลักของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดที่สำคัญประการหนึ่งคือ การพิจารณาโครงการที่สมาชิกยื่นกู้ในงบประมาณหมู่บ้าน ในช่วงปีแรกเนื่องจากนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายใหม่ คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ก็มาจากต่างที่กัน กอปรกับระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ยังไม่ชัดเจน ดังนั้นเมื่อคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลส่งโครงการมากองทุนจังหวัด ทางเจ้าหน้าที่ประจำกองทุนทำหน้าที่ในตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ ให้ครบถ้วนถูกต้อง แล้วทวงบหนักจากนั้นจึงส่งเอกสารทั้งหมดเข้าที่ประชุม ส่วนใหญ่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจะพิจารณาตามหลักความเป็นจริงเช่น หากทำโครงการผลิตกล้วยฉาบแต่ขอเงินกู้ถึง 200,000 บาท ก็คงไม่เหมาะสม (ณิชกานต์ ดวงศรี, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2558) ดังนั้น ต้องปรับลดยอดเงินกู้ลงให้เหมาะสมและตามบทบาทหน้าที่ คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดมีหน้าที่อนุมัติโครงการ ในกรอบการพิจารณาอนุมัติไม่จำเป็นต้องอนุมัติทุกโครงการ ถ้าดูแล้วโครงการไม่สมเหตุผลผลก็ไม่อนุมัติ ต่อมาเมื่อกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติถูกโอนย้ายมาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย จึงมีเจ้าหน้าที่พัฒนากรจังหวัดที่รับผิดชอบงานส่งเสริมและพัฒนาการจังหวัดเข้าไปให้คำแนะนำเกี่ยวกับการพิจารณาเงินกู้ กล่าวคือ ต้องพิจารณาให้รอบคอบมากกว่าการพิจารณาเอกสารครบถ้วนถูกต้องเพียงอย่างเดียว เนื่องจากหากพิจารณาไม่รอบคอบอาจเกิดหนี้เสียได้ ดังนั้นเพื่อป้องกันหนี้เสียจึงต้องพิจารณาเพิ่มเติมดังนี้

4.1.1 เรื่องห้วงเวลา ฤดูกาลการผลิตต้องมีความเหมาะสม รวมทั้งลักษณะโครงการที่เสนอว่าต้องมีความสมกับธรรมชาติของสตรี (หากทำโรงสีไม่ควรอนุมัติเพราะอาจนำไปให้ผู้ชายทำซึ่งขัดกับวัตถุประสงค์โครงการ)

4.1.2 ในบางโครงการต้องตรวจสอบกับประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลเพื่อประสานไปยังตัวแทนหมู่บ้านเรื่องพฤติกรรมของสมาชิกว่ามีประวัติหนี้เสียหรือไม่ หรือโครงการลักษณะนี้สมาชิกเคยทำมาก่อนหรือไม่ บางตำบลอาจให้ตัวแทนหมู่บ้านรับรองพฤติกรรมให้เรียบร้อย

4.1.3 ในระดับอำเภอประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลต้องส่งโครงการทั้งหมดให้พัฒนากรอำเภอตรวจสอบก่อนจะรวบรวมส่งโครงการมายังจังหวัดเพื่อพิจารณาเรื่องความถูกต้องตามหลักกฎหมาย หรือบางครั้งพัฒนากรอำเภอเป็นผู้นำส่งโครงการมายังจังหวัดด้วยตนเองถือว่าเป็นการกลั่นกรองโครงการอีกระดับก่อนส่งมายังกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด

4.1.4 ตามระเบียบกองทุนแห่งชาติไม่ได้กำหนดอายุไว้ ทางกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจึงได้กำหนดอายุผู้กู้เพิ่มเติมว่าต้องไม่เกิน 60 ปี

4.1.5 สมาชิกที่ยื่นกู้ต้องนำโครงการให้ผู้ใหญ่บ้านลงนามรับรองทุกครั้ง

4.1.6 อนึ่งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสกลนคร ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสกลนครได้จัดทำกองทุนประกันความเสี่ยง โดยบังคับให้สมาชิกที่กู้เงินทั้ง 5 คนทำประกันความเสี่ยงกล่าวคือ ทั้ง 5 คน หากมีคนใดคนหนึ่งเสียชีวิตทางกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดจะจ่ายเงินให้ศพละ 3 หมื่นบาท เพื่อนำไปใช้หนี้ โดยจะบังคับให้สมาชิกที่กู้เงินและได้รับอนุมัติเงินในปี พ.ศ. 2558 ต้องเสียเงินปีละ 200 บาทและค่าสมัคร 20 บาท ค่าบำรุงปีละ 20 บาท รวมเก็บทั้งหมด 460 บาทเก็บล่วงหน้า 2 ปี โดยประธานเป็นประธานคณะกรรมการกองทุนประกันความเสี่ยงโดยตำแหน่ง และเปิดโอกาสให้สมาชิกที่ยังไม่ได้ยื่นกู้สามารถสมัครได้

4.2 การใช้จ่ายเงินงบบุคลากร เนื่องจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายใหม่หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องใหม่ทั้งในเรื่องกฎระเบียบเงื่อนไขต่าง ๆ การเขียนโครงการ เอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นคณะกรรมการในระดับจังหวัดและตำบลจึงต้องมีความรู้เรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดีสามารถถ่ายทอดหรืออธิบายให้สมาชิกเข้าใจในกระบวนการต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะการเขียนโครงการเพื่อขอกู้เงิน ดังนั้นการใช้จ่ายเงินงบบุคลากรจึงมีความเป็นอยู่อย่างยิ่งเพราะต้องจัดสรรไปใช้สำหรับการสร้างความรู้ให้กับสมาชิกกองทุนพัฒนาสตรีให้มีความรู้ความสามารถในการเขียนโครงการรวมทั้งนำไปใช้เพิ่มศักยภาพให้สมาชิกในเรื่องต่าง ๆ เช่น การอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพหรือสร้างอาชีพให้กับสตรี การอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพ เป็นต้น สำหรับการใช้จ่ายงบบุคลากร ผู้มีอำนาจพิจารณาเห็นชอบใช้จ่ายงบประมาณคือคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด งบบุคลากรเป็นงบประมาณที่ใช้แล้วหมดไป ส่วนใหญ่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนกำหนดประเภทโครงการสำหรับงบบุคลากรไว้ 2 ประเภท คือ โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมสตรี และโครงการด้านส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมในการพัฒนาบทบาทสตรี จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ปี พ.ศ. 2556 เป็นปีที่เริ่มดำเนินโครงการและได้รับอนุมัติเงิน ดังนั้นงบบุคลากรจึงถูกนำไปใช้ในโครงการที่สร้างความรู้

ความเข้าใจให้กับสมาชิกในเรื่องการเขียนโครงการ ซึ่งประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนต้องสัญจรไปประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับที่มาของกองทุน มีวัตถุประสงค์อย่างไร การเป็นสมาชิกจะได้รับสิทธิอะไรบ้าง และให้ความรู้เรื่องการเขียนโครงการเพื่อเสนอกู้เงินให้ โดยให้ขบอดหนุนหมู่บ้านละ 5,000 บาท เพื่อจัดอบรมให้สมาชิกเขียนโครงการซึ่งการอบรมเรื่องการเขียนโครงการแต่ละจังหวัดจะจัดอบรมให้แก่สมาชิก 1 ครั้ง นอกนั้นจะนำขบอดหนุนไปใช้จ่ายเกี่ยวกับการจัดอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพและศักยภาพต่าง ๆ ให้แก่สตรี รวมทั้งนำไปใช้จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการสตรี เช่นกิจกรรมวันสตรีสากล กิจกรรมวันแม่ เป็นต้น

4.3 การใช้จ่ายงบบริหาร นำไปใช้เป็นค่าใช้จ่ายในสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ ค่าวัสดุอุปกรณ์สำนักงาน ค่าติดตามลูกหนี้ เป็นต้น

3. การรายงานการใช้จ่ายเงินงบประมาณ อนึ่งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนต้องทำรายงานผลการใช้จ่ายเงินส่งสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 สมาชิกประเภทบุคคลธรรมดา/ ประเภทกลุ่มองค์กรสตรี เมื่อได้รับโอนเงินและเบิกจ่ายเงินตามโครงการแล้ว เมื่อครบกำหนดต้องคืนเงินเข้าบัญชีคณะกรรมการกองทุนพัฒนาสตรีตำบล อนึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนส่วนใหญ่ประสบปัญหาการคืนเงิน กล่าวคือ ตามระเบียบห้ามสมาชิกรนำเงินสดไปคืนกับคณะกรรมการกองทุนพัฒนาสตรีตำบล แต่ด้วยความไว้นื้อเชื่อใจความสนิทสนม ขี้เกียจเดินทางไปธนาคาร สมาชิกบางคนจึงนำเงินสดไปคืนแก่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาสตรีตำบล แล้วคณะกรรมการกองทุนพัฒนาสตรีตำบลกลับไม่นำเงินโอนเข้าธนาคารแต่นำเงินไปใช้จ่ายส่วนตัว กว่าสมาชิกจะรู้เรื่องก็ต่อเมื่อทางกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดส่งจดหมายแจ้งเตือนไปยังสมาชิก สุดท้ายประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดต้องลงพื้นที่ไปพูดคุยกับประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลไม่อย่างนั้นจะดำเนินคดีตามกฎหมายจึงยินยอมคืนเงินในที่สุด (อำนาจ ยุทธธรรม, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2558)

3.2 คณะกรรมการกองทุนพัฒนาสตรีตำบล เมื่อสมาชิกได้รับอนุมัติโครงการแล้ว คณะกรรมการกองทุนพัฒนาสตรีตำบลดำเนินการแจ้งสมาชิกเพื่อทำสัญญาและโอนเงินเข้าบัญชีสมาชิก เมื่อสมาชิกรดำเนินโครงการครบตามสัญญาและโอนเงินเข้าบัญชีคณะกรรมการกองทุนพัฒนาสตรีตำบล จากนั้น คณะกรรมการกองทุนพัฒนาสตรีตำบลต้องถ่ายสำเนาใบนำฝากของสมาชิก เช่น มี 8 โครงการก็ต้องมีใบนำฝาก 8 ใบพร้อมกับใบนำส่งเงินของตำบลอีก 1 ใบส่ง

มาที่พัฒนากรอำเภอ แล้วพัฒนากรอำเภอรวบรวมส่งมาที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด เจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินจะดำเนินการเข้าไปเช็คยอดในธนาคารว่ามีหลักฐาน แล้วก็จะเอาใบนำฝากแต่ละใบมาตรวจสอบว่าเงินมีในระบบเป็นสถานะปกติทางกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด จะออกไปเสร็จให้แก่สมาชิก หนึ่งเมื่อเงินโอนจากสมาชิกเข้ามายังบัญชีกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ก็จะนำส่งคลังในนามของพัฒนาชุมชนจังหวัด แล้วทางพัฒนาชุมชนจังหวัดก็จะนำเงินเข้าคลังจังหวัด หรือเข้าระบบ GFMPs (ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์) สรุปแล้วคนที่จับเงินสดก็คือสมาชิกเท่านั้น หากใครส่งเงินครบแล้วก็สามารถยื่นกู้ได้อีก แต่ถ้ายังไม่ส่งจะยื่นไม่ได้ (สุจินดา ศรีวรรณ, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2558)

4. การรายงานสถานะการใช้จ่ายงบประมาณสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด เจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินประจำสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ตามระเบียบสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้กำหนดให้สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดต้องรายงานสถานะการเงินทุกเดือน ไม่ว่าจะเป็นการรายงานงบบุคลากร ได้แก่ จำนวนงบประมาณ จำนวนโครงการที่อนุมัติ และรออนุมัติ การรายงานงบบุคลากร ได้แก่ จำนวนงบประมาณ จำนวนโครงการจำแนกตามประเภทโครงการ 5 ประเภท คือ โครงการด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม หัตถกรรม และศิลปกรรม และการรายงานส่งใช้เงินคืน ได้แก่ การส่งคืนเงินกู้ (กรณีไม่รับเงินทุน) การชำระเงินกู้ (ยอดสะสม) เช่น เงินต้น ดอกเบี้ย ค่าปรับ ซึ่งเงินเหล่านี้เป็นงบประมาณหมุนเวียนที่สมาชิกต้องคืนเงิน โอนผ่านระบบบัญชีธนาคารเข้ามาที่บัญชีของสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด โดยที่เจ้าหน้าที่ต้องรายงานสถานะการใช้จ่ายงบประมาณทุกเดือนเข้าสู่ระบบออนไลน์ไปยังสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติต่อไป (หัวหน้าส่งเสริมการพัฒนาชุมชน จังหวัดบึงกาฬ, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2558)

สรุปได้ว่า การบริหารงบประมาณกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนแต่ละจังหวัดจะได้รับงบประมาณจากรัฐบาล ไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรภายในจังหวัดนั้น ๆ ตั้งแต่จังหวัดขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยแต่ละจังหวัดได้รับงบประมาณเริ่มต้นที่ 70,000,000-100,000,000-120,000,000 บาทตามลำดับ เมื่อได้รับงบประมาณเป็นที่เรียบร้อยแล้ว กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดต้องจัดสรรงบประมาณออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ งบหมุนเวียน งบอุดหนุน และงบบริหาร ซึ่งเป็นจัดสรรงบประมาณตามระเบียบการใช้จ่ายเงินที่กำหนดจากสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ กล่าวคือ งบหมุนเวียนเป็นงบประมาณจำนวนมากที่สุดถูกกำหนดให้ใช้จ่ายสำหรับการกู้ยืมเพื่อให้สมาชิกนำไปพัฒนาอาชีพหรือประกอบอาชีพ งบอุดหนุนนำไปใช้เพื่อพัฒนาศักยภาพสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เช่น นำไปจัดอบรมเพิ่มความรู้และพัฒนาศักยภาพต่าง ๆ

และงบบริหารเป็นงบสำหรับจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์สำนักงาน ใช้จ่ายค่าน้ำค่าไฟ เป็นต้น อนึ่งเนื่องจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดยังไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ดังนั้นจึงไม่สามารถเบิกจ่ายงบประมาณได้โดยตรงแต่ต้องเบิกจ่ายงบประมาณผ่านสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเท่านั้น นอกจากนี้ยังเป็นที่น่าสังเกตว่าการใช้จ่ายงบประมาณ การเบิกจ่าย ตลอดจนการรายงานใช้จ่ายงบบุณเียนทางสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติกำหนดให้ใช้ระบบออนไลน์ทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อความโปร่งใสตรวจสอบได้ในการบริหารจัดการงบประมาณ และความสะดวกรวดเร็วในการรายงานงบประมาณให้เป็นปัจจุบันนั่นเอง

6. การบริหารบุคลากรในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

บุคลากรสำคัญในการขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประกอบด้วย คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล รวมทั้งเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด มีการบริหารบุคลากรที่สำคัญโดยมีกระบวนการบริหารบุคลากรตั้งแต่ การสรรหา การธำรงรักษา การพัฒนา และการประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากร ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

6.1 วิธีการสรรหาคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีและเจ้าหน้าที่ประจำกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด

การสรรหาบุคคลในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด เนื่องจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอยู่ภายใต้การดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ ดังนั้นการสรรหาบุคคลเพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดจึงถูกกำหนดวิธีการสรรหาจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ ซึ่งประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล ใช้วิธีการสรรหาแบบเดียวกัน คือ วิธีการเลือกตั้ง โดยวิธีการนี้ถูกกำหนดมาจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ ซึ่งผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งคือ สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่ต้องใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ตั้งแต่การเลือกตัวแทนหมู่บ้านละ 1 คน จากนั้นตัวแทนหมู่บ้านต้องเลือกกันเองเพื่อเป็นประธานและคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล และคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลต้องเลือกกันเองเพื่อเป็นตัวแทนอำเภอละ 1 คน และสุดท้ายตัวแทนอำเภอต้องเลือกกันเองเพื่อเป็นประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ส่วนตัวแทนอำเภอจะเข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดต่อไป สำหรับวิธี

การเลือกตั้งแต่ละระดับ เช่น ในระดับหมู่บ้านต้องมีการจัดเลือกตั้ง โดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานเลือกตั้ง หากระดับตำบลเป็นกำนันและระดับจังหวัดเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด ก่อนการเลือกตั้งผู้เข้าชิงตำแหน่งสามารถหาเสียงและแสดงวิสัยทัศน์ได้ อนึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล อ. เมือง จ. หนองคาย พบว่า ในระดับหมู่บ้านพรรคเพื่อไทยค่อนข้างมีอิทธิพลอย่างมาก เพราะนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายของพรรคเพื่อไทย และด้วยพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนเป็นฐานเสียงของพรรคเพื่อไทย ดังนั้นผู้ที่ได้รับเลือกเป็นคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดส่วนหนึ่งเป็นคนของพรรคเพื่อไทย ไม่ว่าจะเป็นหัวหน้าคะแนนเสียง หรือบุคคลใกล้ชิดของนักการเมืองในพื้นที่ ดังนั้นสมาชิกจึงมีความเชื่อมั่นในคนของพรรคเพื่อไทยเป็นอย่างสูง รวมทั้งก่อนการเลือกตั้งบางจังหวัดถึงกับมีนักการเมืองท้องถิ่น หัวหน้าคะแนนลงไปพูดคุยกับสมาชิกว่าต้องเลือกคนของพรรคเพื่อไทยเนื่องจากนโยบายนี้ขงพรรคนี้เป็นของพรรคต้องให้คนของพรรคเข้ามาบริหาร อนึ่งกระบวนการเลือกตั้งสรรหาจากการสัมภาษณ์พบว่า มีความโปร่งใสโดยเฉพาะในระดับหมู่บ้านใช้วิธีการเลือกตั้งแบบเดียวกับเลือกผู้ใหญ่บ้านกล่าวคือ ใช้การลงคะแนนลับ มีหีบเลือกตั้ง นับคะแนน รวมทั้งมีคณะกรรมการเลือกตั้งเข้ามาดำเนินการให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความเรียบร้อย (สมบุญ พิณพงษ์, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2558)

สำหรับเจ้าหน้าที่ประจำกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในแต่ละจังหวัดมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานได้แก่ เจ้าหน้าที่การบริหารงานทั่วไปปฏิบัติงานดูแลการจัดการภายในสำนักงาน จัดการงานด้านสารบรรณ จัดประชุม ทำบันทึกการประชุม และเร่งรัดการชำระเงินคืน เป็นต้น เจ้าหน้าที่การเงินการบัญชี ปฏิบัติงานการเบิกจ่าย จัดทำบัญชี ติดตามเร่งรัดการส่งใช้เงินคืน สรุปผลการส่งใช้เงินคืน เป็นต้น และเจ้าหน้าที่ธุรการ ปฏิบัติงานรับส่งหนังสือ ตรวจสอบโครงการ ทำทะเบียนคุมพัสดุ ครุภัณฑ์ เป็นต้น เจ้าหน้าที่ในตำแหน่งดังกล่าวเป็นพนักงานจ้างเหมาเพื่อทำหน้าที่ปฏิบัติงานภายในสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด มีคุณวุฒิจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีและประกาศนียบัตรชั้นสูง โดยรับเงินเดือนจากกรมการพัฒนาชุมชน ใช้วิธีการสรรหาโดยการสอบเข้ามีทั้งสอบแบบข้อเขียนตามความรู้เฉพาะตำแหน่งและสอบสัมภาษณ์

6.2 การธำรงรักษาคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีและเจ้าหน้าที่ประจำกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด

สำหรับตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด และคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลเป็นการปฏิบัติงานที่ไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น รวมทั้ง

ไม่มีสิทธิกู้ยืมเงินจากกองทุน จากการสัมภาษณ์เชิงลึกประธานกองทุนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ตำบล พบว่า ในระดับตำบล ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล และคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลค่อนข้างทำงานหนัก โดยสามารถแบ่งได้เป็นคือ

6.2.1 สร้างความรู้ความเข้าใจ ในช่วงแรกต้องสัญจรไปทุกหมู่บ้าน เพื่อทำประชาคมประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ชี้แจงกองทุน โดยเฉพาะการเขียนโครงการให้กับสมาชิก

6.2.2 การกลั่นกรองโครงการ ต้องปฏิบัติงานตรวจสอบโครงการ จัดประชุม รวบรวมส่งกองทุนจังหวัด

6.2.3 ทำสัญญาโดยประธานต้องเป็นคู่สัญญาร่วมกับสมาชิกที่ขึ้นคู่

6.2.4 ติดตามผลการดำเนินโครงการของสมาชิก

6.2.5 เร่งรัดติดตามหนี้สิน

6.2.6 รายงานผลการดำเนินงานและสรุปการใช้จ่ายเงินส่งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ส่วนหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดมีหน้าที่หลักคือ พิจารณากลั่นกรองโครงการให้ถูกต้องตามระเบียบ บริหารภาพรวมทำระเบียบข้อบังคับ พิจารณาอนุมัติโครงการ ติดตาม ส่งเสริม ประเมินผลคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล และสมาชิก ดังนั้นหากเปรียบเทียบกันแล้วระหว่างคณะกรรมการ 2 ระดับ ในระดับตำบล จะปฏิบัติงานที่ค่อนข้างหนักกว่า กล่าวคือเป็นการทำงานร่วมกับสมาชิกโดยตรงเมื่อสมาชิกมีปัญหา ตั้งแต่เขียนโครงการไม่ได้ ทำเอกสารไม่เป็นก็จะเข้ามาหาคณะกรรมการตำบลเป็นอันดับแรก ส่วนคณะกรรมการจังหวัดปฏิบัติงานบริหารแบบภาพรวมด้วยภาระงานที่หนักไม่มีค่าตอบแทน ใด ๆ ที่จูงใจคณะกรรมการให้ปฏิบัติงาน จากการสัมภาษณ์เชิงลึกประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล พบว่า สิ่งสำคัญในการธำรงรักษาคณะกรรมการให้ปฏิบัติหน้าที่คือ การสร้างขวัญและกำลังใจ กล่าวคือ ในระดับตำบลประธานจะเป็นผู้สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่คณะกรรมการ โดยยึดการทำงานทำด้วยใจ มีเรื่องอะไรทุกคนต้องรู้กันหมด เอาใจใส่กันและกัน เปิดเผยข้อมูลทุกเรื่อง มีปัญหาสามารถปรึกษากันได้ตลอด ประธานทำให้เป็นตัวอย่าง งานที่ทำไปประธานก็ไม่ได้ค่าตอบแทนเช่นกัน ต้องทำงานด้วยใจ เอาใจใส่กัน ใช้คำพูดที่ดี ถ้าทำผิดก็ขอโทษ มีการเลี้ยงข้าวเพื่อตอบแทนบ้าง นอกจากนี้ยังใช้วิธีการสื่อสารและให้คำมั่นสัญญาว่างานนี้เป็นงานอาสา ทุกคนทำงานต้องมีความเสียสละรับผิดชอบเพราะเสนอตัวเข้ามาทำงานแล้วก็ต้องรับผิดชอบให้ถึงที่สุด อย่างน้อยการทำงานทำให้ได้ความรู้ ได้มวลชน ได้เพื่อนสมาชิก มีหน่วยงานอื่น ๆ รู้จักเรา และประธานมีสัญญาร่วมกันเมื่อเกิดปัญหาฟ้องร้องกันไม่ว่าจะเป็นตำบลไหนทั้ง 5 คน จะไปศาลเป็นเพื่อนกัน จะไม่ปล่อยให้ประธานคนใดคนหนึ่งต้องเผชิญปัญหาตามลำพัง หากทำเอกสารไม่ทันก็พร้อมจะช่วยเหลือ สิ่งเหล่านี้เป็นการสื่อสารเพื่อให้กำลังใจกันและกันในการทำงาน

อนึ่งการทำงานที่ผ่านมาตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2555-2558 คณะกรรมการระดับตำบลบางคนเริ่มท้อแท้หมดกำลังใจในการทำงานไม่ค่อยเข้าร่วมประชุมตลอด เวลาท้อแท้ต้องปรับทุกข์กับประธาน จึงต้องให้กำลังใจกันและกันตลอด (อัครารวรรณ ประดิษฐ์วิโรธร, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2558)

ในระดับจังหวัดจากการสัมภาษณ์เชิงลึกประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดพบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการสร้างขวัญและกำลังใจเป็นอย่างมาก ยกตัวอย่างเช่น ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ก ได้สะท้อนการบริหารว่า ประธานต้องรับภาระหน้าที่หนักในการบริหารกองทุน รวมทั้งบริหารคณะกรรมการทั้ง 14 คน ที่มีพื้นฐานต่างที่มากัน คุณสมบัติคณะกรรมการที่ตั้งกรอบให้เป็นผู้มีจิตอาสา แต่ลักษณะงานมันไม่เหมือนกับการเป็นข้าราชการ คนที่เป็นคณะกรรมการ มีวุฒิการศึกษา วุฒิภาวะทางอารมณ์ หน้าที่การงานต่างกัน คนเป็นประธานเหนื่อยมาก พยายามคิดว่าถ้ามาไกลขนาดนี้ ค่าเรียกร้อยก็ไม่ผิด ช่างมัน เราอาสาเข้ามาแล้ว มองในมุมบวกมันก็ไม่ผิด เพราะทุกคนต้องมีค่าใช้จ่ายค่าน้ำมัน มันทำให้การบริหารมันเหนื่อย พยายามเพิ่มศักยภาพกับตัวคณะกรรมการ แต่พื้นฐานมันต่างกัน จะทำอะไรมันยาก แต่ใช้ใจทำงานก็ไม่มีปัญหา ใช้ใจทำตามหน้าที่ แต่บางคนเข้ามาจากสายการเมืองไม่ได้เข้ามาด้วยใจ ดังนั้นถ้ามาแล้วทำหน้าที่ได้ดีก็ไม่มีปัญหา ซึ่งในคณะกรรมการก็มีมาจากสายการเมือง ผลประโยชน์ไม่มี ทำอย่างไรให้งานออกมามีที่ที่สุด ปัจจุบันนี้สถานการณ์ดีขึ้น เพราะกรรมการพัฒนาชุมชนปรับระเบียบใหม่สามารถจ่ายเงินในงบบริหารเป็นค่าพาหนะในการเดินทาง สามารถจัดประชุมเลี้ยงข้างกลางวันได้ ระเบียบดังกล่าวทำให้ประธานและคณะกรรมการมีขวัญและกำลังใจในการทำงานเพิ่มมากขึ้น สำหรับการบริหารเจ้าหน้าที่ค่อนข้างก็เหนื่อยเพราะ ยังใหม่ ไม่ได้ไปนั้นอบรมมาเป็นเดือนเหมือนข้าราชการ ก็กลายเป็นว่าประธานต้องมาสอนงานลูกจ้าง ทั้งที่ประธานก็ใหม่ไม่ได้รู้อะไรด้วย เหมือนกับรอกการป้อน รอกคำสั่งอย่างเดียว ซึ่งไม่เหมือนกับข้าราชการ และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับทำงานและปัญหาของเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานว่า จังหวัดที่ดูแลเจ้าหน้าที่ประจำกองทุนเปลี่ยนบ่อยมากทำให้บริหารงานไม่ต่อเนื่องงานเอกสารส่วนใหญ่ต้องอิงกับระเบียบราชการ เจ้าหน้าที่ไม่มีประสบการณ์ก็เกิดปัญหา โดยเฉพาะการบริหารงบประมาณ ปัญหาคือไม่สามารถปิดบัญชีซึ่งเป็นปัญหาในการปฏิบัติงาน ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่ส่วนหนึ่งที่ลาออกเปลี่ยนบ่อยก็เป็นเพราะความไม่มั่นคงในการทำงานเป็นเพียงพนักงานจ้างเหมาต้องทำสัญญาเป็นรายปีเท่านั้น

นอกจากนี้ตามระเบียบแล้วในงบทุนหมุนเวียนเมื่อปล่อยกู้ให้กับสมาชิกและเมื่อครบกำหนดสมาชิกคืนเงินพร้อมดอกเบี้ย ในส่วน ดอกเบี้ย กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติกำหนด

ให้สามารถนำไปใช้ได้ ยกตัวอย่างเช่น ถ้าได้มา 100 บาท ให้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด 50 บาท ให้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล 30 บาท ให้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด 20 บาท ปัจจุบันกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนอยู่ระหว่างดำเนินการจัดทำแผนใช้จ่าย ดังนั้นการจัดสรรค่าตอบแทนจากดอกเบี้ยให้แก่คณะกรรมการกองทุนจึงเปรียบเสมือนขวัญและกำลังใจที่ทำให้คณะกรรมการยังมีความหวังอดทนปฏิบัติงานต่อไปได้

6.3 การพัฒนาคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลและจังหวัด

ในส่วนของการพัฒนาคณะกรรมการทั้ง 2 ระดับ ทั้งคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด และคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติจะทำการจัดอบรมเพิ่มศักยภาพให้แก่ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดและประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล ส่วนใหญ่เป็นการจัดอบรมให้ความรู้และสร้างความเข้าใจให้กับประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด และประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลอย่างต่อเนื่อง จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ในระดับตำบลกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้จัดอบรมให้ความแก่ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลประมาณ 4 ครั้ง ที่จังหวัดอุดรธานี โดยอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบกองทุน การปล่อยกู้ การชำระคืน การส่งใช้เงินคืน เวลาผิคนัดต้องทำอะไร และการเขียนโครงการ จากนั้นเมื่อนำมาปฏิบัติจริงก็ต้องอาศัยใช้วิธีการอ่าน ศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติม (เครือวัลย์ สุจริตรานันท์, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2558)

ส่วนในระดับจังหวัดผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่คือประธาน และเจ้าหน้าที่ประจำกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดต้องเข้าไปอบรมที่ส่วนกลาง โดยกรมการพัฒนาชุมชนได้จัดอบรมเกี่ยวกับระบบ กลไก และกรอบแนวทางต่าง ๆ ในการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เพื่อให้มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับกฎระเบียบและอำนาจหน้าที่ของแต่ละฝ่าย นอกจากนี้ยังมีการจัดประชุมเครือข่ายประธานและเลขานุการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั่วประเทศเป็นระยะ ๆ เพื่อทบทวนความรู้ความเข้าใจและแลกเปลี่ยนระหว่างกัน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนไปศึกษาดูงานการบริหารงานของธนาคารกสิกรามีน ประเทศบังคลาเทศซึ่งเป็นต้นแบบของค้ำการเงินเพื่อคนจนที่มีชื่อเสียงโด่งดังระดับโลก

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนหรือพัฒนากรในฐานะที่มีหน้าที่กำกับดูแล ก็ให้คำแนะนำเพิ่มศักยภาพให้แก่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลด้วยเช่นกัน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพัฒนากรอำเภอ โพนพิสัย จ.หนองคาย พบว่า ในระดับอำเภอ พัฒนาการอำเภอ กลุ่มงานส่งเสริมทำงานร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิก ช่วยแนะนำให้สตรีเขียนโครงการตามวัตถุประสงค์ ตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโครงการ และดำเนินการในเชิงธุรการ การประสานจัดตั้งโครงการ และต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล ในเรื่อง โครงสร้าง เป้าหมาย บทบาทหน้าที่ที่จะทำให้กองทุนเข้มแข็ง ส่งเสริมที่ทำการกลุ่ม เอกสาร วัสดุสำนักงาน การจัดรายงานการประชุม การจัดเพิ่มการลงรับหนังสือ การทำหนังสือตามหนี้ สิ่งเหล่านี้ต้องเกิดจากการเข้าไปเสริมให้ความรู้กับคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล เช่น การลงรับหนังสือต้องทำอะไร การอนุมัติโครงการจะจัดเรียงอย่างไร กลุ่มไหนมาก่อนมาหลัง กรรมการ เลขาคือแบ่งหน้าที่อย่างไร ฝ่ายตรวจสอบหลักฐาน การบันทึกการประชุม ต้องเรียงตามลำดับความสำคัญของโครงการที่เข้ามา ไม่ใช่เรียงตามใครมาส่งมาหลังต้องดูศักยภาพของแต่ละกลุ่มว่ากลุ่มไหนที่มีความสามารถ และต้องสามารถพิจารณาปรับลดวงเงินได้ เพราะต้องส่งโครงการไปจังหวัด อนึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าการจะเสริมความรู้ดังกล่าวได้ไม่สามารถทำได้ทุกตำบลสามารถทำได้เป็นบางตำบลเท่านั้น โดยเฉพาะตำบลที่สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเข้ามาตรวจสอบ (พนรัตน์ มาตย์สมบัติ, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2558)

6.4 การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการรายงานผล

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดถูกประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ ยกตัวอย่างเช่น แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการบริการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ ซึ่งเป็นแบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต่อการบริการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ในด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ ด้านการจัดสรรเงิน การกู้เงิน และการสนับสนุนโครงการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และผลกระทบจากการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี รวมทั้งมีคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีผลอย่างไร การดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีผลอย่างไรต่อครอบครัว การดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีผลอย่างไรต่อชุมชน/องค์กร ซึ่งเป็นการวัดผล การปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และเจ้าหน้าที่ และนำไปใช้ปรับปรุงผลการปฏิบัติงานของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดทั้งในส่วน of คณะกรรมการ และเจ้าหน้าที่ต่อไป

6.5 การรายงานผล

คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติแต่งตั้งคณะกรรมการติดตาม

และประเมินผล ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน ผู้แทนจากภาคราชการ ภาคเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิในเขตพื้นที่จังหวัดในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันจำนวน 15 คน เป็นกรรมการ โดยมีพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ มีหน้าที่กำกับดูแล และสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดและตำบล กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดต้องรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการประเมินผล อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อรายงานเรื่องต่าง ๆ เช่น การทำแผน การใช้งบประมาณต่าง ๆ ซึ่ง การที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดหากใช้งบประมาณ ต้องมีการมีทำแผนการใช้จ่ายเงิน และส่งแผนการใช้จ่ายเงินไปยังสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดให้อนุมัติ ก่อนจึงจะสามารถใช้งบประมาณได้ เช่น ขอซื้อวัสดุอุปกรณ์สำนักงาน และรายงานงบทางการเงิน สถานะทางการเงินลง โปรแกรมออนไลน์ไปยังกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติทุกเดือน เช่น จำนวนเงินกู้ จำนวนเงินคืน ดอกเบี้ย เป็นต้น และต้องสรุปผลการดำเนินงาน โดยรายงานไปยัง กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติทุกเดือนมีนาคมและกันยายนของทุกปี (สำนักงานกองทุนพัฒนา บทบาทสตรีแห่งชาติ, 2554)

อนึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า การสร้างขวัญและกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลให้บุคลากร ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่การปฏิบัติงานของประธานและคณะกรรมการกองทุนพัฒนา บทบาทสตรีจังหวัด/ ตำบลกลับไม่ได้รับค่าตอบแทนใดๆและไม่มีสิทธิยื่นกู้เงิน ซึ่งหากพิจารณา ในเชิงบวกอาจเป็นเพราะต้องการให้มีการบริหารงานด้วยความโปร่งใส แต่หากพิจารณาในเชิงลบ กลับพบว่าอาจส่งผลต่อความเป็นปึกแผ่นหรือความต่อเนื่องของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ได้ เพราะสิ่งสำคัญในการชักจูงใจให้ผู้ปฏิบัติเห็นความสำคัญของนโยบาย ต้องให้การสนับสนุน ด้านงบประมาณค่าตอบแทนเช่นเดียวกันจึงจะทำให้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี สามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง เพราะมีกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีบางแห่งประสบปัญหา คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดและคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี บางคนไม่มาปฏิบัติงานไม่เข้าประชุมหรือติดตามสมาชิก เพราะไม่มีค่าตอบแทน ซึ่งให้เกิดปัญหา ต่าง ๆ ตามมา อย่างไรก็ตามโดยส่วนใหญ่คณะกรรมการทุกระดับก็เต็มใจปฏิบัติงาน และมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานต่อไป

สรุปได้ว่า การบริหารบุคลากรภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนเริ่มตั้งแต่การสรรหาประธาน คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาท สตรีตำบลและจังหวัดด้วยวิธีการเลือกตั้ง เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จังหวัด เนื่องจากวิธีการสรรหาที่ใช้วิธีการเลือกตั้งทำให้ได้บุคคลที่มีความตั้งใจในการทำงาน คณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะผู้นำ มีประสบการณ์และบารมีมีเครือข่าย

และพร้อมที่จะทำงานกับชุมชน สำหรับวิธีการธำรงรักษาบุคลากรหากเป็นเจ้าหน้าที่ประจำ สำนักงานจะได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินเดือนประจำ ส่วนประธานและคณะกรรมการจะไม่ได้รับค่าตอบแทนใดเนื่องจากเป็นระเบียบที่ถูกระบุกำหนดมาจากส่วนกลางที่ไม่ให้คณะกรรมการเสนอขอรับการสนับสนุนใด ๆ จากกองทุน ตลอดจนไม่มีการจัดสรรเงินเดือนค่าตอบแทนให้กับคณะกรรมการ ทำให้ส่งผลดีต่อการปฏิบัติงาน กล่าวคือเป็นการปฏิบัติงานด้วยจิตอาสาอย่างแท้จริง ส่วนการพัฒนาคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่นั้น สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ ได้จัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการประเมินผลการดำเนินงานจากส่วนกลางโดยใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้รับบริหารซึ่งเป็นการวัดผล การปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และเจ้าหน้าที่เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงผลการปฏิบัติงานของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดทั้งในส่วน ของคณะกรรมการ และเจ้าหน้าที่ต่อไป

7. การจัดการภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

การจัดการภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน หากวิเคราะห์ภาพรวมพบว่า กระบวนการจัดการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การนำ การควบคุม การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานบุคคล ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลไปแล้วนั้น เพื่อไม่ให้ข้อมูลมีความซ้ำซ้อน ดังนั้น ในส่วนนี้ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอภาพรวมการจัดการของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล จังหวัด และปัญหาการทำงาน ของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด/ ตำบล โดยมีรายละเอียดดังนี้

7.1 การจัดการของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล จากการสัมภาษณ์เชิงลึกประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล พบว่า มีการจัดการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

7.1.1 สัญจรประชาสัมพันธ์กองทุน เมื่อได้รับเลือกตั้งเป็นประธานตำบลสิ่งที่ต้องจัดการอันดับแรก คือ ต้องประสานกับตัวแทนหมู่บ้านทุกหมู่บ้านที่อยู่ภายในตำบลเพื่อนัดวันเวลาจัดประชาคม ส่วนใหญ่จะใช้เวลาตอนกลางคืน โดยประธานเดินทางไปให้ความรู้เกี่ยวกับโครงการเสนอโครงการ การสมัครสมาชิก การยื่นกู้ต้อง หากใครยังไม่สมัครก็แนะนำให้สมัคร จากนั้นทางจังหวัดจะให้ส่งข้อมูลหมู่บ้านละ 5,000 บาท เพื่อจัดอบรมเขียนโครงการ โดยจัดอบรมให้ความรู้ไปแล้ว 1 ครั้ง

7.1.2 การจัดการภายในสำนักงาน ในส่วนของการจัดการภายในคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ส่วนใหญ่ประธานได้จัดสำนักงานโดยขอพื้นที่ในองค์การบริหาร

ส่วนตำบลข้อ 1 หลังเพื่อเก็บเพิ่มเอกสาร ได้แก่ เพิ่มสัญญาเงินกู้ เพิ่มระเบียบหรือประวัติของสมาชิก และเพิ่มคัมภีร์นี้รายตัว มีบอร์ดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่และให้ความรู้เรื่องกองทุนให้สมาชิก ถ้าไม่สะดวกอาจใช้บ้านของประธานเป็นสำนักงานได้ ส่วนอุปกรณ์สำนักงานทั้งประธานและคณะกรรมการต้องจัดหาตนเอง ไม่ว่าจะเป็น เครื่องคอมพิวเตอร์ปริ้นเตอร์ กระดาษ เพิ่มเก็บเอกสารต่าง ๆ

7.1.3 การดำเนินงาน ได้ตั้งกฎไว้ว่าต้องจัดประชุมทำความเข้าใจทุกเดือนระบุนวันให้แน่นอน เช่น ต้องประชุมทุกวันที่ 25 ของเดือน เพื่อให้สมาชิกรับทราบร่วมกันว่าต้องส่งโครงการก่อนวันที่ 25 การประชุมจัดเพื่อพิจารณาโครงการ เช่น สมาชิกต้องเป็นบุคคลที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน หากอยู่ต่างที่กันก็จะคัดออก และต้องอาศัยอยู่ในตำบลเดียวกัน เมื่ออนุมัติแล้วก็ชี้แจงแก่สมาชิกเชิญมาทำสัญญา ชี้แจงการส่งคืนเงิน รวมทั้งประชุมเพื่อคุยแล้วแต่เรื่องหรือกิจกรรมที่ส่งมาจากจังหวัด การประชุมบางเดือนคณะกรรมการอาจเชิญสมาชิกมาพูดคุยกันว่าพบปัญหาอะไรหรือไม่ โดยเฉพาะกรณีที่ยื่นกู้แล้วไม่ผ่านหรือได้เงินกุน้อยกว่ากลุ่มอื่นทางคณะกรรมการก็ต้องอธิบายว่าแต่ละกลุ่มมีกิจกรรมไม่เหมือนกันยอมใช้เงินไปต่อยอดต่างกัน บางตำบลคณะกรรมการตั้งกฎเพิ่มเติมโดยเปิดโอกาสให้สมาชิกนำเสนอโครงการในที่ประชุมได้ เช่น กลุ่มปลูกผัก ก็นำเสนอว่านำเงินไปซื้อเมล็ดพันธุ์ ขยายแปลงผัก ดูความเป็นไปได้ของโครงการ ประกอบกับมีพัฒนาชุมชนที่ดูแลในแต่ละตำบลก็จะรู้จักแต่กลุ่มเป็นอย่างดี รับทราบความเคลื่อนไหวในตำบลอยู่แล้ว บางครั้งคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลปรึกษานักพัฒนาการก่อนว่าเป็นอย่างไร จากนั้นประธานและเลขาต้องเขียนรายงานประชุมเกี่ยวกับโครงการที่ส่งทั้งหมดโดยที่คณะกรรมการลงนามรับทราบร่วมกัน รายงานการประชุมเป็นเอกสารรายงานแนบไปกับโครงการที่ส่งไปกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด เมื่อโครงการที่สมาชิกยื่นกู้ได้รับอนุมัติแล้วต้องชี้แจงสมาชิกให้ทำสัญญา จากนั้นต้องส่งคืนเงินให้แก่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด สุดท้ายต้องมีการติดตามผลว่าสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้ดำเนินการจริงหรือไม่ โดยผู้ติดตามคือคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลที่อยู่ในตำบลนั้นรับผิดชอบลงไปติดตาม ส่วนใหญ่แล้วมีการติดตามทุกเดือน โดยใช้วิธีการถ่ายรูปเก็บหลักฐานใส่แฟ้ม แล้วเขียนรายงานว่าวันนี้ได้ไปติดตามกลุ่มนี้ แล้วจึงส่งรายงานไปยังอำเภอ แล้วส่งไปยังจังหวัดต่อไป

7.1.4 การเข้าร่วมกิจกรรม ในแต่ละเดือนต้องมีการจัดกิจกรรม เช่น หากมีวันสตรีสากลก็ต้องนัดมวลชนไปร่วมกิจกรรมในอำเภอ หรือในตัวจังหวัด และบางจังหวัด เช่น กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดหนองบัวลำภูได้จัดกิจกรรมร่างโบราณเพื่อขยายบัตรระดมทุนเข้ากองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดทางประธานตำบลต้องไปจำหน่ายบัตรและร่วมกิจกรรมร่าง เป็นต้น

7.2 การจัดการของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด

7.2.1 การสัญจร ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดต้องเดินทางไป

ทุกอำเภอเพื่อประชาสัมพันธ์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี รณรงค์การรับสมัครสมาชิกกองทุน รวมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์กองทุน การยื่นกู้ เขียนโครงการ รวมทั้งทำคลินิกกองทุนเคลื่อนที่ไปทุกอำเภอ

7.2.2 การจัดประชุม คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดจัดประชุม

ทุกเดือนโดยกำหนดวันไว้อย่างแน่นอน เช่น ทุกวันที่ 10 ของทุกเดือน ดังนั้นคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลต้องส่งโครงการที่สมาชิกยื่นกู้มายังกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ก่อนวันที่ 10 การอนุมัติโครงการตามระเบียบกำหนดให้ผู้มีอำนาจลงนาม 3 คน คือ ประธาน เลขา และเหรัญญิก แต่ส่วนใหญ่การประชุมในแต่ละครั้งคณะกรรมการมักมาไม่ครบทุกอำเภอ เพราะคณะกรรมการแต่ละท่านล้วนมีภาระหน้าที่ ดังนั้นจึงมาประชุมเพียงครึ่งหนึ่งเท่านั้น หรือบางจังหวัดคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนอำเภอบางคนไม่เคยเข้าร่วมประชุมเลยซึ่งส่งผลให้ภายในอำเภอนั้นไม่มีสมาชิกขอกู้เงินเลย ประธานก็ไม่มีอำนาจมากพอที่จะไปบังคับให้มาครบทุกคนได้เพราะเข้ามาประชุมต้องเสียค่าเดินทาง ค่าใช้จ่ายและงานก็เป็นงานอาสา (ขนิษฐา กาญจนรังษิณันท์, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2558) นอกจากนี้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดบางแห่งมีกฎว่า คณะกรรมการกองทุนพัฒนาสตรีจังหวัดต้องเข้ามานั่งทำงานอาทิตย์ละ 3 วัน

7.3 การดำเนินงาน คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดใช้หลัก

การจัดการที่เป็นประโยชน์แก่สตรี โดยเฉพาะการจัดการด้านการเงิน ทั้งบุดหนุน และงบประมาณเงิน สามารถพัฒนาได้ทั้งอาชีพและสร้างองค์ความรู้ให้กับสตรี และการจัดการต้องยึดระเบียบตามสำนักนายกรัฐมนตรีซึ่งมุ่งเน้นการขับเคลื่อนกองทุนตามยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั้ง 4 ด้าน โดยมีกำหนดแผนยุทธศาสตร์และปฏิบัติการประจำปีเพื่อกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ และดำเนินงานตามแผนภายใต้หลักธรรมาภิบาล โดยทางสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีให้ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยกำชับให้คณะกรรมการกองทุนทุกระดับยึดถือหลักคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคมให้มีความสำนึกในการพิจารณาโครงการของสมาชิกให้คำนึงถึงลำดับก่อนหลังของการเสนอโครงการ ความมีเหตุผลของโครงการ ซึ่งคณะกรรมการส่วนใหญ่ก็ยึดมั่นมาตลอด นอกจากนี้ยังได้หลักความโปร่งใสในการดำเนินงานเพื่อสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของสตรี โดยสร้างกลไกการทำงานของกองทุนให้มีความโปร่งใสมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน โดยให้สามารถตรวจสอบการพิจารณาอนุมัติโครงการผ่านเว็บไซต์ และได้มีประกาศแนวทาง กำหนดการรับพิจารณา

และอนุมัติโครงการให้สาธารณะได้รับทราบโดยทั่วกัน (สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ, 2558) นอกจากนี้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดได้มีการดำเนินงานในช่วงปีแรก ประมาณ พ.ศ. 2556 เมื่อได้รับงบประมาณ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดได้มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพสตรี โดยการจัดโครงการอบรมเกี่ยวกับการเขียนโครงการ เพื่อให้ความรู้แก่สมาชิกเกี่ยวกับการเขียนโครงการว่าต้องยื่นข้อเสนอโครงการร่วมกัน 5 คน ทั้ง 5 คนต้องอาศัยในหมู่บ้านหรือท้องถิ่นเดียวกัน อนึ่งทางกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสามารถร่างระเบียบเพิ่มเติมได้ กล่าวคือ เป็นการร่างระเบียบเพิ่มให้สอดคล้องกับบริบทภายในจังหวัดนั้น ซึ่งเป็นการร่างระเบียบเพิ่มเติมภายใต้มติความเห็นชอบของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด เช่น ตามระเบียบให้สตรีที่เป็นสมาชิกรวมกลุ่มกัน 5 คนขึ้นไปกู้ยืม ซึ่งตามระเบียบสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติไม่ได้กำหนดอายุผู้ยื่นกู้เอาไว้ ดังนั้นทางกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจึงได้กำหนดอายุผู้กู้เพิ่มเติมว่าต้องไม่เกิน 60 ปี เป็นต้น

ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนที่ทำงานเป็นฝ่ายกำกับดูแลกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้สะท้อนการจัดการภายในที่มีสตรีเป็นผู้ขับเคลื่อน กล่าวคือ การทำงานแบบคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด เป็นคณะทำงานที่ทำงานละเอียด ชัดเจน ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ ส่วนใหญ่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล/จังหวัดมีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่อยู่แล้ว หากทำผิดก็อาจถามเจ้าหน้าที่ หรืออาจชี้มติที่ประชุมเป็นหลัก นอกจากนี้หากอำเภอใดมีปัญหาหรือเกิดกรณีขอลดค่างสูง สมาชิกไม่ส่งเงินตามกำหนดในสัญญาทางกองทุนจังหวัดจะให้เจ้าหน้าที่ประจำกองทุนลงไปตรวจสอบและให้คำปรึกษาว่า เป็นเพราะอะไรก่อนจะประสานมายังประธานและคณะกรรมการเพื่อติดตามแก้ไขปัญหาต่อไป

7.4 การเข้าร่วมกิจกรรม กิจกรรมที่มีความโดดเด่นที่สุดคืองานวันสตรีสากล เพราะเป็นงานที่ระดมพลังสตรีทั้งจังหวัดรวมทั้งมีการประกาศเชิดชูเกียรติของสตรี นอกจากนี้มีการเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ตามที่ส่วนกลางขอความร่วมมือไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมงานประเพณีสำคัญ ๆ รวมทั้งงานวันพ่อ วันแม่ เป็นต้น

สรุปได้ว่า การจัดการภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนใช้วิธีการจัดการที่มุ่งเน้นการทำงานตั้งแต่การจัดการภายในสำนักงาน โดยคณะกรรมการใช้วิธีการสัญจรเพื่อประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจกับสมาชิกเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีและแนวปฏิบัติในการขอรับการกู้เงินจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และยังมีการจัดประชุมเพื่อพิจารณาโครงการในทุก ๆ เดือน ส่วนการดำเนินงานนั้น ภาพรวมการจัดการใช้วิธีการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ออกแบบการทำงาน

จากส่วนกลางอย่างเป็นระบบ โดยการกำหนดกรอบแนวทางการทำงานของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล/ จังหวัด ให้ปฏิบัติงานตามระเบียบประกาศไว้อย่างชัดเจน

8. วัสดุอุปกรณ์ภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนในเชิงบริหาร ร้อยละ 30 ตามระเบียบที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้กำหนด เพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด โดยคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดได้จัดแผนงบประมาณเพื่อใช้จ่ายเงินในงบบริหารตามระเบียบราชการ กล่าวคือ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดจะเชิงบริหารได้ต้องมีการมีทำแผนการใช้จ่ายเงินเพื่อขอซื้อวัสดุอุปกรณ์สำนักงาน และส่งแผนการใช้จ่ายเงินไปยังสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพื่อขออนุมัติจึงจะสามารถใช้งบประมาณได้ และเจ้าหน้าที่ที่ต้องทำต้องทำระเบียบครุภัณฑ์ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี สำหรับอุปกรณ์ภายในสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดมีดังต่อไปนี้

8.1 คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ แต่ละกองทุนมีคอมพิวเตอร์ต่อเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน กล่าวคือ คอมพิวเตอร์ 1 เครื่องต่อเจ้าหน้าที่ 1 คน คอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์ที่จำเป็นอย่างมาก เพราะระบบการทำงานโดยเฉพาะการรายงานงบประมาณ สถานะทางการเงิน ยอดเงินกู้ เงินชำระหนี้ ยอดหนี้ต่าง ๆ ต้องรายงานผ่านระบบออนไลน์ไปยังกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติเท่านั้น และการชำระเงินคืนกองทุนพร้อมดอกเบี้ยนั้น ใช้ระบบธนาคารซึ่งเป็นระบบออนไลน์เช่นกัน

8.2 โต๊ะทำงาน เก้าอี้ ตู้เก็บเอกสาร มีคุณภาพตามมาตรฐานมั่นคงแข็งแรง และมีจำนวนเพียงพอต่อเจ้าหน้าที่ได้ใช้ประโยชน์ รวมทั้งมีชุดรับแขก โต๊ะทำงานประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี แต่ละกองทุนจัดไว้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย

8.3 การจัดสถานที่ภายในสำนักงาน มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาดสบายตา ภายในกองทุนเกือบทุกจังหวัด กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดตั้งอยู่ที่ศาลากลางจังหวัดอยู่ภายในสำนักงานเดียวกันกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน ทั้งของเจ้าหน้าที่ประจำกองทุนและเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการสอนงานให้กับเจ้าหน้าที่เนื่องจากเจ้าหน้าที่และคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดยังไม่เชี่ยวชาญเรื่องระเบียบราชการหรือในบางจังหวัดกองทุนอาจตั้งอยู่นอกสำนักงานพัฒนาชุมชนแต่ก็อยู่ภายในอาคารเดียวกันแล้วแต่ความพร้อมใช้สถานที่ของแต่ละจังหวัด สำหรับการใช้อาคารประชุม กองทุนบางแห่งกว้างขวางเพียงพอจัดโต๊ะยาวและเก้าอี้ไว้สำหรับประชุมในสำนักงานได้เลย

หากไม่มีห้องประชุมส่วนใหญ่มักจะขอใช้ห้องประชุมภายในสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดดำเนินการจัดประชุม

8.4 อุปกรณ์สำนักงานทั่วไป เช่น กระดาษ ปากกา ดินสอ โทรศัพท์ โทรสาร แต่ละกองทุนมีอุปกรณ์เหล่านี้เพียงพอเพราะเป็นอุปกรณ์สำคัญอย่างมากในการปฏิบัติงาน และใช้สำหรับติดต่อสื่อสาร

สรุปได้ว่าการบริหารวัสดุอุปกรณ์ภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สำนักงานกองทุนมีวัสดุอุปกรณ์ส่วนใหญ่เป็นอุปกรณ์สำนักงานที่จำเป็น เช่น คอมพิวเตอร์ ปริ้นเตอร์ โด้ะ เก้าอี้ ชุดรับแขก ที่มีคุณภาพคงทนและเพียงพอแก่การปฏิบัติงานภายในสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ตมีความจำเป็นอย่างมากเนื่องจากการรายงานสถานะการเงินในกองทุนใช้ระบบออนไลน์เป็นหลัก รวมทั้งเจ้าหน้าที่ประจำกองทุนได้ปฏิบัติตามระเบียบการพัสดุอย่างถูกต้องตามระเบียบราชการ

ตอนที่ 4 ผลการวิจัยผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขต

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เป็นการศึกษาผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านพัฒนาศักยภาพสตรี โดยการรวบรวมข้อมูลทั้งจากการสำรวจและสัมภาษณ์เชิงลึก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

1.1 ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งประกอบด้วย ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล นักพัฒนาชุมชน ช่างนาญการ และสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต่อผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจดังนี้

ด้านผลการดำเนินงานทางด้านเศรษฐกิจ สตรีที่เป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเห็นว่า เมื่อสมัครเป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทำให้สตรีสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ย และได้รับเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพมีรายได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากการสัมภาษณ์เชิงลึกสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พบว่า สมาชิกกู้เงินกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเพื่อนำเงินกู้มาประกอบอาชีพหรือพัฒนาอาชีพตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้กำหนดขึ้น กล่าวคือ หลักเกณฑ์สำคัญคือการรวมกลุ่มสตรี 5 คน

ขึ้นไปเสนอโครงการกู้เงินเพื่อประกอบอาชีพ พัฒนาอาชีพ ต่อยอดอาชีพ โดยส่วนใหญ่สมาชิกที่รวมกลุ่มกู้เงินเป็นกลุ่มสตรีที่รวมกลุ่มประกอบอาชีพกันอยู่แล้ว เช่น กลุ่มสตรีจักสานกระดืบ กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า กลุ่มทอพรหมเช็ดเท้า กลุ่มตุ๊กแตกากแห้ง กลุ่มเลี้ยงไก่ไข่โอโอดิน กลุ่มทำกาละแมร์ เป็นต้น เมื่อมีกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเข้ามาจึงยื่นเสนอโครงการกู้เงินมาหมุนเวียนภายในกลุ่มสมาชิกได้นำเงินกู้ไปต่อยอดหรือนำไปลงทุนซื้อวัตถุดิบเพิ่มเติม ดังเช่น กลุ่มเลี้ยงไก่ไข่โอโอดิน ตำบลบ้านจืด อำเภอภูแก้ว จังหวัดอุดรธานี (สุวรรณิ บัวศรี, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2558) มีสมาชิกกลุ่มทั้งหมด 5 คน ประกอบอาชีพหลักทำนา ได้รับเงินกู้จากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจำนวน 200,000 บาท เริ่มดำเนินการเลี้ยงไก่ไข่โอโอดิน เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 เงินกู้ทั้งหมดสมาชิคนำมาใช้จ่ายในการสร้างโรงเรือนเลี้ยงไก่ ซื้อพันธุ์ไก่ไข่ หัวอาหารผสมโอโอดิน ในปี พ.ศ. 2557 แรกสมาชิกสามารถคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยได้หมด สมาชิกทั้ง 5 คน จะเก็บไข่ขายทุกวัน สมาชิกแต่ละคนจะมีไก่เฉลี่ยไล่ละ 200 ตัว ไก่ 200 ตัว จะไข่ประมาณ 180 ฟอง ดังนั้นแต่ละวันจะขายไข่ไก่ได้วันละ 18 แผง เฉพาะที่ขายในตลาดขายไม่พอ ลูกค้า คือ ชาวบ้านและโรงเรียนต่าง ๆ ในหมู่บ้านที่ซื้อไข่โอโอดินไปประกอบอาหารกลางวันให้เด็กนักเรียน เฉลี่ยแล้ว

มีกำไรต่อเดือน 66,800 บาท เฉลี่ยสมาชิกทั้ง 5 คน มีรายได้วันละ 1,586 บาท เงินที่ได้รับในแต่ละเดือนจะจัดสรรให้แก่สมาชิก เก็บไว้ซื้อหัวอาหาร และหักไว้สำหรับใช้หนี้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ซึ่งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดอุดรธานีได้ตั้งกฎการชำระหนี้ 2 รอบ กล่าวคือสมาชิกต้องคืนเงินกู้ครึ่งหนึ่งพร้อมดอกเบี้ยในปีที่ 1 และคืนเงินกู้ก้อนสุดท้ายพร้อมดอกเบี้ยในปีที่ 2 อนึ่งสมาชิกสามารถคืนเงินทั้งหมดครบภายในปีที่ 2 ตามกำหนดเวลา และในปี พ.ศ. 2558 ได้กู้เงินเพิ่มเพื่อนำมาปรับปรุงโรงเรือนเลี้ยงไก่

1.2 ผลการสำรวจความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนที่มีต่อผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

ตารางที่ 7 ผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ด้านเศรษฐกิจ

ด้านเศรษฐกิจ	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	SD	ระดับ ความ คิดเห็น	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
1. กองทุนพัฒนา บทบาทสตรี เป็นแหล่งเงินกู้ ดอกเบี้ยต่ำ หรือ ปลอดดอกเบี้ย สำหรับสตรี	180	152	62	5	1	4.26	0.78	มาก ที่สุด	3
2. นโยบาย กองทุนพัฒนา บทบาทสตรี ก่อให้เกิด ประโยชน์ ด้านเศรษฐกิจ แก่สตรี	180	172	48	-	-	4.33	0.68	มาก ที่สุด	1
3. กองทุนพัฒนา บทบาทสตรี เป็นแหล่งเงินทุน หมุนเวียนสำหรับ การลงทุน เพื่อประกอบ อาชีพหรือขยาย ช่องทาง ต่อยอดอาชีพ ในการประกอบ อาชีพสำหรับ สตรีได้	168	179	50	1	2	4.28	0.73	มาก ที่สุด	2

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ด้านเศรษฐกิจ	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	SD	ระดับ ความ คิดเห็น	อัน ดับ
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
4. ภายหลัง จากได้เข้า รวมกลุ่มสตรี เพื่อกู้เงิน ประกอบอาชีพ และขายผลผลิต ได้ส่งผลให้มี ฐานะความ เป็นอยู่ดีขึ้น เช่น หนี้สิน ในครัวเรือน ลดลง มีเงินออม รายได้เฉลี่ยต่อ เดือนเพิ่มขึ้น	120 (30.0)	192 (48.0)	80 (20.0)	6 (1.50)	2 (0.50)	4.06	0.78	มาก	11
5. ภายหลัง จากได้เข้า รวมกลุ่มสตรี เพื่อกู้เงิน ประกอบอาชีพ และขายผลผลิต ได้ ทำให้ มีรายได้เสริม นอกเหนือ ไปจากรายได้ หลักที่ได้รับ	120 (30.00)	169 (42.25)	99 (24.75)	8 (2.00)	4 (1.00)	3.98	0.85	มาก	13

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ด้านเศรษฐกิจ	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	SD	ระดับ ความ คิดเห็น	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
ประจำ เช่น มีรายได้ จากการทอผ้า ทำขนม แปรรูป อาหาร									
6. กองทุน พัฒนาบทบาท สตรี	145	184	54	13	4	4.13	0.84	มาก	7
ทำให้สตรีเข้าถึง แหล่งเงินทุน เพื่อประกอบ อาชีพ ทำให้ผู้ เงินจากแหล่ง เงินกู้ในระบบ น้อยลง	(36.25)	(46.00)	(13.50)	(3.25)	(1.00)				
7. ปัจจุบันสตรี ประกอบอาชีพ หลักและอาชีพ เสริมควบคู่กัน ไป เช่น ทำเกษตรกรรม ควบคู่ไปกับ การแปรรูปอาหาร ทำขนม เป็นต้น	127	164	103	6	-	4.03	0.80	มาก	12
	(31.75)	(41.00)	(25.75)	(1.50)	-				

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ด้านเศรษฐกิจ	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	SD	ระดับ ความ คิดเห็น	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
8. เงินกู้ จากกองทุน พัฒนาบทบาท สตรี ทำให้สามารถ แก้ปัญหาติดขัด ทางการเงินได้	153 (38.25)	158 (39.50)	82 (20.50)	7 (1.75)	-	4.14	0.80	มาก	5
9. สตรีกู้ยืมเงิน ไปใช้เพื่อการ ประกอบอาชีพ หรือพัฒนาอาชีพ เท่านั้น	145 (36.25)	171 (42.75)	79 (19.75)	1 (0.25)	4 (1.00)	4.13	0.80	มาก	8
10. กองทุน พัฒนาบทบาท สตรีทำให้ระบบ เศรษฐกิจของคน ในหมู่บ้าน/ ชุมชนดีขึ้น เช่น เกิดการจ้างงาน ปัญหาการ ว่างงานของสตรี ลดลง	131 (32.75)	171 (42.75)	92 (23.00)	6 (1.50)	-	4.07	0.78	มาก	10

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ด้านเศรษฐกิจ	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	SD	ระดับ ความ คิดเห็น	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
11. กองทุน พัฒนาบทบาท สตรี ทำให้สตรี มีการรวมกลุ่ม อาชีพที่เข้มแข็ง สามารถ ช่วยเหลือ พี่พว กันทางเศรษฐกิจ ได้	132 (33.00)	206 (51.50)	60 (15.00)	2 (0.50)	-	4.17	0.69	มาก	4
12. สตรีสามารถ คืนเงินกู้พร้อม ดอกเบี้ยได้ ภายในระยะเวลา ที่กำหนด	153 (38.25)	162 (40.50)	72 (18.00)	10 (2.50)	3 (0.75)	4.13	0.85	มาก	9
13. สตรีใช้ จ่ายเงิน จากกองทุน อย่างคุ้มค่า ประหยัด และเหมาะสม	142 (35.50)	186 (46.50)	62 (15.50)	6 (1.50)	4 (1.00)	4.14	0.80	มาก	6
ด้านเศรษฐกิจ						4.14	0.59	มาก	-

จากตารางที่ 7 ผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ด้านเศรษฐกิจ พบว่า สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนเห็นว่าผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.14, SD = 0.59$) เมื่อจำแนก

ตามรายชื่อคำถามพบว่า

นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีก่อให้เกิดประโยชน์ด้านเศรษฐกิจแก่สตรี ผลการดำเนินงานเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33, SD = 0.68$) เป็นอันดับที่ 1

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อประกอบอาชีพหรือขยายช่องทางต่อยอดอาชีพในการประกอบอาชีพสำหรับสตรีได้ ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28, SD = 0.73$) เป็นอันดับที่ 2

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ยสำหรับสตรี ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.26, SD = 0.78$) เป็นอันดับที่ 3

แต่พบว่า ภายหลังจากได้เข้าร่วมกลุ่มสตรีเพื่อกู้เงินประกอบอาชีพและขายผลผลิตได้ทำให้สตรีมีรายได้เสริมนอกเหนือไปจากรายได้หลักที่สมาชิกได้รับประจำ เช่น มีรายได้จากการทอผ้า ทำขนม แปรรูปอาหาร ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 3.98, SD = 0.85$) เป็นอันดับสุดท้าย

สรุปผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ จากการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า ในภาพรวม ผลความคิดเห็นของสตรีที่มีต่อผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ สตรีที่เป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเห็นว่า ผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.14$) โดยประเด็นที่สตรีมีความคิดเห็นผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมมากที่สุด เรียงลำดับจากมากหาน้อย คือ นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีก่อให้เกิดประโยชน์ด้านเศรษฐกิจแก่สตรี กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อประกอบอาชีพหรือขยายช่องทางต่อยอดอาชีพในการประกอบอาชีพสำหรับสตรี และกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ยสำหรับสตรี ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า การที่สตรีเห็นว่า นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีก่อให้เกิดประโยชน์ด้านเศรษฐกิจแก่สตรีเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อประกอบอาชีพหรือขยายช่องทางต่อยอดอาชีพในการประกอบอาชีพสำหรับสตรี และเป็นแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ยสำหรับสตรี เนื่องจากที่ผ่านมาในประเทศไทยยังไม่มีกองทุนที่กำหนดกลุ่มเป้าหมายเจาะจงดังเช่นกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ดังนั้น กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจึงเป็นแหล่งเงินทุนขนาดใหญ่ที่เปิดโอกาสให้สตรีทั่วประเทศได้เข้าถึง โดยเฉพาะสตรีจำนวนมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ส่วนใหญ่เป็นสตรีที่ทำอาชีพเกษตรกรรมมีรายได้ไม่แน่นอน สตรีหลายคนประสบปัญหาทางการเงิน โดยเฉพาะขาดเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพหลักอาชีพเสริม ดังนั้น กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจึงเปรียบเสมือนโอกาสที่ทำให้สตรีสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ย

สำหรับสตรีที่ต้องการนำเงินไปลงทุนหรือต่อยอดในการประกอบอาชีพ เพื่อนำเงินไปใช้จ่าย เลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวต่อไป นอกจากนี้ยังเป็นที่น่าสังเกตว่า ประเด็นที่สตรีเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ ภายหลังจากสตรีได้เข้าร่วมกลุ่มเพื่อกู้เงินประกอบอาชีพและขายผลผลิตได้ ทำให้มีรายได้เสริม นอกเหนือไปจากรายได้หลักที่ได้รับประจำ เช่น มีรายได้จากการทอผ้า ทำขนม แปรรูปอาหาร เป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งอาจเป็นเพราะสตรีกู้เงินนำไปต่อยอดประกอบอาชีพแล้วอาจประสบปัญหาขายผลผลิตไม่ได้ตามเป้าที่กำหนดไว้ รวมทั้งสตรีอาจประกอบอาชีพอื่น ๆ เป็นอาชีพ นอกจากการทอผ้า ทำขนมหรือแปรรูปอาหาร

2. ผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ด้านสังคม ประกอบด้วย

2.1 ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งประกอบด้วย ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล นักพัฒนาชุมชน ชำนาญการต่อผลการดำเนินงานด้านสังคมดังนี้

ด้านผลการดำเนินงานทางด้านสังคม สตรีที่เป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเห็นว่า สตรีที่ได้รับอนุมัติกู้ได้นำเงินไปพัฒนาอาชีพต่อยอดอาชีพรวมทั้งได้นำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพเสริมทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้ความเป็นอยู่ภายในครอบครัวดีขึ้นตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึก สมาชิกกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เช่น กลุ่มทำขนมกาดะแมร์ อำเภอ เมือง จังหวัดมุกดาหาร กลุ่มสานตะกร้าจากต้นคล้า อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู กลุ่มทอพรหมเช็ดเท้า อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม สมาชิกกลุ่มเหล่านี้ต่างรวมกลุ่มกัน 5 คนขึ้นไป เสนอโครงการกู้เงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ผลที่เกิดขึ้นนอกจากสตรีมีรายได้เพิ่มขึ้นซึ่งเป็นผลด้านเศรษฐกิจ แต่ผลที่ตามมา คือ เมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้น มีเงินใช้จ่ายใช้สอยในครัวเรือน สตรีเหล่านี้ยังมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นตามไปด้วย กล่าวคือ สตรีสามารถพึ่งพาตนเองได้เลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เพราะมีรายได้เสริมเข้ามาจุนเจือภายในครอบครัว ถึงแม้ไม่ได้เป็นเงินจำนวนมาก แต่ก็สามารถใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างพอเพียง อย่างเช่น กลุ่มสานกระติบข้าว ตำบลศรีบุญเรือง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ประธานกลุ่มได้กล่าวว่า “ภายในตำบลศรีบุญเรืองมีกลุ่มสตรีที่กู้ยืมเงินกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั้งหมด 13 กลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มสตรีสานกระติบข้าวจากคล้า และกลุ่มเจียรนัยพลอย ซึ่งกลุ่มสานกระติบข้าวได้รับเลือกเป็น 1 ใน 77 ตำบลต้นแบบกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี” (เรณู พัฒนาศรี, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2558) ภายในตำบลศรีบุญเรืองมีภูมิปัญญาหมู่บ้านที่สำคัญ คือ ภูมิปัญญาการสานกระติบข้าวจากต้นคล้าที่ทำมานานตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษปู่ย่าตายายทำมาจนถึงปัจจุบัน ที่ผ่านมาในชุมชนแทบทุกหลังคาเรือนเมื่อว่างวันจากการทำเกษตรกรรม ชาวบ้านจะสานกระติบข้าวจากต้นคล้าเป็นอาชีพเสริม โดยมีพ่อค้าคนกลาง

มารับซื้อกระดืบข้าวถึงในหมู่บ้าน ส่วนชาวบ้านเนื่องจากไม่มีเงินลงทุนซื้อวัตถุดิบ จึงจำเป็นต้องกู้ยืมเงินจากนายทุนมาซื้อวัตถุดิบล่วงหน้า ทั้งต้นกล้า สีข้อม เมื่อสานกระดืบข้าวเสร็จนายทุนจะเข้ามารับสินค้าพร้อมกับหักเงินค่าวัตถุดิบ ซึ่งทำให้ประสบปัญหาขาดทุน ในบางครั้งต้องเร่งการผลิตงานจึงไม่เรียบริ้ย่อยนายทุนก็หักเงินแทบจะไม่เหลือกำไร ดังนั้น เมื่อมีนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี สตรีในตำบลจึงสมัครเป็นสมาชิก ภายในตำบลได้งบอุดหนุน 50,000 บาท โดยอบรมเกี่ยวกับการเขียนโครงการขอกู้ยืมเงิน เพราะสตรีสานกระดืบข้าวเป็นแต่ไม่รู้ขั้นตอนการกู้ยืมเงิน ถ้ามีเงินกู้ก็สามารถไปต่อยอดพัฒนาอาชีพได้ดีกว่าไปเอาเงินนายทุน เมื่ออบรมเสร็จสิ้น กลุ่มสตรีจึงรวมตัวกันเขียนโครงการขอกู้ยืมเงินมาใช้หมุนเวียนในการสานกระดืบข้าว โดยที่ไม่ต้องรับเงินจากนายทุนล่วงหน้า แต่ละกลุ่มได้รับเงินกู้จากกองทุนประมาณกลุ่มละ 30,000-40,000 บาท โดยนำเงินกู้มากซื้อวัตถุดิบแล้วจึงขายกระดืบข้าวให้นายทุนซึ่งเป็นการจำหน่ายที่ไม่ต้องหักเงินทุนอีกต่อไป โดยส่วนใหญ่สตรีจะมีรายได้จากการสานกระดืบข้าวเดือนละ 3,000-4,000 บาท ถึงแม้จำนวนเงินอาจไม่มากแต่ก็ทำให้มีเงินมาเลี้ยงดูคนในครอบครัวได้เป็นอย่างดี โดยที่ไม่ต้องพึ่งพิงสามีเพียงฝ่ายเดียว (เรณู พัฒนาศรี, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2558)

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มสตรียังมีเงินการทำประกันชีวิต โดยเป็นสมาชิกกองทุนประกันความเสี่ยง เห็นได้จากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสกลนคร จังหวัดเลย และจังหวัดอุดรธานี ได้ตั้งกองทุนประกันความเสี่ยง โดยบังคับให้สมาชิกที่กู้เงินทั้ง 5 คน ทำประกันความเสี่ยง กล่าวคือสมาชิกที่กู้ยืมเงินทั้ง 5 คน หากมีคนใดคนหนึ่งเสียชีวิตทางกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดจะจ่ายเงินให้ศพละ 3 หมื่นบาท เพื่อนำไปใช้หนี้ โดยจะบังคับให้สมาชิกที่กู้เงิน และได้รับอนุมัติเงินในปี พ.ศ. 2558 ต้องเสียเงินปีละ 200 บาท และค่าสมัคร 20 บาท ค่าบำรุงให้ปีละ 20 บาท ซึ่งจะเก็บทั้งหมด 460 บาท เก็บล่วงหน้า 2 ปี โดยประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดจะเป็นประธานคณะกรรมการกองทุนประกันความเสี่ยงเอง ซึ่งเปรียบเสมือนการทำประกันชีวิตให้กลุ่มสตรีที่เป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี (อานวย ยุทธคราม, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2558)

สรุปได้ว่า ผลการดำเนินการทางด้านสังคม สตรีได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้มีความมั่นคง เข้มแข็ง พึ่งพาตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนให้ดีขึ้น เห็นได้จากกลุ่มสตรีต่าง ๆ ที่ได้ยกตัวอย่างไปข้างต้น ที่เมื่อก่อนต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างผลิต ต่อมาเมื่อมีกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีด้วยหลักเกณฑ์การกู้เงินต้องรวมตัวกัน 5 คนขึ้นไป เพื่อกู้เงิน สตรีจึงหันหน้าเข้าหากันร่วมมือร่วมใจกันปรึกษาหารือเขียนโครงการเพื่อกู้เงินมาลงทุน มีการวางแผน พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สตรีในชุมชนหมู่บ้านมีความเข้มแข็งมากขึ้น กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทำให้สตรีมีทางเลือกมากขึ้น เพราะมีเงินทุนไม่มาลงทุนมาหมุนเวียน ไม่จำเป็นต้องผูกขาดขายสินค้าให้นายทุนอีกต่อไป มีอำนาจในการต่อรองราคา กำหนดราคา

เมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้น สตรีย่อมมีคุณภาพชีวิตที่มั่นคงสามารถหาเงินมาเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวได้ ไม่ต้องพึ่งพาสามีเพียงฝ่ายเดียว รวมทั้งไม่จำเป็นต้องอพยพย้ายถิ่นไปทำงานนอกหมู่บ้านอีกต่อไป

อนึ่งการรวมกลุ่มสตรีส่วนใหญ่เป็นการรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพเสริม โดยใช้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาปรับใช้หารายได้ซึ่งใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นเป็นวัตถุดิบในการผลิต นอกจากนี้สตรียังได้รับโอกาสอบรมให้ความรู้เรื่องการพัฒนาอาชีพการเขียนโครงการ รวมทั้งยังมีกองทุนประกันความเสี่ยงเป็นการประกันชีวิตซึ่งเป็นการป้องกันหนี้สินที่เกิดขึ้นในอนาคตไม่ต้องตกเป็นภาระของลูกหลาน และสมาชิกคนอื่นที่กู้เงินร่วมกัน

2.2 ผลการสำรวจความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนที่มีต่อผลการดำเนินงานด้านสังคม ประกอบด้วย

ตารางที่ 8 ผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีด้านสังคม

ด้านสังคม	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	SD	ระดับ	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
1. สตรีมีชีวิตความเป็นอยู่ภายในครอบครัวดีขึ้น เช่น มีความสุขมากขึ้น มีเงินออม หนี้สินลดลง มีรายได้ไปส่งเสริมการศึกษาให้แก่บุตรหลาน	133 (33.25)	197 (49.25)	64 (16.00)	6 (1.50)	-	4.14	0.73	มาก	1

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ด้านสังคม	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	SD	ระดับ ความ คิดเห็น	อัน ดับ
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
2. สตรีได้รับ การส่งเสริม ให้คิดเอง ทำเอง และเกิด การเรียนรู้ ร่วมกันระหว่าง กลุ่มสตรี แก้ปัญหาสตรี ต่างคนต่างอยู่ เช่น การรวมกลุ่ม 5 คน เพื่อเขียน โครงการ ของงบประมาณ ประกอบอาชีพ	132 (33.00)	192 (48.00)	64 (16.00)	10 (2.50)	2 (0.50)	4.11	0.79	มาก	3
3. สตรีมีคุณภาพ ชีวิตที่ดีขึ้น เช่น มีอาชีพที่มั่นคง สามารถ เลี้ยงตนเอง และสมาชิก ในครอบครัวได้ ไม่ต้องอพยพ ไปทำงาน นอกหมู่บ้าน/ ชุมชน	126 (31.50)	197 (49.25)	70 (17.50)	5 (1.25)	2 (0.50)	4.10	0.76	มาก	4

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ด้านสังคม	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	SD	ระดับ ความ คิดเห็น	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
4. สตรีได้นำ ความรู้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นมาใช้ ในการรวมกลุ่ม อาชีพหรือพัฒนา อาชีพ ตามแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียง เช่น การทอผ้า การทำขนม โบราณ	113	186	90	9	2	4.00	0.80	มาก	5
5. สตรีในชุมชน ได้รับ การส่งเสริม การจัดกิจกรรม เกี่ยวกับ การพัฒนา คุณภาพชีวิต ชุมชน เช่น ได้รับ การส่งเสริม การออกกำลังกาย กายเพื่อสุขภาพ แข็งแรง ป้องกัน โรคภัย	(28.25)	(46.50)	(22.50)	(2.25)	(0.50)	4.00	0.80	มาก	6

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ด้านสังคม	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	SD	ระดับ ความ คิดเห็น	อัน ดับ
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
6. สตรีได้รับการจัดสวัสดิการสำหรับสตรี เช่น ประกันชีวิต ประกันสุขภาพ ทุนการศึกษา แก่บุตร จากกองทุน พัฒนาบทบาท สตรี	99 (24.75)	157 (39.25)	94 (23.50)	30 (7.50)	20 (5.00)	3.71	1.07	มาก	11
7. สตรีสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยพึ่งพาสามี ในการหาเลี้ยง ครอบครัวน้อยลง	101 (25.25)	176 (44.00)	107 (26.75)	13 (3.25)	3 (0.75)	3.90	0.84	มาก	8
8. เมื่อมีการรวมกลุ่มสตรี 5 คนขึ้นไป ทำให้สตรี ในหมู่บ้าน/ ชุมชน มีความสัมพันธ์ ที่ดีขึ้น เช่น ช่วยกันทำงาน สามัคคี	131 (32.75)	199 (49.75)	65 (16.25)	5 (1.25)	-	4.14	0.72	มาก	2

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ด้านสังคม	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	SD	ระดับ ความ คิดเห็น	อัน ดับ
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
กันมากขึ้น ให้กำลังใจกัน เกิดความร่วมแรง ร่วมใจ									
9. สตรีได้รับ โอกาสไปศึกษา ดูงาน หรือแลกเปลี่ยน เรียนรู้ การประกอบ อาชีพกับกลุ่ม สตรีในพื้นที่ อื่น ๆ	101 (25.25)	169 (42.25)	95 (23.75)	25 (6.25)	10 (2.50)	3.82	0.97	มาก	10
10. กลุ่มสมาชิก กองทุนพัฒนา บทบาทสตรี ได้ร่วมมือกัน พัฒนาหมู่บ้าน/ ชุมชนของตนเอง เช่น ร่วมกัน แก้ไขปัญหา สิ่งแวดล้อม ในชุมชน โดยการนำของ เหลือใช้ในชุมชน	107 (26.75)	188 (47.00)	83 (20.75)	19 (4.75)	3 (0.75)	3.94	0.85	มาก	7

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ด้านสังคม	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	SD	ระดับ ความ คิดเห็น	อัน ดับ
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
มาผลิตสินค้า จากธรรมชาติ									
11. กลุ่มอาชีพ ของท่าน	114 (28.50)	170 (42.50)	90 (22.50)	15 (3.75)	11 (2.75)	3.90	0.95	มาก	9
ได้จ้างงาน หรือสร้างงาน เพื่อช่วยเหลือ สตรีผู้ยากไร้ หรือผู้ด้อยโอกาส ในหมู่บ้าน/ ชุมชน เช่น รับสตรีพิการ หรือผู้สูงอายุ เข้ามาทำงาน ภายในกลุ่มอาชีพ ของท่าน									
	ด้านสังคม					3.98	0.60	มาก	-

จากตารางที่ 8 สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เห็นว่า ผลการดำเนินงานด้านสังคม ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 3.98, SD = 0.60$) และเมื่อจำแนกตามรายข้อคำถาม พบว่า

สมาชิกมีชีวิตความเป็นอยู่ภายในครอบครัวดีขึ้น เช่น มีความสุขมากขึ้น มีเงินออม หนี้สินลดลง มีรายได้ไปส่งเสริมการศึกษาให้แก่บุตรหลาน ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.14, SD = 0.73$) เป็นอันดับที่ 1

เมื่อมีการรวมกลุ่มสตรี 5 คนขึ้นไป ทำให้สตรีในหมู่บ้าน/ ชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น เช่น ช่วยกันทำงาน สามัคคีกันมากขึ้น ให้กำลังใจกัน เกิดความร่วมมือร่วมใจ ผลการดำเนินงาน มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.14, SD = 0.72$) เป็นอันดับที่ 2

สตรีได้รับการส่งเสริมให้คิดเอง ทำเอง และเกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มสตรี แก้ปัญหาสตรีต่างคนต่างอยู่ เช่น การรวมกลุ่ม 5 คน เพื่อเขียน โครงการของงบประมาณประกอบอาชีพ ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.11, SD = 0.79$) เป็นอันดับที่ 3

แต่พบว่า สตรีได้รับการจัดสวัสดิการสำหรับสตรี เช่น ประกันชีวิต ประกันสุขภาพ ทุนการศึกษาแก่บุตร จากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 3.71, SD = 1.07$) เป็นอันดับที่ 11 ซึ่งเป็นลำดับสุดท้าย

สรุปผลการดำเนินงานด้านสังคม จากการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า ในภาพรวม ผลความคิดเห็นของสตรีที่มีต่อการดำเนินงานด้านสังคม สตรีที่เป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเห็นว่า ผลการดำเนินงานด้านสังคม ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 3.98$) โดยประเด็นที่สตรีมีความคิดเห็นว่า ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ใน 3 ลำดับแรก คือ สตรีมีชีวิตความเป็นอยู่ภายในครอบครัวดีขึ้น เช่น มีความสุขมากขึ้น มีเงินออม หนี้สินลดลง มีรายได้ไปส่งเสริมการศึกษาให้แก่บุตรหลาน เมื่อมีการรวมกลุ่มสตรี 5 คนขึ้นไป ทำให้สตรีในหมู่บ้าน/ ชุมชนของท่านมีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น เช่น ช่วยกันทำงาน สามัคคีกันมากขึ้น ให้กำลังใจกัน เกิดความร่วมมือร่วมใจ สตรีได้รับการส่งเสริมให้คิดเอง ทำเอง และเกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มสตรี แก้ปัญหาสตรีต่างคนต่างอยู่ ความคิดเห็นของสตรีทั้ง 3 ด้าน เป็นสิ่งที่น่าสังเกตว่า เมื่อสตรีมีรายได้เพิ่มขึ้นยอมทำให้ความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัวดีขึ้น เมื่อมีรายได้ยอมนำมาซึ่งเงินสำหรับใช้จ่ายซื้อสิ่งของต่าง ๆ เก็บออมไว้ใช้จ่ายจำเป็น มีเงินส่งบุตรหลานเรียนหนังสือ หนึ่งในประเด็นด้านการรวมกลุ่มสตรี 5 คน เพื่อเขียน โครงการถือเป็นหลักเกณฑ์สำคัญประการหนึ่งของการยื่นกู้เงินกองทุน กล่าวคือ การรวมกลุ่มของสตรีเป็นวิธีการส่งเสริมให้สตรีได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ฝึกการทำงานร่วมกัน แบ่งงานการทำตามความถนัด เป็นการทำงานแบบเป็นทีมระดมความคิดตั้งแต่คิด โครงการต้องการทำอะไร การเขียน โครงการให้เป็นไปตามแบบแผน การเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวถือว่าเป็นการเสริมสร้างศักยภาพให้กับสตรีแนวทางหนึ่งซึ่งแตกต่างจากแหล่งเงินกู้หรือกองทุนอื่น ๆ ที่ไม่ต้องรวมกลุ่มกันก็สามารถขอเงินได้ และยังเป็นที่น่าสังเกตอีกว่าความสัมพันธ์ระหว่างสตรีในชุมชนดีขึ้น เพราะสตรีร่วมมือร่วมใจเห็นได้จาก การส่งโครงการขอเงินมีหลายโครงการที่ไม่ผ่านต้องส่งไปให้กลุ่มสตรีไปแก้แล้วส่งใหม่ ซึ่งสตรีหลาย ๆ กลุ่ม ก็นำกลับไปแก้ไขให้ถูกต้อง สิ่งเหล่านี้ส่งผล

ในระยะยาว กล่าวคือ เมื่อสตรีคิดโครงการ เขียนโครงการ แก่โครงการกลับไปกลับมา อาจจะมองว่าเป็นเรื่องเสียเวลา แต่ในทางอ้อมสิ่งนี้ส่งผลให้สตรีมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการอย่างแท้จริง เพราะเป็นโครงการที่สตรีคิดและเขียนขึ้นด้วยตัวเอง เงินกู้ก้อนนี้ไม่ใช่เงินกู้ที่ได้มาง่าย ๆ รวมทั้งการกำหนดหลักเกณฑ์ต้องรวมกลุ่มสตรี 5 คน เพื่อทำโครงการขอเงินเป็นเงื่อนไขที่ทำให้สตรีต่างมีความผูกพัน ให้ทุกคนมีส่วนร่วม มีความเท่าเทียมเป็นเจ้าของโครงการที่ได้รับประโยชน์จากเงินกู้ร่วมกัน และต้องร่วมกันใช้หนี้ ดังนั้น เมื่อได้เงินมาแล้วต้องทำโครงการให้ประสบผลสำเร็จ เพื่อนำเงินไปใช้หนี้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต่อไป และสุดท้ายยังเป็นที่น่าสังเกตว่าประเด็นที่สตรีมีความคิดเห็นมากเป็นลำดับสุดท้าย คือ สตรีได้รับการจัดสวัสดิการสำหรับสตรี เช่น ประกันชีวิต ประกันสุขภาพ ทุนการศึกษาแก่บุตร จากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ตามลำดับ อาจเป็นไปได้ว่า ถึงแม้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในหลายจังหวัด ได้จัดตั้งกองทุนประกันความเสี่ยง แต่ยังไม่ได้มีการดำเนินการอย่างแน่ชัดและเป็นรูปธรรม เนื่องจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนเพิ่งเริ่มดำเนินการเพียง 2 ปี การดำเนินการด้านการประกันความเสี่ยงต้องอาศัยการระดมทุนเพื่อหักเงินเข้ากองทุนจึงอาจเป็นผลการดำเนินงานที่ไม่เด่นชัดมากนัก

3. ผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี ประกอบด้วย

3.1 ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งประกอบด้วย ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ ต่อผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี พบว่า

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้จัดสรรงบประมาณประเภทเงินอุดหนุน เพื่อใช้สำหรับจัดอบรมหรือจัดโครงการเพิ่มศักยภาพให้แก่สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยได้รับการจัดสรรตำบลละ 50,000 บาท ซึ่งประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดได้สัญจรไปให้ความรู้เปิดอบรมเพิ่มศักยภาพให้แก่สมาชิกในการเขียนโครงการ กล่าวคือ ส่วนใหญ่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนได้จัดอบรมการเขียนโครงการให้แก่สตรีที่เป็นสมาชิกเพื่อให้มีความรู้และทักษะการเขียนโครงการเพื่อกู้เงินกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ดังนั้น สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจึงได้รับการพัฒนาศักยภาพในการเขียนโครงการ เกิดการรวมกลุ่มสตรี 5 คน ทำกิจกรรมการเขียนโครงการตั้งแต่การคิด วางแผน ดำเนินการ และบริหารจัดการงบประมาณด้วยตนเอง โดยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษา (แสบง คีอ้อม, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2558) สิ่งที่เกิดขึ้นดังกล่าวเป็นสิ่งใหม่ที่สตรียังไม่เคยทำมาก่อนจึงถือได้ว่า การอบรมการเขียนโครงการเป็นการพัฒนาศักยภาพสตรี

อีกแนวทางหนึ่งที่ส่งผลให้สตรีมีความรู้ ความสามารถเพิ่มขึ้น รวมทั้งในแต่ละตำบลยังได้รับ งบประมาณเพื่อจัดอบรมพัฒนาอาชีพตามความต้องการของสตรี เช่น การอบรมวางแผน โบราณ อบรมการทำขนมต่าง ๆ และยังได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำ (เสาวคนธ์ วัฒนวิเชียร, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2558) ดังเช่น สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดอุดรธานี ได้รับการจัดอบรม สร้างความรู้ความเข้าใจ และพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการและสมาชิกกองทุน พัฒนาบทบาทสตรี โดยคุณลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ อธิบดีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม เป็นประธานในพิธีเปิด ในวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556 ณ หอประชุม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี (เสาวคนธ์ วัฒนวิเชียร, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2558)

นอกจากนี้ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเลย ได้จัดโครงการเด่นประเภท เงินอุดหนุนจำนวน 5 โครงการ ซึ่งโครงการทั้ง 5 เป็นโครงการที่จัดอบรมให้ความรู้แก่สตรี ในการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) โครงการพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วยน้ำว้า เป็นโครงการมุ่งเน้นการอบรมให้สตรีมีทักษะความรู้นำกล้วยน้ำว้ามาแปรรูป เพื่อให้สตรีมีรายได้ จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และทำให้สตรีสามารถนำกล้วยน้ำว้ามาบริโภคได้หลายรูปแบบ เช่น การทำกล้วยฉาบ เป็นต้น 2) โครงการผู้นำสตรีรุ่นใหม่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเลย เป็นโครงการอบรมเพื่อพัฒนาสตรีให้มีการแสดงออกที่ดีและบุคลิกภาพที่ดี 3) โครงการสนับสนุน กลุ่มสตรีสามวัยสมุนไพรรูปลูกประคบตำบลบ้านเพิ่มสู่ตลาด เป็นโครงการเพื่อให้สมาชิกสตรีสูงวัย วัยแรงงานและเยาวชน มีความสามารถในการทำลูกประคบ เกิดทักษะในการใช้สมุนไพร ทำให้สตรี มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และนำสมุนไพรพื้นบ้านมาสร้างคุณค่าเพิ่มรายได้ให้สตรี สามวัย 4) โครงการฝึกอบรมอาชีพทำหมวกแฟชั่นชายคนแคะ เป็นโครงการจัดอบรมทำหมวก แฟชั่นชายคนแคะ เพื่อให้สตรีมีอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว และ 5) โครงการชุมชน ร่วมใจคัดแยกขยะ เป็นโครงการฝึกอบรมให้สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีความรู้ในการคัดแยก ขยะ เกิดทักษะนำไปประกอบอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับครอบครัว (สำนักงานกองทุน พัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเลย, 2557 ก)

สรุปได้ว่า ผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี เป็นการใช้งบอุดหนุน ดำเนินการ เพื่อให้สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้รับการส่งเสริม สนับสนุน การจัดกิจกรรม/ โครงการในการพัฒนาบทบาทสตรีได้รับความรู้ มีทักษะไปใช้ประกอบอาชีพ พัฒนา สร้างผลงาน ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหมู่บ้าน/ ชุมชน/ สังคม เกิดความมั่นใจในศักยภาพความสามารถของตนเอง และมีความเท่าเทียมผู้ชายมากขึ้น โครงการดังกล่าวเป็น โครงการประเภทงบอุดหนุนซึ่งเป็น โครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพสตรีในด้านต่าง ๆ ให้มีทักษะเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นทักษะ

ในการเขียนโครงการเพื่อของบประมาณเงินทุนหมุนเวียนหรือเงินกู้ ทัศนะในการประกอบอาชีพหลักอาชีพเสริมต่าง ๆ ตลอดจนทัศนะความเป็นผู้นำ ซึ่งส่งผลให้สตรีนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมในโครงการต่าง ๆ ไปพัฒนาเพื่อตนเองในการสร้างอาชีพต่อไป

2.2 ผลการสำรวจความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนที่มีต่อผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาศักยภาพสตรีประกอบด้วย

ตารางที่ 9 ผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี

ด้านการพัฒนา ศักยภาพสตรี	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	SD	ระดับ ความ คิดเห็น	อัน ดัด
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
1. สตรีได้นำ ความรู้จากการ เข้าร่วมกิจกรรม/ โครงการต่าง ๆ ของกองทุน พัฒนาบทบาท สตรีไปใช้ เพื่อพัฒนาอาชีพ หรือขยาย ช่องทาง ในการประกอบ อาชีพ	119 (29.75)	209 (52.25)	67 (16.75)	5 (1.25)	-	4.11	0.71	มาก	5
2. สตรี ได้เข้าร่วม กิจกรรม/ โครงการต่าง ๆ ที่กองทุนพัฒนา บทบาทสตรี จัดขึ้น	113 (28.25)	197 (49.25)	77 (19.25)	13 (3.25)	-	4.03	0.78	มาก	10

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ด้านการพัฒนา ศักยภาพสตรี	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	SD	ระดับ ความ คิดเห็น	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
อย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง									
3. กองทุน พัฒนาบทบาท สตรีจัดกิจกรรม/ โครงการ เพื่อพัฒนา ศักยภาพสตรี ได้สอดคล้อง กับความต้องการ ของสตรี	111 (27.75)	198 (49.50)	85 (21.25)	6 (1.50)	-	4.04	0.74	มาก	8
4. สตรีได้รับ ความรู้ และมีทักษะ เพื่อการประกอบ อาชีพต่าง ๆ มากขึ้น เช่น การฝึกอาชีพ ด้านเกษตรกรรม หัตถกรรม การสนทนา ภาษาอังกฤษ การเขียน โครงการ	94 (23.50)	194 (48.50)	97 (24.25)	10 (2.50)	5 (1.25)	3.91	0.83	มาก	15

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ด้านการพัฒนา ศักยภาพสตรี	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	SD	ระดับ ความ คิดเห็น	อัน ดับ
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
5. กลุ่มอาชีพ ได้นำวัตถุดิบ ในท้องถิ่น มาสร้าง ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ หรือสินค้า ใหม่ ๆ เพื่อ จำหน่ายได้	104 (26.00)	174 (43.50)	101 (25.25)	13 (3.25)	8 (2.00)	3.88	0.90	มาก	16
6. สตรี ได้นำความรู้ จากการเข้าร่วม กิจกรรม/ โครงการกองทุน พัฒนาบทบาท สตรีไป ปรับใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ เช่น การทำบัญชี รายรับ รายจ่าย การออม	100 (25.00)	203 (50.75)	85 (21.25)	10 (2.50)	2 (0.50)	3.97	0.78	มาก	13

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ด้านการพัฒนา ศักยภาพสตรี	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	SD	ระดับ ความ คิดเห็น	อัน ดับ
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
7. สตรีได้นำ ความรู้ จากการเข้าร่วม กิจกรรม/ โครงการของ กองทุนพัฒนา บทบาทสตรี ไปถ่ายทอด ความรู้ให้แก่ ผู้อื่นได้	113 (28.25)	178 (44.50)	95 (23.75)	14 (3.50)	-	3.98	0.81	มาก	12
8. สตรีได้นำ ความรู้จากการ เข้าร่วมกิจกรรม/ โครงการของ กองทุนพัฒนา บทบาทสตรี ไปช่วยเหลือ สตรีหรือ ผู้ด้อยโอกาส ในหมู่บ้าน/ ชุมชน ของท่านได้	108 (27.00)	185 (46.25)	95 (23.75)	10 (2.50)	2 (0.50)	3.97	0.81	มาก	14

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ด้านการพัฒนา ศักยภาพสตรี	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	SD	ระดับ ความ คิดเห็น	อัน ดับ
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
9. สตรีได้นำ ความรู้ จากการเข้าร่วม กิจกรรม/ โครงการ ไปสร้างผลงาน ที่เป็นประโยชน์ ต่อตนเอง และอื่น ๆ	118 (29.50)	178 (44.50)	97 (24.25)	7 (1.75)	-	4.02	0.78	มาก	11
10. สตรี นำความรู้ จากการเข้าร่วม กิจกรรม/ โครงการกองทุน พัฒนาบทบาท สตรีไปพัฒนา ตนเอง เพื่อเป็น แบบอย่าง แก่สตรีคนอื่น ๆ ได้	120 (30.00)	180 (45.00)	96 (24.00)	4 (1.00)	-	4.04	0.76	มาก	9

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ด้านการพัฒนา ศักยภาพสตรี	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	SD	ระดับ ความ คิดเห็น	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
11. นโยบาย กองทุนพัฒนา บทบาทสตรี ทำให้สตรีได้รับ โอกาสแสดง ศักยภาพของ ตนเองได้อย่าง เต็มที่	114 (28.50)	211 (52.75)	67 (16.75)	8 (2.00)	-	4.08	0.73	มาก	7
12. นโยบาย กองทุนพัฒนา บทบาทสตรี ทำให้สตรีได้รับ ความเสมอภาค เท่าเทียมกับ ผู้ชาย	142 (35.50)	181 (45.25)	74 (18.50)	3 (0.75)	-	4.16	0.74	มาก	4
13. สตรี มีความตระหนัก ในศักดิ์ศรี และคุณค่า ของตนเอง มากขึ้น	169 (42.25)	191 (47.75)	38 (9.50)	2 (0.50)	-	4.32	0.66	มาก ที่สุด	1

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ด้านการพัฒนา ศักยภาพสตรี	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	SD	ระดับ ความ คิดเห็น	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
14. สามารถ เขียนโครงการ เพื่อเสนอขอ งบประมาณ จากกองทุน พัฒนาบทบาท สตรีได้	143 (35.75)	192 (48.00)	59 (14.75)	6 (1.50)	-	4.18	0.73	มาก	3
15. สามารถ ทำงานเป็นทีม สามารถ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน ระหว่าง กลุ่มสตรีที่เป็น สมาชิกได้	146 (36.50)	194 (48.50)	59 (14.75)	1 (0.25)	-	4.21	0.69	มาก ที่สุด	2
16. ภายหลัง จากได้รวมกลุ่ม อาชีพ สตรี สามารถ ขายผลผลิตได้ และมีตลาด รองรับ อย่างเป็น รูปธรรม	145 (36.25)	172 (43.00)	69 (17.25)	9 (2.25)	5 (1.25)	4.11	0.85	มาก	6
ด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี						4.06	0.56	มาก	-

สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เห็นว่า ผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.06$, $SD = 0.56$) และเมื่อจำแนกตามรายข้อคำถามพบว่า

สตรีมีความตระหนักในศักดิ์ศรี และคุณค่าของตนเองมากขึ้น ผลการดำเนินงาน มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$, $SD = 0.66$) เป็นอันดับที่ 1

สตรีสามารถทำงานเป็นทีม สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มสตรีที่เป็น สมาชิกได้ ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$, $SD = 0.69$) เป็นอันดับที่ 2

สตรีสามารถเขียน โครงการเพื่อเสนอของบประมาณจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ได้ ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.18$, $SD = 0.73$) เป็นอันดับที่ 3

แต่พบว่า กลุ่มอาชีพสตรีได้นำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ หรือสินค้า ใหม่ ๆ เพื่อจำหน่ายได้ ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 3.88$, $SD = 0.90$) ซึ่งเป็น อันดับสุดท้าย

สรุปผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี จากการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า ในภาพรวมผลความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อผลการดำเนินงาน ด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเห็นว่า ผลการดำเนินงาน มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.06$) โดยประเด็นที่สมาชิกเห็นว่า ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสม มากที่สุด เรียงลำดับจากมากหาน้อย คือ สตรีมีความตระหนักในศักดิ์ศรีและคุณค่าของตนเองมากขึ้น

สตรีสามารถทำงานเป็นทีมสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มสตรีที่เป็น สมาชิกได้ สตรีได้รับความรู้และมีทักษะเพื่อการประกอบอาชีพต่าง ๆ มากขึ้น เช่น การฝึกอาชีพ ด้านเกษตรกรรม หัตถกรรม การสนทนาภาษาอังกฤษ การเขียนโครงการ การฝึกภาษาสู่อาเซียน ผลการดำเนินงานด้านศักยภาพทั้ง 3 ลำดับข้างต้นนี้ เป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่า สตรีทุกคนมีศักยภาพ แต่ต้องอาศัยโอกาสให้สตรีได้รับการพัฒนาศักยภาพสตรี กล่าวคือ สิ่งที่สตรีต้องการเป็นอย่างยิ่ง คือ โอกาสทำในสิ่งที่ตนเองชอบหรือถนัด ไม่ว่าจะเป็นการเพาะเห็ด เลี้ยงสัตว์ ทำขนม ทอ ให้มีความรู้ ความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของสตรี เพราะเมื่อคนเราเมื่อได้ทำในสิ่งที่ ตนเองถนัดย่อมทำให้โอกาสประสบความสำเร็จมีสูง โดยเฉพาะในกรณีของสมาชิกกองทุนพัฒนา บทบาทสตรีหากได้รับโอกาสพัฒนาศักยภาพเสริมสร้างในสิ่งตนเองถนัดย่อมทำให้สตรีสามารถ นำเงินกลับไปสร้างงาน สร้างเงินเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวต่อไป และเป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มอาชีพ สตรีได้นำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ หรือสินค้าใหม่ ๆ เพื่อจำหน่ายได้ อยู่ในระดับ มาก เป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งอาจเป็นเพราะที่ผ่านมาสตรียังไม่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบ ในท้องถิ่นมาแปรรูปให้เกิดประโยชน์หรือในหมู่บ้าน/ชุมชนที่สตรีอาศัยอยู่ไม่มีวัตถุดิบ

นำมาสร้างสรรคเป็นสินค้าเพื่อจำหน่ายได้หรืออาจมีการอบรมแต่สตรียังไม่สามารถนำไปต่อยอดเพื่อพัฒนาอาชีพได้ เป็นต้น

ผู้วิจัยศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล นักพัฒนาชุมชน ชำนาญการต่อผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี ดังนี้

จากความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั้ง 3 ด้าน ดังที่ได้นำเสนอข้างต้นไปแล้วนั้น สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้สะท้อนปัญหาในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติมซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้แก่

1. วงเงินกู้ได้จำนวนน้อยเกินไปไม่พอเพียงต่อการนำไปประกอบอาชีพ โดยเฉพาะในจังหวัดขนาดเล็กที่ได้รับงบประมาณ 80,000,000 บาท เช่น จังหวัดบึงกาฬ หนองบัวลำภู เป็นต้น ถึงแม้ตามระเบียบได้กำหนดวงเงินกู้สูงสุด 200,000 บาท แต่ในความเป็นจริงคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดจำเป็นต้องเฉลี่ยเงินกู้ให้ทั่วถึงจึงปล่อยกู้ได้เพียงกลุ่มละ 40,000-50,000 บาท

2. ปัญหาการเลือกปฏิบัติ ในบางจังหวัดสมาชิกได้สะท้อนปัญหาการเลือกปฏิบัติ กล่าวคือ ในพื้นที่บางอำเภอสมาชิกเสนอขอกู้เงินไปทำไร่ ทางคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดอนุมัติตลอด แต่บางพื้นที่ส่งโครงการขอกู้เงินกลับไม่อนุมัติ หรือบางครั้งปล่อยกูน้อยเกินไปจนสมาชิกไม่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะปัญหาการเมืองในพื้นที่ เนื่องจากพื้นที่นั้น ไม่ได้เป็นฐานเสียงของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด และเคยเกิดความขัดแย้งกันมาก่อนซึ่งก็เป็นปัญหาเรื้อรังมานาน

3. ปัญหาการเขียนโครงการพบว่า สมาชิกยังไม่เข้าใจ และขาดทักษะในการเขียนโครงการ กล่าวคือ หลักเกณฑ์สำคัญในการยื่นโครงการขอเสนอขอกู้เงิน คือ โครงการซึ่งเป็นการตามแบบฟอร์มที่ทางสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้กำหนด ถึงแม้จะมีการจัดอบรมให้แก่สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอย่างต่อเนื่อง แต่สมาชิกบางรายก็ไม่สามารถเขียนโครงการได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น เมื่อเขียนไม่ได้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลต้องเป็นฝ่ายแก้ไขให้แล้วจึงส่งโครงการไปกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดต่อไป

4. ระยะเวลาการคืนเงินเร็วเกินไป ตามระเบียบกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ กำหนดระยะเวลาคืนเงินพร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลา 2 ปี นับตั้งแต่วันทำสัญญาขอกู้เงิน แต่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดบางจังหวัดต้องการให้สมาชิกคืนเงินภายในระยะเวลา 1 ปี เพื่อนำเงินมาหมุนเวียนให้สมาชิกรายอื่น ๆ ได้มีโอกาสยื่นกู้ได้ทั่วถึง ซึ่งสมาชิกได้สะท้อนว่า 1 ปี นำเงิน

ไปลงทุนประกอบอาชีพแล้วต้องรีบคืนเงินพร้อมดอกเบี้ยก่อนข้างบับบังคับกันไปยังไม่ได้อำไร หรือดอกผลจากการประกอบอาชีพก็ต้องรีบนำเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยไปคืนแล้ว

5. ปัญหาสมาชิกไม่มีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับการส่งคืนเงินกู้ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนเกือบทุกจังหวัดประสบปัญหาสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ไปแล้วนั้น การนำส่งคืนเงินกู้สมาชิกต้องเป็นฝ่ายส่งคืนเงินกู้ด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการโอนเงิน เข้าบัญชีธนาคาร ได้แก่ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น แต่ด้วยความไม่เข้าใจการคืนเงิน โดยระบบธนาคารสมาชิกจึงใช้ความเชื่อใจโดยนำเงินไปให้คณะกรรมการ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล โอนเข้าบัญชีกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด แต่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลบางคนกลับนำเงินนั้นมาเก็บไว้ไม่โอนเข้าบัญชี เมื่อครบกำหนดคืนเงินกู้สมาชิกจึงยังมีสถานะค้าง และทำให้ส่งเงินคืนเข้าระบบช้ากว่าสมาชิก จะรู้ตัวก็ต่อเมื่อทางกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดทำหนังสือแจ้งเตือนให้ชำระเงินกู้ เพราะเกินกำหนดเวลาไปแล้ว เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวจะทำให้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเกิดปัญหาหนี้ค้าง ดังนั้น ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดต้องเดินทางลงไปใกล้แก้ปัญหา ให้คืนเงินมิเช่นนั้นจะดำเนินการตามกฎหมายทันที

6. ปัญหาการรวมกลุ่มสมาชิกไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน กล่าวคือ หลักเกณฑ์สำคัญ ในการขอกู้เงินคือ สมาชิกต้องรวมตัวกัน 5 คน เพื่อขอยืมเงินในการประกอบอาชีพซึ่งสมาชิกทั้ง 5 คน ต้องรับสภาพหนี้ร่วมกัน จากนั้นกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดจะทำหนังสือแจ้งไปยัง ตำบลว่า ได้อนุมัติ และโอนเงินลงไปให้แล้ว เมื่อได้รับอนุมัติเงินกู้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จากนั้น ทางคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลจะเรียกให้สมาชิกมาทำสัญญากับคณะกรรมการ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล และประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล จะทำหน้าที่โอนเงินเข้าบัญชีของกลุ่มสมาชิก ดังนั้นทั้งคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ตำบล และคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดจะไม่มีสิทธิ์จับเงิน แต่มีบางพื้นที่ เกิดปัญหา คือ เมื่อเงินเข้าบัญชีแล้วหัวหน้ากลุ่มเอาเงินไปเลยไม่นำเงินมาลงทุนประกอบอาชีพ กับสมาชิกที่เหลือ ถึงแม้จะนำเงินมาคืนตามกำหนดเวลาแต่ก็ไม่บรรลุวัตถุประสงค์นโยบายกองทุน พัฒนาบทบาทสตรี

สรุปได้ว่า ผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านพัฒนาสุขภาพสตรี ผู้วิจัยได้ศึกษา ผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตามวัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาท สตรี รวมทั้งปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ทั้งนี้ผลการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง สตรีสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ย

และได้รับเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้นด้านสังคม หมายถึง สตรีได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความมั่นคง เข้มแข็ง พึ่งพาตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน ด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี หมายถึง สตรีได้รับการส่งเสริม สนับสนุน การจัดกิจกรรม/ โครงการ ในการพัฒนาบทบาทสตรีได้รับความรู้ มีทักษะไปใช้ประกอบอาชีพ พัฒนาสร้างผลงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหมู่บ้าน/ชุมชน/สังคม เกิดความมั่นใจในศักยภาพความสามารถของตนเอง และมีความเท่าเทียมผู้ชายมากขึ้น ส่วนใหญ่สตรีมีความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงาน 3 ด้าน ในระดับมากซึ่งอาจกล่าวได้ว่า สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้นำเงินไปใช้ประโยชน์ ตามวัตถุประสงค์นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยเฉพาะผลการดำเนินงานในด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากวัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่สำคัญ คือ เป็นแหล่งเงินทุนให้สตรี กู้เงิน เพื่อนำไปประกอบอาชีพหรือพัฒนาอาชีพเพื่อให้สตรีมีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ ดังนั้น สตรีจึงกู้เงินเพื่อนำไปประกอบอาชีพมากที่สุด นอกจากนี้สตรียังได้อบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพ ในด้านต่าง ๆ เช่น การทำขนม การเรียนภาษาต่างประเทศ ทักษะภาวะผู้นำ รวมทั้งสตรีที่ถูกกระทำ สตรีผู้ด้อยโอกาสยังได้รับการดูแลช่วยเหลือเพราะในวัตถุประสงค์ของนโยบายได้กำหนดไว้ อย่างชัดเจนว่า ต้องให้ความช่วยเหลือสตรีที่ประสบปัญหาความรุนแรงทุกรูปแบบ นอกจากนี้ จากผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี สมาชิกยังได้สะท้อน ปัญหาที่เกิดขึ้นเพิ่มซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องได้นำปัญหาไปแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง นโยบายและการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งเชิงคุณภาพ และปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตั้งแต่การก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ไปปฏิบัติในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยมีพื้นที่เก็บข้อมูล คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 8 จังหวัด ได้แก่ สกลนคร นครพนม เลย มุกดาหาร อุดรธานี หนองบัวลำภู เลย และบึงกาฬ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล ตลอดจนข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. การศึกษาการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร
2. การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
3. ผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในเชิงปริมาณและคุณภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและประชากรในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ ได้แก่ รองผู้อำนวยการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด รองประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล รองประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่ได้รับเงินกู้เพื่อการประกอบอาชีพ พัฒนาการจังหวัด หัวหน้างานกลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนา นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ และผู้ประสานงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ทั้งหมด 8 จังหวัด จำนวน 37 คน และ 2) กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งเป็นกลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ได้แก่ สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่ได้รับเงินกู้ไปแล้ว

จำนวน 7 คน ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 2 กลุ่ม รวมทั้งหมด 44 คน จะเป็นผู้ให้ข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีและการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ตลอดจนการให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อมูลที่เป็นประโยชน์อื่น ๆ

1.2 ประชากรวิจัย ได้แก่ สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขต

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 400 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้การสัมภาษณ์ การสังเกต และแบบสอบถามเป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในช่วงแรกเป็นช่วงก่อนการวิจัย ผู้วิจัยได้พัฒนากรอบแนวคิด โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนากรอบแนวคิด จากนั้นผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนเลือกพื้นที่ในการวิจัย ได้แก่ พื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประกอบไปด้วย จังหวัด สกลนคร นครพนม อุดรธานี หนองคาย หนองบัวลำภู มุกดาหาร เลย และบึงกาฬ

2.1 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้การสัมภาษณ์ การสังเกต และแบบสอบถามเป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

2.1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ การรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ และการสังเกต กล่าวคือ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ใช้คำถามปลายเปิดในการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 44 คน และมีแนวทางการสัมภาษณ์ชุดที่ 1 และ 2 เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

2.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ คือ การรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่งผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปใช้สอบถามความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั้งหมด 400 คนต่อผลการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

การสรุปผลการวิจัย

1. การก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

การก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ผู้วิจัยได้ศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ ความเป็นมาของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี วัตถุประสงค์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี การประกาศใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ในการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติ

1.1 ความเป็นมาของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเกิดขึ้นจากการผลักดันของกลุ่มสตรีที่ทำงานองค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อสตรีและสตรีที่เป็นอนุกรรมการด้านกิจการสตรี ซึ่งเป็นกลุ่มสตรีที่ทำงานต่อสู้เรียกร้องสิทธิให้แก่สตรีมาโดยตลอด รวมทั้งเป็นกลุ่มสตรีที่ร่วมกันผลักดันร่างพระราชบัญญัติความเสมอภาคทางเพศที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างความเท่าเทียมกันระหว่างเพศชายและเพศหญิง เนื่องจากที่ผ่านมาผู้หญิงมักตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบมาโดยตลอดทั้งความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียม การเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง การบริหาร นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทจึงเป็นกองทุนที่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวให้กับผู้หญิง รวมทั้งช่วยสร้างความเสมอภาคทางเพศได้ ซึ่งการผลักดันดังกล่าวหากให้กลุ่มสตรีซึ่งเป็นภาคประชาชนเป็นฝ่ายผลักดันกองทุนอาจจะไม่สำเร็จ ดังนั้น จึงต้องอาศัยพรรคการเมืองหรือฝ่ายการเมืองเป็นผู้ผลักดันกอบปรักพรรคเพื่อไทยในขณะนั้นได้วางตัวนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ให้เป็นนายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของประเทศไทย รวมทั้งผู้หญิงถือเป็นฐานเสียงสำคัญที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในประเทศและส่วนใหญ่ผู้หญิงต่างก็รอกองทุนเพื่อผู้หญิงมานาน กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจึงเป็นนโยบายที่มีความสำคัญมากนโยบายหนึ่งที่สนองความต้องการของผู้หญิงหรืออาจเรียกได้ว่า “โคเนใจสตรี” และยังเป็นนโยบายที่ตอกย้ำภาพลักษณ์ของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร สตรีคนแรกที่ลงชิงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีประเทศไทย ซึ่งสุดท้ายแล้วพรรคเพื่อไทยชนะการเลือกตั้ง และนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้เป็นนายกรัฐมนตรีประเทศไทยก็ได้ประกาศใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีซึ่งถือว่าเป็นการผลักดันโดยฝ่ายการเมืองสำเร็จได้ในที่สุด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีจุดกำเนิดจากการเสนอข้อเรียกร้องของนักสิทธิสตรีหรือกลุ่ม NGO แล้วจึงเอานโยบายไปเสนอให้กับพรรคเพื่อไทยซึ่งตัดสินใจนำเอานโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมาใช้เป็นนโยบายหลักหาเสียงจนประชาชนรู้จัก

เมื่อพรรคเพื่อไทยได้รับเลือกตั้งจัดตั้งรัฐบาล นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี จึงได้ประกาศใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยแบ่งการประกาศนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้เป็น 2 แนวทาง คือ 1) การแถลงนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต่อรัฐสภา โดย นายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นการประกาศนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

โดยแถลงนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต่อรัฐสภาในครั้งนั้นได้กำหนดให้ นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายเร่งด่วนที่ต้องรีบดำเนินการภายใน 6 เดือน และได้ประกาศใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 ณ ทำเนียบรัฐบาล และเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 รัฐบาลได้จัดกิจกรรม “พลังสตรี พลังขับเคลื่อนประเทศ” เพื่อเปิดตัวนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และได้แถลงนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต่อสื่อมวลชนอย่างเป็นทางการ พร้อมทั้งประกาศอนุมัติงบประมาณสนับสนุนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดละ 20,000,000 บาท และ 2) การประกาศใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในราชกิจจานุเบกษาภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ พ.ศ. 2555 เป็นการออกระเบียบการดำเนินงานกองทุนเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีภายใต้ระเบียบ 7 ฉบับ ประกาศ 11 ฉบับ ทั้งนี้เป็นการร่าง และตรวจสอบโดยคณะอนุกรรมการด้านกฎหมาย ซึ่งมีปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน รวมทั้งมีผู้อำนวยการฝ่ายกฎหมายและระเบียบสำนักงบประมาณ ผู้อำนวยการฝ่ายกฎหมายการเมืองการปกครอง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และนิติกรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทำตามระเบียบการคลังทุกประการซึ่งครอบคลุมทั้งการทำงานของส่วนกลางและส่วนภูมิภาค การใช้จ่ายเงินและอนุมัติเงินทุกประเภทมีประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนกำกับไว้ทั้งสิ้น โดยถือว่าเป็นการทำงานภายใต้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ระเบียบคำสั่ง ประกาศที่มีการออกมาใช้รวม 18 ฉบับ

1.2 วัตถุประสงค์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีทั้งหมด 4 ประการ คือ ข้อที่ 1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ย สำหรับการลงทุน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ให้แก่สตรี ข้อที่ 2 เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการพัฒนาศักยภาพสตรีและเครือข่ายสตรี การเฝ้าระวัง และดูแลปัญหาของสตรี ตลอดจนการช่วยเหลือเยียวยาสตรีที่ประสบปัญหา ในทุกรูปแบบ ข้อที่ 3 เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมหรือโครงการ ในการพัฒนาบทบาทสตรี เช่น การสร้างภาวะผู้นำ การพัฒนาองค์ความรู้ คุณภาพชีวิต รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของสตรี และข้อที่ 4 เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการสนับสนุนโครงการอื่น ๆ ที่เป็นการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสตรี ตามที่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติพิจารณาเห็นสมควร

1.3 การประใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี สามารถแบ่งการประกาศใช้นโยบายได้ 2 แนวทาง คือ การแถลงนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2554 โดยกำหนดให้ นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายเร่งด่วนที่ต้องรีบดำเนินการภายใน 6 เดือน และการประกาศใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในราชกิจจานุเบกษา ภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ พ.ศ. 2555 ทั้งนี้ ระเบียบคำสั่ง ประกาศที่มีการออกมาใช้รวม 18 ฉบับ

1.4 องค์กรหรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติ สามารถแบ่งได้เป็น 2 หน่วยงาน คือ ในปีแรกที่เริ่มดำเนินการภายใต้สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2555 สำนักงานการศึกษาอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยทั่วประเทศ มีหน้าที่รับสมัครสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ต่อมาเมื่อกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีถูกโอนย้ายจากสำนักนายกรัฐมนตรีมาอยู่ภายใต้กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญงานด้านมวลชน ดังนั้น เจ้าหน้าที่พัฒนากรจึงเข้ามาทำหน้าที่ตั้งแต่รับสมัครสมาชิกบริหารจัดการเรื่องทั่วไป และประสานงานเรื่องต่าง ๆ ภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี รวมทั้งทำหน้าที่สนับสนุนส่งเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจให้กับสมาชิกว่ากองทุนมีที่มาอย่างไร วัตถุประสงค์อย่างไร การเป็นสมาชิกจะได้รับสิทธิ์อะไรบ้าง และสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเรื่อง โครงสร้าง เป้าหมาย บทบาทหน้าที่ที่จะทำให้องค์ทุนเข้มแข็งส่งเสริมที่ทำการกลุ่ม เอกสาร วัสดุสำนักงาน เป็นต้น

2. การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

การศึกษาการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประกอบไปด้วย การวางแผนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โครงสร้างการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน การนำหรือภาวะผู้นำภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน การควบคุมภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน การบริหารงบประมาณในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน การจัดการภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และความพอเพียงด้านสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

2.1 การวางแผนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนพบว่า กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนทั้ง 8 จังหวัด ได้รับงบประมาณสำหรับการจัดแผนยุทธศาสตร์ระหว่างปี พ.ศ. 2558-2559 จังหวัดละ 150,000 บาท สำหรับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ใช้วิธีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ภายใต้กรอบแนวคิดยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ 4 ด้าน ได้แก่ พัฒนาศักยภาพสตรี พัฒนาอาชีพสตรี สร้างงาน สร้างรายได้ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรี และสตรีผู้ด้อยโอกาส และพัฒนาศักยภาพกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้ยึดหลักตามที่ระเบียบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาท

สตรีแห่งชาติได้กำหนดรูปแบบให้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในแต่ละจังหวัดปฏิบัติ ซึ่งกำหนดองค์ประกอบในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐาน ปัจจัยแวดล้อม และแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจะเป็นไปในอีก 3 ปีข้างหน้า นอกจากนี้การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนไม่ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่แตกต่างไปจากแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติเท่าใดนัก กล่าวคือ ส่วนใหญ่ประเด็นยุทธศาสตร์ในแต่ละด้านจะกำหนดให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ แต่อาจมีความแตกต่างในด้านของโครงการหรือกิจกรรมที่กำหนดในแผนปฏิบัติประจำปีเพราะต้องปรับให้สอดคล้องกับบริบท สภาพปัญหาความต้องการของสตรีในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ

2.2 โครงสร้างการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขต

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า โครงสร้างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด/ตำบล วิธีการสรรหาคณะกรรมการและอำนาจหน้าที่ถูกกำหนดขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พ.ศ. 2555 ได้กำหนดโครงสร้างการบริหารภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด โดยแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับที่ 1 โครงสร้างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ใช้วิธีการสรรหาคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดจากตัวแทนสตรีที่ได้รับการคัดเลือกมาจากระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับอำเภอละ 1 คน เมื่อได้สตรีที่เป็นตัวแทนระดับอำเภอแล้ว สตรีที่เป็นตัวแทนในแต่ละอำเภอต้องมาคัดเลือกกันเองเพื่อเลือกตัวแทนไปเป็นประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด โดยมีอำนาจหน้าที่สำคัญ คือ บริหารกองทุน พิจารณาจัดสรรเงินให้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลพิจารณา และอนุมัติจ่ายเงินสนับสนุน โครงการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล และรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ ปีละ 1 ครั้ง และระดับที่ 2 โครงสร้างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล ประกอบด้วยคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลที่ได้รับการคัดเลือกมาจากระดับหมู่บ้าน ตำบลละ 1 คน และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ที่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดแต่งตั้ง มีหน้าที่บริหารกองทุน ตรวจสอบกำกับดูแล และจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดในท้องที่ที่ตำบลพิจารณา โครงการของสมาชิกที่มายื่นกู้ยืมเงินหรือขอรับการสนับสนุนจากกองทุน สํารวจและจัดทำข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนสมาชิก โครงการที่ยื่นขอเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด และรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

2.3 การนำหรือภาวะผู้นำภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขต

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า ประชาชนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีระบบการคัดสรร 2 แบบ คือ แบบแต่งตั้ง (เพราะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ) และแบบเลือกตั้ง (การลงคะแนนจากตัวแทนอำเภอ) ดังนั้น จึงจำแนกภาวะผู้นำออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ภาวะผู้นำประชาชนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่มาจากแต่งตั้ง เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้มีความสามารถซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นตัวแทนจากระดับหมู่บ้านซึ่งหากพิจารณาภูมิหลัง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม คู่สมรส ฐานะ อาชีพ พบว่า มีความสัมพันธ์กับวิธีการสรรหาแบบแต่งตั้งค่อนข้างมาก กล่าวคือ ส่วนใหญ่สตรีที่ได้รับเลือกเป็นประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่มาจากแต่งตั้งมีความสัมพันธ์เป็นเครือญาติกับนักการเมืองท้องถิ่นภายในจังหวัดหรือเป็นภรรยานักการเมืองท้องถิ่น มีฐานะทางสังคมที่มั่นคง เป็นสตรีที่เป็นผู้บริหารในหน่วยงานรัฐมาก่อนซึ่งสตรีเหล่านี้ล้วนมีความพร้อมทั้งด้านวิวุฒิ และคุณวุฒิอย่างเต็มที่ 2) ภาวะผู้นำประชาชนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่มาจากเลือกตั้งเป็นสตรีจากตัวแทนตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และได้รับการลงคะแนนเสียงจากตัวแทนอำเภอเพื่อขึ้นเป็นประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด หากพิจารณาภูมิหลัง ได้แก่ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส คู่สมรส ฐานะ อาชีพ ส่วนใหญ่มีภูมิหลังที่คล้ายคลึงกับสตรีที่ได้รับเลือกมาจากการแต่งตั้ง กล่าวคือ เป็นสตรีที่มีความรู้ความสามารถ เคยดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่มีบางรายที่อาจมีความพร้อมไม่เท่ากัน เช่น มีฐานะทางสังคมที่ไม่มั่นคง มีอำนาจบริวารค่อนข้างน้อย สตรีในกลุ่มนี้ต้องใช้ความรู้ความสามารถต่อสู้กว่าจะก้าวขึ้นมาเป็นประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ซึ่งเป็นงานที่ไม่มีค่าตอบแทน ไม่มีเงินเดือนหรือเงินประจำตำแหน่งเป็นงานจิตอาสาอย่างแท้จริง

2.4 การควบคุมภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนบน พบว่า กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีระบบควบคุมการดำเนินงานภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีให้เป็นไปตามแผนและเป้าหมายที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีกำหนดไว้ สำหรับวิธีการควบคุมเพื่อติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของสมาชิก ใช้วิธีการควบคุมทั้งหมด 4 วิธี ได้แก่ 1) วิธีการลงพื้นที่จริงก่อนอนุมัติเงินกู้เพื่อประกอบอาชีพ เมื่อสมาชิกยื่นขอกู้เงินนอกจากต้องตรวจสอบเอกสารให้ครบถ้วนถูกต้องแล้ว ตัวแทนหมู่บ้านต้องลงไปตรวจสอบในพื้นที่จริงเกี่ยวกับพฤติกรรมของสมาชิกทั้ง 5 คนว่า เหมาะสมหรือไม่ โดยมีเกณฑ์ในการควบคุมและติดตาม คือ กิจกรรมที่เสนอมาในโครงการต้องเป็นไปตามห่วงฤดูกาลด้วย ทั้งนี้ บางโครงการคณะกรรมการกองทุนพัฒนาสตรีตำบลไม่สามารถอนุมัติได้ เพราะได้สอบถามกับตัวแทนหมู่บ้านเรื่องพฤติกรรมของสมาชิกว่าไม่เหมาะสมหรือบางโครงการพิจารณาแล้วไม่เหมาะสมกับพื้นที่และตัวแทนหมู่บ้านต้องรับรองพฤติกรรมและต้องได้รับการยืนยันจากสมาชิกกลุ่มว่าตัวแทนหมู่บ้านได้ลงไปตรวจสอบต้องดำเนินการจริงจึงจะอนุมัติโครงการ 2) วิธีการลงพื้นที่สำรวจบ้านสมาชิกระหว่างดำเนินโครงการภายหลังได้รับอนุมัติเงินกู้เป็นวิธีการควบคุม

ที่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีลงไปตรวจเยี่ยมบ้านสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เพื่อตรวจสอบหรือติดตามผลการดำเนินงาน โดยทำการถ่ายรูปเป็นหลักฐานว่าสมาชิกได้ดำเนินงาน ตามโครงการจริง และเขียนรายงานการดำเนินงานให้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ได้รับทราบต่อไป 3) วิธีการตรวจเยี่ยมบ้านในกรณีผิดนัดชำระเงิน ในแต่ละจังหวัดอาจมีบางพื้นที่ หรือบางอำเภอที่สมาชิกไม่สามารถส่งใช้เงินคืนตามกำหนดเวลาได้ ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาดังกล่าว ขึ้นแรกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดดำเนินการโดยการส่งจดหมายเตือน หากยังไม่ได้รับการติดต่อกลับมาขึ้นตอนต่อไปจะใช้วิธีการเยี่ยมบ้าน โดยที่ประธานไปเยี่ยมบ้านสมาชิกเพื่อคุยกัน หาทางออก เช่น เซ็นหนังสือรับสภาพหนี้หรือหากผ่อนชำระไม่ไหวอาจต้องทำการปรับโครงสร้างหนี้ ภายในระยะเวลาที่สามารถผ่อนส่งได้ ไม่เช่นนั้นต้องดำเนินการฟ้องร้อง ซึ่งขึ้นอยู่กับกองทุนพัฒนา บทบาทสตรีแห่งชาติจะมอบหมายให้ใครเป็นผู้ฟ้อง แล้วฝ่ายกฎหมายจะดำเนินการตามอีกที และ 4) วิธีรายงานผลการปฏิบัติงานของสมาชิกผู้กู้ เป็นวิธีการควบคุมอย่างหนึ่งในการติดตาม การดำเนินงานของสมาชิกว่ามีความสามารถในการดำเนินงานและใช้จ่ายเงินเป็นไปตามที่เสนอ ในโครงการหรือไม่ กล่าวคือ สมาชิกต้องจัดทำรายงานตามแบบฟอร์มรายงานผลการปฏิบัติงานของ สมาชิกผู้กู้เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลและจังหวัด ภายในสามสิบวัน นับแต่วันสิ้นเดือนมีนาคม และวันสิ้นเดือนกันยายนของทุกปี เว้นแต่แผนงาน โครงการมีระยะเวลา ดำเนินการไม่เกิน 180 วันให้รายงานภายใน 30 วันนับแต่วันเสร็จสิ้น

2.5 การบริหารงบประมาณภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขต

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในแต่ละจังหวัดจะได้รับ งบประมาณจากรัฐบาลไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรภายในจังหวัดนั้น ๆ ตั้งแต่จังหวัด ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยแต่ละจังหวัดได้รับงบประมาณเริ่มต้นที่ 70,000,000-100,000,000-120,000,000 บาทตามลำดับ เมื่อได้รับงบประมาณเป็นที่เรียบร้อยแล้ว กองทุนพัฒนา บทบาทสตรีจังหวัดต้องจัดสรรงบประมาณออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ งบหมุนเวียน งบอุดหนุน และงบบริหารซึ่งเป็นจัดสรรงบประมาณตามระเบียบการใช้จ่ายเงินที่กำหนดจากสำนักงาน กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ อนึ่ง เนื่องจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดยังไม่ได้ จัดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ดังนั้นจึงไม่สามารถเบิกจ่ายงบประมาณได้โดยตรงแต่ต้องเบิกจ่าย งบประมาณผ่านสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด การใช้จ่ายงบประมาณ การเบิกจ่าย ตลอดจน การรายงานใช้จ่ายงบหมุนเวียนทางสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติกำหนดให้ใช้ ระบบออนไลน์ทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อความ โปร่งใสตรวจสอบได้ในการบริหารจัดการงบประมาณ และความสะดวกรวดเร็วในการรายงานงบประมาณให้เป็นปัจจุบันนั่นเอง

2.6 การบริหารบุคลากรในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน พบว่า ภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดมีการบริหารบุคลากรที่สำคัญ ได้แก่

การสรรหา การธำรงรักษา การพัฒนา และการประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากร กล่าวคือ การบริหารเริ่มตั้งแต่การสรรหาประธาน คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลและจังหวัด ด้วยวิธีการเลือกตั้ง สำหรับวิธีการธำรงรักษาบุคลากรหากเป็นเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานจะได้รับ ค่าตอบแทนเป็นเงินเดือนประจำ ส่วนประธานและคณะกรรมการจะไม่ได้รับค่าตอบแทนใด เนื่องจากเป็นระเบียบที่ถูกกำหนดมาจากส่วนกลางที่ไม่ให้คณะกรรมการเสนอขอรับการสนับสนุน ใด ๆ จากกองทุน ตลอดจนไม่มีการจัดสรรเงินเดือนค่าตอบแทนให้กับคณะกรรมการให้ส่งผลดี ต่อการปฏิบัติงาน กล่าวคือ เป็นการปฏิบัติงานด้วยจิตอาสาอย่างแท้จริง ส่วนการพัฒนาคณะกรรมการ และเจ้าหน้าที่นั้น สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้จัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพ คณะกรรมการ และเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการประเมินผลการดำเนินงานจากส่วนกลาง โดยใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้รับบริการ ซึ่งเป็นการวัดผลการปฏิบัติงาน ด้านต่าง ๆ ของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และเจ้าหน้าที่เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ ปรับปรุงผลการปฏิบัติงานของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดทั้งในส่วน of คณะกรรมการ และเจ้าหน้าที่ต่อไป

2.7 การจัดการทั่วไปในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน พบว่า ภาพรวมการจัดการของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล/ จังหวัด และปัญหาการทำงาน of คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด/ ตำบลการจัดการภายใน กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ใช้วิธีการจัดการที่มุ่งเน้น การทำงานตั้งแต่การจัดการภายในสำนักงาน โดยคณะกรรมการใช้วิธีการสัญจรเพื่อประชาสัมพันธ์ และทำความเข้าใจกับสมาชิกเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และแนวปฏิบัติในการขอรับการกู้เงินจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี มีการจัดประชุมเพื่อพิจารณา โครงการในทุก ๆ เดือน ส่วนการดำเนินงานนั้น ภาพรวมการจัดการใช้วิธีการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ที่ออกแบบการทำงานจากส่วนกลางอย่างเป็นระบบ โดยการกำหนดกรอบแนวทางการทำงานของ คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล/ จังหวัด ให้ปฏิบัติงานตามระเบียบประกาศไว้ อย่างชัดเจน

2.8 วัสดุอุปกรณ์ภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนใช้งบบริหารร้อยละ 30 ตามระเบียบที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี แห่งชาติได้กำหนด เพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด สำนักงานกองทุน มีวัสดุอุปกรณ์ส่วนใหญ่เป็นอุปกรณ์สำนักงานที่จำเป็น เช่น คอมพิวเตอร์ ปริ้นเตอร์ โต้ะ เก้าอี้

ชุดรับแขก ที่มีคุณภาพคงทนและเพียงพอแก่การปฏิบัติงานภายในสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ตนี้มีความจำเป็นอย่างมาก เนื่องจากการรายงานสถานะการเงินในกองทุนใช้ระบบออนไลน์เป็นหลัก รวมทั้งเจ้าหน้าที่ประจำกองทุนได้ปฏิบัติตามระเบียบการพัสดุอย่างถูกต้องตามระเบียบราชการ

3. ผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพและปริมาณ เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านพัฒนาศักยภาพสตรี ตามวัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

3.1 ผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีก่อให้เกิดประโยชน์ด้านเศรษฐกิจแก่สตรี กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อประกอบอาชีพหรือขยายช่องทางต่อยอดอาชีพ ในการประกอบอาชีพ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ย กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทำให้สตรีมีการรวมกลุ่มอาชีพที่เข้มแข็ง สามารถช่วยเหลือ พึ่งพากันทางเศรษฐกิจได้ เงินกู้จากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีสามารถแก้ปัญหาติดขัดทางการเงินได้ แต่ก็พบว่า กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทำให้สตรีได้เข้าร่วมกลุ่มสตรีเพื่อกู้เงินประกอบอาชีพ และขายผลผลิตได้ ทำให้มีรายได้เสริมนอกเหนือไปจากรายได้หลักที่ได้รับประจำอยู่ในลำดับสุดท้ายของผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ นอกจากนี้ สมาชิกที่กู้เงินกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเพื่อนำเงินกู้มารประกอบอาชีพหรือพัฒนาอาชีพ โดยส่วนใหญ่สมาชิกที่รวมกลุ่มกู้เงินเป็นกลุ่มสตรีที่รวมกลุ่มประกอบอาชีพกันอยู่แล้ว เมื่อได้รับเงินกู้ก็นำไปมาหมุนเวียนภายในและนำเงินไปต่อยอดหรือนำไปลงทุนซื้อวัตถุดิบเพิ่มเติม

3.2 ผลการดำเนินงานด้านสังคมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ สตรีมีชีวิตความเป็นอยู่ภายในครอบครัวดีขึ้น เช่น มีความสุขมากขึ้น มีเงินออม หนี้สินลดลง สตรีมีรายได้ไปส่งเสริมการศึกษาให้แก่บุตรหลาน เมื่อมีการรวมกลุ่มสตรี 5 คนขึ้นไป ทำให้สตรีในหมู่บ้าน/ชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น เช่น ช่วยกันทำงาน สามัคคีกันมากขึ้น ให้กำลังใจกัน เกิดความร่วมมือร่วมใจ สตรีได้รับการส่งเสริมให้คิดเอง ทำเอง และเกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มสตรี แก้ปัญหาสตรีต่างคนต่างอยู่ เช่น การรวมกลุ่ม 5 คน เพื่อเขียนโครงการของบประมาณประกอบอาชีพ สตรีมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่น มีอาชีพที่มั่นคง สามารถเลี้ยงตนเองและสมาชิกในครอบครัวได้ ไม่ต้องอพยพไปทำงานนอกหมู่บ้าน/ชุมชน แต่ก็พบว่า สตรีได้รับการจัดสวัสดิการสำหรับสตรี เช่น ประกันชีวิต ประกันสุขภาพ ทุนการศึกษาแก่บุตร จากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อยู่ในลำดับท้ายสุดของผลการดำเนินงานด้านสังคม สตรีที่เป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเห็นว่า ส่วนใหญ่สตรี

ที่ได้รับอนุมัติให้นำเงินไปพัฒนาอาชีพต่อยอดอาชีพรวมทั้งได้นำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพเสริม ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น จึงส่งผลให้ความเป็นอยู่ภายในครอบครัวดีขึ้นตามไปด้วย สตรีสามารถพึ่งพาตนเองได้เลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เพราะมีรายได้เสริมเข้ามาจุนเจือภายในครอบครัว ถึงแม้ไม่ได้เป็นเงินมากมายแต่ก็สามารถใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างพอเพียง

3.3 ผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ สตรีมีความตระหนักในศักดิ์ศรีและคุณค่าของตนเองมากขึ้น สตรีสามารถทำงานเป็นทีม สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มสตรีที่เป็นสมาชิกได้ สตรีสามารถเขียนโครงการเพื่อเสนอของบประมาณจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้ นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทำให้สตรีได้รับความเสมอภาคเท่าเทียมกับผู้ชายแต่ก็พบว่า กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทำให้สตรีได้นำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ หรือสินค้าใหม่ ๆ เพื่อจำหน่ายได้ อยู่ในลำดับท้ายสุดของผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี นอกจากนี้ยังพบว่ากองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดได้จัดฝึกอบรมให้แก่สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เช่น การเขียนโครงการ พัฒนาศักยภาพฝึกออาชีพต่าง ๆ เพื่อให้สตรีได้รับความรู้ มีทักษะไปใช้ประกอบอาชีพ พัฒนา สร้างผลงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหมู่บ้าน/ชุมชน/สังคม ซึ่งโครงการดังกล่าวเป็นโครงการประเภทบุดหนุนซึ่งเป็นโครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพสตรีในด้านต่าง ๆ ให้มีทักษะเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลให้สตรีนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมในโครงการต่าง ๆ ไปพัฒนาเพื่อตนเองต่อไป สร้างอาชีพต่อไป

การอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยนโยบาย และการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีประเด็นที่นำไปสู่การอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. การก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนโยบายที่พรรคเพื่อไทยใช้เป็นนโยบายหาเสียงเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2544 และได้ประกาศใช้นโยบายเมื่อ พ.ศ. 2555 กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติเป็นกลไกหนึ่งที่น่ามาใช้เพื่อยกระดับ และเสริมสร้างศักยภาพสตรีในทุกมิติ ด้วยการพัฒนาและขยายศักยภาพสตรีให้มีความสามารถทั้งในการพึ่งพาตนเอง และพัฒนาประเทศ สำหรับที่มาของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีนั้นเกิดขึ้นจากกลุ่มสิทธิสตรี และกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อสตรีที่ร่วมกันผลักดันพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ จากนั้นกลุ่มสนับสนุนดังกล่าวต้องการจัดตั้งกองทุนเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้สตรี กล่าวคือ ที่ผ่านมายังไม่มีความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย อันเนื่องมาจากประเพณี วัฒนธรรม และค่านิยมของสังคมไทย ที่ให้ความสำคัญกับผู้ชายไม่ยอมรับในศักยภาพ และบทบาทของผู้หญิง ทำให้ผู้หญิงถูกเลือกปฏิบัติ และขาดโอกาสในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาเข้าไม่ถึงความไม่เป็นธรรม และความเสมอภาค

ถึงแม้ว่า การผลักดันประเด็นความเสมอภาคระหว่างหญิงชายโดยความพยายามสร้างกลไกทางกฎหมาย นโยบาย และมาตรการต่าง ๆ เพื่อยกระดับสถานภาพสตรี เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของความเสมอภาคระหว่างเพศหญิงชาย แต่ด้วยความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างสตรีและผู้ชายทำให้สตรียังถูกเลือกปฏิบัติทางเพศ

โดยพบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงต้องออกมาเรียกร้องก็คือ ความไม่เสมอภาคทางเพศที่เกิดจากระบบชายเป็นใหญ่ ดังที่ ฉลาดชาย รมิดานนท์ (2555) เสนอว่า ปิตาธิปไตย (Patriarchy) เดิมทีใช้ในความหมายว่า “การปกครองโดยพ่อ” (Rule by the father) ซึ่งปัจจุบันนักสตรีนิยมใช้เพื่อหมายถึง การใช้อำนาจ และการใช้อำนาจในทางที่ผิด (Abuse of power) โดยผู้ชาย ระบบปิตาธิปไตยได้ครอบงำวิถีคิดของทั้งหญิงและชายมีมากมาย เช่น ผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ ผู้หญิงใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล การเลี้ยงดูถูกเป็นหน้าที่เฉพาะของผู้หญิง เพราะผู้หญิงมีสัญชาติญาณความเป็นแม่ (เนื่องจากเป็นฝ่ายตั้งครรภ์) ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลังนำไปสู่การปิดกั้นความสามารถด้านอื่น ๆ ของผู้หญิงที่นอกเหนือจากงานบ้านงานเรือน ซึ่งเป็นการเอารัดเอาเปรียบอย่างตรงไปตรงมา และอย่างแนบเนียน (นพพร ประชากุล, 2544) ระบบชายเป็นใหญ่จึงเป็นระบบที่ผู้ชายมีอำนาจและครอบงำในทุกด้านของรัฐไม่ว่าจะเป็นด้านการปกครอง ครอบครั้ว สถาบันการศึกษา สถาบันสาธารณสุข ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างการมีอิทธิพลและอยู่ใต้อิทธิพล ความไม่เท่าเทียมกันจากระบบชายเป็นใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดสตรีนิยมสายถอนรากถอนโคน (Radical feminism) ที่วิเคราะห์ความไม่เป็นธรรมผู้หญิงว่าปัญหาที่แท้จริงของผู้หญิงมิใช่อยู่ที่เพียงการขาดโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในสังคมหรือการถูกเอารัดเอาเปรียบอย่างแอบแฝงในกรอบของความสัมพันธ์ทางการผลิต หากแต่อยู่ในวัฒนธรรมแบบปิตาธิปไตย (นพพร ประชากุล, 2544) ซึ่งเป็นระบบโครงสร้างสังคมและแนวปฏิบัติที่ผู้ชายมีความเหนือกว่า กคจีเอารัดเอาเปรียบผู้หญิง ซึ่งในปัจจุบันนักสตรีนิยมใช้เพื่อหมายความถึง การใช้อำนาจหรือการอำนาจในทางที่ผิด จากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวทำให้สตรีในสังคมไทยตกอยู่ในภาวะเป็นรองฝ่ายชายเรื่อยมา ถึงแม้จะมีการแก้ไขปัญหาโดยการสร้างความเท่าเทียมระหว่างเพศ เช่น สนับสนุนการศึกษา การประกอบอาชีพ หรือเปิดโอกาสให้สตรีได้แสดงศักยภาพมากขึ้น แต่ปัญหาความไม่เท่าเทียมทางเพศก็ยังคงอยู่ในสังคมไทย โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นกับสตรีด้อยโอกาส สตรีพิการ สตรียากจน ซึ่งเป็นกลุ่มสตรีชายขอบนั่นเอง

จากปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นได้ส่งผลให้สตรีตกเป็นรองผู้ชายและเผชิญปัญหาการถูกปิดกั้นศักยภาพ ดังนั้น กลุ่มนักสิทธิสตรี จึงได้ไปนำเสนอแนวคิดการจัดตั้งกองทุนให้แก่พรรคการเมืองต่าง ๆ จนกระทั่งพรรคเพื่อไทยตัดสินใจแนบนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปใช้เป็นนโยบายหาเสียงในการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2554 จึงทำให้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นที่รู้จักของสตรีไทยและเป็นครั้งแรกที่ประเทศไทยมีผู้สมัครลงชิงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นสตรีในที่สุดพรรคเพื่อไทยชนะการเลือกตั้งและจัดตั้งรัฐบาลสำเร็จ โดยมี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

เป็นนายกรัฐมนตรีหญิงของประเทศไทย ขณะนั้นก็ได้มีการประกาศใช้ นโยบายกองทุนพัฒนาสตรี โดยนายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต่อรัฐสภาให้เป็นนโยบายเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการภายใน 6 เดือน

ดังนั้น นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในรัฐบาลที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้หญิงคนแรกของประเทศไทย จึงจัดเป็นนโยบายที่ตั้งขึ้นสำหรับสตรี โดยเฉพาะ เนื่องจากที่ผ่านมาในประเทศถึงแม้จะมีกองทุนเพื่อการกู้ยืมต่าง ๆ มากมายที่เป็นกองทุนประเภทส่งเสริมดูแลกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เช่น กองทุนเด็ก กองทุนผู้สูงอายุ กองทุนส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เป็นต้น แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ใดที่ให้ประโยชน์แก่สตรีเป็นการเฉพาะ ดังนั้น กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจึงถือเป็นกองทุนที่ถูกตั้งขึ้นมาเพื่อดูแล พัฒนา และแก้ไขปัญหาให้กับสตรีด้วยการจัดตั้งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั่วประเทศไทยทั้งหมด 77 กองทุน โดยรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเฉลี่ยกองทุนละ 1000,000,000 บาท ซึ่งเป็นการกระจายทรัพยากรด้านการเงินให้แก่สตรีทั่วประเทศไทยเป็นครั้งแรกให้สามารถเข้าถึงแหล่งทุน จึงกล่าวได้ว่า นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจัดเป็นนโยบายที่เกี่ยวกับการกระจายทรัพยากร (Distribution policy) กล่าวคือ เป็นนโยบายที่เกี่ยวกับการนำเอาทรัพยากรในสังคมมาใช้เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในสังคม โดยรัฐบาลได้ทำหน้าที่กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการกระจาย แจกจ่ายสินค้าและบริการให้กับประชาชนกลุ่มต่างๆ เช่น การให้บริการทางการศึกษา การรักษาพยาบาล สาธารณูปโภค การจัดสวัสดิการต่าง ๆ เงินกู้ต่าง ๆ ให้แก่กลุ่มคน เป็นต้น (Theodore, 1972, p. 152) ดังนั้น รัฐบาลยังลักษณะ ชินวัตร ได้ใช้อำนาจทางการเมืองในการจัดสรรทรัพยากรหรือสิ่งที่มีคุณค่า ในที่นี้คือ งบประมาณของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติไปยังกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั้ง 77 แห่งทั่วประเทศไทย สำหรับปล่อยกู้เป็นเงินทุนหมุนเวียน และนำไปพัฒนาศักยภาพสตรีต่อไป

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบสำคัญของการกำหนดวัตถุประสงค์นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พบว่า มีองค์ประกอบสำคัญ 2 ข้อ คือ วัตถุประสงค์เชิงปทัสฐาน (Normative component) กล่าวคือ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนทั้งหมด 4 ประการดังได้กล่าวไปข้างต้น มีเป้าหมายสำคัญคือ เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อกู้ยืมสำหรับสตรีและมุ่งแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่สตรีประสบ เช่น ความยากจนที่ทำให้สตรีต้องอยู่ในภาวะตกเป็นเบี้ยล่างหรือพึ่งพิงฝ่ายชายมาโดยตลอด ดังนั้น หากสตรีต้องการหลุดพ้นจากความยากจนจึงจำเป็นต้องร่วมกันทำโครงการ 5 คน กู้เงินเพื่อนำมาใช้ประกอบอาชีพ อย่างน้อยก็ทำให้สตรีปัญหาทางเศรษฐกิจของสตรีเบาบางไปได้ และเป็นอีกหนทางหนึ่งที่ทำให้สตรีได้รับโอกาสพัฒนาศักยภาพตนเองให้มีความเสมอภาคเท่าเทียมผู้ชาย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีให้ความสำคัญกับเรื่องค่านิยมที่มีความสอดคล้องกับค่านิยมที่เป็นหลักสากล คือค่านิยมเกี่ยวกับความเสมอภาคของบุคคลทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และทางเพศ

ที่สอดคล้องอยู่ในวัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เพราะนโยบายที่สอดคล้องกับค่านิยมของสังคมส่วนรวม ย่อมทำให้ประชาชนยอมรับและให้ความร่วมมือปฏิบัติตามนโยบาย (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2555) และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบที่ 2 คือ วัตถุประสงค์เชิงการเมือง (Political component) พบว่า พรรคเพื่อไทยใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายหาเสียง โดยพุ่งเป้าไปยังสตรีที่เป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศการกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องการเมืองโดยตรง เพราะต้องการช่วยเหลือสตรีที่ประสบปัญหาทุกรูปแบบและกำหนดผู้รับประโยชน์ต้องเป็นสตรีเท่านั้น ซึ่งหากพิจารณากลับพบว่ารัฐบาลใช้อำนาจจัดสรรงบประมาณสำหรับสตรี ส่งผลให้มีผู้ชายไม่ได้รับประโยชน์จากนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีหรืออาจกล่าวได้ว่า นโยบายรัฐส่งผลให้คนบางกลุ่มได้ประโยชน์ บางกลุ่มเสียประโยชน์หรือบางกลุ่มไม่ได้ประโยชน์แต่ไม่เสียประโยชน์ (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2555)

การประกาศใช้นโยบายเป็นผลโดยตรงจากการตัดสินใจเลือกนโยบาย การประกาศใช้นโยบายสาธารณะอาจมีรายละเอียดแตกต่างกันไปตามรูปแบบการเมืองในแต่ละประเทศ สำหรับประเทศไทยที่มีรัฐบาลในระบบรัฐสภา การประกาศใช้นโยบายกฎหมายกำหนดให้ออกกฎหมายรองรับนโยบายสาธารณะ (มยุรี อนุমানราชชน, 2556) ดังนั้น เมื่อจัดรัฐบาลเป็นที่เรียบร้อยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร จึงได้แถลงนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต่อรัฐสภากำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการภายใน 6 เดือน และได้ประกาศใช้ภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พ.ศ. 2555 ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 36ง หน้า 4-14 ลงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555

ในส่วนของหน่วยงานที่นำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติ ในช่วงปี พ.ศ. 2555 สำนักนายกรัฐมนตรีเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้มีการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ สำนักงานการศึกษา นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยทำหน้าที่รับสมัครสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั่วประเทศ แต่พบว่า เกิดปัญหา เช่น เกิดความล่าช้า ชื่อผู้สมัครซ้ำบ้าง ขึ้นรายชื่อผู้สมัครทะเบียนไม่ได้บ้าง เนื่องจากสำนักงานศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยไม่ได้มีความชำนาญงานด้านมวลชนไม่สามารถเชื่อมโยงหรือประชาสัมพันธ์การรับสมัครสมาชิกไปยังกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อประชาสัมพันธ์ให้สตรีมาสมัครสมาชิกได้ ดังนั้น จึงได้โอนย้ายมายังกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีความเชี่ยวชาญในงานด้านมวลชนและสตรีเป็นอย่างดี ในปัจจุบันกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย โดยมีพัฒนากรอำเภอ และพัฒนากรจังหวัดที่รับผิดชอบงานด้านส่งเสริมทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ซึ่งทั้งพัฒนากรอำเภอและพัฒนากรจังหวัดเป็นผู้ปฏิบัติงานระดับล่างหรือข้าราชการระดับล่าง (Street-level bureaucrats) จัดว่าเป็นบุคคล

ที่ทำงานใกล้ชิดกับกลุ่มสตรีในชุมชนหรือในหมู่บ้านมาโดยตลอด ซึ่งเป็นกลุ่มที่รับผลประโยชน์โดยตรง และมีความเชี่ยวชาญในงานด้านมวลชนเป็นอย่างดีการนำนโยบายไปปฏิบัติย่อมบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ (วรเดช จันทรศร, 2554)

เมื่อพิจารณาตามกระบวนการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี สามารถอธิบายได้ว่า นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเมืองที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มผลประโยชน์ กล่าวคือ กลุ่มนักสิทธิสตรีและกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสตรีเป็นกลุ่มผลประโยชน์ (Interest group) ที่สนับสนุนเรียกร้องการจัดตั้งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีโดยใช้วิธีการนำเสนอนโยบายไปยังพรรคเพื่อไทยหรือกล่าวได้ว่า นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามมาจากการเรียกร้องของกลุ่มผลประโยชน์ (Interest group) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการริเริ่มก่อรูปนโยบายเพื่อนำไปผลักดัน (Advocate) ให้รัฐบาลกำหนดเป็นนโยบายตามความคาดหวังของกลุ่ม ซึ่งในสังคมประชาธิปไตยโดยกลุ่มผลประโยชน์จะมีอิทธิพลอย่างมากในการริเริ่มก่อรูปนโยบาย เพราะเป็นกลุ่มที่มีอำนาจในการเลือกตั้งผู้บริหารประเทศ (มยุรี อนุমানราชชน, 2556) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตามตัวแบบระบบ (Systems model : Policy as systems output) ข้อเสนอสำหรับการจัดตั้งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่ได้นำเสนอไปยังพรรคเพื่อไทยจึงเป็นปัจจัยนำเข้า (Input) ที่เข้าไปสู่ระบบการเมือง ซึ่งพรรคเพื่อไทยรับข้อเสนอจากกลุ่มนักสิทธิสตรี และกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสตรีใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายหาเสียงเลือกตั้ง เมื่อพรรคเพื่อไทยได้รับเลือกเป็นรัฐบาลจึงประกาศใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีให้เป็นนโยบายเร่งด่วนที่ต้องริบดำเนินการภายใน 6 เดือน ซึ่งเปรียบเสมือนระบบการเมืองได้ทำการเปลี่ยนข้อเสนอหรือข้อเรียกร้องให้ออกมาเป็นปัจจัยนำออก (Outputs) โดยการประกาศใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีพร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณสนับสนุนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเฉลี่ยจังหวัดละ 100,000,000 บาท เป็นงบประมาณสำหรับกู้ยืมและสนับสนุนโครงการ ต้องลงทุนแบบกลุ่มเท่านั้นเพื่อส่งเสริมอาชีพและแก้ปัญหาต่าง ๆ ผู้ได้รับประโยชน์โดยตรง คือ สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้สมาชิก รวมทั้งยังเป็นสถาบันการเงินในภาคประชาชนอีกด้วย ผลจากการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติได้เกิดผลไปสู่สตรีที่เป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีนำเงินไปลงทุนพัฒนาอาชีพ เช่น กลุ่มสตรีที่กู้เงินไปลงทุนเลี้ยงไก่ไข่โอโอดินที่ อำเภอบ้านจืด จังหวัดอุดรธานี ที่ทุกวันนี้เลี้ยงไก่ไข่โอโอดินมีรายได้หลายพันบาทต่อเดือน และกลุ่มสตรีทอพรหมเช็ดเต้า อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม เป็นกลุ่มสตรีทอพรหมเช็ดเต้ามีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อถึงในหมู่บ้านมีรายได้หลายพันบาทต่อเดือนเช่นกัน สิ่งเหล่านี้ยืนยันได้ว่า เงินทุนหมุนเวียนได้สร้างงานใหม่ ๆ รวมทั้งนำไปต่อยอดพัฒนาอาชีพให้แก่กลุ่มสตรีได้เป็นอย่างดี ผลที่เกิดขึ้นดังกล่าวจะเป็นผลสะท้อนกลับ (Feedback) เพื่อนำเอา

ข้อเรียกร้องนั้น ๆ เข้าสู่ระบบการเมืองอีกครั้งหนึ่ง กล่าวคือ รัฐบาลต้องทบทวนนโยบายอีกครั้งหนึ่ง ผลการทบทวนจะมี 2 ทางเลือก คือ การยุตินโยบายนั้นหรือการดำเนินนโยบายนั้นต่อไป โดยมี การปรับปรุงแก้ไขหากผลลัพธ์นโยบายไม่ตรงกับเป้าหมายที่คาดหวัง (ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพัฒน์, 2541) ที่ผ่านมากองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้ดำเนินการเป็นระยะเวลากว่า 2 ปี ผลสะท้อนกลับ มีทั้งประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มสตรีและปัญหาต่าง ๆ เช่น การชำระเงินช้ากว่ากำหนด สตรีเขียนโครงการไม่ได้ นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ การทุจริตต่าง ๆ แต่สุดท้ายรัฐบาลปัจจุบันในสมัยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้อนุมัติให้ดำเนินการกองทุนพัฒนาสตรีต่อไปโดยโอนย้ายสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติมาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลขึ้นตรงกับกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

2. การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เป็นการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติ จากการวิจัยพบว่า กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นการบริหารงานที่ให้ความสำคัญในเรื่องภาวะผู้นำ โครงสร้างองค์กร การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีทั้ง 5 ปัจจัยนี้เป็นสิ่งสำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยสามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

2.1 การนำหรือภาวะผู้นำภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขต

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จากการศึกษาพบว่า ประชาชนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีระบบการคัดสรร 2 แบบ คือ แบบแต่งตั้ง (เพราะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ) และแบบเลือกตั้ง (การลงคะแนนจากตัวแทนอำเภอ) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้จำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ ภาวะผู้นำประชาชนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่มาจากการแต่งตั้งและภาวะผู้นำประชาชนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่มาจากการเลือกตั้ง กล่าวคือ ประชาชนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่ได้รับการแต่งตั้ง เนื่องจากเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับ มีบารมีสูงได้รับการยอมรับจากคนในสังคม นอกจากเหตุผลเหล่านี้ ส่วนหนึ่งเกิดจากการเมืองที่นักการเมืองพรรคเพื่อไทยกำหนดบุคคลที่จะรับตำแหน่งประชาชนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในจังหวัดนั้น ๆ เพราะเป็นบุคคลที่พรรคเพื่อไทยไว้วางใจให้เข้ามาบริหารจัดการงบประมาณหลายสิบล้านบาท อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่บุคคลที่พรรคเพื่อไทยเลือกเข้ามาเป็นบุคคลที่รับการยอมรับจากคนในสังคมระดับหนึ่งทั้งในด้านความรู้ความสามารถ ระดับการศึกษา บุคลิกภาพ เมื่อเข้ามาดำรงตำแหน่งจึงได้รับการยอมรับจากคณะกรรมการกองทุนและสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้ไม่ยาก รวมทั้งการสร้างผลงานเชิงประจักษ์ให้ผู้คนยอมรับ ในที่นี้คือ การบริหารกองทุนให้สมาชิกได้รับประโยชน์สูงสุด เงินที่สมาชิกนำไปต้องหมุนเวียนกลับมาสร้างประโยชน์ให้สมาชิกรายอื่น ๆ ได้ สำหรับ ภาวะผู้นำประชาชนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่มาจากการเลือกตั้งเป็นสตรีที่เสนอตัวเข้ามาแข่งขันเพื่อเป็นประชาชนกองทุนตั้งแต่เป็นตัวแทนระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จนได้รับการเลือกตั้งจากตัวแทนอำเภอได้ดำรงตำแหน่งเป็นประชาชนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

จังหวัด ดังนั้น ผู้ที่เป็นประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดจึงเป็นบุคคลที่มีจิตใจมุ่งมั่นเข้ามาทำงานอาสาเพื่อสตรีอย่างแท้จริงและต้องยอมรับการทำงานที่ไม่มีค่าตอบแทนใด ๆ ในการทำงาน และบางครั้งอาจต้องใช้เงินส่วนตัวด้วย

โดยภาพรวมทั้งประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่มาจากแต่งตั้ง และการเลือกตั้งต่างก็มีจุดยืนร่วมกัน คือ การทำงานที่ยึดหลักจิตอาสา จิตสาธารณะเพราะไม่มีค่าตอบแทน ตั้งใจทำงานอย่างแท้จริง รวมทั้งยังต้องสร้างขวัญกำลังใจให้แก่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลให้ทำงานด้วยความเสียสละอดทน ส่วนผลตอบแทนถึงแม้จะไม่มีเงินเดือนแต่พอดำเนินการปล่อยกู้ไปประมาณ 1 ปี จึงเริ่มมีดอกเบี้ยเข้ามายังกองทุน ซึ่งตามระเบียบกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีสามารถนำดอกเบี้ยมาจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ เช่น นำไปใช้เป็นค่าน้ำมัน ค่าเดินทาง ค่าเบี้ยประชุม สิ่งเหล่านี้เป็นขวัญและกำลังใจที่ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั้ง 2 ประเภท หนึ่งสิ่งที่ค้นพบเกี่ยวกับลักษณะภาวะผู้นำ โดยเฉพาะประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีดังกล่าวนั้นเป็นไปตามที่ วรเดช จันทรศร (2554) ได้เสนอไว้เกี่ยวกับตัวแปรด้านบุคลิกภาพที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ กล่าวคือ บุคลิกภาพที่เป็นผู้นำควรมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ มีบุคลิกภาพที่ดี มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับ และมีภาวะผู้นำ และมีอำนาจมีเพียงพอ นอกจากนี้ ความเป็นผู้นำของประธานและคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนสอดคล้องกับศึกษาพฤติกรรมผู้นำสตรีที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี (วรางคณา โพธิ์รักษา, 2557) ที่พบว่า พฤติกรรมผู้นำสตรีต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และความเข้าใจกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี วางแผนปฏิบัติงาน หาแนวทางแก้ไข ควบคุมและติดตามตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังต้องมีใจรักและมีจิตอาสาอย่างแรงกล้า เนื่องด้วยการทำงานในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไม่ได้รับเงินตอบแทน

ในส่วนของ โครงสร้างการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ถูกกำหนดขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พ.ศ. 2555 ได้กำหนดโครงสร้างการบริหารภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด โดยแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับที่ 1 โครงสร้างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด และระดับที่ 2 โครงสร้างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล กล่าวคือ ระดับที่ 1 โครงสร้างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด (คกส.จ) ประกอบด้วย คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลในแต่ละตำบลของแต่ละอำเภอ คัดเลือกกันเองให้เหลืออำเภอละ 1 คน เป็นกรรมการ และผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน หนึ่ง คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิถูกแต่งตั้งมาจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสตรีและให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

เป็นที่ปรึกษาโดยตำแหน่ง โดยกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้กำหนดอำนาจบทบาทหน้าที่ที่สำคัญ คือ การพิจารณาและอนุมัติจ่ายเงินเพื่อสนับสนุน โครงการของสมาชิกที่ยื่นขอรับการสนับสนุนจากกองทุนในพื้นที่จังหวัด โดยพิจารณาโครงการตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้กำหนดรวมทั้งสามารถกำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมให้เหมาะสมกับบริบทภายในจังหวัดได้ และระดับที่ 2 โครงสร้างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลมาจากผู้แทนหมู่บ้าน ซึ่งสมาชิกในแต่ละหมู่บ้าน หรือชุมชนเลือกกันเอง หมู่บ้านหรือชุมชนละ 1 คน ได้กรรมการตามจำนวนหมู่บ้าน/ชุมชนในตำบล นั้น ๆ มีหน้าที่บริหารกองทุน ตรวจสอบกำกับดูแล และจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในตำบล และพิจารณาโครงการที่สมาชิกยื่นขอผู้ยืมเงิน หรือขอรับการสนับสนุนจากกองทุน สํารวจ และจัดทำข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับสมาชิกโครงการที่ยื่นคำขอเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดและรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

อนึ่ง เมื่อพิจารณาโครงสร้างขององค์การย่อมมีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังที่ มยุรี อนุมานราชชน (2556) ได้เสนอว่า โครงสร้างขององค์การต้องมีความเหมาะสมกับภาระงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย แต่เมื่อพิจารณาโครงสร้างทั้ง 2 ระดับ กลับพบว่า โครงสร้างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีเพียง 2 ระดับ คือ คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล และคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด แต่ไม่มีโครงสร้างระดับอำเภอหรืออาจกล่าวได้ว่า ไม่มีคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีระดับอำเภอแล้วเข้ามาเป็นคณะกรรมการจังหวัด ซึ่งโครงสร้างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเหมาะสมในการนำนโยบายไปปฏิบัติ อำนาจหน้าที่ที่กำหนดในระเบียบเขียนไว้ครอบคลุมแต่ทำให้ คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติทำได้ยาก กล่าวคือ เมื่อไม่มีโครงสร้าง คณะกรรมการระดับอำเภอการประสานข้อมูลต่าง ๆ ไปยังระดับอำเภอจะขาดช่วง รวมทั้งปัญหา เรื่องการตรวจสอบสถานะสมาชิกซึ่งผู้ที่สามารถรู้ได้ต้องเป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีก่อน แต่มีหลายกลุ่มที่เสนอโครงการมายังจังหวัด แต่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล ไม่ตรวจสอบสถานะสมาชิกก่อนแต่ส่งโครงการเข้ามากองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเลย พอมาโครงการมาถึงกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดทางคณะกรรมการก็ไม่สามารถพิจารณาอนุมัติได้ เพราะคิดระเบียบ รวมทั้งคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลบางแห่งไม่พิจารณาโครงการเลยทำหน้ารวบเอกสารแล้วส่งมายังจังหวัด โดยตรงไม่ผ่านสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ พัฒนาการอำเภอไม่รู้เรื่องโครงการหรือแม้กระทั่งในระดับจังหวัดก็ส่งไปที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ไม่ผ่านสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดซึ่งหลายจังหวัดเกิดปัญหาคือ ทั้งสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ และสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั้งในระดับอำเภอ

และจังหวัด ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนโครงการ งบประมาณที่อำเภอและจังหวัดได้รับอนุมัติ ข้อมูลจำนวนสมาชิก ดังนั้น หากผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอต้องการทราบข้อมูลดังกล่าวในฐานะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็อาจก่อให้เกิดปัญหาได้ หรือบางครั้งนักการเมืองในพื้นที่อาจถามข้อมูลดังกล่าวกับกับนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัด ด้วยความที่โครงสร้างมันขาดช่วงก็อาจก่อให้เกิดปัญหาการบริหารนโยบายได้

สำหรับ การบริหารงบประมาณภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ทั้ง 8 จังหวัด จะได้รับโอนเงินเป็นงวด ๆ ส่วนใหญ่แต่ละจังหวัดจะได้รับงบประมาณเบื้องต้น ประมาณ 20,000,000 บาท โดยได้รับโอนในช่วงปลายปี พ.ศ. 2555 พอเข้าสู่ปี พ.ศ. 2556 จึงจะได้รับงบประมาณเต็มจำนวน ซึ่งแต่ละจังหวัดจะได้รับไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรตามที่ได้กล่าวข้างต้น นอกจากนี้หากเป็นสมัยที่ น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตรเป็นนายกรัฐมนตรีแต่ละจังหวัดจะได้รับงบหมุนเพิ่มอีกปีละ 25,000,000 บาท แต่เนื่องจากมีรัฐประหารเปลี่ยนรัฐบาลลงบุดหนุนจึงไม่ได้รับอนุมัติเพิ่มเติมอีก เมื่อจังหวัดได้รับงบประมาณเต็มวงเงินเป็นที่เรียบร้อยแล้วคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดต้องนำงบประมาณทั้งหมดมาจัดสรรเป็นส่วน ได้แก่ งบหมุนเวียน เป็นงบประมาณที่นำมาใช้เพื่อปล่อยกู้ให้กับสตรีที่เป็นสมาชิกลงไปใช้ประกอบอาชีพ ซึ่งทางกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้กำหนดให้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนต้องจัดสรรงบหมุนเวียนคิดเป็นร้อยละ 80 สำหรับงบบริหารงบอุดหนุนร้อยละ 17 เพื่อพัฒนาศักยภาพและแก้ไขปัญหาสตรี และงบบริหารร้อยละ 3 เพื่อนำมาใช้บริหารงานภายในสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด

การบริหารงบประมาณทั้งหมดกระทำในรูปแบบคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดร่วมกันบริหารงบประมาณ กล่าวคือ การบริหารงบประมาณทั้ง 3 ส่วน คณะกรรมการต้องดำเนินงานภายใต้ระเบียบกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติอย่างเคร่งครัด และด้วยระเบียบที่รัดกุมต้องใช้อำนาจในรูปแบบของคณะกรรมการในทุกเรื่องจึงสามารถป้องกันการประพฤติผิดมิชอบได้ อย่างไรก็ตามในบางจังหวัดก็พบปัญหาเกี่ยวกับการอนุมัติงบหมุนเวียน กล่าวคือ คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดมีอำนาจการอนุมัติเงินกู้ สตรีที่ยื่นกู้ในบางพื้นที่ได้ส่งโครงการไปยังกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดซึ่งเป็นโครงการประเภทเดียวกันในบางพื้นที่ กลับอนุมัติเงินกู้ให้อย่างรวดเร็ว แต่บางพื้นที่กลับส่งโครงการไปให้สตรีแก้ไขใหม่และคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดอนุมัติงบล่าช้า กิจกรรมบางอย่างสมาชิกไม่สามารถทำได้ หากเลยห้วงฤดูกาลไปแล้ว รวมทั้งในระดับตำบล เมื่อสมาชิกดำเนินโครงการครบตามสัญญาต้องโอนเงินเข้าบัญชีคณะกรรมการกองทุนพัฒนาสตรีตำบลเพื่อชำระเงินกู้ แต่มีบางจังหวัดที่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาสตรีตำบลไม่โอนเงินต่อไปยังบัญชีกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดแต่กลับเอาเงิน

ของสมาชิกไปใช้จ่ายก่อน ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเพราะสมาชิกไม่เข้าใจขั้นตอนการชำระเงินคืนที่ใช้ระบบการโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารเท่านั้นห้ามเอาเงินสดไปคืนให้กับคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสำโรง จังหวัดอุบลราชธานี (วันทนา สุวะจันทร์ และธีระ ฤทธิรอด, 2557) ที่พบว่า การขอรับเงินสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของสมาชิกในแต่ละหมู่บ้านได้ทำโครงการขอกู้เงินแต่ประสบปัญหาคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดอนุมัติโครงการด้วยความล่าช้า และยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการที่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลและสมาชิกยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารกองทุน ขาดการสื่อสารและประสานงานกันระหว่างสมาชิก และคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด/ ตำบล

นอกจากนี้ วรเดช จันทรศร (2554) และ มยุรี อนุมานราชชน (2556) ได้เสนอว่า งบประมาณเป็นเครื่องชี้วัดขีดความสามารถขององค์กรที่สำคัญเพราะงบประมาณช่วยให้การนำนโยบายไปปฏิบัติบรรลุผล นโยบายจะประสบความสำเร็จได้ต้องได้รับการสนับสนุนทางการเงินอย่างพอเพียงแต่กลับพบว่า จังหวัดขนาดเล็กที่ได้รับงบประมาณ 70,000,000 บาท ด้วยงบประมาณเพียงเท่านี้แต่ต้องจัดสรรให้สมาชิกยืมกู้ในวงเงินที่แตกต่างกันงบประมาณจึงไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิก สตรีบางกลุ่มเมื่อส่งโครงการไปได้รับอนุมัติเมื่อพิจารณาแล้วไม่เพียงพอต่อการนำมาพัฒนาอาชีพถึงกลับยกเลิกโครงการคืนเงินไม่ทำโครงการอีกต่อไป รวมทั้งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดมีปัญหาเรื่องการจัดสรรงบประมาณ กล่าวคือ ที่ผ่านมานำงบบริหารไปใช้จ่ายหมดแล้ว แต่ทางสำนักงานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติไม่มีงบประมาณเพิ่มเติมเข้ามาจึงทำให้เกิดปัญหาไม่มีงบประมาณสำหรับจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าสาธารณูปโภคต่าง ๆ ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติ กล่าวคือ งบประมาณจำกัดไม่เพียงพอ เพื่อให้สมาชิกนำไปใช้พัฒนาอาชีพ

ปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยในการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี คือ การบริหารบุคลากร ดังที่ ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา (2555) และ วรเดช จันทรศร (2554) ได้เสนอว่า บุคลากรผู้ปฏิบัติต้องเป็นมีความรู้ความสามารถตรงตามลักษณะงานสามารถปฏิบัติตามนโยบายได้ แต่ถ้าบุคลากรในระบบราชการมีไม่เพียงพอหรือบุคลากรไม่มีความรู้และความสามารถในการเข้าร่วมปฏิบัติในนโยบายนั้น ได้ก็ย่อมจะทำให้เกิดปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และผู้ปฏิบัติงานเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญมากต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ดังนั้น หน่วยงานควรมีระบบการคัดสรรบุคลากรผู้ปฏิบัติงานให้ตรงกับความรู้อาสาสมัคร เพราะบุคลากรผู้ปฏิบัติงานนี้เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญมากต่อผลสำเร็จของนโยบาย ซึ่งเป็นตามการบริหารบุคลากรภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน กล่าวคือ ภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดมีการบริหารบุคลากรที่สำคัญตั้งแต่ สรรหาประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลและจังหวัดด้วยวิธีการเลือกตั้งซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วม และตัดสินใจเลือกตัวแทนเข้าไปบริหารงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีด้วยตนเอง การธำรงรักษาคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ถึงแม้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดและคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ ในการบริหารงานถึงแม้จะมีภาระความรับผิดชอบค่อนข้างหนัก แต่คณะกรรมการต่างก็ตั้งใจแน่วแน่ในการทำงานด้วยจิตอาสา ซึ่งคณะกรรมการแต่ละท่านก็ไม่ได้มีงานในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเพียงอย่างเดียวแต่มีงานด้านอื่นด้วย จึงต้องอาศัยการให้กำลังใจซึ่งกันและกันก็ทำให้คณะกรรมการสามารถปฏิบัติงานต่อไปได้

ในส่วนของการพัฒนาคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลและจังหวัดนั้น ทางสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้จัดอบรมและจัดประชุมเครือข่ายประธานประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เลขา คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั่วประเทศ เป็นระยะ ๆ เพื่อทบทวนความรู้ความเข้าใจและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันและยังเปิดโอกาสให้ตัวแทนคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดได้ไปศึกษาดูงานของธนาคารกรามีน ณ ประเทศบังกลาเทศ ซึ่งเป็นต้นแบบของกิจการเงินเพื่อคนยากจนชั้นนำระดับโลก สุดท้าย คือ การประเมินผลการทำงานของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้มีการติดตามและประเมินผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอ โดยจัดให้มีการรายงานผลการดำเนินงานจากภูมิภาคและส่วนกลางเป็นประจำทุกเดือน รวมทั้งได้กำหนดเป็นวาระเพื่อทราบในการจัดประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการบริหารกองทุน อีกทั้งมหาวิทยาลัยศิลปากร ได้ทำวิจัยเพื่อดำเนินการถอดบทเรียนค้นหาตำบลต้นแบบและ โครงการตำบลต้นแบบของกองทุน เพื่อตรวจสอบว่า คณะกรรมการได้บริหารงานมีผลงานเป็นไปตามคุณภาพงานที่กำหนดไว้หรือไม่ ผลงานที่พบหากยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดต้องมีการแก้ไขทันที ขณะที่ผลงานที่ได้มาตรฐานต้องได้รับการยอมรับยกย่องเป็นตำบลต้นแบบ ซึ่งในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีทั้งหมด 8 ตำบลที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นตำบลต้นแบบ (สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ, 2557)

นอกจากนี้ วัสดุอุปกรณ์ภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนยังมีความสำคัญในการบริหารนโยบายกล่าวคือ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนในเชิงบริหารร้อยละ 3 ตามระเบียบที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้กำหนด เพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ได้แก่ คอมพิวเตอร์ ปริ้นเตอร์ โต๊ะ เก้าอี้ ชุดรับแขก ที่มีคุณภาพคงทนและเพียงพอ

แก่การปฏิบัติงานภายในสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ตมีความจำเป็นอย่างมาก เนื่องจากการรายงานสถานะการเงิน เช่น จำนวนเงินกู้ จำนวนเงินคืนในกองทุนใช้ระบบออนไลน์เป็นหลัก ซึ่งระบบออนไลน์นี้เป็นระบบที่สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้นำใช้ในการบริหารงานนโยบายค่อนข้างมาก กล่าวคือ สตรีสามารถสมัครสมาชิกผ่านระบบออนไลน์ได้ทันที ระบบการโอนเงิน และการชำระเงินกู้ใช้ระบบออนไลน์ของธนาคาร ระบบออนไลน์จึงเป็นระบบที่มีความสำคัญอย่างมากเพราะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูล และตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็วและเป็นปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับวาระฯ จันทรศร (2554) ที่ได้เสนอว่าวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และเทคโนโลยี เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการในการทำให้แผนนโยบายประสบความสำเร็จ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีสามารถช่วยผู้ปฏิบัติงานในการดำเนินงานได้อย่างมาก ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว ตลอดจนความล้ำหน้าของเทคโนโลยีที่ช่วยให้การปฏิบัติงานราบรื่นขึ้น เทคโนโลยีที่หน่วยงานใช้ในการปฏิบัติงานประกอบด้วย เทคโนโลยีด้านการบริหารทรัพยากร การวางแผน การเงิน การตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน เป็นต้น

3. ผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
เป็นการศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านพัฒนาศักยภาพสตรี โดยมีรายละเอียดการอภิปรายผลดังต่อไปนี้

3.1 ผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ เป็นการสอบถามผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีโดยศึกษาผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีด้านเศรษฐกิจจากสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ส่วนใหญ่สตรีเห็นว่า ผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมมากที่สุด กล่าวคือ สตรีสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ย สตรีได้รับเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพมีรายได้เพิ่มขึ้น สตรีมีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุน เพื่อประกอบอาชีพหรือขยายช่องทาง ต่อยอดอาชีพในการประกอบอาชีพ จากการศึกษาที่สตรีเห็นว่า ผลการดำเนินงานทางด้านเศรษฐกิจมีผลในระดับมากที่สุด พบว่า มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัย เรื่อง ผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) ที่พบว่า สตรีส่วนใหญ่เห็นว่ากองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นประโยชน์ต่อสตรีในหมู่บ้าน/ชุมชน ด้านที่เป็นประโยชน์ คือ ด้านเงินทุนหมุนเวียน ทุนประกอบอาชีพ และยังใช้เงินกู้ (เงินทุนหมุนเวียน) ในการจัดทำกิจกรรมใน 3 อันดับแรก คือ ด้านการเกษตร ด้านคหกรรม และด้านหัตถกรรม เป็นต้น รวมทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเรื่องการพัฒนาสตรีในประเทศเซเนกัล กรณีศึกษา สิ้นเชื้อ

เพื่อผู้ยากไร้ และความอยู่ดีกินดีในครัวเรือนของ Safietou (2011) ที่พบว่า ส่วนใหญ่สตรีจะกู้ยืมเงินจากกองทุนไมโครเครดิต เพื่อนำไปใช้จ่ายในครัวเรือน และนำไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือธุรกิจ และผลการวิจัยยังเป็นไปในทิศทางเดียวกับ Erin (2009) ได้วิจัยเรื่องกองทุนสินเชื่อชุมชน Saint John และ PARO กลุ่มวิสาหกิจสตรีที่พบว่า สินเชื่อทั้ง 2 แห่ง มีวัตถุประสงค์หลักให้บริการกู้ยืมเงินแก่สมาชิกรุ่นนำไปใช้ประกอบอาชีพหรือพัฒนาอาชีพในเวลาที่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจหรือปัญหาเศรษฐกิจ ทั้งนี้สินเชื่อทั้ง 2 แห่ง สมาชิกมักจะกู้เงินเพื่อแก้ไขความยากจนนำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพซึ่งทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้กู้ยืมดีขึ้น

จะเห็นได้ว่า ผลการดำเนินงานทางด้านเศรษฐกิจสตรีเห็นว่า มีผลการดำเนินงานเหมาะสมมากที่สุด มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ได้กล่าวไปข้างต้น โดยสามารถยืนยันได้ว่า สตรีที่เป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้นำเงินกู้ (เงินทุนหมุนเวียน) ไปใช้ประกอบอาชีพต่อยอดอาชีพเดิม สร้างอาชีพใหม่ มีการประกอบอาชีพเสริมควบคู่กับการทำอาชีพหลัก เช่น ทำเกษตรกรรมควบคู่ไปกับการแปรรูปอาหารทำขนม มีรายได้เพิ่มขึ้น หนี้สินในครัวเรือนลดลง มีเงินออมมากขึ้น รายได้เฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้น จะเห็นได้ว่าความคิดเห็นในด้านการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจจึงเป็นไปในทิศทางเดียวกับวัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ย ในการสร้างโอกาสให้สตรีเข้าถึงแหล่งทุนสำหรับการลงทุน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือสำหรับการส่งเสริมและพัฒนาไปสู่การสร้างสวัสดิภาพหรือสวัสดิการให้แก่สตรีต่อไป

3.2 ผลการดำเนินงานด้านสังคม เป็นการสอบถามผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยศึกษาผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ด้านสังคมจากสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ส่วนใหญ่สตรีเห็นว่า ผลการดำเนินงานด้านสังคม ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมมาก ได้แก่ สตรีมีชีวิตความเป็นอยู่ภายในครอบครัวดีขึ้น เช่น มีความสุขมากขึ้น มีเงินออม หนี้สินลดลงมีรายได้ไปส่งเสริมการศึกษาให้แก่บุตรหลาน เมื่อมีการรวมกลุ่มสตรี 5 คนขึ้นไป ทำให้สตรีในหมู่บ้าน/ ชุมชนของท่านมีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น เช่น ช่วยกันทำงาน สามัคคีกันมากขึ้น ให้กำลังใจกัน เกิดความร่วมมือร่วมใจ สตรีได้รับการส่งเสริมให้คิดเอง ทำเอง และเกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มสตรี แก้ปัญหาสตรีต่างคนต่างอยู่ เช่น การรวมกลุ่ม 5 คน เพื่อเขียนโครงการของบประมาณประกอบอาชีพ สตรีมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่น มีอาชีพที่มั่นคง สามารถเลี้ยงตนเองและสมาชิกในครอบครัวได้ ไม่ต้องอพยพไปทำงานนอกหมู่บ้าน/ ชุมชน สตรีได้นำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการรวมกลุ่มอาชีพหรือพัฒนาอาชีพตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การทอผ้า การทำขนมโบราณ สตรีสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยพึ่งพาสามีในการหาเลี้ยงครอบครัวน้อยลง ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557)

ที่สตรีเห็นว่า กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีประโยชน์ต่อสตรีในชุมชน/ หมู่บ้าน ด้านที่เป็นประโยชน์ ๑ คือ ทำให้สตรีมีความสามัคคีกันมากขึ้น คุณภาพชีวิตดีขึ้น (สร้างรายได้ลดภาระหนี้สิน) และยังสามารถคล้อยตามผลการวิจัยแหล่งเงินเชื่อสำหรับคนจนของ Sidney Syed, and Shamsul (1998) เป็นการศึกษาในประเทศบังคลาเทศในเขตชนบทที่มีแหล่งเงินเชื่อสำหรับคนจนโดยเฉพาะในกลุ่มสตรี หรือเรียกว่า Microcredit หรือแหล่งเงินเชื่อสำหรับคนจนซึ่งสตรียากจนสามารถเข้าถึงได้ เพราะไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน Microcredit มีประโยชน์ต่อกลุ่มสตรี เมื่อสตรีเข้าถึง Microcredit จะส่งผลให้สตรีไม่ต้องพึ่งพาทางเศรษฐกิจกับผู้ชายดังเช่นในอดีตที่ผ่านมาเป็นการทำให้สตรีเข้าถึงแหล่งทรัพยากรมากขึ้น โดยการวางทรัพยากรไปอยู่ในมือของผู้หญิง การเข้าถึง Microcredit อาจทำให้รุนแรงความรุนแรงดังกล่าวลดลงได้ถือว่าเป็นสิ่งที่ท้าทายบรรทัดฐานทางเพศในอดีต ซึ่งสามารถลดความเสี่ยงของผู้ชายในการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงได้ เพราะผู้หญิงได้รับการเสริมสร้างบทบาททางเศรษฐกิจมากขึ้น และยังสามารถคล้อยตามผลงานวิจัย บทบาทกลุ่มกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดศรีสะเกษ ในงานพัฒนาชุมชนของ เอมอร์ แส่นฎวา (2557) ซึ่งพบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีส่วนร่วมในงานพัฒนาชุมชน คือ ส่งเสริมอาชีพของชุมชน เสริมรายได้ให้กับครอบครัว สตรีรู้บทบาทของตน เสียสละ สามัคคี สตรีเข้าถึงแหล่งเงินทุน สามารถเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทด้านต่าง ๆ ในงานพัฒนาชุมชนมากขึ้น จะเห็นได้ว่า ความคิดเห็นของสตรีต่อผลการดำเนินงานด้านสังคมสตรีมีความพึงพอใจในระดับมากซึ่งเป็นไปตาม วัตถุประสงค์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในด้านเป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมในการพัฒนาบทบาทสตรี และแก้ไขปัญหาสตรีขององค์กรต่าง ๆ การพัฒนาองค์ความรู้ คุณภาพชีวิต รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของสตรี

3.3 ผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี เป็นการสอบถามผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยศึกษาผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีด้านการพัฒนาศักยภาพสตรีจากสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ส่วนใหญ่สตรีเห็นว่า ผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี ผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมมาก ได้แก่ สตรีมีความตระหนักในศักดิ์ศรีและคุณค่าของตนเองมากขึ้น สตรีสามารถทำงานเป็นทีมสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มสตรีที่เป็นสมาชิกสตรีสามารถเขียนโครงการเพื่อเสนอของบประมาณจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจความคิดเห็นสตรีต่อกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ (2557) ที่พบว่า สตรีได้รับการฝึกอบรมการประกอบอาชีพ ด้านการฝึกอบรมการเขียนโครงการเสนอโครงการ ด้านการส่งเสริมสุขภาพและจิตใจ และด้านอื่น ๆ เช่น ด้านการฝึกทักษะภาษาอังกฤษ และสอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่อง ขอเพียงผู้หญิงมีโอกาส ถอดประสบการณ์ 77 คำปลดต้นแบบกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี (สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ, 2557) ที่พบว่า กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

ได้มอบคุณค่าต่อสังคมไทยกล่าวคือ สตรีมีศักยภาพทำให้แก้ปัญหาความอ่อนแอทางเศรษฐกิจของสตรีอย่างตรงจุด สิ่งที่สตรีต้องการคือ โอกาสในการทำสิ่งที่ตนเองเก่ง เช่น การทำขนม การเพาะเห็ด เลี้ยงจิ้งหรีด นอกจากนี้การรวมกลุ่ม 5 คน เพื่อขอกู้เงินทำให้สตรีมีความผูกพันทุกคนมีส่วนร่วม มีความเป็นเจ้าของที่ได้รับประโยชน์จากกองทุนร่วมกันทำให้มีพลังมากพอที่จะทำให้ประสบความสำเร็จต่อไป ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่เป็นแหล่งเงินทุน เพื่อการพัฒนาศักยภาพสตรีและเครือข่ายสตรี การเฝ้าระวังและดูแลปัญหาของสตรี ตลอดจน การช่วยเหลือเยียวยาสตรีที่ประสบปัญหาในทุกรูปแบบ การรณรงค์ให้สังคมเข้าไปปัญหาสตรีในทุกมิติ และการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิสตรี และเป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการส่งเสริม สนับสนุน การจัดกิจกรรมในการพัฒนาบทบาทสตรี และแก้ไขปัญหาสตรีขององค์กรต่าง ๆ การสร้างภาวะผู้นำ การพัฒนาองค์ความรู้ คุณภาพชีวิต รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของสตรี

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง นโยบาย และการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีข้อเสนอแนะแบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติควรเพิ่ม โครงสร้างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอหากมีโครงสร้างระดับอำเภอเพื่อเปิดช่องว่างในการประสานงาน เนื่องจากที่ผ่านมานักงานในระดับอำเภอ เช่น นายอำเภอ หัวหน้าส่วนงานต่าง ๆ ไม่รู้เรื่องใด ๆ เกี่ยวกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเลย ไม่ว่าจะเป็นยอดเงินกู้ จำนวนสมาชิกในอำเภอ จำนวนโครงการต่าง ๆ เพราะคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลจะส่งข้อมูลต่าง ๆ เข้าไปยังกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดโดยตรงไม่ผ่านอำเภอ ดังนั้น หากนักการเมืองท้องถิ่น เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ว่าราชการจังหวัด นักการเมือง ถามข้อมูลดังกล่าวกับนายอำเภอหรือหัวหน้าส่วนงานในอำเภอก็ไม่สามารถให้ข้อมูลได้เพราะขาดการประสานข้อมูลในระดับอำเภอ ดังนั้นจึงควรเพิ่มโครงสร้างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีระดับอำเภอเพื่อเพิ่มช่องทางการประสานงานให้ข้อมูลต่างๆ แก่อำเภอให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ควรออกประกาศหรือระเบียบชัดเจนเกี่ยวกับวงเงินกู้ที่ชัดเจน ถึงแม้ตามระเบียบกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้กำหนดวงเงินกู้สูงสุดจำนวน 200,000 บาท ส่วนใหญ่สมาชิกจึงยื่นขอกู้ในจำนวนสูงสุด แต่ด้วยข้อจำกัดของประมาณ โครงการที่เสนอและจำนวนสมาชิกทำให้ไม่สามารถได้รับเงินกู้สูงสุดตามที่ยื่นขอไปได้ จึงทำสมาชิกผิดหวังหรือบางคนก็ล้มเลิกโครงการไปเลย ดังนั้น

ควรแจ้งจำนวนเงินกู้ให้ชัดเจนว่าเท่าไรจะได้อำหนดจำนวนสมาชิกได้ถูกต้อง เช่น หากมีสมาชิกจำนวน 5 คน ควรให้วงเงินกู้ไม่เกิน 70,000 บาท หากมากกว่า 5 คน ก็ควรเพิ่มวงเงินให้มากขึ้น นอกจากนี้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดควรชี้แจงเหตุผลเรื่องการปรับลดงบประมาณเงินกู้ให้สมาชิกทราบด้วย ทั้งนี้เพื่อความโปร่งใสในการบริหารนโยบาย และสมาชิกจะได้รับทราบเหตุผลเพื่อนำไปปรับปรุงโครงการให้มีความเหมาะสมผลสอดคล้องกับงบประมาณต่อไป

3. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนควรพัฒนาระบบการควบคุมและติดตามให้มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ที่ผ่านมาระบบติดตามของกองทุนไม่ได้คำนึงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุน ติดตามเฉพาะการส่งใช้เงินคืนเพื่อให้กองทุนสามารถปิดบัญชีได้เท่านั้น ซึ่งการปิดบัญชีได้ในแต่ละเดือนไม่สามารถยืนยันได้ว่าสมาชิกดำเนินโครงการจริง ดังนั้น จึงต้องเพิ่มการควบคุมให้มีประสิทธิภาพนอกเหนือไปจากการปิดบัญชี เช่น ต้องกำหนดแบบฟอร์มการติดตามที่กำหนดตัวชี้วัดให้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลลงพื้นที่ติดตามภายหลังการอนุมัติโครงการทุกครั้ง มาตราว่าสมาชิกสามารถดำเนินการจริงหรือไม่

4. สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติควรพิจารณาเรื่องค่าตอบแทนให้แก่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด/ตำบล ถึงแม้ค่าตอบแทนไม่ได้ถูกกำหนดไว้ในระเบียบตั้งแต่ครั้งแรก อาจจะเป็นความต้องการให้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีความโปร่งใสในการบริหารจัดการ แต่เมื่อนำนโยบายมาปฏิบัติแล้วกลับพบว่า หลาย ๆ พื้นที่ หลาย ๆ จังหวัดประสบปัญหาคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล/จังหวัดละเลยการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ไม่เข้าประชุมพิจารณาโครงการ ไม่รวบรวมโครงการส่งจังหวัด ไม่ติดตามการดำเนินงานของสมาชิก รวมทั้งปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพในหลาย ๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลไม่พิจารณาโครงการอย่างถี่ถ้วนรอบด้าน หรือบางพื้นที่โยนภาระงานทั้งหมดให้กับประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลบริหารจัดการเพียงคนเดียว สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า การทำงานหากต้องการให้งานมีประสิทธิภาพ นโยบายสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติต้องมีขวัญและกำลังใจในที่นี้คือ ค่าตอบแทน ถึงแม้ทางสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติได้กำหนดให้เงินดอกเบี่ยร้อยละ 30 เป็นค่าตอบแทนให้กับคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลนำไปใช้เป็นค่ายานพาหนะ การเบี้ยประชุม ค่าน้ำมัน ค่าเดินทาง แต่ก็ไม่สามารถรับประกันได้ว่าคณะกรรมการกองทุนจะได้รับอย่างทั่วถึง ดังนั้น ควรกำหนดให้เป็นค่าตอบแทนประจำให้แก่คณะกรรมการเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานต่อไป

5. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนควรจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล เพื่อความสะดวกและความคล่องตัวในการบริหารจัดการและการเบิกจ่ายประมาณ เนื่องจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรียังไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล การเบิกจ่าย

งบประมาณต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงบอุดหนุน งบหมุนเวียน เช่น การระบวงารรับเงิน จ่ายเงิน และเก็บรักษาเงิน รวมทั้งการจัดการกองทุนมีความสลับซับซ้อน ต้องดำเนินการผ่านหน่วยงานราชการ เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งมีขั้นตอนระเบียบยุ่งยาก ต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนาน ไม่มีความคล่องตัว ดังนั้น ควรให้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลดังเช่นกองทุนหมู่บ้าน ให้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดรับผิดชอบได้เต็มที่ โดยให้ภาคราชการเป็นแค่พี่เลี้ยงเท่านั้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนควรจัดฝึกอบรมเข้มให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ให้แก่ คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล ในเรื่องอำนาจหน้าที่ ระเบียบข้อบังคับต่างในการกู้เงิน ๆ เช่น ขั้นตอนการกู้เงิน การยื่นเสนอโครงการ การชำระเงินคืน การเขียนบันทึกการประชุม สัญญากู้ยืม การติดตามหนี้ เป็นต้น กล่าวคือควรฝึกอบรมเรื่องเหล่านี้ให้กับคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลอย่างต่อเนื่อง เพราะคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเปรียบเสมือนด่านแรกที่คัดกรองพิจารณา โครงการและแบบฟอร์มต่าง ๆ ที่สมาชิกขอยืมกู้เงินก่อนรวบรวมส่งไปให้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดพิจารณาอนุมัติที่ผ่านมาจากสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติจัดอบรมในช่วงปีแรกประมาณ 4 ครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่คณะกรรมการกองทุนก็ลืมไปหมดแล้ว ดังนั้นควรจัดอบรมอย่างต่อเนื่องทุก ๆ ปี เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลต่อไป

2. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนควรจัดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของสตรีซึ่งอาจทำการสำรวจความต้องการของสตรีว่ามีปัญหาต้องการให้อบรมหรือจัดกิจกรรมอะไร แล้วจึงดำเนินการจัดอบรม โดยเฉพาะปัญหาการเขียนโครงการเพื่อขอกู้ยืมเงิน ซึ่งพบว่า สตรีไม่สามารถเขียนโครงการได้อย่างถูกต้องตามแบบฟอร์มที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดกำหนดทำให้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล โดยเฉพาะประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลต้องกลายเป็นผู้ทำหน้าที่แก้ไขโครงการหรือบางครั้งเป็นผู้เขียนโครงการทั้งหมดให้สตรี ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดอบรมให้ความรู้การเขียนโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่สตรีที่เป็นสมาชิกเก่ารวมทั้งสตรีที่สมัครสมาชิกเข้ามาใหม่อย่างต่อเนื่อง

3. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนควรจัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องขั้นตอนการคืนเงินแก่สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เนื่องจากเกิดปัญหาเรื่องการส่งเงินคืนเพื่อชำระหนี้ กล่าวคือตามระเบียบการส่งเงินคืนสมาชิกต้องเป็นผู้ส่งเงินคืน

โดยโอนผ่านระบบบัญชีธนาคารเท่านั้น แต่ในหลาย ๆ จังหวัดเกิดปัญหาสมาชิกไม่โอนเงินผ่านระบบบัญชีธนาคารเพราะทำธุรกรรมทางการเงินไม่ได้ แต่กลับเอาเงินไปให้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลเป็นผู้ส่งเงินคืน แต่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลบางคนกลับนำเงินนั้นมาเก็บไว้ไม่โอนเข้าบัญชี เมื่อครบกำหนดคืนเงินกู้สมาชิกจึงยังมีสถานะค้าง และทำให้สมาชิกยังคงมีสถานะเป็นหนี้ ดังนั้น ต้องจัดอบรมเพื่อให้ความรู้เรื่องขั้นตอนการส่งเงินคืนให้แก่สมาชิกต่อไป

4. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประสบปัญหาด้านบุคลากรประจำกองทุนพัฒนาสตรีจังหวัด โดยเฉพาะการจัดทำระบบบัญชี กล่าวคือ การจัดทำระบบบัญชีของกองทุนต้องจัดทำบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานทางบัญชีที่ภาครัฐกระทรวงการคลังกำหนด จากระเบียบที่กำหนดไว้ชัดเจนทำให้หลายจังหวัดมีปัญหาการจัดทำบัญชี เพราะเจ้าหน้าที่ไม่มีความเชี่ยวชาญเพียงพอถึงแม้จะมีการอบรมเพิ่มความรู้ด้านบัญชีให้เจ้าหน้าที่ ดังนั้นต้องเร่งรัดให้สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติภายใต้กรมการพัฒนาชุมชนเพื่อจัดบุคลากรลงปฏิบัติงานได้เต็มเวลา ไม่ใช่พนักงานจ้างเหมือนอย่างเช่นปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เป็นการศึกษาภายใต้บริบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนเท่านั้น ดังนั้น การวิจัยในครั้งต่อไปจึงควรเพิ่มการศึกษาในพื้นที่ภาคอื่น ๆ เพื่อให้ผลการวิจัยที่สามารถอ้างอิงการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในพื้นที่อื่น ๆ ได้

2. ควรศึกษาวิจัยกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดที่บริหารงานตามนโยบายแล้วประสบความสำเร็จ เช่น จังหวัดที่ไม่มีหนี้เสีย กลุ่มสตรีส่งใช้เงินคืนพร้อมดอกเบี้ยตามกำหนดเวลา ถือเป็นกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดที่เป็น Best practices หรือมีแนวปฏิบัติที่ดี ดังนั้น ควรเข้าไปดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อนำข้อมูลแนวปฏิบัติที่ดีไปให้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดอื่น ๆ ได้นำแนวทางการบริหารไปใช้ต่อไป

3. ปัจจัยสำคัญที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายคือบุคลากรที่ชำนาญนโยบายไปปฏิบัติ โดยเฉพาะคณะกรรมการกองทุนพัฒนาสตรีตำบล เนื่องจากเป็นคณะกรรมการที่ใกล้ชิดกับสมาชิก กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมากที่สุดมีหน้าที่รับสมัครสมาชิก สร้างความเข้าใจประชาสัมพันธ์ กระตุ้น เป็นพี่เลี้ยงกลั่นกรองโครงการ นำเสนอโครงการต่อคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ช่วงเหลือ ติดตาม ประเมินผล แก้ปัญหาโครงการซึ่งผ่านการอนุมัติ ติดตามการคืนเงินของโครงการ เงินทุนหมุนเวียน และรายงานผลการดำเนินของสมาชิก ดังนั้นควรมีการศึกษาวิจัยในการเพิ่มศักยภาพ

การปฏิบัติงานของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลในการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มศักยภาพในการนำนโยบายไปปฏิบัติต่อไป

4. ควรศึกษาวิจัยการประเมินผลกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีโดยใช้การประเมินผลโครงการตามตัวแบบ CIPP Model เพื่อวัดถึงความสำเร็จและความล้มเหลวของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้อย่างรอบด้าน ทั้งด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2558). รายงานการสำรวจความพึงพอใจของบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชนด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานวางแผนอัตรากำลัง กองการเจ้าหน้าที่ กรมการพัฒนาชุมชน.
- กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ. (2557). ระเบียบคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ. เข้าถึงได้จาก www.womenfund.in.th/
- กันยนา ตงศิริ. (2558, 20 มีนาคม). นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ กลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนม. สัมภาษณ์.
- กิตติ บุญนาค. (2536). การนำนโยบายที่มีมูลค่าเพิ่มไปปฏิบัติ: การศึกษาวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์ในธุรกิจโรงแรม. คุยฎีนิพนธ์พัฒนบริหารศาสตร์. สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา, คณะรัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กุลชน ธนาพงศธร. (2530). การศึกษารัฐศาสตร์แนวทฤษฎีนโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. เอกสารการสอน.
- ขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์. (2558, 15 กรกฎาคม). รองผู้อำนวยการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ. สัมภาษณ์.
- ขวัญชัย วงศ์นิติกร. (2556). *The leader* ปลายทางฝันของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี. เข้าถึงได้จาก http://www.matichon.co.th/news_details.
- เครือวัลย์ สุจริตรานันท์. (2558, 21 มีนาคม). ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ตำบลนาหว้า อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม. สัมภาษณ์.
- จรัส ตันศิลา. (2558, 9 เมษายน). หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดบึงกาฬ. สัมภาษณ์.
- จินตนา แสงพันธุ์. (2545). ความสำเร็จในการดำเนินงานตามนโยบายการบริหารจัดการงานสาธารณสุขมูลฐานภายใต้ระบบงบประมาณแนวใหม่: กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคม, คณะพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จุมพล หนิมพานิช. (2554). การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ: มุมมองในทัศนะทางรัฐศาสตร์การเมืองและรัฐประศาสนศาสตร์การบริหารและกรณีศึกษาของไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- จุฬารณย์ โสตะ. (2546). *การพัฒนาศักยภาพการนำนโยบายในการแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคเอดส์แห่งชาติไปสู่การปฏิบัติ*. คุษณินิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2555). ผู้หญิง “สตรีนิยม” กับ “การเมืองไทย” ตอน “มิติมุมมองสตรีนิยมกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี”. เข้าถึงได้จาก <http://www.prachatai.com/journal/2012/03/39874>
- ณัชฎา อินทรสุวรรณ. (2545). *การศึกษาศักยภาพความสามารถของสตรีในการพัฒนาตนเองและชุมชนของจังหวัดชุมพร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐสุนพิน พิมพ์โพธิ์. (2557). *การพัฒนาการดำเนินงานตามโครงการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณิชกานต์ ดวงศรี. (2558, 7 เมษายน). *ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเลย*. สัมภาษณ์.
- ดิน ปรัชญพฤทธิ. (2535). *ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เดโช สวานานนท์. (2544). *4 ปีรัฐธรรมนูญ: ปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิรูปการเมือง*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์. (2541). *การกำหนดและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ: ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2539). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธ์. (2536). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างประสิทธิผลของการนำนโยบายการให้บริการแก่ประชาชนไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาสำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร*. คุษณินิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา, คณะรัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ธงชัย สันติวงษ์. (2543). *องค์การและการบริหาร*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชโลธร ตู้อทองคำ. (2546). *แนวคิดประชาสังคม และนโยบายสาธารณะ*. *รัฐสภาสาร*, 51(11), 16-30.
- ชานินทร์ ศิลป์จารุ. (2550). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. กรุงเทพฯ: วี อินเทอร์เน็ต พรินท์.
- ธีรทร วัฒนกุล. (2549). *การกำหนดนโยบายในการจัดตั้งสถาบันประกันเงินฝาก*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาคุษณินิพนธ์, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ธีระศักดิ์ อุ่่นอารมณฺ์เลิศ. (2549). *เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา: การสร้างและการพัฒนา*. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นพพร ประชากุล. (2544). แนวคิดสกุล. *สตรีนิยม (Feminism)*, 17(195), 114-119.
- นาถเฉลียว ยงนันท์วัฒนา. (2531). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกพส*. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.
- นุจรี เกตุปราษฎ์. (2544). *บทบาทของประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีจังหวัดทั่วประเทศในการพัฒนาสตรีระดับจังหวัด*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา
- บุญทัน ดอกไธสง. (2537). *การจัดองค์การ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญยรงค์ นิลวงส์. (2537). *หลักการบริหารทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศรีไทย.
- เบญจวรรณ พรหมศิริ. (2558, 7 เมษายน). นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ กลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเลย. สัมภาษณ์.
- ประจักษ์ ผลเรือง. (2546). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประธาน คงเรืองราช. (2552). *บทบาทสตรีในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล โนนอุดม อ. เมืองยาง จ. นครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประธานกลุ่มเลี้ยงหมู ตำบลโคกสะอาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. (2558, 24 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- ปรีชา กิตติสัตยกุล. (2558, 20 มีนาคม). ผู้อำนวยการพัฒนาการจังหวัดนครพนม. สัมภาษณ์.
- ปรีชา หงส์ไกรเลิศ. (2555). *ขอบข่ายและวิธีการรัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพฯ: กราฟิคฟอร์แมท.
- ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2539). *ระเบียบวิธีวิจัยทางวิทยาศาสตร์สังคม: การสังเคราะห์และบูรณาการ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พนารัตน์ มาตย์สมบัติ. (2558, 25 มีนาคม). นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ กลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย. สัมภาษณ์.
- พรณิษฐ์ นิติโรจน์ (2551). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานคร: ศึกษาเฉพาะกรณีการจัดทำแผนชุมชนที่ตนเองเขตวังทองหลาง*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชากฎหมายและการจัดการ, คณะนิติศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- ไพบูลย์ ช่างเรียน. (2532). *วัฒนธรรมการบริหาร*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์. (2531). *การศึกษารูปแบบของการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาสตรีจังหวัด (กพสจ.)*. กรุงเทพฯ: กองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน .
- มณีกาญจน์ ไชยนนท์. (2552). *การสร้างภาพยนตร์ทดลองตามแนวคิดหลักสตรี*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- มณีมัย ทองอยู่. (ม.ป.ป.). *สังคมวิทยาเบื้องต้น*. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. เอกสารการสอน.
- มยุรี อนุমানราชชน. (2556). *นโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: เอ็กเปอร์เน็ท.
- ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร. (2554). *คำแถลงนโยบายต่อคณะรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันอังคารที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2544*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร. (2558). *ปราศรัยใหญ่กรุงเทพ วันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2558*. เข้าถึงได้จาก <https://m.facebook.com/notes/friends-of-yingluck>
- เย็นจิตร ถิ่นขาม. (2553). *สตรีนิยม Feminism*. เข้าถึงได้จาก <http://www.gotoknow.org>
- รัตนา จันทาว์. (2545). *บทบาทสตรีกับการจัดสวัสดิการชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนชนบท อ. กุมวาปี*
จ. อุตรธานี. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2555). *คู่มือ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด คำบล*. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการกองทุน พัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ สำนักเลขาธิการ
นายกรัฐมนตรี
- รุ่งทิวา แสงหิรัญ. (2541). *บทบาทของผู้นำสตรีทางการเมืองในเขตกรุงเทพมหานคร*.
วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารทั่วไป, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- รู้จักกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติให้บจังหวัดละ 100 ล้านบาท. (2558). เข้าถึงได้จาก <http://www.siamintelligence.com/woman-development-fund>
- เรณู พัฒนาศรี. (2558, 3 เมษายน). *ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลศรีบุญเรือง อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู*. สัมภาษณ์.
- วรเดช จันทรสร. (2554). *ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ:
พริกหวานกราฟฟิค.
- วรกร บัวหอม. (2552). *การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทสตรีในการบริหารท้องถิ่น*.
วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัย
การปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- วรางคณา โปธิรักษ์. (2557). พฤติกรรมผู้นำสตรีที่มีผลต่อประสิทธิภาพผลการบริหารกองทุนพัฒนา
ทบพาทสตรี. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเมืองการปกครอง*, 3(3), 1-14.
- วันทนา สุวะจันท์ และธีระ ฤทธิรอด. (2557). ปัญหาที่พบในการดำเนินโครงการกองทุนพัฒนา
ทบพาทสตรี. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 8(4), 53-63.
- วันทนี วาสิกะสิน. (2546). *สังคมสงเคราะห์แนวสตรีนิยม ทฤษฎีและการปฏิบัติงาน* (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วารุณี ภูริสินสิทธิ์. (2545) *สตรีนิยม: ขบวนการและแนวคิดทางสังคมแห่งศตวรรษที่ 20*.
กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2539). *จิตวิทยาองค์กรอุตสาหกรรม การบริหารทรัพยากรมนุษย์และการเพิ่ม
ผลิตภาพ*. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.
- วิรัช นิภาวรรณ. (2545). โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และการบริหารงานบุคคลของศาลรัฐธรรมนูญใน
อังกฤษ. *รัฐสภาสาร*, 50(8), 54-86.
- ศรีสมร พิมพ์คอนโกย. (2558, 1 มีนาคม). คณะกรรมการกองทุนพัฒนาทบพาทสตรีตำบลธาตุเชิงชุม
อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร. สัมภาษณ์.
- ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา (2555). *แนวความคิดและทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์*. เชียงใหม่:
ชนูชนพรีนติ้ง.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และสมชาย หิรัญกิตติ. (2545). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: ชรรรมสาร.
- ศุภชัย ยาวประภาส. (2550). *นโยบายสาธารณะ* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมคิด บางโม. (2540). *องค์การและการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.
- สมใจ ดิอินทร์. (2558, 7 เมษายน). ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาทบพาทสตรีตำบล
อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย. สัมภาษณ์.
- สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. (2555). *นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ*
(พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- สมบูรณ์ พิมพ์พงษ์. (2558, 27 มีนาคม). ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาทบพาทสตรีตำบลวัดธาตุ
อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย. สัมภาษณ์.
- สมพงศ์ เกษมสิน. (2514). *การบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เกษมสุวรรณ.
- สร้อยตระกูล (ตีวนันท์) อรรถมานะ. (2543). *สาธิตการบริหารศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 4).
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สร้อยญา ตูลาพันธ์. (2558, 27 มีนาคม). นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ กลุ่มงานส่งเสริม
การพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดหนองคาย. สัมภาษณ์.

- สาคร สุขศรีวงศ์. (2550). *การจัดการ: จากมุมมองนักบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จีพีไอเซเบอร์
พริ้นท์
- สาธิตี จันทร์แดง. (2558, 22 มีนาคม). ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล
พระกลางทุ่ง อำเภอลำดวน จังหัดนครรพนม. สัมภาษณ์.
- สามิตร เครือคำ. (2558, 26 มีนาคม). นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ กลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนา
ชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุดรธานี. สัมภาษณ์.
- สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดนครรพนม. (2557 ก). *แผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนา
บทบาทสตรีจังหวัดนครรพนมประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2560*. นครรพนม:
ฝ่ายบริหารงานทั่วไป สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดนครรพนม.
- สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดนครรพนม. (2557 ข). *สรุปผลการดำเนินงานกองทุน
พัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดนครรพนมประจำปีงบประมาณ 2557*. นครรพนม: ฝ่ายบริหารงาน
ทั่วไป สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดนครรพนม.
- สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดบึงกาฬ. (2557 ก). *แผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาท
สตรีจังหวัดบึงกาฬประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2560*. บึงกาฬ: ฝ่ายบริหารงานทั่วไป
สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทจังหวัดบึงกาฬ.
- สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดบึงกาฬ. (2557 ข). *สรุปผลการดำเนินงานกองทุน
พัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดบึงกาฬประจำปีงบประมาณ 2557*. บึงกาฬ: ฝ่ายบริหารงานทั่วไป
สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดบึงกาฬ.
- สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดมุกดาหาร. (2557 ก). *แผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนา
บทบาทสตรีจังหวัดมุกดาหารประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2560*. มุกดาหาร:
ฝ่ายบริหารงานทั่วไป สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดมุกดาหาร.
- สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดมุกดาหาร. (2557 ข). *สรุปผลการดำเนินงานกองทุน
พัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดมุกดาหารประจำปีงบประมาณ 2557*. มุกดาหาร: ฝ่ายบริหาร
งานทั่วไป สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดมุกดาหาร.
- สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเลย. (2557 ก). *แผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี
จังหวัดเลยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2560*. เลย: ฝ่ายบริหารงานทั่วไป
สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทจังหวัดเลย.
- สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเลย. (2557 ข). *สรุปผลการดำเนินงานกองทุน พัฒนา
บทบาทสตรีจังหวัดเลยประจำปีงบประมาณ 2557*. เลย: ฝ่ายบริหารงานทั่วไป สำนักงาน
กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเลย.

- สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสกลนคร. (2558). *แผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2560*. สกลนคร: ฝ่ายบริหารงานทั่วไป สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสกลนคร.
- สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสกลนคร. (2557). *สรุปผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสกลนครประจำปีงบประมาณ 2557*. สกลนคร: ฝ่ายบริหารงานทั่วไป สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสกลนคร.
- สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดหนองบัวลำภู. (2557 ก). *แผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดหนองบัวลำภูประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2560*. หนองบัวลำภู: ฝ่ายบริหารงานทั่วไป สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดหนองบัวลำภู.
- สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดหนองบัวลำภู. (2557 ข). *สรุปผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดหนองบัวลำภูประจำปีงบประมาณ 2557*. หนองบัวลำภู: ฝ่ายบริหารงานทั่วไป สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดหนองบัวลำภู.
- สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดอุดรธานี. (2557 ก). *แผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดอุดรธานีประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2560*. อุดรธานี: ฝ่ายบริหารงานทั่วไป สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดอุดรธานี.
- สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดอุดรธานี. (2557 ข). *สรุปผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดอุดรธานีประจำปีงบประมาณ 2557*. อุดรธานี: ฝ่ายบริหารงานทั่วไป สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดอุดรธานี.
- สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ. (2554). *รายงานการประเมินผล ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ.
- สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ. (2556). *แผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พ.ศ. 2557-2559*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ.
- สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ. (2557). *รายงานการประเมินผล ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ.
- สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ. (2558). *หลักการและเหตุผลเกี่ยวกับความเป็นมาและความสำคัญของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี*. เขาถึงได้จาก <http://www.womenfund.in.th/>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2556). *รายงานประจำปี 2556 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

(2550). *แผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10*

(2550-2555). กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

(2554). *แผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11*

(2555-2559). กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). *การบริหารงานของรัฐบาล (ธันวาคม พ.ศ. 2557)*. เข้าถึงได้จาก

<http://www.nso.go.th/>

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2554). *คู่มือการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี*. เข้าถึงได้จาก

www.womenfund.in.th/

สุจินดา ศรีวรรณ. (2558, 20 มีนาคม). *ประธานคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี*

แห่งประเทศไทยและประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดนครพนม พ.ศ. 2556-

ปัจจุบัน. สัมภาษณ์.

สุชาดา ทวีสิทธิ์. (2554). *การพัฒนาสุขภาวะผู้หญิงในประเทศไทย ประชากรและสังคม*. กรุงเทพฯ:

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพแห่งชาติ.

สุนารัต ฆะณะรงค์. (2540). *ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการส่งออกเครื่องจักรกลการเกษตรไทยไปสู่*

ตลาดเวียดนามเพื่อนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์ในการส่งออก. *วารสารภาคใญ่วิชาการ*,

6(2), 22-32.

สุรัสวดี ราชกุลชัย. (2543). *การวางแผนและการควบคุมทางการบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ:

จามจุรี.

สุวรรณิ บัวศรี. (2558, 23 มีนาคม). *ประธานกลุ่ม"ไก่ไข่"ไอโอดีน ตำบลบ้านจืด อำเภอกู่แก้ว จังหวัด*

อุดรธานี. สัมภาษณ์.

เสาวคนธ์ วัฒนวิเชียร. (2558, 24 มีนาคม). *นักพัฒนาชุมชนชำนาญการอำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี*.

สัมภาษณ์.

แสวง ดีอ้อม. (2558, 6 มีนาคม). *ประธานกลุ่มกาะแมร์ อำเภอมือง จังหวัดมุกดาหาร*. สัมภาษณ์.

อนันต์ เกตุวงศ์. (2523). *การบริหารการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อนุสรณ์ เอี่ยมสะอาด. (2556). *อนุมัติเงินกองทุนสตรีให้สมาชิก กทม. ลอตแรก*. เข้าถึงได้จาก

<http://www.thairath.co.th/content/edu/355488>.

อมร รักษาสัตย์. (2520). *การพัฒนานโยบาย (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิต

พัฒนบริหารศาสตร์.

- อรยา อุณาสังห์. (2558, 3 เมษายน). ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลเทศบาลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู. สัมภาษณ์.
- อรุณ รักธรรม. (2538). *การพัฒนาองค์การ แนวความคิดและการประยุกต์ใช้ในระบบสังคมไทย*. ม.ป.ท.
- อัครวารรณ ประดิษฐ์วิโรธร. (2558, 9 เมษายน). ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลศรีวิไล อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ. สัมภาษณ์.
- อำนาจ ยุทธคราม. (2558, 27 กุมภาพันธ์). ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสกลนคร. สัมภาษณ์.
- อุทัย เลาหวิเชียร. (2544). *การบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- เอมอร แสนภูวา. (2557). *บทบาทกลุ่มกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดศรีสะเกษในงานพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- Althaus, C., Bridgman, P., & Davis, G. (2007). *The Australian policy handbook*. Sydney: Allen & Unwin.
- Caldwell, L. (1970). *Environment: A challenge to modern society*. New York: Doubleday and Co.
- Carl, E. V. H., & Donald, S. V. M. (1976). The implementation of intergovernmental policy. In Chares, O. J., and Robert, D. T. (Ed.), *Public policy making in a federal system*. California: Sage Publications.
- Certo, S., C. (2000). *Modern management*. New York: Prentice-Hall.
- Daniel, A. M., & Paul, A. S. (1989). *Implementation public policy, Latham, Maryland*. America: University Press of America.
- David, E. (1971). *The political system: An inquiry into the state of political science* (2nd ed.). New York: Knoof.
- Defillips, J., L. (2000). *Alternatives to correctives capitalism collective ownership and the possibility of local autonomy in community development*. USA: Rutgers the State University of New Jersey.
- Donelly, J. H., Gibon, J. L., & Irancevich, J. M. (1978). *Fundamentals of management*. Dallas: Business Publication Prentice Hall.
- Erin, C. (2009). *Stories of microcredit a case study of saint john community loan and PARO centre for women ' s enterprise*. Canada: Peterborough Ontario.
- Esho, N. (1998). *The ditemianats of efficiency in New South Wales credit unions*. Australia: University of New South Wales.

- Eugene, B. (1980). *The implementation games: What happens after a bill becomes a law* (3rd ed.). New York: The MTI Press.
- Friedrich, C., J. (1963). *Man and his government*. New York: McGraw-Hill.
- Griffin, R. W. (1996). *Management* (5th ed.). Houghton: Mifflin.
- Greenwood, W. T. (1965). *Management and organizational behavior: An interdisciplinary approach*. Ohio: South-Western.
- Ira, S. (1970). *The political scientist & policy analysis*. Chicago: Markham.
- James, E. A. (1970). *Public policy making*. New York: Holt Winstone & Rinehart.
- Jeffrey, L. P., & Aaron, W. (1973). *Implementation*. California: University of California Press.
- Jones, C. O. (1978). *An introduction to the study of public policy* (2nd ed.). Boston: Duxbury.
- Lasswell, H. D., & Abraham, K. (1970). *Power and society*. New Haven: Yale University.
- Safietou, K. (2011). *Woman and development in senegal: Microcredit and household well being. dissertation*. USA.: Florida International University
- Stoner, J. A. F., & Freeman, R. E. (1989). *Management* (4th ed.). USA: Prentice Hall.
- Sidney, R. S., Syed, M. H., & Shamsul, H. B. (1998). Men's violence against women in rural Bangladesh: Undermined or exacerbated by microcredit programmes. *Development in Practice*, 8(2), 40-52.
- Theodore, M. L. (1972). *The end of liberalism* (2nd ed.). New York: W.W Norton.
- Thomas, R. D. (1981). *Understanding public policy* (4th ed.). Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Van, M. D. S., & Van, H. C. E. (1975). The policy implementation process: A conceptual framework. *Administration and Society*, 6(4), 455-488.
- William, G. (1965). *Public administration and law*. Boston: Little Brown.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามสำหรับสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
การวิจัยเรื่อง นโยบายและการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี
ของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

แบบสอบถามฉบับนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาผลการดำเนินกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

1) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และ 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อผลการดำเนินงานของกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแบบสอบถามฉบับนี้ใช้สำหรับการศึกษาวิจัยเท่านั้น ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามนี้จะถูกเก็บเป็นความลับและจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: 1. โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

2. โปรดกรอกข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. ท่านเป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประเภทใด

(.....) 1. สมาชิกประเภทบุคคลธรรมดา

(.....) 2. สมาชิกประเภทองค์กรสตรี

2. อายุ..... ปี

3. สถานภาพ

(.....) 1. โสด

(.....) 2. สมรส

(.....) 3. หม้าย/ หย่าร้าง/ แยกกันอยู่

4. การศึกษาสูงสุด

(.....) 1. ไม่ได้เรียน (.....) 2. ประถมศึกษา

(.....) 3. มัธยมศึกษาปีที่ 3 (.....) 4. มัธยมศึกษาปีที่ 6 ปวช./ ปวส./ อนุปริญญา

(.....) 5.ปริญญาตรี (.....) 6. สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพหลัก

- (.....) 1. เกษตรกรรม (.....) 2. รับจ้าง
 (.....) 3. ค้าขาย (.....) 4. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

6. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมดรวมกัน.....คน

- (.....) 1. ทำงานมีรายได้.....ก็คน
 (.....) 2. ไม่มีงานทำ.....ก็คน

7. ปัจจุบัน สมาชิกทุกคนในครัวเรือนของท่านรวมกันมีรายได้ประมาณกี่บาท

- (.....) 1. น้อยกว่า 5,000 บาท (.....) 2. 5,000-8,000 บาท
 (.....) 3. 8,001-10,000 บาท (.....) 4. 10,000 บาทขึ้นไป

8. ก่อนกู้เงินกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีครัวเรือนของท่านมีหนี้สินอะไรบ้าง

- (.....) 1. หนี้สินธนาคารจำนวน.....บาท
 (.....) 2. หนี้สินนอกระบบจำนวน.....บาท
 (.....) 3. หนี้สินอื่น ๆ (โปรดระบุ).....บาท

9. ท่านกู้เงินกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปเมื่อใด เดือน.....พ.ศ.จำนวน.....บาท

10. ท่านกู้เงินจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปใช้จ่ายในเรื่องใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- (.....) 1. นำไปลงทุนเพื่อประกอบอาชีพเสริมหรือลงทุนทำอาชีพใหม่ โปรดระบุ.....
 (.....) 2. นำไปขยายช่องทางเพื่อการประกอบอาชีพ โปรดระบุ.....
 (.....) 3. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

11. เงินกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่ท่านได้กู้ยืมไปส่งผลให้เศรษฐกิจในครอบครัวท่านเป็นอย่างไร

- (.....) 1. ดีขึ้น
 (.....) 2. เหมือนเดิม
 (.....) 3. แย่ลง
 (.....) 4. ยังประเมินไม่ได้

ส่วนที่ 2 ผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน () ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

รายการ	ระดับความคิดเห็นของท่าน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง สตรีสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ย และได้รับเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพมีรายได้เพิ่มขึ้น					
1. ท่านคิดว่า กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เป็นแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ย สำหรับท่าน					
2. ท่านคิดว่า นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีก่อให้เกิดประโยชน์ด้านเศรษฐกิจแก่สตรี					
3. ท่านคิดว่ากองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็น แหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุน เพื่อประกอบอาชีพหรือขยายช่องทาง ต่อยอด อาชีพในการประกอบอาชีพสำหรับท่านได้					
4. ภายหลังจากท่านได้เข้าร่วมกลุ่มสตรีเพื่อกู้เงินประกอบอาชีพและขายผลผลิตได้ ส่งผลให้ ท่านมีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น เช่น หนี้สิน ในครัวเรือนลดลง มีเงินออมมากขึ้น รายได้ เฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้น					
5. ภายหลังจากท่านได้เข้าร่วมกลุ่มสตรีเพื่อกู้เงินประกอบอาชีพและขายผลผลิตได้ ทำให้ท่าน มีรายได้เสริมนอกเหนือไปจากรายได้หลักที่ท่าน ได้รับประจำ เช่น มีรายได้จากการทอผ้า ทำขนม แปรรูปอาหาร					

รายการ	ระดับความคิดเห็นของท่าน				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
6. ท่านคิดว่ากองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทำให้ท่านเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพ ทำให้ท่านกู้เงินจากแหล่งเงินทุนนอกระบบน้อยลง					
7. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพหลักและอาชีพเสริมควบคู่กันไป เช่น ทำเกษตรกรรมควบคู่ไปกับการแปรรูปอาหารทำขนม เป็นต้น					
8. เงินกู้จากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทำให้ท่านสามารถแก้ปัญหาติดขัดทางการเงินได้					
9. ท่านกู้ยืมเงินไปใช้เพื่อการประกอบอาชีพหรือพัฒนาอาชีพเท่านั้น					
10. ท่านคิดว่ากองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทำให้ระบบเศรษฐกิจของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนท่านดีขึ้น เช่น เกิดการจ้างงาน ปัญหาการว่างงานของสตรีลดลง					
11. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทำให้สตรีมีการรวมกลุ่มอาชีพที่เข้มแข็ง สามารถช่วยเหลือพึ่งพากันทางเศรษฐกิจได้					
12. ท่านสามารถคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด					
13. ท่านใช้จ่ายเงินจากกองทุนอย่างคุ้มค่า ประหยัด และเหมาะสม					

รายการ	ระดับความคิดเห็นของท่าน				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
<p>ด้านสังคม หมายถึง สตรีได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความมั่นคง เข้มแข็ง พึ่งพาตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน</p>					
14. ท่านมีชีวิตความเป็นอยู่ภายในครอบครัวดีขึ้น เช่น มีความสุขมากขึ้น มีเงินออม หนี้สินลดลงมีรายได้ไปส่งเสริมการศึกษาให้แก่บุตรหลาน					
15. ท่านได้รับการส่งเสริมให้คิดเอง ทำเอง และเกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มสตรี แก้ปัญหาสตรีต่างคนต่างอยู่ เช่น การรวมกลุ่ม 5 คน เพื่อเขียนโครงการของงบประมาณ ประกอบอาชีพ					
16. ท่านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่น มีอาชีพที่มั่นคง สามารถเลี้ยงตนเองและสมาชิกในครอบครัวได้ไม่ต้องอพยพไปทำงานนอกหมู่บ้าน/ชุมชน					
17. ท่านได้นำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการรวมกลุ่มอาชีพหรือพัฒนาอาชีพ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การทอผ้า การทำขนมโบราณ					
18. สตรีในชุมชนได้รับการส่งเสริมการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน เช่น ได้รับการส่งเสริมการออกกำลังกาย เพื่อสุขภาพแข็งแรง ป้องกันโรคร้าย					
19. ท่านได้รับการจัดสวัสดิการสำหรับสตรี เช่น ประกันชีวิต ประกันสุขภาพ ทุนการศึกษา แก่บุตร จากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี					

รายการ	ระดับความคิดเห็นของท่าน				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
20. ท่านคิดว่าท่านสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยพึ่งพาสามีในการหาเลี้ยงครอบครัวน้อยลง					
21. เมื่อมีการรวมกลุ่มสตรี 5 คนขึ้นไป ทำให้สตรีในหมู่บ้าน/ ชุมชนของท่าน มีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น เช่น ช่วยกันทำงาน สามัคคีกันมากขึ้น ให้กำลังใจกัน เกิดความร่วมมือ แรงร่วมใจ					
22. ท่านได้รับโอกาสไปศึกษาดูงาน หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้การประกอบอาชีพ กับกลุ่มสตรีในพื้นที่อื่น ๆ					
23. ท่านคิดว่ากลุ่มสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้ร่วมมือกันพัฒนาหมู่บ้าน/ ชุมชนของตนเอง เช่น ร่วมกันแก้ไขปัญหา สิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยการนำของเหลือใช้ในชุมชนมาผลิตสินค้าจากธรรมชาติ					
24. กลุ่มอาชีพของท่านได้จ้างงาน หรือสร้างงานเพื่อช่วยเหลือสตรีผู้ยากไร้ หรือผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน/ ชุมชน เช่น รับสตรีพิการหรือผู้สูงอายุเข้ามาทำงานภายใน กลุ่มอาชีพของท่าน					

รายการ	ระดับความคิดเห็นของท่าน				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
<p>ด้านการพัฒนาศักยภาพสตรี หมายถึง สตรีได้รับการส่งเสริม สนับสนุน การจัดกิจกรรม/ โครงการ ในการพัฒนาบทบาทสตรีได้รับความรู้ มีทักษะ ไปใช้ประกอบอาชีพ พัฒนา สร้างผลงาน ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหมู่บ้าน/ ชุมชน/ สังคม เกิดความมั่นใจในศักยภาพความสามารถ ของตนเองและมีความเท่าเทียมผู้ชายมากขึ้น</p>					
25. ท่านนำความรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม/ โครงการต่างๆ ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ไปใช้เพื่อพัฒนาอาชีพหรือขยายช่องทาง ในการประกอบอาชีพ					
26. ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรม/ โครงการต่าง ๆ ที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจัดขึ้น อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง					
27. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจัดกิจกรรม/ โครงการเพื่อพัฒนาศักยภาพสตรีได้สอดคล้อง กับความต้องการของท่าน					
28. ท่านได้รับความรู้ และมีทักษะ เพื่อการประกอบอาชีพต่าง ๆ มากขึ้น เช่น การฝึกอาชีพด้านเกษตรกรรม หัตถกรรม การสนทนาภาษาอังกฤษ การเขียน โครงการ การฝึกภาษาสู่อาเซียน					
29. กลุ่มอาชีพของท่านได้นำวัตถุดิบในท้องถิ่น มาสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ หรือสินค้าใหม่ ๆ เพื่อจำหน่ายได้					
30. ท่านได้นำความรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม/ โครงการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปรับใช้ ในชีวิตประจำวันได้ เช่น การทำบัญชีรายรับ รายจ่าย การออม					

รายการ	ระดับความคิดเห็นของท่าน				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
31. ท่านได้นำความรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม/ โครงการของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ไปถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้					
32. ท่านได้นำความรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม/ โครงการของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ไปช่วยเหลือสตรีหรือผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน/ ชุมชนของท่านได้					
33. ท่านได้นำความรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม/ โครงการของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ไปสร้างผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และผู้อื่นได้					
34. ท่านนำความรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม/ โครงการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปพัฒนา ตนเองเพื่อเป็นแบบอย่างแก่สตรีคนอื่น ๆ ได้					
35. นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทำให้ท่านได้รับโอกาสแสดงศักยภาพ ของตนเองได้อย่างเต็มที่					
36. นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทำให้ท่านได้รับความเสมอภาคเท่าเทียมกับ ผู้ชาย					
37. ท่านมีความตระหนักในศักดิ์ศรีและคุณค่า ของตนเองมากขึ้น					
38. ท่านสามารถเขียนโครงการเพื่อเสนอขอ งบประมาณจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้					

รายการ	ระดับความคิดเห็นของท่าน				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
39. ท่านสามารถทำงานเป็นทีม สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มสตรีที่เป็นสมาชิกได้					
40. ภายหลังจากท่านได้รวมกลุ่มอาชีพ ท่านสามารถขายผลผลิตได้ และมีตลาดรองรับอย่างเป็นรูปธรรม					

ส่วนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อผลการดำเนินงานของกรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

1. คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด

.....

.....

.....

.....

2. คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล

.....

.....

.....

.....

3. ระเบียบและวิธีปฏิบัติ

.....

.....

.....

.....

4. การพิจารณาเงินกู้ของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

.....
.....
.....
.....

5. การส่งใช้เงินกู้ของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

.....
.....
.....
.....

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่เสียสละและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถาม

นางปิยะนุช เรืองโพน
ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

แนวทางการสัมภาษณ์ชุดที่ 1

แนวทางสัมภาษณ์เจาะลึกสำหรับผู้เกี่ยวข้องกับการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

ของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

การวิจัยเรื่อง นโยบายและการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

ของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

คำชี้แจง ผู้วิจัยขอขอรบกวนให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ดังนั้น จึงขอความร่วมมือจากผู้ถูกสัมภาษณ์ ให้ข้อมูลอย่างละเอียด เพื่อประโยชน์ในการวิจัยนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้รู้

ชื่อ นามสกุล เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา สถานภาพทางสังคม ตำแหน่งในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

การก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร หมายถึง

ความเป็นมาหรือที่มาและความสำคัญของนโยบายสาระสำคัญของนโยบาย การกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบาย การอนุมัติและประกาศใช้นโยบาย และองค์กรที่รับผิดชอบนโยบาย (บางส่วนจะขอข้อมูลเป็นเอกสารประกอบ เพื่อไม่ต้องใช้เวลาในส่วนนี้มากเกินไป)

จุดมุ่งหมายของการถาม

เพื่อทราบความเป็นมาหรือที่มาและความสำคัญของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี สาระสำคัญของนโยบาย การกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบาย การอนุมัติและประกาศใช้นโยบาย และองค์กรที่รับผิดชอบนโยบาย

คำถาม

1. นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีความเป็นมาอย่างไร เกิดจากสภาพปัญหาอะไร เช่น ปัญหาสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ

2. ทำไมต้องเป็นนโยบายที่ให้ประโยชน์แก่สตรีเท่านั้น มีแนวคิดอะไรสนับสนุนหรือไม่อย่างไร เช่น มาจากผลการศึกษางานวิจัยรองรับหรือมีข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างไรหรือไม่ มีการประเมินผลมาก่อนหรือไม่

3. กลุ่มบุคคลหรือใครมีบทบาทสำคัญในผลักดันนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เช่น กลุ่มการเมือง กลุ่มสิทธิสตรี กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน

4. สาระสำคัญของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีอะไรบ้าง แบ่งเป็นกี่ด้าน แต่ละด้านมีรายละเอียดอย่างไรบ้าง (บางส่วนจะขอข้อมูลเป็นเอกสารประกอบ)

5. วัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีคืออะไร ใครเป็นผู้กำหนด วัตถุประสงค์ดังกล่าว อย่างไร

6. วัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ค่านิยมทางสังคมและเหตุผลทางการเมืองหรือไม่อย่างไร

7. การอนุมัติและประกาศใช้นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีกี่ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดอย่างไรบ้าง

8. องค์กรหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องในการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติมีกี่องค์กร แต่ละองค์กรมีปกติมีหน้าที่อะไรบ้าง ในกรณีนี้มีหน้าที่เฉพาะเจาะจงอย่างไรและมีหลักและวิธีการในการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างไร

ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

1. การกำหนดนโยบายมีปัญหาที่เกิดจากการอนุมัติหรือประกาศใช้นโยบายหรือไม่อย่างไร เช่น การถูกต่อต้าน ขัดขวางหรือคัดค้านจากกลุ่มคนที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ตลอดจนกลุ่มที่เสียผลประโยชน์

2. นโยบายนี้ถูกมองว่าเป็นการเลือกปฏิบัติทางเพศ หรือการเมือง เห็นด้วยหรือไม่อย่างไร

3. ปัญหาอื่นที่เกี่ยวข้อง และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมมีหรือไม่อย่างไร

*****จบการสัมภาษณ์*****

แนวทางการสัมภาษณ์ชุดที่ 2

แนวทางการสัมภาษณ์เจาะลึกสำหรับผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี
ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
การวิจัยเรื่อง นโยบายและการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์
ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

คำชี้แจง

ผู้วิจัยขอเชิญให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับการก่อรูปนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ดังนั้นจึงขอความร่วมมือผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ข้อมูลอย่างละเอียด เพื่อประโยชน์ในการวิจัยนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้รู้

ชื่อ นามสกุล เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา สถานภาพทางสังคม ตำแหน่งในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

การบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

จุดมุ่งหมายของการถาม

เพื่อทราบถึงการการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (บางส่วนจะขอข้อมูลเป็นเอกสารประกอบเพื่อความละเอียดของข้อมูล) ประกอบด้วย

คำถาม

การวางแผน หมายถึง คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ตำบล และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีการกำหนดแผนงาน และนำแผนงานไปใช้ดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

1. วิสัยทัศน์ และพันธกิจหลัก และผลการดำเนินการที่คาดหวังไว้ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีคืออะไร รวมถึงกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติมีวิธีการถ่ายทอดไปยังคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องได้นำไปปฏิบัติในแนวทางเดียวกันได้อย่างไร

2. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดมีการกำหนดเป้าหมายหลัก และวิธีการปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ตำบลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมหรือไม่อย่างไร

3. กองทุนพัฒนาสตรีจังหวัดมีแนวทาง การบริหารงาน โครงการ และกิจกรรมที่รับผิดชอบอย่างไรและในความเห็นท่าน กองทุนพัฒนาสตรีจังหวัดได้ดำเนินการอย่างทั่วถึง ครบถ้วนตามภารกิจที่ได้มอบหมายจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติแล้วหรือไม่อย่างไร

4. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดมีการจัด โครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างไรบ้าง ท่านคิดว่ามีความสอดคล้องกับความต้องการสตรีหรือไม่อย่างไร

5. กองทุนพัฒนาสตรีบทบาทสตรีแห่งชาติมีวิธีการถ่ายทอดแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างไร ทั้งในระดับหน่วยงาน (กองทุนจังหวัด) ระดับบุคคล และท่านพบเจอปัญหา/อุปสรรคในเรื่องนี้หรือไม่อย่างไร

6. ท่านคิดว่า ท่านมีความรู้ความเข้าใจในแผนงานมากน้อยเพียงใด หากไม่เข้าใจแผนเพราะอะไร

7. ท่านได้นำแผนไปปฏิบัติอย่างไร ใช้วิธีการอย่างไร และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงหรือไม่อย่างไร

8. ในทัศนะของท่าน ท่านคิดการนำแผนไปปฏิบัติหรือการดำเนินงานตามแผน (เช่น การจัด โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ) มีความสำเร็จหรือไม่ และพบเจอปัญหาหรืออุปสรรคหรือไม่อย่างไร

9. ท่านมีปัญหาลูกอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้รับมอบหมายไว้หรือไม่ อย่างไร

การจัดองค์การ หมายถึง การกำหนดโครงสร้างองค์การภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ได้แก่ การกำหนดสายบังคับบัญชา การกำหนดบทบาทหน้าที่ การมอบหมายงาน และความรับผิดชอบ การกำหนดลักษณะงาน การกำหนดคุณสมบัติของบุคลากรในการทำงาน และการจัดคนเข้าทำงาน ได้แก่ การคัดเลือกบุคคลให้เข้ามาดำรงตำแหน่งคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดและตำบลภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดให้มีคุณสมบัติที่สอดคล้องกับลักษณะงานที่ได้กำหนดไว้

1. การจัดแบ่งงานในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เป็นอย่างไร เช่น แบ่งออกเป็นกี่ฝ่าย แต่ละฝ่ายมีหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างไร

2. ท่านคิดว่า กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีการจัดแบ่งงานที่เอื้ออำนวย และเหมาะสม

ต่อการบริการจัดการภายในหน่วยงานหรือไม่อย่างไร

3. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีสายการบังคับบัญชาเป็นอย่างไร เช่น มีแผนผังการบังคับบัญชาเป็นอย่างไร

4. การกำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดและตำบลเป็นอย่างไร มีหน้าที่อะไรบ้าง

5. มีการแบ่งมอบหมายหน้าที่และกระจายความรับผิดชอบในการดำเนินการภายในกองทุนระหว่างคณะกรรมการระดับต่างๆ เป็นอย่างไร

6. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด มีอะไรบ้าง

7. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล มีอะไรบ้าง

8. คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีความรู้ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ของตนเองหรือไม่อย่างไร

9. คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประสบปัญหาหรือมีความขัดแย้งกันในเรื่องการใช้อำนาจหน้าที่หรือไม่อย่างไร

10. วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ตำบล ใช้วิธีการคัดเลือกแบบใด มีหลักเกณฑ์อะไรบ้าง

11. คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ตำบลมีอะไรบ้าง

12. มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการในระดับต่าง ๆ ไว้อย่างไรบ้าง มีความเหมาะสม ชัดเจน หรือไม่อย่างไร

13. ท่านคิดว่าภาระงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีหรือไม่อย่างไร

การนำหรือการสั่งการ หมายถึง การที่ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดดำเนินการให้ผู้ปฏิบัติงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยจะต้องดำเนินงานเกี่ยวกับภาวะผู้นำ การสั่งการ การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน และการจูงใจ

1. ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดมีลักษณะนิสัย และบุคลิกภาพเป็นอย่างไร เช่น ความเป็นผู้นำ มีความยุติธรรม ไกล่เกลี่ยปัญหาแก้ไขความขัดแย้งระหว่างคณะกรรมการให้กำลังใจแก่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

2. ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดใช้วิธีการสั่งการให้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด และตำบลปฏิบัติงานอย่างไรบ้าง

3. การประสานงานระหว่างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด และคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลอย่างไร เช่น ใช้วิธีการติดต่อสื่อสารแบบใด ความสัมพันธ์เป็นอย่างไร มีความร่วมมือกันอย่างไร

4. การประสานงานระหว่างสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเป็นอย่างไร เช่น การติดต่อสื่อสารแบบใด ความสัมพันธ์เป็นอย่างไร มีความร่วมมือกันอย่างไร มีปัญหาความขัดแย้งหรือไม่อย่างไร

5. การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีปัญหา และอุปสรรคหรือความขัดแย้งอะไรบ้างหรือไม่

6. ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดมีการให้ขวัญและกำลังใจแก่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ตำบล อย่างสม่ำเสมอ หรือไม่อย่างไร เช่น การกล่าวชมเชย การให้กำลังใจ การเป็นที่ปรึกษา รับฟังปัญหาต่าง ๆ

7. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดจัดให้มีรางวัลตอบแทนแก่กลุ่มสมาชิกที่คืนเงินก่อนกำหนดเวลา เช่น

8. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ และจังหวัดมีการให้รางวัลแก่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีผู้ปฏิบัติดีเด่น หรือไม่อย่างไร

9. มีการจัดกิจกรรมเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ตำบล และสมาชิกหรือไม่

10. คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลและจังหวัดปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้อย่างซื่อสัตย์สุจริต และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมหรือไม่อย่างไร

11. สำนักงานกองทุนพัฒนาสตรีแห่งชาติมีวิธีการพัฒนาคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนให้ปฏิบัติงานได้สำเร็จอย่างไร เช่น การจัดฝึกอบรมให้ความรู้ต่าง ๆ การจัดฝึกอบรมพัฒนาทักษะต่าง ๆ

12. สำนักงานกองทุนพัฒนาสตรีแห่งชาติให้ความสำคัญกับขวัญ กำลังใจ และแรงจูงใจ เช่น ค่าตอบแทน เงินเดือน ความมั่นคงแก่คณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ตำบล มากน้อยเพียงใด

13. สำนักงานกองทุนพัฒนาสตรีแห่งชาติมีวิธีการยกย่อง ชมเชย การให้รางวัลและสิ่งจูงใจเพื่อสนับสนุนให้คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และเจ้าหน้าที่มีขวัญและกำลังใจ มีจิตสำนึกที่มุ่งเน้นผลประโยชน์ของสตรีอย่างไรบ้าง

14. มีการกล่าวหา ร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่อันมิชอบของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลและจังหวัด ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือไม่อย่างไร

การติดตามและการควบคุม หมายถึง คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีการติดตามควบคุมการใช้เงินกู้ของสมาชิก และรายงานผลการดำเนินงานภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

1. คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดและตำบลใช้วิธีการใดในการติดตามและควบคุมการใช้เงินกู้ของสมาชิกที่ได้กู้ยืมเงิน

2. คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดและตำบลมีการติดตามเร่งรัดสมาชิกที่ ผิดสัญญาอย่างไร มีบทลงโทษหรือไม่อย่างไร เช่น คืนเงินไม่ตรงตามกำหนดเวลา ใช้เงินไม่ตรง ตามวัตถุประสงค์

3. คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดและตำบลมีตรวจสอบบัญชี การเงิน อย่างไร และทำอย่างสม่ำเสมอหรือไม่อย่างไร

4. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดมีระบบการติดตามและควบคุมการใช้เงินกู้ ของสมาชิก การส่งเงินคืนกองทุนอย่างไรบ้าง

5. ท่านประสบปัญหาในการติดตามและควบคุมการใช้เงินกู้ และการส่งเงินคืนกองทุน หรือไม่อย่างไร เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

6. ใช้วิธีการใดรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ (โครงการที่สมาชิกได้กู้ยืม) ไปยังสำนักงานกองทุนพัฒนาสตรีแห่งชาติ เอกสารที่ใช้รายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ มีอะไรบ้าง เช่น ใช้ตามแบบฟอร์มที่ได้รับมาจากส่วนกลาง

7. มีขั้นตอนหรือลำดับขั้นการรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการไปที่สำนักงาน กองทุนพัฒนาสตรีแห่งชาติ ทั้งหมดกี่ขั้นตอน ประกอบไปด้วยอะไรบ้าง มีรายละเอียดอย่างไร

8. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติกำหนดให้กองทุนพัฒนาสตรีจังหวัดต้องรายงานผล ดำเนินงานตามโครงไปยังส่วนกลางปีละกี่ครั้ง และทำในช่วงเดือนใด

9. มีการรายงานผลการดำเนินตามโครงการให้สมาชิกได้รับทราบหรือไม่อย่างไร

10. มีปัญหาหรืออุปสรรคในการรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการหรือไม่อย่างไร เช่นสมาชิกยังไม่คืนเงินกู้ยืมทำให้รายงานผลไม่ได้ หรือสมาชิกคืนเงินล่าช้ากว่ากำหนด

11. มีบทลงโทษหรือการกำกับดูแลในกรณีที่มีการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือไม่อย่างไร **บุคคลากร** หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ได้แก่ คณะกรรมการ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล เจ้าหน้าที่ประจำ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นบุคคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการนำนโยบายกองทุนพัฒนา บทบาทสตรีไปปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

1. จำนวนคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด และคณะกรรมการกองทุน พัฒนาบทบาทสตรีตำบลที่มีอยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสมพอเพียงต่อการปฏิบัติงานหรือไม่อย่างไร

2. จำนวนเจ้าหน้าที่ประจำกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่มีอยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสม พอเพียงต่อการปฏิบัติงาน หรือไม่อย่างไร

3. การคัดสรรคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด และคณะกรรมการกองทุน พัฒนาบทบาทสตรีตำบลใช้วิธีการคัดสรรแบบใด อย่างไร และมีหลักเกณฑ์พิจารณาคัดสรร จากอะไรบ้าง

4. คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด และคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลมีคุณสมบัติ หรือมีความรู้ความสามารถอะไรบ้าง เช่น ระดับการศึกษา ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ต่าง ๆ ท่านคิดว่ามีความเหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่อย่างไร

5. คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด และคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล มีตำแหน่งหน้าที่ทางสังคมอยู่ในระดับใด มีฐานะทางเศรษฐกิจเป็นอย่างไร

6. ปัจจุบันภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดประสบปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร หรือหรือไม่ เช่น เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ค่าตอบแทนไม่เพียงพอ ตลอดจนข้อร้องเรียนต่อการปฏิบัติงานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ตำบล

งบประมาณ หมายถึง กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้รับการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานจากส่วนกลางอย่างพอเพียงและเหมาะสม

1. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดของท่าน ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางเป็นจำนวนเงินเท่าใด

2. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดได้รับการจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางอย่างพอเพียงต่อการดำเนินงานภายในกองทุนหรือไม่อย่างไร

3. มีขั้นตอนในการขอรับจัดสรรงบประมาณมาใช้ดำเนินการ หรือใช้เพิ่มเติมอย่างไรบ้าง

4. การจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางมาสู่กองทุนพัฒนาสตรีจังหวัดมีปัญหาหรือติดขัดในการจัดสรรงบประมาณหรือไม่อย่างไร เช่น มีความล่าช้า ปัญหาการเมือง งบประมาณมีไม่เพียงพอ

5. งบประมาณที่ได้รับจัดสรรมาจากส่วนกลางมีความเพียงพอต่อการให้สมาชิกกู้ยืมหรือไม่อย่างไร

6. ปัจจุบันกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดประสบปัญหาขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงาน และงบประมาณสำหรับให้สมาชิกกู้ยืมหรือไม่อย่างไร และท่านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไร

การจัดการ หมายถึง การบริหารงานของประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ตั้งแต่การจัดองค์กร การแบ่งงาน การควบคุมและการติดตาม เป็นต้น

1. การจัดองค์กรภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นอย่างไร

2. การแบ่งงานภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นอย่างไร

3. การติดตามและการควบคุมภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นอย่างไร

ความพร้อมด้านสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ หมายถึง กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

1. สถานที่ตั้งของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีความเหมาะสมต่อการปฏิบัติงานหรือไม่อย่างไร
 2. ภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีวัสดุ อุปกรณ์ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ และคอมพิวเตอร์ มีคุณภาพเหมาะสมในการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใด
 3. ปัจจุบันภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีวัสดุ อุปกรณ์ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ และคอมพิวเตอร์มีจำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงานหรือไม่อย่างไร
 4. สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ มีหรือไม่ เช่น เครื่องปรับอากาศ พัดลม อุปกรณ์สำนักงานต่าง ๆ
 5. ปัจจุบันภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดประสบปัญหาในเรื่องสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้หรือไม่อย่างไร เช่น ไม่เพียงพอ ไม่ได้คุณภาพ ไม่มีความเหมาะสม
- ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะอื่น ๆ**
1. ปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการบริหารนโยบายกองทุนพัฒนาสตรีไปปฏิบัติในปัจจุบันมีอะไรบ้าง
 2. สาเหตุของปัญหาดังกล่าวคืออะไร หรือเกิดจากปัจจัยอะไร (เช่น ปัญหาการเมืองงบประมาณไม่เพียงพอ การประสานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัญหาคุณธรรมจริยธรรมเห็นแก่พวกพ้อง ไม่มีความยุติธรรม เป็นต้น)
 3. ท่านคิดว่าข้อดีของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีคืออะไร และจุดอ่อนของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีอะไรบ้าง และหากพบว่ามีจุดอ่อน ท่านจะดำเนินการอย่างไรให้จุดอ่อนนั้นหายไป
 4. ข้อเสนอแนะอื่นที่ท่านเห็นควรต้องปรับปรุงภายในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด

*****จบการสัมภาษณ์*****

ภาคผนวก ข

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ

1. ดร.ชนิษฐา กาญจนรังษิณนท์ รองผู้อำนวยการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ
นักวิชาการพัฒนาชุมชนเชี่ยวชาญ ที่ปรึกษาอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
สัมภาษณ์ วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2558

ประธาน และรองคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

1. นางสุจินดา ศรีวรรณ ประธานคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี
แห่งประเทศไทยและประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดนครพนม พ.ศ. 2556-ปัจจุบัน
สัมภาษณ์วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2558

2. นางอำนวยการ ยุทธธรรม ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสกลนคร พ.ศ. 2556-
ปัจจุบัน สัมภาษณ์วันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558

3. นางมัลลิกา โภคสวัสดิ์ ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดมุกดาหาร พ.ศ.
2556-ปัจจุบัน สัมภาษณ์วันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2558

4. นางวิจิตรา คำสุขไสย์ ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดอุดรธานี พ.ศ. 2557-
ปัจจุบัน สัมภาษณ์วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2558

5. นางคำบด พิมพาเรือ รองประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดหนองบัวลำภู พ.ศ.
2556-ปัจจุบัน สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2558

6. น.ส. นิชกานต์ ดวงศรี ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเลย พ.ศ. 2556-
ปัจจุบัน สัมภาษณ์วันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2558

7. นางดาวัน คนขยัน ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดบึงกาฬ พ.ศ. 2556-
ปัจจุบัน สัมภาษณ์วันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2558

8. นางสุดสวาท สุดเดช คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดหนองคาย พ.ศ.
2556-ปัจจุบัน สัมภาษณ์วันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2558

ประธานและคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

1. นางนิรมล ชันธูลา ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลธาตุเชิงชุม

อำเภอเมืองจังหวัดสกลนคร สัมภาษณ์วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2558

2. นางศรีสมร พิมคอน โภย คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลธาตุเชิงชุม
อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร สัมภาษณ์วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2558

3. นางสาว คำอ้อม ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล อำเภอเมือง
จังหวัดมุกดาหาร สัมภาษณ์วันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2558

4. นางเครือวัลย์ สุจิตรานันท์ ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี
ตำบลนาหว้า อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม สัมภาษณ์วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2558

5. นางสาวธนิ จันทร์แดง ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล
พระกลางทุ่ง อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม สัมภาษณ์วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2558

6. นางสาวรณี กุ่มแก้ว ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลบ้านจืด อำเภอกุ่มแก้ว
จังหวัดอุดรธานี สัมภาษณ์วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2558

7. นางวาริ พันธุ์พรมหม คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดอุดรธานี
ตัวแทนอำเภอกุ่มแก้ว จังหวัดอุดรธานี สัมภาษณ์วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2558

8. นางรัศมี คำภาคั่น ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลเชียงพิณ
อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี สัมภาษณ์วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2558

9. นางพรพิมล โลกธาตุ คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลบ้านฝื่อ
อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย สัมภาษณ์วันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2558

10. นางสมบุรณ์ พิมพงษ์ ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลวัดธาตุ
อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย สัมภาษณ์วันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2558

11. นางเรณู พัฒนาศรี ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาตำบลศรีบุญเรือง
อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2558

12. นางอรยา อุณาสิงห์ ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล
เทศบาลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2558

13. นางสมใจ ดีอินทร์ ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล
อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย สัมภาษณ์วันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2558

14. นางอัจฉราวรรณ ประดิษฐ์วิโรธร ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี
ตำบลศรีวิไล อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ สัมภาษณ์วันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2558

15. นางสมัย แสงนคร ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ สัมภาษณ์วันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2558

**นักวิชาการพัฒนาชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ผู้ประสานงานกองทุนพัฒนา
บทบาทสตรี ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน**

1. นายปรีชา กิตติสัตยกุล พัฒนาการจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนม
สัมภาษณ์วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2558
2. นายจรัส ตันศิลา หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชน
จังหวัดบึงกาฬ สัมภาษณ์ วันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2558
3. นางนันทิพร นามพิกุล นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ กลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนา
ชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร สัมภาษณ์วันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558
4. นางเฉลิมวงศ์ คำพุธา นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ กลุ่มงานส่งเสริม
การพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร สัมภาษณ์วันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2558
5. นางกัญญา ตงศิริ นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ กลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนา
ชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนม สัมภาษณ์วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2558
6. น.ส.เบญจวรรณ พรหมศิริ นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ กลุ่มงานส่งเสริม
การพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเลย สัมภาษณ์วันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2558
7. นายสามิตร ศรีอคำ นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ กลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนา
ชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุดรธานี สัมภาษณ์วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2558
8. นายพุทธิพงษ์ ปัญญาพุทธิกุล นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ กลุ่มงานส่งเสริม
การพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุดรธานี สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2558
9. น.ส.สร้อยญา ตูลาพันธ์ นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ กลุ่มงานส่งเสริม
การพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดหนองคาย สัมภาษณ์วันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2558
10. นางพนารัตน์ มาตรฐานสมบัติ นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ กลุ่มงานส่งเสริม
การพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย สัมภาษณ์วันที่ 25
มีนาคม พ.ศ. 2558
11. นางเสาวคนธ์ วัฒนวิเชียร นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ กลุ่มงานส่งเสริม
การพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี สัมภาษณ์วันที่ 24 มีนาคม
พ.ศ. 2558
12. นางชลธิชา มาตรฐานรัมย์ นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ กลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน
สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม สัมภาษณ์วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2558

สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

1. นางสาว ดีอ้อม ประธานกลุ่มกาละแมร์ อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร สัมภาษณ์วันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2558
2. นางคำพูน คำพิ ประธานกลุ่มทอพรหมเช็ดเท้า ตำบลนาหว้า อำเภอนาหว้า จังหวัด นครพนม สัมภาษณ์วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2558
3. นางขจรจิตร คันธี ประธานกลุ่มแคปหมูไร่มัน อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย สัมภาษณ์ วันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2558
4. นางสาวรณิ บัวศรี ประธานกลุ่มไก่ไข่ไอโอดีน ตำบลบ้านจืด อำเภอกู่แก้ว จังหวัด อุดรธานี สัมภาษณ์วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2558
5. ประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ ตำบลนาหว้า อำเภอนาหว้า จังหวัด นครพนม สัมภาษณ์วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2558
6. ประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่มตุ๊กแตกากแห้ง ตำบลนาหว้า อำเภอนาหว้า จังหวัด นครพนม สัมภาษณ์วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2558
7. ประธานกลุ่มสานกระติบจากต้นคล้า ตำบลศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู สัมภาษณ์ วันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2558

ภาคผนวก ก

รายละเอียดนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

รายละเอียดนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

ในสมัยของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้กำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อนำมาปฏิบัติ ในภาคประชาชนมากมาย ส่วนใหญ่เป็นนโยบายที่มุ่งเน้นให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในเรื่อง ปากท้องหรือเรื่องเศรษฐกิจเป็นสำคัญ เช่นนโยบายรับจำนำข้าว นโยบายรถคันแรก นโยบายบ้าน หลังแรก นโยบายแจก Tablet ให้นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นต้น แต่มี 1 นโยบายที่แตกต่าง จากนโยบายสาธารณะข้างต้น เพราะเป็นนโยบายที่มุ่งเน้นให้ความช่วยเหลือแก่สตรีในประเทศไทย ที่มีอายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ นั่นคือ นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาท สตรีซึ่งมีวิสัยทัศน์ คือ “สร้างสรรค์พลังสตรี ให้เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ”

หากศึกษารายละเอียดของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตามคู่มือการดำเนินงาน กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดและตำบล (สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ, 2554) พบว่า การดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ประกอบไปด้วย รายละเอียดนโยบาย วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ การจัดสรรเงิน คุณสมบัติของสมาชิกกองทุน คณะกรรมการกองทุนจังหวัด คณะกรรมการกองทุนตำบล การขอรับเงินสนับสนุน หลักเกณฑ์ของโครงการ การยื่นแผนงาน และหลักเกณฑ์เงื่อนไขการใช้งบประมาณ โดยมีรายละเอียดดังนี้

รายละเอียดนโยบาย

“กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี” เป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาล โดยกำหนดเป็นวาระเร่งด่วน ที่จะดำเนินการในปี 2555 สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนแบบดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ย ในการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพื่อการพัฒนาไปสู่การสร้างสวัสดิภาพ และสวัสดิการ ให้แก่สตรี รวมถึงการพัฒนาศักยภาพสตรีและเครือข่ายสตรี การพัฒนาบทบาทสตรี การสร้าง ภาวะผู้นำ และการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ ทั้งนี้รัฐบาลมุ่งเน้นที่จะทำงานร่วมกับองค์กรสตรี ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ เพื่อให้โอกาสสตรีในทุกพื้นที่ ทุกชุมชน ได้มีส่วนร่วม ในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา เพื่อสตรีทุกคน โดยความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชน และองค์กรสตรีต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เพื่อให้สตรีไทยได้ใช้ประโยชน์ จากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ในการมีส่วนร่วมสร้างสรรค์พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ, 2554, หน้า 5)

นโยบายกองทุนพัฒนาสตรี เป็นนโยบายในสมัย ของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี นางสาว ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในฐานะที่เป็นสตรี อยากเห็นผู้หญิงมีสิทธิเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกันในสังคม เพราะเชื่อว่า ประเทศไทยมีผู้หญิงเก่งที่ยังไม่ได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ ซึ่งเข้าใจผู้หญิงในฐานะ ที่เป็นแม่และภรรยา หรือผู้ตามของครอบครัว โดย นโยบายของรัฐบาล มีแนวนโยบายในการส่งเสริม สตรีในเรื่องสิทธิ บทบาท เพื่อให้เกิดความทัดเทียมในเรื่องของความเป็นมนุษย์ ความเป็นผู้หญิงต่อ ครอบครัว รวมทั้งการส่งเสริมรายได้ อาชีพและคุณภาพแรงงานของสตรี ในการขับเคลื่อนนโยบาย

ดังกล่าว คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบอนุมัติจัดตั้ง “กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ” เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นต่อสตรีในวันนี้ไม่ว่า จะเป็นปัญหาการถูกรังแก ความรุนแรงในครอบครัว การขาดโอกาสในสังคม ปัญหาการถูกเลือกปฏิบัติ และที่สำคัญโอกาสในการดึงศักยภาพของสตรีมีน้อย จึงต้องส่งเสริมและพัฒนาอีกมาก ดังนั้น “กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี” จึงถูกจัดเป็นนโยบายของรัฐบาล (สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ, 2554)

วัตถุประสงค์ของนโยบาย

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับและเสริมศักยภาพสตรีในทุกมิติ เพื่อสร้างสังคมเสมอภาค สร้างสรรค์ และสันติสุข โดยนำศักยภาพและความแตกต่างระหว่างหญิงชาย ซึ่งนับว่าเป็นพลังสังคมอย่างหนึ่ง ที่ยังไม่ได้มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ให้มีการนำมาใช้อย่างสร้างสรรค์ รวมทั้ง เพื่อพัฒนาและขยายศักยภาพบทบาทสตรีให้เป็นพลังทางสังคมที่เข้มแข็ง สามารถช่วยนำพาและร่วมสร้างสังคมไปสู่ความเสมอภาค อย่างสร้างสรรค์ และมีสันติสุขอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่กับผู้ชายสำหรับการดำเนินงานดังกล่าว รัฐบาลจะทำงานร่วมกับองค์กรสตรี ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ เพื่อให้โอกาสสตรีในทุกพื้นที่ ทุกชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา เพื่อสตรีทุกคนโดยความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรสตรีต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนกองทุน เพื่อให้สตรีทุกคนได้ใช้ประโยชน์จากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ในการมีส่วนร่วมสร้างสรรค์พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และมีวัตถุประสงค์ของนโยบายประกอบไปด้วย (สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ, 2554)

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ย ในการสร้างโอกาสให้สตรีเข้าถึงแหล่งทุนสำหรับการลงทุน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสำหรับการส่งเสริมและพัฒนาไปสู่การสร้างสวัสดิภาพ หรือสวัสดิการให้แก่สตรี
2. เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการพัฒนาศักยภาพสตรีและเครือข่ายสตรี การเฝ้าระวังและดูแลปัญหาของสตรี ตลอดจนการช่วยเหลือเยียวยาสตรีที่ประสบปัญหาในทุกรูปแบบ การรณรงค์ให้สังคมเข้าใจปัญหาสตรีในทุกมิติ และการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิสตรี
3. เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมในการพัฒนาบทบาทสตรี และแก้ไขปัญหาสตรีขององค์กรต่าง ๆ การสร้างภาวะผู้นำ การพัฒนาองค์ความรู้ คุณภาพชีวิต รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของสตรี
4. เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการสนับสนุน โครงการอื่น ๆ ที่เป็นการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสตรี ตามที่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติพิจารณาเห็นสมควร

การจัดสรรเงินทุน

คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ จะได้พิจารณาจัดสรรเงินกองทุนนี้ ให้กับคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีระดับจังหวัด โดยเฉลี่ยจังหวัดละ 100 ล้านบาท เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์และหลักเกณฑ์ตามที่กำหนด

สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จะต้องเป็นสตรีหรือองค์กรสตรีที่มีการดำเนินงาน และผลงานเกี่ยวกับการพัฒนา การคุ้มครองช่วยเหลือสตรี ซึ่งคุณสมบัติสมาชิกกองทุนมี 2 ประเภท ดังนี้

1. สมาชิกประเภทบุคคลธรรมดา เป็นสตรีสัญชาติไทย และมีอายุตั้งแต่ 15 ปีบริบูรณ์ ขึ้นไป และมีภูมิลำเนาถิ่นที่อยู่ หรือเป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านหรืออาศัยอยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชน นั้นไม่น้อยกว่า 6 เดือน
2. สมาชิกประเภทองค์กรสตรี ที่เป็นองค์กรสตรีมีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วม ในการทำประโยชน์แก่สังคม และมีที่ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลหรือจังหวัดที่ขอขึ้นทะเบียน

คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล

คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล ประกอบด้วย ผู้แทนสมาชิกกองทุน ฯ ในแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชน เลือกกันเองหมู่บ้านหรือชุมชนละหนึ่งคน เป็นกรรมการ โดยจำนวน ของคณะกรรมการ ฯ ตำบลขึ้นอยู่กับจำนวนหมู่บ้านในตำบลนั้น ซึ่งแต่ละตำบลอาจมีจำนวน คณะกรรมการไม่เท่ากัน และให้เลือกกันเอง เป็นประธานกรรมการ รองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง คนที่สอง รวมทั้งเลือกกันเอง เป็นกรรมการและเลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการไม่เกินสองคน ทั้งนี้ จะมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีกจำนวนห้าคน ที่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดแต่งตั้ง ขึ้นจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสตรีนอกจากนี้ คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด อาจแต่งตั้งที่ปรึกษาคณะกรรมการกองทุนพัฒนา บทบาทสตรีตำบล ตามความเหมาะสมได้

คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด

คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ประกอบด้วย คณะกรรมการกองทุน พัฒนาบทบาทสตรีตำบลในแต่ละอำเภอ เลือกกันเองให้เหลืออำเภอละหนึ่งคน เป็นกรรมการ โดยจำนวนของคณะกรรมการ ฯ จังหวัด ขึ้นอยู่กับจำนวนอำเภอในจังหวัดนั้น ซึ่งแต่ละจังหวัด อาจมีจำนวนคณะกรรมการไม่เท่ากัน และให้เลือกกันเองเป็นประธานกรรมการ รองประธาน กรรมการคนที่หนึ่ง คนที่สอง รวมทั้งเลือกกันเอง เป็นกรรมการและเลขานุการนอกจากนี้ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด นายองค์กรการบริหารส่วนจังหวัด เป็นที่ปรึกษา

คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. บริหารกองทุน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแล และจัดสรรรายได้หรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนในเขตท้องที่ตำบล
2. จัดหาสถานที่ทำงานของบุคลากรและคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล
3. จัดหาทุนหรือรายได้เข้ากองทุน
4. พิจารณาโครงการขององค์กรสตรีที่ยื่นขอกู้ยืมเงิน หรือขอรับการสนับสนุนเงินจากกองทุนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการบริหารกองทุนกำหนด
5. สำรวจและจัดทำข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนสมาชิก และองค์กรสตรีที่ขึ้นทะเบียนรวมทั้งโครงการที่ได้ยื่นคำขอกู้ยืมเงินจากกองทุนในเขตท้องที่ตำบล เสนอต่อคณะกรรมการกองทุน ฯ จังหวัดพิจารณาอนุมัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการบริหารกองทุนกำหนด รวมทั้งเพื่อรวบรวมรายงานต่อคณะกรรมการบริหารกองทุน และคณะกรรมการประเมินผล อย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง
6. รายงานผลการดำเนินการ ปัญหาและอุปสรรค ในเขตท้องที่ตำบล เสนอต่อคณะกรรมการกองทุน ฯ จังหวัด อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง
7. ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามประกาศ ข้อกำหนด หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย โดยบริหารเงินในส่วนของการบริหารงานในคณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรีตำบล เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ตามกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ที่คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติกำหนด

การขอรับเงินสนับสนุนจากกองทุน

1. โครงการที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมในการพัฒนาบทบาทและแก้ไขปัญหาสตรีขององค์กรต่าง ๆ การสร้างภาวะผู้นำ การพัฒนาองค์ความรู้ คุณภาพชีวิต การสร้างสวัสดิภาพ หรือสวัสดิการให้แก่สตรีรวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของสตรี
2. โครงการที่ขอรับการสนับสนุนต้องไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนราชการหรือแหล่งทุนอื่น ๆ เว้นแต่กรณีได้รับแต่ไม่เพียงพอ

การขอรับการสนับสนุนเงินทุนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ให้ผู้มีอำนาจทำการแทนองค์กรสตรีหรือผู้ซึ่งได้รับมอบฉันทะจากองค์กรสตรี ยื่นคำขอพร้อมด้วยเอกสารหลักฐาน ตามแบบที่คณะกรรมการบริหารกองทุนกำหนด ทั้งนี้องค์กรสตรีที่ได้รับเงินอุดหนุนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ต้องดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนงาน โครงการที่ได้ยื่นขอรับเงินอุดหนุน และจะนำเงินที่ได้รับจากกองทุน ฯ ไปใช้จ่ายในกิจกรรมนอกเหนือจากแผนงาน โครงการ หรือจะไปดำเนินงานนอกเขตพื้นที่ที่ตั้งขององค์กรสตรีนั้นมิได้เมื่อองค์กรสตรีดำเนินงานตามแผนงาน โครงการเสร็จแล้ว รวมทั้งให้องค์กรสตรีรายงานผลการปฏิบัติงาน และรายงานการใช้จ่ายเงินที่ได้รับอุดหนุนจากกองทุน ฯ

ตามแบบที่คณะกรรมการบริหารกองทุนกำหนด ภายในสามสิบวัน นับแต่วันสิ้นเดือนมีนาคม และวันสิ้นเดือนกันยายนของทุกปี

หลักเกณฑ์ของโครงการที่ขอรับการสนับสนุน

1. ประเภทเงินทุนหมุนเวียน เป็นโครงการที่เป็นเงินกู้ยืมเงิน จะต้องมิวัตถุประสงค์ชัดเจน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้

2. ประเภทอุดหนุนเป็นโครงการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสตรี องค์กรสตรีหรือชุมชน ในการพัฒนาศักยภาพสตรี และเครือข่ายสตรี การเฝ้าระวังและดูแลปัญหาของสตรี การช่วยเหลือ เยียวยาสตรีที่ประสบปัญหาในทุกรูปแบบ การคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิสตรี ตลอดจนการรณรงค์ ให้สังคมเข้าใจปัญหาสตรีในทุกมิติ เงื่อนไขของโครงการจะต้องเป็นโครงการที่ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนราชการหรือแหล่งทุนอื่น เว้นแต่ งบประมาณไม่เพียงพอ และเป็นโครงการที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมในการพัฒนาบทบาทและแก้ไขปัญหาสตรี ขององค์กรต่าง ๆ การสร้างภาวะผู้นำ การพัฒนาองค์ความรู้ คุณภาพชีวิต การสร้างสวัสดิภาพ หรือสวัสดิการให้แก่สตรี รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของสตรี

3. โครงการที่ขอรับการสนับสนุน โครงการละไม่เกิน 200,000 บาท

การยื่นแผนงานโครงการขอรับการสนับสนุน/ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. ผู้แทนสมาชิกประเภทบุคคลธรรมดา หรือ ผู้มีอำนาจทำการแทนหรือผู้ได้รับมอบอำนาจ จากสมาชิกประเภทองค์กร ยื่นคำขอพร้อมด้วยเอกสาร ตามแบบที่คณะกรรมการบริหารกองทุน กำหนด

2. การยื่นคำขอสำหรับสมาชิกส่วนภูมิภาค ให้ยื่นคำขอต่อคณะกรรมการกองทุนพัฒนา บทบาทสตรีจังหวัด

3. การยื่นคำขอสำหรับสมาชิกในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำขอต่อคณะกรรมการ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีกรุงเทพมหานคร

4. เอกสารที่เกี่ยวข้อง (แบบฟอร์มประกอบการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี)

จำนวน 13 แบบ

4.1 แบบเสนอโครงการขอรับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

4.2 แผนการใช้จ่ายเงินโครงการขอรับการสนับสนุนจากกองทุน ฯ

4.3 ตัวอย่างสรุปงบหน้าแบบเสนอโครงการ ฯ

4.4 หนังสือสัญญากู้ยืมเงิน

4.5 หนังสือสัญญาค้ำประกัน

4.6 แบบรายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงิน โครงการของผู้กู้ยืมเงิน

4.7 แบบรายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินของ กกส.ต.

- 4.8 แบบรายการผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินของ คคส.จ.
- 4.9 แบบรายการผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินของ คคส.กทม.
- 4.10 ตัวอย่างระเบียบข้อบังคับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด/ กทม.
- 4.11 ทะเบียนการโอนเงินเข้าบัญชีสมาชิกของ คคส.ต.
- 4.12 แบบทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัว
- 4.13 แบบฟอร์มรายงานการประชุม
- 4.14 แบบฟอร์มใบสำคัญจ่าย

หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขการใช้งบประมาณ

1. ผู้ขอรับการสนับสนุนจะต้องนำเงินไปใช้ตามแผนงาน โครงการที่ได้ยื่นขอรับเงินสนับสนุน และไม่สามารถนำไปใช้ในกิจกรรมอื่นนอกเหนือจากแผนงาน โครงการและไม่สามารถนำไปใช้นอกพื้นที่ตั้งหรือที่อยู่ของสมาชิก
2. กรณีผู้ขอรับการสนับสนุนดำเนินงานตามแผนงาน โครงการแล้วเสร็จ หากมีเงินสนับสนุนเหลือ ให้ดำเนินการคืนภายใน 30 วัน นับจาก โครงการแล้วเสร็จ หรือ สามารถขอแก้ไขเพิ่มเติมแผนงาน โครงการ เพื่อดำเนินงานตามจำนวนเงินที่เหลืออยู่ได้ ยกเว้น โครงการที่เป็นการกู้ยืมเงิน ให้คืนเงินต้นตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการบริหารกองทุนกำหนด
3. ผู้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณต้องรายงานผลการปฏิบัติงานและรายงานผลการใช้จ่ายเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุน ภายใน 30 วัน นับตั้งแต่สิ้นเดือนมีนาคมและเดือนกันยายน ยกเว้น โครงการที่ดำเนินการมีระยะเวลาดำเนินการไม่เกิน 180 วัน ให้รายงานภายใน 30 วัน นับแต่แผนงานโครงการเสร็จสิ้น
4. การจัดส่งรายงานการใช้จ่ายงบประมาณให้รายงานต่อคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี/ จังหวัด/ กทม./ อำเภอ แล้วแต่กรณี โดยจัดส่งรายงานด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับก็ได้
5. กรณีเงินทุนหมุนเวียน เมื่อครบกำหนดสัญญาให้สมาชิกคืนเงินเข้าบัญชี “กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล” แล้วนำใบโอนเงินแจ้งคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลทราบ เพื่อให้ออกใบเสร็จรับเงินให้สมาชิก
6. “คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล” โอนเงินที่ได้รับคืนเข้าบัญชี “คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด” ภายใน 3 วันทำการ นับแต่วันที่ได้รับเงินโอนคืนจากสมาชิก
7. สมาชิกที่ได้รับเงินสนับสนุนแล้ว และยังไม่สามารถดำเนินการตามโครงการได้ให้สมาชิกโอนเงินคืนเข้าบัญชี “กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล” ภายใน 7 วันทำการ นับตั้งแต่ได้รับการโอนเงิน และกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล โอนเงินคืนเข้าบัญชี “คณะกรรมการพัฒนาสตรี

จังหวัด” ภายใน 3 วันทำการ หรือ อาจขอแก้ไขปรับปรุงแผนงานโครงการเพื่อดำเนินการตามโครงการเดิม จำนวนงบประมาณตามที่ได้รับอนุมัติก่อนหน้านี้ โดยเสนอปรับปรุงแผนงานโครงการให้ “คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล” เห็นชอบส่งให้ “คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด” พิจารณาอนุมัติ

สรุปได้ว่า นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายเฉพาะที่ก่อตั้งกองทุนเพื่อสตรีไทยซึ่งเป็นกองทุนที่ยังไม่เคยมีการก่อตั้งในประเทศไทย โดยมีความสำคัญและประโยชน์ของนโยบายกล่าวคือ เป็นนโยบายที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพสตรีให้มีความเท่าเทียมชายมากขึ้น เพราะสตรีเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ และการที่สังคมไทยจะมีศักยภาพเพียงพอที่จะรองรับกระแสของการพัฒนาประเทศนั้น สตรีจึงเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในการพัฒนาและเป็นกองทุนของสตรีอย่างแท้จริงที่บริหารจัดการโดยสตรีเพื่อสตรี รัฐบาลไทยภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของประเทศไทย นายกรัฐมนตรี ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้กำหนดนโยบายการพัฒนาศักยภาพสตรีทั่วประเทศ คือ นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดเป็นวาระเร่งด่วนที่จำเป็นต้องดำเนินการภายในปี พ.ศ. 2555 โดยจัดตั้งเป็นกองทุนที่มีมูลค่ากว่า 7,7000 ล้านบาท สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ยในการสร้างอาชีพสร้างรายได้ เพื่อพัฒนาไปสู่การสร้างสวัสดิภาพ และสวัสดิการให้แก่สตรี เนื่องจากสตรีเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศนโยบายช่วยส่งเสริมอาชีพให้สตรีมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นการพัฒนาสตรีและเครือข่ายสตรีในทุกมิติ ตั้งแต่ การพัฒนาบทบาทสตรี การสร้างภาวะผู้นำ และการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิให้กับสตรี ซึ่งเป็นนโยบายที่มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรี ตั้งแต่ด้านสังคม เศรษฐกิจ และพัฒนาคุณภาพของสตรีในทุก ๆ ด้าน โดยรัฐบาลมุ่งเน้นที่จะทำงานร่วมกับกลุ่มสตรี ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศเพื่อให้โอกาสสตรีในทุกพื้นที่ทุกชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมทำร่วมพัฒนาเพื่อสตรีทุกคน โดยความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชน และองค์กรสตรีต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จึงนับว่าเป็นนโยบายสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มสตรีในประเทศไทย หากพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของนโยบายพบว่า เป็นการเพิ่มศักยภาพสตรีในทุกมิติทั้งด้านสังคมวัฒนธรรม และเศรษฐกิจ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพบทบาทสตรีให้เป็นพลังทางสังคมที่เข้มแข็ง